o Tobèlohòka mànga Totoade.

VERHALEN EN VERTELLINGEN IN DE
TOBELOREESCHE TAAL.

MET VERTALINGEN.

Bewerkt en van aantekeningen voorzien

DOOR

A. HUETING,
Zending der Utrechtsche Zendingvereeniging.

INHOUD.

- 1 O mia de o hângkura.
- 1a De aap en de landschildpad (vertaling).
- 2 O mia de o hângkura.
- 2a De aap en de landschildpad (vertaling).
- 3 O mia de o hângkura.
- 3a De aap en de landschildpad (vertaling).
- 4 O Hângkura de o mia ma totoade.
- 4a Vertelling van de landschildpad en de aap (vertaling).
- 5 O mia de o hângkura.
- 5a De aap en de landschildpad (vertaling).
- 6 O kàho ma totoade.
- 6a Het verhaal van den hond (vertaling).
- 7 Totoade de o njawa de o dodiha.
- 7a Vertelling van den mensch en de slangen (vertaling).
- 8 Ma koano ngoi òra de o dodiha.
- 8a De koningsdochter en de slang (vertaling).
- 9 O njawa de o kariànga.
- 9a Van de menschen en de leguaan (vertaling).
- 10 O ngoheka mo ngòhaka o mia.
- 10a Van de vrouw die een aap baarde (vertaling)
- 11 O ngoheka mo ngòhaka o kàbingi.
- 11a Van de vrouw die een geit baarde (vertaling).
- 12 O njawa ja hinòto jo hihànga.
- 12a Van twee menschen die verdwaalden (vertaling).
- 13 O njawa ài ngòhaka i hihàngòka.
- 13a Van den man wiens kind weg was (vertaling).
- 14 O njawa ja hinòto de o papuaka.
- 14a Van de twee menschen en de Papoea (vertaling).
- 15 O ngòhaka ami àma wo mi tòma.
- 15a Van het meisje dat door haar vader gedood werd (vertaling).
- 16 O ngoheka ja hinòto jo hihàngòka.
- 16a Van de twee vrouwen die verdwaalden (vertaling).

- 17 O njawa ja hinòto jo hihànga mànga totoade.
 17a Het verhaal van de twee lieden die verdwaalden (vertaling).
 G. 18 O njawa ma hinòto mànga totoade, wo ma tèngo o nauru,
 mo ma tèngo o ngoheka.
 18a Het verhaal van de twee menschen, waarvan de eene
 een man de andere een vrouw was (vertaling).
 K. L. 19 O mia de o hène.
 19a De aap en de schildpad (vertaling).
 20 O dòdèke.
 20a Van de dòdèke-visch (vertaling).
 21 Ma koano ài ngòhaka.
 21a Van den koningszoon (vertaling).
 22 O ngòhaka ami àma wo mi tòma.
 22a Van het meisje dat door haar vader gedood werd (vertaling).
 23 O mèki de o njawa ma òa.
 23a De heks en de goede mensch (vertaling).
 K. L. 24 Ma Koano wa màke o ali-ali ma honònga.
 24a Van den koning die een halve ring vond (vertaling).
 W. 25 O kabutu de o kàbingi.
 25a De stekelvisch en de geit.
 26 O hène de o nauëko ma hohònga.
 26a De schildpad en de riviervisch (vertaling).
 27 O Kobowo de o tumara.
 27a De karbouw en de reiger (vertaling).
 28 O gohòmǎnga de o mia-mia.
 28a De krokodil en de aap (vertaling).
 29 O Kàho de o Kuru-Kuru.
 29a De hond en de haan (vertaling).
 30 O hihipöuku de o ngòtara.
 30a De tjitjak (huishagedisch) en de kikvorsch (vertaling).
 31 O kahòho de o karàhe.
 31a De sprinkhaan en de muis (vertaling).
 32 O Ràdja-Kàbingi wo ma tèngo.
 32a Van de vorst der geiten (vertaling).
 33 Ma Koano de o Kàbingi.
 33a De Koning en de geit (vertaling).
 34 O popadèke.
 34a Van den boomhagedisch (vertaling).
 35 O ngòhaka ja hinòto jo tòhi-tòhiki.
 35a Van de twee kinderen die stalen (vertaling).

- 36 Ma koano ngoi òra.
 36a Van de koningsdochter (vertaling).
 37 Ma koano de ngoi hekata i ma òluku.
 37a Van den koning en zijn vrouw die scheidden (vertaling).
 38 O mèki de ngoi həkata.
 38a De toovenaar en zijn vrouw (vertaling).
 39 O njawa ja ruànge.
 39a Van de drie menschen (vertaling).
 40 Ma koano ngoi òra ami àma wo mi tabuàngòka.
 40a Van de Koningsdochter, die door haar vader verbannen werd (vertaling).
 41 O ngóhaka moi wo kòbu o niara.
 41a Van het kind dat kanariënoten raapte (vertaling).
 W. 42 Ma koano wo mi tòma ngoi òra.
 42a Van den Koning die zijn dochter doodde (vertaling).
 K.K. 43 O mia-mia de o tumara.
 43a Van den aap en de reiger (vertaling).
 44 O korobo moi de o tumara moi.
 44a Van den karbouw en de reiger (vertaling).
 45 O Karàhe moi de o popadèke moi.
 45a Van den muis en den boomkikvorsch (vertaling).
 46 O njawa moi de o mia-mia.
 46a Van den mensch en den aap (vertaling).
 47 O njawa moi de o kàho.
 47a De mensch en de hond (vertaling).
 48 O njawa moi de ngoi hekata.
 48a Van een man en zijn vrouw (vertaling).
 49 O njawa moi wo ma tènge wo hihànga.
 49a Van den man die verdwaald was (vertaling).
 50 O Koano moi de o gilaongo moi.
 50a Van den Koning en den slaaf (vertaling).
 K.K. 51 O ngoheka moi mo iłaka de o nauru moi.
 51a Een vrouw die met een man trouwde (vertaling).
 M. 52 O totoade nènàngă de o goduru wo ma tènge, ài tàpihumu, o Kariànga.
 52a Dit is 't verhaal van den jongeling, wiens mom een leguaan was (vertaling).
 53 De o njawa ia hinòto o gia-hekata io dàdi o Koano.
 53a Van twee menschen die een echtpaar waren, en Koning en Koningin werden (vertaling).

- 54 De o njawa mo ma têngo m'öiki ami dumuleïka.
 54a Van een vrouw die naar haar tuin ging (vertaling).
 55 De nâga o njawa mo ma têngo, ami lâko i pilokôka.
 55a Er was een vrouw wier oogen blind waren (vertaling).
 56 O totoade nènàngä de o njawa ja hinòto ia gia-ròkata.
 56a Dit is het verhaal van de twee echtelieden (vertaling).
 57 O totoade nènàngä de o njawa mo ma têngo ami ngòhaka
 ia hinòto.
 57a Dit is het verhaal van de vrouw met haar twee kinderen
 (vertaling).
 58 De o njawa mo ma têngo de ami ngòhaka o ngoheka
 ia hinòto.
 58a Van een vrouw en hare twee dochters (vertaling).
 59 De o njawa mo ma têngo m'öiki mo tungono.
 59a Van een vrouw, die wegging voor goed (vertaling).
 60 De o ngòhaka ia hinòto i öiki io tungono.
 60a Van de twee kinderen die voor goed wegliepen (vertaling).
 61 De o njawa ia ruàngé o ngòhaka màng' ajo de màng'
 àma io hòněngòka.
 61a Van de drie menschen, die kinderen waren, wier Vader
 en Moeder gestorven waren (vertaling).
 M. 62 De o njawa mo ma têngo de ami ngòhaka o nauru moi.
 62a Van de vrouw met haar zoon (vertaling).
 P. 63 O totoade o kòboika.
 63a Het verhaal van de zeekoe (vertaling).
 64 O totoade o kariàngika.
 64a Het verhaal van de leguaan (vertaling).
 65 O totoade o rukiti ma hòhokika
 65a Het verhaal van de ruktivvrucht (vertaling).
 66 O totoade o mèkika.
 66a Het verhaal van den toovenaar (vertaling).
 67 O totoade o Bagíndalika.
 67a Vertelling van Bagindali (vertaling).
 P. 68 Ma koano wo mi tòma ngoi óra.
 68a Van den Koning die zijn dochter doodde (vertaling).
 B. 69 Totoade o Urulapatòlaika.
 69a Een verhaal van Urulapatòla (vertaling)
 70 Totoade o ngäamakino.
 70a Een verhaal uit vroegeren tijd (vertaling).
 71 Totoade o màndjàngaika.

- 71a Verhaal van het hert (vertaling).
- 72 Totoade o popadèkika.
- 72a Verhaal van de kikker (vertaling).
- 73 Totoade o ngòhaka ma dòdotika.
- 73a Vertelling van het jongste kind (vertaling)
- 74 Totoade o koanika.
- 74a Vertelling van een Koning (vertaling).
- 75 Totoade o ngòhaka ja hinòto.
- 75a Vertelling van de twee kinderen (vertaling).
- 76 Totoade o Horòdöika.
- 76a Vertelling van Horòdo (vertaling).
- 77 Totoade o tòlomo i hio-hioika.
- 77a Vertelling van de oude hoed (vertaling).
- 78 Totoade ma mèkika.
- 78a Vertelling van de toovenares (vertaling).
- B. 79 Totoade o ngòhaka ja ruànge.
- 79a Verhaal van drie kinderen (vertaling).
- D. 80 Ngàdje-ngàdje moi Djou Bòki Djou Bài Piti dini Piti dani.
- 80a Een vertelling van Djou Boki Djou Bai, Piti dini Piti dani (vertaling).
- 81 Ngàdje-ngàdje moi o Bātu-barani.
- 81a Vertelling van Bātu-barani (vertaling).
- 82 Ngàdje-ngàdje moi o Filidoro.
- 82a Eene vertelling van den vogel Filidoro (vertaling).
- 83 Ngàdje-ngàdje moi o òde.
- 83a Eene vertelling van een varken (vertaling).
- 84 Ngàdje-ngàdje moi o òdeoli.
- 84a Nog eene vertelling van het varken (vertaling).
- 85 O ngàdje-ngàdje moi ma ròmänga o "hege".
- 85a Eene vertelling, geheeten "hege" (vertaling).
- 86 Ngàdje-ngàdje moi, o gòta moi ma ròche bési, ma sofoko o bara-barànga.
- 86a Eene vertelling van een boom, welks stam ijzer was, welks vruchten goederen waren (vertaling).
- 87 O njàwa moi ài tàkihumu o Kabèlànga.
- 87a Van den mensch, wiens mom een klapperdop was (vertaling).
- 88 Ngàdje-ngàdje moi ài ròmänga o kabèlànga.
- 88a Eene vertelling geheeten "Klapperdop" (vertaling).
- 89 Ngàdje-ngàdje moi o ngofeka moi ami ròmänga o ngo Kinaboro.

- 89a Eene vertelling van eene vrouw wier naam was Kinaboro
(vertaling).
- 90 Ngàdje-ngàdje moi Bada ma honònga.
- 90a Vertelling van den „halve“ (vertaling).
- 91 Ngàdje-ngàdje moi i hira mo ma tèngo.
- 91a Vertelling van de vrouw die vooruitging (vertaling).
- 92 Ngàdje-ngàdje moi ma Koana o wàngè ma njònjiè ài
ngòhaka.
- 92a Eene vertelling van het kind van den Koning van het
Oosten (vertaling).
- 93 O ngàdje-ngàdje moi, ma Djou Bòki Pitiri maja.
- 93a Een verhaal van de Prinses Pitiri maja (vertaling).
- 94 Ngàdje-ngàdje moi, ma Koano o wange ma hiwaròka
ngoi hekata ja tumidi.
- 94a Een verhaal van den Koning van het Oosten, die zeven
vrouwen had (vertaling).
- Aan- en opmerkingen.
-

INLEIDING.

Heel veel heb ik niet tot inleiding van deze Verhalen en vertellingen te zeggen. Wat ik meende naar aanleiding van den tekst te moeten op- of aanmerken, heb ik gedaan. Het doel waarmede ik deze verhalen verzamelde, was wel in de eerste plaats, te weten te komen hoe het Tobeloreesch geschreven en uitgesproken moest worden. Gedurende de tien jaren, die ik als Zending der Utrechtsche Zendingvereeniging op Halmahera in het district Tobelo doorbracht, heb ik natuurlijk de taal der bevolking geleerd. Echter is er tusschen kennen en kennen van een taal nog een heel groot verschil. Men leert een taal kennen door af luisteren, zelfs zoover dat men die heel goed spreken kan. Maar toch leert men de fijne nuances beter door het geschreven schrift te bestudeeren. Nu was daar natuurlijk bij mijn komst te Tobelo voorloopig geen kans op, aangezien het Tobeloreesch geen geschreven taal was. Daar echter, Gode zij dank, het werk der Zending onder de Tobeloreezen zeer gezegend is, zoodat velen het Christendom aangenomen hebben, heeft dit de oprichting van scholen ten gevolge gehad, en onder het opkomend geslacht zijn er nu reeds velen, die de kunst van lezen en schrijven machtig zijn. Nu kon dus mijn denkbeeld verwezenlijkt worden om n.l. de taal geschreven voor mij te zien. Het spreekt van zelf dat er wel reeds geschreven taal was van mijn eigen hand, maar dit kon of kan natuurlijk niet als kenbron der taal dienen. Ik begon dus deze Verhalen en vertellingen te verzamelen, d. w. z. ik liet in alle dorpen, waar zich personen bevonden, die verhalen kenden, die verhalen door de jongelui opschrijven. Ik was nu zeker zuivere taal te krijgen, aangezien de jongelui tot dien tijd op de scholen wel lezen en schrijven geleerd hadden, maar in het Maleisch. Zij kenden dus wel de klanken, en wisten de waarde en beteekenis der letters, maar hadden nog niet geleerd, hun eigen taal er mede te schrijven, d. w. z. dat was hen nog niet onderwezen geworden. Ik leg daar den nadruk op, waar ik beweer dat deze verhalen de Tobeloreesche taal *zuiver* weergeven. Is toch eenmaal de landstaal een onderwijsvak op de school geworden, dan heeft ook de onderwijzer daarvoor reeds een vorm klaargemaakt. In dien vorm

wordt de taal nu gegoten, en het volk schrijft nu zijn eigen taal, naar den vorm dien de onderwijzer er aan gaf. Zoo gaat het natuurlijk in de meeste gevallen, maar het spreekt van zelf dat wat *dan* door de leerlingen opgeschreven mocht worden, op taalgebied al geen hooger autoriteit heeft, dan wat de onderwijzer zelf produceert. Nog heeft dit op deze wijze opschrijven het goede gevolg gehad, dat nu elk dorp zijn spraakkundige eigenaardigheden getoond heeft. Het Tobeloreesch wordt n.l. over een nog al groote oppervlakte gesproken, al is het dan ook niet door zoo heel veel lieden.

Maar de taal van al die Tobeloreezen is niet gelijk. Feitelijk zijn er geen twee dorpen, die geheel dezelfde taal hebben. Men treft steeds nuanceeringen aan. Bij twee, naast elkander gelegen dorpen, hoort men het verschil echter nog niet heel gemakkelijk. Iets anders is het als men eenige dorpen overspringt, en dan aan het vergelijken gaat. Het verschil is dan soms reeds aanmerkelijk. Hoe verder de afstand, hoe grooter het verschil en natuurlijk het grootst, tusschen Gorua en Roekoe de grensdorpen der taal aan den Galélareesch kant, en Passir-poetih, het grensdorp in het district Dodinga. Wel strekt zich het taalgebied nog verder uit, langs de geheele Oostzijde der Kaubai, ja zelfs tot in de Boelibai, maar de daar wonende, Tobeloreesch sprekende bevolking, bestaat uit Kolonisten, en spreekt dus verschillend, al naar haar dorpen van afkomst. Ik zal niet trachten hier al de verschillen aan te geven. De taalkundige lezer vindt die van zelf, want ik heb niets genivelleerd, maar alles gelaten zooals het opgeschreven is. Mijne correctie heeft zich bepaald tot het verbeteren van wat bepaaldelijk foutief was opgeschreven. Ik veranderde echter niet één vorm. Het grootste verschil is wel in de persoonlijke voornaamwoorden, vooral in de 3e persoon meervoud. Ook heeft natuurlijk elk persoon zijn eigenaardige uitdrukkingswijze, waardoor in het eene gedeelte stopwoorden of aanw. voornaamw. voorkomen, die in andere geheel gemist worden. Om nu echter het overzicht gemakkelijk te maken, zijn de verhalen dorpsgewijze gerangschikt, elk dorp afzonderlijk. Bij die schikking komen voorop de „dierverhalen”, dan die waarin menschen en dieren optreden, daarna die waarin nymphen enz. voorkomen, en eindelijk die waarin alleen menschen voorkomen. De volgorde der dorpen is die, zooals zij van het Noorden naar het Zuiden op de kaart voorkomen. Eerst Gorua. De bevolking is daar nog al heel sterk met Galélareezen vermengd, en in de voornaamw. is dat heel duidelijk merkbaar. Volgt „Kokara-

lamo", een groot eiland, ongeveer tegenover de hoofdplaats van het district gelegen. Daarna Wohia, een kustdorpje $+ - \frac{1}{2}$ uur voorbij de hoofdvestiging; dan Kupa-Kupa, weer $+ - 2$ uur verder op. Deze drie geven zeker het zuiverste Tobeloreesch, d.w.z. zooals het door de bevolking in het centrum van het district gesproken wordt. Dan Mawea, een der laatste dorpen tegen de grens van het district Kau aan. In de persoonl. voornaamw. en ook in eenige aanwijzende, is dit reeds zeer merkbaar. Daarna Pediwang, het eerste dorp in 't district Kau, en Bobale, een eiland, $+ - 2$ uur Zuidelijker, dicht voor de kust gelegen. De meeste afwijkingen vertoonen de woorden waarin een *h* voorkomt, aangezien die hier neiging krijgt, in een *f* over te gaan. Het laatste die van Pasirpoetih in het district Dodinga. De afwijking is hier het grootst, aangezien naast de *f* hier zelfs de *s* voorkomt, een letter die in het Tobeloreesch, zooals dat in het centrum van het taalgebied gesproken wordt, constant door de *h* wordt vervangen, zelfs in vreemde woorden die daar gebruikt worden. De N°s 1—18 zijn van Gorua; 19—24 van Kokara-lamo; 25—42 van Wohia, 43—51 van Kupa-Kupa; 52—62 van Mawea, 63—68 van Pediwang; 69—79 van Bobale en 80—94 van Dodinga.

Omtrent de spelling zij opgemerkt, dat deze is, zooals in het Woordenboek der Galèlareesche taal, door den Weleerwaarden Heer M. J. van Baarda. Zijn Hooggeleerde Professor Kern heeft die aldus aan mijn collega aangegeven als de meest doelmatige, en wij volgen dus gaarne den raad van Zijn Hooggel. in dezen. De korte *a*, *e* en *o* klanken worden daarbij aangeduid door een accent, dus *à*, *è*, *ò*. De toonlooze letters door een *˘*, dus *ă*, *ĕ*, *ô*. Nog de Hollandsche *ie* klank door *i* en de klank der *i* in 't Hollandsch b.v.b. in *kikker*, door *ë*. De Holl. *oe* klank door *u* de Holl. *ui* klank door *öi*. Bij de tweeklank *ðž*, voorkomende b.v.b. in *ròëhe*, is de *e* niet anders dan een soort overgang tot de volgende letter, zòò kort, dat ik altijd gemeend heb, alleen maar een *o* te hooren, tot ik door deze verhalen ervan overtuigd werd, dat deze overgangs-*ë* er tusschen hoort. Tusschen *ài* en *àe* is heel weinig verschil in uitspraak, evenals tusschen *oi* en *oe*. 't Zijn allen onderscheidingen, die ik pas door deze verhalen leerde kennen. Ook moet het oor heel scherp zijn om het verschil te hooren tusschen *au* en *ao*, b.v.b. in *ho mau* en *ha mao*. Verschil echter is er, dat hoort men duidelijk, mits men er eerst opmerkzaam op gemaakt is. Nog komen voor een *γ*, een onzuivere *j*, waarbij iets van een *l* gehoord wordt, een *tγ*,

uitgesproken met een sisklank, een *λ*, het midden houdende tusschen een *d* en een *l*, en een *q*, het midden houdende tusschen een *d* en een *r*. Natuurlijk zijn die letters overgangen van de *d* naar de *l* en *r* en van de *l* en *r* weer naar de *j*, volgens de gewone overgangen, zooals die, volgens Prof. Kern, op meer taalgebieden voorkomen. Ik hoop een en ander duidelijker te kunnen zeggen in het Woordenboek der Tobeloreesche taal, dat ik D.V. hoop te kunnen uitgeven, of in de grammatica, zoo ik het daartoe brengen kan. Tijdens ik nog werkzaam was toch, was ik gewoonlijk met werkzaamheden overstelpt, zoodat ik toen niets heb kunnen doen dan gegevens verzamelen, die nu, tijdens mijn verlof, allen verwerkt moeten worden, zoo mogelijk.

Wat den inhoud betreft, zal men opmerken, dat sommige verhalen meermalen voorkomen. Dit kon natuurlijk niet anders, waar verschillende personen in verschillende dorpen, gaven wat ze kenden. Natuurlijk, dat, waar ik geheel *dezelfde* verhalen vond, ik slechts één geef. Waar het echter variaties op hetzelfde thema, betrof, gaf ik die allen, zooals ik ze ontving. Eerstens dacht mij dit goed, omdat op die wijze meer gegevens verzameld werden tot juiste kennis der taal, tweedens omdat het niet onbelangrijk is, na te gaan, hoe zulke verhalen in den volksmond gewijzigd worden. Ook zijn het dikwerf allen brokstukken van andere grootere verhalen, waarvan in elke variatie eenige trekken bewaard zijn, die misschien kenners der folklore kunnen dienen, om, met behulp van wat andere volkeren op dit gebied hebben, het geheele oorspronkelijke verhaal saam te stellen.

Ik zal niet trachten deze verhalen naar hun inhoud te vergelijken met die van andere volkeren en stammen. Ik ben overtuigd, op dit gebied niets belangrijks te kunnen leveren en laat dit dus gaarne aan bevoegden over. Dat heel veel overeenkomstigs te vinden is in de Galèlareesche verhalen door den heer van Baarda, is niet te verwonderen, waar de Tobeloreezen en Galèlareezen naast elkaar wonen. Ook met de Lodasche verhalen heeft men veel overeenstemming. Met de Galèlareesche 't meest in de dierverhalen uit de kampong Goroea, 't dichtst bij Galèla gelegen, met de Lodasche meer in de andere soorten. Op de verwantschap tusschen de verhalen over „de sterke Bagindali“, „de sterke Horodo“ e.a. met het verhaal van Sesa n' toala, uitgegeven door Dr N. Adriani, wees ik in de aantekeningen. Ik heb ook nog de „Sangirsche teksten“, mede door Dr. N. Adriani gelezen, zonder echter heel veel overeenkomst met deze Tobeloreesche te vinden.

Dat die verhalen, welke ook bij andere volken voorkomen, niet oorspronkelijk Tobeloreesch zijn, behoeft geen betoog. Er zijn echter verscheidene, die naar hun inhoud best Tobeloreesch van oorsprong *kunnen* zijn, ook onder de dierverhalen. *Of* ze het werkelijk zijn, is een vraag waarop ik niet bevoegd ben te antwoorden. Een groote plaats in het leven der Tobeloreezen neemt deze folklore nu juist niet in. Het zijn slechts weinigen die de verhalen kennen, en men kan heel lang onder hen doorbrengen, zonder zelfs te bemerken dat dergelijke verhalen gekend zijn. Men vertelt ook niet bij openbare gelegenheden of feesten, maar meer in den intimen kring. Gewoonlijk geschiedt het, — slechts in weinige gezinnen — des avonds, wanneer men zich reeds tot slapen heeft neergelegd, maar den slaap nog niet kan vatten. Men denke aan de lange tijden, die men soms op de slaappleats doorbrengt. Is het avondeten genuttigd, gewoonlijk omstreeks zeven uur, en men heeft geen bijzondere plannen, b.v.b. om te gaan visschen, of men heeft geen bezoek en geen palmwijn, nu, dan legt men zich eenvoudig neer. Soms begint dan de een of ander te zeggen: ik heb een verhaal. Vertel het maar, klinkt het. De verhaler of verhaalster begint met te zeggen: „Vertelling”, en elk antwoord: „tède”, zooveel als: „wij hooren”. Daarna volgt het verhaal. Na het aanhooren brengt men er kritiek op uit, of wel, een ander voelt zich ook opgewekt, iets te vertellen, en zoo vertelt men door, tot 't gezelschap in slaap gevallen is. Men denke daarbij aan het kleine bestek der huizen. Op de bank onder de voorgaanderij, slapen gewoonlijk al de ongetrouwde mannen naast elkaar. De getrouwden, en de jonge dochters afzonderlijk binnen in het huis, maar de wanden en afscheidingen zijn zóó dun, dat men gewoon pratende, elkaar heel gemakkelijk hoort. De verhalen hebben echter niet in zooverre realiteit voor de lieden, dat men er aan gelooven zou. Men weet van te voren „het is onmogelijk”. Vertelt men iets dat men voor onwaarschijnlijk houdt, of dat al heel ongelooflijk klinkt, dan zegt men: 't is zeker een „totoade” = verhaal. Ook wat men leest omtrent bovennatuurlijke zaken, of omtrent de geestenwereld en het leven hiernamaals, sluit slechts zeer weinig aan bij het gewone geloof omtrent die dingen, en ik heb nooit gemerkt, dat men zich in 't minst stoorde aan wat ten dezen opzichte in de verhalen voorkomt, of er zich op beriep. Ze zijn dus een amusement, meer niet.

Haarlem, Januari 1907.

A. HUETING.

I. GORUA.

O mia de o Hångkura.

O mia de o hångkura o bole i dàtomo, to ma mia una o gàhi i òlu-òluku wa dàtomo, to ma hångkura dina o dudungùku. Gèngòka o mòku-mòku ja ino, ja pòka to ma mia gèna, ho ja rubàka, gèngòka to ma hångkura i òmuku, de gèngòka ma hångkura gèna w'ato, wa tòlàngä w'akunua, àto! wa doa wo mǎngàkunua; gèngòka ma hångkura gèna w'ato; toa mia na ino la na doa, àhi bole i òmukòka. Ho gèngòka ma mia i öiki ja doa ma bole i òmuku gèna.

De gènàngä ma hångkura gèna i gogògöre ma bole ma timidka; gèngòka ma mia gèna dàku ja òlomòka ma bole o uhàngä moi, de ma hångkura gèna j'ato, toa mia, tanu ngohi utu de, de ma mia gèna j'ato: dau kàha tuku-tuku, dau kàha tuku-tuku.

De gèngòka ma hångkura gèna ja tèmo ma miaile j'ato: toa mia, nàko o kàho no ihène, o kàho i roängä ngokadina no ma ngumo gèna o bàkoruku. Gèngòka ma mia gèna i haluhu j'ato: nàko ahao to ma ngumo. Ma hutuani ma kàho i roängä de ma mia gèna i ma ngumo gèna o bàkoruku, de ja tòpòko o wàma ma hihika, de ma mia gèna i hònnèngòka, de ma hångkura gèna ja lè, ho ja dèdèngika. Ho de ma hutuani ma mia ma dodiau i boaino, j'ato: toa hångkura, ani dèdènge mi ma idja; gèngòka ma hångkura gèna j'ato: hēheluku mǎnga dodiau de ka ha òlomo! Gèngòka ma mia motòka gèna j'ato: tupe, tupe, nànga toa nēna ka wo na eluku, nàko nànga dodiauo de! De gèngòka ma mia motòka gèna i liòka ma bēreraika, o kuāma de o dadàtoko i ma lè. De ma djumàti moiòka i boaino ja tòma ma hångkura, de ma mia gèna i ulili j'ato: ha utjätja! toa k'ani wàngē nēnàngä! Gèngòka ma hångkura gèna j'ato: nàko ni hi tòma, kiani àhi dapariònòka ni gògèruku. Gèngòka ma mia gèna motòka i gògèruku ma hångkura ma dapariònòka, de ma hångkura gèna wa tuduku ma miaika, de i hònnènge i ma màta-màtaka.

Ia. De aap en de landschildpad. (1)

De aap en de landschildpad plantten bananen. De aap plantte waar de zee over het land (gewoon was) te stroomen, de landschildpad landwaarts op het droge. Toen kwamen de golven en sloegen (tegen die bananen) van den aap aan, dus vielen ze om. Toen waren die van den landschildpad rijp, en toen zeide die landschildpad (dat) hij ze niet kon omhakken, helaas! tot het klimmen was hij niet in staat. Toen zeide de landschildpad: vriend aap, kom hier en klim mijn bananen, die zijn rijp. Dus toen ging die aap klimmen naar die rijpe bananen-vruchten. En toen bleef die landschildpad onder de bananenboom. Toen had die aap daarboven al een heele kam bananen opgegeten, en de landschildpad zeide: vriend aap, geef mij ook een beetje, en die aap zeide.... (deze woorden zijn onzin, die aap zeide maar wat, zooiets als: papperlepap!) En toen sprak de landschildpad zeggende: (riep naar boven) vriend aap, als je honden hoort huilen hier aan den landkant, dan moet je naar beneden springen naar zee op de koraalrotsen. Toen antwoordde de aap, zeggende: indien (ik het hoor) dan pas zal ik springen. Even daarna blaften de honden, en de aap sprong naar beneden op de koraalrotsen, en de citrusdorens (die de landschildpad daar gestoken had) staken hem, en die aap is gestorven, en de landschildpad haalde hem en maakte van zijn lichaam gedroogd vleesch. Dus, niet lang daarna kwamen die aap zijn makkers daar, zeggende: vriend landschildpad, we (willen) ons je gedroogd vleesch koopen. Toen zeide die landschildpad: bedriegers (zijn jullui toch), zouden wij (landschildpadden) onzen makker opeten! Toen zeiden die vijf apen: toepe, toepe! onze vriend hier beliegt ons, zou dit onze makker zijn? Toen keerden die vijf apen terug naar hun dorp, om lans en schild zich te halen, en na een week kwamen ze om dien landschildpad te dooden, en die apen juichten, zeggende: ha oetjatja! vriend, dit is maar je (laatste) dag! Toen zeide de landschildpad: als ge me dooden (wilt) moet ge in mijn schoot (komen) zitten. Toen gingen die vijf apen in die landschildpad zijn schoot zitten en die landschildpad stak die apen, en ze zijn allen gestorven.

II. GORUA.

O mia de o hāngkura.

O mia de o hāngkura o bole i ma dātomo, to ma mia o gáhi i òlu-òluku, to ma hāngkura o dudungòka. Gèngòka o mòku-mòku ja ino ja pòka to ma mia, ho i làhinóka, gèngòka to ma hāngkura i òmuku, de ma hāngkura gèna j'ato, toa mia, na ino la no na doa o bole. Gèngòka ma miaō gèna ja ika ho ja doa. De ma hāngkura gèna j'ato: toa mia; tanu ngohi utu, gèngòka ma mia gèna j'ato: dau ka ha tuku-tukuðhi.

De gèngòka ma hāngkura gèna j'ato iti ma kài! de ma mia gèna j'ato: i momèhèmoro, tjawali ma kài. Ho de gèngòka de ma hāngkura gèna ja pòakaua de o ritya o utu moi jo gogilòliti, de ma mia gèna i leha j'ato: toa hāngkura gèna k'ani kia no gogilòliti? Gèngòka ma hāngkura gèna j'ato: ma koano awi ràpa-ràpa. Gèngòka ma mia gèna j'ato: tanu utu ha tàili, de gèngòka ma hāngkura gèna j'ato: nàko no hi àhoko la to haluhua, ngaroko na òlomo. De gèngòka ma hāngkura gèna o gòta ma timiòka ja ika i ma riridi i higihe-gihène; ma hutuani ma mia gèna ja poaka j'ato: toa hāngkura u! i haluhua, ho de ma moioli i àhoko, ko i haluhua, de ja ika ho ja òlomo, de gèngòka ma mia gèna ja hihi, ma ritya ma kiriti de ma hiràngutu i ma hinauhòka. De gèngòka o dodihali jo gogilòliti, de ma mia gèna i leha j'ato: toa hāngkura gèna k'ani kia? Ma koano awi bulu. Gèngòka ma mia gèna j'ato: tanu ho ma hibulu, de ma hāngkura gèna j'ato: nàko no hi àhoko, la to haluhua, ngaroko no ma hibulu. De gèngòka ma mia gèna i àhoko j'ato: toa hāngkura u! I haluhua, Gèngòka ma mia gèna ja lè de i ma hibulu, de ma dodiha gèna ja pàkiti ma miaika, de ma mia gèna j'ato: tupe, tupe, àhi toa nènángä ka wo hi eluku, na ka o dodiha de! Ika ja bòtokali ma hāngkura gèna jo gogilòliti o òhumu de ma igutòka; gèngòka ma mia i leha j'ato: toa hāngkura gèna k'ani kia? Ma koano ài lihàngä, de ma mia gèna j'ato: tanu ha tidingi! Uha, dòne ma koano wo ihène ma ilingi de wo hi ngamo, de ma mia gèna j'ato: iti ha pòpòto. Gèngòka ma hāngkura gèna j'ato: nàko no hi àhoko la to haluhua, ngaroko na tidingi, Gèngòka ma mia gèna i àhoko: toa hāngkura u! i haluhua! Gèngòka de ma mia gèna ja ika ho ja tidingi: de jo guràpe, jo gòli-gòli, ho ma mia gèna ma kiriti de ma hiràngutu i ma hinauhòka. Gèngòka ma mia gèna i ma ditilaika o luhungòka, de ma hāngkura gèna ja ino j' àhoko: toa

mia u! Ko i haluhua! Gèngòka ma hāngkura gēna ja ika i hidāhe,
 àto: ja ika ma luhungu ma goronāka gēna i orēhe, de ma kiriti i
 ma hinauhòka. Ho de gèngòka de ma hāngkura gēna i leha j' àto:
 i ni dodà, ho n'orēhe? De ma mia gēna j' àto: la gēnāngā ngōna
 no hi elu-eluku de! De ma hāngkura gēna j' àto: ni kiðhikòka,
 utuðhi, ngōnāo no hi elu-eluku. Gèngòka ma hāngkura gēna ja lè
 o dudutuku ma ngòhaka moi, de ja tutuku gadāku ma haekuku,
 ho i hònēngòka ma mia gēna.

IIa. De aap en de landschildpad.

De aap en de landschildpad plantten zich bananen; die van de
 aap (werden geplant) waar de zee overstroomde, die van de land-
 schildpad (werden geplant) op het droge. Daar kwamen de golven
 en sloegen tegen die van de aap aan, dus dreven die weg. Toen
 werden die van de landschildpad rijp, en die landschildpad zeide:
 vriend aap, kom hier en klim voor ons de bananen. Toen ging die
 aap ook daarheen, dus klom hij die bananen-vruchten. En de land-
 schildpad zeide: vriend aap, toe, geef mij een beetje. Toen zeide
 die aap: je moet beneden nog maar wat trappelen (ik weet niet
 zeker of dit de beteekenis is), en toen zeide de landschildpad: al is
 het de schil maar, en de aap zeide: het lekkerste (heel lekker) zijn
 alleen maar de schillen. Nu, toen kon de landschildpad het niet
 meer uithouden, en zij maakte een omheining en plantte Spaansche
 peper, en die aap vroeg, zeggende: vriend landschildpad, wat is
 dat van je, daar je omheen loopt? Toen zeide die landschildpad:
 des Konings specerij. Toen zeide die aap: laat me er een beetje van
 probeeren, en toen zeide die landschildpad: indien je me roept, en
 ik niet (meer) antwoord, eet er (dan) maar (van). En toen ging die
 landschildpad heel stil onder een boom zitten luisteren; even daarna
 riep de aap, zeggende: vriend landschildpad ho! er kwam geen
 antwoord, dus riep hij nog eens, maar er kwam geen antwoord, en
 zij ging en ze at. En toen maakte het die aap zoo heet, (want) die
 Spaansche peper bestreek het slijmvlies van zijn neus en van zijn
 mond. En toen toen ging hij (die landschildpad) weer om een slang
 heen loopen, en de aap vroeg, zeggende: vriend landschildpad, wat
 is dat daar van je? Des Konings lendenband. Toen zeide die aap:
 toe, laat hem me eens ombinden? En die landschildpad zeide: als
 ge me roept, en ik niet (meer) antwoord, doe hem dan maar om.
 En toen riep die aap zeggende: vriend landschildpad ho! Er was

geen antwoord. Toen nam die aap het (die slang) en bond het zich om, en die slang bond die aap, en die aap zeide: toepe-toepe! mijn vriend hier heeft me maar wat belogen, dit is immers een slang! Vooruit, toen dat afgeloopen was, liep die landschildpad weer rondom wespen met hun nest. Toen vroeg de aap zeggende: vriend, wat is dat van je? Des konings bekken! En de aap zeide: laten we er op stompden (maar de landschildpad antwoordde): neen, dat niet de koning dat geluid hoort en hij tegen mij opspeelt. En de aap zeide: laten we er dan maar op kloppen. Toen zeide de landschildpad: als je me roept, en ik antwoord niet, kan je er wel op stompden. Toen riep die aap, vriend landschildpad ho! Het antwoordde niet. Toen ging die aap en hij stompte, en (de wespen) kwamen er uit dringen, zij staken en staken, zoodat ze de neus en mond van die aap van binnen bedekten. Toen sleepte die aap zich in een rijstblok, en die landschildpad kwam (en) riep hem: vriend aap, ho! Maar hij antwoordde niet. Toen kwam die landschildpad al sluipende vooruit, helaas, als zij er kwam, (lag die aap) in het blok te schreeuwen, en hij had zich heelemaal besmeerd met zijn speeksel. Dus toen vroeg die landschildpad zeggende: wat scheelt je dat je huilt? En die aap zeide: ja, gij hebt mij belogen immers! En die landschildpad zeide: ben je er heelemaal in gebaad (in de ellende of in het speeksel), nog een beetje, jij hebt ook tegen me gelogen. Toen haalde die landschildpad een stamper, en hij stampte van boven op (de aap zijn) hoofd neer, zoodat die aap gestorven is.

III. GORUA.

O Mia de o Hångkura.

O Hångkura de o mia i ma higarò i öiki i goaha, gèngòka ma hångkura gèna j' àto: toa mia, nàko o mumuru na màke de na tyo na kékète. Gèngòka de i ma djobo i goaha, gèngòka ma mia gèna ja màke o mumuru hinòto, de i higàhoko j' àto: toa hångkura toa hångkuru ma mumuru daèna hinòto. Gèngòka ma hångkura gèna j' àto tàitika na tyo, doue i oara, gèngòka ma mia gèna ja ika de ja tyo ja kékète, ho ja tòpoko hiadono ja biha! Gèngòka ma mia gèna i ari de j' àto: toa hångkura no hi eluku, ma t'öiki-to ma ngoho àhi dimö-dimöno. Gèngòka de ma hångkura gèna j' àto: nàko ni hi tòma kiani nèngòka ni ja ino de ni ma iduòka. Gèngòka ma mia gèna i öiki ma dimöno jo ma ngoho, ho

de ja ino, de ma mia gèna j'ato: toa hângkura, nàko mi ma iduòka uha no mi tòma, hěbàbu nàko no mi tòma, done mia dodiauo i ni duhuku, gadina i ma ngiunika ho. De gèngòka ma hângkura gèna j'ato ngaro ko ni ma iduòka ko ti ni dodòaua. Ho gèngòka ma hângkura gèna i öiki ja lingiri ma mia ma dodiauo; gèngòka de ja iha ma hângkura gèna ko ja màkeua ma mia ma dodiauo. Gèngòka ma hângkura gèna i lio, àto, ja ika, ma mia de ma dodiauo gèna ja kiòkòka. Gèngòka ma hângkura gèna ja zè o gòta ma dobiki moi, de ja ika ja gòhàra ma mia gèna ja tèngo-tèngo.

IIIa. De landschildpad en de aap.

De landschildpad en de aap wachtten elkaar op, om op de (bij ebbe) droog geloopt klippen schelpdieren te zoeken. Toen zeide de landschildpad: vriend aap, als je een zeëgel vindt, moet je die stijf vastknijpen. Toen ze liepen op de klippen te zoeken, vond de aap twee zeëgels, en hij riep (om hulp), zeggende: vriend landschildpad, vriend landschildpad, hier zijn twee van die zeëgels. Toen zeide de landschildpad: grijp ze gauw beet, dat ze niet wegloopen. Toen kwam die aap en greep en kneep, dat zij (de stekels) staken hem, totdat hij pijnlijke wonden had) totdat ze hem vergiftigden). Toen huilde die aap en zeide: vriend landschildpad, je hebt me belogen, maar ik ga mijn ouders halen. Toen zeide de landschildpad: als ge me (wilt) dooden, moet ge hierheen komen en (hier) slapen. Toen ging die aap om zich zijn ouders te halen; dus kwamen ze en de aap zeide: vriend landschildpad, indien wij slapen, moet ge ons niet dooden, want als ge ons doodt, dan zullen onze makkers u doodschietsen, gindsch aan den landkant hebben ze zich verborgen. En toen zeide de landschildpad: ga jullui maar slapen hoor! ik zal jullui immers niets doen, dus toen ging die landschildpad die apen hun makkers zoeken, en als hij aan den landkant gekomen was, die landschildpad, vond hij de makkers van dien aap niet. Toen keerde die landschildpad terug, en, kijk, als hij kwam, slapen die aap en zijn makkers. Toen haalde die landschildpad een stuk hout, en hij kwam en sloeg al die apen een voor een (dood.)

IV. GORUA.

O Hångkura de o Mia ma totoade.

O mia de o hångkura i ma higaro i öiki o ugaka i ma nguru Gèngòka i öiki i tàgi, de ja màkeika o ugaka o utu moi, gèngòka ma mia gèna j'ato: toa hångkura, ngòna na hira na uru, la, nàko n'akunua, de àha ngohiolì. Gèngòka ma hångkura gèna ja uru de ko j'akunua. Gèngòka ma mia gèna ja gogingi ma hångkuraika gèngòka ma hångkura gèna, ja tòhata, ho i gògèruku ma ugaka ma timiòka. Gèngòka ma mia gèna j'ato: toa hångkura i ni dodò, ho no gògèruku o ugaka ma goàka? Gèngòka ma hångkura gèna j'ato: i howono, ngòna no hi eluku, n'ato o ugaka ho ma nguru, ho, de ha ino no hi huloko ka ngohi to uru ho ko t'akunua! Gèngòka ma mia gèna j'ato: ngohi ko to ni elukua, ho ta gOUNGU t'ato o ugaka ho ma nguru. Gèngòka ma hångkura gèna j'ato: toa mia, ngohi ko hi tòhatokakua, ho ngònali no uru ma ugaka. Gèngòka ma mia gèna ja uru o gáhumu moi téro-téro, de ma ugaka gèna ka i màta i rubaika, Gèngòka ma mia gèna j'ato: toa hångkura, ho ka ngòna bari la o ugaka moi ò de na uru n'akunua. De gèngòka ma hångkura gèna j'ato: toa mia uha i ni tòhata, la h'öiki ho ma goaha. Gèngòka ma mia gèna i leha j'ato: toa hångkura dðne ngohi ta màke o nauòko? De ma hångkura gèna j'ato: o nauòkua. Gèngòka ma mia gèna j'ato: ho kia? Gèngòka ma hångkura gèna j'ato: o mumuru, de nàko hàra moi gèna ha màkeika, de na tyo na kékékète. Gèngòka i öiki de ja màkeika o mumuru hindòto; gèngòka ma mia gèna ja tyo ja kékékète, de ja tòpoko ma giamika, Gèngòka ma mia gèna i ari de j'ato toa hångkura ka no hi eluku ho ngohi to gàhe o djumàti moiòka, ngohi de àhi dodiauo mi ja ino mi ni paràngi. Gèngòka ma hångkura gèna j'ato: nàko ni hi paràngi, kiani àhi taratibiòka ni gògèruku. Gèngòka ma mia gèna j'ato: ngohi dika t'òluku, hëbàbu ngohi to ihe-ihèndòka, ngòna ani taratibiòka na tòma i woi i bòto. Gèngòka ma hångkura gèna j'ato, nàko n'òluku, ngohi ò to ni ributua. Gèngòka ma mia gèna j'ato: gèna bari, ho uha no hi ributu, la o djumàti moiòka, de mi ja ino mi ni paràngi. Gèngòka ma hångkura gèna j'ato: ngaro ko ni ja ino dika. Gèngòka ma hångkura gèna j'ato: náko ni ja ino, kiani o humu moi ni hàiti la to hònnenge de ni hi hibàiti gènguku. Gèngòka ma mia gèna j'ato: ngohi t'òluku to haiti, hëbàbu náko to hàiti o humu dðne no hi pòhuku de to hònnenge.

IVa. Vertelling van de landschildpad en de aap.

Een aap en een landschildpad haalden elkaar over, om suikerriet af te gaan kappen. Dus gingen ze en ze vondene en stam suikerriet. Toen zeide de aap: vriend landschildpad, gij moet eerst afhakken, en als je niet kunt, dan kom ik nog. Toen (probeerde) de landschildpad af te hakken, en ze kon maar niet. Toen grijnsde de aap tegen de landschildpad, dus werd die landschildpad kwaad, dus ging hij onder het suikerriet zitten. Toen zeide de aap: vriend landschildpad, wat scheelt er aan dat je onder het suikerriet gaat zitten. Toen zeide de landschildpad: er scheelt aan, dat jij me bedriegt, je zegt: *wij* gaan suikerriet afhakken, doch als we hier komen, beveel je *mij* dat ik moet afhakken, dus dat kan ik immers niet. Toen zeide de aap: ik heb je immers niet belogen, dus ik meende het werkelijk (was in ernst) (als) ik zeide: laten *wij* suikerriet gaan afhakken. Toen hakte (beet) die aap suikerriet af, juist een stam, en dat suikerriet viel heelemaal om. Toen zeide de aap: vriend landschildpad, iemand zooals jij, en ook maar één suikerrietstam afhakken, kunt ge niet. En toen zeide de landschildpad: vriend aap, wees niet boos, en laten we gaan toespijs zoeken op het droge strand. Toen vroeg de aap, zeggende: vriend landschildpad krijg (vind) ik dan visch? En de landschildpad zeide: visch niet. Toen zeide de aap dus: wat dan? Toen zeide de landschildpad: zeeëgels, en als je er eenmaal een vind, moet je hem stijf vastgrijpen. Toen gingen ze en ze vonden twee zeeëgels. Toen greep die aap ze stijf vast, en (de stekels) staken in zijn hand. Toen weende die aap en zeide: vriend landschildpad, je hebt me maar belogen, dus beloof ik (je) na een week komen ik en mijn kameraden je beoorlogen. Toen zeide de landschildpad indien gij mij bevecht, moet je in mijn schoot komen zitten. Toen zeide de aap: dat wil ik maar niet, want ik heb gehoord, dat gij in je schoot al velen gedood hebt. Toen zeide de landschildpad: indien ge niet wilt, zal ik je er niet lastig om vallen. Toen zeide de aap: dat is het, dus val me niet lastig, en over een week komen we (om) je te bevechten. Toen zeide de landschildpad: kom jullui maar. Toen zeide de landschildpad (nog) als jullie komen, moet je een put graven, en (als) ik gestorven (ben) dan begraaft je me daarin. Toen zeide de aap: ik wil niet graven, want als ik een put graaf, dan gooi je me onder het zand, en ik sterf.

V. GORUA.

O mia de o hängkura.

O mia de o hängkura i öiki i parangi, Gèngòka o dodiha moi ja màkeika, de ma dodiha gèna j'ato: toa k'ika ni öiki? Mĩ parangi! Gèngòka ma dodiha gèna j'ato: tanu ti ni mòtèke, de gèngòka ma mia de ma hängkura gèna j'ato: na ino dika, o ngòhaka o nauru ho. Gèngòka ma dodiha gèna i öiki ja mòtèke; ma hutuanua, ja màkeika o mia hindòto de o kariànga moi. Gèngòka ma mia de ma hängkura gèna i leha: ngini gèna k'ika ni öiki? Gèngòka ma mia hindòto, de ma kariànga moi gèna i haluhu j'ato: mi ni goäna ngini. Gèngòka ma mia de ma hängkura gèna j'ato ni mi goäna ngomi, gèna mia howono òkia? Gèngòka ma mia hindòto gèna j'ato: òkiaua ma mi ni goäna mi ni tòma. Gèngòka ma mia de ma hängkura gèna j'ato: ngaroko ni ja ino la ho makobotòka. Gèngòka ma mia hindòto gèna ja ino de i ma tèke-parangi. Gèngòka ma dodiha gèna i kiniki ja tuduku ma mia gèna, hiadono i hònnenge i ma màta- matàka.

Va. De aap en de landschildpad.

De aap en de landschildpad gingen (uit) om te vechten. Toen vonden zij een slang, en die slang zeide: vrienden, waar ga jullui heen? Wij (gaan) vechten. Toen zeide de slang: laat ik maar met jullui meegaan, en toen zeiden de aap en de landschildpad: (2) Kom maar hier, (wij zijn) immers jongelingen! Toen ging die slang en volgde: niet lang daarna troffen ze twee apen en een leguaan. Toen vroegen de aap en de landschildpad: waar ga jullie heen? Toen antwoordden die twee apen en die leguaan, zeggende: we wachten jullui op! Toen zeiden die aap en die landschildpad: wat hebben we misdaan, dat je ons opwacht? Toen zeiden die twee apen: niets, maar we wachten jullui maar op om jullui te dooden. Toen zeiden die aap en die landschildpad: kom jullui maar op, dan zullen we het met elkaar uitvechten. Toen kwamen die twee apen en vochten met elkaar. Toen vervolgde die slang die apen, en stak ze, totdat ze allemaal dood waren.

VI. GORUA.

O Kàho ma totoade.

O kàho moi i òiki o hònganika. Gèngòka ma kàho gèna ja màkeika o mia moi de o hòngkura moi. Gèngòka ma kàho gèna i leha j'ato: toa mia ngini gèna ni hinòto ni hi mòtèke ngohi, la h'òiki àhi bërèraika; gèngòka ma mia de ma hòngkura gèna j'ato: nàko mi ni mòtèke kiani ani bërèra ma digi-digino, de mi ni mòtèke. Gèngòka ma kàho gèna j'ato: duru ma digi-digino àhi bërèra, ho ngaroko ni hi mòtèke! Gèngòka ma mia de ma hòngkura gèna j'ato: nàkoho ho ma djobo. Gèngòka ma kàho gèna j'ato, nàko ho ma djobo, de nia làko ni ja ruhutòka. Gèngòka ma mia de ma hòngkura gèna i ma ruhutòka; gèngòka ma Kàho gèna i hidjobo ma mia de ma hòngkura. Gèngòka ho de ma wànge tumidi de ma hutu tumidi ma kàho ma bërèraika j'adonòka. Gèngòka ma mia de ma hòngkura ma làko ja hëlèngaiè, o inomo de o ngòèrè de o ali-ali iti gènàngä dau i rupa-rupa o baràngi. De ma kàho gèna j'ato: ngohi nènàngä to hònnènge de to wàngo ngini ti ni tòfo hëbàbu òkia? Ngohi to tàgi, de ti ni màkeika o hònganòka, nia mamàtaò i wènga-wènga hòka, hëbàbu i ni hàhini, dàdi ngohi ti ni dòra ho ti ni ao, nèna àhi bërèraino. Gèngòka ma mia gèna j'ato: nàko no mi dòra, kiani o ali-ali, o guràtyi no mi ike. Gèngòka j'ato nàko ni jo mau o ali-ali de nia làko ni ja ruhutuku la de to tèmo t'ato ni ja hëlènga gèna ngaroko ni ja hëlènga. Gèngòka ma hòngkura gèna j'ato toa kàho: nàko no hi dòra ngohi, ngaro uha to ma ruhutu la ngohi to gògèrè ngònàka la ho piritýaja hiadono i na timòno, hiadono ho hònnènge, duga-duga dake-una moi ho wi piritýaja.

Gèngòka ma kàho gèna j'ato: i goungu, ngòna duru no piritýaja de ma Djou, ho duru no piritýaja na gougoungu, hopaja nàko no hònnènguku, ngòna, na màke o ngèkomo.

Vla. Het verhaal van den hond. (3)

Een hond ging naar het bosch (en) daar trof die hond een aap en een landschildpad. Toen vroeg die hond, zeggende: vriend aap, volg jij tweeën mij; dan gaan we naar mijn dorp toe. Toen zeiden de aap en de landschildpad: als we met je mee (zullen) gaan, (dan) moet je dorp heel dicht bij zijn, (en) dan (zullen) we met je mee-gaan. Toen zeide de hond: mijn dorp is heel dicht bij, dus, ga

maar met me mee. Toen zeiden de aap en de landschildpad: dan zullen we maar gaan vertrekken. Toen zeide de hond, als we vertrekken dan (moet) je je oogen sluiten; toen sloten de aap en de landschildpad hun oogen (en) toen bracht de hond die aap en de landschildpad weg, zoodat ze na zeven dagen en zeven nachten in het dorp van den hond gekomen waren. Toen openden de aap en de landschildpad hun oogen (en zij zagen): eten, en sarongs, en ringen, ja alle soorten van goederen. En de hond zeide: ik zal jullui hier onderhouden, bij mijn dood en bij mijn leven (wat er ook gebeuren moge); waarom? Ik ging, en ik trof jullui aan in het bosch, je buiken zelfs klopten (van den honger), want jullui leed honger, dus had ik medelijden met jullui, dus nam ik jullui mee hier naar mijn dorp. Toen zeide die aap: als je medelijden met me hebt, moet je me een gouden ring geven; toen zeide hij (de hond) indien gij een ring wilt, dan moet je je oogen dicht doen, en (als) ik (dan) spreek zeggende: doe open, doe ze dan maar open. Toen zeide die landschildpad: vriend hond, als je met mij medelijden hebt, laat ik (dan) maar niet mijn oogen sluiten, en ik blijf (dan) bij u, en we gelooven totdat we oud zijn, totdat we sterven, alleen maar gelooven we aan den eene daarboven. Toen zeide de aap: werkelijk, gij gelooft sterk aan den Heer, dus (moet) ge maar werkelijk gelooven opdat ge wanneer ge gestorven zijt, den (rechten) weg vindt.

VII. GORUA.

Totoade de o njawa de o dodiha.

Muna de ami ròkata de mànga ngòhaka ja hinòto, mo ma têngo o dòdoto, mo ma têngo o riaka. Gèngòka ma ngòhaka gèna ja hinòto ko jo lamokoàhi, de màng'ama w'òik'òka o bërèra moiika. De gèngòka màng'ajo ma huloko o gòta jo lè ma ngòhaka gèna ja hinòto ma ria-dòdoto. Gèngòka òna gèna j'òiki jo lè, ja ika ma dòdoto ma màke, ma riaka ma màkeua, hiadono o wàngè butàngaino ka ho kogèngängä. De j'òiki ma moioli, ma riaka gèna ma màkeika o dodiha moi, de ma dodiha gèna j'ato: ngòhaka, beika, na inohi. Gèngòka muna ma ika, de ma dodiha j'ato: ngohi to ni molòka ngòna. Gèngòka muna gèna m'ato; nàko àhi àma, la ni lingiri, ni màke, de no hi molòka. Gèngòka ma dodiha gèna j'ato: ja dodòà ho to wi màkeua, de muna gèna m'ato: nàkoho n'òiki no wi lingiri, de una w'ato: nàkoho, o gòta o nikutu moi nèna, no mi

dõtak'ikàhi ngonì ajo, la ngòna na ino, h'òiki ho wi lingiri ani àma. Gèngòka muna m'òiki, ho mo liòka gèna ma dodihaino. De gèngòka una gèna ma dodiha wo leha w'ato: na tõtakòka? De gèngòka muna gèna m'ato: ia ta tõtakòka. De una ma dodiha gèna w'ato: na ino la hi lingiri ani àma; de muna m'ato: ilaha! ngohi ta ikaua ko ha gurutika ho, bòto de ka ho ma dàgi! De gèngòka ma dodiha gèna j'ato na ino la àhi pòrètòka no ma tamìle. Gèngòka munàngä m'òiki, ho mo ma tamìle ma dodiha ma lòkuòka, de i ma djobo, i wi lingiri, o hutu de o wànge ho kogèngängä i bòto. Gèngòka ma hutu tumidi de ma wànge tumidi j'adonòka gèna ami àma ài bërèraika, de ma dodiha j'ato: ngohi nèngòka to gogògèrè, la ngòna n'òiki ani àma ni lega. Gèngòka dòka de muna m'ato: ia nàkoho, t'òiki. De ma ika: m'ama gèna wo leha: he ngòhaka, no dodòka na ino o bërèra ho kogèna ma gurutika dé? De muna gèna m'ato: àma ngohi ta howonòka, ngaro no hi tòmakà ma ngohi ka ta tarima ma rè-rè. De m'ama gèna w'ato: ka ni dodòhà? O dodiha j'ato i hi moìòka, ho ta ino ngònaino. De m'ama gèna w'ato: n'òiki ni hingàhu o dodihaika n'ato: nàko w'ao àhi ngòtiri de i ni ma moìòka. Gèngòka munàngä m'òiki mo hingàhu ma dodihaika, de ma dodiha gèna j'ato: ngaro uha gèna, ngaro utuòhi ka to mǎngàku ma rè-rè. De gèngòka ma dodiha gèna j'ato n'òiki, ni hingàhu, n'ato: ngaro uha gèna, la ngaro utuòhi ma ka i ja òaka. Gèngòka munàngä m'òiki mo hingàhu ami àmaika, de m'ama gèna w'ato: n'òiki, ni ngoho o dodiha, la h'òiki. Gèngòka munàngä m'òiki mo hingàhu ma dodihaiha gèna m'ato: àhi àma bari na ika la ho ma djobo. Gèngòka ma dodiha gèna i òiki. De gèngòka ja ika ma dodiha gèna i tèmo j'ato: ani àma ni riwo wo hibarène awi huhugara, de awi bàhuku de awi gogori. De gèngòka i hibarène i bòto, de ma dodiha gèna j'ato, beika, ho harène. De gèngòka ònàngä jo harèniìle, de ma dodiha i ma totiàìòko, de ma dodiha gèna i ma kùuwèruku, de ma ngòtiri gèna i ma tàiiìle gèna ma dodiha ma lòkuòka. De i ma djobo o hutu de o wànge gèna ka ho kogèna i bòto, de ma wànge tumidi de ma hutu tumidi, mǎngä bëreraika j'adono. De gèngòka ja ika, ma dodiha gèna o gākāna moi ja lèino de o tau moi ja tulada, daèna o tònakòka, de ja lè o tua ma gare-garehe moi de i hitamunuku, de ma dodiha gèna j'ato: nàko i gougoungu, la ngohi nènàngä ma Djou ài ngòhaka, de ài danongua: o tua nèna to hitamunukn, de ta hëlènga, de òkia-kiaua i dàdi, ma nàko i gougoungu ngohi nèna ma Djou ài ngòhaka de ài danōngo o tua

ma gare-garehe nēna ta hēlēngaīle, de o tau moi, hāgāla momanarama ka o gurātyi ma rē-rē. Ho de wa hēlēngaīle o tau moi ma amomoko i dādi. De una gēna wo wōhama wo ma pākeāngi dōka ma tau ma goronāka. De gēngōka ho de wo ma pākeāngi i bōto, de wo hupuino o ngōranōka, de wo gōgēruku o kuruhi o gurātyiōka, de gēngōka ngoi hekata awi dātekōka mo kākoko, de una w'āto: na ino ngōna, ani rōkata ngohi ho! De muna gēna m'āto: ngohi ngōn'ua āhi rōkata, hābābu ngōna to ni lega-lega gēna o koano ma ngōhaka moi, hābābu ngohi āhi rōkata o dodiha. De una gēna w'āto: ngohi nēna o dodiha. De muna m'āto: koali ngōnaua, ngohi āhi rōkata o dodiha. De una gēna wo poakaua, de wo ma hinoa gēna awi tākihumu, de wo dādiōka o dodiha, de muna gēna m'āto: i gōungu, ngohi āhi rōkata ngōna. De gēnāngōka ami āma de muna de ami rōkata, o dodiha gēna, i ma pākeāngi de j'ōiki jo pāhiāra ma dodiha ngoi hekata ngomi ajo ami tau ma dātekōka. De ma dodiha ngoi hekata ngomi ajo gēna mo mi tēmo ami ngōhaka o riak'ika gēna, m'āto: Akudu, no mi legāhi ngoni dōdoto de ani āma danēnguku de ngoni dōdoto ami rōkata, de ma ngōhaka gēna j'āto, ajo ngohiō t'ōiki, to lingiri o dodiha la ho dādi ho ònāngoli. De gēnāngōka, muna ngomi ajo gēna ka mo himōtēke. Bōto ma ngōhaka gēna i ōiki, de ma gumi-lamo mo i ma mākēika, de muna gēna m'āto: ngōna de ngohi ho ma mōlōka, de ma dodiha o gumi-lamo gēna j'āto: n'ōiki na hiraika la āha to ni niki; munāngā m'ōiki ma hiraika de m'adono mānga tauika, ngomi ajo gēna mo leha: na mākēōka ma dodiha? De muna gēna m'āto nēngino nagāka ajo! De gēngōka ngomi ajo gēna m'āto: no wōhamōka dōka o tau ma gorōnaika, dōne ma dodiha ja ino, de ko i ni mākēua ho! De gēngōka munāngā mo wōhamōka, de ngomi ajo gēna mo mi hidotēbēnōka. De gēngōka ngomi ajo gēna mo ma lega ma gumi-lamo dōkēngino ma ākiri ka i hia-hiara; de ngomi ajo gēna m'āto; āhi ngōhaka, no ma riridi, ma dodiha gēngika i wōhamōka ho. De ma dodiha o gumi-lamo gēna i wōhamika, de ngomi ajo mo higihēne gēngika dōka i popōkōka, i mi pākiti ho, de ngomi ajo gēna m'āto: āhi ngōhaka to ni dōra ma āmolā to ni tōtōkiaokaua, hābābu o ngōrana i kut; i i hōhōnēngōka. Ho de ma hutu hāngēōka, ngomi ajo gēna o bounu m'ame, ho de ma hēlēnga o ngōrana, ami ngōhaka gēna i hōnēngōka, hiadono ami bounu i hupu.

VIIa. Vertelling van de menschen en de slangen. (4)

Zij had een man, en hun kinderen waren twee, de eene dochter was de jongste, de eene dochter was de oudste. Die twee kinderen waren nog niet groot, (5) toen hun vader wegging naar een ander dorp. En eens gebeurde het dat hun moeder die twee gezusters uitzond om hout te halen. Toen gingen ze het halen, aangekomen zijnde vond de jongste (hout) de oudste vond niet, tot zes dagen lang (gebeurde dit) al zoo maar. En als ze weer eens gingen vond de oudste een (6) slang, en die slang zeide: kind, wel, kom hier nog wat naar toe. Toen ging zij, en die slang zeide: ik (wil) met je trouwen. Toen zeide zij: indien gij mijn vader zoekt en hem vindt, dan (zult) ge me trouwen. Toen zeide die slang: waarom zou ik hem niet vinden? En zij zeide: goed, ga (dan) heen en zoek hem. En hij zeide: goed, breng gij dezen bundel hout eerst naar uwe moeder en kom gij dan hier naar toe, (dan) gaan wij uw vader zoeken. Toen ging zij en dus keerde zij terug naar de slang toe. En toen vroeg hij, de slang, heb je het gebracht? En toen zeide zij: ja, ik heb het gebracht. En hij, die slang, zeide: kom hier dan gaan we uw vader zoeken en zij zeide: ben je mal, ik ga niet (want) het zal heel ver zijn, en dan moeten we het maar loopen. En toen zeide die slang: kom hier en ga op mijn rug zitten. Toen ging zij, dus ging ze boven op die slang zitten, en zij vertrokken (om) hem te zoeken, gaande maar dag en nacht zoo door aan een stuk. (Zoo waren ze gegaan) zeven (7) dagen en zeven nachten, toen ze kwamen aan haars vaders dorp, en de slang zeide, ik blijf hier en gij gaat om Uw vader te zien. Toen zeide zij daar: ja, 't is goed, ik zal gaan. En zij kwam aan en die vader vroeg: wel kind, wat moet je hebben, dat je naar een dorp komt, dat zoo ver weg ligt? En zij zeide: vader, ik heb verkeerd gedaan, ofschoon je me ook vermoorden wilt, het is me alles goed. En die vader zeide: wat is er met je dan gebeurd? (Zij zeide): een slang zeide (dat) hij me trouwen (wilde), dus kom ik hier bij u. En de vader zeide: gaat aan die slang kennis geven, zeggende: als hij mijn prauw brengt (trekt) (dan mag) hij je trouwen. Toen ging zij het te kennen geven aan de slang, en die slang zeide: niet (alleen maar) dat hé, ofschoon nog een beetje meer, maar ik neem het allemaal op me. En toen zeide die slang: ga, geef uw vader te kennen, ofschoon niet dat, ofschoon nog wat meer, maar het is goed. Toen ging zij het haar vader te kennen geven, en die vader zeide: ga, haal die slang, opdat we gaan. Toen ging zij

het die slang te kennen geven, zeggende: gij zoudt naar mijn vader toe gaan, opdat wij vertrekken. Toen ging die slang. En daar gekomen zijnde, sprak die slang, zeggende: help je vader om zijn schaaf, zijn bijl en zijn boor te laden. En als ze het alles geladen hadden, zeide die slang: komaan, we stappen in de prauw. En als zij er in geklommen waren, gooide die slang zich om rechtuit in zee, en die slang draaide zich om, en hij beurde die prauw op boven (op zijn rug). En hij vertrok, dag en nacht al maar door, en na zeven dagen en zeven nachten waren ze tot aan hun dorp gekomen. En als ze daar aangekomen waren, haalde die slang een mes naar zich toe, en teekende daarmee een huis, daar in den grond, (8) en hij haalde een witten hoofddoek, en dekte die (over zich heen), en die slang zeide: indien ik werkelijk geen kind en geen kleinkind van den Heer ben, dan zal ik me met dezen hoofddoek bedekken en hem weder opbeuren, en er is niets gebeurd, maar indien ik werkelijk een kind en een kleinkind van den Heer ben, (dan) zal ik dezen witten hoofddoek opbeuren, (en er zal wezen) een huis waarvan al de materialen van louter goud zijn. Dus nam hij hem op, en een groot huis was er geworden. En hij ging er in, hij kleeedde zich gindsch in het huis. En als hij zich gekleed had, kwam hij door de deur naar buiten, en hij zat op een gouden stoel. En toen kwam zijn vrouw langs zijne zijde zeewaarts, en hij zeide: kom jij hier, ik ben immers je man. En zij zeide: jij bent mijn man niet, want ik zie u als een zoon des koning, en mijn man was maar een slang. En hij zeide: ik hier ben (die) slang. En zij zeide: neen, gij niet, mijn man is een slang. En hij kon het niet meer uithouden, en hij trok zijn mom aan, en hij werd een slang; en zij zeide: werkelijk, gij zijt mijn echtgenoot. En toen, haar vader, en zij, en haar man, die slang, kleeadden zich, en ze gingen wandelen, (en ze kwamen) aan den kant van het huis van de moeder van de vrouw van die slang. En de slang zijn vrouws moeder sprak tot haar oudste kind, zeggende: Akudu, ga eens kijken naar je zuster en je vader, daar aan de Zuidkant, en (naar) je zuster haar man. En dat kind zeide: moeder ik zal ook gaan een slang zoeken, opdat het mij ook ga zooals hen. En toen bewilligde haar moeder daar maar in. Goed, dat kind ging, en zij vond een grooten gevlekten python, en ze zeide: gij en ik zullen trouwen, en die slang, die gevlekte python zeide: ga gij maar vooruit, dan zal ik u volgen. Zij ging vooruit, en als ze aan hun huis gekomen was, vroeg haar moeder: heb je

de slang gevonden? En zij zeide: hij is hierheen komende, moeder. En haar moeder zeide: ga gindsch in het huis, dat niet die slang komt, en hij je niet vindt. En toen ging zij er in, en haar moeder sloot de deur achter haar dicht. En toen keek haar moeder uit en zag die python aankomen, zijn tong uit zijn bek hangende, en haar moeder zeide: mijn kind, houdt je stil, die slang is daar ingegaan. En die slang, die python ging naar binnen, en haar moeder luisterde daarnaar, het ritselde; hij vond haar dus! En haar moeder zeide: mijn kind, ik heb medelijden met je, maar ach! ik kan niets meer voor je doen, want de deur is op het slot (aan den binnenkant dus). Dus na drie dagen rook haar moeder een stank, dus deed ze de deur open (en) haar kind was gestorven, zoodat de stank naar buiten kwam.

VIII. GORUA.

Ma koano ngoi òra de o dodiha.

Ma koano wo ma tèngo ài ngòhaka ja tumidi, ho mánga ngiò o tumidi, de gèngòka ma dodiha moi ja ino de i ma hitàngono mànga riak'ika! De muna gèna m'ato n'oaròka ga ngòna o dodiha de no ma hitàngonò! Ika ènàngä i oaròka, ja ino i ma hitàngo-nokali, ja gèto-gètòngo, ho de ma dòdotuku i ma hitàngono, muna gèna m'ahoko ho ja ino i ma gale-galeuku, ami gogèrena ma lòkuòka, de gèngòka ma dodiha gèna i tèmo j'ato: to ni kawingi ngòna é! De muna gèna m'ato, ia, no hi kawingi dika, de gèngòka ami dimòno de ami ria-riaka gèna i ma oaròka, ho ka ja hinòtokàhi, ma dodiha, de gèna ma koano ài ngòhaka. Ho de ma hutuku de gèna ma koano ài ngòhaka o dòdoto gèna ami ria-riaka ja ino ja hidàhe-dàhe, ho de ma ginitarino i mi hingàhu j'ato: ài àma ò! ngomi mi j'òriki o hutu o njawa moi o kuruhiòka ja gò-gèruku gèna mia tau ma goronàka, de muna gèna m'ato: koali e! Ka o dodiha. Koali no eluku, de gèngòka muua ma ngòhaka gèna m'ato: beika, òkia-nàga moi ni hi hidòtok'ino la to wi hohònèngè. De gèngòka-dau, òna gèna j'ato: nàko ni ma idu o dòpo-dòpo moi na lèino, de na dideuku ài lòkuòka, hopaja nàko de i wi kiòkòka, ngòna na toaka ma dòpo-dòpo ma ninikutu, la i wi tádi! Ho de i wi kiòkòka, munàngä ma le o dòpo-dòpo moi de ma dideuku ài lòkuòka, de ma toaka, ho awi ale-ma-ngununguku jo tádi, ho de wo hònèngòka. De gèngòka muna gèna m'oiki, o wàma ma

hòhoko moi ma lè, ho mo ma niàtòka ma Djouile, de ma ika mo deo awi ale-ma-ngununguku, de wo wàngòka. Ho de wo wàngo i bòto, òna ma koano ài ngòhaka gèna i higaro, j'ato: h'òiki o gòta ho ma lè, de gèngòka munàngá mo mòdèke ho j'òiki jo lè, ma mòtèke, ho de gèngòka ja ika, òna i mi hidumu-dumunu o gàhi-uku, ho mo hònnèngòka. Gèngòka ami ròkata gèna w'ato: i mi dodòha ngohi hekata, ma dinaiha ho ami dèkanòka! Gèngòka una w'òiki wo mi niki, àto! wa iha mo hònnèngòka, ho o boleuòka i mi tamiè. De gènnàngòka una wo ari, de o gètèhata wo diài, ho de wa botòka, wo mi gòràka o gètèha'tile, de wo mi tamu-tamunuku de unàng'ò wo doa ho i ma làhini, o ngàiri i ma himòtèkòko. Ho de gèngòka òna gèna ja tutuku o bërèra moiha, de gèngòka wo ut'iha, de o tiliho moi i rukuòko, ho o mauoko ma hòhoko i òlòmo, de òna gèna i ma likoika ma tiliho ma timiòka, de wo ari ami ròkata. Gèngòka ma manoko ngukudàku i tèmo j'ato: sobàti, i ni dodòha n'òrèhe? De una gèna w'ato: ngohi hekata i mi tòmaika, ho to ari. De ma manoko j'ato: muna kiàka ma ika? De una w'ato: nè muna. Gèngòka ma manoko gèna j'ato: no ile-òhi, abeika de unàngò wo doa, ho de wo ile, ma manoko gèna j'ato: beika na lè nèna àhi inomo ma ho, de na uku, no deo ami ur'uku, de ami làkouku! De gèngòka unàngá wa lè ma manoko ma ho gèna, de wa uku, de wo deo ami làkouku. de ami uru-uku, de mo wàngòka ho de mo wàngo, muna ami ròkata wo ut'iha o dowòngiòka, munànga danèna o gètèhatòka. Gèngòka una wo ut'iha dinèna o dowòngiòka de w'oriki o hidète moi dòkèngino ho o kètèko o biono moi. Ho de gèngòka una gèna wo ma iduóka, ma ngòtiri gèna ja ino, de i mi aòka, ho de o aere i wi òlu, una gèna wo momiki, de wo ma lega danèna o gètèhatòka muna gèna i m'iwa. De una gèna wa leha ma bërèra ma dutu w'ato: ngohi hekata ui mi màkeua? Gèngòka òna gèna j'ato, o ngòtiri moi kàngano ja ino de i mi aòka. Gèngòka ònàngá gèna j'ato: nàko no mi niki, nèngika no kaika. Gèngòka unàngá w'òiki wa niki, ho de ma dòto moi w'adono o ngòère ma bèlaka utu wa màke, de wa tàilàko, ho de wa tàilàko i bòto, una gèna w'ato: nènàngá dika ngohi hekata ami ngòère! Gèngòka una gèna wa ika dika wo tàgi, ho de ma hutu tumidi de ma wàngè tumidi, o bërèra moi wa màkeika, ma njawa jo hèpa-hèpa o wàma o halila. Gèngòka una gèna wa leha w'ato: ni dodòka gèna? De òna gèna j'ato: mi hèpa-hèpa. hèbàbu o koano ma hekata moi, dàku o higi ma tubuòka, dàdi ngomi mi hèpa-hèpa, hopaja nàko mi hèpa la jo

tàdi ami dapariòn'uku, gèna òna mànga hekata. De gèngòka una gèna w'ato: beika ngohioli, de òna gèna j'ato: barikua ngomi o berera ma dutu ò de mi àkunua! Gèngòka una gèna w'ato: beika to hitàili, de òna gèna i wi hidoakika. Gèngòka una gèna wa 'è ma wàma, de wo hitulihika awi ròràngă, de wa hêpa, de jo tàdi ami dapariòn'uku. Gèngòka muna gèna ma lè ma wàma de ma bàt'a ami ròkàta awi ròràngă. Gèngòka muna gèna m'ato: àhi ròkàta wo boainòka wo hi ngoho, de kauku mo uti ho mi tauru ami ròkàta gèna, de i ma djòbòka, jo lio mànga b'èreraika.

VIIIa. De Koningsdochter en de slang.

Een koning had zeven dochters (kinderen), dus die hadden ook zeven (slaap) plaatsen. En het gebeurde dat een slang kwam, en zich tegen de oudste (dochter) haar slaappleats aanleunde, (zooals een jongeling een nachtelijk bezoek brengt met bedoeling tot zijn liefje toegelaten te worden). En zij zeide: maak dat je weg komt, hé! jij, een slang, en je leunt tegen me op! Voorwaarts, dat (dier) ging ook weg, en het kwam zich leunen bij allemaal een voor een, dus toen kwam hij ook bij de jongste zich aanleunen (aan haar slaappleats), (en) zij riep hem, dus kwam hij en legde zich in ringen op haar kussen. En toen sprak die slang, zeggende: ik trouw met u, hé? En zij zeide: ja, trouw me maar! (trouwen wordt hier in den meest plastischen zin bedoeld van beslapen). En toen waren haar ouders en haar zusters allemaal gevlucht (uit vrees voor die slang), dus waren ze maar met hun beiden, die slang en die dochter des konings. Dus toen het (weer) nacht was, kwamen die oudere dochters des konings haar jongere zuster bespieden (besluipen), dus den volgenden morgen gaven ze haar te kennen, zeggende: Verbazend! wij zagen van nacht in ons huis iemand op een stoel zitten! En zij zeide: neen hoor! (dat was) maar een slang! (De zusters zeiden) neen, je jukt, en toen zeide zij, die dochter (die beschuldigd werd): nu dan, leer mij maar het een of ander (middel om hem te dooden) dan zal ik hem vermoorden. En dan zeiden zijlieden: indien ge gaat slapen, neem dan een dolk en hang die boven hem, opdat, indien hij slaapt, gij (maar) de band van die dolk los te trekken hebt, en hij treft hem. Dus, toen hij sliep haalde zij een dolk, en hing die boven hem, en zij trok (de band) af (of sneed die door) dus raakte die hem in zijn borst, dus is hij gestorven. (9) En toen ging zij een citrus-vrucht halen, en zij wenschte

voor zich tot den Heer, en ze ging, ze kneep die uit boven zijn borst, en hij leefde (weer). Dus als hij (weer) leefde, haalden die dochters van den koning elkander over, (wekten mekaar op) zeggende: we gaan hout halen, en toen willigde zij (de vrouw van den slang) ook in, dus als ze gingen om te halen, volgde zij. (10) En dus, als ze gingen, stopten ze haar onder water in zee, dus is ze gestorven. Toen zeide haar echtgenoot: wat is het met mijn vrouw, ze is al zoo lang landwaarts! Toen ging hij haar achterna, ontzettend, hij kwam aan den landkant (en vond) haar gestorven, dus hadden ze haar op een droogte gezet. En toen weende hij, (11) en hij maakte een vlot, dus als dat klaar was, (hij klaar was met het maken), droeg hij haar op het vlot, en hij dekte haar toe, en hij klom er ook op, dus dreven ze weg, de rivier af volgende naar zee. Dus zoo dreven ze toen aan bij een dorp aan land, en daar ging hij aan den wal. En daar hing een tilihoboom over het water, dus at een vleermuis van zijn vruchten, en zij bonden (hun vlot) vast onder den tilihoboom, en hij, haar man, weende. Toen sprak die vleermuis daarboven, zeggende: vriend, wat scheelt er aan dat ge weent? En hij zeide: ze hebben mijn vrouw vermoord, dus ik ween. En die vleermuis zeide: waar is ze heen (gebracht)? En hij zeide: hier is ze. Toen zeide die vleermuis: kom toch naar boven! Nu, hij klom ook naar boven, dus, boven gekomen, zeide die vleermuis: welaan, neem deze rest van mijn spijs, en ga naar beneden, (12) en pers dat uit in haar mond en in haar oogen! En toen nam hij het overschot van (het eten van) die vleermuis, en hij ging naar beneden, en hij perste het uit in haar mond en in haar oogen, en zij leefde (weer). Dus toen zij (weer) leefde, ging haar man aan land op het strand (en) zij (bleef) daar op het vlot. Toen hij daar aan land op het strand gekomen was, zag hij een zeil uit de verte naderen zoo groot als een sagobroodje. (Hij zag het zoo klein door den verren afstand). (13) Dus gebeurde het, terwijl hij sliep, dat die prauw kwam en haar (zijn vrouw) meenam, dus, toen de opkomende vloed tegen hem aanspoelde ontwaakte hij, en hij keek naar het vlot, (en) zij was er niet meer. En hij vroeg aan de bewoners van dat dorp, zeggende: hebt ge mijn vrouw niet gezien? Toen zeiden zij: straks is er een prauw gekomen en heeft haar meegenomen. Toen zeiden zij: als ge haar achterna (wilt) moet ge dezen kant uit. Toen ging hij haar achtervolgen, dus als hij tot aan een kaap gekomen was, vond hij een klein stukje van een sarong, en hij bekeek het, en als hij het genoeg bekeken had,

zeide hij: dit daar is mijn vrouws sarong. Toen ging hij maar vooruit, hij liep (maar) dus na zeven nachten en zeven dagen vond hij een dorp, welks bewoners vangballetje speelden met wilde citrusvruchten. Toen vroeg hij, zeggende: waarom doe jullui dat? En zij zeiden: we spelen (14) vangballetje, want boven op de moskee zit de vrouw van een koning, dus nu spelen wij vangballetje, opdat, indien een opgooit en hij valt neer in haar schoot, dan is ze diens vrouw. En toen zeide hij: toe, ik ook eens. En zij zeiden: (15) zelfs wij, de inwoners van het dorp kunnen het niet (treffen, en zoudt gij het dan kunnen!) Toen zeide hij: welaan ik probeer het eens! en zij gaven hem (een vrucht). (16) Toen nam hij die citrusvrucht, en hij schreef daarop zijn naam, en hij gooide hem op, en hij viel neer in haar schoot. Toen nam zij die citrusvrucht en zij las haar mans naam. Toen zeide zij: mijn man is hier gekomen om me te halen, en ze daalde naar beneden, dus trok ze hem, haar man (naar voren), en zij vertrokken, zij keerden naar hun dorp.

IX. GORUA.

O njawa de o Kariàngă.

O njawa ja hinðto ja ria-dòdoto j'òiki, o tiba jo lè, jo ngòtiri. Kagèngòka o kariàngă moi i hupuðko, de ma kariàngă gèna j'ato ti ni mòtèke tanu. De òna gèna j'ato no gogògère, ga! ngòna o kariàngă de no mòtèke. Gèngòka òna gèna ka i ma hiðru, de ma kariàngă gèna ka i tiboko, de i òiki ja niki, ho de ja daene de iðe i doa gèna ma ngòtiri ma duruku, gèngòka ngomi riaka gèna ma tàdi de o harimi. Gèngòka ngomi dòdoto gèna m'ato: uha na ruae o kariàngă gèna hăbăbu nàko no ruae o kariàngă gèna dðne no baradoha. Gèngòka ngomi riaka gèna mo mi ngamo gèna ngomi dðdotika. Gèngòka ma dðdoto gèna mato: ja dodòdha no hi ngamo? De ma riaka gèna m'ato, to ni ngamo de ja dodòdha. Gèngòka ma dðdoto gèna m'ato: ngohi nènàngă ta howonòka, ho nàko àhi àma de àhi ajo la i hi ngamo, ngohi gèna ka to ma ruku, hăbăbu ma Djou w'ato: nàko o njawa o nàgòna ja hângihara o aewani, dðne ja baradoha, dàdi gènàngă, ngohi, ngonì dðdoto, to ni taère, gèngòka ngòna ka no hi ngamo. De gèngòka ma riaka gèna m'ato: h'òiki dika, la ho lè o tiba la uha no tèmo i woe. Gèngòka ma dðdoto ka mo himòtèke, ho j'òiki jo lè o tiba, de ma kariàngă

gèna i doa ho i ma hitàngonika ngomi dòdoto ami uguròka. Ho de gèngòka i ma hiadonòka ma tiba ma bërèraika. Gèngòka òna gèna ja hinòto j'òiki jo lè, de ma dodiha ò i òiki i lè o tiba, o dèngo tumidi, ho de jo lè i bòto, òna gèna ja hinòto ja mòku mànga tiba, de j'òiki ja tòtaka mànga ngòtiròka; gèngòka ma kariàngò jo gòlika ma tiba gèna o dèngo tumidi de i òiki i hihupu o dowòngiòko. Ho de i hupuòko gèna ma kariàngà, òna gèna ko j'òikoàhi, de ma kariàngà gèna j'ato: tanu àhi tiba o dèngo tumidi nèna ni aòdhi! Gèngòka muna ma riaka gèna m'ato: ho ko ngòna gèna o kariàngà, de t'ao ani tiba gèna, kiani àhi hininga koiwa; gèngòka ma kariàngà gèna ka i ma ruku de ma kòngò i tiha, de èna gèna j'ato: ni òiki dika. Ho de gèngòka ònàngà ka i ma djobo, hiadono màngà bërèraiha, gèngòka ma kariàngà gèna i ma djobo i ao ma tiba o dèngo tumidi de i ma hidjodjoika ma timiòka, èna gèna i ma hiòru ma giama hinòto. De gèngòka ma kariàngà gèna i ma djobo, ho de ma hutu moi i ma hiadono màngà bërèraiha. De òna gèna ami ria-riaka i mi ngamo, de ma kariàngà gèna ja kokaweli, de muna gèna m'ato: ni ja kokaweli dika, ma nàko nèngòka de hikaika, la nàko ni ja màkeua o hukumàng, gèna, ngaro àhi ròmàngà ni ja tagàliòka. De gèngòka ma kariàngà gèna i utiha, de òna gèna ja tauru, ho dinèna ami ngi ma dàtekòka ja kèlèngauku. Gèngòka òna gèna i ma oàra, munàngà gèna m'oarua, ho de gèngòka ma dodiha gèna i wòhama ami ngi ma gorònaiha, ho de i wòhamiha dina, ma tàkehumu o kariàngà gèna j'àikòka, de i ma pàkeàngòka o koano ma ngòhakoli. De gèngòka ma kariàngà i ma pàkeàngi i bòto de i òiki ma oworo jo lè, ho i ma hihàkaruku ma gumurukuku, de òna gèna ja ino i wi tàilàko ma kariàngà gèna. Gèngòka una gèna w'ato: ngini i goungu de duruhe ni hi bobètòka ja torou. De gèngòka de una gèna ma kariàngà w'ato, beika nia dia moi ni ja haino la ta tuhère o tiba o dèngo tumidi nèna. Gèngòka ònàngà i wi hidoakika; de una w'ato: i gougoungu, la ngoi nènàngà ma Djou ài ngòhaka de ài danongua, o tiba o dèngo tumidi nènàngà ta tuhère de kokikiaua i dàdi, ma nàko ma Djou ài ngòhaka de ài danongo o tiba o dèngo tumidi nènàngà ta tuhère la o ali-ali, o tjutyikòde de o wuhi o guràtyi i tiha o tiba ma gorònauku. Gèngòka ho de wo tèmo i bòto de wa tuhère, o ali-ali o tjutyikòde de o wuhi o guràti i tiha awi tiba ma gorònauku. De gèngòka òna gèna j'ato i goungu ngòna gèna duru o Djou ma ngòhaka de ma danongo.

IXa. Van de menschen en de leguaan.

Twee menschen die zusters waren gingen om bamboe te halen met een prauw. Toen kwam een leguaan naar zee, en die leguaan zeide: als het mag, volg ik ulieden. En zij zeiden: blijf maar, jij, je bent maar een leguaan, en jij volgt (ons)? Toen roeiden zij maar voort met hun prauw, en die leguaan zwom maar, en hij ging hen achterna, en als hij hen achterhaald had, klom hij naar boven op de prauw aan de achterneus. Toen stak haar oudere (zuster) naar hem met de schepper. Toen zeide haar jongere (zuster): laat de leguaan met rust, want als je moeite veroorzaakt aan leguanen, bezondig je jezelf. Toen speelde de oudste zuster op tegen haar jongere zuster. Toen zeide de jongere zuster: waarom speel je tegen me op. En de oudste zeide: ik speel op met reden. Toen zeide de jongste: ik heb verkeerd gedaan, dus als mijn vader en mijn moeder tegen me op spelen, buig ik (het hoofd) maar, (17) want de Heer zegt: indien iemand beesten plaagt, dan doet hij zonde, dus daarom heb ik, je jongere zuster, je vermaand, en daarom speel jij tegen mij op. En toen zeide de oudste: gaan we maar en halen bamboe, en maak maar niet veel praatjes. Toen volgde de jongste maar, dus gingen ze en haalden bamboe, en die leguaan klom op, dus hing hij zich tegen haar jongere zuster haar heup aan. Dus toen kwamen ze aan de plek waar de bamboe was. Daar gingen zij tweeën halen, en die slang (of het hier een vergissing is, weet ik niet, maar leguanen worden wel meer „slang“ geheeten) ging ook bamboe halen, zeven geledingen. Dus toen ze genoeg gehaald hadden droegen zij tweeën hun bamboe op hun schouders, en gingen ze naar hun prauw brengen zeewaarts. Toen nam die leguaan ook zijn bamboe, die zeven geledingen in zijn bek, en hij ging, hij bracht ze uit naar het strand. Dus toen die leguaan buiten (aan het strand) gekomen was, waren zij nog niet vertrokken, en de leguaan zeide: toe, neem mijn zeven geledingen bamboe ook mee! Toen zeide zij, de oudste: van een leguaan als jij bent, zal ik bamboe meenemen, (dan) zou ik wel geen verstand moeten hebben. Toen boog die leguaan het hoofd maar en zijn tranen vielen, en hij zeide: ga jullui maar. Dus toen vertrokken zij maar gaande tot hun dorp landwaarts. Toen vertrok die leguaan ook, hij bracht zijn zeven geledingen bamboe mee, en hij hield ze van onderen vast, en hij roeide met zijn twee pooten, en op die manier vertrok die leguaan, dus na een dag kwam hij aan het dorp landwaarts. En haar oudere zusters speelden tegen haar (die

jongere die bamboe gehaald had) op, en zij gooiden naar die leguaan. En zij zeide: gooit hem maar, als jullui in de toekomst geen straf (er voor) krijgt, (18) dan mag jullui mijn naam wel veranderen. En toen kwam die leguaan aan land, en zij trokken hem (mee), dus legden ze haar daar landwaarts naast haar (slaap-)plaats. Toen liepen zijlieden weg, (maar) zij liep niet weg, dus die slang ging haar slaapkamer binnen, dus als hij daar ingegaan was (alles landwaarts, want het huis stond natuurlijk met de gaanderij naar zee gekeerd, dus is naar binnen ook „iha, dina“, landwaarts) deed die leguaan zijn mom af, en hij bekleedde zich weer zooals een koningszoon. En als die leguaan zich aangekleed had, ging hij (het kan ook zijn dat de oudere zusters dit doen, het is niet heel duidelijk) een zwaard halen, dus stak hij dat tusschen de ribben (van die leege mom), en zij kwamen en keken naar dien leguaan (de oudere zusters). Toen zeide hij, werkelijk, jullui hebt heele leelijke woorden tegen me gezegd. En toen zeide hij, die leguaan, welaan, brengt een hakmes hierbij, opdat ik deze zeven geledingen bamboe kloof. En ze gaven hem een, en hij zeide: werkelijk, als ik hier geen kind en kleinkind van den (19) Heer ben, (zal) ik deze zeven geledingen bamboe kloven, en er zal (niets bijzonders) gebeuren, maar indien ik een kind en kleinkind van den Heer ben (zal) ik deze zeven geledingen bamboe kloven, en er zullen ringen, en haarspelden, en gouden kammen uit het binnenste van die bamboe vallen. En als hij zoo gezegd had, kloofde hij (die bamboe, en) ringen en haarspelden en gouden kammen vielen uit het binnenste van zijn bamboe. En toen zeiden zijlieden: werkelijk, gij zijt zeer zeker een kind en een kleinkind van den Heer.

X. GORUA.

O ngoheka mo ngòhaka o mia.

O njawa mo ma têngo mo ngòhaka o higi ma tubuòka dàku, de ami ngòhaka o nauru gèngòka wo gògèrè. Gèngòka ma ngoheka gèna mo ngòhaka de i ma hiadonino, ka o mia. Gèngòka muna gèna m'ato: hèdèke! ho àhi ngòhaka de ka o mia! De muna gèna m'òiki, o tiba mo tobiki, o gètèhata mo diàì. Gèngòka ami ngòhaka o nauru wo ma têngo gèna, wo leha: mème, k'ika n'òiki? Gèngòka muna gèna m'ato: t'òiki o tiba to zè ho no gogògèrè. Gèngòka una gèna w'ato: nàkoho, to gogògèrè. Ho de gèngòka

muna gèna m'òikòka de ma ngòhaka o mia gèna i ari. De ami ngòhaka o nauru gèna wa iha wo lega, àto, wa ika, ka o mia! De gèngòka una gèna w'ato: ài hiòkò! ho ngohi mème ami ngòhaka ka o mia. Gèngòka ngoi ajo gèna ma ino, de una gèna w'ato: mème o mia kàngano i ari! Gèngòka muna gèna m'ato, ho hidodòaua, ma làika, la i ari! De gèngòka muna gèna ka mo gògèruku, mo diài ma gètèhata gèna. Ho de ma botòka, m'òiki mo doa daku o hìgi ma tubuile, ma mia ma lè, ho de ma uku de mo hìbarène o gètèhatuku, de ma làhini o ngàiri mo himòtèkòko.

Xa. Van de vrouw die van een aap beviel. (20)

Er was een vrouw die beviel op de moskee, en haar kind, dat een zoon was, bleef daar. Toen beviel die vrouw (weer) en als haar kind ter wereld gekomen was, (was) het maar een aap. Toen zeide zij: verbazend: *mijn* kind, en (dan) maar een aap! En zij ging bamboe afhakken om een vlot te maken. Toen vroeg haar kind, dat jongetje: moeder, waar ga je heen? Toen zeide zij: ik ga bamboe halen, dus blijf jij maar (hier). Toen zeide hij, als het dan moet, blijf ik. Dus toen zij weggegaan was, begon dat kind, dat een aap was, te huilen. En haar zoon, dat jongetje, ging kijken, helaas, hij kwam (en zag dat het) maar een aap (was). En toen zeide hij: wel verschrikkelijk, het kind van mijn moeder maar een aap! Toen kwam zijn moeder, en hij zeide: moeder, straks heeft de aap gehuild. Toen zeide zij: dat is niets (gaat ons niets aan) laat maar huilen! En toen ging zij maar haar vlot zitten maken. Dus, toen ze het klaar had, ging ze naar boven op de moskee, en haalde die aap, dus toen ze (weer) beneden kwam, laadde ze die op het vlot, en zij dreef er mee de rivier af naar zee.

(t Kan ook zijn dat bedoeld is, dat ze het vlot alleen weg liet drijven met de aap, en zelf bleef, de constructie is niet duidelijk).

XI. GORUA.

O ngoheka mo ngòhaka o kàbingi.

O njawa mo ma têngo mo hingòhakuku ka o kàbingi. De gèngòka muna gèna o gètèhata mo diài, de ma làhini ma kàbingi gèna. Gèngòka muna gèna ma lè o hamàka ma mui moi, de mo hìbarènòko. Gèngòka ma kàbingi i làhini hiadono i tutuku o bërèra moiika. Gèngòka ma kàbingi gèna i uti, ja dàtomo ma hamàka

ma mui moi. Gèngòka ma hamàka gèna i fèro hiadono i huri de i hòhoko. Gèngòka ma kàbingi j'ato: ma dèkana àhi hamàka ko i òmukua. De gèngòka ma njawa wo ma tènge wa ino, de w'ato: n'òiki, beika no hingòhama ani hamàka. De gèngòka ma kàbingi gèna j'ato, to hidodòà to hingòhama la i hònènge. Gèngòka una gèna w'ato n'òiki na lè ani hamàka dòka. Gèngòka ma kàbingi gèna j'ato, mòde i òmukòka. Gèngòka una gèna w'ato: dòka gèna i òmuku i ma màta-màtaka. Gèngòka ma kàbingi gèna i òiki i pàgèle ma hamàka, de ja òlòmo hiadono ja màta-màtaka ma hamàka gèna. De gèngòka una gèna wo mi leha w'ato: no mòdèke èko n'òluku. Gèngòka ma kàbingi gèna j'ato: to mòdèke. Gèngòka una gèna w'ato: ngòna de ngohi ho ma molòka. Gèngòka ma kàbingi gèna jo mòdèke ho i ma molòkòka. Gèngòka ma kàbingi m'ajo gèna mi hioriki i molòkòka ma ngòhaka. Gèngòka ma kàbingi m'ajo gèna j'ato: nàko àhi ngòhaka, la o njawa moi ja molòka, kiani o guràtyi moi i hi hidoaka.

XIa. Van de vrouw, die een geit baarde.

Er baarde eens een vrouw een geit. En toen maakte zij een vlot en zij deed die geit daarop wegdrijven. Toen haalde ze (nog) een pit van een watermeloen, en laadde die (op het vlot). Zoo dreef die geit totdat hij aan een dorp aandreef. Toen ging die geit aan wal, en plantte zijn eene watermeloenpit. Toen wies die watermeloen op totdat hij bloeide en vruchten droeg. Toen zeide die geit: het duurt lang, (eer dat) mijn watermeloen rijp is. Toen kwam daar een man heen die zeide: wel, ga en breng je watermeloenen binnen; en toen zeide die geit: waarom zou ik ze binnenbrengen om ze dood te laten gaan (door onrijpheid). Toen zeide hij: gaat je watermeloenen gindsch halen; toen zeide de geit: zijn ze dan rijp? Toen zeide hij: ze zijn daar gindsch allemaal rijp. Toen ging die geit, die watermeloenen plukken, en hij at, totdat al de watermeloenen op waren. En toen vroeg hij (die straks gesproken had) haar, zeggende: wilt ge of wilt ge niet (met me trouwen). Toen zeide die geit: ik vind het goed, (en) toen zeide hij: ik en jij (gaan) trouwen. Toen willigde die geit in, dus zijn ze getrouwd. Toen de moeder van de geit het te weten kwam, dat dat kind getrouwd was, toen zeide de moeder van de geit: (21) indien iemand met mijn kind trouwt, moet hij mij een gouden zonnesherm geven.

XII. GORUA.

O njawa ja hinòto jo hihànga.

O njawa ja hinòto j'òiki o hònganika, gèngòka òna gèna jo hihànga, de gènangòka òna gèna j'òiki jo tàgi. De ma wàngé tumidi de ma hutu tumidi òna gèna ja màkeika o bërèra moi, ma njawa ma jo iwa. Gèngòka òna gèna, àto i ma lega, ja màke o kariànga moi dòkèngino. Gèngòka òna gèna i ma oära, de ma kariàngä gèna j'ato: uha ni oära, ngohi nèna gèna ta ino ti ni dodòaua. Gèngòka òna gèna i ma oära i dàdiokaua, ho, gèngòka dau i ma riridòka. Gèngòka ma kariànga gèna j'ato: ngini gèna ni hinòto ti ni leha: ni jo mòdèke èko ni òluku. Gèngòka òna gèna ja hinòto j'ato: ka mi jo mòdèke. Gèngòka ma kariàngä gèna j'ato: beika ho ma tèketotoade. Gèngòka òna gèna j'ato: beika! Gèngòka ma kariàngä gèna j'ato ngohi to hira, la ngini ni hi gihè-gihène, Gèngòka òna gèna j'ato: ika, ngaro ko no totoade. Gèngòka ma kariàngä gèna i totoade: ma hira-hiràka i tèmo j'ato: ngàdje-ngàdje moi. Gèngòka òna gèna jo haluhu j'ato: tède! Gèngòka ma kariàngä gèna j'ato: o karàhe de o manoko i òiki i lingiri o wale de o nauòko. Gèngòka i òiki i lingiri ma karàhe de ma manoko, hinòto gèna. Gèngòka ma karàhe de ma manoko gèna ja màkeika o wale o utu moi i òmuku. Gèngòka ma manoko i huloko ma karàheika j'ato: ngòna no doa o wale la ngohi t'òiki o nauòko to lingiri. Gèngòka ma karàhe gèna j'ato: ngohi t'òluku. Gèngòka ma manoko gèna j'ato n'òiki no lingiri o nauòko, la ngohi ta doa ma wale. Gèngòka ma karàhe gèna i òiki i lingiri ma nauòko, ma manoko gèna ja doa ma wale. De gèngòka ma karàhe gèna i òiki ma nauòko i lingiri, de ja màkeika o tau moi, ma njawa ma koiwa; gèngòka ma karàhe gèna ja ika ka i doa gila-gila, de mànga nauòko ma hòndonga i hioära. Gèngòka ma manoko gèna i hiboaka j'ato: nia nauòko, nia nauòko o karàhe i hioära! de gèngòka ma karàhe gèna ja tòhata, de jo ngika ma manoko, ho i ma gòli-gòli, hiadono ma karàhe i hònéngòka.

XIIa. Van twee menschen, die verdwaalden.

Twee menschen gingen naar het bosch, daar verdwaalden ze, en toen gingen zijlieden al gaande, en na zeven dagen en zeven nachten kwamen ze aan een dorp, maar één mensch was daar ook niet. Toen keken zij rond, en zij zagen dicht bij zich een leguaan. Toen liepen zij weg, en die leguaan zeide: loop jullui niet weg, ik hier

kom, ik doe jullui niets geen kwaad. Toen vluchtten zij niet meer weg (hun wegloopen ging niet meer) en bleven daar stilzitten. Toen zeide die leguaan: ik vraag aan jullui beiden: wilt ge of wilt ge niet. Toen zeiden die twee: wij willen wel. Toen zeide die leguaan: komaan, laten we elkaar vertelsels vertellen. Toen zeiden zij: komaan! Toen zeide de leguaan: ik (zal) eerst (vertellen), en jullui (zult) naar me luisteren, en (toen) zeiden zij: vooruit, vertel maar. Toen vertelde die leguaan: hij begon met te spreken, zeggende: een vertelling. Toen antwoordden zij zeggende: wij hooren! Toen zeide die leguaan: een rat en een vleermuis gingen manga-vruchten en visch zoeken. Toen gingen die rat en die vleermuis zoeken, zij tweeën. Toen vonden die rat en die vleermuis een rijpe manga-vrucht. Toen gelastte de vleermuis aan de rat, zeggende: klim gij die manga-vrucht, en dan ga ik om visch te zoeken. Toen zeide die rat: dat wil ik niet. Toen zeide die vleermuis: ga gij dan visch zoeken, en dan zal ik die manga-vrucht klimmen. Toen ging die rat visch zoeken, en de vleermuis klom de manga-vrucht. En toen die rat ging om visch te zoeken, vond hij een huis, waar niemand in was. Toen kwam die rat, en klom rechthout naar boven (naar de vischbewaarplaats, in den regel op een rekje boven de stookplaats), en hij liep weg met de helft van hun visch (van de eigenaars van het huis). Toen begon die vleermuis hard te schreeuwen, zeggende: jullui visch, jullui visch, daar loopt een rat mee weg; en toen werd die rat boos, en viel op den vleermuis aan, dus raakten ze aan het bijten, totdat de rat dood was.

XIII. GORUA.

O njawa ài ngòhaka i hihàngòka.

O njawa wo ma têngo, ài ngòhaka i hihàngòka. Gèngòka una gèna w'òiki wa lingiri gèna ài ngòhaka, de una gèna wo ari ho kogèngängä i bòto. De gèngòka una gèna i wi boleòka ho wo ma hibàtònguku o gòta moi ma goàka. Gèngòka una gèna wo ari de ma totaleo moi nguku-dàku i tèmo j'ato: hiòko i ni dodòà ho no ari? Gèngòka una gèna w'ato: àhi ngòhaka i hihàngòka ho to ari. Gèngòka ma totaleo gèna i leha j'ato: kiaika m'òiki? de mo hihànga? De gèngòka una gèna w'ato: kiaikaua m'òiki, kagèna o tauòka de i m'iwa, ho to mi lingiri. Gèngòka ma totaleo gèna j'ato: gèngängä de no huha e! Gèngòka ma totaleo gèna j'ato:

beika na iłeðhi. De gèngòka una gèna w'ato : d'one ta t'òtòkiaile, la to doa ng'ònaiile? Gèngòka ma totaleo gèna j'ato : n'ako no pertyaja duru, to ni hid'òtoko o p'ar'akara moi n'aga. Gèngòka una gèna w'ato : ngaro ko no hi hid'òtoko! Gèngòka ma totaleo gèna j'ato : na g'oungu no pertyaja de ma Djou? Gèngòka una gèna w'ato : ngaro ko ho ni him'atoko àhi ng'òhaka la to pertyaja ma Djouiika hiadono i hi tim'òno. Gèngòka ma totaleo gèna j'ato : beika ani l'ako na ruhutuku de no ma ni'ata ma Djouiika; Gèngòka una gèna wo ma ruhutuku de wo ma ni'ata. De gèngòka ho de wa h'èl'engaiile ài l'ako, ma ng'òhaka gèna ài himangòka i g'òg'èruku, gèngoka una gèna wo ari de una gèna w'ato : ngohi n'ènang'ă to pertyaja hiadono to h'òn'enge, duga-duga una wo ma t'engo gèna to ng'òne n'anga Djou.

XIIIa. Van den man, wiens kind weg was. (22)

Er was een man, wiens kind weg was. Toen ging hij uit om zijn kind te zoeken, en hij weende maar aldoor. En hij werd moede, dus rustte (wachtte hij eerst) onder een boom (op de wortels van een boom). Toen hij zoo weende, sprak van boven een vogel, zeggende: och arme, wat scheelt je dat je zoo weent? Toen zeide hij: mijn kind is weg, dus ween ik. Toen vroeg die vogel, zeggende: waar is ze heengegaan, zoodat ze weggeraakt is? En hij zeide: ze is nergens heengegaan, zoo was ze in huis, en (toen) was ze er niet meer, dus zoek ik haar. Toen zeide die vogel: daarom ben je in moeite, hé! Toen zeide die vogel: komaan, kom eens naar boven! En hij zeide: wat zou ik daar boven dan te doen hebben, dat ik tot u omhoog zou klimmen? Toen zeide de vogel: indien ge sterk gelooft, zal ik je een zaak leeren. Toen zeide hij; leer het me maar; toen zeide de vogel: vertrouwt ge werkelijk op den Heer? Toen zeide hij: als ge me maar mijn kind aanwijst, zal ik aan den Heer gelooven totdat ik oud ben. Toen zeide die vogel: welaan, doe je oogen dicht en bidt (wensch voor je tot den Heer). Toen deed hij zijn oogen dicht en hij bad (wenschte voor zich). En toen hij zijn oogen (weer) opendeed, zat het kind voor zijn aangezicht! Toen weende hij, en hij zeide: ik hier, totdat ik sterf, geloof ik dat alleen *hij* onze Heer is.

XIV. GORUA.

O njawa ja hinòto de o papuàka.

O njawa ja hinòto ma ria-dòdoto, de ma papuàka mo ma têngo. Dàdi gèna ma njawa ja hinòto j'ato: h'òiki o hidogorònaika, ho lingiri o balitako ma hòhoko. Gèngòka ma papuàka gèna mo mòdèke, ho j'òiki jo lingiri. Gèngòka j'òiki jo lingiri de muna, ma papuàka gèna ma màke o balitako moi o guràtyi. De gèngòka ona ma njawa ja hinòto gèna i mi tèmò gèna mànga papuaika j'ato: no ma iduòka la ngomi mi ma hiòru; gèngòka munàngä mo ma iduòka, de òna gèna ja lèòka ma balitako ma hòhoko o guràtyi gèna, de òna gèna i mi gòhara ami haekuku, ho ma hònèngòka.

XIVa. Van de twee menschen en de papoea. (23)

Er waren twee gezusters en een Papoesche. Het gebeurde dat die twee menschen zeiden: laat ons er midden tusschen in gaan om balitako-vruchten te zoeken (waar tusschen in staat er niet, vermoedelijk tusschen twee rivierkusten, omdat die boomen gewoonlijk over het water hangen). Die papoesche wilde toen, dus gingen ze ze zoeken. Toen ze gingen zoeken vond zij, de papoesche, een gouden balitako (vrucht). En toen spraken die twee menschen tot hun Papoesche, zeggende: ga gij maar liggen slapen, en wij zullen de prauw roeien. Toen zij (echter) sliep, namen zijlieden die gouden balitako-vrucht, en zij sloegen haar op haar hoofd, zoodat ze stierf.

XV. GORUA.

O ngòhaka ami àma wo mi tòmà.

O njawa ja hinòto ma gia-hekata; ma ròkata w'òiki wo ma lingiri, ma hekata muna mo gògère o tauòka. Gèngòka una gèna w'òiki de wo hibèhèhòngo w'ato: nàko nànga ngòhaka o ngoheka, na umo, ma nàko nànga ngòhaka o nauru, uha na umo. Dàdi ma ròkata wo hibèhèhòngo w'ato: nàko nànga ngòhaka o ngoheka na umo, ma nàko nànga ngòkaka o nauru uha na umo, hopaja una w'òiki wo ma lingiri, wo liòino la wa màkeino de wa tòmà gèna ma ngòhaka o ngoheka. Ho de gèngòka una gèna w'òikòka de ngoi hekata gèna mo ngòhaka, de ka o ngoheka. Gèngòka òna gèna i

mi ngiunu, dina o lòkuòka i mi noa, de òna gèna j'ato: uha ko ni wi hingàhu ni àto ài ngòhaka dina o lòkuòka ho noa. Gèngòka de una gèna wo higihě-gihěne o tau ma pòrètòka, ho de jo bit; ara i bòto gèna, de una gèna wa ino w'ato: àhi ngòhaka kiàka ma ika? Gèngòka òna gèna j'ato: ko i m'iwa, mo hònněngòka ho. Gèngòka una gèna w'ato: ja dodòka ho mo hònněnge? Gèngòka òna gèna j'ato: ngòna no howono, něngòka n'òiki, de no hiběhěhòngo n'ato: nàko mia ngòhaka o ngoheka ni mi umòka, ma nàko mia ngòhaka la o nauru uha ni ja umo, dàdi ani uru ja mòtěke, ho mo hònněngòka. Ho de gèngòka una gèna w'ato: ngini ni hi eluku, ngokadina o lòkuòka ni mi ngiunika! Gèngòka òna gèna j'ato: ngomi dika ho mi ja ihaua ngihadina. Gèngòka una gèna w'ato: nàko ni mi ngohoua, dòne ti ni tòma ka o wànge nénàngă. De òna gèna j'ato: uha no mi tòma, la mi òiki mi mi ngoho; de una gèna w'ato: ni òiki ni mi ngoho la mo ma tàitòko. Ho de gènněngòka òna gèna j'òiki i mi ngoho; de ja iha muna gèna mo ma wuhi mo ma hi dodiàìòka, de òna gèna j'ato: tàitika no ma ngòěre la h'òiki ngòkodàì, ani àmaòko. Gèngòka munàngă mo ma ngòěre, ho de mo ma ngòěre i bòto i ma djobo ami àmaòko. Ho de àto: ja òko, ami àma gèna daku o higi ma tubuòka wo doa ile, de òna gèna j'ato kiaile mi doa? Gèngòka una gèna w'ato: wàhiòhi, la o ngute to diàìòhi. Gèngòka una gèna ma ngute wa lè de wo hidodinikutu o higi gèna ma ngòra-ngòraniile, de una gèna w'ato: ngaroko ni doa. Gèngòka òna gèna ami dodiauo j'ato: n'òiki no doa, no ma těngo dika, hăbăbu ngomiua wo mi hiběhěhòngo. Ho de gèngòka muna gèna mo doa, daku ami amaiile, de mo aguru, ma moi ma gòle gèna i mi òlěte ami lou ma tòmarino, ma moioli mò aguru, dăkěna ami tòmarino ja òlěte ma gòle, ho mo hònněngòka. Gèngòka ami ama gèna wo ma hipàka, ho wo hònněngòka, de ngoi hekata gèna ma lè gèna ma hònněnge, de mo lungundaka hinòto ma hònněnge gèna, de ma wànge iata muna o ngòhaka o ngoheka gèna mo momiki, gèngòka de ma dotòrěke de ma lėlètòngo ho kogěna i bòto. De gèngòka muna ma ngoheka gèna ma ika mo lega ami ngòhaka ami lungunu, àto! ma ika muna ma ngòhaka gèna ko i m'iwa, Gèngòka muna gèna mo lio, de maiha mo mi màkeika o tauòka, de muna m'ajo gèna mo mi kòlo de mo mi ame.

XVa. Van het meisje, dat door haar vader gedood werd. (24)

Er was een man en een vrouw, de man ging uit om te zoeken, de vrouw bleef in haar huis. Toen hij wegging bestelde hij, zeggende: indien ons kind een meisje is, gooi het weg, maar indien ons kind een jongen is, gooi het dan niet weg. Dus die echtgenoot had besteld, zeggende: indien ons kind een meisje is, gooi het dan weg, maar indien ons kind een jongen is, gooi het dan niet weg; opdat hij uitging om te zoeken, en hij, teruggekeerd, een meisje vond, hij dat zou dooden. Dus, toen hij weggegaan was, beviel zijn vrouw, en het was maar een meisje. Toen verborgen zij haar, landwaarts brachten zij haar in de bergen, en zij zeiden: geef hem maar niet te kennen, zeggende: dat wij zijn kind landwaarts in de bergen gebracht hebben. Toen (terwijl dat gezegd werd) luisterde hij (de vader) achter het huis, dus toen zij uitgepraat hadden, kwam hij er bij, zeggende: waar is mijn dochter heen? Toen zeiden zij: wij hebben ze maar naar den landkant gebracht, want zij is gestorven. Toen zeide hij, hoe komt het dat zij gestorven is? Toen zeiden zij: gij hebt schuld (er aan), ge vertrokt van hier en ge besteldet, zeggende: indien ons kind een meisje is, moet gij het weggoeien, maar indien ons kind (geboren) wordt, en het is een jongen, gooi het dan niet weg, dus hebben we je woorden (mond) gevolgd (is het volgens je zeggen geschied) dus is ze gestorven. Toen zeide hij, gij beliegt me! gij hebt haar gindsch landwaarts in de bergen verborgen. Toen zeiden zijlieden: wij zijn hier maar niet den landkant ingegaan. Toen zeide hij: als gij haar niet haalt, doodt ik U vandaag nog. En zij zeiden: doodt ons niet, dan zullen we haar gaan halen, en hij zeide: gaat haar halen, en laat ze gauw naar zee komen. Dus toen gingen zij haar halen, en als ze landwaarts gekomen waren had zij zich al heelemaal klaar gekapt, en zij zeiden: haast je, trek je sarong aan, en dan gaan we naar den zeekant, naar je vader. Toen trok zij haar sarong aan, en als ze haar sarong aangetrokken had, vertrokken ze naar haar vader zeewaarts. Dan kwamen ze aan zee, en helaas! haar vader was op de moskee geklommen, en zij zeiden (tot hem): waarlangs moet zij opklimmen. (De trap blijkt hier ook uit kapmessen bestaan te hebben, en de vader verplettert zich het hoofd, maar de oorzaak wordt niet genoemd). Toen haalde hij de trap, en hij bond die aan de deur van de moskee, en hij zeide: klim maar op. Toen zeiden die haar vergezelden: ga en klim op,

jij alleen maar, want ons heeft hij niet besteld. Dus toen klom zij naar boven naar haar vader, en ze stapte eens, en dat kapmes drong in haar enkelgewricht, weder stapte ze een keer, en dat kapmes drong in haar hals, dus stierf ze. Toen stootte haar vader zichzelf (ergens tegen aan), dus is hij gestorven, en zijn vrouw haalde die lijken, en zij begroef die twee lijken. Dus op den vierden dag (na de begrafenis) stond dat meisje (weer) op, toen (terwijl dat gebeurde) was er donder en bliksem al maar zoo door. En toen de vrouw ging om haar kind haar graf te zien, helaas, aangekomen, was het kind er niet (meer). Toen keerde ze terug, en landwaarts gaande, vond ze haar in huis, en de moeder omhelsde en kuste haar.

XVI. GORUA.

O ngòheka ja hinòto jo hihàngoka.

O njawa ja hinòto j'òiki o gòta jo lè, de jo hihàngă. Gèngoka òna gèna i ma bori leha j'ato: nèna kiaika ho kaika? Gèngòka o njawa wo ma têngo w'ato: gèngika ni kaika. Gèngòka ònàngă gèngika ja kaika, de ja màkeika o humu moi, ma àkèrè ma dòdono, de ja kilòlitino o manuru. De gèngòka ma dòdoto gèna mo higarò m'ato: riaka tanu koàho ho ma òhikokàhi de àha h'òiki. Gèngòka ma riaka gèna m'ato: nàkoho, ho ma òhiki! Gèngòka de i ma òhiki i bòto de i ma ngòèrè, gèngòka o nauru moi wa kaino, de i wi leha j'ato: ngòna ani ngèkomo kiaika? Ho de gèngòka una gèna w'ato: nènàngiha ni kaiha. Gèngòka ònàngă j'òiki hiadono ma koano moi i wi màkeika, awi tau ma ka o guràtyi màta-màta. Gèngòka una ma koano gèna wa leha w'ato: gèna ngini kiaino ni kaino? De òna gèna jo haluhu j'ato: ngomi nènàngă gèna mi hihàngă. Gèngòka una gèna w'ato, ni jo mòdèke ngohi ti ni tòfo? De òna gèna j'ato: Djou, ngomi ka mi jo mòdèke, de una gèna w'ato: ni ja ino la ni diàngiokàhi utu, de òna gèna j'ato: Djou ngomi ko i mi hàhinua. Gèngòka una gèna w'ato ti ni àhoko ti ni hidodiài de ni òluku! ho ni òiki àhi dumule ni jo djàga, done àhi pine de àhi bole o totaleo ja òlòmo. De gèngòka òna gèna j'ato: Djou: ngomi nèna gèna mi ja howonðkiaua, ho uha no mi higoana o dumule. Gèngòka ma koano gèna w'ato: ti ni tèmo de ka utuoàhi ni hi legaika ho ni òiki ni oaròka. Gèngòka òna gèna i ma oàra de jo ari-ari mòduku. Gèngòka una gèna w'ato nia kia ni jo gari gèna?

XVIa. Van de twee vrouwen, die verdwaalden.

Eens gingen twee menschen hout halen, en zij verdwaalden (raakten weg — verloren). Toen vroegen ze allebei, zeggende, welken kant moeten we nu opgaan? Toen zeide een man. dien kant moet je uit. Toen gingen ze dien kant uit, en ze vonden een put welks water helder was, en rondom begroeid met melatti. Toen overreedde de jongste, zeggende: zuster 't is beter dat we hier eerst ons er eens baden, en dan zullen we (verder) gaan. Toen zeide de oudste: als het zoo moet, dan baden wij maar. Toen baadden zij, en na afloop trokken ze hun sarongs (weer) aan. Toen kwam daar een man heen en zij vroegen hem zeggende: waar leidt uw weg heen? Dus toen zeide hij: ge moet hier landwaarts gaan. Toen gingen ze, totdat ze een koning vonden; diens huis was maar heelemaal van goud. Toen vroeg die koning, zeggende: vanwaar kom jullui hierheen? En zij antwoordden, zeggende: wij hier dezen zijn verdwaald. Toen zeide hij: willigt ge in (vindt ge het goed) dat ik u onderhoud? En zij zeiden: Heer, wij volgen (willen) maar, en hij zeide: kom hier en blijf hier eerst een beetje, en zij zeiden: Heer, wij hebben nog geen honger. (Vermoedelijk is hier beeldspraak gebruikt, en noodde de koning hen uit tot oneerbare handelingen). Toen zeide hij: ik roep jullui op alleszins passende manier, en jullui wilt niet, dus ga jullui naar mijn tuin, en past op dat niet de vogels mijn bananen en rijst opeten. En toen zeiden zij: Heer, wij hier hebben niets verkeerd gedaan, laat ons dus niet op den tuin passen. Toen zeide de koning: ik spreek tot jullui (doe jullui voorstellen) en je hebt nog niet eens een beetje naar me gekeken, dus, ga, maak dat je weg komt. Toen vluchtten zij, en zij weenden al maar door. Toen zeide hij: wat heb jullui daar te beweenen?

XVII. GORUA.

O njawa ja hinòto jo hihàngă mǎnga totoade.

Gèna ma njawa ja hinòto j'öiki o hònganika, gèngòka muna mo ma tèngo gèna ma màke o ali-ali o guràtyi moi. Gèngòka muna gèna mo mi tèmo ami dodiauoika, w'ato: koàho ngohi la to ma màke o ali-ali o guràtyi moi. Gèngòka muna ma ngoheka mo ma tèngo gèna, m'ato: ngòna no ma màke o ali-ali o guràtyi moi, ma ngohi to ma màke o humu moi, ma debi-debini m'ākěre. De ma

njawa wo ma têngo; gêngòka ma njawa wo ma têngo gêna w'ato: nàko ngòna la no hi mòtêke ngohi, j'akunu ngohi to ni hidoaka o ali-ali o guràtyi hinòto, de o wuhi o haàka hinòto. Gêngòka muna ma ngoheka mo ma têngo gêna m'ato ja dodòà ho no wi molòka-ua, hëbàbu ngòne ho hioriki nànga àma de nànga ajo ja iwàka ho ho ma hilingiri. De muna ma ngoheka mo ma têngoli gêna m'ato: nàko to wi molòka kiani i na hinòto h'òiki unàngika. Gêngòka muna gêna m'ato nàko h'òiki i na hinòto, kiani o gua-bebe ma hòhoko o guràtyi moi no hi hidoaka, de muna ma ngoheka gêna m'ato: ngaroko h'òiki dika, hëbàbu nàko no mëngàku n'òiki dòne gêngòka ha ika o gua-bebe ma hòhoko o guràtyi ngimoi de tumidi ha màkeika. De òna gêna i ma djobo de ja màkeika o gua-bebe ma hòhoko o guràtyi ngimoi de tumidi. Gêngòka muna gêna m'ato: gêna ma gua-bebe ma hòhoko, ho ngaroko na lè. De muna gêna ma lè ma gua-bebe ma hòhoko ngimoi de tumidi, de òna gêna j'òiki gêna ma nauruika, mi màke-màkeika ma, ma têngo, ho de i ma hiadonika gêngòka, de ma nauru gêna ko i wi màkeokaua. Gêngòka òna gêna i ma niàta j'ato: i gougoungu, la ngomi nèna ko ma koano ma njonjie ài ngòhaka de ài danòngoua, mia làko mi ja ruhutu. ho de mi ja hëlèngaiìle, ko kia-kiaua i dàdi, ma nàko ngomi nèna la ma koano ài ngòhaka de ài danòngo, mia làko mi ja ruhutuku, ho de mi ja hëlèngaiìle, o njawa to wi màke-màke gêna, mia himàngòka wo gògèruku. Gèàngòka òna gêna ja ruhutuku mànga làko ho de ja hëlèngaiìle una ma nauru gêna wo gògèruku mànga himàngòka. Ho de gêngòka òna gêna i wi leha j'ato, ngòna gêna ani àma de ani ajo o kiaka ja ika? Gêngòka una gêna wo haluhu w'ato: ngohi àhi àma de ngohi ajo nèngòka nàga ma ko ha màkeua, ma nàko ho hidodiài, ka ha màke. Gêngòka òna gêna jo leha j'ato: ma 'kia ho hidodiài? Gêngòka una gêna w'ato: nàko ho hidodiài, kiani uha ho ma kokangamo, hëbàbu nàko ho ma tèke-kokangamo, dàke una ma Djou wo igoua, hëbàbu ngòne o duniàka ma njawa nànga ahil'ò i ma tèke-kokàngamoua. Gêngòka òna gêna j'ato: ngomi nèna gêna mi gogògère ka ngònaòka, hëbàbu ngomi mia àma de mia ajo mi ja màkeokaua, de gèngoka una gêna w'ato: gèàngò de ni huha, nia àma de nia ajo ni ja lingiri, ma nàko ngohi, dòne ta màke, hëbàbu ta màkeua tòtòkia, to piritajaja de ma Djou ho to màke. Gêngòka òna ma ngòhaka ja hinòto gêna j'ato: n'òiki na lingiri dika, la ngomi mi piritajaja de ma Djou. Gêngòka una gêna w'ato: ni hi huloko ni àto t'òiki to lingiri nia àma de nia ajo, ma duga i kurutika, la ni

hi huloko t'öiki to lingiri; de òna gèna j'ato: mòde o kiaka ja ika ho n'ato n'öiki na lingirua. Gèngòka una gèna w'ato: ni ja goungu ni piritaja de ma Djou? Gèngòka òna gèna j'ato: mi ja goungu mi piritaja; de una gèna w'ato nia lako ni ja ruhutuku, la de ta pòka nia himànguku, ngaro ka nia lako ni ja hëlènga. Gèngòka òna gèna ja ruhutuku mंगा lako, ho de ja hëlènga, mंगा ajo de mंगा àma gèna mंगा dàtèkòka jo gògèruku. De òna gèna j'ato i goungu mi wi piritaja ma Djou, hiadono i mi pèrèki.

XVIIa. Het verhaal van twee lieden, die verdwaalden.

Die twee lieden gingen naar het bosch. Daar vond de eene een gouden ring. Toen sprak zij (die dien ring gevonden had), tot haar makker, zeggende: ik ben beter (dan gij) daarom vind ik een gouden ring. Toen zeide die eene vrouw (die dien ring niet gevonden had) zeggende: jij hebt je gevonden een gouden ring, maar ik heb me gevonden een put, (waarvan) het water heel schoon is. En (er was daar, of kwam daar) een man; toen zeide die man (tot haar die de put gevonden had), ('t is ook mogelijk dat zij de put met den man gevonden had) indien gij met mij medegaat, kan het (dat) ik u geef twee gouden ringen, en twee zilveren kammen. Toen zeide de eene vrouw (die den ring gevonden had), waarom zou je hem niet trouwen, want wij weten dat we geen vader of moeder hebben, dus (moeten) we voor ons zelf zoeken. En die eene vrouw weer zeide: als ik hem trouw, dan moeten wij tweeën tot hem gaan. Toen zeide zij (die andere) als wij met zijn tweeën gaan, moet het (dat) gij mij een gouden balseminebloem geeft. En die vrouw (de andere weer) zeide, laten we maar gaan, want als jij gewillig bent om te gaan, dan zullen we gindsch verder op zeventien gouden balseminenbloemen vinden. Daar (op de aangewezen plaats) zeide zij: daar zijn de balseminenbloemen, dus haal ze maar. En zij haalde die balseminenbloemen, zeventien stuks, en zij gingen naar dien man toe, zij zagen hem eenige malen, af en toe, dus toen ze daar waren gekomen (op de plaats waar zij hem gezien hadden) vonden ze hem niet meer. Toen baden zij, zeggende: werkelijk, (indien het werkelijk is) (dat) wij niet zijn de kinderen en kleinkinderen van den Koning van het Zuiden (dan) zullen wij onze oogen sluiten en weer open doen, en er zal niets gebeurd zijn, maar als wij hier kinderen en kleinkinderen des Konings zijn, (dan zullen) wij onze oogen sluiten en als we ze weer open doen, (dan zal)

den man dien wij gezien hebben, voor ons zitten. Aldus deden ze hun oogen dicht, en als ze die weer open deden, zat die man voor hen. Dus toen vroegen ze hem zeggende: wel gij, waar zijn je vader en je moeder heen? Toen antwoordde hij, zeggende: mijn vader en mijn moeder zijn hier, maar men ziet ze maar niet, maar als men het wel aanstelt, ziet men ze wel. Toen vroegen zij, zeggende: maar wat moet men dan wel aanstellen? Toen zeide hij: als men het wel aanstelt, (25) moet het dat men niet doorlopend opspeelt, want als men doorlopend opspeelt tegen elkander (daar) houdt de Heer daarboven niet van, want van ons, aardsche menschen, is de oorspronkelijke natuur niet van doorlopend tegen elkaar op te spelen. Toen zeiden zij: wij dezen (hier) wij blijven maar bij u, want wij vinden onzen vader en onze moeder niet meer. En toen zeide hij: daarom hebt gij ook moeite om je vader en je moeder te zoeken, maar indien ik (het was) dan vond ik (hen), want (als) ik (hen) niet vond, wat nut zou het zijn, dat ik geloofde aan den Heer, dus (zou) ik (hen) vinden. Toen zeiden die twee kinderen: ga heen en zoek (hen) maar, en (dan zullen) wij gelooven aan den Heer. Toen zeide hij: gij beveelt mij, gij zegt: ik (moet) gaan (om) jullui vader en moeder te zoeken, de maat (van de afstand waar ze zijn) is ver weg, en gij zegt (dat) ik (moet) gaan (om) hen te zoeken. En zij zeiden: verbazend, waar zijn ze heen, (dat) dus je zegt (dat) je ze niet gaat zoeken? Toen zeide hij: geloof ge werkelijk aan den Heer? Toen zeiden zij: werkelijk, wij gelooven. En hij zeide: doe je oogen dicht, en als ik op je gezicht sla, doe dan je oogen maar open. Toen deden zij hun oogen dicht, dus toen zij ze open deden, zaten hun vader en hun moeder naast hen. En zij zeiden: werkelijk, wij gelooven aan den Heer, totdat wij oud (zullen) zijn!

XVIII. GORUA.

O njawa ma hinòto mànga totoade, wo ma têngo o nauru, mo ma têngo o ngoheka.

Ge una ma nauru wo mi tème o ngohekaika w'ato: ngohi nènàngä to hiukuru t'öiki o bërèra moiika, to ma lingiri o muhutika, ho nàko to ihène ngòna nèngòka no howono ngohi to liokaua. Gèngòka muna gèna m'ato: ngohi dika ko hi togdhàngua, la àhi ròkata w'òikòka de to howono de o njawa ma homoa.

7° Volgr. VII.

4

Gèngòka una gèna w'ato: dadi ngohi gèna ko to ni hitiari, hëbàbu nàko na howono o njawa ma homoa, d'one i na malëke o njawa i na hohindòto. Gèngòka una gèna wo tèmo, ho kogèna i b'oto de wo ma djobo, de gèngòka wa ika, de una gèna wo ihëne: mo howono ngoi hekata gèna. Gèngòka una gèna w'ato: nàko ngohi la t'adond'hi o bërèraika gèna, de ngaro àhi giama ma raràga moi ni ja tobikòka. Gèngòka muna gèna mo ihëne: ami ròkata w'ato ko wa inokaua, de muna gèna m'ato nàko àhi ròkata, la ko wa inokaua, de ài baràng-baràng nèna ko wa màkeokaua, hëbàbu ngohi nèngòkadau o ngòhaka moi ta màke, ho to hipàliara. Gèngòka una gèna, wo ihëne de w'ato: ngohi dika, ko to mi hidoakua àhi baràng ja! gèna, hëbàbu ngohiua àhi ngòhaka ja! gèna. Gèngòka muna gèna mo ihëne de i mi tòhata de ma umo ma ngòhaka gèna. Gèngòka muna gèna ma umo ma ngòhaka, de o njawa wo ma tèngo wa ino w'ato: uha na umo ani ngòhaka la to pàliara. Gèngòka muna gèna m'ato: ngohi dika t'òluku ni ja pàliara hëbàbu o ngòhaka gèna ko àhi ròkatua ài ngòhaka. Gèngòka muna gèna m'òluku ho ka m'òiki o borua moi ma lè de mo noauku ma ngòhaka gèna dau ma borua ma gorònauku. Gèngòka una ma nauru w'ato: nàko n'òiki na umo ani ngòhaka, de to ni niki la iti to lega-lega. Gèngòka muna gèna m'ato: h'òiki dika, hëbàbu ngohi ko to ni ngamoua. Gèngòka muna gèna m'òiki ma l'ahini gèna ma ngòhaka, o ngàiri mo himòtèkòko. Gèngòka de o ngoheka ja hindòto jo hupuòka i ma òhiki. Gèngòka òna ma ngoheka ja hindòto gèna jo ihëne ma ngòhaka gèna wo ari. Gèngòka òna gèna i ma tèmo j'ato: nàga moi ho ka o ngòhaka i ari. Gèngòka muna mo ma tèngo gèna m'ato: beika uha no gigòro, la ho higihëne. Gèngòka òna gèna i higihëne de ma ngòhaka gèna i ari. Gèngòka muna mo ma tèngo m'òiki mo lega, gèngòka àto ma ika, ma ngòhaka gèna ma borua ma gòronàka. Gèngòka muna gèna ma ika mo mi hingàhu ngomi dodiauoika. Gèngòka òna gèna j'òiki ja lè ma ngòhaka de j'ao, mànga ajo de mànga àmaiè, i himàtoko. Gèngòka òna gèna ja lio i himàtoko, de òna màng' ajo gèna m'ato: ni ja pàliara ni hidodiài la i lamoko de to ni hidoaka o ali-ali o guràtyi moi. Gèngòka òna gèna ja pàliara hiadono i lamoko.

XVIIIa. Het verhaal van de twee menschen, waarvan de eene een man en de andere een vrouw was. (26)

Hij, die man, sprak tot de vrouw, zeggende: ik ben nu van plan (het komt me nu goed voor) (dat) ik ga naar een andere plaats

(om) me parelen te zoeken, dus, als ik hoor (dat) gij u hier misgaat, keer ik niet terug. Toen zeide zij: nu, ik ben niet gek hoor! (zoodat als) mijn man vertrokken is naar eene andere plaats, ik me misgaan (zou) met een andere man. Toen zeide hij, dus, ik geef het je maar van te voren te kennen, want als jij je misgaat met een ander, dan zijn wij tweeën beschaamd. Toen zeide hij: dus alzo blijft het, en hij vertrok. Dus (gebeurde het) toen hij daar aangekomen was, dat hij hoorde: je vrouw heeft zich misgaan. Toen zeide hij; ik, indien ik weer kom in dat dorp, dan mag je me wel een der vingers van mijn hand breken. Toen zij hoorde: je man zegt, dat hij niet meer hier komt, toen zeide zij: indien mijn man niet meer hier komt, dan krijgt hij ook zijn goed niet weer, want ik hier krijg een kind, dus, dat onderhoud ik er van. Toen hoorde hij (dat) en hij zeide: ik voor mij, ik geef haar mijn goed niet, hoor! want (het) is mijn kind niet, hoor! Toen hoorde zij dat en zij werd boos (27) en ze gooide dat kind weg. Toen gooide ze dat kind weg, en daar kwam een man en zeide: gooi je kind niet weg, dan zal ik het opvoeden. Toen zeide zij: ik voor mij wil niet hebben, dat je het opvoedt, want dat kind is het kind niet van mijn echtgenoot. Toen wilde zij niet, dus ging ze een kist halen, en legde dat kind in die kist neder. Toen zeide die man: als je weggaat (om) je kind weg te gooien, dan ga ik met je mee, alleen maar om er naar te kijken. Toen zeide zij: laten we maar gaan, want ik ben niet boos op je. Toen ging zij, en ze liet dat kind de rivier afdrijven naar zee. Toen kwamen twee vrouwen naar buiten om te baden. Toen hoorden die twee vrouwen dat kind huilen; toen spraken ze tegen elkaar, zeggende: er is iemand (die) huilt zooals een kind. Toen zeide de een: komaan, maakt geen leven, en (laten) we luisteren. Toen luisterden ze, en dat kind huilde; toen ging de eene kijken (en) daar; ach, zij ging (en vond) het kind in de kist. Toen ging zij het aan haar makker te kennen geven, toen gingen zij dat kind halen, en zij bracht het naar hun moeder en hun vader (om) het te toonen. Toen keerden ze terug en toonden het, en hun moeder zeide: je moet het goed verzorgen, en als het groot is, zal ik je een gouden ring geven. Toen verzorgden zij het totdat het groot was.

XIX. KOKARA-LAMO.

O mia-mia de o hène.

O mia-mia de o hène i ma dàtomo o bole moi, to mia-mia ma

dobiki ma dèkšra, ma hène ma goa. O mia-mia ja dàtomo o dowòngiuku, o hène o tònaka ma òa. De to ma mia-mia i wàngo-ua, de o hène i wàngo hiadono i hòhoko de i òmuku, de ma mia-mia i pàhiäri, de ja màke de j'ato ta doa, de ma hène j'ato: uha, de ma mia i òluku ho ja doa, de ja ile de ja òlòmo de ma hène i gàhoko de j'ato ngohi ò, de hi punuhua, de ma hène j'ato: iti ma dobiki. De ma mia-mia j'ato no ma ruhutòka de no ma mðandòka, de ma mia-mia ja lòko ma uruku, de ma hène i ma oaròka.

XIXa. De aap en de schildpad. (28)

De aap en de schildpad plantten zich pisang, de aap het boven-eind (dat natuurlijk niet groeit) de schildpad het onder-eind. De aap plantte op het strand, de schildpad (op) goeden grond. Die van den aap groeide niet; die van de schildpad groeide totdat ze vrucht droeg en rijp was. En de aap wandelde en hij zag (die pisang) en hij zeide: ik klim ze. En de schildpad zeide: het mag niet. En de aap wilde niet (naar haar hooren) dus klom ze er in. En zij was boven en ze at, en de schildpad vroeg zeggende: (laat) mij ook (eten). (En de aap zeide) ik ben nog niet verzadigd. En de schildpad zeide: al is het maar een stukje! En de aap zeide: doe je oogen dicht en gaap, en de aap poepte in zijn mond en de schildpad liep weg.

XX. KOKARA-LAMO.

O Dòdèke.

Ma koano ngoi hekata ja tumidi. Ja butànga mànga ngòhaka o nauru ja butànga, de o ngoheka mo ma tèngo, ho ja tumidi. De o dòdoto ma kiditoko ma ròhe. De ma koano w'òiki wo badagàngi, ài gàhe o mède hange. De w'òikòka ài mède hindòto, munàngä mi ngòhaka, de ami ngòhaka ka o dòdèke. De ma koano wo boaino de w'ato, nàko o njawa gènàngä, to ngohi àhi ngòhaka, ma nàko o njawaua gènàngä, to ngohiua àhi ngòhaka. De ma koano w'ato: ni j'òiki, ni ja ngòtaka dòka o àkèrè ma honòngaika. De j'òiki ja ngòtaka, ja ao o kàtu o tòdili hange, de o hamàka tumidi. Ja ika ja tauuku o lolòràka, de ònàngä i ma liòka, ma dòdèke de ngoi ajo jo gogògèrè. Gènàngòka de ma dòdèke w'ato: ajo nàga ani hamàka moruònohi? De muna m'ato: nàko bòteoli o bimäawa ta òlomòka, done kòiwàka. De ma dòdèke w'ato: nàko kòiwàka, iarèhe no wòhama nèngihadina; nènàngä dina o njawa màngä dumule.

De iarëhino munàngă m'öiki de ma iha, ma màke màngă dumule de màngă hamàka, de ma dutù gènàngòka. De ma dödëke ngoi ajo mo gähoko màngă hamàka, de muna m'ato, nàko ka o hamàka, no ma pàgële dika. De munàngă mo mägële, de ka hangedòka m'ato: i bòto. De ma dödëke ngoi ajo m'ato, kokarukua to hiao. De munàngă m'ato: nènàngă àhi kiarono no hitài, ma bòto o bima-awa no tètaka. De ma dödëke ngoi ajo m'ato: ia, bôteani àha to tètaka. De ma dödëke ngoi ajo munàngă mo lio ngokodài de o bimaawauku munàngă mo tètaka, de ma dödëke w'ato: na iha, bôte no hi gao o kòko moi ma hohumudjuru. De munàngă m'öiki, mo tètaka, de ma ika mo gähoko o kòko moi. De ma lèòka mo lio, de ma òko ma dödëke w'ato: ajo, nàko n'òlomo. de na töömu ma mui, ma ko i òmàngòka de i bòto. De munàngă m'òlomo de ma töömu gènànga ma kòkoukù, de i òmàngòka i bòto. De iarëhino jo boaino ài riaka de j'ato: ajo mi ni lega òkiaua, ma mëdiringi mi öiki mi ma lingiri. De i bòto ònàngă jo lio de iarëhino ònàngă ja iuo i ma idu gènàngòka. De ma dödëke w'ato: ajo no hi hidëmo àhi riakika, de munàngă mo tèmo, de ài riaka w'ato: ngaroko o dödëke, ma bè iti àhi dödoto. De iarëhino, ònàngă i ma djobo i ma lingiri, de ma dödëke i wi ao, de ài kòko moi, de ònàngă j'öiki, de j'adono o bërëra moi, ma dödëke w'ato: ngohi nèngòka dika ni hi higutiile. De ài riaka w'ato: h'öiki ho ma lingiri, de ka nèngòka ngòna! De ma dödëke w'ato: ngohi nèngòka dika. De ònàngă i wi guti de w'ato: nàko ni hi higuti nènguku, ni hi higinikuku àhi hamàka ma mui, ni ja puraraha. De ja purarahòka, ma dödëke wa òlomo, de wa màtaka, ònàngă i ma djobo. De ma dödëke w'öiki o dowòngiha, de wa iha w'aikòka ài dödëke, ho unàngă wo gògëruku o dowòngiòka, de wo ma mòkuru. Wo ma mòkuru i bòto, unàngă wo wòhama o hònganika, de wa iha, unàngă ma goronàka, de wo ma niàta w'ato: nàko ngohi nènàngă to himànga de to pòrëte, nàko o koano de o bòki ma ngòhaka de ma danònguku, àhi làko ta ruhutuku de ta hëlèngaiile o ngüuhumu nènàngă i tebinòka. Unàngă ài làko wa ruhutuku de wa hëlèngaiile, i tebinòka ma ngüuhumu, de wa tuhukòka unàngă wo hiòpuru ài hamàka ma mui, de wa màtaka wa hiòpuru, unàngă wo lio o dowòngiòko. De wa òko wo ma niàtoli ài tau moi o hara ha hangedòka, de ma dàngiri o gàhumu iata. De i jo hutuòka unàngă wo ma iduòka de i tebiniile unàngă w'öiki wo lega ài hamàka. Ma hòka i ma torari iata, de o bima-awa i tàhe, de o hutuinohi i huri. De ma moioli wa iha, i hòhoko,

de i òmuku de wa pàgèlè, de wo noa o dàngiròka, de jo dimoakòka wo noali o timika de jo dimoakòka, wo ma niàtoli, ho ài tau moi o hara ha hangedòka, de ma dàngiri o gahumu motoà, de wo pàgèloli ma hamàka, ho wo noa ài dàngiròka de jo dimoakòka o timiokali. De jo dimoakòka gènàngä i bòto. De to ài riaka wo topòrono o dopòrono butànga de i bòto ai riaka jo boàka. De wo ma higiliokali ài dòdèkeika, de wa huloko t' ònàngä ja lè, o njawa moi o njawa moi i hibarène, de ja matakà, to unàng'oli i hibarène to ài riaka ài ngòtiruku. De o mède moi àha o hamàka i hibarène. De ja matakà i hibarène, ònàngä i ma djobo, de o wàngè moi i ma hiadonòka ma dòdèke ngoi ajoika. De ònànga i higuti ma dòdèke ài hamàka, de ja matakà, de i ma djobo. Ma dòdèke wo hibèhèhòngo ài riakika, w'ato ni ja ika, uha ko ni tuhère; nàko ènàngä i tuhère, ahao ni ja tuhère. De to ài riaka ma hutu hinòto i tuhèrino, de unàngò wa tuhère, ma ngògata moi o tiwi ma rè-rè, ma ngògatoli o ngòdère de o kotàngo. De ma dòdèke wo mi huloko ngoi ajo m'òiki mo ma òhiki dau o ngàiruku. De w'òikòka, wo ma niàta w'ato: nàko i gou-goungu ngoi nènàngä to himànga de to pòrète, nàko o koano de o bòki ma ngòhaka de ma danònguku, àhi làko ta ruhutuku, de ta hèlèngaiè, àhi tau nèngòkadau moi ka i ma hidolèlètònguku. De unàngä ài làko wa ruhutuku, de wa hèlèngaiè, o tau ma i bòtòka, ka i ma hidolèlètònguku. De ngoi ajo mo boàka, o loàka ma ino mo kiditokòka. De ma dòdèke unàngä w'àikòka ài dòdèke, de wa lè o àkèrè o tyèrèdka, de wo mi hibiarihi ma tumidi mo momikòka, de ma ika, de mi himorène, ài haekòka de mo hikauku ài louòka, de mo hikaiè. De i bòto unàngä wa tuhère ài hamàka, de wo noa ài baràng o boruauku. De jo dimoakòka ka wo hiparonika ài ngòdère. De wo ma niàtoli, ho ài higi moioli dàku ma tubu-tubuòka unàngä ài dàngiri, de to ngoi ajo ami dàngiri. De i tebinino, ài riaka jo boaino, de jo muno o loàika, ònàngä jo kiditokòka. De unàngä wo uti ho o àkèrè wa lè o tyèrèdka ho wa hibiarihi ma tumidi ònàngä ja momikòka, de ja ino ài tauòka, de i bòto, ònàngä jo lio. De ja ika j'ato: ajo, nàngä dèka o dòdèke de ko ho ma ketèroua de ngòne, unàngohi-oli wo holòì. De ngoi ajo o riakali ja ino, ka de jo muno o loaino, ònànga jo hikidotokòka. De unàngä wa lè o àkèrè, ho wa hibiarihi ma tumidi, ònàngä jo momikòka. De ja ika ònàngä i wi himorène ài haekòka de hikauku ài louòka, de hikaiè. De bòto, ònàngä jo lio. De ja ika i wi hingàhu ma koanoika, de unàngä wa huloko ài ngòhaka, i wi ngoho ma dòdèke.

De unàngă w'ato: ma koano ko ài ngòhakua ngohi, ho ko ta ikaua. De ònàngă jo lio ja iha j'ato: àma ko wa inoua. De unàngă wa hulukoli ài kawàha i wi ngoho ma dòdèke de unàngă w'ato: ma koano ko ài ngòhakua ngohi. De unàngă wo hibèhèhòngo w'ato: nàko t'òiki gènàngika, kiani o dodòku wo hidiài, to ngohi àhi tau de i tubuku to unàngă ài tauuku. Ja ika de jo hingàhu, de ma koano w'ato: ngohi ta diài ko t'àkunu, ho unàngă dika wa ino. De ma dòdèke w'ato: gènàngă iarèhe àha wa lega-lega to ngohi àhi ngèkomo. De i tebinino, unàngă ài ngèkomo o ngawàtero. Ma dòdèke ài tauòka, de i tubuku to ma koano ài tauuku, de unàngă wo ma djobo. De wa ika dòka, ma koano w'ato wi t'yo, de ma dòdèke w'òluku, de ma koano unàngă ka wo ari. De ma dòdèke w'ato: uha no ari ngòna ko ani ngòhakua ngohi. De ma koano w'ato: ngohi t'ato: bòte ka o dòdèke. De ma dòdèke unàngă wo ma riridi ho ma koano wi himorène ài haekòka, de wo hikauku ài lèuòka, de wo hikaiè, de i bòto unànga wo lio dòka ài tauika. De wa ika dòka, ma koano wo boakòka, de wo mumo o loaika, unàngă wo kikitòka, de ma dòdèke ngoi ajo m'ato, uha ko ni diài, la wo tobàti utu. De ma dòdèke wi lega-lega wa pòakaua wi dòra, de unàngă wo uti ho wa lè o àkèrè, o tyerèka, ho unàngă wi hibarihi, ma tumidi ma koano unàngă wo momikòka. De ma dòdèke ngoi ajo m'ato: no dodò nèngino? De unànga w'ato to dodòaua. De munàngă m'ato: no lio de unàngă. De muna m'ato: nàko ka ngoni hekatòhi de no ma wòèrika, kiani o hutu tumidi. De unàngă wo ma wòèrika, ho de o hutu tumidi wo wòhamòka o tauino. De ma dòdèke w'ato: ajo no hi hilingiri. De ma koano w'òluku w'ato: ka de ngoi birànga. De ma dòdèke w'òluku, ma koano w'òluku, de ka ma koana i làku, ho i ma kawìngi; de o àhàli wo ma doaka moruàngè, de ami kawìngi ma gòko o ratuhu moi. De i bòto ho rame o hutu tumidi de o wàngè tumidi, unàngă wo koano, munàngă mo bòki.

XXa. Van de Dodeke-visch.

Een koning had zeven vrouwen. Zes (van die) hadden zes zonen, en die eene vrouw nog (dat maakte) dus zeven. En de allerjongste (van de vrouwen) was zwanger. (Men zou uit het gebruikte woord zeggen, dat de zeven vrouwen zusters waren.) En de Koning ging uit om te handelen, hij beloofde drie maanden (en dan zou hij terugkomen.) En (toen) hij twee maanden weg was, beviel zij, en

haar kind was een dodeke. (Een soort visch, die geweldig opzwelt als men hem te na komt.) En de Koning kwam en hij zeide: indien dat (kind) een mensch is, (dan) is het mijn kind, maar als het geen mensch is, dan is het ook mijn kind niet. En de Koning zeide: gaat en breng (moeder en kind) gindsch aan de andere zijde van de rivier. En ze gingen ze brengen, ze namen drie bladen dakbedekking mee en zeven watermeloenen. Ze kwamen daar en ze zetten haar huis neer op de „loloro“-planten (dus vlak aan 't strand, gewoonlijk groeien die kruipplanten op stukken zand die met de eene wind aanspoelen, om met de volgende wind weer weggeslagen te worden. Er werd dus niet veel zorg aan haar besteed) en ze keerden naar hun huis terug, en de dodeke en zijn moeder, ze bleven (daar.) Daarna zeide die dodeke: moeder, hoeveel watermeloenen zijn er nog? En zij zeide: indien ik van avond nog een keer eet, zijn ze op. En die dodeke zeide: als ze op zijn (dan) moet ge morgen hier landwaarts ingaan, hier landwaarts zijn menschen hun tuinen. En den volgenden morgen ging ze, en landwaarts gekomen zijnde, vond ze hun tuinen en hun watermeloenen, en de eigenares was er ook. En de moeder van die dodeke vroeg hun watermeloenen, en zij (eigenares) zeide: indien het maar de watermeloenen zijn (die ge begeert) pluk dan maar voor je. En zij plukte die zich, en ze had pas drie, toen zij (de eigenares) zeide: zoo is 't genoeg. En de moeder van de dodeke zeide: 'k heb niets om ze in te dragen. En zij zeide: hier mijn draagmand, gebruik die maar om ze te dragen, maar van avond moet je hem (terug) brengen. En de moeder van de dodeke zeide: ja straks zal ik hem (terug) brengen. En de moeder van de dodeke keerde terug naar de zee, en toen de avond daalde, bracht zij hem (terug.) En die dodeke zeide: als ge landwaarts gaat, breng me dan een kleine kalebas vrucht mee. (Bedoeld is een soort langwerpige kalebas, die als bewaarplaats voor droge waren gebruikt wordt.) En zij ging hem brengen, en (toen) ze landwaarts gekomen was, vroeg ze om een kalebas vrucht. En (toen) ze er een genomen had, keerde ze terug, en toen ze weer aan zee kwam, zei de dodeke: moeder, als gij (watermeloen) eet, verzamel dan de pitten (hierin) maar als dat vol is, is het genoeg. En zij at (watermeloenen) en zij verzamelde die (pitten) in die kalebas, en toen die vol was, hield zij er mee op. En den volgenden dag kwamen (die dodeke) zijn oudere broeders, en zij zeiden: moeder, wij zijn je niet komen kijken om het een of ander, maar overmorgen gaan we uit om voor ons te zoeken.

En daarna keerden ze terug, en den volgenden dag kwamen ze en bleven daar slapen. (Men brengt gewoonlijk, op een lange reis gaande, de eerste nacht dicht bij huis door, om te zien of alles in orde en niets vergeten is, aangezien men het dan desnoods nog halen kan.) En die dodeke zeide: moeder spreek voor me tot mijn oudere broers. En zij deed dat, en zijn oudste broer zeide: ofschoon het maar een dodeke is, maar het is mijn jongste broer. En den volgenden dag vertrokken ze om voor zich te zoeken, en die dodeke namen ze mee, en zijn kalebas (met die pitten.) En zij gingen, en (toen) ze aan een plaats gekomen waren zeide die dodeke: zet mij hier er maar uit. Er zijn oudste broer zeide: we gaan uit om voor ons te zoeken, en (we zouden) jou hier maar (alleen achterlaten). En die dodeke zeide: ik (blijf) hier maar. En ze zetten hem er uit en hij zeide: als je me hier er uit zet, doe dan ook mijn (kalebas) met watermeloenpitten me volgen, en strooi die uit. En (toen) ze die uitgestrooid hadden, at het dodeke die, (en toen) hij ze allen opgegeten had, vertrokken zijlieden. En het dodeke ging landwaarts naar het strand (ze hadden hem als visch natuurlijk in zee gezet), en (toen) hij op 't land gekomen was, trok hij zijn dodeke uit, en dus ging hij op het strand zitten, en hij pruimde. Toen hij gepruimd had, ging hij landwaarts het bosch in, en toen hij landwaarts gekomen was (tot) in het midden (van het bosch) wenschte hij zich, zeggende: indien ik hier, voorwaarts gaande en achterwaarts gaande, een kind en een kleinkind ben van Koningen en Koninginnen, (dan) zal ik mijn oogen dichtdoen, en als ik ze weer opendoe, zal die alang-alang hier schoon zijn (het land schoon zijn van de alang-alang.) Hij deed zijn oogen dicht, en hij opende ze weer, en (het land) was schoon van de alang-alang, en toen hij het afgebrand had, spoog hij zijn watermeloenpitten er over uit. En toen hij gedaan had met bespuwen, keerde hij terug zeewaarts naar het strand. Aan het strand gekomen wenschte hij zich weer een huis, ter grootte van drie bladen dakbedekking (men rekent de grootte der huizen naar het aantal bladen dakbedekking, dat in de breedte naast elkaar er op gelegd moet worden), met vier slaapbanken er in. En toen het avond was legde hij zich te slapen, en bij het aanlichten van den volgenden dag ging hij naar zijn watermeloenen zien. Ze hadden (reeds) vier blaadjes, en 'savonds kropen (de ranken) al over den grond en den volgenden dag bloeiden ze. En toen hij weer naar den landkant ging, droegen ze vruchten, en die werden rijp en hij plukte ze, en hij legde ze in huis op de

banken en daar er nog meer waren deed hij ze onder de banken en nog meer er zijnde, wenschte hij zich weer (een huis), dus (werd er) zijn huis (groot) drie bladen dakbedekking, met vijf slaapbanken. En hij plukte weer watermeloenen, dus legde hij ze er in op de banken, en die over waren, weer onder de banken. En er waren er nog steeds meer over. En voor zijn broeders stapelde hij nog zes stapels, en toen dat klaar was, kwamen zijn broeders. En hij trok weer zijn dodeke aan, en hij beval hen ze te halen (die watermeloenen) elk (moest zijn eigen) laden. En toen dat klaar was, de zijne nog moesten ze laden, in zijner broeders prauwen. En na een maand pas hadden ze die watermeloenen geladen. En ze allemaal geladen hebbende, vertrokken ze, en na een dag kwamen ze bij het dodeke zijn moeder. En zij losten het dodeke zijn watermeloenen, en toen dat klaar was gingen ze weg. Het dodeke bestelde aan zijn broeders zeggende: (als) gij verder op gaat, moet je ze (die watermeloenen) maar niet kloven, als deze splijt (daarbij een aanwijzende) dan pas moet jullui ze kloven. En die van zijn broer spleet na twee nachten, en (toen) kloofde hij ze ook, het eene vierde part (was) allemaal geld, een ander sarongs en baadjes. En het dodeke gelastte zijn moeder zich te gaan baden, beneden in de rivier. En (toen ze weg) gegaan was, wenschte hij zich, zeggende: indien ik werkelijk voorwaarts en achterwaarts gaande, eens Konings en eener Koninginne zoon en kleinzoon ben, (dan zal) ik mijn oogen sluiten en (als) ik ze open doe (zal) hier voor mij een schitterend huis zijn. En hij deed zijn oogen dicht, en deed ze weer open, en het huis, wel het was klaar, schitterend en al. En zijn moeder kwam (terug), en (toen) ze het erf op kwam, viel ze flauw (want) dat dodeke had zijn dodeke uitgetrokken, (29) en hij haalde water in de ketel, en hij begoot haar zeven malen (en dan) stond ze op, en ze kwam en ze berook en betastte hem van zijn hoofd tot zijn voeten, en weer tot zijn hoofd. En daarna kloofde hij zijn watermeloenen, en hij deed zijn goederen (die hij uit die meloenen kreeg) in de kist. En toen er meer was dan er in kon, hing hij de sarongs maar over gespannen touwen. En hij wenschte zich weer, dus (hij kreeg) een moskee, en heel boven op een slaapbank voor hem, en een slaapbank voor zijn moeder. En bij het aanlichten van den volgende dag kwamen zijn broeders, en toen zij den voet op het erf zetten, vielen ze flauw. En hij ging naar beneden (hij was op de moskee) dus haalde hij water in de ketel, en hij begoot hen zeven malen en ze stonden op, en ze kwamen in zijn huis, en daarna keerden

ze terug. En ze kwamen aan en zeiden: moeder, onze stiefbroer, het dodeke is niet aan ons gelijk, hij is veel meer (dan wij). En zijn tantes kwamen ook, en toen ze het erf betraden, vielen ze flauw. En hij haalde water, en als hij dus hen zevenmaal begoten had, stonden ze op. En ze kwamen en beroken en betastten hem van zijn hoofd tot zijn voeten, en weer naar boven, en daarna keerden ze terug. En aangekomen zijnde, gaven ze het den Koning te kennen, en hij stuurde zijn kinderen om het dodeke te halen. Ik ben geen kind van den Koning, dus ik ga niet. En ze keerden om en gingen en zeiden: vader, hij wil echter niet komen. En hij stuurde weer zijn volk uit om het dodeke te halen, en hij zeide: ik ben geen kind van den Koning. En hij bestelde, zeggende: indien ik gindsch heen zal gaan, moet hij (de Koning) een brug maken, van mijn huis, neerkomende bij zijn huis. Zij gingen en gaven het te kennen, en de Koning zeide: ik kan dat wel maken, dus moet hij maar komen. En het dodeke zeide: dan zal hij morgen mijn weg eens zien. En bij het aanlichten van den volgenden dag, was zijn weg de regenboog, van het dodeke zijn huis af kwam hij neer bij des Konings huis, en hij vertrok. En hij kwam aan den overkant aan, en de Koning zeide: dat hij hem wilde aanraken, en het dodeke wilde niet, en de Koning weende maar. En het dodeke zeide: gij moet niet weenen, ik ben immers uw kind niet. En de Koning zeide: ik zeide (bij mij zelf): het zal maar een dodeke zijn. En het dodeke stond stil en zweeg, dus berook en betastte de Koning hem, van zijn hoofd naar beneden tot zijn voeten en weer naar boven, en daarna keerde hij terug naar zijn huis aan den overkant. En (als) hij aan den overkant gekomen was, kwam de Koning, en bij het betreden van het erf viel hij flauw, en het dodeke zijn moeder zeide: je moet (het) hem (nog) niet doen, opdat hij zich een beetje bekeert. (van zijn boosheid). En het dodeke keek naar hem, totdat hij zijn medelijden niet meer kon inhouden met hem en hij kwam naar beneden en hij haalde water in de ketel, dus begoot hij hem zevenmaal, en (toen) stond de Koning op. En het dodeke zijn moeder zeide: wat doe je hier? En hij zeide: ik wil niets. En zij zeide (tot haar zoon) keer maar met hem terug. En zij zeide (nog) indien (ik) weer je vrouw zijn zal, dan moet je zeven dagen en nachten buiten blijven. En als hij zeven dagen buiten gebleven was ging hij in het huis. En het dodeke zeide: moeder, zoek (een vrouw) voor me. Maar de Koning wilde (dat) niet, zeggende: maar met zijn zuster (moet hij trouwen). En het dodeke wilde niet, en

de Koning die won het maar, dus trouwden ze. En voor de (30) bloedverwantschap betaalde hij dertig (realen) en haar bruidschat (was) honderd (realen). En daarna vierden ze feest. Zeven nachten en zeven dagen, en hij werd Koning, zij (werd) Koningin.

XXI. KOKARA-LAMO.

Ma koano ài ngòhaka.

Ma koano de ài ngòhaka j'òiki jo laungu, de ja liara o ngàì moi de jo lio, ho jo iha ma koano ngoi hekata ma hakàì. De i j'òhakòka ami ngòhaka w'ato: ajo ngohi o luiti moi to ma lèòka. La i bòto de ngoi ajo m'ato, uha-ani, dònè ani àma koiwa, de unàngä wo ma riridòka. De ja gòrakino, unàngä o luiti moi wo ma lè de wa òlomòka, ngoi ajoika i mi hingàhu. De munàngä mi hibòha ài uruino de ài biundòka, de j'au-auènu. De ma koano wo boaino de w'ato: i wi dodòà gènàngä? De ngoi hekata m'ato: wa lèòka o nauòko o luiti moi; de ma koano w'ato; ni hidodòà, ho goahino ho karàna nàngä ngòhaka. De i j'òlomo unàngä w'òlomua, de j'òlomo i bòto unàngä wo mi huloko ngoi hiràngä o riaka ài inomo ma hakàì. Ngoi hirànga o dòdoto ma hakàì ài totaleo ma gòhi tumidi, de ài mòkuru o bèlaka tumidi, de ài bidoho o dobiki tumidi, de ài dohae o hitabu tumidi, de ài tabàko o dudu tumidi de ài kupa tumidi. De i bòto o gugugiaka wo hihauoino, de wo ma djobo. Wo towòngi o aere wo hoboko, o goaha wo towòngi, de wa ika, o pitu ma òlimòka wo gògèruku w'òlomo. De w'òlomo i bòto wo ma mòkuru. De wo lega-lega, moi òkia-nàga dòkèngino o gahino de i ma hiadono o goahino. De unàngä wo ma doaka o pitu ma djàgaiìe, de ma òde j'ato: i! danòngo, ko to ni dodòaua, ho uha no doa, no utiuku dika. De unàngä w'ato, no hi dodòaua, ma àhi gurumini ja poròhono. De ma òde w'ato: no utiuku, la to ni tèmo-temòhi. De unàngä wo uti, de wo utiuku, ma òde w'ato, no huha òkia de no kuràngä òkia, n'ado-adonua de n'adono. De unàngä w'ato: to huha òkiaua, de to kuràngä òkiaua, ma ngohi ajo ami nauòko ma dururu to hilingiri. De ma òde w'ato: nàko kagènàngä, ngar'uha ho gogògèrè nèngòka. De unàngä wo ma riridi, de ma òde w'ato, ka n'òikòhi! De unàngä w'ato, nàko de àhi ngèkomokàhi, tanu ka t'òikòhi. De ma òde w'ato, nàko ka n'òikòhi àhi kài àha to n'ike. De unàngä w'ato: ia: de wi ngàiki, ho wo ma hinoa, de wi hulòko wo tobòngo, de ka wi lutuòka. De unàngä

ka wo lio de wa iha, wi diài, de wi diài i bòto wi huluko wo tobòngo, de wo tobòngo wo hodoa ài bukuino ma bàtingi. De wi àhokoli w'ato: no lio, de wa iha, wi diàioi, de wi diàidoka wi hulukoli wo tobòngo. Unàngă wo tobòngo, de wo hodoa ài lou ma kakadunino. De wi àhokoli w'ato: no liòhi, de wa iha wi diàioi, de wi diàidoka wo tobòngoli, ko wo hodoakaua. De wo ma djobo, de wi hibèhèhòngo w'ato: òkia-nàga na màke, ka no ma hihirèdi. Unàngă òkia-nàga wa màke ka wo ma hirèdi, de o gadjà-mina wa màke, de wa òto, ho wa tobiki hinòtoile, ma haeke de ài dia ma dèkàra wo hikalupata, ho o bërèra moiuku àha i tubuku, ma bikinoli de ài dia ma dèkàra wo hikalupata, o bërèra moiukuoli i tubuku. De unàngă wo ma djobokali, de wa màkeika ma koano ài kawàha ja laungu, de wa leha, w'ato, dina ja dodòba ho i ma dako-dakòro. De ònàngă j'ato: o àewani moi ma haeke; daku o ngawa-ngawauku i tifa, de unàngă w'ato: nàko ngohi, ka àhi dia ma dèkàra to hikalupata, o bërèra moiuku i tubuku. De ònàngă jo lio, ho ile j'ato: djou dau nàga o òde, j'ato: nako ka ènàngă de nè ka ma dia ma dèkàra i hikalupata, de o bërèra moiuku i tubuku. De ma koano w'ato: n'òiki ni wi ngoho. De ònàngă j'òiki de ja uku j'ato: ma koano w'ato: na ileòhi. De ma òde w'ato: ni òiki dika ni hira. De ònàngă jo hira, de ma òde w'àikdoka ài òde ho wo ma hidiài. Wo ma hidiài i bòto de w'òiki wa ile, ma koano ài dèturòka wo gògèruku. De ma koano w'ato: nèngòka no doaile o kuruhidoka. De ma òde w'ato, o njawa ko ngohidoka, de to himàngă o koanoika hətoli ma patutua. De ma koano w'ato, nèngòka no doaile. De unàngă wo doaile, de ma koano w'ato: ngòna n'ato ka ani dia ma dèkaròka no hikalupata, de o gògère moi i tubuku? De unàngă w'ato: ia! De wa ika ho ài dia ma dèkàra wo hikalupata, ho o bërèra moiuku i tubuku. De ma koano ài ngòhaka o riaka i ma kawingi de ma òde, ho jo rame o hutu tumidi de i pàha unàngă wo ma djoboli, de ma koano w'ato, ngonni hekata no mi ao? De unàngă w'ato: mo gogogère dika. De unàngă wo ma djobo, ho de o bërèra moi w'adono de jo tuhu-tuhuku. De unàngă w'ato; ja dodòba gènàngă? De onàngă j'ato: daku moi o aewani ma bikini o ngawa-ngawauku i tifa. De ma òde w'ato: nàko ngohi ka àhi dia ma dèkàra to hikalupata, o gògère moiuku i tubuku. De ònàngă ja ile ja hingàhu j'ato: djou ài dau moi o òde j'ato nàko ka ènàngă, ma dia ma dèkàra i hikalupata, o gògère moiuku i tubuku. De ma koano wa huluko w'ato: ni'òiki, ni wi ngoho. Onàngă j'òiki de j'ato: òde, ma koano

w'ato na ileðhi. De ma òde w'ato: h'òiki dika ni hira. De ònàngă j'òiki, de ja ile ma òde ò wo ma hiadonòka, de ma koano w'ato: ngòna n'ato ka ani dia ma dèkàra no hikalupata, de o bërera moiuku i tubuku? De ma òde wa ika, ho ài dia ma dèkàra wo hikalupata, de o bërera moiuku i tubuku. De ma koano ngoi òra o goròna de ma òde i ma kawingi ho de jo rame o hutu tumidi. De i bòto, ma òde wo ma djoboli. De ma koano w'ato: ngoni hekata no mi aoua? De w'ato: mo gogògère dika. De unàngă wo ma djobòka, de wa màkeikali jo tuhu-tuhuku. De ma òde w'ato jo dodòda daku. De ònàngă j'ato: o aeiwani moi ma haeke, daku o ngawa-ngawauku i tubuku, de ma òde w'ato, nàko ngoi ka àhi dia ma dèkàra to hikalupata, de o bërera moiuku i tubuku. De ònàngă i hingàhu ma koanoika j'ato: o òde j'ato nàko ka ènàngă de ka ma dia ma dèkàra i hikalupata de o bërera moiuku i tubuku. De ma koano w'ato: ni òiki ni wi ngoho. De ja uku j'ato: ma koano w'ato; na ileðhi. De ma òde w'ato h'òiki dika, de i ma hiadono, unàngò wo ma hiadonòka. De ma koano w'ato: ngòna n'ato ka ani dia ma dèkàra no hikalupata de bërera moiuku i tubuku. De ma òde wa ika, ho ài dia ma dèkàra wo hikalupata, de o bërera moiuku i tubuku, de ma koano ngoi òra o goròna i ma kawingi de ma òde de jo rame o hutu tumidi, de i bòto unàngă wo ma djobo. De wa màkeikali ma bikini, de wa umòka. Ma koano ngoi òra o goròna i ma kawingi de ma òde, de jo rame o hutu tumidi, de i bòto, unàngă wo ma djoboli. De wa màkeikali ma haeke, de wa umòka, ma koano ngoi òra o dòdoto i ma dàdu, i ma kawingi de ma òde. De jo rame o hutu tumidi de i bòto, unàngă wo ma djoboli. De wa ika o bërera moiòka, ma njawa moi-moiokaua. De wo doa o higile, ho daku ma tubu-tubuòka wa ilè. De wa lè o rabana moi, ho wa tàkòro. De munàngă m'ato: uha na tàkòro. De ma òde w'ato: beika no hupu-inðhi. De munàngă mo hupuino. De w'ato i ni dodòda nènàngă? De munàngă m'ato: o mâtjàn de o garuda i mi màta-màtaka. De i tebinino ma hakài de i j'òlomòka. Munànga màngă pàtidoi ma hëlènga, de ma baràngi m'àiiki de mo noa o pàtidoi ma amo-amokuku. De j'òmàngòka i bòto, de ònàngă i ma djobo, j'ao màngă pàtidoi, de ja òko o djuàngàna i ma liara, ho gènànguku jo harène.

De i ma djobo, de ma òde ngoi hekata ja butànga ja tulu de ja tulu i bòto ònànga i ma djobòka, o djuàngàna tumidi i hidète. De o djumàti moi, ònàngă i ma hiadono ma òde ngoi ajo de ài àmaika. De i tebinino ngoi hiràngă ja hindòto jo hupu o dowòngiòko.

De ja òko ja màkèòko o djuàngăna tumidi, i tàpu-tàpuku. De ònàngă ja lio ja iha jo hingăhu màngă amaika j'ato: ài danèna o djuàngăna tumidi i tàpu-tàpuku, ho ka o gòta i hònénge. De o wàngé i pòtòka, ma òde wo uti, de wa iha, de wa himorène ngoi ajo de ài àma, de wa himorène i bòto, ngoi hiràngă ja hindòto i mi gòraka ma òde ngoi hekata o riaka, i mi aòka o tauika. De ino i ma daduoli, ho de ja butànga ja gorakóka. De ma dòdotoli, ho de i mi tʻyo, i kokiditokòka. De mo hibaribi o àkère ma tumidi, de jo momikòka, de i mi gòraka o tauiha, ho ko i mi higila-gila o higi ma tubuile i mi hodoaka. De ma koano ài Kawàha wa tèmò, ho jo rame, o hutu tumidi de o wàngé tumidi, ma damunu, j'ato i pidaha, mànga lihàngă j'ato i pòtèke, màngă hoinàpàna j'ato, dònè i tobiki. De i pàha ma òde wo doa wo koano, ngoi hekata ja tumidi jo Bòki. Ài àma de ngoi ajo jo uti, jo bërèra ma dimòno.

XXIa. Van de Koningszoon (31).

De koning en zijn zoon gingen met de lijn visschen en ze haalden één (visch) op, en ze keerden terug. Aan land gekomen, kookte de vrouw van den Koning die visch. Toen hij gaar was zeide haar zoon: moeder, ik neem mij een moot visch mee. Maar daarna zeide zijn moeder: neen toch, dan is je vader er niet, en hij zweeg. En bij het opdragen nam hij zich een moot, en hij at die op. Ze gaven dit zijn moeder te kennen, en die stompte hem voor zijn mond en zijn gezicht, dat het bebloed was. En de koning kwam en vroeg, hoe heeft hij dat gekregen? En zijn vrouw zeide: hij heeft een moot visch genomen. En de Koning zeide: wat heb je hem gedaan, ons kind ziet er uit als een droogliggend stuk koraalzand (erg bulterig). En (als) zij aten, at hij (de jongen) niet, en toen ze gegeten hadden beval hij zijn oudste zuster om zijn eten te koken. Zijn jongste zuster kookte zeven kippeneieren voor hem, en (ze maakte klaar) voor hem zeven halve pinangnoten, en zeven stukjes sirihvruchten en zeven porties kalk, en tabak voor zeven sigaretten, en zeven zakjes met gekookte rijst. En als het klaar was, deed hij het in een rooden zakdoek, en hij vertrok. Hij ging langs het strand, (was het) hoog water, (dan) ging hij over het land, (was het weer) laag water, dan ging hij (weer) langs het strand, en hij kwam aan een »pitoe«-boom, waaronder hij ging zitten eten. En als hij gegeten had, pruimde hij. En hij keek en keek, er was iets daar in zee, naar hem toe komende, en het kwam tot aan het drooge rif. En hij klom op een tak van

den pitoe-boom, en het varken (dat iets was dus een varken geweest) zeide: wel kleinzoon, ik zal je niets geen kwaad doen, dus ga niet naar boven, maar kom maar naar beneden. En hij zeide: je doet me niets, maar ik ben doodsbenuwd. En dat varken zeide: kom maar beneden, opdat ik nog tegen je praat. En hij kwam naar beneden. En beneden gekomen zeide dat varken, wat heb je voor moeite en wat heb je voor gebrek (dat) je niet gewoon was hier te komen, en (nu) hier komt. En hij zeide: ik heb niets geen moeite, en ik heb niets gebrek, maar ik zoek visch om aan mijn moeder terug te geven. En het varken zeide: als het zoo is, dan moet je hier niet blijven. En hij hield zich maar stil, en het varken zeide: ga maar verder. En hij zeide, als ik eerst een weg voor me heb, opdat ik verder gaan kan. (Hij was dus vermoedelijk aan een landpunt vanwaar hij moest oversteken, vooral in verband met N°. 74). En het varken zeide: als ge verder op gaat, zal ik u mijn huid geven. En hij zeide: ja, en hij (het varken) deed hem uit, dus trok hij hem aan, en hij (het varken) beval hem in het water te loopen, maar hij zonk maar. En hij keerde terug, en aan wal gekomen maakte hij (het varken) hem in orde. En als hij hem in orde gebracht had, beval hij hem in zee te loopen, en hij liep in zee en hij zakte in het water tot aan zijn knieën. En hij riep hem weer, zeggende: keer terug, en hij kwam aan land, en hij maakte hem weer in orde, en als hij hem in orde gemaakt had, beval hij hem weer in zee te loopen. Hij liep in zee en hij zakte in het water tot aan zijn voetgewrichten. En hij riep hem weer, zeggende: keer nog eens terug. En aan land gekomen maakte hij hem nog eens in orde, en als hij hem in orde gemaakt had liep hij weer in zee, en hij zakte niet meer weg. En hij vertrok, en hij bestelde hem, zeggende: wat je ook tegen komt, ruim het maar uit den weg. Wat hij tegen kwam, ruimde hij uit den weg, en hij kwam een walvisch tegen en hij hakte, zoodat hij hem in tweeën hakte; de kop er van wipte hij met de punt van zijn hakmes, zoodat hij in een dorp neer moest vallen, en de staart ook wipte hij met de punt van zijn hakmes, (zoodat) die in een ander dorp neerviel. En hij vertrok weer, en hij vond het volk van den Koning aan het visschen, en hij vroeg, zeggende: wat is er aan de landkant dat ze zoo op de trommels slaan? En zij zeiden: een kop van een beest is uit de lucht gevallen. En hij zeide: indien ik (daar was) wipte ik hem weg met de punt van mijn hakmes dat hij in een ander dorp weer neerviel. En zij keerden terug, en boven gekomen zeiden ze: Heer,

daaronder is een varken, dat zegt: als dat (hier) was) dan wipte hij dit weg met de punt van zijn hakmes, dat het in een ander dorp neerviel. En de Koning zeide: gaat hem halen. En zij gingen naar beneden, zeggende: de Koning zegt: kom toch naar boven. En dat varken zeide: gaan jullui maar vooruit. En zij gingen vooruit en dat varken deed zijn varken uit, dus maakte hij zich in orde. Toen hij klaar was, ging hij naar boven, en hij ging aan des Konings zijde zitten. (Dit is gewoonte: iemand die bij een hoofd komt omdat hij geroepen wordt, gaat nooit vóór dat hoofd, maar een eindweegs op zijde op zijn hurken zitten). En de Koning zeide; ga hier op de stoel zitten. En dat varken zeide: iemand zooals ik, en dat ik tegenover den Koning zitten zou, is allerminst passend. En de Koning zeide: ga hierop zitten. En hij klom erop. (Dat woord staat hier overal) en de Koning zeide: gij zegt, dat ge maar met de punt van uw hakmes te wippen hebt, en het valt in een ander dorp neer? En hij zeide: ja. En hij ging en hij wipte het met de punt van zijn hakmes, dus in een ander dorp (viel het) neer. En de oudste dochter van den Koning trouwde met dat varken, dus vierden ze zeven nachten feest, en na afloop vertrok hij weer. En de Koning zeide: neem je je vrouw mee? En hij zeide: laat ze maar blijven. En hij vertrok en zoo kwam hij aan een dorp, en (daar) schoten ze. En hij zeide: waarom is dat? En zij zeiden: daarboven is een beest zijn staart uit de lucht gevallen. En hij zeide: als ik (daar was dan) wipte ik het maar met de punt van mijn hakmes, (dat) het in een ander dorp neerviel. En zij gingen naar boven, ze gaven den Koning te kennen, zeggende: Heer, wel beneden is een varken (dat) zegt: als het maar (hier was zou) het het met de punt van zijn hakmes opwippen, (dat) het in een ander dorp neerviel. En de Koning beval, gaat hem halen. Zij gingen en zeiden: varken, de Koning zegt: kom toch naar boven. En het varken zeide: ga gijlieden maar vooruit. En zij gingen en als ze boven waren, was het varken er ook al, en de Koning zeide: gij zegt, dat gij maar met de punt van uw hakmes hebt te wippen, en dat het (dan) in een ander dorp neervalt. En het varken ging, en dus wipte hij het maar met de punt van zijn hakmes, dat het in een ander dorp weer neerviel. En de middelste dochter van den Koning huwde met dat varken, dus maakten ze zeven nachten feest. En toen het afgelopen was, vertrok dat varken weer, en de Koning zeide: neem je je vrouw niet mee? En hij zeide: Ze moet maar blijven. En hij vertrok en hij trof weer aan dat ze schoten. En het

varken zeide: wat is er boven te doen? En zij zeiden: de kop van een beest is uit de lucht gevallen, en het varken zeide: als ik (daar was), dan wipte ik het maar op met de punt van mijn hakmes, dat het in een ander dorp neerviel. En zij gaven den Koning te kennen zeggende: een varken zegt: als dat (hier was) dan wipte hij het op met de punt van zijn hakmes, dat het in een ander dorp weer neerviel. En de Koning zeide: gaat hem halen. En ze kwamen beneden, zeggende: de Koning zegt: kom toch boven. En het varken zeide: laten we gaan, en als zijlieden angekommen waren, was hij er ook al. En de Koning zeide: gij zegt, dat gij maar met de punt van uw hakmes het hebt op te wippen, zoodat het in een ander dorp neervalt? En dat varken ging, dus wipte hij het op met de punt van zijn hakmes, dat het in een ander dorp weer neerviel, en de middelste dochter van den Koning trouwde met dat varken, en ze maakten zeven nachten feest, en na afloop vertrok hij. En hij trof weer de staart aan, en hij gooide die weg. Des Konings middelste dochter trouwde met dat varken, en ze vierden zeven nachten feest, en na afloop vertrok hij weer. En hij trof weer de kop en hij gooide die weg, en des Konings op een na jongste dochter trouwde met het varken. En zij vierden zeven nachten feest, en na afloop daarvan vertrok hij weer, en hij ging weer naar een dorp, waar geen meer in was. En hij klom op de moskee, ja, hij klom heelemaal boven op de spits. En hij nam een trom en hij trommelde. En zij (zie N°. 67) zeide: klopf niet. En het varken zeide: komaan, kom hier naar buiten. En zij kwam naar buiten, naar hem toe. En zij zeide: wat is dat hier met jullui? En zij zeide: de tijger en de vogel „Garuda“ hebben ons allen opgegeten. En den volgenden morgen kookte ze, en als ze gegeten hadden opende zij hun kisten (van die opgegeten lui) en ze haalde de goederen eruit, en deed die in een heele groote kist. En hij was heelemaal vol, en zij vertrokken, hun kist meenemende. Aan zee gekomen, sleepten ze een groote prauw in zee, en klommen daarin. En ze vertrokken, en ze gingen aan bij die zes vrouwen van dat varken en haalden ze aan. En als ze aangehaald waren, vertrokken ze in zeven groote prauwen en zeilden weg. En na een week kwamen ze aan bij dat varken zijn vader en moeder. En bij het aanbreken van den dag kwamen zijn twee zusters aan het strand. En aan het strand gekomen, zagen ze die zeven groote prauwen geankerd in zee liggen. En zij keerden terug, en gaven, aan den landkant gekomen hun vader te kennen zeggende: wel, ginds liggen zeven

groote prauwen geankerd, (ze bedekken de zee) zooals doode boomen. En als de zon op was, ging het varken aan wal en ging landwaarts, en berook en betastte zijn moeder en zijn vader. En na afloop daarvan, haalden zijn twee zusters het varken zijn eerste vrouw, en droegen haar landwaarts, in hun huis. En vervolgens de daarop volgende, totdat ze er zes gebracht hadden. En de jongste (zouden ze) ook (halen) maar als ze haar aanpakten vielen ze flauw. En zij begoot ze zeven malen met water, en zij stonden weer op, en ze droegen haar landwaarts naar huis, dus (omdat ze zoo bijzonder heerlijk was) brachten ze haar rechtuit naar de moskee, en brachten haar daarop. En de Koning zeide het aan zijn volk dus maakten ze zeven nachten en zeven dagen feest, hun trommels, kijk, ze werden met gaten, hun bekkens, kijk, ze barstten, hun geweren, kijk ze braken. En na afloop werd het varken Koning, zijn zeven vrouwen werden Koningin. Zijn vader en zijn moeder deden afstand, ze (werden) dorpsoudsten.

XXII. KOKARA-LAMO.

O Totoade o ngoheka ami àma wo mi toma.

Ma koano ngoi hekata mo ma têngo de ami ròêhe, de gènàngòka ami àma w'òiki wo hilingiri ma pàkeàngá, de wo hibèhèhòngo ngoi hekatika, w'ato: nàko o nauru ni ja pàliara, nàko o ngoheka ni ja tòma. De gènàngòka una wo ma djobo, ài gàhe o mède hàuge. De w'òikoka, ma ngòdhaka, de ka o ngoheka. De gènàngòka mi pàliara hiadono mi lamokòka, de m'òiki mo ule-ule o kàpòngo ma dobikika, de ami diauo j'ato: dònè ma koano, ngoi òra wo mi boaino de wo mi tòma. De gènàngòka-dau, mo higihě-gihěne de mo lio ma ma kokuduku de mo ari-ari moduku, de ma ino mo mi leha ja dodòda ho no ari de muna m'ato: dònè àhi àma wo boaino de ni hi tòma. De ngomi ajo m'ato: i! dònè i ni tòma dònè ài dungono done wa màkeua ma ròmàngá o Nàmò-hòpu o guràt'yi. De gènàngòka ami àma ài gàhe o hutu tumidòhi de wo boa. De muna m'ato: ajo no hi hakàì o totaleo ma gòhi tumidi de o kupa tumidi; de i bòto jarèhino de mo hupu dàì o dowòngiòko de mo ma niàta m'ato: nàko i gougoungu nàko to himànga de to pòrète nàko o koano de o bòki ma ngòdhakua, àhi làko ta ruhutuku de ta hělēnga iže de i dàdiua o kàpa moi, nàko o koano de o bòki ma ngòdhakuku, de àhi làko ta ruhutuku de ta hělēngaiže, àhi kàpa moi o leòtuku. De mo ma barèndaka de mo hidète de mo tutuku o bërèra moiha. De gènàngòka mo uti de mo leha m'ato: nèngòka o namo-

hòpu o guràtyi koiwa? De òna j'ato: nèngòka koiwa nàko o nàmo-hòpu o guràtyi ma bërèra dòkèna. De muna mo hidète gènàngika, de mo ma hiadonika, de mo ma hidèro ami pàkeànga o nauru, de mo uti de mo leha, m'ato: o namo-hòpu o guràtyi koiwa? Una w'ato: àhi tau ma pònatòka. De bòtino una wo tèmo w'ato: ani pàkeànga o nauru, ani biono o ngoheka. De muna m'ato: ma muruõno o ngoheka j'ado-adono nèngino? De gènàngòka i ma ade-ade de una w'ato: i tebini o igono ho doa, nàko ngòna na hira, gènàngä ngòna o nauru; de muna m'ato: ia. De gènàngòka muna mo harène ami kàpadòko de mo ma iduòka. De j'arèheino mo uti ho i ma djài-djài o igono jo doa. De j'òiki de ja iha de jo doa, de muna ma tifa, una 'hao wa togorònaiìe, de una wa tifa, muna mo utiòka, de una wo utiuku, de w'ato: i goungu ngòna o nauru. De gènàngòka jo lio de j'òlomo, de una w'ato: ani pàkeànga o nauru; mà ani biono o ngoheka. De muna m'ato: o momaruõno j'adono nèngino? De una w'ato: j'arèhe h'òiki, ho ma òhiki. De muna m'ato: ià. De j'arèhino mo uti ho i ma òhiki o ngàiruku. De gènàngòka una wo hira wo ma òhiki, de wo boaiìe-uku, munàngoli de ma uku de mo ma hitòpoko ami dòpo-dòpo ami lou ma lòkuku, de mo boaiìe de m'ato: o ngoheka o momuruõno o dòpo-dòpo jo ao? De una w'ato: i goungu, ngòna o nauru. De ja òko de j'òlomo de una wo tèmo w'ato: ani pàkeànga o nauru, ani rupa o ngoheka. De muna m'ato: o ngoheka o momuruõno j'adono nèngino? De una w'ato: bòte ho ma idu, de muna m'ato: ia. De jo hutuku i ma idu de muna i mi kiòkua. De una i wi kiòkòka de muna ma doa ma namo-hòpu, de ma lè de ma òko de ami bala-bala ma hingàhu ni j'òiki nì ja pida-pidahòka mànga ngòtiri, de òna ja tàdi-tàdiòka, de mo harèndòka muna ami kotàngo m'àiòka. De una wo mi niki de una wo poa-poaka w'ato: kahuruõno ngohi t'ato o ngoheka ma ngòna m'ato o nauru. De muna mo ma hidètòka, de i ma hiadono màngä gògèrìe, de mo uti de mo doaiìe ami higiiìe, j'ato! ami àma bòte jo boa, de ngomi ajo ma lè moi o kàbingi ma ngòhaka de ma tòma de mo hibàituku o ngèkomo ma bàtingòka, de ami àma wo boàka de wo uti, de o bàikòle mo i wi hingàhu j'ato: tjin-tjin-tjòro: ma bòki mo ngòhaka, ami ngòhaka o ngoheka, ami ròmàngä o ngo Djàngalupa. De wa iha, wo leha: w'ato: o ngòhaka kiàka ma ika de muna m'ato: danèna o ngèkomo ma dàtèkòka, de wa òko de wa tòpoko de ài tuba, de w'ato: ko ènàngua, de muna m'ato: dàku o higi ma gorònàka, de una w'ato: i tàiti no uti. De una ami

àma wo hidiilikutu o dia. De una ài bala wa huloko i mi ngoho; de muna m'ato: wàhi, to ma lèdhi o gòta. De ja uku j'ato: mo ma lèdhi o gòta. De w'ato ni öiki ni mi ngoho, de ja ile j'ato: aui àma w'ato: na uku, de muna ma ukua, de j'ato: ma ukua, ka o taru mo diàidhi. De w'ato: ni mi ngoho, de ja ile j'ato: na ukuòhi. De w'ato ni hira, de ma taru gèna ja uku, de muna m'ato: nàko àhi tòmara i òtaka àma, no djai-djai àhi dängirika. De muna mo uti de ma hiära ami lou ma honònga de i tobikòka, de ma honòngali, de i tobikòka, ami bukuino i tobikòka, de ami buku ma honònga ma hiära de ami uguru i tobikokali, de ma honòngali i tobikokali ami bëlekaino. De uku mo ma hiära de i tobikokali ami tòmarino, de mo hönèngòka. De ami àma wo lega dàku o higi ma tubuile de wa ile de wa màke ma namo-hòpu o guràtyi. De una w'òrèhe hëbàbu ngoi òra mo hönèngòka, hiadono ài làko i puku-puku. De bötino muna mo uti dàku o higiuku, dàku o litòrakòka mo ma hiboòtèkika. De gènàngòka m'ato: àma ngohi nèngòka, de una w'ato: uha ni hi hohiagàga. De muna m'ato: koali àma, ngohi nèngòka. De wo ma lega de ka wo mi koino. De gènàngòka o hutu tumidi i pàha, ma namo-hòpu ma dutu wo boaino de wo mi leha w'ato: Kahuruòno ngòna na lé àhi namo-hòpu o guràtyi. De muna m'ato: ngohiua. O ngoheka ma muruòno j'adono gèngika. De una w'ato: ngòna na lè, de jo bityara gènàngòka, de ko i putuhua. De o papuàka wo ma tèngo, de wo leha w'ato: òkia ni bityara? De òna j'ato: barikua o bobàto i mi moruàta de i mi ruàta, ma ko mi ja putuhua, de ngòna o papuàka ma dorou, òkia no hioriki? De una w'ato: koali, ni hi hingàhuðhi! De òna j'ato: ma Koano ngoi òra ma tòhiki ài namo-hopu o guràtyi. De w'ato: abeika, ni ma kiliàngokali. De una wa lè o bole hinòto ma gòmuku de wa kèlèngauku màngä himàngòka, i ma lèkoino, de j'öikòka de una wa hitagàlìdka, to muna ma nau-rika, to una ma ngohekaika. De wa huloko ja lè, de bötino ma papuàka w'ato: gènàngä àha i dàdi ni kawingi, hëbàbu to una na lèdka, de to muna na lèokali. De muna m'ato: Ka to mòdèke, ma kiani àhi àma ài dungono, ani gögère na tururu, la i ma tabiino ma dodòku. De una w'ato ia, nàko o hutu tumidi la i hiwa, gènàngä ta inoua, hëbàku t'àkunua. De gènàngòka o hutu tumidi i pàha wo boainòka, de gènàngòka àha ja kawingi, de jo rame o hutu tumidino i pàha, una wo Koano ngoi hekata mo Bòki ami àma de ngoi ajo jo bërèra ma dimòno hiadono jo hönènge.

XXIIa. Van het meisje, dat door haar vader
gedood werd. (32)

De vrouw van den Koning was zwanger, en toen vertrok haar vader (dit is voorbarig, want het meisje was nog niet geboren) om kleedèren te zoeken. En hij bestelde aan zijn vrouw, zeggende: indien (het) een zoon (is) moet gij het verzorgen, indien (het) een meisje (is) moet gij het dooden. En toen vertrok hij (zijn terugkeer) stellende over drie maanden. En (toen) hij was vertrokken, beviel zij, en (het was) maar een meisje. En toen verpleegde zij het tot het groot was, en zij (het meisje) ging spelen aan den kant van het dorp, en haar makkers zeiden: dat maar niet de Koning bij zijn dochter komt, en haar doodt. En zij luisterde daarnaar en zij keerde terug met gedekt hoofd (de sarong over 't hoofd geslagen duidt bij de vrouwen op droefheid) en zij weende dat zij snikte. En zij (haar moeder) kwam (en) vroeg haar: waarom huil je? En zij zeide: dat niet mijn vader komt, en hij mij doodt. En haar moeder zeide: ja, dan (zullen) ze je dooden, en dan zijn huwlijksvoorwaarden (zie woordenb. „dungono“) dan krijgt ze geen een of ander gouden „namo-hopu“ (zie woordenboek) en toen was haar vader zijn belofte (nog) zeven dagen, en (dan) kwam hij. En ze zeide: moeder, kook me zeven kippeneieren en zeven zakjes rijst. En daarna ging ze den volgenden morgen uit naar het strand, en zij wenschte zich, zeggende: indien het werkelijk (is), indien ik voorwaarts ga en achterwaarts ga, indien ik eens Konings en eener Koninginne kind niet ben (dan) zal ik mijn oogen sluiten en (als) ik ze weer open doe, dan is er geen schip geworden (maar) indien (ik) eens Konings en eener Koninginne kind (ben) dan sluit ik mijn oogen en ik doe ze open (en) mijn schip is geankerd. En zij klom in het schip en ze zeilde (weg) en zij dreef aan een dorp naar land. En daar ging ze aan wal en ze vroeg, zeggende: is hier niet de gouden namo-hopu. En zij zeiden: hier (is die) niet, indien ge het gouden namo-hopu dorp (zoekt) (dat is) daar. En zij zeilde daarheen en (toen) zij was aangekomen, maakte ze haar kleeding gelijk aan die van een man. En zij ging aan land en ze vroeg, zeggende: (is) hier niet een gouden namo-hopu? Hij (de eigenaar van het huis) zeide: in den nok van mijn huis. En vervolgens sprak hij zeggende: je kleeding (is als die van) een man, (maar) je gezicht (is als dat van) een vrouw. En zij zeide: hoeveel malen zijn hier vrouwen aangekomen? En toen praatten zij met elkaar, en hij zeide: morgen

vroeg (zullen) we klappers klimmen, als gij de eerste zijt dan zijt gij een man, en zij zeide: ja. En toen klom zij weer in haar schip en zij ging liggen slapen. En den volgenden morgen ging ze aan wal dus (opdat) ze heel gauw klappers (zouden) klimmen. En zij gingen, en (toen) ze landwaarts (gekomen waren) klommen ze. En zij gooide ze naar beneden (toen) hij pas halverhoogte was, en (toen) hij naar beneden gooide (was) zij er al weer uit. En hij klom er uit en hij zeide: werkelijk, gij zijt een man. En toen keerden ze terug, en ze aten, en hij zeide: je kleeding (is als) een man, (maar) je gezicht (is als) een vrouw. En zij zeide: hoeveel malen zijn ze hier geweest (vrouwen)? En hij zeide: morgen gaan we baden. En zij zeide: ja. En den volgenden morgen ging ze aan land, opdat ze baadden in de rivier. En toen was hij de eerste om te baden, en toen hij weer boven (op den kant) gekomen was, ging zij ook naar beneden, en zij stak zich met haar kris boven in het been, en ze kwam boven en zeide: hoeveel vrouwen hebben een kris bij zich? En hij zeide: werkelijk gij (zijt) een man. En zij gingen naar zee en zij aten, en hij sprak zeggende: je kleeding (is als) een man, maar je ziet er uit (als) een vrouw. En zij zeide: hoeveel vrouwen zijn reeds hier gekomen? En hij zeide: Kom, we gaan slapen, en zij zeide: ja, En het was nacht (en) zij lagen neder, en zij sliep niet. En hij sliep, en zij klom bij dien „namo-hopu“ en ze nam dien, en ze ging naar zee, en ze gaf haar volk te kennen: gaat, en maakt hun prauwen met gaten. En zij stootten ze (kapot). En (toen) ze in het schip geklommen was, deed ze haar baadje uit. En hij achtervolgde haar en hij schreeuwde, zeggende: ik zei laatst (dat je) een man (waart). En zij zeilde naar huis, en (toen) ze aangekomen was, Zuidwaarts aan hun verblijfplaats, ging ze aan wal, en ze klom boven op haar moskee. Kijk, haar vader kwam (met de zijnen) en haar moeder nam een jong geitje, en ze doodde dat, en begroef het aan den kant van den weg. En haar vader kwam aan, en hij ging aan wal, en een kwikstaartje gaf hem te kennen zeggende: tjin-tjing-tjoro, de koningin is bevallen, haar kind is een meisje, haar naam is: Djanga-lupa. En hij ging landwaarts (naar zijn huis) hij vroeg, zeggende: waar is het kind heen? En zij (de moeder) zeide: daar, aan den kant van den weg. En hij ging zee- waarts, en hij stak met zijn lans (op die aangewezen plaats) en hij zeide: dit is het niet. En zij zeide: boven in de moskee! En hij zeide (tot het meisje): Kom gauw naar beneden. En hij, haar vader, bond hakmessen aan elkaar. En hij zond zijn volk (om haar te halen,

en zij zeide: nog niet, ik moet nog hout halen. En zij (de gezondenen) kwamen beneden en zeiden: ze moet nog hout halen. En hij zeide, gaat haar halen. En zij gingen naar boven en zeiden: je vader zegt, kom beneden. En zij kwam niet naar beneden. En zij zeiden: ze komt niet naar beneden, maar ze maakt nog lijm. En hij zeide: gaat haar halen, en zij gingen naar boven en zeiden: kom nog naar beneden. En zij zeide: jullui eerst, en die lijm (pop) ging naar beneden. En zij zeide: als mijn hals valt vader, moet je heel gauw naar mijn slaapbank gaan. En zij ging naar beneden, en ze hing haar eene voet naar beneden, en het was gebroken, en het andere weer en het was gebroken, bij haar knieën brak het af, en haar eene knie hing ze naar beneden, en haar dij brak weer af, en de andere kant brak weer af, bij haar schouder. En ze hing nog verder naar beneden, en haar hals brak weer af, en ze was dood. En haar vader keek boven naar de moskee, en hij ging naar boven en hij vond de gouden „namo-hopu“. En hij schreeuwde omdat zijn dochter dood was, totdat zijn oogen dik gezwollen waren. En toen kwam zij boven uit de moskee, daar boven in de daksparren had zij zich verborgen. En toen zeide ze: vader ik ben hier, en hij zeide: steek niet den gek met mij. En zij zeide: neen vader (maar) ik ben hier. En hij bekeek haar, en hij omhelsde haar maar. En zeven nachten na dien, kwam de eigenaar van de „namo-hopu“ en hij vroeg haar, zeggende: hebt gij onlangs gehaald mijn gouden „namo-hopu?“ En zij zeide: ik niet, hoeveel malen zijn er daar gindsch vrouwen geweest? En hij zeide: gij hebt het gehaald. En zij (de hoofden) praatten daar (over die zaak) maar het werd niet uitgemaakt. En (daar was) een papoea, en hij vroeg, zeggende: wat beraadslaag jullui? En zij zeiden: hier zijn vierenveertig Hoofden en de zaak wordt niet uitgemaakt misschien, en jij, een vuile Papoea wat (zou) jij weten? En hij zeide neen, maar zeg het me toch! En ze zeiden: de Koning zijn dochter heeft zijn gouden „namo-hopu“ gestolen. En hij zeide: welaan, gooi het weer onderste boven (het beraadslaagde). En hij haalde twee rijpe pisangvruchten, en hij legde die voor hen, voor elk een. En (toen) ze weg gegaan waren, verruilde hij die, die van haar (legde) hij voor den man, die van hem (legde) hij voor de vrouw. En hij beval hen (die) te nemen, en daarna zeide die papoea (33) nu moet gijlieden trouwen, want de zijne hebt gij genomen, en de hare hebt gij weer genomen. En zij zeide: ik wil (dat) wel, maar mijn vader moet de voorwaarde stellen (dat) gij uw verblijfplaats verandert, zoodat de bruggen van

mijns vaders en van uw huis tegen elkaar aankomen. En hij zeide: ja, indien het er na zeven dagen niet is, (het huis,) dan kom ik niet, want dan kan ik (het) niet. En toen na zeven dagen was hij gekomen, en toen trouwden ze. En ze vierden zeven nachten feest, en na afloop daarvan werd hij Koning, en zijn vrouw werd Koningin, (en) haar vader en haar moeder werden dorpsoudsten totdat ze stierven.

XXIII. KOKARA-LAMO.

O mèki ðe o njawa ma òa.

Ma mèki mo ma têngo, de o njawa ma òa mo ma têngo: ma mèki ami ngòhaka moi, ma njawa ma òa ami ngòhaka hindòtò, moi mi lamokòka, moi, o hohumudjuròhi o nauru. De ma mèki j'ato: diauo, h'òiki ho ma lingiri o dòde, de j'òiki de ja iha de ma mèki ma màke, de m'ato: no dumunu, de muna mo dumunu, de ma lè moi o gòta de ma djàgàka de mo mi hàgo de mo hònnèngòka; de mo mi taurile dakèna o goðkokòka, de ma luiti ami huhu, de mo lio. De ma òko de ma tibaika, de ma ngòhaka jo leha j'ato: ngohi ajo? de ma mèki j'ato: nàga òko. De ma tibaika de ma njawa ma òa i ari, de ma huhu i tèmò, o tibàka j'ato: «ngòri djudju ngòri nè, ngòri jaja ngòri nè», de ma mèki j'ato tyukiaja, o gauku òkia nèna, ho i tèmò, de ma njawa ma òa j'ato: uha no ari, nàngä ajo mo mi tòmakà. De ma mèki m'òlomòka de m'ato: ni jo gògère la t'òiki dinaiha. De mo ma djobòka, ma njawa ma òa gènnàngä ja lè ami ngòhaka de ja haròngo. De i ma oaròka de am'iràngä, de ja iha, de o bole moi ma lè, de mi gao de i mi màke ma mèki mo mi tètòro màngä ajo, de mo mi tètòròka de mo lio de ma òko de ma màke ami ngòhaka i hònnèngòka, de ami tuba ma lè de ma niki de ma iha m'ato: ngini ka nia wàngè nèna. De mo tòku o ngàiri ma lòkuòka, de ma gohòmmànga i mi òlomòka. De ma njawa ma òa i ma djobo de w'ato, àhi kiriti ma dudungu, de ma lè moi o gòlio ma hòka, de mo guiti o àkèrè, de w'òkèrè de w'òkèrè i bòto de w'ato, no hi tamunuku gèna, de mi hitamunuku, de i dàdiòka o tjapeo o guràtyi moi. De i ma djobòka, de ja ika de o njawa moi i mi màkeika, mo tumule, de m'ato, h'òiki dàì nàngä tauòko. De i ma djobo de ja òko de j òlomo. De jo hutuku de i ma iduòka, de muna ma tau ma òtu m'ato: nàko bòte la o awàna de o lèlètòngo, uha ni tèmò-tèmò. De gènnàngòka ja kiòkuku, de o awàna de o lèlètòngo de o dotòrèke; de ma riaka m'ato h'oara, de una w'ato, uha, ha màke-màkeua o gogao,

ho ko nènàngòka. De muna m'ato, h'òiki dika, de unàngä wo mòdèkika, de i ma djòbòka. De i tebiùdka, de ma tau ma dutu ma lega màngä ngiika, de ma ika de ko ja iwa, de mo ma niàta de m'ato: nàko i gougoungu to himàngä de to pòrète la o koano de o bòki na ngòhakua, àhi làko ta ruhutuku de ta hëlèngaiìe, dònè jo liùua ngohino, ma nàko o Koano ma ngòhaka de o bòki ma ngòhaka, de ahi làko ta hëlèngaiìe ka jo lioli ngohino. De kokogènàngä am'iràngä wo lioli ài pòrètika ho mi màkeoli ma tau ma dutu. Ngoi hiràngä ami himàngika mo tàgi de ma màkeika ma gia-hekata ja kitòkata, ma mèki! De j'ato: danòngo danòngo na ino nèngòka de wo mi kurungaika. De una w'ato: ni gogògèrè la t'òiki to dagàngi. De w'òikòka de nàga o bërèra ma dobi-dobikòka wa ika. De ngoi hekata m'ato: o inomo to ni hakài. De w'ato: ngohi 't òlo-òlomua, kiani ngohi 't òkèrè o gàhi, kiani o karàdjauku, no hi hiuiti. De m'òiki mo hiuiti, de ma òko mo hiuiti, de ka i uihi. De muna o kurungàdka de mo ma hupuòka, de ma tuhuku màngä tau; de i pòpòko wo ihène, de wo poaka ma tèro-tèro o dotòrèke de muna mo ma oaròka. De wa òko w'ato: Koreàna, ja dodò nànga tau ja uku? De m'ato ajàho, ngohi to hiòrikua. De muna mo ma oaròka, de ma tòkuòko o hilaòòka, de ja kaino o bubu guràtyi de j'ato: òkia no huha de òkia no kuràngi n'ado-adonua de n'adono nèngino. De m'ato òkiaua to huha de okiaua to kuràngi, ma o hamàka ma bërèra ta lingeri. De j'ato: nènguku i na hitorou no dàmà àhi gohòmànga. De i ma djòbòka ma bubu, de ja ino o gohòmànga de j'ato: òkia no huha de òkia no kuràngi, ho n'ado-adonua ho n'adono. De m'ato òkiaua to huha, de òkiaua to kuràngi, ma o hamàka ma bërèra ta lingeri. De j'ato no harène la ho ma djobo. De j'òiki hiadono o pariàma moi de hao i ma hiadono. De ma ika de i mi higutiha, de i ma djobo, de moi o bàndèra ma ike de i ma djobo. De mo lega ma hàèke ka i tobe-tobe, de ma moioli, de ma màkeokaua. De ma koano ài ngòhaka wo hupuòko, de wo mi màke, de wo mi ma hekatòka. De i mi hirame hiadono o hutu tumidi de o wàngè tumidi, de muna mo bòki, una wo koano, ài àma de ngoi ajo jo gògèrè ma dimòno. De gènàngòkadau muna mo leha m'ato, nèngòkadau koiwa o hamàka? De ami ròkata w'ato: na pòaua o hamàka nadau hònàngä de m'ato: moi to ma pàgèli, la t'òlomo. De una w'ato: ia, dòkéna o dumuleòka. De muna ma lè moi, de mo ma duhère, de ma tuhèrìe, de ka o barànga de o pipi. De kokogènànga hiadono òna o gògèrè moi duru jo kaja.

XXIIIa. De heks en de goede mensch. (34)

Er was een vrouw die een heks was, en een gewone (goede) vrouw. Die heks had een kind (en) die goede vrouw had twee kinderen, de een was groot, de ander was nog klein, een jongetje. En die heks zeide: kameraad, gaan we garnalen zoeken. En ze gingen, en (toen) ze landwaarts gekomen waren, vond die heks (garnalen), en zij zeide: duik er naar, en ze dook er naar, en zij (de heks) haalde een gaffelvormig hout en drukte dat op haar neer en zij stierf. (Zij hield haar onder water). En ze trok haar boven, in de rivier, en ze sneed haar borsten af en ze keerde terug. En ze kwam aan zee en deed (die borsten) in een bamboe (om ze te koken) en die kinderen vroegen, zeggende: (waar is) onze moeder? En die heks zeide: zeewaarts, en toen ze het in de bamboe gedaan had, weende die goede mensch (haar dochter), en die borsten die spraken in de bamboe, zeggende: ik (ben) er in gedaan, ik (ben) er in gedaan, ik (ben) hier, ik (ben) je moeder, ik (ben) hier. (Deze woorden zijn Ternataansch). En die heks zeide: (gemeenscheldwoord) wat is dit voor groente dat het praat? En die goede mensch (dochter) zeide: huil niet, ze heeft onze moeder vermoord, En (toen) die heks gegeten had, zeide ze: blijf jullui hier, en ik ga landwaarts. En (toen) ze weg gegaan was, nam dat goede mensch haar (van die heks) kind, en braadde het. En ze vluchtte met haar broertje, en ze kwamen landwaarts en ze haalde een pisang en nam die mee. En ze zagen (dat) die heks haar moeder kerfde, en (toen) ze haar gekerfd had, keerde ze terug. En ze kwam eens zien en ze vond haar kind gestorven, en ze nam haar lans en volgde hen, en kwam landwaarts, zeggende: dit is vandaag jullui dag hoor. (35) En ze liep op het water en de krokodil verslond haar. En die goede menschen vertrokken, en hij ('t broertje) zeide: ik heb dorst. En zij (zijn zuster) haalde een golioa-blad (een breed lang blad), en ze schepte water, en hij dronk. En (toen) hij gedronken had zeide hij: zet me dat (blad) op het hoofd, en zij zette dat (blad) op zijn hoofd, en het werd een gouden hoed. En zij vertrokken, en voorwaarts gaande, vonden zij een vrouw die in haar tuin werkte, en die zeide: laten we naar zee naar ons huis gaan. En ze gingen en ze kwamen aan zee en ze aten. En (toen) het donker was, gingen ze liggen slapen, en de eigenares van het huis zeide (36) indien het zoometeen regent en weerlicht, moet gij niet praten. En toen ze in slaap waren (kwam er) regen en weer-

licht en donder, en de oudste zeide: laten we wegloopen. En hij zeide: neen, we vinden ons onderhoud niet, dus hier (blijven we) maar. En zij zeide: laten we maar gaan, en hij bewilligde en ze vertrokken. En (toen) het licht werd keek de eigenares van het huis naar hun (slaap)plaats, en ze kwam er bij en ze waren er niet. En ze wenschte zich en zeide: indien werkelijk ik voorwaarts en achterwaarts ga, en ik geen dochter van een Koning en van een Koningin ben, (zal ik) mijn oogen sluiten en ze weer open doen, en ze zijn niet tot me teruggekeerd, maar indien (ik) eens Konings kind ben en eener Koninginne kind ben, dan (als) ik mijn oogen open doe zullen ze weer tot mij zijn teruggekeerd. En aldus keerde haar broertje achterwaarts loopende terug, dus de eigenares van het huis kreeg hem weer. Zijn zuster keerde terug voorwaarts gaande, en ze betrapte dat echtpaar op weerwolven, (ze aten haar broertje op, zooals uit het verdere verhaal blijkt) het was een heks. En zij zeide (tot dat meisje): kleinkind, kleinkind, kom hier, en hij deed haar in een hok. En hij zeide: blijf jullui hier en ik ga heen (om te) handelen. En hij ging heen, en hij liep om de kanten van het dorp heen. En zijn vrouw zeide: ik (zal) eten voor je koken. En hij zeide: ik eet niet, ik moet zeewater drinken, je moet dat in een mand gaan scheppen. En zij ging scheppen, en ze kwam aan zee en ze schepte, en het lekte maar. En zij (die) in dat hok zat, kwam er uit, en ze haalde vuur, en ze stak hun huis in brand. En het knetterde en hij (de toovenaar) hoorde het, en hij schreeuwde als een donderslag, en zij vluchtte. En hij kwam zeewaarts en zeide: Koreana, (naam van zijn vrouw) hoe komt het dat ons huis brand! En zij zeide: wat zal ik zeggen: ik weet het niet. En zij ontvluchtte, en liep over de steenen in zee, en de (37) gouden bubu-visschen kwamen en zeiden: wat heb je voor moeite, en wat heb je voor gebrek, dat je niet gewoon was hier te komen en (nu) hier komt. En ze zeide: ik heb niets geen moeite, en ik heb niets gebrek, maar ik zoek het watermeloenen-dorp. En zij zeiden: hier is het slecht voor je (zullen ze je kwaad doen) wacht op mijn vriend krokodil. En de bubu-visschen vertrokken (met haar) en ze kwamen bij de krokodil, en die zeide: wat heb je voor moeite en wat heb je voor gebrek, dat je niet gewoon was hier te komen en (nu) hier komt. En zij zeide: ik heb niets geen moeite, en ik heb niets gebrek, maar ik zoek het watermeloenen-dorp. En hij zeide: stap op, dan zullen we vertrekken. En zij gingen tot een jaar lang, en toen pas kwamen ze (daar) aan. En zij ging voorwaarts en hij zette

haar aan land, en hij vertrok, en (eerst) gaf zij hem een vlag en (toen) vertrok hij. En zij keek (naar hem) en zijn kop was af en toe zichtbaar, en nog eenmaal zag ze hem, en toen ontdekte ze hem niet meer. En de zoon van den Koning kwam naar zee, en hij vond haar, en hij maakte haar tot zijn vrouw. En zij maakten feest over haar tot zeven nachten en zeven dagen, en zij (werd) Koningin, hij (werd) Koning. Zijn vader en zijn moeder bleven als dorpsoudsten. En toen vroeg zij, zeggende: zijn hier geen water-meloenen? En haar man zeide: je kunt de watermeloenen niet op die hier zijn. En zij zeide: ik wil me er een plukken om die op te eten. En hij zeide: ja, daar in den tuin. (38) En zij haalde een en ze kloofde die, en (toen) ze die gekloofd had, (van onderen naar boven staat er) was het allemaal goederen en geld. En aldus (ging het voort) totdat het heele dorp (de bewoners er van) heel rijk was.

XXIV. KOKARA-LAMO.

Ma Koano wa màke o ali-ali ma honònga.

Ma Koano wo ma têngo de wo pàhiära. De o ngoheka mo ma têngo de ami ali-ali ma honònga mi ditifa ài himànguku. De wa lè de wo ma hiali-alika, de wo lio ài tauika, de wa toömu ài òra-oràngi de w'ato: nèna moi o ali-ali ma honònga. De j'òiki hiadono màngä hutu tumidi, ja màkeua, de ài ora-oràngi jo lio, de una ka wo gila-gila. De wa màke moi-moi o hòhana de wo uti de o ngòtiri wa tauriha, w'òiki, de wa iha, de wo hiadonoàhi, de o njawa dinaòko jo hupu, de wo ma ngiunòka. De ja kaòko de wo hitèro, ko i maketeroua. De wo ma djobòokali, de wa iha, o ngoheka ja hindòto i ma tani, de wo hitèro, de i ma tèro, de wa ika de w'ato: nèna ma honònga. De mo ma lega de ma màke de i ma djobo. De ma lè moi ami àma ai pànga èko o houru, de mo hibèhè-hòngo m'ato: nàko àhi àma wo boa de ni àto o njawa i hi aòka. De ja òko de jo harène de ài paju i ma hihidète, de ja togoròna-ika, de m'ato: àhi àma wo boàka. De ma moioli m'ato: àhi àma wo na niki, wo na tòma. De bòtino wa niki de m'ato: àma uha na ino, àhi gurumini ja poròhono. De w'ato: ha i nja-nja! ngini ka nia wànge nèna. De ma lè ma pànga de mo himàtoko. De w'ato: uha dònè ani àma to hònènge, de m'ato kiani bòtòdhi dònè to ha-wàna. De w'ato: ngini ka nia wàngè nèna. De m'ato uha na ino, àhi gurumini ma boròhono, de w'ato ka nia wànge nèna! De ma lè ma pànga, de mo hibòha o ngòtiri ma uruino. wi lutuòka. De

i ma djòbòka de i ma hiadonòka, de màngǎ ngòtìri ja tauròka de ma iha o ngàiròka. De w'ato no hi dàma la to hingàhu àhi oràngi la i ni ngoho. De muna mo doaiìle o sàpàkàka, de ma papuàka mo ma têngo o àkèrè mo hiònoko de mo mi màke, de mo doaiìle de mo mi pòka-pòka, de ami pàkeànga ma lèòka, de mo ma hinoauku. De ja òko i mi ngoho de o kuruhiuku i mi hiao, ka i tobiki de o kuruhi o bèhi, de mo barène de i pèleokòka. Muna kàngano gèna mo ma hibòòtèkika, o sàpàka ma hòhokòka. De i òtakuku o ngàiròka, de ma humu ma hàkiri mo uti, o àkèrè mo ma hiònoko de i ma noàka ami hiloànòka, de mo hidatao. De ma iìle mo noauku ami tàpi-tàpiòka, de m'òiki ma tumuleòka. De mo hakài i j'òhahakòka de ma ino, ka ma màkeino o inomo ma gòhaka, de ka òkia hihakàiuku. De m'òlomòka de m'òiki ma lè o mòkuru ma gani-gani. De ma lèino de ami tupauku mo noauku, de m'òiki mo tumule. De m'òikòka de mo hakài, de mo hakài i bòto de mo ma mòkuru de mi gani de mo ma iduòka. De ma ino de mo ma lega, de mo momikìle. De m'ato: danongo ka i na hinòtòka, ho uha no ma himàto-màtoko, done o njawa i ni màke. De m'ato no doaiìle o higi ma tubuìle. De m'ato dòka ani dumuleòka de ma ènàngǎ o pine ma ròèhe. De m'ato: dòka. Moi no hi lè ma ròèhe. De m'ato: ia, de ma lè de ma diài o bàngiheli, de mo hitàili ma fufu, de o gàhi ma i ridòka. De dàku wo ihène de w'ato: beika, ni ma riridi. De muna ma fufuoli, de wo ihène de wa uku w'ato: òkia i tèmo nèn-gòka nàga. De m'ato: òkiaua. De w'ato: koalì, nèngòka nàga moi ma iunu. De m'ato: koiwa nèngòka. De wo ma lega o higi ma tubu-ìle, de wo mi màke de w'ato: dàkèna! De wo doaiìle de muna m'ato no lio ngonì hekata, dène mo ngamo. De w'ato: ngohi to hioriki ngohi hekata ngòna. De m'ato: Kiani no mi tòma ngo Papua. De wa iha de w'ato: dàì nia mo'òka! De òna j'òiki i mi ngoho, de ja uku de i mi ao, de ja iha, ma papuàka mo hònèngòka. De ja iha de jo rame hiadono o hutu tumidi de o wàngè tumidi. I pàha una wo Koano, muna mo Bòki.

XXIVa. Van den Koning die ééne ring vond.

Er was eens een Koning, en die ging wandelen. En er was een vrouw en die liet haar eene ring (armband) vallen voor hem. En hij nam die, en hij deed die aan, en hij keerde terug naar zijn huis. En hij verzamelde zijn lieden en zeide: deze eene ring heb ik gevonden, dus gaan we om de andere te zoeken. En zij gingen tot zeven

dagen lang (en) zij vonden niet, en zijn lieden keerden terug, (maar) hij ging maar rechtdoor. En hij vond een voor een al de aanlegplaatsen, en hij stapte aan wal, en hij trok zijn prauw aan land. En (dan) ging hij landwaarts, en hij was nog niet gekomen tot (aan het dorp of de huizen), en de menschen gingen uit naar zee, en hij verbergde zich. En zij gingen naar zee, en hij vergeleek, maar het was niet gelijk (de andere ring aan den arm van vrouwen). En hij vertrok weer, en hij ging landwaarts (op een volgende aanlegplaats) en (daar) waren twee vrouwen elkaar aan het luizen, en hij vergeleek, en het was gelijk, en hij kwam voorwaarts en zeide: hier is de eene (ring). En ze keek er naar en ze vond (dat het zoo was) en zij vertrokken. En ze haalde haars vaders flesch met toovermedicijn, en zij bestelde, zeggende: indien mijn vader komt, dan (moet) gij zeggen (dat) menschen me meegenomen hebben. En ze gingen naar zee, en ze stapten in zijn prauw, en ze zeilden met zijn parasol. En (toen) ze midden op den weg waren zeide zij: mijn vader komt. En wederom zeide ze: mijn vader komt ons achterna, hij (wil) ons dooden. En daarop kwam hij (de vader) hen achterna, en ze zeide: vader kom niet hier, want mijn geest is doodsbang. En hij zeide: ha i njé-njé! (een soort van uitdagend geroep) jullui laatste dag is dit maar. En ze nam die flesch met toovermedicijn, en ze toonde die. En hij zeide: dat moet je niet doen, opdat niet ik, je vader, sterf. En zij zeide: (dan) moet het ook uit zijn met mijn angst. En hij zeide: jullui dag is dit maar! En zij zeide: kom niet hier, want mijn geest is doodsbenauwd, en hij zeide: jullui dag is deze maar. En zij nam die flesch, en stootte die (kapot) op het achterste van de prauw. En hij verzonk. En zij vertrokken. En (toen) ze waren aangekomen (bij zijn huis) trokken ze hun prauw op het land, en zij ging landwaarts naar de rivier. En hij zeide: wacht me hier, opdat ik kennis geef aan mijn volk, en ze je komen halen. En zij klom in een tjampakaboom, en er kwam een papoesche vrouw water scheppen, en die zag haar, en klom naar boven en sloeg haar. En zij (die papoesche) nam haar (van die vrouw) kleederen en trok die aan. En ze kwamen om haar te halen, en ze brachten haar op een stoel zittende (n.l. die papoea die de ander haar kleederen aangetrokken had,) en die stoel brak, en (ze brachten) een ijzeren stoel, en zij klom daarop, en die boog krom. Zij (van wien straks sprake was) had zich verborgen in een tjampaka-bloem. En die (bloem) viel in de rivier, en de „putbewaakster“ (een fabelachtig persoontje) kwam naar beneden om water te scheppen, en die deed

haar (in die bloem) in haar watervat, en nam haar mee. En zij kwam boven, en zij zeefde (het) door haar zeef, en zij ging om in haar tuin te werken. En zij (die verborgen vrouw) kookte eten heel goed gaar, en zij (die putbewaakster) kwam en ze vond het eten gekookt, en alles wat tot het koken behoort. En (toen) ze gegeten had ging ze bedwelmende pinangnoten halen. (Ze had dus wat gemerkt en deed dit om de onzichtbare gast te vangen). En ze haalde die en deed ze in haar pinangdoos, en ze ging weer in haar tuin werken. En toen ze gegaan was kookte zij (die verborgen vrouw) en toen ze gekookt had, pruimde ze en ze werd bedwemd, en ze ging slapen. En zij (de putbewaakster) kwam en zag haar, en zij ontwaakte. En zij zeide: kleinkind, wij zijn hier maar met zijn tweeën, dus vertoon je niet, opdat geen mensch je vind (ze was immers naakt). En ze zeide: klim op de moskee. En zij zeide: heb je daar gindsch in je tuin ook rijsthalmen? En zij zeide: gindsch (zijn ze). Haal me dan een halm. En zij zeide: ja: en ze nam (die halm) en ze maakte zich daarvan een fluit, en zij probeerde er op te blazen, en de zee zelfs werd stil (daardoor). En hij hoorde het boven, en hij zeide: wel, wees eens stil. En zij blies weer, en hij hoorde het en hij kwam naar beneden, zeggende: wat is hier voor geluid? En zij (de putbewaakster) zeide: niets. En hij zeide: neen, hier is een vrouw verborgen. En zij zeide: hier niet. En hij keek boven naar de moskee, en hij zag haar, en zeide: daar! En hij klom naar boven en zij zeide: keer terug naar je vrouw, opdat ze niet opspeelt. En hij zeide: ik ken alleen jou als mijn vrouw. En zij zeide; dan moet je dat Papoesche wijf dooden. En hij ging naar de landkant en hij zeide (tot zijn familie): aan zee is je schoondochter. En zij gingen om haar te halen. En ze gingen naar beneden en ze brachten haar, en (toen) ze aan de landkant (gekomen waren) was de Pápoea dood. En landwaarts maakten ze feest tot zeven nachten en zeven dagen. Daarna werd hij Koning, (en) zij Koningin.

XXV. WOHA.

O Kabutu de o Kàbingi.

O wànge moiuku o kabutu i pàhiära o bërèra moiika, ma ròràngă o Malàha. Ma wàkutu o ngèkomo ma gòronàka de o kabutu ja ma kamàke de o kàbingi moi. Gèràngòka de o kabutu j'ato e, diauo nènàngă kiaika no ma djobo. De o kàbingi i haluhu j'ato

dòkaika o Malàha ma bërèraika. Gènàngòka de o kàbingi de o kabutu i ma djobo, hiadono ngade i ma hiadono o Malàhaika, de o kabutu i mètoko ma pàde j'ato: ngohi nènàngă ma koano ài ngòhaka o dòdoto ma kikitoko. Gènàngòka o kàbingi ja tòhatòka j'ato: e j'akunu ho ko ngònàka n'ato ma koano ài ngòhaka? Ngohi ahao ma koano Djibarara ài ngòhaka o riaka. Gènàngòka de o kabutu j'ato, koali, ngohi ma koano ài ngòhaka. Ka de j'ato kokogènàngă de o kàbingi i lio de ja tèmò j'ato, e, diauo, jarèhe ho hutuindhi na ikàhi àhi tauika. Kokogènàngă de o kabutu i haluhu j'ato i la òa tuan, jarehe ahao ta ika ngònàika, ma kiani no hi dāmā, nàko koaliua, de dònè to ni tòma. Kokogènàngă de o kabutu i lio ma tauika. De i kinitaròka o tàkoro tumidi, de o kabutu j'ato ma hekatika, e, ajo nènàngă o părăkara moi to hingàhu ngònàika. Ma tuan kàbingi wo hibèhèhòngo, nènàngă bòte 't òiki unangika, de halingòhu ngòna na leleani hipàkeàng; ma ngohi to mau hipàkeàng ka ma gare-garèhe, mātā-mātā. De o tàkoro ngimoi o kabutu j'òiki, de i ma hiadono o kàbingi ma tauika, de o kabutu i hidoaka o hòrēmāti o kàbingika. Gènàngòka de o kàbingi ja tarima de o hòromātioli. De ènàngă i hindòto i gògèruku o kurihiòka, de ènàngă i hindòto i himàtoko o pàde, de o kabutu j'ato: nènàngă hegàla mātā-mātā o dunia ma gòranàka to ngohi àhi parèta; kokogènàngă, nàko ngòna na mòdeke, no hi hidoaka ani ngòhaka o ngoheka, no h'ike la àha ngohi to hidoaka to ngohi àhi parèta ngònàika. Gènàngòka o kàbingi i hiditila de ma kurihi, ho daengòka o tònaka ka i mò-mòana, de o kàbingi wa huloko ja ino, de ja tòmakà de i hònèngòka.

XXVa. De stekelvisch en de geit. (43)

Op zekeren dag ging de stekelvisch wandelen naar een dorp, Malaha geheeten. Onderweg trof de stekelvisch tezamen met een geit. Toen zeide de stekelvisch, wel kameraad, waar ga je nu naar toe? En de geit antwoordde, zeggende: giudsch, naar het dorp Malaha. Toen vertrokken de geit en de stekelvisch (tezamen), totdat zij haast aan het dorp Malaha gekomen waren. En de stekelvisch (wilde) zijn grootheid toonen, zeggende: ik ben de allerjongste zoon van den Koning.

Toen werd de geit boos, zeggende: hé, kan dat, dat zoo iemand als gij zegt: (ik ben) de zoon van den Koning? (44) (Dan ben) ik zoo meteen Koning Djibarara zijn oudste zoon! Toen zeide de stekel-

visch: neen (werkelijk) ik ben de zoon des Konings. En met dat hij aldus zeide, keerde de geit terug, en sprak, zeggende: wel kameraad, morgenvroeg kom dan (eens) naar mijn huis! Aldus antwoordde de stekelvisch zeggende: het is goed mijnheer, morgen zal ik naar u toegaan, maar (dan) moet ge me afwachten, indien (ge dat niet (doet) dan dood ik je. Aldus keerde ook de stekelvisch naar zijn huis terug. En den volgenden morgen om zeven uur zeide de stekelvisch tot zijn vrouw: wel moeder, nu geef ik je een zaak te kennen. Mijnheer de geit heeft (mij bij zich) besteld, en nu zal ik naar hem toe gaan, en gij moet mij helpen met mijn kleeding, maar ik wil dat mijne kleeding heelemaal wit is, (als een prins). En om tien uur ging de stekelvisch en hij kwam aan de geit zijn huis, en de stekelvisch maakte zijn compliment voor de geit. En alzoo ontving de geit hem, en maakte ook weer de complimenten. (45) En ze zaten allebei op stoelen, en zij tweeën praatten met elkaar, en zij tweeën zaten te zwetsen. En de stekelvisch zeide: alles wat hier op de aarde is, regeer ik, aldus, indien gij wilt, geef me dan uw dochter, (als) ge mij ze geeft, geef ik mijn macht aan U. Toen trok de geit hem van de stoel af, zoodat hij daar op den grond lag te gapen, en de geit beval (zijn lieden) te komen, en zij doodden den stekelvisch en hij is gestorven.

XXVI. WOHA.

O hēne de o nauōko ma hohōnga.

Ma moiuku, de o hēne ja tēmo o nauōko ma hohōngaika, j'ato e hobāti, ngōne na hinđto ho ma tauru o dudungika. Nāko ngōna n'ākunu ahao to hidoaka āhi ngōhaka mātā-mātā ngōnika. Kokogēnāngā de o nauōko mā hohōnga i morēne, hēbabu nāko i māngākunu i ma tauru, dōne o nauōko ma hohōnga ja māke o hēne ma ngōhaka mātā-mātā. Gēnāngōka ēnāngā hinđto i ma tauru ja kaika o dudungika. Gēnāngōka de o nauōko ma hohōnga ja ributu, ma ko j'ākunua, ho o nauōko ma hohōnga gēna, ka i kokilōlituku o gāhi ma lōku-ōka, ma o hēne ēnāngā dina o hōngauōka ja ihāka, hiadono o nonāko moi j'ao dāi o gāhiōko, o hēne ma uruōka ja gōliika o gōta ma djāga ma dobiki. De ja ōko o gāhiōko, o nauōko ma hohōngaōko, de ja tēmo j'ato: e, nauōko ma hohōnga, no legāhi to ngohi āhi nonāko. Gēnāngōka de o hēne j'āiki o malēke j'ato: ngōna i gōungu, de gēnāngā dika, dinēna o dudung iha ō, de ko n'adonua! Gēnāngōka de o nauōko gēnāngā ja malēkōka, de i ma dumunōka o gāhiuku.

XXVIa. De Schildpad en de Riviervisch. (46)

Het gebeurde eens dat de schildpad sprak tot de riviervisch, zeggende: wel vriend, (laten) wij tweeën op het droge met elkander (om het hardst) trekken. Indien gij het van mij winnen (kunt), geef ik al mijn kinderen aan U. Aldus was de riviervisch verblijd, want als hij er toe in staat was om te trekken, dan kreeg die riviervisch al de kinderen van de schildpad. (waarschijnlijk eieren) Aldus gingen zij tweeën naar land op het droge, om te trekken. Toen ging de riviervisch te keer, maar hij kon niet (de schildpad weg trekken) dus die riviervisch die rolde om op het zeewater (viel in zee) maar de schildpad ging landwaarts naar het bosch (of de rivier op) totdat zij een merkteeken naar de zee bracht. De schildpad had met zijn mond een tak afgebeten. En hij ging naar zee, naar die riviervisch, en hij sprak, zeggende: wel riviervisch, kijk nog eens naar (47) mijn merkteeken. Toen, (die visch keek) ontblootte die schildpad zijn schaamte, en zeide: 't is met jou wat moois! En dat (was je bedoeling) maar daar aan land op het droge, kon je er ook niet bij! Toen schaamde die visch zich, en dook onder in de zee.

XXVII. WOHIA.

O Kobowo de o tumara.

O wànge moiuku o kobowo ja òko j'ato o tumarika, e, toa beka, ngòne ho ma bataru. De o tumara j'ato, beika, i gOUNGU! De o kobowo, beka o gàhi ha òkèrè! Kokogèngàngà de ènànga hinòto i òkèrè. Ma tumara duru i pàde, hěbàbu o tumara gènàngà de o goaha i himòtèke, beka o goaha hikaòko de ènàngà j'òkèrè de o gàhiò ka i oaha dika, ma tumara ma uru ma guru-gurutu ho ka ja tònouku dika. Ma kobowo ènàngà ja ino de ka i gila-gila j'òkèrè, ma aère hikokaiha, de bòte dika o kobowo ma mamàta i òmàngòka, de ka i luluiha. De ma tumara ja ino de jo gogogingi, de bòtino ma kobowo i momiki de j'ato: a, toa, la ngòna no hi budi. De ma tumara j'ato: a toa, koali ma ngòna ma hirète. Kokogèngàngà ma kobowo ja małekòka de j'ato ja gòhara, ma ma tumara i mǎ hòhòka òaku o gòta ma òkariłe.

XXVIIa. De Karbouw en de Reiger.

Op zekeren dag kwam een karbouw naar zee, zeggende tegen den reiger: wel, vriend, komaan, (laten) wij eens wedden. En de reiger zeide: komaan, (dat) is goed! En de karbouw (zeide weer): komaan, we (zullen) zeewater drinken. Aldus en die twee dronken. De reiger was heel slim, want die reiger volgde de ebbe, ja, de ebbe (vloeiende) zeewaarts en die (reiger) dronk (maar) en de zee ebbe maar (en) die reiger hield zijn lange bek slechts onder water. (Toen) kwam die karbouw en hij dronk dadelijk door, de vloed kwam op en zoo werd de karbouw zijn buik vol, en hij rolde om. En de reiger kwam en grijsde hem uit, en daarop stond de karbouw op en zeide: wel vriend, je hebt me voor den gek gehouden (bedrogen). En de reiger zeide: wel vriend, neen, maar gij zelf (hebt het gewild.) Aldus was de karbouw beschaamd, en zeide (dat) hij slaan (zoude), maar de reiger vloog op boven naar de toppen van de boomen.

XXVIII. WOHIA.

O Gohòmànga de o mia-mia.

Ma moiuku de o gohòmànga de o mia-mia i ma tèmo j'ato; he hobàti, ngòne na hinòto h'òiki o bole ho tòhikí. Kokogènángä de enàngä ja hinòto jo pàhàka o dumuleika. De ja ika gènángòka de i ma lega o higilika de o nirakika de kokogènángä o gohòmànga ja màke o bole ma gòmuku o utu moi. Gènángòka j'ato ja doa, ma i mǎngàkunua. De èna ma gohòmànga gènángä ja hohòke hiadono ma bole ma ròhe i wèdèròka. Kokogènángä de j'ato: oh, ta tyaròkia nènàngä la hopaja t'òlomo o bole gènángä. Kokogènángä de ma gohòmànga j'áhoko j'ato: e hobàti o mia-mia, na ino la ngòna na doa o bole nènàngä. Gènángòka de ma mia-mia kadòka de ja ino, de i ma papàta, de i pèlèke, ho i rubaiha, de ja tòhatòka de i tèmo j'ato: tjé, ngòna i gOUNGU, na dudukururino kia hònángä, ho hiadono hi tyelàka. Gènángòka de ma mia, i ma doaka o boleile, de i òlomo, de o mia-mia gènángä jo dètumuku ka ma kài, de o gohòmànga j'ato: e, hobàti, ja dodòda ho no h'ikeua. De o mia-mia j'ato: to ni hidodòda ngòna? Kokogènángä de ma gohòmànga ja tòhatòka, de ma gohòmànga ja tàgoko, ma bole ma ròhe, de hiadone i ma ngamo, de ma bole ma ròhe i rubaiha. Gènángòka de ma mia i hawanòka, de i ma ngumo, ho i oaròka,

de ma gohòmànga ja niki, de ènàngă i ma ngumo moiika de o gumini ja liko, hiadono i poaka. De ma mia o gòta ma dèkara i doaiŕe, de jo gogingi, de o gohòmànga ja maŕekòka. De i lio dà i o gâhiòko, de ja òko i hingàhu ma dodiauoika j'ato: h'òiki ho goăna o mia-mia, hëbàbu o mia-mia gënàngă, duru ko ha pàde, ma ja iha de ja goăna hiadono ma hutu hinòto, ma ja màkeua.

XXVIIIa. De Krokodil en de Aap (48)

Eens spraken een krokodil en een aap met elkaar zeggende: wel vriend, laten wij tweeën uitgaan om pisang te stelen. Aldus (spraken ze af) en die twee verdwenen (van de besprekingsplaats) naar den tuin. En daar gekomen zijnde, keken zij rechts en links, en aldus ontdekten de krokodil een tros rijpe pisang. Toen zeide hij (bij zich zelf) (dat) hij die klimmen zoude, maar hij kon het niet. En dan (probeerde) die krokodil om (49) met behulp van een voetring in dien boom te klimmen, totdat de stam (van dien pisang) heelemaal van buiten vernield was. Aldus zeide hij: wel, hoe moet ik het toch aanleggen, opdat ik die pisang (kan) eten. Aldus, en die krokodil riep, zeggende: hé, vriend aap, kom hier en klim gij dan die pisang. Toen was die aap aan den overkant (van den tuin) en hij kwam, en hij huppelde, (liep hard) en hij bleef achter iets hangen met zijn poot, zoodat hij op den grond viel. En hij werd boos en sprak, zeggende: nou, jij bent ook een mooie, je hebt hier het een of ander dwars neergelegd, zoodat ik een ongeluk gekregen heb. Toen klom die aap in dien pisang-boom, en hij at (pisang) en hij gooide alleen de schillen naar beneden. En die krokodil zeide: wel vriend, hoe komt het, dat je (er) mij niet (van) geeft? En de aap zeide: wat heb ik met jou te maken? Aldus werd die krokodil kwaad, en die krokodil omvatte dien pisangstam en schudde er aan, totdat hij woest werd, en die pisangstam op den grond viel. Toen werd die aap bang, en hij nam een sprong zoodat hij wegluchtte, en die krokodil zette hem na, en die nam ook een sprong voorwaarts, en een liaan omstrikte hem, totdat hij het uitschreeuwde. En die aap klom boven in een boom en hij grijsde, en die krokodil was beschaamd. En hij keerde terug naar de zee, en aan zee gekomen, gaf zij haar kameraden te kennen, zeggende: laten we gaan, en die aap opwachten, want die aap heeft heel veel streken; maar zij gingen landwaarts en ze wachtten hem op, twee dagen lang, maar ze kregen hem niet. (50)

XXIX. WOHA.

O Kàho de o Kuru-kuru.

Ma moiuku, de o kuru-kuru i pàhiara o bërèra moiika, ma ròmànga o Bàtjār. Kokogènàngă de o kuru-kuruoli ma homoa i horëne, de o kuru-kuru i papàhiara gènàngă i haluhu j'ato: he dodiauo òkia mangale ho no poa-poaka. Kokogènàngă ja ika, de ènàngă hinòto i hore-horëne, de i horëne i bòto, de o kuru-kuru gènàngă hinòto i lio, moi ja nònu o ngèkòmo o higelika, de moi gènàngă ja nònu o ngèkomu o nirakika, hiadono ènàngă ja dòtarika o àkèrè moi, ma ròmànga o Djabel. De gènàngòka o kàho moi ja màke, hiadono o kàho gènàngă i tèmo j'ato: e, diauo okiainò no boa? Kokogènàngă de o kuru-kuru i haluhu j'ato: dòkaino o Bàtjār ma bërèraino. Bòtino de o kàho i leha j'ato: e diauo, nàko no mòdèke de ngòne na hinòto ho ma tàgoko. Kokogènàngă o kuru-kuru j'ato ka i mòdèke de i ma tàgoko, de bòtino o kuru-kuru gènàngă i ruba. De kokogènàngă o kuru-kuru i poaka, de o kàho ja ika jo lega de ma ngòhaka o njawa moi, de bòtino o njawa gènàngă i tèmo j'ato ngohi gènàngă, dòne to dàdi o koano moi ma amo-amoko. De kokogènàngă i gOUNGU, i tédèkanua de i dàdi o koano moi duru ko ha amoko.

XXIXa. De Hond en de Haan. (51)

Het gebeurde eens, dat een haan ging wandelen naar een dorp, welks naam was Batjar. Aldus (wandelde hij) toen weer een andere haan kraaide, en de haan die wandelde antwoordde zeggende: wel kameraad, om welke reden schreeuw je zoo? Aldus gingen ze (zamen) voorwaarts, en die twee kraaiden, en als ze klaar waren met kraaien, keerden die hanen terug, de een sloeg den weg in rechts, en de (ander) sloeg den weg in linksch, totdat zij, recht uit gaande kwamen aan een rivier, Djabel geheeten (Het voorn. woord laat ook toe, hier in het enkelv. te spreken, dat de eene haan slechts daar aankwam. Het verhaal is echter wat verward, want verder op wordt weer van een haan gesproken, en is dus waarschijnlijk de eerst opgevoerde bedoeld.) En daar ontmoette hij een hond, zoodat die hond sprak, zeggende: wel kameraad, waar kom je vandaan? ('t Was dus niet een tegenkomen, maar een kennismaken.) Aldus antwoordde die haan, zeggende: gindsch van daan, van het dorp

Batjar. Vervolgens vroeg die hond, zeggende: indien gij wilt zullen wij tweeën worstelen. Aldus zeide die haan, dat hij wel wilde, en zij worstelden met elkaar, en, niet lang, of de haan viel. En aldus schreeuwde die haan, en die hond ging en keek (en uit die haan was geworden) een kind van een mensch. En vervolgens sprak die mensch, zeggende: ik voor mij, ik zal een groot Koning worden. En aldus was het waar, het leed niet lang, en hij werd een heel groot Koning.

XXX. WOHA.

O hihipöuku de o ngõtara.

Ma wàkutu moiuku de o hihipöuku de o ngõtara i ma ngamo, ma titi o hihipöuku ja tèmo o ngõtarika j'ato: e dodiauo ngõtara, ja dodò ho ngòna o wàngeile duga-duga ani ngi ka o lepàka, de j'ato: ho gènàngä dòka ka ni mèla. Kokogènàngä o ngõtara j'ato: ja, ho ngònàka bari la ani ngi dòka ka o tiba ma barèndòko. Koko gènàngä de o hihipöuku j'ato: ja ho ngònàka bari la o àkèròka no ma tònouku, de ma wàkutu o bimäawa de no gigo, de o ngõtara j'ato: ja, ngohiani iti ho ngònàka la o tiba ma barendòko no ma gudjuòko, de ma wàkutu o njawa kiaika nàga j'òiki, de ngòna no poa-poaka n'ato la o njawa i ni ngàku de i ni pudji, ma i tédèkanua de ngòna no hònnenge, o njawa i ni tagoko de i ni haròngo hiadono no tindka Kokogènàngä de o hihipöuku i hawanòka de j'ato: e, diauo, ngòna uha no hi ngamo, ma nàko no mòdèke de no hi àpòngo. Ma ngõtara i òluku de i ato: Kiani ngòna no hi gihène ngohino, de ani ngòhaka màta-màta no h'ike, la to parèta hiado-adonika. Kokogènàngä de o hihipöuku i hidoaka to ènàngä ma ngòhaka màta-màta o ngõtarika, ja parèta.

XXXa. De huishagedisch en de Kikker. (52)

Het gebeurde eens dat de huishagedisch en de kikker ruzie hadden. Oorzaak daarvan was, dat de huishagedisch tot de kikker sprak, zeggende: wel kameraad kikker, hoe komt het toch dat jij alle dagen alleen maar je plaats vindt in de modder, en hij zeide (nog) je zult dan daargindsch wel stinken. Aldus zeide de kikker: ja zeker (is het beter) zooals jij daar gindsch maar op de bamboe (van het huis) zit? Aldus zeide de huishagedisch, ja, zeker (is het

beter) zooals jij maar onder het water te kruipen, en dan 'savonds leven te maken! En de kikker zeide: ja, als ik was zooals jij, en wegkroop binnen in de bamboe, (53) en als dan de menschen hier of daar naar toe gaan, dan schreeuw jij en zegt dan, dat de menschen je gelooven en je vereeren, maar het zal niet lang meer duren, en dan ga je dood, de menschen (zullen) je vangen en je boven het vuur roosteren, totdat je heelemaal verteert bent. Toen werd de huishagedisch bang, en zeide: wel kameraad, wees gij niet boos op me (ga niet tegen me te keer) maar als je het goed vindt, vergeef het me dan maar. De kikker wilde dat niet en zeide: gij moet je aan mij onderwerpen, en moet al je kinderen aan mij geven, opdat ik ze voortaan altijd regeer. (54) Aldus (gebeurde het) dat de huishagedisch al zijn kinderen aan de kikker overgaf, en die ze regeerde.

XXXI. WOHIA.

O Kahòho de o Karàhe.

Wàkutu moiuku o kahòho de o karàhe i ma higarò j'òiki o taàga moiika ma ròmànga Badjila. Kokogènàngă ènàngă hinòto i pàhàka, ma bilaono o gòhi moi. De o wàkutu òna ja hinòto i ma hiadono o hòngana ma gòronàka, ma hòngana gènàngă ma ròmànga Djabaria. De ònàngă ja hinòto ja hàhinòka, de kokogènàngă ònàngă i ma hibàtòngo de j'òlomòhi; de ma wàkutu ònànga j'òlomo i bòto, de ònàngă i ma tèmo j'ato: i ma djobo dika. Kokogènàngă ònàngă jo pàha ònàngă jo tàgi dika, hiadono o lòku moi ja doa. De gènàngòka ja iìe jo hutuòka, ho ja boleòka de j'ato: nàko i àa òa de ho ma iduokàhi nèngòkadau. Kokogènàngă de ònànga i ma idu, hiadono i kinitara de ònàngă i ma djoboli, ònàngă jo tagi-tàgi hiadono o àkèrè moi jo dètariika, de j'ato: ho ma òhikòhi nènàngòka. De ònàngă i ma òhiki de bòte dika de ma Koano moi wa ino de wa tèmo w'ato, he ngini gènàngă, òkiaìno ma njawa? De kogènàngă ònàngă j'ato e, ngomi nènàngă dòka o Bàhi ma bërèr-ino, ma ngomi nènàngă mi ja màke o huha, hiadono nènàngino mi adono. Kokogènàngă de ma Koano gènàngă w'ato e, nàko ngini ni jo mòdèke de ngòne màta-màta h'òiki dòka àhi tauika. Kokogènàngă de ònàngă ja hinòto j'ato: e Djou, ngomi nènàngă mòdokua mi àkunua, mi adono to ngòna ani tauika, hëbàbu ngomi nènàngă o njawa mi huha, kokogènàngă ngomi mi ja ikaua. Kokogènàngă ma Koano gènàngă duru wa ributu, hiadono wa ngàkununu, de ònàngă

màta-màta j'òiki. Ma Koano ài tau gènàngă duru ko ha gurutika, ma môngo i ratuhu. De kokogènàngă ònàngă j'ato: e, Djou, mòdukua ani tau ko ha gurutika! De una w'ato koali, ngade ho ma hiadono. De ònàngă ja tãgi dika, hiadono ngade i ma hiadono, de ma Koano gènàngă w'ato: e, halingòhu ngini ni ma màhauðhi. De ònàngă i ma màhau hiadono mônga biono i tebini, de ònàngă i ma djobo de jo wòhama ma Koano ài tauika. De o wàkutu ònàngă jo wòhama de ònàngă i hidoaka hòromati moi, ma Koano ngoi hekatika, de ài ngòha-ngòhakika. De ònàngă jo gògère hiadono pariàma hinòto, gènàngòka hiadono jo bori kawingi de ma Koano ài ngòhaka gènàngă. De i tédèkanua de ònàngă jo lio, de j'aòòka môngă hekata. môngă bèrèraika. De ma Koano gènàngă unàngă wa lingiri hiadono hutu iata ma dèkana. De ma Koano w'ato: nènàngă moiua, halingòhu o kahòho de o karàhe ja aòòka. De una wa niki, de wa daene o hòngana moi ma ròmànga o Batali, de una w'ato: e! kahòho de karàhe, ngini i gOUNGU de o njawa ma dorou, ngini o njawa ni tòhi-tòhiki, nènanga ngini màta-màta halingòhu ni hònènge. De kokogènàngă òna mônga hekata duga-duga ka j'orè-orèhe mônga ilingi. Kokogènàngă de o kahòho de o karàhe j'ato: nàko nèngino n'adono dònè no hònènge parahàdja dika. De kokogènàngă ma koano wa môngòka de w'ato ni òkòhi dika, de una ka wa ino de ka wa ame de w'orèhe. De o karàhe de o kahòho jo ma tamònuku o tòrohugu moi ma ròmànga Batihi. Màngale gènàngă nènàngino dika de ma Koano w'àkunukaua wo mi màke. De kokogènàngă ma koano gènàngă wa lio ài tauika, de unàngă ài hininga ka i huhaiika.

XXXIa. De Sprinkhaan en de Muis. (55)

Eens overreedden de sprinkhaan en de muis elkaar om te gaan naar een meer, Badjila geheeten. Aldus vertrokken die twee, en hun teerkost (was) een ei. En als zij beiden in het midden van een bosch aangekomen waren, welk bosch heette Djabaria, hadden zij tweeën honger. En aldus wachtten ze eerst (met verder gaan) en ze aten eerst. En als zij klaar waren met eten, spraken zij tot elkander, zeggende: ze zouden (maar weer) vertrekken. Aldus vertrokken ze, en ze liepen maar (door) totdat ze op een berg klommen. En toen ze daar boven (op) waren, was het donker, dus waren ze moede en zeiden (tot elkaar) indien het goed is, zullen we hier eerst nu slapen gaan. Aldus sliepen ze totdat het (weer) licht werd, (toen) vertrokken

ze weer, ze liepen er maar op los, totdat ze uitkwamen bij een rivier, en zij zeiden: laten we ons hier eerst baden. En terwijl zij lieden daar aan het baden waren, kwam daar een Koning, en hij sprak, zeggende: wel jullui, waar ben jullui menschen vandaan? En aldus zeiden zij: wel, wij komen van daar ginsch uit het dorp Bahi; maar wij hebben moeite gekregen, zoodat wij tot hier gekomen zijn. Aldus zeide die Koning: wel, als gijlieden wilt, dan gaan wij allen tezamen gindsch naar mijn huis. Aldus zeiden zij tweeën: wel, Heer, vermoedelijk zullen wij niet kunnen gaan naar uw huis, want wij zijn maar arme menschen, aldus gaan wij (maar) niet. Aldus ging die Koning hevig te keer, zoodat hij hen dwong, en zij allen te zamen vertrokken. Het huis van den Koning was heel ver weg, honderden van vademmen. En aldus zeiden zij: wel Heer, misschien is je huis wel heel ver weg? En hij zeide: neen, haast zijn we er aan toe. En zij liepen maar door, totdat ze er haast aan toe waren, en (toen) zeide die Koning: wel, jullui moet noodzakelijk je gezicht nog wasschen. En zij waschten zich, totdat hun gelaat schoon was, en dan vertrokken ze weer, en ze gingen in des Konings huis. En als ze het huis ingingen, gaven ze de (verschuldigde) eer aan des Konings vrouw en aan des Konings kinderen. En zij bleven (daar) tot zelfs twee jaar lang, ja totdat ze beiden getrouwd waren met des Konings dochters. En niet lang daarna keerden ze terug en ze namen hun vrouwen mee (naar) hun (eigen) dorp. En die Koning zocht hen (zijn dochters) tot vier dagen lang. En die Koning zeide: dit heeft niemand anders gedaan, dan die sprinkhaan en de muis hebben ze meegenomen. En hij achtervolgde hen, en hij achterhaalde ze in een bosch welks naam was Batali. en hij zeide: wel sprinkhaan en muis jullui bent toch werkelijk slechte menschen, jullui bent dieven, nu moet je allemaal sterven. En aldus, dan deden hun vrouwen niet anders dan alleen maar hun stemmen schreeuwende verheffen. Aldus zeiden die sprinkhaan en die muis, als je hierheen komt sterf je heelemaal tevergeefs. En aldus spreidde die Koning zijn armen wijd uit en zeide: kom naar zee maar (de Koning stond dus dichter zeewaarts dan de anderen) en hij kwam maar, en hij snoof en hij schreeuwde maar (van woede). En de muis en de sprinkhaan kropen onder een grooten koraalsteen (dekten zich daar mee toe), Batihi geheeten. Om die reden (zeiden ze) tot hier maar, en de Koning kan ons niet meer krijgen. En aldus keerde die Koning naar zijn huis terug en zijn hart bleef maar altijd door bedroefd.

XXXII. WOHIA.

O ràdja Kàbingi wo ma têngo.

Wakutu ma moiuku o dimõno mo ma têngo-têngòka, de ma kàbi-kàbingi moi ja ino de mi dàngi-dàngi, de m'ato: hedeke, na moi o aewani i na dàngi-dàngi, de ka ma lèino de i mi tèmò j'ato: h'òiki ho ma òhiki. De w'ato: no ma ngiunika ngòna, la ngohi to ma òhiki de wo ma òhikòka de ài tàkihuma wo ma hinoa de w'ato: ajo ho lio. De wa ike de w'ato n'òiki; ma koano ài ngòhaka ja tumidi, ho n'òiki ma riaka no hidèmo. De ma ika, m'ato hedeke ho kàbingòka de to ma ròkata, de o kabèlànga o ditekòka ja lèino de i mi hirètànga, de i mi obi-obiri, ho mo pètýe-pètýekòka. De ma ika o bèbèno ma pòrètòka, de w'ato: ajo ja dodò. De muna m'ato: beka, to wòhamikàhi de 'hao no hi ngòriki. De w'ato: ajo n'òiki no ma òhiki. De ma ino, w'ato: n'òikoli. De gènàngòka ma ika ma dòdotoli de mo mòdekòka, ho o tupauku mo mi hirètànga. De ma riaka m'ato: hedeke ho kàbingòka de to ma ròkata. De to ma hutuku w'òiki wo rekata ngoi hekatika. De wa ika ài tuba moi de ài dòpo-dòpo moi. De wa ika ami ngòranuku wo hitàdi, de ma garànga o alam ja kilòlitino de ami ngòrana ma hèlènga. Gènàngòka de wa doa, de wa ike ài dòpo-dòpo i mi tàdi ko mo hònèngòka.

De i kinitaròka de hiadono o wàngè i koròna, tanu kokogènàngua, tanu ka de ja ino i làngiòka de tanu ka mo kokaràha. De ka unàngá ami ròkata wo uti, de w'ato: he ngoni òra to mi hònèngòka, ho o gètèhata ni diài. De ja ino jo diài, de mi higuti, de mànga bilaono o àkèrè o tyèreuku moi, o mòkuru ma go moi, de o gòhi moi. De ja hidałàhini, de wo humbajàng w'ato: to himànga de to pòrète, nàko o Djou de o Koanoua ma ngòhaka, dònè o boleu moi nèngòkadau i dàdiua, ma nàko o djou de o koano ma ngòhaka, de àhi làko ta hèlèngaike, de o boleu moi i dàdi ja idju-idju nèngòkadau. De ma àkèrè o tyèrèòka gènàngá de wo mi hiòhiki ami mamàtaòko, de mo kèlu de hiadono ma tumidi de mo momikòka. De ma boleuika, i ma hiadonòka, de ma ika o mòkuru ma go moi ma dàtomo de ami totaleo ma gòhi moi mo hibàiti. De ami ròkata w'òiki wo lingiri ami huba; de wa ma làhiruku, de ma totaleo i horène j'ato: totario, ma ràdja Kàbingi kiàka? Daiha j'ato: ma ràdja Kàbingi una dièna. Gènàngòka ma totaleo i horène de w'uti, de wi hidòduika de ja ika ài ali ma ngunungòka de wa pòka-pòka, de w'ato tje, t'ato bari ngohi òra mo hònèngòka, de mo wàngokali. De ka jo lio mànga tauika. Gènàngòka de ka ma ngòhaka ja doa ja koano, de ma dimõno jo uti jo bèrèra ma dimõno.

XXXIIa. Van de vorst der geiten. (56)

Eens was er een oude vrouw heelemaal alleen, en een geit kwam en ging op haar zitten (zooals een vogel) en zij zeide: wel, heb ik van mijn leven, gaat er een beest op me zitten, en ze nam het naar zich toe, en het sprak tot haar, zeggende: laten we gaan baden. En hij (de geit is nu al mannelijk geworden) zeide: verberg gij u, opdat ik me baad. En als hij zich gebaad had, trok hij zijn mom aan (dat hij dus afgelegd had,) en hij zeide: moeder, laten we terugkeeren. Boven aangekomen (de rivier loopt in de laagte) zeide hij: ga, de Koning heeft zeven dochters, dus ga de oudste voor mij bespreken. En zij ging (en nadat het voorstel gedaan was) zeide zij (de gevraagde jongedochter): wel, komaan, ik zal me daar een geit tot man nemen! (57) En zij haalde een klapperdop van den kant (van het huis) en gebruikte die als presenteerblad, en ze bespoog haar, zoodat ze heelemaal vuil was. En zij kwam tot buiten den wand (van haar eigen huis) en hij zeide: moeder, hoe staat het? En zij zeide: nu, ik zal er eerst inkomen, en dan kan je me zien! En hij zeide: moeder, ga je baden. En (als) zij (terug) kwam (van het bad) zeide hij: ga nog eens! En toen ging zij (het) weer (probeerden bij) de jongste (dochter) en die nam het aanzoek aan, dus presenteerde haar pinang in haar pinangdoos. En haar oudste (zuster) zeide: wel, komaan, een geit zou ik tot mijn man nemen. En toen het duister was geworden, ging hij zijn vrouw bezoeken. En gaande (nam hij mee) zijn lans en zijn kris. En hij kwam aan en hij stootte tegen haar deur, dat het geluid door de heele wereld rondklonk, en zij deed haar deur open. Toen klom hij (op haar slaapbank) en (58) boven gekomen stak hij haar met zijn kris, zoodat zij stierf. En den volgenden morgen, ja, totdat de zon reeds hoog stond (kwamen ze niet naar buiten). Zoo moet het niet zijn, het is gewoonte (wenschelijk) dat ze bij het aanbreken van den dag (er uit) gekomen waren, en men moest haar toch leven hooren maken. En slechts hij, haar man, kwam naar beneden en zeide: wel, ik heb jullui dochter gedood, maak dus een vlot. En ze kwamen en maakten het, en ze brachten haar beneden (op het vlot). En hun teerkost was een ketel water, een jonge pinang en een ei. En ze deden ze wegdrijven (op het vlot), en hij bad, zeggende: indien ik voorwaarts gaande of achterwaarts gaande, geen kind ben van den Heer en den Koning, dan wordt het hier ook geen droogte. maar indien ik een kind ben van den Heer en den Koning, dan, als ik mijn oogen

open doe, is hier een droogte geworden, hier waar het zoo groen is. En het water was (nog) in die ketel, (59) en hij begoot daarmee haar buik, en zij bewoog, en tot zeven malen (deed hij dat) en zij stond op. En zij kwamen aan die droogte, en zij ging en plantte daar haar pinangnoot en groef een kippenei daarin. (60) En haar man ging om haar bruidschat te zoeken, en als hij dien ingeslikt had, kraaide een haan, zeggende: Totorio, de vorst der geiten, waar is die? Van den landkant antwoordden ze: de vorst der geiten is hier aan den landkant. Toen kraaide de haan en hij (het blijkt de vader der vrouw te zijn) stapte af en hij bleef daar (ging niet verder) en zij kwamen en hij sloeg op zijn borst en zeide: verbazend, ik zeide (bij me zelf) mijn kind zal wel dood zijn en (nu) leeft ze weer! En zij keerden terug naar hun huis. Toen maakten ze zeven dagen en zeven nachten feest, en toen klommen de kinderen op tot koning, en de oudjes werden dorpsoudsten. (Er is vooral in het laatste gedeelte van dit verhaal veel abrupts).

XXXIII. WOHA.

Ma Koano de o Kàbingi.

Ma moiuku ma koano de o kàbingi ènàngă hinòto i ma garo j'òiki jo laungu o gâhi dâi. De kokogènàngă ònàngă ja hinòto i ma lingiri o bilaono, de i mâtuku jo pàhàka. De o wàkutu ja òko de i ma tèmò j'ato e diauo nènàngă ngòne ho laungu kiaika nènàngă? De o kàbingi gènàngă j'ato dinèngòko o dowòngi ma datè kòko. Gènàngă i ma hiòru ho jo laungu, de o kàbingi gènàngă ja tauru o tataòpe ngàì moi.

Gènàngòka de ma koano w'ato: e ja dodòka ho gènàngă, nèn-guku ho laungu de ka o tataòpe ha tauru? Kokogènàngă ma koano w'ato: nàko i la òa de koàho nànga tàpu na tauru la danèna ma bihiòko ho ma tàpu. De kokogènàngă o kàbingi gènàngă ja tauru de j'òiki, ma bihiòka i ma tàpu. De ma koano gènàngă wo laungu de wa tauru o bobara ngàì moi. De ma Koano w'ato ja, koàho nènàngă ho laungu! De bòtino o kàbingi gènàngă wa tauru moioli o hidaharòngo, de o kàbingi w'ato e, nènàngă o nauòko kia? De ma koano w'ato, e, gènàngă o hidaharòngo. De o kàbingi gènàngă ja gòrakile de ja gòrakile de ja umòka dau o gâhiuku. Kokogènàngă de ma koano wato: kae ho gènàngă no hi dodòka na umo! Kokogènàngă ma kàbingi j'ato ah, la ngòna no hi huloko ho

tà umo. Kokogènàngă ma koano w'ato i taiti no dumunu. Koko gènàngă de ma kàbingi i tumunu, de ja uku dau o gahi ma gòronàka. De o kàbingi gènàngă ja màke o hangu-hangu moi, de ma kàbingi i hawana ho i ma oara, ja kaile de ko j'adoniŕeua ma ngotiriŕe de i poaka de i hòèngòka. De i puda ma koano wi àhoko w' àto e; hobàti no harène dika! De wa ika de wa tauru de wo hibarène de ma koano: ilaha! nènàngă àhi dodiauo wo hòèngòka. Kokogènàngă de ma koano wo lio, de ài hininga ma huha duru, de wa iha dina o tauòka, de w'ato: nènàngă wo hòènge de, ma hëbàbu ngohi ti tòma. Kokogènàngă de ài kawàha màta-màta wi gòko de wi tòma, hiadono wo hòènge. De o bàngke gènàngă tanu bari ja lungunu, de jo tòtaka o hòngana moiika ma ròmànga Mariha. Mangàle o tònaka gènàngă o tònaka i elu-eluku kokogènàngă ma hutu hinòto dika de wi lungunu gènàngika, ma hutu motòà wo momiki, de wo ma dàdiòka o totaleo moi, o Bahaba, de nàko o hutu o totaleo gènàngă ja ino de ja lingiri mànga ngòhaka de i ma òlomòka. De ja djàga o ngèkomo ma gòronàka, de ja elu-eluku kokonènàngă de koko-nènàngă, hiadono o njawa màta-màta jo hawanòka, hiadono o njawa màta-màta jo morènua jo tàgi-tàgi o hònganika.

XXXIIIa. De Koning en de Geit.

Eens haalden de koning en de geit met zijn tweeën elkander over om te gaan vissehen op zee. En aldus zochten zij tweeën zich teerkost, en toen ze dat alles (in hun prauw) geladen hadden, vertrokken zij. En op zee gekomen (op de vischplaats) spraken zij tot elkander, zeggende: wel kameraad, waar zullen we nu heengaan om te visschen? En de geit zeide: gindsch landwaarts, aan den kant van het strand. Daarheen roeiden ze dus, en ze gooiden de lijn uit en die geit haalde kikkervissh op. (Die vischjes springen op het strand rond, en zijn oneetbaar). Toen zeide de koning, wel, hoe komt dat nu, wij gooien hier de lijn uit, en we halen maar een kikkervissh op? Aldus zeide de koning, indien het goed is, is het beter dat we ons anker ophalen, en daar in het blauwe (dus diepe) water gaan ankeren. En aldus haalde de geit (het anker) op, en zij gingen het anker uitgooien in het blauwe water. En de koning gooide daar de lijn uit, en hij haalde een bobaravissh op. En de koning zeide: ja, het is beter dat we hier maar visschen. En vervolgens haalde de geit weer (een vissh) op, een hidaharongovissh, en de geit zeide: wel, wat is dat voor

een visch? En de koning zeide: wel, dat is een hidaharongo. En die geit nam (die visch) op, en hem opgebeurd hebbende, gooide hij hem naar beneden in zee. Aldus zeide de koning, hé, wat voer je daar nu uit dat je hem weggooit? Aldus zeide die geit: wel, en gij gelasttet mij, dus gooide ik hem weg: (De woorden: „weggooien en dien vischnaam hebben wel eenige klankgelijkheid, zoodat de geit verkeerd verstaan kon.) Aldus zeide de koning: haast je, duik er naar. Aldus ging de geit duiken, en ging naar beneden in de zee. En die geit ontmoette daar een walvisch, en die geit werd bevreesd, dus hij ontvluchtte naar boven gaande, en hij was nog niet tot boven aan de prauw gekomen, toen hij schreeuwde (en hij dus zijn mond onder water opendeed) en hij is gestorven. En hij dreef boven en de koning riep hem zeggende: vriend, klim maar in de prauw. En hij ging en hij trok hem op, en deed hem in de prauw, en de koning (zeide): ontzettend, mijn kameraad hier is dood. Aldus keerde de koning terug, en hij was heel bedroefd, en hij ging aan land naar de huizen en hij zeide: hij is nu gestorven, maar (het komt) omdat ik hem gedood heb. (61) Aldus stond al zijn volk tegen hem op, en zij doodden hem, zoodat hij gestorven is. En dat lijk moesten ze wel begraven, en ze brachten het naar een bosch, Mariha geheeten. Maar omdat de grond daar een (62) bedriegelijke grond was, aldus (63) twee dagen (na zijn sterven) hadden ze hem al begraven (dat is heel spoedig), en daarna nog vijf nachten toen stond hij weer op (die grond hield hem dus niet vast) en hij maakte zich tot een vogel „Bahaba“ geheeten, en als het nacht was, kwam die vogel en zocht hun kinderen, en at die op. (64) En zij wachtten hem op onderweg, en zij logen tegen elkaar, de een „zus“, de ander zoo, totdat alle menschen bang waren, totdat niemand er meer schik in had naar het bosch te gaan.

XXXIV WOHTA.

O popadéke.

Ma humu ma Hakiri m'öiki mo gòta, de o popadéke moi de ami gòtaika i ma djodjoika. De mo tèmo m'ato e àhi gogule uèna moi to ma gao. De ma ika ami tauðka de ma giginika. De i tēdēkanua ma Koano wo ma tēngo w'öiki wo ma lingiri, de ma popadéke i ihēne de ma humu ma Hakirika i mi tèmo j'ato: ajo n'öiki no hi hidēmo. Ma humu ma Hakiri m'ato: ke! ho ko ngònàka de o nàgòna i ni ao. De ma popadéke j'ato: no hi hitàihdhi. De

ngoi ajo mo pahàka, mi hidèmo de m'ato: dòka moi àhi popadèke j'ato i ni niki. De ma Koano wo tèmo w'ato ho popadèkòka de hi niki dònè òkia ja màke, no lio dika ti aoua. De muna no liòka ma humu ma Hakiri, de ma ika de ma popadèke i mi tèmo j'ato: wo hi ao èko koali? M'ato ma koano dòkaino w'ato wo ni aoua. De ma popadèke j'ato n'òiki, no hi hidèmoli, iti ài hàmanòka. De muna m'òikoli, de ma ika mo hingàhuoli de wo mòdèkòkà. De j'òiki, ma popadèke i harène, de i ma djobo de o pàhi moi ja màke, de ma popadèke i tèmo j'ato ni hi higutiha nèngòka. De ònàngā wi higutiòka, de ài dodiau jo gila-gilàka, o bërèra moiika. De j'òikòka i dàtomo o hamàka de i tédèkanua i wàngo, de i wàngo ma pàhi ja mòde-mòdekika i tàhe. I tédèkanua i hòhoko de i òmuku. Moi wa lèino de wa tuhèrile de ma mui ka o humàti. De gènàngòkadau wo ma ruhutuku, ài làko wa hëlèngaiìle, de o tau moi i dàdi. De ma hamàka màta-màta wa pàgèle ho wo hingòhama ma tauika, de i tédèkanua jo dimoakòka. De wo higelioli ma tau wo gàhoko ma Djou Làhatàlaika, de i dàdioli moi ma tau. Wa pàgèloli de wo hingòhamoli. Gènàngika dé hao wa màta. I tédèkanua jo lio ài dodiauo, wo lega-legaika mànga hidète ho tiba ma bèlaka, de ino-ino jo tigiòka, de ma hutuani jo tuluua, ka jo gila-gila. De ja darato mànga himàngino de ma kano wo tèmo w'ato: eli! ma popadèke hi wòhangika, ho i na darato nènàngā, h'òiki higiliòhi. Ja ika i ridòka ma hidaloko, de ma Koano wa màke ài hamàka de wo gàhoko, de wi hidoaka moi de ma popadèke wo tèmo w'ato: nàko no tuhère de no iìle kiani. De ma Koano w'ato o hamàka ho tuhère de ho noaiìle? De ma popadèke i tèmo j'ato dònè ani gākana i lòtono. Ngaro ma ka o hamàka ko ja lòtonua. De wo tuhère de ài gākana ka jo dolòtono. De ma Koano w'ato: nènàngā barikua ngohiò de kokonènàngua ta màke, ho ko ngòna ka o popadèke de na màke kokonènàngā?

De i wi aòka, de mànga bërèràka jo utiha, de wo pàhàka ma popadèke ngoi ajo wo mi ngoho de wa iha w'ato: na tòraka dàì o hamàka. De ngoi ajo mo tèmo m'ato: nènàngā n'òiki ani dèkana, ka o hamàka no lingiri? De m'òiki ma tòraka, de m'aoiha mànga tauika, de ngoi ajo moi mo ma duhère, de w'ato na tuhère kiani no noaiìle de ani gākana no hidodiàiiika. De muna m'ato: o hamàka ho tuhère, de kiani ho hidodiàiiileuku? Mo tuhère de ami gākana i lòtonòka. De ma tuhèrile de ka o humàti! De mo morèndòka, de ka mo tuhère hiadono ma toðmu, ho o humu moi i lòmànga de mànga tauikali ma gògono.

XXXIVa. Van de boomhagedisch.

De putbewaakster ging brandhout halen, en een boomhagedisch hield zich aan haar hout vast. En zij sprak, zeggende: wel, dat is een speelding voor me, dat neem ik mee. En zij kwam in haar huis, en zij verpleegde hem. En niet lang daarna ging een koning uit om voor zich te zoeken, en de boomhagedisch hoorde dat, en hij sprak tot de putbewaakster, zeggende: moeder, ga voor me bespreken (om mee te gaan). De putbewaakster zeide: wel, iemand als gij, en wie zou je meenemen? En de boomhagedisch zeide: ga het toch voor me probeeren. En zijn moeder ging voor hem bespreken en zeide: gindsch is mijn boomhagedisch, die zegt (dat) hij u volgen (wil). En de koning sprak, zeggende: een boomhagedisch me volgen, wat zal die dan vinden? Ga maar terug, ik neem hem niet mee. En de putbewaakster keerde terug, en als zij aankwam, sprak de boomhagedisch tot haar zeggende: neemt hij me mee of niet? Zij zeide: de koning aan den overkant daar zegt: hij neemt je niet mee! En de boomhagedisch zeide: ga weer voor me bespreken, al is het maar op de uitleggers van zijn prauw (dat hij me meeneemt). En zij ging weer, en gekomen zijnde, gaf zij het weer te kennen, (wat de boomhagedisch gezegd had) en hij willigde in. En vertrokken zijnde, was ook de boomhagedisch in de prauw, en al gaande kwamen zij aan een droogte, en de boomhagedisch sprak, zeggende: zet me hier aan land. En zij zetten hem er uit en zijn kameraads gingen door naar een andere plaats. En als ze vertrokken waren, plantte hij (65) watermeloenen, en niet lang daarna sproten ze uit, en ze groeiden tot ze de heele droogte volwoekerden. Niet lang daarna droegen ze vrucht en die werden rijp. Hij nam een en spleet die van beneden naar boven, en de pitten waren enkel rijksdaalders. En toen deed hij zijn oogen dicht, en ze weer open doende was er een huis geworden. En hij plukte al die watermeloenen, en deed die in het huis, en het leed niet lang of er waren meer (dan er in konden). En hij vroeg nog eens een huis aan den Heere God, en het werd weer een huis. Hij plukte weer, en bracht ze er weer in. Toen voleindigde hij het. Niet lang daarna keerden zijn makkers terug, hij zag in de verte hun zeil (zoo groot) als een stukje bamboe, en ze kwamen al dichterbij, en zoometeen kwamen ze niet aan wal, ze gingen maar recht door. En ze kregen storm op den kop, en de koning sprak, zeggende: «daar heb je het nu, ik heb de boomhagedisch vergeten, (66) dus treft ons nu deze storm, we

gaan terugkeeren. Zij gingen en de wind was stil, en de koning zag zijn watermeloenen, en hij vroeg er om; en hij gaf hem er een, en de boomhagedisch sprak, zeggende: als gij hem split moet ge het van beneden naar boven doen. En de koning zeide: watermeloenen splijten, en (dan) van beneden naar boven? En de boomhagedisch zeide: anders komt uw mes met scharen. 't Is goed hoor, maar als ik er maar een watermeloen mee kloof, zal het niet scharen. En hij spleet en zijn mes was heelemaal geschaard. En de koning zeide: zelfs ik heb zooiets niet gevonden, en jij bent maar een boomhagedisch en jij vindt zooiets? En zij namen hem mee, en ze gingen in hun dorp aan wal, en de boomhagedisch ging weg, zijn moeder haalde hem af.

Aan den landkant gekomen zijnde, zeide hij: draag van zee (naar hier) de watermeloenen. En zijn moeder sprak, zeggende: je bent nu zoo lang weg geweest, en heb je niets anders gezocht dan watermeloenen? En ze ging ze halen, en ze bracht ze landwaarts in hun huis, en zijn moeder kloofde er zich een, en hij zeide: als ge ze klooft, moet ge het van beneden naar boven doen, en uw mes moet ge goed recht houden. En zij zeide: als men watermeloenen klooft, moet men het recht van boven naar beneden doen. Ze kloofde er een, en haar mes was vol scharen. En ze kloofde er een van beneden naar boven, en het waren enkel rijksdaalders. En ze was in haar schik, en ze kloofde maar, totdat ze (de rijksdaalders) verzamelde, een put vol, en in hun huis bergde ze er ook nog.

XXXV. WOHA.

O ngòhaka ja hinòto ja tòhi-tohiki.

Wàkutu ma moiuku, de o ngòhaka wo ma têngo ài ròmànga Jabila, w'ato ài dodiauoika, e diauo, nàko no mòdêke de ngòne na hinòto ho ma dàgi-dàgi hònganika. Kokogèngàngà de unàngà w'ato: h'òiki, de kokogèngàngà ònàngà ja hinòto jo pahàkà. De o wàkutu ònàngà j'adono o hòngana moi, ma ròmànga Djaba, gè-nàngòka de ònàngà ja hinòto jo dðtarika o dumule moi, gè-nàngòka ma njawa moi-moiua. Kokogèngàngà ònàngà ja hinòto ja àho-àhoko ma dumule ma dutu, ma jo haluhua. Gè-nàngòka de Jabila wi tèmo w'ato ài dodiauoika e, no mòdêke gè-nàngà ngòne na hinòto na hàhinòka, ho mànga ugaka ho ma nguru. Kokogèngàngà de ònàngà jo uru jo hinòto jo ma higaro ho, jo lio mànga tauika, ma, ònàngà jo hiorikua, ja tobòte ma njawa moiua, ho ònàngà

ja lio de mànga hininga ma morëne, Ma gênàngokali o njawa mo ma têngo o gumini mo hàiti, de ma màke. De ma kinitarino ma dumule ma dutu jo boàka de munàngă mo hingàhu m'ato: nêngòkadau na Jabila o ugaka jo tòhiki. Kokogênàngă de ònàngă jo ma djo-bòka jo kalàki o părăkara ma dimònika. De ma wàkutu ònàngă i hingàhu j'ato: Jabila o ugaka wo tòhiki, de ka ònàngă mànga dimòno ja todòkana de gênàngòka ònàngă màta-màta jo pariksa o părăkara gênàngă, hiadono ja màkeòka. Ma ònàngă ja hinòto i ma pòhuku, hiadono ònàngă j'òkëre o hàhi, de hiadono i pàha o hutu tuhàngë, ònàngă ja hinòto jo hònèngòka.

XXXVa. Van de twee kinderen, die stalen. (67).

Het gebeurde eens (dat er) twee kinderen (waren). De eene, wiens naam was Jabila zeide tot zijn kameraad: wel kameraad, als je er lust in hebt, (laten) dan wij tweeën gaan loopen, het bosch in. Zoo gebeurde het dat hij (die ander) zeide: laten we gaan, en aldus gingen zij tweeën weg. En het gebeurde, dat zij tweeën kwamen tot een bosch. Djaba geheeten. Daar gekomen, gingen zij tweeën tot aan een tuin, (68) maar daar was niemand van de menschen (aan wie die tuinen behoorden) Aldus riepen zij tweeën herhaaldelijk (aan) de eigenaars van dien tuin, maar zij antwoordden niet. Toen sprak Jabila tot zijn kameraad zeggende: wel (indien) gij meedoet, (69) wij tweeën hebben nu honger, dus hakken wij hun suikerriet af. Aldus (gebeurde het) dat zij tweeën afhakten, elkander daartoe opgestookt hebbende, dus keerden zij naar hun huis terug, maar zij tweeën wisten het (nog) niet, (70) zij zeiden (bij zich zelf) er was toch niemand, dus keerden ze naar hun huis terug zeer in hun schik. Maar daar was nog een mensch toen geweest, (die) aardappelen opgroef, en zij had het gezien. En den volgenden morgen kwamen de eigenaars van dien tuin en zij gaf het te kennen, zeggende: Hier is het gebeurd dat zij, Jabila (en nog iemand) suikerriet hebben gestolen. Aldus vertrokken die menschen toen, en klaagden die zaak aan de ouders (of oudsten). En toen zij te kennen gaven, zeggende: Jabila heeft suikerriet gestolen, schrokken hun ouders daarvan (zij wisten het dus niet). En toen onderzochten zij allen die zaak totdat zij het gevonden hadden (de waarheid). Maar zij tweeën ontkenden het, totdat zij (41) zweewater erop dronken (om hun onschuld te bewijzen) en toen acht dagen voorbij gegaan waren, zijn ze beiden gestorven.

XXXVI. WOHA.

Ma Koano ngoi òra

Ma koano o wànge ma dumunu ngoi òra mo ma têngo; ma Koano o wànge ma njònjie ngoi òra ja tumidi o todòku ja tobiki, de i mi màkeika, de jo lio, ma tèmo m'ato ti ni niki, de i mi ao, de ja òko de jo hutu, de i mi higarò jo goaha. De jo goaha ami hilo i hòněngòka, de ma àhoko de òna ka jo lio, de ja kaiha ja tururuku o hělewòka, de ma iha mo ma hihòra, de ma hělewo i mi pilàtu, de ma orě-orěhe. De o moleo hinòto i boadòko de i mi tèmo j'ato nàko no mi niki mi ni ngàiki. De muna m'ato ngaro ka ni hi ngàiki. De ma moleo o dòdoto dàkěnguku i boa, ma riàka daèngile, de ja kòbàka ma hělewo, de j'akunòka i mi ao mànga tauika.

XXXVIa. Van de Koningsdochter. (72)

De Koning van het Westen had één dochter, de Koning van het Oosten had zeven dochters, die bamboe gingen hakken (om flambouwen te maken). En zij (de dochter van de Koning van het Westen) vond hen (de dochters van den Koning van het Oosten), en als die terugkeerden, sprak zij, zeggende: ik volg ulieden. En zij namen haar mee; en ze kwamen aan zee, en toen het avond was haalde ze haar over om op de (bij ebbe drooggeloopte riffen) met flambouwenlicht te gaan visschen. En als ze aan het visschen waren, ging haar flambouw uit, en zij riep hen (die anderen) en zij keerden maar terug. En zij gingen naar het land en zij verlegden de steenen, en zij ging landwaarts (op het licht van de anderen aan) om haar flambouw aan die der anderen aan te steken, en zij raakte bekneeld tusschen de steenen (die de anderen als een val gelegd hadden natuurlijk, en toen haar daar in hadden laten loopen, door er met het licht achter te gaan staan) en zij begon te schreeuwen. (73) En er kwamen twee boschkippen, en die spraken tot haar zeggende: als je met ons meegaat, zullen we je losmaken. En zij zeide; alles goed, als je me maar losmaakt. En de jongste boschkip ging onder (die steenen) staan, en de oudste ging er boven, en zij trokken aan die steenen (zooals aan een tak, dien men af wil breken) en zij konden het (het gelukte hen) (zoodat) ze haar meenamen naar hun huis.

XXXVII. WOHA.

Ma Koano de ngoi hekata i ma òluku.

Nàga o njawa wo ma tèngo, ma njawa gènàngă ài pàngkàti o koano moi, duru m'amo-amoko. Kokogènàngă ma moiuku de wo tèmo ngoi hekatika w'ato: e hekata nàko no mòdêke de ngòna no hi lingiri o ngoheka mo ma tèngo dika. Kokogènàngă de ngoi hekata mi nàkòka, m' ato, ah, nènàngă mòdokua ma koano w' ato wo pàke o ngòheka moioli. Kokogènàngă de hutu-hutu wo ridua mànga tauòka, duga-duga unàngă ka wo tàgi-tàgi kokogènàngă i bòto, de unàngă ài ngòhakika wa tèmo, w' ato: e ngòhaka, nàko ngini nia ajo mo lio de ngini màta-màta ni gògère ngohiòka. Kokogènàngă de o hutu moioli, de ngoi hekata mi hidàhe ài ngiika kokogènàngă una ko w'iwa, hàbàbu wo pàhàkali ngoi mamaneika. Kokogènàngă de ngoi hekata mi nàko i tiàìòka, de ma tèmo ami ngòha-ngòhakika m'ato: e ngòhaka màta-màta nènàngă nàga, ngini nia àma w'ato, wo ilakòhi, kokogènàngă m'ato nàko ngini nia àma wo hi òluku, de koàho ngini màta-màta ni gògère ngohiòka. Kokogènàngă de hutu moioli muna mi tèmo m' ato, e, koàho ngòna kokonènàngòhi, de no hi òlukòka. De kokogènàngă ma koano w' ato e, kia ma hàbàbu la ngohi to ni òluku, ngohi to ni nàko ngòna, kia-kiaua na howono; kokogènàngă ngaro ma ngòna no ma gàhoko ma ribuhumoi, ma ngohi to tarimaua. Kokogènàngă de una ma hirète w'ato: nàko no mòdêke de koàho to ilaka la to ma hinòtòka, hopaja uha ngòna no kàngéla. Kokogènàngă de muna m' ato, e, n'ato kia, ngohi to ni nàko ngòna. Ngòna- n' ato no ilakoli! Kokogènàngă de muna m' ato oh, o perkara nènàngă halingòhu ngohi to ni kalàki o hàkimika. Kokogènàngă de ma ginitarino de muna m'òiki mo kalàki. Kokogènàngă de o hàki-hàkimi ja ino i wi ngoho, j' ato, jo bityara. De o wàkutu ònàngă jo bit: ara i bòto de ja putuhu o pàràkara gènàngă, halingòhu unàngă wo mi òluku ngoi hekata, de una halingòhu una wa màkèòkaua to una ài ngòha-ngòhaka màta-màta, de halingòhu una wo hikodòku onàngă mànga baràng-baràng ma dogoròna. De kokogènàngă una w'ato w' òluku, hiadono una wa reka una ài bàdju gènàngă ma rorahàì. De kokogènàngă ngoi hekata m' òluku, kokogènànga muna mo tèmo m' ato: nàko ngòna ka no hi ributu, n' ato no hi mòlòka, koki-ani ngòna n'òiki no lingiri o ngoheka mo ma tèngo, n'aoino ami haeke, la ngohi to diàì o nonàko moi ngònaika. De kokogènàngă unàngă wo mǎngàku de w'ato: ika j'akunu dika. De kokogènàngă

unàngă w' öiki de wo gila-gila to una ma hirète ài ngòhaka o riaka ma pea w'aoino de w'ato: nèna to ngòna ani haeke! De muna mo lega de ma nàko muna ami ngòhaka o riaka ma pea wa tobiki. De muna ka m' orèhe, de una w' àto e! ja dodba!

XXXVIIa. Van den Koning en zijn vrouw die scheidden. (74)

Er was eens een man, en die man zijn ambt was koning, hij was een heel groot koning. (75) Nu gebeurde het eens dat hij sprak tot zijn vrouw zeggende: wel vrouw, als gij wilt, zoek dan een vrouw voor me, maar eentje. Aldus begreep zijn vrouw zijn bedoeling, en zeide: waarschijnlijk zegt de koning (hiermede) dat hij nog een vrouw hebben wil. Aldus bleef hij (de koning) 's nachts niet in zijn huis alleen maar, hij ging er doorlopend op uit (hij maakte sluipertjes naar een andere schoone), en hij sprak tot zijn kinderen, zeggende: wel kinderen, als jullui moeder terugkeert (naar haar familie) dan moet jullui allemaal bij mij blijven. Aldus besloop zijn vrouw hem eens op een nacht op zijn (slaap)plaats. Aldus (merkte zij) dat hij er niet was, want hij was er weer tus-schen uit naar zijn liefje. Aldus wist zijn vrouw, dat wat ze omtrent hem vermoedde, zekerheid was, en ze sprak tot haar kinderen, zeggende: wel kinderen zoovelen als jullui hier bent, jullui vader zegt (bij zich zelf) dat hij weer (een vrouw boven mij) trouwen wil. Aldus zeide ze: indien jullui vader me niet (meer) wil, (van me scheidt) dan is het beter dat jullui allemaal maar bij mij blijven. Aldus (stonden de zaken) toen op een nacht zij tot hem sprak, zeggende: wel, het is beter, als jij nog eens zoo doet (met naar een ander te gaan) dat ge je maar van mij scheidt. En aldus zeide de koning: wel, om welke reden zou ik van je scheiden willen? Ik ken je heel goed, dat je in niets gefoudeerd hebt, aldus ofschoon ook gij er voor u om verzocht duizend malen, maar ik wijs het van de hand. Aldus stond het, toen hij zelf zeide: indien je het goedvindt dan is het beter dat ik (nog een vrouw) trouw, opdat ik twee vrouwen houdt, opdat gij geen vermoedheid zoudt hebben (in het volbrengen harer huwelijksplichten bij het klimmen harer jaren). Aldus zeide zij: hè, wat je zegt, ik ken jou, hoor! Gij zegt (dat) ge er nog een trouwt! Aldus stond het en zij zeide, o, om deze zaak kan ik niet anders dan je aanklagen bij de rechters.

Aldus ging zij den volgenden morgen hem aanklagen. Aldus kwamen de rechters hem halen, zeggende, (dat het was) om rechtspraak te houden. En toen zij die zaak genoegzaam bepraat hadden, deden ze uitspraak: hij moest zich van zijn vrouw scheiden, en het kon niet anders of hij kreeg zijn kinderen niet meer allen te zien, en hij moest hun goederen midden door deelen (voor elk een deel). En aldus zeide hij, dat hij zoo niet wou (dat gebeurt haast altijd na het uitspreken van een vonnis, uiterst zelden voegt de veroordeelde zich) totdat hij (van woede) zijn mooie baadje kapot scheurde. En aldus wilde zijn vrouw niet (zooals hij wilde) zoodat zij sprak, zeggende: indien gij tegen mij te keer gaat, zeggende dat gij mij beslapen (wilt), dan moet ge eens een vrouw zoeken! Als je haar hoofd hier brengt, (in huis, natuurlijk met het lichaam, maar in een gewoon laag Alfoersch huis steekt men eerst het hoofd binnen,) dan zal ik een teeken aan jou maken! En aldus ging hij, en hij ging terstond naar zijn eigen oudste kind, het hoofd daarvan bracht hij mede en zeide: Hier is je hoofd. En zij keek er naar, en ze ontdekte, dat hij haar oudste kind het hoofd afgeslagen had. En zij weende maar, en hij zeide: wel, wat is het?

XXXVIII. WOHIA.

O mèki de ngoi hekata.

Ma moiuku o mèki de ngoi hekata i ma tèmo j'ato j'oiki jo lingiri o njawa. Gènàngòka j'oiki hiadono mànga hutu tumidi h'ao j'ato jo lio mànga tauika. Gènàngòka jo liòka mànga tauòka de o njawa moi ài rò mànga Gandaruha, wa hioara ài dodiauo. Gènàngòka o mèki wo doa o gòtaiìle de wo utiuku de ja niki hiadono ja daene. De o mèki ài ngòmaha ma gagao i pòdèke ho wo hònengòka.

XXXVIIIa. De toovenaar en zijn vrouw. (76)

Eens sprak een toovenaar met zijn vrouw af, zeggende: dat ze menschen gingen zoeken (om op te eten op heksen manier). Aldus gingen ze tot zeven dagen lang, en toen pas zeiden ze. (tot elkaar) dat ze terug zouden keeren naar hun huis. Toen ze in hun huis teruggekeerd waren, was daar een mensch, (van die gevangen waren en opgesloten) „Gandaroecha“ geheeten, die liet zijn kameraden

wegloopen. Toen klom die toovenaar boom op, boom neer, en hij volgde hen tot hij ze kreeg. En die toovenaar zijn levensbehoefte brak, dus is hij (toen) gestorven.

XXXIX. WOHTA.

O njawa ja ruànge.

Ma ngòhaka ka o Saolenge m'ajo ma ka ó Saolenge, ài àma ma ka o Saolenge, ònàngă gènàngă duru jo mihikini. De ma moiuku w'òiki wo hitubèle o totaleo. Gènàngòka ma koano ài ngòhaka ài totaleo wa gògonòka, de gènàngòka de o Saolenge wi huloko wo màihì, de w'ato dàì, dònè hònganòka ho hòiki ha lè. Gènàngòka de i jo lio de ài hewa wo ike o rupia iata. Gènàngòka de ma Saolenge wa ika de i ma hidja o barànga. De jo matàka de gènàngòka de w'òikoli, ma koano ngoi hekata ami ngòère wa lèòka, ho wa gògonòka. Gènàngòka de ma koano ài ngòhaka wi lega o Saolenge, w'ato: Saolenge, ma koano w'ato na ihàhi, la na màihòhi. Gènàngòka de wa màihì. Gènàngòka de jo boràka de w'ato, éna dòka o ngüu-humòka, de ja ika de ja lè, bòtino de ja ika de wi hewa o ratu-humoi. Gènàngòka de wo liòka de i ma hidja o barànga. Gènàngòka ma koano w'ato: Saolenge, ngòna duru no pànde. Gènàngòkadau w'ato: hòikòhi dòkaika, de ja ika de wi huloko ma koano w'ato beka o gòta ma dobiki de o kuru-kuru ma gòhi o gàhumu tumidi. Gènàngòka ma koano w'ato: beka Saolenge, o gòhi nènàngă gàhumu tumidi de kiàka ma nauru de ma bèka. Gènàngòka de ma Saolenge w'ato na haino la beka ta tàili. Gènàngòka de ma Saolenge wo uihi o àkère o tjapeoile, de wa tònouku o tjapeòka. Gènàngòka de ma Saolenge w'ato: nènàngă i puda-pudaiile ma bèka, ja lutu-lutuku ma nauru. De ma koana w'ato i goungu. Gènàngòka de ma koano w'ato: beka o gòta ma dobikoli. De gènàngòka ma koano o gòta o humuku wa tònò, wa tukuruku, de wi tèmo w'ato: nènàngă beka kiàka ma dèkara de ma goa. Gènàngòka de ma Saolenge w'ato: nènàngă abe i timi-timi ma goa, nèngiile i lòku ma dèkara. De ma koano w'òiki wo lega-legaòko o kàpa moi, de wo tumunu, de dàì wa òko, de wo hi gihě-gihěne i ma tèke-ade-ade, de wo lioiha, de ma koano w'ato: nènàngă àhi tau no ma lèòka, de àhi barànga màta-màta. Gènàngòka ma Saolenge w'ato: una wo koano, de ma koano w'òluku.

XXXIXa. Van de drie menschen. (77)

Het kind (heette) maar Saolenge, de moeder (heette) maar Saolenge en zijn vader, maar (die heette) Saolenge, en zijlieden waren heel arm. En eens ging hij (het kind) om hanen te laten vechten. Toen verborg hij de haan van den zoon des Konings, en toen gelastten zij Saolenge om te waarzeggen (omtrent de verblijfplaats van die haan) en hij zeide: aan zee (zijn we) dan (is hij) in het bosch, gaan we om hem te halen. Toen ze teruggekeerd waren gaf hij (de eigenaar van den haan) hem zijn loon, bedragende vier gulden. Toen ging Saolenge en hij kocht zich goederen. En toen het op was (het geld) ging hij weer, en haalde des Konings vrouw haar sarong, dus verstopte hij die. Toen ging de zoon des Konings naar Saolenge zien, zeggende: Saolenge, de Koning zegt: ge zoudt landwaarts komen om weer te waarzeggen. Toen waarzegde hij. Toen het getroffen was, zeide hij: gindsch in de alang-alang. En zij gingen ze halen, en gegaan zijnde gaf hij: (de Koning) hem zijn loon, honderd gulden. Toen keerde hij terug en kocht zich goederen. Toen zeide de Koning: Saolenge, jij bent heel knap. Dan zeide hij, komaan, laten we gindsch heen gaan. En daar komende, sprak de Koning tot hem, zeggende: komaan, (daar is) een stuk hout en zeven kippeneieren. Toen zeide de Koning: komaan Saolenge, wat zijn van deze zeven kippeneieren de mannelijke en wat de vrouwelijke? Toen zeide Saolenge: geef hier, en wel, ik zal het probeeren. Toen schepte Saolenge water in zijn hoed, en hij deed (de eieren) in dien hoed in het water. Toen zeide Saolenge: deze die boven drijven zijn de vrouwelijke, die zinken de mannelijke. En de Koning zeide: 't is werkelijk zoo! Toen zeide de Koning: komaan, nu nog eens met het stuk hout. En toen wierp de Koning het stuk hout in den put, hij deed het er dwars in, en hij sprak tot hem, zeggende: nu komaan, waar is het kopeind, waar is het worteleind? Toen zeide Saolenge. wel dit dat onder zakt is het worteleind, wat hier boven komt het kopeind. En de Koning ging en hij keek naar een schip in zee, en hij dook, en hij kwam zee-waarts, en hij luisterde naar de gesprekken (op dat schip) en hij keerde naar land terug, en de Koning zeide: neem dit mijn huis, en al mijn goederen. Toen zeide Saolenge (dat) hij Koning was, en de Koning dankte af.

(Het slot van dit verhaal is ook heel abrupt, en niet in orde).
Vergelijk N° 50.

XL. WOHIA.

Ma koano ngoi òra ami àma wo mi tabuàngòka.

Ma koano o wànge ma njònjie ngoi òra ja tumidi de o wàkutu ma moi o wànge i koròna de wo hupu wa hàkài de jo wòhamoli, de ma riaka ami karatàhi i kàkihi ho de ma dòdoto m'ato: to ngohiua àhi karatàhi. Ma dòdoto wo mi gòhara hiado mo màngàkuno-kaua, de jo hupuino wo mi ngòtaka o lòkuiha, ami tau ma koiwa, ami ròmanga ngo Hamàka. De wo mi ngòtakiha o djumàti moi de w'òiki wo ma lingiri, de wa huloko i mi ngoho. De ma òko mo wi hibèhèhongo o bàngiheli o guràtyi moi. De ài mède moi wo lio de wa lioino, de i mi ngoho ami bàngiheli ma lè: de mo lio ma wuwu mòduku. Nèngòka de ma iha ma màlakàhi: ma wuwuokaua. O djumàti moi j'adono àho ma wuwu ma i tèmokaua, o goduru wo wòhamika, ho i tèmokaua. Ma nauru gènàngà ài ròmànga ma Radja Ligua. De wo hupuiha de mi tèmò: ngohi to huha, àhi ngòèrè ma koiwa. Ngaro no huha, ma ngohi to ni lingiri ngòna, to ni kawingi. Ngohi ka de ma dèro, ngohi ajo de àhi àma i hi gòhara, i hi ngòtaka nènàngiha, o naurua to lingiri ngohi, to ni lingirua ngòna. De ma nauru w'ato: ngohi to ni lingiri ngòna ngaro no huha, una ma nauru w'ato: ngaro no huha, ngohi ajo de àhi àma i hi huloko to ni lingiri ngòna.

XL*a*. Van de Koningsdochter, die door haar Vader
verbannen werd. (78)

De Koning van het Oosten had zeven dochters, en eens, op het midden van den dag, ging hij naar buiten om te koken, en toen zij weer naar binnen gaan zouden was de oudste haar papier gescheurd, (vermoedelijk moet men hier denken aan nymphen met gazen vleugels) en de jongste zeide: het is mijn papier niet. (Ze had dus leedvermaak). Hij, (de vader) sloeg de jongste, tot ze zich niet meer kon bewegen, en (als de anderen) naar binnen gingen, bracht hij haar naar de bergen landwaarts, waar ze niet eens een huis had. Ze heette »Watermeloen«. En een week nadat hij ze gebracht had, ging hij uit om voor zich te zoeken, en hij gelastte haar te halen. En zeewaarts gekomen zijnde bestelde zij hem voor haar een gouden fluit. En na een maand keerde hij terug, en als hij teruggekeerd was, haalden ze haar om haar fluit te halen. En ze keerde terug (landwaarts) ze floot maar aan een stuk door. Aan

den landkant gekomen hield ze voorloopig op, ze floot niet meer. Na een week zou ze weer fluiten (79), maar hij (de fluit) gaf geen geluid meer, een jongeling kwam binnen, dus gaf hij geen geluid meer. Die man heette Vorst Ligua. En hij ging aan den landkant naar buiten, en zij zeide tot hem: ik ben een arm mensch, tot zelfs geen sarong heb ik. (Hij zeide:) ofschoon je arm bent maar ik zoek je om je te trouwen. (Zij zeide:) mijn vader en mijn moeder hebben mij geslagen en hierheen gebracht met alle reden, zoodat ik er door bekeerd ben, ik zoek geen man, ik zoek u niet. En die man zeide: ik zoek u, ofschoon ge arm zijt, (en) die man zeide: ofschoon ge arm zijt, hebben mijn vader en mijn moeder me bevolen u te zoeken.

XLI. WOHIA.

O ngòhaka moi wo kòbbu o niara.

Ma moiuku de o ngòhaka wo ma tèngo w'òiki wo hohutuku o niara ma timikika; unàngä w'ato o niara wo kóbu. Ma wàkutu unàngä w'adono gènàngòkadan de o njawa ma homoa ja ino de i wi leha j'ato: ngòna de o nàgòna? De una wo haluhu, w'ato: ngohi de àhi àma! De ònàngoli j'ato: beka n'òiki ni àhoko ani àma? De una w'òiki wi àhoko ài àma, de wa ika una wo poaka, w'ato he àma na ino hëbàbu daëna o njawa i hi tòma! Ma una wa goungu, hëbàbu o njawa gènàngä ja ino, bukàn ònàngä ja ino de ònàngä mànga màksudu i la òa, ma ònàngä ja ino de mànga màksudu, j'ato i wi tòma, ma una wo tàiti wi àhoko una ài àma wa ino. Ma ngòhaka gènàngä wa ika, bukàn wi àhoko ài àma, ma wa ika de unàngä wo poa-poaka dika, w'ato la jo hawana, kokogènàngä wa ika, de ma wàkutu una wo àhoko de o kòhe i tèmo de i hòho, de kokogènàngä ònàngä o njawa ma homoa gènàngä, j'òaròka.

XLIIa. Van het kind, dat kanarienoten raapte. (80)

Eens ging een jongen uit om te overnachten onder een kanarieboom. Hij zeide (was voornemens) om kanarienoten te rapen. Toen hij op die plaats (onder dien boom) aangekomen was, kwamen ook andere lieden daar en vroegen hem, zeggende: Met wie (zijt gij hier)? En hij antwoordende, zeide: ik met mijn vader. En zij zeiden weer: Komaan, ga je vader dan eens roepen! En hij ging

om zijn vader te roepen, en al voortgaande schreeuwde hij, zeggende: hè, vader, kom hier, want daar (dicht bij) zijn menschen (die willen) me dooden! Maar hij had gelijk (met zoo te doen) want die lui die gekomen waren, waren niet gekomen met het een of ander goed voornemen, maar zij waren gekomen met het voornemen zeggende: (bij zich zelf om) hem te dooden. Maar hij riep gauw vader om bij hem te komen. Maar dat kind gaande, riep zijn vader niet, maar gaande schreeuwde hij maar, zeggende (bij zich zelf) opdat ze bang worden. Aldus ging hij, en op het oogenblik dat hij riep, schreeuwde er een jaarvogel en vloog op, en aldus 'zijn die andere menschen weggeloopt.

XLVII. WOHIA.

Ma koano, wo mi tòmà ngoi òra.

Ma koano ngoi hekata ja tumidi, de mǎnga ngòhaka koiwa. De w'òiki wo ma lingiri, de mǎnga inomo wa ganu, de ma riaka ja òluku, ma dòdoto ma òlomo. De w'òiki wo hibèhèhòngo: nàko o nauru na pàliara, nàko o ngòheka nà umo. De w'òikòka mo ngòhaka o ngoheka, de mo ma hiadonino, ma tòmà o kàbingi moi de muna mo mi hidoaka o kàilupa ma dèkariè. De wa ino mi himàtoko ma lungunu, de una wa tòpoko, wo lega de w'ato, i gOUNGU no mi tòmakà. De wa huloko jo todmu o kawàha, ja diàl o rameàng. De jo rameàng de ma wògono ja ino de i wi tèmò j'ato: mo ni eluku ngoni hekata! O kawàha ni ma ririddhi, o totaleo moi nàga i tèmò, ho de wo higihène, de w'ato: n'ato òkia. De éna j'ato: ngoni òra dākèna o kàilupàka. De una wo lega, wo hupu de wo mi màke, de una wa lè ài dia de ài tuba, de wo hidinikutu, de wo mi tèmò, w'ato no uti, la ani ngòdère na lè. Gènàngòka de mo uti de i mi òlète ma dia hiadono mo hònnènge. Ngomi ajo mo mi pàliara hiadono mo momiki. De gènàngòka mo momikino, de mo tèmò ngomi ajoika, m'ato, àhi àma ài dungono to lingiri o guabebe o guràtyi. De ngomi ajo m'ato dōne o nàgòna na niki. De muna m'ato, ngohi àha to gàhoko ma Djou ài bàràkàti. Gènàngòka mo tèmò: ngohi t'òiki dika, ngaro àhi ngòtiri koiwa ma t'òiki dika, de mo ma djobo. De mo hupudko de ma màke o kàpa moi. De m'ato: tanu Djou no h'ike utu o kawàha la àhi àma ài dungono to lingiri. Gènàngòka de jo tòtomòka o kàpàka; gèna de mo tèmò m'ato: kawàha ni hi hòra, de ònàngà i mi hòra, de mo harène. De mo harenòka de mo tèmò

m'ato: kawàha! nènàngă h'öiki, o bërera ma ngoe gènàngă ho dulu, àhi àma ài hininga ma houru to lingiri. De i ma djobo de m'ato: ma koàno ài bëreraia ho tulu, ta lingiri o guabebe o guràtyi; kiani ta màkèòka àha ho lio. De i ma djoboli o bërera moiika. Gènàngòka ja ika de mo leha ma koanoika m'ato: o guabebe o guràtyi to lingiri. De una w'ato koiwa de ngohi. Gènàngòka w'ato: h'òlomokàhi de àha n'öiki. De muna m'ato: ngaro wàhiðhi, ngohi àhi dodàgi ko ha gurutikàhi, de unàngă w'ato, ngaro ka n'öikoli. De gènàngòka ka jo harènoli, de o bërera moiokali ja ika de ma bërera jo dàgawaika, de ma guabebe i gèrènge, ho jo ihène de muna m'ato, nèngòka nàga, ma koano ài hòhanika ho uti. De muna m'ato nèngòka nàga ma koano ài guabebe, ho o kawàhaika mo leha. De òna j'ato danèna ma koano ài ngòranuku. De muna mo tèmo ami kawàhaika m'ato nènàngòka ngohi to ma idu ho kawàha ti ni tèmo, hutu nènàngă mànga ngòtiri ma baro ni àiki de i kinitarino de ha tyobo. De i kinitarino de ma guabebe m'ao de mo poaka m'ato: ha tyobo. De jo harenòko de ma koano wo momiki, de wo momikiè de wo hupu, de ma ngòtiri wa hitomo, ài guabebe wa niki. Wa hitimo de i uhi. De wo ari de wa iha de o tyinga-tyinga ma ròèhe wa tòlànga, ho wo ma hingòtiri, màngale gènàngă ài guabebe wa niki. Ma ngoheka munàngă ma iha ami àma ài loauku, de muna mo lio de mi tèmo ami àmaika m'ato: ani dungono nènàngă ta màkèòka. De una wo mi tèmo w'ato: ngohi to ni hulokua àhi dunguno no lingiri. De w'ato: ngohi ani àma to ni hajàng, to ni hininga ngòhaka. De muna mo paluhu m'ato: nàko no hi hininga, tanu kokogènàngua. Gènàngòka de m'ato: ngohi to gògèreokaua. Gènàngòka ma guabebe ma dutu wo boa, de wa iha de w'ato: àhi guabebe ta niki. De ami àma w'ato: o guabebe nènàngă to ngònaua. De una w'ato to ngohi, ngòni òra ma lè. De w'ato: ngohi, ngohi òra moiua. De una w'ato: beka, to mi lingiri, nàko to mi màke de to mi kawingi. De ami àma w'ato: no mi lingiri nàko no mi màke de no mi kawingi. De w'öiki wo mi lingiri, de wa doaiè mànga higi, de wo mi màke mànga higi ma tubuòka. De wo tèmo w'ato: ngòna gènàngă, kiani ngòna no kawingi de ngohi. De ngomi ajo m'ato: ngohi òra gènàngă, kiani ami huba o ratuhu moi. De una w'ato o huba gènàngă i huhaua.

XLIIa. Van den Koning die zijn dochter doodde. (81)

De koning had zeven vrouwen en die hadden geen kinderen. En hij ging uit om voor zich te zoeken, (82) en hij maakte voor haar

(zijn vrouwen) een spijs gereed (hij mengde wat door de spijs, een toovermiddel waarschijnlijk), en de oudsten wilden het niet (eten), de jongste at het. En weggaande bestelde hij zeggende: indien het (te komen kind) een jongen is, moet gij het verzorgen, maar is het een meisje, gooi het (dan) weg. En als hij weg was, beviel zij van een meisje, en als dat ter wereld gekomen was, doodde zij een geit, en ze bracht haar (het meisje) boven in een kapokboom. En hij kwam, ze toonde hem het graf, en hij zeide: werkelijk, ge hebt haar gedood. En hij beval het volk te verzamelen en een feest te maken. (Wellicht een doodenfeest voor het doode meisje) en als zij feestvierden, kwam er een kraai, die tot hem sprak, zeggende: je vrouw beliegt je! (Hij zeide) hé volk, wees eens stil, hier is een vogel die spreekt; dus hij luisterde en zeide: wat zegt ge? En die zeide: je dochter is boven in den kapokboom. En hij keek en ontdekte haar, en hij haalde zijn kapmes en zijn lans en bond die aan elkaar (aan den boom). En hij sprak tot haar zeggende: kom naar beneden, om je sarong te halen. Toen kwam zij naar beneden en dat hakmes sneed haar, zoodat ze stierf. Haar moeder verpleegde haar totdat ze (weer) opstond. En als ze opgestaan was sprak ze tot haar moeder, zeggende: ik ga het door mijn vader beloofde (zie woordenlijst „dungono“) zoeken, n.l. een gouden (83) balsemine. En haar moeder zeide: met wie ga je dan mee? En zij zeide: ik zal den Heer om zijn zegen vragen. Toen zeide zij: ik ga maar, ofschoon ik geen prauw heb, maar ik ga maar, en zij vertrok. En aan het strand gekomen, vond zij een schip. En zij zeide: och Heer, geef mij toch een weinig volk, opdat ik het door mijn vader beloofde voorwerp zoek. Toen was het schip volledig bemand. Dan sprak zij, zeggende: volk, breng mij over (naar het schip) en zij brachten haar over, en zij klom (in het schip). En aan boord gekomen, sprak zij, zeggende. Volk, nu gaan wij op vele plaatsen aan, ik zoek balsem voor mijns vaders gemoed. En zij vertrokken, en zij zeide: we gaan bij des Konings dorp aan wal, ik zoek een gouden balsemine, die moet ik (eerst) vinden en dan pas gaan we terug. En zij gingen weer naar een (ander) dorp toe. Daar gekomen, vroeg ze aan den Koning, zeggende: ik zoek een gouden balsemine. En hij zeide: (die is) bij mij niet. Toen zeide hij: laten we eerst eten, dan kan je weggaan. En zij zeide: nog maar niet, ik heb nog ver te gaan, en hij zeide: ga dan maar. Toen gingen ze weer aan boord, en ze gingen naar een ander dorp, en ze waren nog niet tot aan dat dorp gekomen, toen ze daar

gouden balseminen hoorden rinkelen, en zij zeide: hier is hij, we stappen af aan des Konings aanlegplaats. En zij zeide: de Koning hier heeft een balsemine, dus vroeg ze aan het volk. En zij zeiden: daar gindsch onder des Konings deur (die woonde dus in een paalhuis). En zij sprak tot haar volk, zeggende, ik ga hier slapen, dus, volk, ik spreek tot je, haal dezen nacht het breeuwsel uit hun prauwen (van de dorpsbewoners) en morgen vroeg gaan we weg. En bij het licht worden nam ze die balsemine mede, en ze riep, zeggende: we vertrekken! En als ze aan boord waren, ontwaakte de Koning, en hij stond op en ging naar buiten en schoof zijn prauw in zee, om zijn balsemine te volgen. Hij duwde hem in zee, en hij lekte. En hij weende, en hij ging naar land, en hij hakte een tjinga-tjinga stammetje om, en gebruikte dat als vaartuig, omdat hij zijn balsemine achter na wou. Die vrouw ging het Zuiden in naar het erf van haar vader, en teruggekeerd zijnde sprak ze tot haar vader, zeggende: ik heb het door u beloofde voorwerp gehaald. En hij sprak tot haar zeggende: ik heb u niet bevolen mijn voorwerp te zoeken, en hij zeide: ik, uw vader ben u genegen, ik heb u lief, kind! En zij antwoordde, zeggende: als gij mij liefhadt, zoudt ge zoo niet (ge-daan hebben). Toen zeide zij, ik blijf hier niet langer. Toen kwam de eigenaar van die balsemine aan, en hij kwam landwaarts en zeide: ik volg mijn balsemine. En haar vader zeide: deze balsemine is de uwe niet. En hij zeide: 't is de mijne, je dochter heeft hem gehaald. En hij zeide: ik heb geen dochter. En hij zeide: komaan, ik zal haar zoeken, en als ik haar vindt, zal ik haar trouwen. En haar vader zeide, zoek haar maar, en als ge haar vindt zult ge haar trouwen. En hij ging haar zoeken, en hij klom op hun moskee, en hij vond haar boven in de moskee. En hij sprak; zeggende: gij daar, gij moet met mij trouwen. En haar moeder zeide: de bruid-schat van die dochter van mij, dat moet honderd (realen) zijn. En hij zeide: de bruidschat, dat is niets!

XLIII. KUPA-KUPA.

O Totoade. O mia-mia de o tumara.

O mia-mia moi o inomo i huha, de i tàgi-tàgi, hagàla o totaleo ja bityara ja ao j'àkunua. De j'adonoli o totaleo moi, ma ròmànga o tumara. De h'ao ma mia-miaika i bityara j'àto: nàko ngohi to ni ao o nuhu moiika, hăbăbu o nuhu gènàngă de ma nauökôka. De

kokogènàngă ma totaleo i mângàkuòka, de hinòto gènàngă i ma djobo o nuhuika. Ho de gènàngòka ma mia-mia i tèmo j'ato: de h'adono o nuhu gènàngă, no hi higuti ngohi o gòta ma dèkarika. Ho de i hidàngika ma mia-mia ja tjo ma totaleo gènàngă, de ma gògo ja rāhuku mātā-mātāka, de ja umouku o tōnakòka.

Gènàngă ka ma mia-mia i ma djobo i kokēlōliti, de i òlomo hāgāla o gòta ma hòhoko ma nuhòka gènàngă. Ho de ma gòta ma hòhoko koiwaka, ma mia-mia ja lingiroli ma tumara, de mā tumara ma gògo i wàngòka ho i hòhòka. De ma mia-mia ma i tāgi-tāgi, ma hininga i huha, hābābu ma gòta ma hòhoko koiwaka gènàngă ma nuhòka. De i gògèruku o dowòngiòka, ja mākē o gohòmānga o ratuhu moi, de ma mia-mia i leha j'ato: diauo, kiaika ni ma djobo? De ma gohòmānga i tèmo j'ato: mi òiki mi parāngi. Nāko j'akunu tanu ngohi ti ni ao o nuhu moiika, hebāba gènàngòka o inomo ka ha ngoe. De gènàngòka ma gohòmānga i jo mòdèkòka de i ma djobo. Ho ngade j'adonòka ma nuhu gènàngă ma mia-mia i tèmo j'ato: nāko ho ma hiadono ma nuhuika, ngohi, ngaro o pòhi-pòhi ma ngutukiha ni hi higuti. De ma gohòmānga i mângaku, ho ènàngă i higuti o pòhi-pòhi ma ngutukiha. De i higutiha ma mia-mia i tèmo j'ato, ngini, i gOUNGU de ni bodo, ho o njawa jo huha de ni ao. De gènàngòka ma gohòmānga ja tòhata, ho jo dooara ma mia-mia, de ja gòli ma louika. De ma mia-mia i tèmo e, e, nènàngă to ngohiua àhi lou, de o pòhi-pòhi ma ngutuku ja tjo de j'ato nènàngă àhi lou; de ma gohòmānga ja pidili ma mia-mia ma lou, de o pòhi-pòhi ma ngutukika ja gòli, de ma mia-mia i ma doàka o gòtaiē. De ma gohòmānga ja tòhata, ho jo djāga ma mia-mia o àkèròka, de o gāhiòka, hiadono ma mia-mia gènàngă, o àkère ma i òkère j'akunua, i ma goaha ma j'akunua. Ma, ma mia-mia i pādē, hiadono ma gohòmānga ja gòli j'akunua. Ho de ma moioli ma mia-mia gènàngă o gòtāka i doaiē, de o hutu-hutu ma gohòmānga i ma toomu de ja doa, de ma mia-mia o murumu ja hauoino, de ja tèmo ma gohòmāngika, ah, ah, diauo no uti, dōne o uku to ni hipāka. De ma gohòmānga ja tòhata, ho ko i doa, doa, de i ma ngumo ho ma gohòmānga i kokihōnēngòka, de ma mia-miaō i loaròka.

XLIIIa. De aap en de reiger.

Een aap had gebrek aan eten, en sprak met alle vogels (maar) zij konden hem niet brengen. En hij kwam weer bij een vogel, die

heette reiger. En die pas sprak tot de aap, zeggende: indien ik je breng naar een eiland, (is het dan goed?) want op dat eiland is visch. En aldus stemde die vogel toe (nam het aan) en zij tweeën vertrokken naar het eiland. Dus toen sprak de aap, zeggende: als wij op dat eiland aankomen, zet me (dan) af boven op een boom. Dus, toen ze waren gaan zitten (op een tak) pakte die aap die vogel, en plukte hem al zijn veeren uit, en gooide ze op den grond. Toen ging die aap maar weg, hij ging rond, en hij at al de boomvruchten op dat eiland. Dus toen er geen boomvruchten meer waren, zocht die aap die reiger weer op, en de reiger zijn veeren waren (weer) gegroeid, dus was hij weggevlogen. En die aap liep rond, bedroefd, want de vruchten waren op, op dat eiland. En hij zat op het strand, en hij zag honderd krokodillen, en die aap vroeg, zeggende: kameraden, waar gaan jullie heen? En die krokodillen spraken, zeggende: wij gaan uit (om) te vechten. Als het kan, laat ik je dan maar naar een (ander) eiland brengen, want daar is heel veel eten. En toen bewilligde die krokodil dat, en zij vertrokken. Dus waren zij haast op dat eiland aangekomen, (toen) die aap sprak, zeggende: als wij op dat eiland zijn aangekomen, ofschoon je me dan afzet op de wortels van de rizophoren (dan is het goed.) En die krokodil nam het aan, dus die zette hem ook af landwaarts op de wortels van de rizophoren. En (als) hij hem afgezet had sprak die aap, zeggende: jullui bent toch werkelijk dom, zoodat je iemand die in nood zit wegbrengt. En toen werd de krokodil boos, dus zat hij de aap achterna, en beet hem in zijn poot. En die aap zeide: wel, wel, dit is mijn poot niet, en zij nam een rizophorenwortel en zeide: dit is mijn poot. En die krokodil liet die aap zijn poot los en beet in die rizophoren wortel, en die aap klom (voor zich) boven in den boom. En die krokodil was boos, dus paste hij op die aap aan de rivier en aan de zee, zoodat die aap geen water kon drinken (hij kon het niet krijgen), en zelfs niet voor zich schelpdiertjes bij laag water op de riffen kon zoeken. Maar de aap was schrander, zoodat de krokodil hem niet bijten kon. Dus gebeurde het weer eens, dat die aap in een boom klom, en toen het donker was, verzamelden zich de krokodillen, en zij klommen, (in dien boom), en die aap hield vuurvliegen (in zijn poot) en hij sprak tot de krokodillen, wel, wel, makkers klim af, opdat ik je niet met vuur gooi. En de krokodillen waren boos dus klommen ze maar (door), en de aap gooide met de vuurvliegen, dus sprongen de krokodillen (naar beneden), dus stierven al die krokodillen en de aap is ook weggelopen.

XLIV. KUPA-KUPA.

O Korobo moi de o tumara moi.

Nàga o korobo moi, de o tumara moi i ma dodiauo. De hàra moi ma tumara ja tèmo ma koroboika j'ato: diauo ngòna de ngohi ngònàhi i ni lamoko, ma nàko o gàhi ha òkèrè dònè ngòna na oahua, ma nàko ngohi, dònè ta oaha. Gènàngòka ma korobo i tèmo j'ato: barikua ngòna ani hohumudjuru, de no tèmo na màta, de ngohi àhi l'amo-amoko, de n'ato ta màtaua? De ma tumara i tèmo j'ato: abeka, na òkèrè. Gènàngòka de ma aèrè i tàgi-tàgiha, ma korobo i òkèrè ma gàhi, hino o aere gènàngã i ma hiòmànga, de ma korobo gènàngã ma mamàta i òmànga, hiadono i tàgi i màngà-kunokaua. Gènàngòka ma korobo i tèmo ma tumarika, j'ato: abeka ngònali, de ma tumara j'ato: ma hutuðhi de hao ngohioli ta òkèrè, ho de ma goaha i hikaðko, de ma tumara i òkèrè, hiadono o goaha i tònà-tònaka. Ho de ma goaha i tònaka, de ma tumara i tèmo j'ato; abeka diauo no legàhi, o gàhi ta oahòka. Gènàngòka ma tumara i hidoaka o malèke i rupa-rupa ma koroboika, hiadono ja malèke, de ma korobo gènàngã i òiki, o lòku moiika, de gènàngòka ja ika, de o bàtoko i diài, de ja m'umo ho hiadono i hònèngòka, hàbàbu ja malèke.

XLIVa. Van de karbouw en de reiger.

Er was eens een karbouw, en een reiger was hem tot makker. En eens sprak die reiger tot die karbouw, zeggende: kameraad, van ons beiden zijt gij de grootste, maar als we zeewater drinken, maak jij de zee niet droog, maar als ik (drink) maak ik hem droog. Toen sprak de karbouw zeggende: wel kom aan, jij bent de kleinste, en je zegt (dat) je het op (drinken) zult, en ik ben groter, en je zegt, (dat) ik het niet op kan? En de reiger sprak, zeggende: komaan, drink. Toen het opkomend water was, dronk die karbouw zeewater, en voort, het water werd heelemaal vol, en die karbouw zijn buik werd vol, zoodat hij niet meer gaan kon. Toen sprak de karbouw tot de reiger, zeggende: Komaan, gij weer, en de reiger zeide: nog een beetje, en dan zal ik ook drinken, dus toen het water begon te vallen, dronk die reiger, totdat het volle ebbe was. Dus toen het volle ebbe was zeide de reiger: komaan kameraad, kijk er eens, ik heb de zee leeg gedronken. Toen maakte die reiger die karbouw op allerlei manieren beschaamd, totdat hij beschaamd

werd, en die karbouw ging naar een berg, en als hij daar aangekomen was, maakte hij een scherpe bamboe, en stak die in den grond, en gooide zich naar beneden totdat hij gestorven is, omdat hij beschaamd was.

XLV. KUPA-KUPA.

O Karàhe moi de o popadéke moi.

Hara moi i dàdi o karàhe nènàngă de o popadéke moi, i ma hobàta, hiadono karika nàga i öiki ka hinòto. Gènàngòka, ma moioli ma popadéke i tèmo j'ato: hobàta, nènàngă jarehe ngòne i na hinòto h'öiki ho maruhu, dðkèna, o àkère ma honòngaika. De gènàngòka ma karàhe i tèmo j'ato, ngohi hobàta, nàko ani ngòtiri koiwa, ngohi 't öiki 't àkunua, hăbabu ngòna de ngohi, ho ma howono, ngohi, nàko to tiboko dðkèna o àkèrika dðne to hònnenge.

Gènàngòka ma popadéke i tèmo j'ato: hobàta uha ani hininga i huha; nàko iarêhe de ahao ngohi to ni ao. Ho de iarêhino ma popadéke i tèmo j'ato: hobàta, na ino, la to ni liko ani tòmario, de ngohioli àhi gorðnaino, la to na hidiboko, de na ma honòngaika. Gènàngòka ma kăràhe jo modékika, i ma djobo i tiboko, ho de ma àkère ma goronàka ja ika de ma popadéke i tumunu, de i tumunu-ku, dau i ma hidjodjoika dau o hêlewòka, hiadono ma karàhe i hònnèngòka, dàku o àkère ma lðkuòka. De gènàngòka o totaleo moi, ma ròmànga o koloba, jo hàhini ho i öiki o inomo i ma lingiri, de ja màke ma karàhe ma hònnenge gènàngă, de ja tauru i hidàtoròka hinòto, ho i hidòlomòka ma totaleo gènàngă. Ho ma karàhe de ma popadéke gènàngă, ka i hònnenge màta-màta.

XLVa. Van de muis en de boomkikvorsch.

Eens waren een muis en een kikker bevriend, zoodat, waar ze ook heengingen, alleen maar met zijn tweeën. Toen gebeurde het eens (dat) de kikker sprak, zeggende: vriend, morgen gaan wij tweeën op een feest, ginds aan den overkant van het water. En toen sprak de muis, zeggende: ik vriend, als je geen prauw hebt, kan ik niet gaan, want ik en gij zijn verschillend; ik voor mij, als ik gindsch in het water zwem, dan sterf ik. Toen sprak de kikker, zeggende: vriend heb maar geen zorg, als het morgen is, dan

zal ik je brengen. Dus sprak den volgenden dag de kikker, zeggende: vriend, kom hier, dan zal ik je een strik om den hals maken, en (die) zal ik ook om mijn middel doen, en vervolgens zal ik met ons zwemmen, en we komen aan den overkant. Toen de muis dat inwilligde, vertrokken ze zwemmende; dus toen ze midden in het water kwamen, dook die kikker, en hij dook onder, en hij hield zich vast aan een steen daar beneden, totdat die muis gestorven was, daar boven op het water. En toen was er een vogel, Koloba geheeten, die honger had, dus ging hij om eten te zoeken, en hij vond het lijk van die muis, en als zij daaraan trok, waren het twee aan een rij; dus werden ze (beiden) door den vogel opgegeten. Dus die muis en die kikvorsch gingen allemaal dood.

XLVI. KUPA-KUPA.

O njawa de o mia-mia.

O njawa wo ma têngo o rêdi wo diâi; bôte de o bole wo dàtomo bôto de i hohôka de i òmuku. Ma mia-mia jo goana de jo tòhiki. Ma dutu wo tòma ma wa daenua. De wo ma hininga: o àngkali òkia ta pàke, la i àkunu ta tòma ma mia-mia gènàngă. De hao o àngkali moi wa màke, de o gòta ma tigonon wa lè de wa haino, de wo diâi o njawa-njawa moi, de àha ma gòta ma tigonon wa hièhe ma njawa-njawa gènàngă. De hao ma njawa-njawa wa malàika o rêdi ma goronàka. Bôto de àha ma mia-mia i boaino, j'ato, oh, hobati, no dodôa gènàngòka, o wànge ma hauku, uha no gògêre gènàngă kudau. I haluhu i àkunua, hêbàbu o gòta, dàdi ma mia-mia i tòhiki i àkunua, wa tobôte o njawa. De ma moioli ja ino ja bityarali, i haluhu i àkunua. Ma mia-mia j'ato, nàko to ni tèmoli de no haluhua, dône to ni gòhara. Gènàngòka ka wa lehali, j'ato: to ni leha ma moioli; de i haluhua. De ma giana ma honòngga ja pòka, de ja pòka ja taulòka. De éna ma mia-mia jo bityara j'ato: àhi giana uha no tyo, nàko no hi malaua dône àhi giana ma honònggali to ni hipòka; jo pòkali, gènàngòka j'ato: nàko no hi malaua dône to ni hipitokali: de hao j'ato: nàko no malaua àhi lou ma honòngga, dône ma honònggali. Ja malaua, de ma lou ma honongali ja pitokòka. Gènàngòka de ma dutu wo ma hiadonòka, w'ato: ngòna, mia-mia, ani wànge ka nènàngă, dône to ni tòma. Bôto éna ma mia-mia j'ato, uha no hi tòma nèngòkadau, la no hi ao dika ani tauika,

de la ha ika, de o kodòfu na lè la no hi hauo àhi ròèhe ma amoko, duga-duga àhi làko de àhi giana, de àhi lou, uha na hauo. Bòto, unàngä ma njawa gènàngä wa mòtèke o mia-mia ma bityara, dàdi ma làko, de ma lou, de ma giana wa hauoua. De bòto àha wa hihupu, de wa tuhuku. De ma mia-mia j'ato, uha no hi hihupu, la duga-duga o tau ma goronàka de hao no hi tuhuku. De wa tuhuku, de ma uku i tòkara, de i hidoaka o tau ma gorònaiïe, de hiadono ma njawa gènàngä ài tau ja ukuòka; de o bërèra moi màta-màta ja tuhukòka de ma mia-mia i ma oaròka.

XLVla. De mensch en de aap. (84).

Een man maakte een tuin, en toen die klaar was, plantte hij pisang. En toen die vrucht droeg en die (vrucht) rijp was paste een aap daarop en stal ze. De eigenaar (wou) hem dooden, maar hij trof hem niet. En hij overlegde: wat zal ik voor list gebruiken, opdat ik die aap dooden kan. En toen vond hij een list, en hij haalde boomhars, en als hij aangekomen was maakte hij een pop, en toen smeerde hij die boomhars op die pop. En daarna pas liet (verliet) hij die pop midden in den tuin. Vervolgens kwam die aap en zeide: hé vriend, wat doe jij daar? de zon is heet, je moet daar niet blijven staan. Het kon niet antwoorden, want (het was) hout, dus kon die aap niet stelen, hij meende (dat) het een mensch was. En hij kwam weer en hij praatte weer (tegen die pop) (en) die kon niet antwoorden. De aap zeide: als ik weer tegen je spreek, en je antwoordt niet, dan zal ik je slaan. Toen vroeg hij maar weer, zeggende: ik vraag je nog eens, en het antwoordde niet. En hij sloeg hem met de eene poot, en als hij sloeg, was hij vastgekleefd. En hij, die aap sprak, zeggende: houdt mijn hand niet vast, als je mij niet laat begaan, dan zal ik je ook nog met mijn andere hand slaan. Hij sloeg weer; toen zeide hij, als je mij niet laat begaan, dan zal ik je ook nog schoppen, en daarna zeide hij: als ge mijn eene been niet laat begaan, dan zal ik ook nog met het andere (schoppen). Het liet niet los, en hij schopte ook nog met het andere been. Toen kwam de eigenaar daar aan, zeggende: jij, aap, het is nu je dag, dat ik je dooden zal. Vervolgens hij, die aap, zeide: je moet me nu hier niet dooden, maar breng me maar naar je huis, en vervolgens als we daar zijn, moet je arenvezels halen, en me daarmee omhullen over mijn heele lichaam, alleen

maar, mijn handen en mijn pooten en mijn oogen, moet je niet inhullen. Vervolgens hij, die mensch, deed volgens de aap zijn raad, dus zijn oogen, zijn handen en zijn pooten hulde hij niet in. En vervolgens zou hij hem naar buiten brengen en aansteken. En die aap zeide: breng me niet naar buiten, alleen maar, laat me binnen in je huis, en daar moet je me pas aansteken. En hij stak hem aan, en het vuur vlamde, en het (vuur) steeg op naar boven in dat huis, totdat het huis van dien man heelemaal verbrandde, en een heel dorp verbrandde, en die aap is weggelopen.

XLVII. KUPA-KUPA.

O Njawa moi de o kàho.

Nàga o njawa moi wa pàliara o kàho moi, de o kàho gènànga, duru ka ha magawe, hiadono o màidjànga de o òde i öiki i lingiri, ho i wi gao ma njawaika, hiadono o njawa gènànga wo morëne ho o kàho gènàngä, ka o inomö i hëmo-hëmore wa ike i òlomo. Gènàngòka moioli o kàho gènàngä i penjaki, de ma njawa gènàngä wa tèmo w'ato: nènàngä ngòna kàho 't òlukòka ngohiòka no gogògëre, hăbăbu ani fâidah kokiakaua. De ma kàho i ła malëke, ho i ma djobo, i ma hilingiri o ngi. Gènàngòka ma kàho gènàngä i wòha-wòhama o hònganika, de o gòta ma amoko moi ja màkeika de ma timiòka i ma iduòka. De gènàngòka nàga o totaleo moi, ma ròmànga o koloba, i tòhiki o dèdènge ma bèlaka, i tàngi ma kàho ma lokuiìle i òlomo. Gènàngòkadau, de ma totaleo i òlomo, de ma dèdènge ma bèleka i tiha ma kàhouku, de ma kàho i ma lega dākuiìle de ja màke ma totaleo gènàngä i òlomo. De ma kàho i tèmo j'ato: e, diauo, ngohi utu. Gènàngòka ma totaleo ja umo ma dèdènge gènàngä, ho ma kàho ja òlomòka. Gènàngòka ma kàho i tèmo j'ato, diauo, ngòna duru na bodò hiadono ngohi to ni hibodò. Kokogènàngä, de ma totaleo ja tòhata, de ja utuku ma kàho, hiadono ma kàho i hònèngokali.

XLVIIa. De mensch en de hond. (85)

Er was eens een man, die een hond hield, en die hond was heel vlijtig (vurig) zoodat hij herten en varkens zocht, en die aan dien man bracht, zoodat die man in zijn schik was, dus gaf hij dien hond niet anders als heel lekker eten te eten. Toen gebeurde het

eens (dat) die hond ziek werd, en die man sprak, zeggende: gij hond, ik wil nu niet meer dat je bij mij blijft, want je brengt me niets geen nut meer aan. En die hond was beschaamd, dus vertrok hij (om) zich een plaats te zoeken. Toen ging die hond het bosch in, en hij vond eenen grooten boom, en aan den voet daarvan ging hij liggen. En toen was daar een vogel, Koloba geheeten die een stuk gedroogd vleesch gestolen had, die ging zitten boven den hond om te eten. Toen die vogel aan het eten was, viel een stukje van dat gedroogd vleesch naar beneden naar dien hond, en de hond keek naar boven en ontdekte den vogel, die aan het eten was (zag dien vogel eten). En die hond sprak, zeggende: och kameraad (geef) mij een stukje! Toen gooide die vogel dat vleesch naar beneden, dus die hond at het (op). Toen sprak die hond, zeggende: kameraad, je bent erg dom, zoodat ik je bedotten kan. Aldus werd die vogel boos, en hij plukte dien hond brokken vleesch uit, totdat hij dood was.

XLVIII. KUPA-KUPA.

O njawa moi de ngoi hekata.

Nàga o njawa moi de ngoi hekatòka, de o wànge moioli, o nauru genàngă, ngoi hekata wo mi tèmò, w'ato: nàko bòte t'òiki, to laungu, la to lio de to àhoko, no haluhu. Ho de wo mi tèmò kokogénànga nàga, o nauru moioli wo higihě-gihěne o tau ma pòrètòka, ho de w'òikòka, ami ròkata, o nauru genànga, wa ino wo mi aòka. De wo mi ao, de o gilidànga moi wa malàika, de wo hiběhèhòngo w'ato: nàko ami ròkata wo boa la wo àhoko, no haluhu. Genàngòka i ma djobo ho de i òikòka, ho o kàho moi ja niki hiadono i ma hiadonòka mànga tauika, ma kàhò genàngă i lioli mànga tauino. Ho de ma ngòheka ami ròkata wo boa, de wo àhoko, w'ato: e, ngoheka no momiki, de ka o gilidànga moi mànga ngiòka de i haluhu.

Genàngòka wo wòhama mànga dàngirukn, wo mi lega. De wàto wa ika ka o gilidànga moi. Genàngòka o nauru genàngă ài hininga i huha, hiadono wo ari. De wo ari ma kàho moi wi tèmò j'ato: uha ani hininga i huha. Ngoni hekata o nauru moi wo mi aòka, ma o nauru genàngă ài tau ta màkèòka, ho nàko u'ato no mi ngoho, ngohi to màngàku to ni hihira. Ma kiani no bėrani, hăbàbu mànga tau ma himàngòka o màtyàna moi. De ma ngoheka ami ròkata nènàngă w'ato: h'òiki dika. Genàngòka i ma djobo, ho de o

ngèkomika ma kàho i tèmo j'ato: nènàngă bôte no goana, no hidodiài, hăbăbu năga mănga tau ma himàngôka o gôta moi, de o gôta gènàngă ma timika i pidahôka, de năko ta ika o mătŷăna gènàngă to tigi, la de ja tđhata, la de i hi niki, done t'oara nènànga ma pidahino to boa. Ho de ênàngoli i wđhama, ngòna na tđma. Gènàngôka ja ika, ma kàho j'ato no hi damă nêngôkadau, la ngohi ta ika ta tèmo. Ho de una wo damă, ênàngă i ôiki, ma mătŷănika ja tèmo, j'ato: diauo, àhi djou ngoi hekata no mi hihupu. Ho de i tèmo ma kàho, de ma mătŷăna ja tđhata, de jo dooara, de ma kàho i wđhama ma gôta ma pidahika, de ma mătŷăna ma ka gènàngika i wđhama, ho de i wđhama gènàngika, ma ngoheka ami ròkata gènàngă wa tđmăka. De ma mătŷăna i hđnêngôka, de ma kàho i wđhama i tèmo ma nauru ma homoaika gènàngă, j'ato: djou, uha no hi ngamo ngohi, ma nènàngă ta ino, àhi djou ngoi hekata to mi ngoho. Kokogènàngă de ma nauru gènàngă wo hawana, ho wo mi higiliôka. Ho de mo liôka, ami ròkatôka de wo mi leha, w'ato: ja dodđa gènàngă, ho o njawa ma homoa na môtêke. De munàngă m'ato: àmo, năko ko ti môtêkua done wo hi tđma, ho ka ma òa ho ti niki, ho ka no hi ngoholi.

XLVIIIa. Van een man en zijn vrouw.

Er was een man die een vrouw had, en eens op een dag sprak die man tot zijn vrouw, zeggende: als ik zoo meteen weg ga om met de lijn te visschen, en ik dan terugkeer en roep, moet gij antwoorden. Dus, terwijl hij zoo tot haar sprak, luisterde een andere man achter het huis, dus toen hij, haar man, weggegaan was, kwam die man (die andere) en nam haar mee. En als hij haar meenam, liet hij een bromvlieg achter, en bestelde die, zeggende: als haar man komt en hij dan roept, moet gij antwoorden. Toen vertrok hij, dus, toen hij weggegaan was, ging een hond hen achterna, totdat hij tot aan hun huis gekomen was, en toen keerde die hond terug naar hun huis. Toen kwam die vrouw haar man en hij riep, zeggende: hé vrouw, sta op, en er was niets op hun (slaap) plaats dan die bromvlieg, en die antwoordde. Toen ging hij het huis binnen, en keek naar haar op hun slaapbank. En ach, hij kwam en (er was) maar een bromvlieg. Toen werd die man bedroefd, totdat hij weende. En (als) hij weende, sprak die hond zeggende: wees niet bezorgd, een man heeft je vrouw meegenomen, maar ik

heb het huis van dien man gevonden, dus als gij zegt (dat) gij haar halen wilt, ben ik bereid om voor je uit te gaan. Maar ge moet moedig zijn, want voor hun huis is een tijger. En de man van de vrouw zeide: laten we maar gaan. Toen vertrokken ze, dus sprak onderweg die hond, zeggende: pas nu op en wees heel voorzichtig, want voor hun huis is een boom, en die boom heeft van onderen een gat, en als ik vooruit ga, tot dicht bij dien tijger, zal die kwaad worden en zal me naloopen, dan vlucht ik, en ik zal in dat gat komen, dus dan zal die ook er in gaan (en dan) moet gij hem dooden. Toen gingen ze voorwaarts en de hond zeide: wacht mij hier, dan ga ik vooruit om te blaffen. Dus wachtte hij daar, en die (hond) ging en sprak tot den tijger, zeggende: makker, doe de vrouw van mijn heer naar buiten komen. Dus, toen hij sprak, die hond, werd die tijger boos, en zat hem achterna, en die hond ging in dat gat van dien boom, en die tijger ging daar ook in, dus toen hij daar ingegaan was, doodde hem die vrouw haar man. En als die tijger dood was ging die hond (het huis) binnen en sprak tegen dien anderen man, zeggende: heer wees niet boos op me, maar ik ben gekomen om de vrouw van mijn heer te halen. Aldus werd die man bang, dus gaf hij haar terug. Dus als ze teruggekeerd was tot haar man, vroeg hij haar, zeggende: hoe komt dit, dat je met een anderen man meegaat. En zij zeide: lieve help, als ik hem niet gevolgd was, dan had hij mij gedood, dus was het maar goed, dat ik met hem meeging, dus kon je me weer terug halen.

XII. KUPA-KUPA.

O njawa moi wo ma têngo wo hihànga.

Hàra moi i dàdi, o njawa moi wo ma têngo wo hihànga ma dekána de hao o tònaka moi wa màke, de wo leha o kuàha de ma haekika, w'ato, o tònaka moi ma dòto, gènàngă o bërèra èko koiwa. De ònàngă j'ato: ngòne ho hiorikua gènàngòka. Bòto de àha una ma njawa wo hihihànga gènàngă wa leha, nènàngòka o dunia ma hira o haeke moi, ma Uku, kiaka wa ika. Ònàngă j'ato: to unàng' ài bërèra daku. W'ato: nàko i àkunu, o njawa ni hindòto ni hi mòtêke, la ma haeke gènàngă ti lingiri, la ti màke, la ti leha o bërèra. Wi leha, una w'ato wo hiorikua. Gènàngòka una ma njawa wi hihihànga w'ato: nàko i àkunu iti ni hi mòtêke, la ma dòto moi gènàngă ha adono. De ònàngă ja màngaku ja mòtêke hiadono

ma doto gènàngă. I adono de wo leha w'ato: nèngòka o bërèra èko koiwa, de una ma haeke gènàngă w'ato: koiwa. Una ma njawa wo hihihànga w'ato: koali, o bërèra nèngòkadau. De ja ika, de ka o lòku moi ja màke. De ma njawa wo hihihànga w'ato: nàko i àkunu ha doa i adono daku ma lòkuile. Ònàngă ja mòtêke, hiadono dakuile. Ia ile de ka o hëlewo moi ja màke de wo lehali w'ato: nènàngă o kàpung, èko koiwa. De òna ma njawa j'ato ngomi mi hohiorikua. De w'ato ngohi nènàngă o kiriti ma dudungu. De ma haeke w'ato, nàko no òkèrua, kiani ka ho lio. De unàngă, wa hihihànga w'ato, nàko i lākunu, beka, ni ja ino la (ho) hëlènga nēna o hëlewo, done ha màke, o àkèrè èko koali. De wa bityara w'ato: o gòta ma hòka ni ja hi lè de wi hidodidai, de wa hiòkèrè. Gènàngòka de wa lehali: nèngòka de ma njawa èko koali, de òna j'ato: ma njawa koiwa. De w'ato: nàko kokogènàngă, beka to àhoko. De wo àhoko (de) wo ihène o njawa mànga ilini, de una wa tèmo nàga de ma njawa. Bòto de hao wa hidoaka o ngoheka ja ngimoi de ja hindoto i ma himàtoko. Ge unàngă ma njawa wa hihihànga, la hupaja mànga hininga ja hitiài ài dodiau, de wa bityara: o wàngè nènàngă ni ja hàkihiòka de ni ja orikòka. Nàko i àkunu, ka ho lio dika ngini de ngohi, hupaja jarèhe, mèdiringi i ni hohininga, de uha ni ja wòhànga. O wàngè nènàngă, ngini de ngohi duga-duga ti hidoaka àhi tabea ngini.

XIIa. Van een man, die verdwaald was. (86)

Het gebeurde eens (dat) een man verdwaalde op zee, (na) langen tijd vond hij een land, en hij vroeg (daar) aan het volk en de hoofden, zeggende: (daar is) een kaap van een land, is dat een dorp of niet? En zij zeiden: wij weten niet (wat) daar is. En vervolgens vroeg die man, die verdwaald was: hier is uit de vroegere wereld een hoofd, een hoekoem, waar is die heen? Zij zeiden, zijn dorp is Zuidelijk. Hij zeide: als het kan, dat dan twee van ulieden me volgen, opdat ik dat hoofd kan zoeken, en (als) ik hem vind, zal ik hem vragen (naar) dat dorp. Hij vroeg hem (en) hij (dat hoofd) zeide: (dat) hij het niet wist. Toen sprak die mensch die verdwaald was: als het kan, ga jullui dan maar met me mee, opdat we aan die kaap komen. En zij stonden toe, om hem te volgen tot aan die kaap. Zij kwamen er, en hij vroeg: is hier een dorp of niet, en hij, dat hoofd, zeide: neen. Hij, de mensch die

verdwaald was, zeide: neen, (maar) er is *hier* een dorp. En ze gingen voorwaarts en zij vonden slechts een berg. En de man die verdwaald was, zeide: als het kan (laten) wij hem beklimmen totdat we er boven op zijn. Zij volgden totdat zij boven waren. Boven aangekomen vonden zij slechts een steen, en hij (de verdwaalde) vroeg weer: is hier een dorp of niet. En zij, die menschen zeiden: wij weten het niet. En hij zeide: ik heb dorst. En dat hoofd zeide: als ge niet drinkt, moeten we maar terugkeeren. En de man die verdwaald was, zeide: als het kan, welaan, kom dan hier, opdat we dezen steen opnemen, (opbeuren?) dan zien we (of hier) water is of niet. En hij sprak, zeggende: haal me boombladeren, en ze maakten die voor hem in orde, (als drinknappen) en hij dronk er uit. Toen vroeg hij weer: zijn hier menschen of niet, en zij zeiden: neen, er zijn geen menschen. En hij zeide: als het zoo is, komaan, (dan zal) ik roepen. En hij riep en hij hoorde stemmen van menschen, en hij sprak: er zijn menschen. Vervolgens deed hij twaalf vrouwen opkomen (die) zich vertoonden. En die man die verdwaald was, opdat de harten van zijn gezellen tot rust zouden komen, sprak: op dezen dag zijt gij getuigen geweest, en gij hebt het gezien. Als het kan keeren wij maar terug, gij en ik, opdat morgen, overmorgen gij er aan denken zoudt, en gij het niet vergeet. Op dezen dag, gij en ik, ik biedt u allen maar mijn verontschuldiging aan. (of: ik groet u allen maar).

L. KUPA-KUPA.

O Koano moi de o gilaongo moi.

Nàga o bërèra moi de ma koano, de ma moioli ma koano gènàngă wo ma òhiki, de ài ali-ali wa hiata, de wa kèlèngauku ài dātèkòka. Gènàngòka ma gilaongo wa ino, de wa tòhikòka, hiadono ma koano gènàngă wo ma òhiki i bòto, de wa lingiri, ma ko wa màkeokaua. Ho de koiwa, ma koano gènàngă wo lio ài tauino, de wa ino de wo huloko o njawa ja ngoho o njawa jo mài-màihì de o njawa jo gogomàtère. Gènàngòka ja ino màta-màta, jo gogomàtère, de jo mài màihì gènàngă, de ma koano wa leha, w'ato ngohi nènàngă ti ni àhoko màngale àhi ali-ali moi i hihàngă ho ti ni àhoko ni jo màihì. De gènàngòka ma njawa gènàngă, utu jo màihì, utu jo gòmàtère, ho de i bòto, ma koano gènàngă wa leha w'ato: tyaràkia, àhi ali-ali gènàngă, o njawa ja tòhiki, èko ngohi dika to hihànga. Gènàngòka

jo mǎi-mǎihi de jo gogòmâtère jo tèmò j'ato: gènàngǎ ani ali-ali, barikua ngomi ò de ko mi hiòrikua, ho nàko ka o njawa ma homoa, dōne ko hiorikua. De kokogènàngǎ ma gilaongo gènàngǎ wa ino ma koano ài tau ma dàtèkòka, de wa kèlèngauku, de w'òiki wo gila-gila ma koanoika, wo tèmò, w'ato: djou! nàko ngohi, ani ali-ali gènàngǎ ka ta màke. De ma koano gènàngǎ wo tèmò w'ato, iti na màke, nàko na màke, dōne to ni parahèngi o rupia ratuhu hange. Gènàngòka ma gilaongo gènàngǎ wa ika, wa lè, ho de wa ino, w'ato: djou, nènàngǎ to ngòna ani ali-ali. Gènàngòka ma koano gènàngǎ wi hidoaka o pipi ratuhu hange gènàngǎ, de ma gilaongo gènàngǎ wo lio ài tauika. De gènàngòka i tédèkànua, nàga o kàpa moi, i ma hiadono, de ma kàpa ma nàkoda gènàngǎ wo uti, ma koanoiha, de wa iha wa ao o bebe ma ngòhaka ma hinòto, de o gòta ma dobiki moi ma goa de ma dèkàra ho hiorikua. De ma kàpa ma nàkoda gènàngǎ, wo leha ma koanoika w'ato: nènàngǎ o bebe hinòto, kiàka ma bèka, kiaka ma nauru. De ma kàpa ma nàkoda wo tèmoli, w'ato, nàko nènànga na nàko, o kàpa danèna ka to ngòna ani kàpa. Gènàngòka ma koano wo huloko o gilaongo gènàngǎ wi ngoho, de wa ino, de ma koano wi leha, w'ato, ngòna gèna na nàko o bebe ma ngòhaka hinòto, kiàka ma bèka de kiaka ma nauru? Gènàngòka ma koano gènàngǎ wo tèmoli w'ato: nàko no hioriki, dōne àhi pàkàti o koano gèna to hidoaka ngònaika, la ngòna no koano, ma nàko ko no hiorikua, done to ni tòmà.

De gènàngòka ma gilaongo gèna duru ài hininga i huha, hǎbàbu ko wa nàkoua, de gènàngòka ma gilaongo gènàngǎ wo tèmò ma koanoika, w'ato, djou, nàko i àkunu tanu to liòhi àhi tauika. De kokogèna ma koano gèna wi higumàla, ho wo liòhi. Ho de ài tauòka wo ika, de w'òiki wo ma hohònènge, wo ma ngumo o gǎhiòko. De wo ma ngumòka, o bauhu wi hihàhuru ho ma kàpa ma timino wi hidutuku. Ho de wo tutukino, de ma kàpa ma njawa i ma tèke-ade-ade, j'ato: nènàngǎ ngòne ho gògère, ma nànga nàkoda dina, de o bérèra ma koano in ma bataru. De utu jo leha j'ato: òkia ja bataru, de wo ma tèngo w'ato: hǎbàbu ngòne nànga nàkoda wo leha ma koanoika, w'ato: o bebe me ngòhaka hinòto, kiàka ma bèka, kiaka ma nauru. De wo ma tèngo w'ato: gènàngǎ ma mura-mura, o bebe gènàngǎ ma ngòhaka, o àkèrè ma dàtèkòka ha kèlèngauku, la nàko i hiraika i tobòngo, o karika gènàngǎ ma nauru, de nàko moi i turuika, gènàngǎ ma bèka. De ma gòta gènàngǎ o àkèruku ha umo la ma dobiki i hirauku ja lutu, gènàngǎ ma goa de kiàka i turuku ja lutu, gènàngǎ ma dèkàra. Gènàngòka ma

gilaongo gènàngă wo ihêne, de wo lio dinaiha, de wa iha de wa diâi, o âkëre wo uheile o medjaka, de ma bebe ma ngôhaka wa lè de wo hituonino, de wa mała, de moi i hiraika, de w'ato: nènàngă ma nauru, de moi i toturu gènàngă ma bêka. De ma gôta ma dobiki gènàngă wa këlenga o âkëruku, de ma dobiki i hirauku ja lutu gènàngă ma goa, de ma dobiki i turuku, gènàngă ma dëkăra. Gènàngôka ma gilaongo gènàngă wo koano, de ma kapa wa lèôka, de ma koano ma hira-hira, wo dâdi o gilaongo.

La. Van den koning en den slaaf.

Er was eens een dorp met een koning, en eens ging die koning baden, en hij trok zijn ring van zijn vinger, en legde hem aan zijn zijde neer. Toen kwam die slaaf en stal hem, zoodat die koning, toen hij gebaad had, en dien ring zocht, hem niet meer vond. Dus als hij er niet was keerde die koning naar zijn huis terug, en (daar) gekomen zijnde gelastte hij lieden, om tovenaars en wichelaars te halen. Toen kwamen al die wichelaars en zij wicielden, en de koning vroeg, zeggende: ik roep jullui, omtrent mijn ring die verloren is, dus heb ik jullui geroepen om te wicielden. En toen, eenigen van hen wicielden, anderen tooverden, dus toen het klaar was, vroeg de koning zeggende. hoe is het er mee, is mijn ring door menschen gestolen, of heb ik hem maar verloren. Toen spraken de tovenaars en de wichelaars zeggende: omtrent uw ring, zelfs wij weten het niet, dus als gij het (anderen) vraagt, kan men het niet weten. (Misschien weten anderen het). En aldus kwam de slaaf op zij van het huis des konings en hij legde hem (den ring) neer, en hij ging rechthout naar den koning, hij sprak, zeggende: Heer, als ik (het was dan) zoude ik uw ring wel vinden. En de koning sprak, zeggende: als ge hem maar vind; als ge hem vind, geef ik u driehonderd gulden present. Toen ging die slaaf hem halen, dus, toen hij kwam zeide hij: heer, hier is uw ring. Toen gaf de koning hem dat geld, die driehonderd gulden, en die slaaf keerde terug naar zijn huis. En niet lang daarna, kwam daar een schip, en de kapitein van dat schip ging aan wal naar den koning, en landwaarts gaande nam hij mee twee jonge eenden, en een stuk hout, waarvan men het boven- of onder eind niet kennen kon. En die kapitein van dat schip vroeg aan den Koning zeggende: welke is (van) deze twee eenden het mannetje en welke is het vrouwtje? En de kapitein van

dat schip sprak nog, zeggende: als ge dit weet, is het schip daargindsch uw schip. Toen beval de koning om dien slaaf te halen, en (als) hij kwam, vroeg de koning hem, zeggende: weet gij omtrent de twee eenden, wat het mannetje en wat het vrouwtje is? Toen sprak de koning weer, zeggende: als ge het weet, dan zal ik mijn ambt als koning aan u geven, zoodat gij koning wordt, maar als ge het niet weet, dan zal ik u dooden. En toen kwam de slaaf in een groote moeilijkheid, want hij wist het maar niet, en toen sprak die slaaf tot den koning, zeggende: Heer, als het mag, keer ik eerst naar mijn huis terug. En aldus stond de koning het hem toe, dus keerde hij weer terug. Zoo was hij in zijn huis gekomen, en hij ging zich dooden, hij wierp zich in de zee. En als hij zich (er in) geworpen had, voerde de stroom hem mee, dus dreef hij tegen dat schip aan. En als hij aangedreven was, hoorde hij de lieden van dat schip met elkaar praten, zeggende: wij blijven hier, maar onze kapitein is aan land met den koning aan 't wedden. En sommigen vroegen: wat wedden ze, en een zeide: omdat onze kapitein vroeg aan den koning, zeggende: (van) twee jonge eenden, wat is het mannetje en wat is het vrouwtje? En een zeide: dat is gemakkelijk, (men moet) die eendenkuikens aan den kant van het water zetten, en, als dan een het eerste zwemt, dat is het mannetje, en, als er een het laatste is, dat is het vrouwtje! En dat hout (moet) men in het water gooien, en het stuk dat het eerste zinkt (is) het onderstuk, en dat daarna zinkt is het topeind. Toen de slaaf dat hoorde, keerde hij naar land terug, en aan land gekomen deed hij het, hij schepte water (in 't een of ander watervat) op de tafel, en hij haalde die jonge eenden, en zette ze achter elkaar, en hij liet ze los, en een ging vooruit, en hij zeide: dat is het mannetje, en een kwam achteraan, en hij zeide: dit is het vrouwtje. En dat stuk hout legde hij in het water, en het deel dat het eerst zonk was het worteleind, en het deel dat daarna volgde, het kopeind. Toen werd die slaaf koning, en hij nam dat schip, en de vroegere koning werd een slaaf.

Zie Wohia N°. 39.

LI. KUPA-KUPA.

O ngoheka moi mo ilaka de o nauru moi.

Hàra moi i dadi, o ngoheka moi mo ilaka de o nauru moi. Nàko de mo ilakòka, ami ròkata w'òiki wo ma lingiri. De wo mi gàhe

ngoi hekata, o mède hange ta lio. W'öikòka ài wànge hange, ma nauru moioli wa boa, ài biono ka ge unàngä. Bòto ma ngoheka mo leha: ja dodòda no lio. Unàngä w'ato to hininga ngohi hekata, dàdi ka to lio. Ma ngoheka m'ato, i bòto dika, ti damàha o mède hange. Nàko wo lioua, gOUNGU ngòna àhi ròkata. Gènàngòka o mède hange, de wo liòòka, ài biono ka ma tèro, dàdi ka o ngoheka ami hininga mo huhu, hiadono mo bityara. Hegàla Tuàn-tuàn de ma koano ja toòmuino, de ja putuhu ja àkunua. Gènàngòka de o bèrèra moiokali ja ika de jo bityarali, ma ja putuhu, j'àkunua. Bòto de hao o òpaha jo hupu o dowòngiòko de o ngòhaka moi wi màke. De hao ma ngòhaka gènàngä wa leha ma òpah'ika, òkia ja bityara? I hingàhu ma òpaha: o ngòheka moi de ami ròkata ja hinòto, de mànga biono ka i ma tèro, ma hidodogumu ma àkunua. Gènàngòka ma ngòhaka wo bityara w'ato: ka gènàngä dika, ni ja iha, ni ja hingàhu, nàko ngohi ta putuhòka. Bòtino ma òpaha ja iha, de ja hingàhu: o ngòhaka moi dàì, nàko unàngä o bityara gènàngä wa putuhòka. Bòto ma haeke wo huloko: beka, ni ja òko, ni hingoho, de wa iha wi huloko wa putuhu. Nàko de wa ihàka, wa leha, ma bòto nàga, èko koiwa; de ònàngä j'ato, èna nàga, de w'ato: ni ja aoino, la o medja ma lòkuòka ni ja tamile. Gènàngòka unàngä wo huloko ami ròkata ma dutu, w'ato: ngòna beka no wòhama. Wa ika de wo wòhama wa àkunua. De ma tèngoli wi huloko; wa ika de wa wòhamòka.

De hao wo himàtoko de w'ato: gènàngä o tòkata ma karimàngòka, de hao o tòkata gènàngä, o dunia ja màkeokaua. Bòto wo tèmo o ngohekaika, ani ròkata ge unàngä.

Lla. Een vrouw die met een man trouwde. (87)

Het gebeurde eens, dat een vrouw met een man trouwde. Toen ze getrouwd was ging haar man weg, om voor zich te gaan zoeken. En hij beloofde aan zijn vrouw, over drie maanden keer ik terug. Hij was drie dagen weg, (toen) een andere man kwam, wiens gelaat was als het zijne. Vervolgens vroeg die vrouw: waarom keer je terug. Hij zeide, ik heb mijn vrouw lief, dus keer ik terug. De vrouw sprak: het is genoeg, ik wacht op hem drie maanden (op haar man) als hij niet terugkeert zijt gij werkelijk mijn man. Toen, na drie maanden keerde hij terug, zijn gelaat was precies gelijk (aan dat van die andere man) dus kwam die vrouw in moeielijkheid,

tot ze er een rechtzaak van maakte. Alle Heeren en de Koning verzamelden zich, en zij konden het niet uitmaken. Toen gingen ze naar een ander land, en ze maakten daar weer een rechtspraak, maar ze konden het niet uitmaken. Daarna gingen de oppassers naar het strand, en ze vonden daar een knaap. En de knaap vroeg aan de oppassers: waar zijn ze over aan het praten? De oppassers zeiden: (er is) een vrouw met twee mannen, en hun gelaat is precies gelijk, (zoodat) ze het niet uit kan maken (wat haar man is). Toen sprak de knaap, zeggende: als het dat maar is, ga (dan) landwaarts en geef te kennen, indien ik (rechter) was, ik kon het uitmaken. Vervolgens gingen die oppassers landwaarts en ze gaven te kennen, (daar) is een knaap aan het strand, als die (hier was) zou hij die zaak uitmaken. Toen zeiden die hoofden: welaan, gaat naar zee en haalt hem; en hij kwam landwaarts (en) zij bevalen hem het uit te spreken. Toen hij landwaarts gekomen was, vroeg hij: is hier een flesch of niet? En zij zeiden: hier is er een. En hij zeide: breng hem hier, en zet hem op de tafel. Toen beval hij haar werkelijken man, komaan, ga jij er in (in die flesch). Hij deed het maar hij kon er niet ingaan. En de eene (nog) beval hij (er in te gaan) hij ging en ging er in.

En toen wees hij het aan en zeide: dat is een zending van booze geesten, en toen zagen ze die booze geest niet meer op de wereld. Toen zeide hij tot de vrouw: hij daar is je man.

LII. MAWEA.

O Totoade nènàngă de o goduru wo ma têngo, ài
tàpihuma o kariàngă.

Naga o njawa wo ma têngo ai tàpihuma o kariàngă. O wàngé moiuku de ài tàpihuma gènàngă wo ma hinoa de w'òiki o bobèrèkika mo ma têngo, de w'ato: eh, bèreki. De muna mo haluhu m'ato: eh! o nàgòna gèuàngă io àhoko i àto: bèreki? Hăbăbu ngohi nènàngă ka moiua mànga ajo de mànga bèreki. De muna gènàngă ma bèreki mo òlomo ami inomo o widara, de ma kài ma bèreki gènàngă mo ngike ami widara ma kài, ho i òlomo ma kariàngă gènàngă. Ma gènàngă bukan o kariàngă, ma o goduru dika ài tàpihuma. De ma bèreki gènàngă mo òlomòka de ma kariàngă i àto: bèreki! tanu h'òiki ho ma òhiki, de i àto: nàko bèreki de an' igonòka de nànga haeke ho higòfo utu! De kokogènàngă ma bèreki gènàngă ma lè

moi ami igono de ma kori, de ma kori i bôto, to ma bërèki gènàngă mo noa o hudeuku, de to ma kariàngă gènàngă, ma kabèlànguku mo noa. De gènàngă i bôto i ôiki i ma ôhiki o ngàiruku, de i ma ôhiki ma kariàngă gènàngă i tèmò i àto bërèki: ngòna no ma ôhiki ma ngàiri ma utuòka la ngohi nèngòka. De ma bërèki gènàngă mo ma ôhiki o ngàiri ma utuòka, de ma kariàngă gènàngă dàidòko i dadu. De ma bërèki gènàngă mo ma ôhikua ho ka mo pulo-pulono o kariàngă gènàngă, dònè i ma ôhiki t̃yaràkia. Mo ma hidulukino ma pulo-pulono, de kòmahutiani de ma kariàngă gènàngă i àiki ma tàpihuma, de i àikuku ka o kariàngă moi. Ma ma dòla o goduru moi dure ko ài hàiloa ài utu màta-màtaka o guràtyi de o halàka, de ài kuliti de ài lou de ai giàma màta-màta ko o itàng de o folori. De ma bërèki gènàngă mi dooara, de m'ato, hiòko danòngo, danòngo, na ino ngohino, nènàngă ngohi ngoni òle èko ngoni bërèkiino. De gènàngă i bôto, de ma goduru gènàngă, ài tàpihuma o kariàngă wo ma hinoa, de io lio o bërèki ami tauika gènàngă. De io lioika gènàngòka, de ma bërèki gènàngă mo mi gàhoko ma koano o wàngè ma njonjie ngoi òra, nàko i àkunu de tanu ma hikawing de ami ngòhaka o goduru gènàngă. De o hutu moiuku de ma goduru gènàngă w'ôiki ma koanoieye, de wa iye de wo wòhama ma koano ngoi òra ami ngiika, ma ài tapihuma o kariàngă gènàngă ko w' àikua, de ma màke ma koano ngoi òra gènàngă m' àto eh, o aewani nènàngă i dódòda i wòhama de nènàngă to ngohi àhi ngiino. De kogènàngă ma kariàngă gènàngă i doa, ami kuruhiuku i gògèruku, de i àto: ngohi nènàngă ma koano o wàngè ma hohòru wo hi huluko to wòhama ani ngiino nènàngă de to gàhoko dede ngòna, nàko ia òa to ni kawing, hàbàbu àhi àma wo hi huluko. De muna gènàngă mo haluhu: tje! ngòna gènàngă o kariàngă de o aewani ma dorou de to ni hidòdòda to ni kawing. Kokogènàngă ma kariàngă gènàngă i ma liòka ma bërèki ami tauika, de kokogènàngă de ma bërèki gènàngă ma hulukoli ma kariàngă, m'ato: abeika, n'ôiki ma Koano o wàngè ma njòujie ài humuòka dònè no mi màke o gilaongo moi, o gilaongo gènàngă to ma koano wàngè ma njòujie ngoi òra ami gilaongo. Nàko na ika de no mi màke o gilaongo gènàngă, de no hibèhèhongo munangika n'ato: bòteani, ma hutuku ma koano o wàngè ma hohòru ài ngòhaka wo boainoli ngònaino. De kokogènàngă ho boteani io hutuku ma goduru gèna wo boakali ma koano ngoi òraika. Ma goduru gènàngă ài tàpihuma o kariàngă gènàngă, wa huputòka. De wo wòhama ma koano ami ngòraniha, ma koano ngoheka gènàngă mo kiditokòka, hàbàbu to unàng' ài

kumàti i mi daeně, de kokogěna o àkěre ma hohutulu wo mi himahau, de hao mo wàngoli, de mo momikino de mo leha m'ato: ngòna nénàngă òkia ma ngòhaka? De wo haluhu w'ato: ngohi nénàngă ma koano o wànge ma hohòru ài ngòhaka, ta ino to ni gàhoko nàko i àkunu de to ni kawing. De kokogénàngă munàngă gènàngă mo màngàku mi kawing unàngă. De mo màngàkuòka de unàngă wo liokali ngoi bėrėkika, de wo mi hingàhu munàngika, w'ato: ma koano wànge ma ujònjie ngoi ora gènàngă ka mo mòdėke ngohi to mi kawing. De kokogénàngă ngoi bėrėki gènàngă mo morėne hiadono ma hidodòhihi. De unàngă w'ato: ngohi o hutu to lio, de wo mi hibėhėhòngo w'ato: nénàngă o Djumàti moi ka de ta ino to ma hingòhama. De ma goduru gènàngă de wo ma hingòhama, ài djara moi ma haeke tumidòka, gènànguku wo barėne, de ài hurudadu io hira-hira ia moritumidi de ia tumidi, de io tototuru ia moritòda de ia motòda, de ma bėrėki gènàngă mo hira-hira mo hòla-hòla moduku. De gènàngă ma koano ngoi òra gènàngă ami loaika mo hihòhedka o mòho ma gare-garėhe. De ma Koano wànge ma hohòru ài ngòhaka gènàngă, de ài hurudadu màta-màta ia kilòliti ma tumidino ami tau, de hao una wo uti de wo wòhama ami ngiika, de ma koano ami ba de ami kuàha, màta-màta jo diài o rameàng, hiadono o djumàti moiino de àha i pàha.

Gènàngă dika ma gurutu.

LIIa. Dit is 't verhaal van den jongeling, wiens mom een leguaan was.

Er was een mensch, wiens mom een leguaan was. Eens op een dag deed hij zich in zijn mom gaan, en hij ging naar een oudje, en zei: wel, oudje! En zij antwoordde en zeide: wel, wie zijn het die me roepen en zeggen: oudje! Want ik ben van niemand de Moeder en van niemand het "oudje". En zij, dat oudje, zij at haar eten, kaladi vruchten, en de schillen ervan, dat oudje, gaf zij hem (bedoeld is aan de leguaan, 't geen blijkt uit den vorm "mo ngike" van ike) haar kaladischillen, dus at die leguaan. Maar dat was geen leguaan, maar slechts het mom van een jongeling. En dat oudje had gegeten, en die leguaan zeide: oudje, laten we gaan om ons te baden, en het zei: indien oudje, je hebt klapper, dan wasschen we ons hoofd een baetje, ('t woord wil zeggen,

't haar reinigen met behulp van fijngeraspte klapper, die men er al wasschende in wrijft, om het reukloos, of aangenaam riekend (?) te maken). En alzoo dat oudje ze haalde een klapper en raspte die van haar klappers en de rasp (ervan 't kan ook wezen: ze haalde een klapper en raspte die), en toen ze geraspt had, dat van het oudje deed ze op een bord, en dat van de leguaan deed ze in de klapperdop. En toen dat klaar was, vertrokken ze om zich te baden in de rivier, en terwijl ze baadden sprak die leguaan, zeggende: oudje, baadt gij verder de rivier op, en ik hier. En dat oudje, zij baadde zich verder de rivier op, en de leguaan naar den zeekant. En dat oudje baadde zich niet, dus slechts zij keek naar die leguaan, hoe hij zich dan baadde. Zij verborg zich om te kijken, en zoo meteen, en die leguaan deed zijn mom af, en hij deed het af, als maar een leguaan. Maar zijn inhoud was een jongeling, verbazend mooi, zijn haar was allemaal goud en zilver, en zijn nagels en beenen en armen, alles slechts juweelen en edelgesteente. En dat oudje overliep hem en zeide: och arme kleinzoon, kleinzoon kom bij me, hier bij je grootmoeder of bij je oudje. En daarna en die jongeling deed zich weer aan zijn leguaan mom, en zij keerden terug naar het huis van dat oudje. En zij waren daar teruggekeerd, en dat oudje vroeg haar, de dochter van den Koning van het Oosten, indien het kon, dat ze trouwde met haar kind, die jongeling. En op een zekeren nacht, die jongeling vertrok naar den Koning (naar boven, omdat het paleis hooger staat waarschijnlijk) en hij ging naar boven, en hij ging in de kamer van des Konings dochter, maar zijn mom, die leguaan, had hij maar niet afgelegd (uitgetrokken), en toen ze het zag, die dochter van den Koning, zeide ze: hé, wat moet dat beest, dat het inkomt hier in mijn kamer. En alzoo die leguaan die klom op, op haar stoel zat het, en het zei: mij heeft de Koning van het Westen bevolen om in te gaan in je kamer hier, en te vragen aan u, indien het goed is, trouw ik je, want mijn vader beveelt mij. En zij antwoordde: jakkes, gij, een leguaan en een leelijk beest, en wat heb ik aan je om je te trouwen? Alzoo die leguaan keerde terug naar dat oudje haar huis, en alzoo dat oudje dat gelastte weer aan die leguaan, zeggende: komaan, ga naar de Koning van het Oosten zijn put, dan vindt je daar een slavin, die slavin is de Koning van het Oosten zijn dochter haar slavin. Als je gaat en haar vindt, die slavin, dan doe je haar aan haar (aan de koningsdochter) bestellen, zeggende: als 't duister is straks, dan komt de zoon van

den Koning van het Westen weer bij je. En aldus dan straks, als het duister was, die jongeling ging weer naar de dochter van den Koning. Die jongeling was uit zijn leguanen mom gekomen (gekropen). En als hij ging in de Koningin haar deur landwaarts, was de Koningin haast gestorven (de prinses wordt hier heel ongemotiveerd: Koningin genoemd) omdat zijn glans op haar viel, en alzoo maar bestreek hij ze met een beetje water het gelaat, en meteen leefde ze weer, en ze stond op, en vroeg, zeggende: *gij hier, van wat zijt gij een kind?* En hij antwoordde en zeide: *ik ben het kind van den Koning van het Westen, ik kom om je te vragen, indien het kan dat ik je trouw.* En alzoo zij nam het aan om met hem te trouwen. En toen ze het aangenomen had keerde hij weder terug naar zijn oudje, en zeide: *de dochter van den Koning van het Oosten stemt toe om met me te trouwen.* En alzoo werd zijn oudje zoo blij, dat ze lachte en weende tegelijk. En hij zeide *ik keer vannacht terug, en hij bestelde haar, zeggende: heden over een week slechts houd ik mijn intocht.* En die jongeling als hij zijn intocht hield, was er zijn paard met zeven koppen, daarop reed hij, en zijn soldaten die vooruit gingen waren zeven en zeventig, en die volgden waren vijf en vijftig, en dat oudje dat liep vooruit al dansende met de handen in de zijde. En toen had de dochter van den Koning op haar erf uitgespreid wit linnen. En de zoon van den Koning van het Westen en al zijn soldaten gingen rondom haar huis tot zeven malen, en toen pas steeg hij af en ging hij in haar kamer, en de Koningin haar onderdanen en haar volk, maakten allen feest, tot een week lang en toen was het uit.

Dat is de lengte er van.

LIII. MAWEA. O TOTOADE MOI NÈNÀNGǺ.

„De o njawa ia hinòto o gia-hekata io dàdi koano.”

Nàga o njawa ia hinòto o gia-hekata, ami ròkata gènàngǺ wo dàdi o koano, de ngoi hekata gènàngǺ mo dàdi Bòki. Ngoi hekata gènàngǺ i mi tilibu, de o dodiha moi ma amo-amoko ia ino de i àto: nia ngòhaka gènàngǺ, nàko de i dàdi, ka to ngohi àh'inomo. De kokogènàngǺ ma Bòki gèna mo ngòhaka, de i dàd'ino ami ngòhaka gènàngǺ. O njawa ma homoa ia ino de i taruòka mànga làkoino de o hilo, ho i pilokòka, de ma ngòhaka gènàngǺ ia lè de

ia ao ma dodiha ma ngiika de gènàngă de ia këlêngauku. O ngòhaka gènàngă o ngoheka. De kokogènàngă nàga o goduru ia hinòto, o gòtaka io doaiŕe ia pulo-pulono o njawa ma dorou gènàngă. De o njawa ma dorou gènàngă io liòka mànga tauika, o goduru gènàngă ia hinòto io uti de o gòta gènàngă, de i mi lè ma koano ngoi òra gènàngă, de i mi higilio, ma mànga tauika. De mànga gogòli de mànga wuhi i ma tèke-tagàliòka dede munànga, de kokogènàngă, muna ami àba de ngomi ajo mànga làko i pilokòka. De i bòto muna ma lauŕu de o igono, de gènàngòka mànga làko gèna i lio ho i hira-hirali. De ònàngă mànga làko i hëlèngaiye de i àto: hiòko ngòhaka, nènàngă o nàgòna i ni lè de o dodiha ma ngiòka gènàngă.

De kokogènàngă dika ma koano w'ato, abeika ni ja àhoko o kawàha i ma màta-màtaino, la nàko o nàgòna ngoŕi òra i mi lè ge ònàngă dòka i ma hekatòka dika ngoŕi òra nènàngă. De i bòto ma kawàha màta-màta io boaino de ma koano gènàngă wo leha w'ato: o nàgòna gènàngă i mi le ngoŕi òra de o huha de o tŕélàka ma goronàka gènàngă: nàko o nàgòna nàga i mi lè, ngoŕi ti hi-doaka munàngă la i mi hekatòka dika. Kokogènàngă ma goduru ma homoa gènàngă moi o moi o i àto ngoŕi, ngoŕi, ma momòngo ka io eluku, ko ònàngua i mi lè o tŕélàka ma goronàka gènàngă. De i bòto, muna ma koano ngoi òra dika ma tumutu ònàngă i mi lè-lè munàngă. Muna m'ato o nàgòna nàga àhi wuhi de àhi gogòli ia lè-lè de mi ma tèka-tagàli, ge ònàngă dòka i bòto. Dadi de kokogènàngă dika ma koano ngoi òra gènàngă, mi kawin ma goduru gènàngă. De ami ròkata unàngă wo dadi o koano ma amoko. De muna mo dadi Bòki Kolano, de ami àma gènàngă wo dadi o bërèra ma haeke, de ngoi hekata muna mo dadi o bërèra ma hae-koli dika.

Gènàngă ma gurutu.

LIIIa. Van twee menschen die een echtpaar waren en koning werden.

Er waren twee menschen die een echtpaar waren, haar man die was koning, en zijn vrouw die was koningin. Zijn vrouw was zwanger en een heele groote slang kwam en zeide: dat kind van ulieden, indien het geboren wordt, dat is maar mijn spijze. En alzoo die koningin beviel, en haar kind kwam ter wereld. Andere (vreemde) lieden kwamen daar, en besmeerden hunne (van de ouders)

oogen met hars, dus werden ze blind, en dat kind namen ze en brachten het naar de plaats van die slang, en daar legden ze het neer. En aldus waren (daar) twee jongelingen, zij klommen in de boomen (dit kan evengoed enkelvoud zijn) zij keken naar die slechte menschen. En (toen) die slechte menschen teruggekeerd waren naar hun huis, klommen die twee jongelingen af uit die boomen (of dien boom) en zij namen dat koningskind en brachten haar terug, maar naar hun huis. En hun armbanden, en hun kam die verruilden ze met de hare. En alzoo haar vader en haar moeder hun oogen waren blind. En daarna zij (dat kind) wreef ze met klapperolie, en toen (het licht in) hun oogen het keerde terug zooals vroeger. En zij (die ouders) openden hun oogen, en zeiden: och kind, wie heeft u nu gehaald van die plaats der slangen — slangenplaats? En alzoo maar die koning zeide: welaan, roep het volk allemaal hierheen en indien wie mijn dochter gehaald heeft, diezelve moet haar maar tot vrouw nemen, mijn dochter. En vervolgens het volk kwam allemaal daar, en die koning vroeg, zeggende: wie heeft mijn dochter gehaald uit het midden van de moeite en het ongeluk, indien iemand hier haar gehaald heeft, ik geef hem haar over, opdat hij haar maar trouwt. Alzoo, die andere jongelieden (dan die haar gehaald hadden) zeiden de een voor den ander: ik, ik, maar achtereenvolgens logen ze slechts, want zij (waren het) niet die haar gehaald hadden uit het midden van dat ongeluk. En daarna zij, het kind des konings wees naar hen, die haar gehaald hadden. Zij zeide: diegene hier (die) mijn kam en mijn armband genomen hebben en met mij geruild, diegenen zijn het. Dus alzoo maar, die dochter van den koning, trouwde dien jongeling (welke van de twee is niet bekend). En haar man werd een groote koning. En zij werd koningin Kolano, en haar vader, die werd hoofd van het land (of het dorp) en zijn vrouw, die werd ook maar hoofd van het land (of dorp).

(’t Is echt Tobeloreesch dat de ouders voor de kinderen plaats maken, niet uit belangelooze ouderliefde, maar omdat de kinderen eenvoudig de ouders op zij schuiven).

Dat is de lengte er van.

LIV. MAWEA. O TOTOADE MOI NÈNÀNGÄ.

De o njawa mo ma têngo m’öiki ami dumuleika.

Naga o njawa mo ma têngo, de ma moiuku de muna m’öiki ami dumuleika. De komahutuani de i ma màkeika o òde moi. De koko-

gènąǵă ma òde i tèmò i àto: he diauo okiaika n'òiki gènąǵă, de muna m'ato: uwo! o òde gènąǵă moi de i tèmò i dodiauo é! de kokogènąǵă dika munǵă ma duhuòka m'ato: de butye òde! Ma ma òde gènąǵă i òluku, i loarua. De kokogènąǵă muna ma òto de ami dia, de ma òde i àto: ilaha diauo, uha ko no hi òto, hǵbǵbu nǵko-no hi òto, dònè to hòněnge. De muna m'ato: ilaha, o òde nènǵǵă moi de i tèmò ho ka o njawa é. De komahutuani de muna gènąǵă i mi tòhata de mo hiòtoino de ami dia, de ma òde gènąǵă koiwa, ho ka o njawa moi i higòkoino gèna ma òde ma riòka, de ma njawa gènąǵă ài ròmanǵa Maukuguru, de una w'ato eh diauo ia dodòà ho no hi òto? Ngohi nènǵǵă ti ngini nia koano. De muna mo tèmò m'ato: ngohi 't àto bòte ò òde dika dàdi ngohi to bérani ta òto. De unǵǵă wo tèmò w'ato: gènąǵă ngohi dika, ma àhi tàpihuma o òde, de utuoli wo tèmò w'ato: ngòna diauo, no hi oriki, nǵko ka o òde de tanu i àkunua hǵkali-kali i tèmò-tèmò ho ka o njawa! ma hǵbǵbu de o njawa moi ma ngǵngò dàdi i tèmò-tèmò kokogènąǵă ma rupa. De kokogènąǵă Maukuguru w'ato: diauo ngòna nènǵǵă okiaíno ma njawa? De muna mo haluhu m'ato: ngohi nènǵǵă o Pǵhi-Todoreiha ma njawa, t'òiki àhi dumuleika. De una w'ato ngohi nènǵǵă o hònganòka ma njawa mǵnga koano. De una w'ato, he diauo, nǵko ia òa de to ni kawin la ngòna dede ngohi ha parèta to ngohi àhi kawǵha dina o hònganòka. De muna m'ato: to ngohi ò nǵga de àhi ròkatòka, de to ngohi àhi ròkata gènąǵă, dure wo kaja. De ngòna ngaro o koano ma to ni dodòà? ngòna gènąǵă, o hòngana ma njawa dé. De una w'ato: eh! ma ngohi ò, dure to kaja, de ia dodòà ho n'òluku to ni kawin? De muna m'ato: ngòna, ngaro ani kaja kiali, ni pòaua to ngohi àhi ròkata. De muna m'ato abeika, ngòna n'ato no kaja ho ani barǵng òkia honǵǵă ani tauòka? De unǵǵă w'ato: ngohi àhi tau ma goranǵka nǵga o gurǵtyi, ma nǵga o hude o gurǵtyi, ma nǵga o itǵng, ma nǵga... De munǵngoli m'ato: gèna to ngòna ani barǵng ko i wòeua de! De unǵngoli w'ato: abeika to ngòna ani ròkata ài barǵng na ètòngo, n'ato ko ha ngoe ho. De kokogènąǵă dika muna gèna ma ètòngo. De i bòto de muna ma ètòngo m'ato to ngomi mia barǵng o gurǵtyi koiwa duga-duga o itǵng de o folori, de o itǵng gumilǵng o njawò o gurǵtyi ma ngomi mi pǵke o bòki o itǵng, ma nǵga o kǵho o folori, ma nǵga o kǵpa o gurǵtyi ma ngomi mia pǵke mǵta-mǵta ngomi mi kurǵngua, dàdi ngohi ngaro ma to ni kawingua ngòna, de moioli ngòna, ngaro no koano, ma o hònganòka no gògèrè, ho to ni igoua. De ngohi o gǵhi ma

njawa, de àhi berera ma i hàiloa, dàdi ngaro ma 't òluku to ni kawingu! De i bòto gènàngă una wo ma dadiokali o òde, de wo liòka o hònganiha. De muna ma ma liòka mànga bërèraika.

Gènàngă dika ma gurutu.

LIVa. Van een vrouw, die naar haar tuin ging.

Er was een vrouw, en eens ging zij naar haar tuin (en eens was het dat zij naar haar tuin ging). En niet lang (nadat ze op weg was) trof ze (zag ze) een varken. En aldus sprak dat varken, zeggende: wel kameraad (vriend) waar ga je nu heen? en zij zeide: hu, daar is een varken, en het spreekt en het zegt: kameraad (het kameraad staat er) en alzo maar joeg zij (dat varken) weg, zeggende: koesch varken! Maar dat varken wilde niet (weggaan) het liep niet weg. En alzo hakte zij met haar hakmes (naar dat varken) en dat varken zeide: ontzettend, kameraad, je moet me maar niet hakken ~~want~~ want als je me hakt, dan ga ik dood. En zij zeide: verschrikkelijk: dit (is een varken, en het spreekt zooals een mensch! En zoo meteen werd zij boos, en ze sloeg er op los met haar kapmes (ze hakte schermend voor zich heen) en dat varken (was er toen) niet meer, alleen stond er een mensch op de plaats van dat varken, en die mensch zijn naam (was) Maoekoegoeroe, en hij zeide: wel kameraad, waarom hak je mij? Ik ben jullui koning. En zij sprak, zeggende: ik zeide (bij me zelf dit is) zeker maar een varken, dies durfde ik te hakken. En hij sprak zeggende: dat (was) ik slechts, maar mijn mom (is) een varken, en even daarna sprak hij weer zeggende: gij kameraad, ge ziet me, indien (ik) slechts een varken (was) dan (was) het toch heelemaal onmogelijk (moet het toch onmogelijk zijn, de zin staat in de voorw. wijs) dat het sprak zooals een mensch, maar omdat er een levend mensch in zit (in dat mom) is het dat het aldus spreekt.

En alzo zeide Maoekoegoeroe, kameraad, vanwaar zijt gij? En zij zeide: ik ben een mensch van Pahitodore (naar 't land gekomen) (dit P. is een ondiepte tusschen Halmahera en Morotai, ver in zee; 't schijnt echter dat men zich dat in den voortijd als eiland denkt) ik ga naar mijn tuin. En hij zeide: ik (ben) koning van de boschbewoners. En hij zeide: wel kameraad, indien het goed is (in uw oogen) dan trouw ik je, opdat gij en ik tezamen regeeren (over) mijn volk landwaartsch in het bosch. En zij zeide: ik ben ook met

een echtgenoot, en mijn man die is heel rijk. En gij, ofschoon (gij) een koning (zijt) maar wat heb ik met je uitstaande, een boschmensch! (de strandbewoners voelen een grenzenlooze minachting voor boschbewoners). En hij zeide: wel, maar ik ben óók heel rijk, en waarom dan wil je niet dat ik (met) je trouw. En zij zeide: gij, al waart ge ook nog zoo rijk, (maar) ge kunt niet op tegen mijn man. (Een dergelijke pocherij is ook echt Tobeloreesch). En zij zeide: welaan, gij zegt (dat) gij rijk (zijt), dus wat (heb) je al zoo voor goederen in je huis? En hij zeide: in mijn huis is goud, maar (er zijn) gouden borden, maar (er zijn) edelgesteenten, maar (er zijn) En zij zeide weer: dat goed van jou is niet veel, hoor! En hij zeide weer: tel (eens) op de goederen van je man, ge zegt immers dat het zoo veel is! En al zoo maar telde zij het op, en vervolgens telde ze en zeide: onze goederen (zijn) niet van goud, slechts van edelgesteente, en de samaar (hebben) andere menschen ook (wel) van goud, maar wij gebruiken (zelfs) een kat van edelgesteente, maar er is (bij ons) een hond van edelgesteente, maar er is (bij ons) een gouden schip, maar (wat we noodig hebben) te gebruiken is alles in overvloed (niet te kort), dus al is 't nog zoo, maar ik trouw je niet, en nog wat, gij, ofschoon (ge) koning (zijt) maar ge woont in 't bosch, dus houd ik niet van je. En ik ben een zee (strand) bewoner (mensch) en mijn dorp is maar heel mooi, dus, al is 't nog zoo maar ik wil niet, ik trouw je niet. En daarna maakte hij zich weer een varken, en hij keerde terug landwaartsch naar het bosch. En zij keerde voor zich terug naar hun dorp.

Zoover slechts de lengte (er van).

LV. MAWEA. O TOTOADE MOI NÈNÀNGÄ.

De nàga o njawa mo ma têngo, ami lako i pilokòka.

Nàga o njawa mo ma têngo, ami lako i pilokòka, de o wangeiye o ngoheka gènàngä mo gògèrè ka mo ngòha-ngòhaka, ho ami dodiauo ia ino io goa-goana ami ngòhaka. De kokogènàngä o njawa i mi goa-goana gèna ia màke o borua moi, de ònàngä gènàngä io goana o ngoheka gènàngä ami ngòhaka, ho ka de moi i huputuku, o njawa gènàngä io noàka o borua ma gorònauku. De o ngoheka gènàngä mo ngòhaka dika, mo ngòhaka dika, hiadono ia ngimoi de o tumidi. Ami dodiauo i mi goa-goana gènàngä ia noàka o ngòhaka gènàngä màta-màta, de kokogènàngä dika ònàngä gènàngä ia

lāhinòka o gāhiòko, dàdi o ngòhaka gènàngă io lamokòka o ngòoto ma goronàka. De kokogènàngă o ngòhaka gènàngă ia hitutuku o bërèra moiiha, o bërèra gènàngă o mèki de ngoi hekata mǎnga bërèra. De kokogènàngă dika ma mèki ngoi hekata gènàngă mo hupu, de ma mǎke o ngòhaka gènàngă de o borua gènàngă. O borua ma goronàka gènàngă ka io wère-wère. De ma mèki ngoi hekata gènàngă m'ato: ah! òkia gènàngă dòka o borua ma goronàka! De i bòto muna gènàngă mo lio ami tauiha, ma lè o bàhuku moi, de ma òko de ma bèlaka o borua gènàngă de ma mǎke o ngòhaka gènàngă ia ngimoi de ja tumidi, ma tjawali o ngoheka mo ma têngo, ami ròmàngă o ngoheka gènàngă, Ma djou bòki, de ia ngimoi, de ia butànga ka o nauru mǎta-mǎta. De kokogènàngă muna ma ao ami tauiha, de ma mèki gènàngă wa mǎke o ngòha-ngòhaka gènàngă de w'ato: eh, moi tanu ho na dumbòle, de ma mèki ngoi hekata m'ato: eh! wāhiòhi, hǎbābu mǎnga hohumudjuròhi. Dàdi nàko ia òa, de no na lingiròhi o njawa ma homoa la ho ma dumbòle. De kokogènàngă ma mèki gènàngă w'òiki wo lingiri o njawa ma homoa, ài gǎhe o djumāti moi de hao wo lio. Dàdi w'òikòka ma mèki gènàngă, de o ngòha-ngòhaka gènàngă ia ngimoi de o tumidi io hupu o dowòngiòko, de io ule-ule, de io totulada o ngòtiri o dowòngiòka, de mǎnga biràngă Ma Djou Bòki m'ato eh, gènàngă nàko ni diài de o gòta tanu ka ia òa ho hióru, de kokogènàngă o ngòhaka o nauru gènàngă i ma kira-kira de i àto: abeika, ha tǎili ho diài de o gòta. De i bòto ònàngă i àto, abeika ho bau o mèki ngoi hekatika o dia de o bàhuku la ho diài o ngòtiri o djuànga moi. De i bòto ònàngă gènàngă i ma djobo io diài, de o wǎnge gènàngă dika de ia bòtòka o ngòtiri gènàngă, de kokogènàngă, Ma Djou Bòki i mi àhoko mo harenòko o ngòtiròko la ho ule-ule ho hide-hidète. De kokogènàngă dika io ule-ule i bòto, de ònàngă mǎta-mǎta io uti la de io diài o àkali moi i àto kokonèna: eh Bèrèki, nènàngă i mi hāhinòka duru, nako ia òa, de ani bòhoko moi ma amo-amoko no mi ike, o hila mi hihakài mi ja hibauru. De kokogènàngă ma hidoaka o bòhoko moi duru i lamoko. De i bòto ma àkère io hauku, ho de i tuha-tuhāra, de i mi tǎgoko ma mèki ngoi hekata, de i mi tònò ma bòhoko ma goronauku ho mo hònèngòka. De ma mèki ài gǎhe ngade i adono, ho de wo boa ma mèki gènànga ma ngòhaka mǎta-mǎta gènàngă ko i iwa mǎnga tauòka, hǎbābu io hidètòka, de ma mèki ngoi hekata ma mo hònèngòka. De kokogènàngă dika ma mèki gènàngă i wi tòhata, de hiadono una wo doa o gòta moi duru ma guritir. Gre

de wa tutumu o ngöotika, de wa màke mànga hidëte duru ma hohutulukàhi; de wo uti wa niki wo tiboko, de wa daenë, de w'ato ngini màta-màta o wànge nènàngä ni hönënge, hëbàhu àhi ngòmaha ma gagao ni j'aòdka, de ngohi hekata ma ni mi tò màka, dàdi o wànge nëna ngini ni hönënge. De mànga biràngä ma Djou Bòki m'ato: eh, bërëki amo mi ja howonòka ho ha tòtòkiaua de ani ngòmaha ma gagao. Gëna Ma Djou Bòki ma tyoino de m'ato: eh, bërëki nènàngä ani kia? De una w'ato: eh ngòha-ngòhaka, gënàngä uha ni ja tigi-tigi. De ma mèki gënàngä una ka wa rapàti dika ho de wa tyo ma ngòtiri ma duruika de ma mèki gënàngä ài ngòmaha ma gagao, Ma Djou Bòki mo hibòha, ho i wèdèròka, de ma mèki wo hönëngòka, de i wi lutuòka o ngöotuku, de wo ma dàdiòka o pàhi moi. De Ma Djou Bòki de am'irànga ia ngimoi de ia butànga io hidètòka, mànga bërèraika io lio.

Gënàngä ma gurutu,

Lva. Er was een vrouw wier oogen blind waren.

Er was een vrouw wier oogen blind waren, en dagelijksch was die vrouw en beviel maar, dus kwamen haar gezellen en pasten op haar kinderen. En aldus de lieden die op haar (de vrouw) pasten vonden een kist, en zijlieden, die op de kinderen van die vrouw pasten, zooals er een uit kwam, deden die lui het in die kist. En die vrouw, zij baarde maar, zij baarde maar, tot er zeventien waren. (Ook kan bedoeld wezen: zeventien malen). Haar gezellen die haar bewaakten, deden al die kinderen er in (in de kist) en aldus zij dreven maar naar zee (wellicht bedoeld „zij lieten ze drijven naar zee“, maar dat staat er niet), dus werden die kinderen groot in 't midden des Oceaans. En aldus die kinderen dreven aan aan een dorp op 't land, en dat dorp was het dorp van een (meki) toovenaar en diens vrouw. En aldus maar die toovenaar zijn vrouw kwam naar het strand, en zij vond die kinderen en (of „in“) de kist. In die kist maakten ze maar leven. En de vrouw van den toovenaar zeide: hé, wat is dat daar in die kist? En vervolgens (toen) — na afloop daarvan — van haar zeggen zoo) keerde ze terug naar haar huis aan de landkant, zij haalde een bijl, en ze kwam naar zee en ze spleet die kist en ze vond die kinderen zeventien, maar slechts één meisje; de naam van dat meisje was Princes, en die zestien waren allemaal jongens. En aldus bracht ze ze naar haar huis landwaartsch. En die toovenaar vond die kinderen en zeide: hè laten we een tot

spijs bereiden (het woord geeft aan „zacht maken“ zoodat een tandelooze het zuigen kan, zooals heksen doen met jonge kinderen volgens 't volksgeloof), en de vrouw van die toovenaar zeide: hé, nog niet, want ze zijn nog klein. Dus als het goed is, dan zoek ons nog andere lieden om ze tot spijs te bereiden. En aldus die toovenaar vertrok en zocht andere menschen, en beloofde dat hij over een week zou terugkeeren. Dus hij was vertrokken die toovenaar, en die zeventien kinderen kwamen naar buiten naar het strand en zij speelden, en zij teekenden prauwtjes op het strand, en hun zuster Princes zeide, wel, dat, als je 't van hout maakt dan zal het goed zijn om mee te roeien, en aldus die jongens overlegden bij zich, en zeiden, komaan we probeeren om het te maken van hout. En vervolgens zeiden ze: komaan, we leenen van de vrouw van den toovenaar een hakmes en een bijl, vervolgens maken we een prauw djuanga. En vervolgens vertrokken ze en maakten het (een) en op dienzelfden dag maar en ze voleindigden die prauw, en aldus riepen ze Princes dat ze in de prauw zou klimmen, en vervolgens zouden ze spelende zeilen. En aldus maar waren ze klaar met spelen, en allemaal stegen ze uit, vervolgens maakten ze een list, zeggende aldus: wel oudje, nu hebben we ergen honger, als het goed is, geef ons dan een heele groote pan, we willen sago koken en sagopap aanroeren. En alzoo gaf ze hen een heele groote pan. En vervolgens maakten ze het water heet, zoodat het kookte, en ze vingden de vrouw van dien toovenaar en stopten ze onder water in die pan, dus stierf ze. En de termijn van dien toovenaar was haast aangebroken, dus als (toen) hij kwam die toovenaar waren de kinderen allemaal weg uit hun huis, want ze waren weggezeild, en de vrouw van dien toovenaar maar ze was dood. En alzoo maar die toovenaar werd kwaad, zoodat hij in een boom klom die heel hoog was, en staarde (tuurde) naar de zee, en hij vond (zeg, ontdekte) hun zeil maar heel klein nog (een uiterst klein beetje). En hij klom af, hij volgde hen, hij zwom, en hij bereikte hen, en hij zeide; gijlieden allen zult sterven op dezen dag, want mijn toovervoorwerp heb je meegenomen en mijn vrouw maar je hebt ze vermoord, dus vandaag sterf jullui ook.

En hun zuster de Princes zeide: wel oudje, we hebben toch (tegen je) overtreden, dus wat gaat ons je toovervoorwerp aan. Toen pakte de Princes het beet, (en liet het hem zien,) en zeide: wel oudje, wat is dit van je? En hij zeide: wel kinderen komt daar niet dichtbij (aan). En die toovenaar kwam maar dichtbij en hij pakte de achterstevan van de prauw, en de Princes sloeg die toovenaar zijn toover-

voorwerp, zoodat het verbrijzeld werd, en die toovenaar is gestorven, en hij is verzonken in de diepte der zee en hij is tot een zandbank geworden. En Princes met haar zestien broers zijn weggezeild, zij zijn teruggekeerd naar hun kaimpong.

Zoo is ook de lengte (van het verhaal).

LVI. MAWEA.

O Totoade nènàngă de o njawa ia hinòto o gia-ròkata.

Nàga o njawa wo ma têngo, de wo mi kawing ma Bòki wàsiloleo ngoi òra, de unàngă de ngoi hekata j'ato: i òiki ma nauru ài àmàika de ngoi ajoika. De ma bérèki mo ma têngo i mà kamàke; o bérèki gènàngă ami ròmànga o ngo kinaboro. O kinaboro gènàngă ami ràki duru ko ha ngoe, o dowòngika. De ma Bòki loleo ngoi òra de ami ròkata gènàngă io nàhihu ma kinaboro ami ràki ma hòhoko, de i bòto wo doa o wale o utu moi; de wo doa ho de i tūhu, ma ngo Kinaboro gènàngă mo ihēne ma wale moi i tiha ho i tūhu, de m' ato: eh, o nàgòna gènàngă ia tòhiki àhi wale. De kòmahutuani de ma ngo kinaboro, na ràki ma dutu gènàngă m'ato: wale, no ma kokurutiye! Muna mo dèmo-dèmo hiadono ma hinòto de ma wale gènàngă i tubo, ho duru ma gurutye, de unàngă ka wo doa dika, dàku ma waleiye, ho hiadono ngoi hekata gènàngă wo mi màlaika ma wale ma timiòka, hiadono ma ngo Kinaboro mo mi tòmakà, de ami pàkeang màta-màta mo ma lèòka ma ngo Kinaboro. De mo ma hipàkeika, de mo tèmo m'ato: wale no ma poluluku, no ma poluluku, de ma wale o utu moi gènàngă, i dàdi i polulukuokali, de ami ròkata gènàngă wo utiòka de ma ngo Kinaboro gènàngă mo hipàkeika to ngoi hekata ami pàkeàn ho ko wo mi nàkoua. Una wa tobòte ka ngoi hekata i goungu. Ma munàngă mo hònnèngòka hăbàbu mo mi tòmakà, dàdi gènàngă una de ma ngo Kinaboro i ma djobòka to unàng' ài tauika, de ia ika o nauru ài dimòndòka, de ami pàkeang màta-màta ia tagàliòka, de io diàì o rameàng moi, ma dèkana hiadono o wàngè tumidino; i mi hirame, de mo ma hidokouku o tikàra ma lòdkuku. De kokogènàngă muna ngoi hekata ma dutu mo hònnè-hònnènge, mo wàngoòkali, de m'òiki ma niki ònàngă, de ma daenè de mo mi tòmakà ma ngo Kinaboro gènàngă, de muna gènàngă mo dàdiokali to ami ròkata.

Gènàngă dika ma gurutu.

LVIa. Dit is het verhaal van de twee echtelieden.

Er was dus een man, en die trouwde met de dochter van Boki-wasiloleo, en hij en zijn vrouw zeiden, zij gingen naar die man zijn vader en zijn moeder. En een oude vrouw ontmoette ze, die oude vrouw heette Kinaboro. Kinaboro had heel veel aanplanten aan het strand. En de dochter van Bokiloleo ('t schijnt de bovenstaande naam verkort) en haar man hadden sterke begeerte naar de vruchten van de aanplant van Kinaboro, en zoo klom hij in een mangaboom. En hij klom, dus plofte het, en die Kinaboro, zij hoorde een mangavruucht vallen, dus plofte het, en zij zeide: hé, wie stelen daar mijn mangavruuchten? En meteen, die Kinaboro, de eigenares van die aanplant zeide: mangaboom, ga in de hoogte (wordt heel hoog). Zij zeide het tot tweemalen toe, en die mangaboom schoot de hoogte in, heel hoog, en hij, (die man die vruchten stal) klom maar boven in die mangaboom, dus, totdat hij zijn vrouw achterliet aan de voet van dien boom, totdat die Kinaboro haar doodde, en al haar kleederen nam ze voor zich, die Kinaboro. En zij bekleedde zich (met de kleederen van die gedooide vrouw) en zij sprak, zeggende: mangaboom, wordt laag, wordt laag, en die eene mangaboom werd weer laag. En haar man (van die gedooide vrouw) klom er uit, en die Kinaboro die droeg de kleederen van zijn vrouw, zoo kende hij haar niet. Hij meende 't was werkelijk zijn vrouw. Maar zij (zijn werkelijke vrouw) was gestorven omdat zij haar gedood had, aldus hij en die Kinaboro, ze vertrokken naar zijn huis. En zij gingen naar den man zijn ouders, en zij (die ouders) verwisselden al haar kleederen (ze trokken haar de bruidstooi aan) en zij maakten een feest gedurende zeven dagen, zij befeestten haar, en zij stond netjes op de mat. (een gewoonte bij het eerste bezoek der schoondochter aan de schoonouders). En alzoo, zij, zijn werkelijke vrouw, die gestorven was, ze leefde weer, en zij ging, zij volgde hem, en ze trof hem, en doodde die vrouw Kinaboro, en zij, zij werd weder haars mans (vrouw.)

Dat is maar de lengte.

XVII. MAWEA.

O Totoade nènàngă de o njawa mo ma têngo
de ami ngôhaka ia hinôto.

O njawa mo ma têngo de ami ngôhaka ia hinôto. De ma moiuku de muna de ami ngôhaka i ôiki i ma hônga, o ngàiri ma utuiha

de ia tòma o dungëri moi, ia tòma de io lioino de ia tètoro o dungëri gënàngă, de i bôtô de ia lðhoika. De kokogënàngă dika o ngòhaka gënàngă mâng'ajo m'òiki mànga rëdika, de mo hibëhëhongo m'ato nàko an'iràngă wo gari o dungëri gënàngă, ni ngàiki ma àkëme dika, ma ma gòhi gënàngă ngaro wo ari ma uha n'àiiki, hëbàbu gënàngă to ngohi. De m'òikòka, o ngòhaka gënàngă wo ari. De mi ngàiki o dungëri gënàngă ma àkëme, ma unàngă wa òluku, hëbàbu unàng'ài mau ma gòhi dika, dàdi kokogënàngă ngoi hirànga gënàngă m'ato: eh, o dungëri ma gòhi gënàngă to nànga ajo, dàdi ngaro no gari, ma ngohi to bāraniua t'àiiki. Ma am'iràngă gënàngă una ka wo ari dika, una wo mau ma dungëri ma gòhi dika, dàdi ngoi hirànga gënàngă ma poakaua mo hi gihë-gihëne, am'irànga wo ari, de i bôtô de ka o populàki moi ma àiki, de ma tòpoko o mui moi ma dungëri ma gòhi gënàngă, de mi hià'ëme ài àkirika de ahao wa ma'ala wo ari. De kokogënàngă dika mànga ajo gënàngă mo lioino mànga tauòka, de ma màke o dungëri ma gòhi gënàngă i kuràngòka o mui moi, de m'ato: o nàgòna gënàngă i ma òlomòka àhi dungëri ma gòhi? De ma ngòhaka gënàngă ngoi hirànga m'ato eh, àh'irànga dika wo gore-gorëhe, ho ti ngàikòka o mui moi. De m'ato gënàngă kàngano t'òiki o rëdika de to hibëhëhòngòka t'ato: ngaro an'irànga wo gore-gorëhe ma uha ni àiki, de ni ributu ho ka n'àiiki, ma o wàngë nènàngë, ngohi dede ngini ho mà kitingaka hëbàbu àhi dungëri ma gòhi an'irànga wo òlomòka, dàdi ngohi nènàngă 't òiki to tungono. De gënàngòka de muna m'òikòka dure ko ami gurutika, hiadono muna de ami ngòhaka ia hindòto gënàngă, i mà kamàkeokaua, ka hiadoadonika. De kokogënàngă òuàngă ia hindòto ma gia-biràngă io gògëre mànga tauòka, de ami irànga, gënàngă hiadono wo lamoko de hiadono wo goduru. De am'irànga gënàngă wo goduruòka, de unàngoli wo mi tèmo ngoi hiràngika w'ato: nènàngă ka nànga ajo ma ko i m'iwa, ho ngohi-oli to ma tingaka dede ngòna de nànga tau nènàngă. De kokogënàngă ngoi hirànga o ngoheka gënàngă mo ari mo ma lululu o loàka. De una w'ato: eh, uha no ari la no hi hàkài dika àhi bilaono. Koko-gënàngă dika ko mo ariokaua, de mo momiki de mi hàkài ài bilaono o kupa timidi, de ài kuru-kuru ma gòhi tumidi de ài bidoho o dobiki tumidi, de ài mòkuru o bèlaka tumidi de ài dohae o hitabu tumidi. De i bôtô wo ma djòbòka w'òiki wo towòngi; nàko o aere wo lingăna, de wo ma hiadonika, mànga nuhu ma dobikòka, de wo ma lega o ngoötika, de wa màke o nuhu moi i pudaiye ho wuhiani ma amoko, de w'ato eh, nènàngă dònë ta tyaràkia la ta

màke de to gògèrè o nuhu gènàngă. Kokogènàngă dika una wo ma kira-kira de i bôto una wo ma niàta ma Djouika w'ato ia Djou nàko i gougoungu ngohi to himànga de to pòrète de ka o Djou de ka o koano ma ngòhaka, de àhi làko fa ruhutòka la de ta hëlènga de nènàngòka de o nuhòka gènàngă o boleuòko i litauroko la i àkunu ngohi to boa gènàngòko ta dòku o nuhu gènàngă. De wo ma niata i bôto, de kokogènàngă dika o boleu moi i dàdi hiadono o nuhu gènàngă. De kokogènàngă de unàngă gènàngă wo ma dàgi wa nònu o boleu gènàngă, de wo ma hiadonika o nuhu gènàngă ma boleu gènàngă i dadiokali o ngòoto ma amoko. De unàngă wo gògèrè o nuhòka gènàngă, ma o njawa ko moiua, dure ho unàngă dika tèro-tèro wo ma tèngo, de ài tau ma koiwa. De gènàngă i bôto; unàngă gènàngă wo ma niàtoli ài Djouika w'ato ia Djou nàko i gougoungu to himànga de to pòrète la ngohi nènàngă ka o Djou de o koano ma ba de ma kuàha de àhi làko ta ruhutòka de ta hëlènga de àhi tau moi i diàiiè nènàngòka, la ngohi ka to wòhama dika. De wo ma niàta i pàha gènàngă i diàii'èòka ài tau moi de ma baràng i lòma-òmànga. De una gènàngă ka wo wòhama dika ho wo gògèrè gènàngòka. De kokogènàngă una tèro-tèro wo ma tèngòka de wo ma kira-kira w'ato: a nàko ngohi tèro-tèro to ma tèngòka to gògèrè o nuhu nènàngă, dònè i torou.

De kokogènàngă una wo ma niàtoli, w'ato ia Djou, nàko i gougoungu ngohi nènàngă ka to ngòna ani ba de ani kuàha de àhi niàta nènàngă na tarima, la no hi hidoaka o kawàha de mànga tau-tauòka nènàngă o nuhòka nènàngă, hopaja ònàngă i hi dodiauo ngohi. De kokogènàngă unàngă ài kuru-kuru moi, o kuru-kuru gènàngă wa huloko w'ato: kuru-kuru ngohi to ni huloko n'òiki, no mi dòtaka o pàkeàn nènàngă, o bàdju moi de o ngòèrè moi. Kogènàngă o kuru-kuru gènàngă i òiki i ao o pàkeàn gènàngă de i òiki ia lingeri ami bërèra. De ia màkèòka ngoi hiràngă ami bërèra gènàngă, de ami kàmpung ma dobikòka de i horène i àto, totoroio, o Abongoilio ngoi hiràngă ami tau okiàka ia ika. Am'irànga gènàngă ài ròmànga o Abongoilio. Ika o kuru-kuru gènàngă i hòhe de i tàngiuku o njawa mànga tau ma pòrètòka de i horènoli: Totoroio o Abongoilio ngoi hiràngă ami tau okiàka ia kaika; ika o tau moi ma pòrètòka i tàngiuku de i horène: Totoroio o Abongoilio ngoi hiràngă ami tau okiàka ia ika, de ma tau ma dutu i àto: nàko o Abongoilio de ngoi hirànga ma tau de daèna o kàpongo ma dobikòka o wale ma timiuku, de i hòholi ho de i tàngi kagènàngă o wale ma dèkaròka, de i horènoli i àto totoroio o Abongoilio ngoi hiràngă ami tau

okiaka ia kaika! De munàngă gènàngă mo ihêne o kuru-kuru gènàngă i àto: Abongoilio ngoi hiràngă de muna ami tau okiaka ia kaika, de muna gèna mo maràtya ami hininga ma goròna, m'ato: ah, gènàngă nàga o Abongoilio ài kuru-kuru, de muna gènàngă mo ari. Ika i higàlioli i horène ma kuru-kuru i' àto: Totoroio o Abongoilio ngoi hiràngă ami tau okiaka ia ika, de muna m'ato eh, nàko o Abongoilio de ngoi hiràngă de ngoi nèngòka! De ma kuru-kuru gènàngă i uti, de i hidoaka ami pàkeàn gènàngă de i àto: ngoi nènàngă e to lio, hăbàbu àhi bërèra ma gurutika dure. Eh, kuru-kuru wàhiðhi no lio la ho ma iduokàhi! Ma kuru-kuru gènàngă i àto: eh, ngoi to lio dika! Wahi no lio! Kogènàngă ma kuru-kuru gènàngă i himòtêke to muna ami dèmo, ho ma kuru-kuru gènàngă ka i gògèròhi, de i kinitarino de ma kuru-kuru gènàngă i lio ma bërèraika de ma Abongoilio ngoi hiràngă gènàngă m'ato: Nàko ia òa de to ni mòtêke la àh' irànga o Abongoilio mi ma màke. De ma kuru-kuru gènàngă i àto eh! ngòna gènàngă i àkunua no hi mòtêke, hëbàbu ngoi nènàngă ka to hòho! Kokogènàngă muna gèna ka mo ributu mo niki, de ma kuru-kuru gènàngă i àto: nàko gènàngă, abeika h'òiki! Kokogènàngă dika ònàngă i ma djobo. Ma kuru-kuru gènàngă i hòho, munàngă gènàngă mo ma dàgi, hiadono ma nuhu ma dobikòka gènàngă ia ika, de ma kuru-kuru gènàngă i àto: abeika, ngòna gènàngă o kiaika no boa? na màke dika to an'irànga o Abongoilio ài bërèra ma gurutika!

De kokogènàngă muna m'ato nàko kokogènàngă kuru-kuru ngòna dika no lio, la na ika, de o Abongoilioika i àto: eh, Abongoilio, bari ngoni hiràngă mo hibèhèhòngo no mi ngohoiha. Kokogènàngă una w'ato: eh, okiaikaua ho boa! De munàngă gènàngă mi dodamà de ko i w'iwa, de mo ari-ari dika, de hiadono ka mo hònenge.

Gènàngă dika ma gurutu.

LVIIta Dit is het verhaal van de vrouw met haar twee kinderen.

Er was een vrouw, en haar kinderen waren twee. En eens zij en haar kinderen, zij gingen visch voor zich zoeken, stroomopwaarts gaande in de rivier, en zij doodden één baars! Zij doodden die en keerden terug en zij kerfden die baars, (of „sneden hem in stukken“) en toen dat klaar was, rookten ze hem. En alzoo maar, de moeder van die kinderen ging naar hun tuin toe, en ze bestelde, zeggende:

7° Volgr. VII.

10

indien je broertje huilt om die baars, trek je hem maar het vleesch er af, (89) maar de kuit, ofschoon hij huilt, maar je mag die niet nemen, want die is voor mij. En toen ze weggegaan was, hilde het kind. En zij nam voor hem het vleesch van die baars, maar hij wou het niet, want zijn begeerte was maar de kuit, dus alzoo zijn zuster zeide wel, de kuit van de baars is voor onze moeder, dus, ofschoon je er om huilt, maar ik durf die niet weg te nemen. Maar haar broeder, hij hilde maar, hij wou maar die kuit van de baars hebben, dus kon zijn zuster het niet meer uithouden haar broer te hooren huilen, en dus nam ze vervolgens een naald maar, en ze stak een korreltje uit de kuit van de baars, en ze legde hem dat op zijn tong, en toen pas was hij stil! (hield hij op met huilen). En alzoo maar, hun moeder keerde terug naar hun huis, en ze bevond dat aan de kuit van die baars een korrel ontbrak, en ze zeide: wie heeft gegeten van mijn baarskuit? En de zuster van dat kind (dat die korrel gegeten had) zeide: wel, mijn broertje, hij schreeuwde er maar voortdurend om, dus heb ik voor hem één korreltje genomen. En zij (de moeder) zeide: juist dat, toen ik straks naar den tuin ging, heb ik je besteld, ik zeide: ofschoon je broer er om schreeuwt, maar je mag het hem niet geven, en jullui bent weerspannig, dus heb je maar genomen, maar op dezen dag gaan ik en jullui van elkaar af, want je broer heeft gegeten van mijn baarskuit, dus ik ga heen, ik verwijder me voor goed. (Een dergelijke lichtgeraaktheid over nog minder dan niets, is echt Tobeloreesch, en een der lastigste karakters trekken van de lieden.) En zoo gebeurde het, dat zij ging heel ver weg, zoodat zij en haar twee kinderen elkaar niet meer ontmoetten tot in alle eeuwigheid. En alzoo zij tweeën, die broeder en die zuster woonden in hun huis, en haar broer (die bleef bij haar) totdat hij groot was, en totdat hij een jongeling geworden was. En haar broeder was een jongeling geworden, toen sprak hij ook tegen zijn zuster, zeggende: (90) onze Moeder maar ze is er nu niet meer, dus ik ook scheid me af van jou en van dit ons huis. En alzoo zijn zuster, die vrouw, zij hilde, tot ze zich over het erf heen en weer rolde. (Een heele gewone manier, om sterke smart te betuigen). En hij zeide: wel, huil niet, maar kook slechts mijn teerkost. Alzoo maar hilde zij niet meer, en zij stond op en kookte zijn teerkost (deze overgang van de grootste smartuitingen tot de gewone verrichtingen alsof er niets gebeurd ware is ook echt Tobeloreesch.) zeven rijstzakjes met rijst, en zijn zeven kippeneieren, en zijn zeven stukjes betelvrucht, en zijn zeven schijfjes

pinangnoot, en kalk, om zeven maal die betel in te soppen en toen het klaar was, vertrok hij, gaande langs het strand, indien het vloed was, (men kan alleen bij eb langs het strand loopen) ging hij door het bosch, en hij kwam tot aan het einde van hun eiland, en hij bezag zich de zee, en hij ontdekte een eiland, dat boven het water uitstak, zoo groot als een kam (dus heel ver weg) en hij zeide: wel, nu dan, op welke wijze kom ik er toe om op dat gindsche eiland te wonen. Alzoo maar overlegde hij bij zichzelf, en daarna bad (wenschte) hij aan den Heer (het Opperwezen), zeggende: Ja Heer, indien werkelijk, 't zij ik voorwaarts ga, of me achterwaarts keer en slechts gij zijt er, en ik ook ben een Koningskind, dan zal ik mijn oogen dicht doen, en als ik ze weer open doe, dan van hier naar dat eiland zal er een droogte getrokken zijn, opdat ik daar langs kan gaan, als over een brug (het mij tot een brug maak) tot aan dat eiland. En alzoo hij ging voor zich die droogte op (zijn wensch was dus verhoord), en als hij tot aan dat eiland gekomen was, werd die droogte weer een deel van de groote zee. En hij woonde op dat eiland, maar niemand woonde daar (nog) op, alleen maar hij (was daar) werkelijk hij alleen, en zijn huis, maar het was er niet. En daarna bad hij weder voor zich tot het Opperwezen, zeggende: ja, Heer, indien werkelijk, 't zij ik voorwaarts ga en ik ga achterwaarts, en ik hier ben slechts de Heer en de Koning zijn onderdaan en zijn volk, dan als ik mijn oogen gesloten heb en ze weer open doe, en mijn huis is opgericht (gemaakt naar boven) hier, en ik heb slechts er in te gaan. En toen hij gebeden had was zijn huis opgericht, en het was vol met goederen; dus hij ging er maar in, en zoo woonde hij daar. En alzoo hij was werkelijk heelemaal alleen, en hij overlegde bij zich, zeggende: indien ik heelemaal alleen op dit eiland woon, dan is het slecht, (niet goed, onaangenaam.) En alzoo hij bad weder voor zich, zeggende: Ja, Heer, indien het werkelijk is dat ik slechts ben Uw onderdaan en Uw volk, hoor (ontvang) dan mijn bede deze, en geef mij volk met huizen hier op dit eiland, opdat zij mij tot makker zijn. En alzoo was er zijn (91) haan (of de vorige bede verhoord werd of niet wordt niet over gesproken), hij beval dien haan, zeggende: haan, ik gelast je te gaan haar te brengen deze kleederen (het blijkt later dat met „haar“ zijn zuster bedoeld wordt.) een baadje en een sarong. Alzoo ging die haan en bracht die kleederen, en hij ging, hij zocht haar dorp. En hij ('t onzijdig voornaamwoord is hier natuurlijk overal voor die haan gebruikt,) vond zijn (van dien eilandbewoners) zuster

haar dorp, en aan het eind van haar dorp daar kraaide hij zeggende: »totoroio, Abongoilio ('t eerste woord schijnt 't hanengekraai te moeten nabootsen, 't tweede is de naam van den eilandbewoner) zijn zuster haar huis, welken kant uit? Haar broeders naam was Abongoilio. Verder, die haan, hij vloog en hij ging weer op een tak zitten achter menschen hun huis, en hij kraaide weer: »totoroio» Abongoilio zijn zusters huis, welken kant op! verder, achter een huis ging hij op een tak zitten en hij kraaide: totoroio Abongoilio zijn zuster haar huis, welken kant op? en de eigenaars van het huis zeiden: ('t werkwoord heeft hier den meervoudsvorm) indien Abongoilio en zijn zuster hun (hier staat bepaald foutief het onzijdig bezittelijk ma) huis, dan is het ginds aan het eind van het dorp onder den mangaboom. En hij vloog weer, zoo ging hij zitten boven in den mangaboom, en hij kraaide weer, zeggende: totoroio, Abongoilio zijn zuster haar huis, welken kant uit? En zij, ze hoorde dien haan kraaien, zeggende: Abongoilio zijn zuster haar huis, welken kant uit (eigenlijk staat er: welken kant gaan ze uit naar het huis), en zij gevoelde in haar binnenste, zeggende: hé, daar is Abongoilio zijn haan, en zij die, ze weende. Verder, het herhaalde zich (of »hij herhaalde het») hij kraaide, die haan, hij zeide: »totoroio, Abongoilio, zijn zuster haar huis welken kant uit? en zij zeide wel indien ('t betreft) de zuster van Abongoilio, dan ben ik het. Die haan daalde af, en hij gaf haar de kleederen en hij zeide: ik deze keer maar terug, want mijn dorp is heel ver weg. Wel haan! (zeide zij) keer nog niet terug, laten wij eerst slapen gaan. Die haan zeide, wel, ik keer maar terug. Keer nog niet terug (zeide zij). Alzoo die haan hij volgde haar zeggen, dus die haan, hij bleef ook nog maar, en den volgenden morgen, en die haan keerde terug naar zijn dorp, en die Abongoilio zijn zuster zeide: indien het goed is dan volg ik je, opdat we ontmoeten mijn broer Abongoilio. En die haan zeide: wel, gij 't kan niet dat gij mij volgt, want ik vlieg maar. Alzoo zij ging maar te keer, om mee te gaan en die haan zeide: als het zoo is, welaan, we gaan maar! Alzoo maar, zijlieden vertrokken. De haan die vloog, en zij liep, (wandelde, stapte) naar de punt van dat eiland, en de haan zeide: welaan, gij, hoe zult gij er komen (langs wat weg?) Kijk maar je broer, Abongoilio zijn dorp is ver weg. En alzoo zeide zij: indien het alzoo is, haan, keer gij dan maar terug, en, als je er bent, dan komt Abongoilio me halen. En daarna die haan is weggevoegen tot naar zijn dorp. En die haan zeide tot Abongoilio:

wel Abongoilio, je zuster heeft me besteld dat gij haar van het land haalt. Aldus hij zeide, wel er is geen enkele weg om hier te komen (het geeft geen middel). En zij die, zij wachtte maar op hem en hij was er niet, en ze weende, weende maar, totdat ze gestorven is. Tot zoover is het maar!

LVIII. MAWEA. O TOTOADE MOI NĒNĀNGĀ.

De o njawa mo ma tēngo de ami ngòhaka o ngoheka
ia hinòto.

Nāga o njawa mo ma tēngo de ami ngòhaka o bori ngoheka. Ma moiuku de mǎnga ajo gēnāngǎ ami hiha mo tākōro, de mo bau to ngomi riaka ami bōngōno. De mo bauino, de mo tākōro gēnāngǎ ma hiha, de mo tākōro i bōto, ma bōngōno gēna mǎng'ajo mo gōgonòka, ma ònāngǎ ia mǎkeua ma gōgōno. De gēnāngǎ i bōto mǎng'ajo gēnāngǎ mo hōnēngòka. Dàdi ka de mo hōnēngòka ngomi riaka gēnāngǎ ma gǎhoko ami bōngōno m'ato: àhi bōngōno ni ja haino, de òna i àto: eh! oa! ngomi nēnāngǎ mi hiorikua ani bōngōno, hǎbābu kàharuòno ngohi ajo ma gōgōno ma ngomi mi ja mǎkeua, ma muna m'ato: ni ja haino dika, i tàiti ni ja lingiri. Ma òna gēna i àto: ho gēnāngǎ dōne ka o kiaika mi ja lingiri, hǎbābu mia ajo mo hōnēngòka. De muna m'ato: i tàiti ni ja lingiri! De kokogēnāngǎ mo hōne-hōnēnge gēna ngomi òra o riaka m'ato: hei, dōdoto, abeika, no gogògēre, la nǎng'ajo to mi niki o horogaika, to leha nānga oa ami bōngōno gēnāngǎ dōne o kiàka ia ika de o kiàka ma gōgōnika. De kokogēnānga munāngǎ mo ma djobo, mo mi lingiri ngomi ajo, ho de moi o kāmō-kāmoro i tuboije ami himāngòka, mo hidòtoino ho i tobikòka, de gēnāngika mo ma boàka. De ika mo ahoko ajo u! o ngo oa ami bōngōno o kiàka na haika. De kogēnāngǎ ma kāmō-kāmoro i tuboije ami himāngòka, ma òto ho ma hibitòka, gēnāngika mo ma boàka, de mo àhoko: ajo u! o ngo oa ami bōngōno o kiàka na haika, de muna gēnāngǎ mo haluhua, hǎbābu muna gēnāngǎ nāga o horoga ma goronàka. Ika, ma kāmō-kāmoro i tuboije ami himāngòka de mo àhoko: ajo u! o ngo oa ami bōngōno o kiàka na haika? De ngomi ajo gēnāngǎ mo haluhu ho hihiri i tēmo, m'ato, nāga-nāga, nàko nia oa ami bōngōno o bole ma goàka ta gōgōnika! Ika, ma ngòhaka gēnāngǎ mo àhoko: ajo u! o ngo oa ami bōngōno o kiàka, na haika, de kokogēnāngǎ munāngǎ mo ma hiadono o horogaika, de ngomi ajo mo mi mǎke de m'ato: hiòko! ngòhaka, na ino

òkia no huhu ho hiadono na ino nènàngă, o tòkata ma ngiino? De ma ngòhaka gènàngă m'ato eh, ajo, hëbàbu ngonì riaka mo mi ngamo, hëbàbu ami bòngõno na hihàngòka, dàdì nènàngă ta ino to ni leha o kiàka na haika. De muna m'ato, dòka o bole ma timiòka ta gògònika. De muna gènàngă mo mi noàka o boruauku. De ma tòkata i boaiño de i àto: nàga o Toginitaròka mànga bounu. De muna m'ato: ko moiua o Toginitarà nèngòka ta pàkeino ngohi. De kokogènàngă ma tòkata gènàngă i liòka, de ngomi òra gènàngă mo mi ba ho mo hupu de o borua gènàngă. De mo mi huloko mo lio ngomi òra gènàngă. De ngomi ajo mo mi hidoaka o tataleo moi. O tataleo gènàngă o boriri. De mo lioino de m'ato ani bòngõno éna nèna oa! De munàngă ma lèòka. De komahutuani màng' oa gènàngă, ma tòhiki de ma tòmakà mànga boriri. De ma ngòhaka gènàngă io ari, hăbàbu io hininga de io dòra mànga boriri gènàngă. De kokogènàngă dika ma boriri ma gògo moi i tihauku, de ia dàtomo ho i wàngo, de ma ròèhe moi gènàngă, o bèhi duru ma amoko de ma djàga gènàngă, i dàdì o kuàma, de ma hòka i dàdì o bàdju de o ngòèrè. De ma huri gènàngă i dàdì o tiwi, dàdì o ria-dòdoto ia hinòto gènàngă io dàdì o kaja ma njawa, de i tedékanua, o gòta gènàngă i ruba, de ma dèkara gènàngă i tubuku o bërèra o Tarinateuku, de ma goa gènàngă ka nènàngòkadau. Dàdì ma goa gènàngă o Tobèloho. Dàdì o Tobèlo nènàngă i kajaua, hăbàbu ma gòta ma goa gènàngăo nènàngòkadau. De o bërèra o Terinate gènàngă i kaja, hăbàbu o gòta gènàngă i ruba, ma dèkara gènànguku.

Gènàngă dika ma gurutika.

LVIIIa. Van een vrouw en haar twee dochters. (92)

Er was eens een vrouw, en haar kinderen waren beide meisjes. Eens gebeurde het, dat hun moeder klopte haar schaamgordel (deze wordt uitsluitend door mannen gebruikt, dus het „haar“ moet niet worden opgevat, alsof het voor eigen gebruik was,) en ze leende haar oudere zuster haar klopper. En ze leende die, en ze klopte die schaamgordel, en toen het kloppen klaar (afgelopen) was, die klopper bergde hun moeder weg, maar zij (die kinderen) zij vonden niet de bergplaats (de verberging ervan). En na die dingen hun moeder die stierf. Zoo werd het toen ze gestorven was (dat) haar oudere zuster hen vroeg (om) haar klopper, zeggende: geef mijn klopper hier, en zij zeiden: wel tante, wij weten niet je klopper

(waar die is) want onlangs mijn moeder ('t woord staat in 'tenkelvoud) ze borg (die) weg, maar wij vonden (zagen) het niet, maar zij zeide: geef jullui slechts hier, heel gauw zoek jullui hem. Maar zij (die) zeiden: tot dat doel dan, waar zullen we zoeken, want onze moeder is dood! En zij zeide: heel gauw zoek jullui hem. En alzoo de gestorvene vrouw haar oudste dochter zeide: wel jongere, komaan, gij blijft, en ik volg onze moeder naar den hemel (onder dit woord moet alleen verstaan worden: gene zijde des grafs) ik vraag (aangaande) onze tante haar klopper, waarheen die toch is, en waar ze die heeft opgeborgen. En alzoo, zij vertrok, zij zocht haar moeder, zoo eens ook een wolk schoot voor haar omhoog, zij hakte daarin met haar hand, zoodat hij brak, en daarlangs (door de gebroken wolk) kwam zij. En verder riep ze: moeder, (vrouw) tante haar klopper waarheen heb je die gebracht? En zoo die wolk hij schoot op voor haar, zij hakte alsof zij trapte, ('t kan ook zijn dat ze met haar voeten hakkende beweging maakte) daarheen kwam ze en ze riep: moeder (vrouw) tante haar klopper waarheen heb je die gebracht? en zij (de moeder) antwoordde niet, want ze was in den hemel. Verder die wolk schoot voor haar op, en zij riep: moeder, (vrouw) tante haar klopper, waarheen hebt ge die gebracht? En haar moeder die antwoordde, alsof een mug sprak, zeggende: hij is er, hij is er, indien het jullui tante haar klopper is, aan de voet van den pisang, heb ik hem verborgen. Verder dat kind riep: moeder, (vrouw) tante haar klopper waarheen heb je die gebracht, en alzoo had zij den hemel bereikt, en haar moeder ontdekte haar en zeide: helaas, kind, je komt hier, wat heb je voor moeite zoo totdat (je zelfs) hier komt in deze plaats van weerwolven? En dat kind zeide: wel moeder, omdat je oudere zuster tegen ons opspeelt want haar klopper hebt gij weggemaakt, dus nu kom ik hier (opdat) ik je vroeg: waarheen hebt gij die gebracht? En zij zeide: gindsch onder de pisang heb ik die geborgen. En zij (de moeder) deed haar (de dochter) in een kist. En die weerwolf kwam daar, en zeide: hier is de lucht van lichtmensen. En zij zeide: niet een lichtmensch heb ik voor me gebruikt hier. En alzoo de weerwolf keerde terug, en zij deed haar kist open, zoodat ze uit die kist kwam. En zij gelastte haar terug te keeren (aan haar kind). En haar moeder gaf haar een vogel. Die vogel was een (93) loeri. En zij keerde terug en zeide: je klopper is alhier, tante! En zij haalde die. En straks hun tante die stal en doodde hun loeri. En die kinderen weenden, want ze dachten aan,

en ze hadden medelijden met hun loeri. En alzoo maaar van die loeri zijn veeren, was een gevallen, en zij plantten hem, (94) dus hij groeide, en zijn stam die was een heel groot ijzer, en de takken ervan werden lansen en de bladen dat werden sarongs en baadjies. En de bloemen dat werd geld, dus die gezusters zij beiden werden rijke lieden, en niet lang daarna, viel die boom om, en zijn top viel in het dorp (stad) Ternate, en het worteleind slechts hier naar beneden. Dus dat worteleind zijn hier de Tobeloreezen. Dus het werd dat Tobelo niet rijk was, want de boom zijn worteleind (was) hier beneden. En de stad Ternate is rijk, want die boom viel met het topeind daar neer.

Aldus maar de lengte.

LIX. MAWEA. O TOTOADE MOI NÈNÀNGĂ.

De o njawa mo ma têngo m'ôiki mo tungôno.

Nàga o njawa mo ma têngo m'ôiki mo tungôno, ma hăbăbu muna ma laràng ami palôla o utu moi. De ami ngôhaka o nauru wo ma têngo wa pàgêlôka o gâhumu moi. Dădi gènàngă m'ôiki mo tungôno. De kokogènàngă dika muna hiadono ka mo hônênge ko mo liookaua. De muna m'ôiki ho hiadono m'adono o bërêra Boi, ma njawa ma ko moiua. De muna: oh! nènàngă to tyaràkia, àhi tau ma koiwa! De muna gènàngă m'ato abeika to hitàili to ma niàta ma Djouika. De kokogènàngă muna mo ma niàta, de i pàha, ami tau moi o gitadauku i dideuku. De kokogènàngă muna mo gògêre gènàngă. Nàko o hidaloko dâkuku i mi hihâiluku dau ami bërêra ma dobikôka, nàko o hidaloko daukile, dâku ami bërêra ma dobikôka i mi hihâilile. Ma nàko o hidaloko koiwa ami tau gènàngă i dideuku ami ngôhaka ài tau ma lôkuije. Ma ami ngôhaka gènàngă wo mi mâceua, munàngă de ami tau. Na muna ka mi mâce, dădi nàko ma ngôhaka gènàngă w'ôiki wo ule-uleôka, de wa mâceino o inomo de o pàkèang ài tauôka, gènàngă munàngôka mi ike; nàko de wo ule-ule la wo boaino de wa mâce, de w'ato: eh! o nàgôna gènàngă i hi dôtakino o inomo de o pàkèang nènàngă. De ma moiuku de wo ma iduôka, de wo nănêre, kokonènàngă una wa mâce o njawa moi io boaino de i àto: o pàkèang de o inomo gènàngă bukàn okianàga i ni ike, melàinkan gènàngă ngonì ajo mo ni ike o homoaino.

Gènàngă dika ma gurutu.

LIXa. Van een vrouw, die wegging voor goed.

Er was eens een vrouw (die) vertrok voor goed, maar omdat zij verboden (had) (om van te eten) haar palola bananen een tros (zij wilde die voor zich alleen behouden). En haar eene zoon had (er van) geplukt een vrucht (stuk). Dus daarom vertrok zij voor goed. En alzoo maar, totdat zij stierf (dus nooit!) keerde zij niet meer terug. En zij ging zoo, totdat ze kwam (aan) de kampong Boi, de menschen er van (van dat dorp) maar niet een (er was geen mensch in dat dorp, dus was het wellicht alleen maar een plaats die zoo heette.) En zij (zeide) wel, hoe heb ik het nu, mijn huis maar het is er niet! (ik heb zelfs geen huis). En zij zeide, welaan, ik probeer (het) ik bid (wensch) tot den Heer. En alzoo zij wenschte (bad) en (toen) het was afgeloopen (het bidden) (95) hing een huis voor haar aan het uitspansel. En alzoo zij woonde daar (in dat huis). Indien de Zuiderwind woei, hij (de wind) woei haar naar het beneden (Noorder gedeelte) van haar dorp, (en) indien de Noorderwind (woei) woei hij haar naar het boven (Zuidergedeelte) van den kampong. Maar indien er geen wind was, (dan) hing haar huis boven het huis van haar zoon. (Zij had dus maar een zoon.) Maar haar kind zag haar niet, haar en haar huis. Maar zij zag hem slechts, dus, indien dat kind ging spelen, en hij vond (thuis gekomen) eten en kleeren, dan zij gaf het hem (had het hem gegeven.) Indien hij speelde en terugkeerde, en hij zag het (dat eten en die kleeren) en (dan) zeide hij: wel, wie heeft mij gebracht dat eten en die kleeren. En eens, en hij was ingeslapen (hij had zich neergelegd) en hij droomde, en hij zag een wezen komen (bij hem) en het zeide: ('t onzijdige is gebruikt, dus 't was geen mensch, maar een gestorvene) die kleeren en dat eten, dat (wordt) u niet door 't een of ander gegeven, alleen slechts uw moeder geeft u dat van andere (plaatsen) hier naar toe.

LX. MAWEA. O TOTOADE MOI NÈNÀNGÄ.

De o ngòhaka ia hinòto i öiki io tungõno.

Nàga o ngòhaka ia hinòto i öiki io tungõno de mànga bilaono o igono i ma bèlaka. De i öiki nàga mànga gurutika, de ònàngä io gogògëre o kiàkaua, de ònàngä i ma tèmo i àto: eh, nènàngä ngòne o kiàka ho gogògëre. De kokogènàngä dika ài riaka w'àto

eh, no ma riridi dika. Hābābu ngòne nènàngă o tókata ma ngiòka. De kokogénàngă ài riaka w'ato ani lako na ruhutòka la ho niàta ma Djouika. De kokogénàngă mǎnga lako ia bori ruhutòka, de i ma niàta i àto ia Djou, nako i gougoungu ngomi nènàngă o Djou de o koano ma ba, de mia lako mi ja ruhutòka de mi ja hēlenga de miā tau moi i diāiile ma liāte de ma momanarama mǎta-mǎta ka ò guràtyi de o halàka! De i ma niàta i bòto de i goungu mǎnga tau moi i diāiile gènàngă, ho ònàngă gènàngă, i hioriki ka io wòhama. Ma ma tauòka gènàngă koiwa ma baràng-baràng, duga-duga o tiwi, o guràtyi de o halàka, de mǎnga dia i ma lèko ma dòto o guràtyi de ma òtini o halàka. De mǎnga tuba i ma lèko ka o bori guràtyi mǎta-mǎta, de mǎnga hōināpāna i ma lèko ma bēhi o itàng de ma gòta gènàngă o folori. De kokogénàngă o njawa io hindòto gènàngă io dādi o kaja ma njawa, hiadono o njawa mǎnga ngoe ia ino io gāhoko o tiwi, de ònàngă gènàngă ka io hidoaka de io dōraua.

Gènàngă dika ma gurutu.

LXa. Van de twee kinderen die voor goed weggingen.

Er waren twee kinderen, die voor goed weggingen (wegliepen) en hun teerkost (was) een stukje kēlapa. En zij gingen (tot) hun weg heel ver was, en zijlieden woonden (verbleven) nergens, en zijlieden spraken tot elkander, zeggende: wel, wij waar (zullen) wij wonen? En alzoo maar zijn oudere (broeder) ('t waren dus twee broeders) zeide wel, houd je slechts stil, want wij (zijn) hier op een booze geestenplaats. En alzoo zijn oudere (broeder) zeide (tot hem) doe je oogen dicht, opdat wij bidden tot den Heer. En alzoo sloten ze beiden hun oogen, en zij baden, zeggende: ja, Heer, indien het werkelijk (is) (dat) wij hier (zijn) de Heer en de Koning hun onderdanen, dan onze oogen (zullen) wij sluiten, en (als we ze weer) opendoen, dan (moet er zijn) een huis voor ons opgebouwd, de palen en de benoodigdheden ervan, allemaal slechts van goud en zilver! En (toen) ze gebeden hadden, (was) er werkelijk een huis voor hen daar opgebouwd, dus zijlieden zij wisten slechts (er) er in te gaan. Maar in huis was geen huisraad, alleen maar geld en goud en zilver, en voor elk een kapmes, de snede ervan (was) goud en het heft er van (was) zilver. En voor elk een lans, beide alles goud, en voor elk (was) er een geweer, het ijzer er van (was) edelgesteenten

(men weet niet wat onder de woorden „itang of „folori“ te verstaan is, alleen wat heel kostbaars, nog duurder dan goud) en het hout (de kolf) was edelgesteente. En alzoo die twee menschen werden rijke menschen, zoodat veel menschen kwamen (tot hen) zij vroegen (hen) om geld, en zijlieden gaven het maar, en zij spaarden (ontzagen) het niet. (Echt Tobeloreesch, van eene rijke mag elk vragen, vooral ook van een Hollander, die, volgens meening, vreeselijk rijk is).

LXI. MAWEA. O TOTOADE MOI NÈNÀNGÄ.

De o njawa ia ruànge o ngòhaka, màng' ajo de mànga
àma io hònèngòka.

Ma moiuku de o ngòhaka o ngoheka gènàngä, am' irànga wo mi huloko m'òiki mo hiònoko o àkèrè. Ma àkèrè ma ngi gènàngä mo gao o karàdja moi. De muna gènàngä m'òiki mo hiònoko ma àkèrè o hutu-hutu. De muna gènàngä mo hiònoko ami ngi o karàdja, ho ka mo lio ma poaua, hăbăbu ka i uihòka, de i bôto ma karàdja gènàngä ka ma malàika, ma tònouku ma àkèròka. De muna gènàngä mo ma liòka mànga tauika. De ma ika de mànga baràng o guràtyi de o itàng de o folori ka ma hahawo o ilàng-gumilàng o dàngi-ròka ia kélèngauku, òna bari ko ia iwa, ma tobòte o njawa ma homoa ia tòhikòka. De gènàngä i bôto mànga rio ma lingiri, de ma màke gènàngika io boàka. De muna gènàngä ma nònu mànga rio gènàngä. O ngàiri moi ho ma utuiha i òikòka. De ma iha ma ngàiri ma utuòka gènàngä, gènàngòka dika de ma màkèòkaua mànga rio, duga-duga gènàngòka de ma ngoe duru o njawa mànga rio. De mo àhoko m' àto: Djangàilupa u! no hi dòraua, ho no hi dogu malàika, ka to ma tènòka! Muna gènàngä de mo ari de mo àhoko, de ika ka de i bôto mo àhokoli: Djangàilupa u! no hi damaàhi! De i bôto muna mo ma lega, de ma màke ka mànga gurumini. De kokogènàngä muna ma milu. De ma màke mànga tau o gitadauku i dideuku, de ma njawa o papuàka ia hinòto. De ka ònàngä ma gia-birànga. De utuli ka o boriri. De muna gènàngä ka ami hininga i huha, de gènàngä hângoli ka mo ari hiadono ami kòngo i dàdi o auènu. De mo ihène o arababu de o bàngiheli gènàngä, ma màkeua ma njawa de o bàngiheli gènàngä. De mo arioli m' àto: hio-hio! Kokonènàngòka, de ngohi ajo de àhi àma de ngohi riaka de àh'irànga ko ta màkeokaua, de ka to ma tènò-

okàhi de koàho ka to hòněngòka. De gènàngòka de mo ma hininga, de o gugugia moi mo ma hitamundòka ami bionòka, de mo ma niàta ma Djou Làhatàlaika m'ato: Ja Djou nàko ho i gougoungu to himànga de to pòrète, o alam ma libuku iata, o wànge i boa de i tumunu to ihène ma ngàdje ngàdje, ka ngòna Djou Làhatàla no diàì màta-màta, de to ma ruhutòka de ta hëlèngaije, de ta màke o kàpa moi i tàpu o gàhiòka, de ma njawa ka o njawa ia òa-òà dika, la to harène gènàngòka. De mo harèndòko de ma kàpa gènàngä i mi hihidètòka.

Gènàngä dika ma gurutu.

LXIa. Van drie menschen, (die) kinderen (waren) wier
Vader en wier Moeder gestorven waren.

't Gebeurde eens (dat) dat meisje (96) haar broeder haar gelastte (dat) ze (moest) gaan water scheppen. Het watervat nam ze mee, (dat was) een mand. En zij ging, ze schepte water in het donker. En zij schepte haar vat, (die) mand, dus keerde ze maar terug, (omdat) ze er niet toe in staat was, want het (water) liep er maar uit (lekte maar) en vervolgens liet ze die mand maar achter, zij stopte die onder het water. En zij keerde terug naar hun huis. En komende, was toen hun goed, goud en edelgesteenten en juweelen, slechts het omhulsel (bekleedsel) (n.l.) een lange mantel hadden zij op de slaapbank gelegd (de bedoeling schijnt te wezen, dat die kostbaarheden in dat kleedingstuk verborgen, bewaard bleven en dat nu de kostbaarheden verdwenen waren, en alleen 't kleedingstuk daar maar neer gegooid was) zijlieden (de broeders) waren er niet, (dus) zij zeide: zekerlijk hebben andere lieden het gestolen. En vervolgens zocht ze naar hun voetsporen, en zij vond (dat) ze daarlangs gegaan waren. En zij volgde (in) hun voetsporen. Een riviertje (was daar) dus naar de landkant naar de bron waren ze gegaan. En zij ging landwaarts tot de bron van dat riviertje; aldaar slechts vond ze hun voetsporen niet meer, (kon ze die niet meer onderscheiden) slechts (vond ze) aldaar heel veel voetstappen van menschen. En zij riep, zeggende: Djangailupa, heb je geen medelijden met mij dus (dat) je me achterlaat heel alleen? Zij weende en zij riep en verder maar weer zij riep weer: Djangailupa, wacht nog me! En vervolgens keek ze om zich heen, en ze zag (vond) hun schaduwen. En aldus staarde ze naar boven (door haar hand als door

een kijker). En ze ontdekte hun huis, opgehangen aan het uitspansel, en zijn bewoners (dat waren) twee Papoea's. En dat (waren) de gebroeders. En nog een beetje (en zij ontdekte) een loeri. (die zin is niet duidelijk. 't Schijnt dat ze met haar broeders nog een loeri in het huis zag). En zij was maar bedroefd, en toen (zij dat zag) begon ze nog-zoo veel te meer te weenen, totdat (zoodat) haar tranen bloed werden. En zij hoorde een viool en een fluit daar, (maar) zij zag geen mensch (die bespeelde) die fluit. En zij weende weer en zeide: och! och! nu (ben ik) alhier, en mijn moeder en mijn vader en mijn oudere (zuster) en mijn broeders vind (zie) ik maar niet meer, en ik ben maar alleen nog, en 't is beter, dat ik maar sterf. En toen dacht ze na, en ze legde (bedekte) een rood zakdoekje over haar gezicht, en ze bad tot God, zeggende: Ja, Heer, indien het werkelijk zoo is, (of) ik voorwaarts ga (of dat) ik achterwaarts ga, (aan) de vier hoeken der wereld, (waar) de zon opgaat en (waar) zij ondergaat, ik hoorde het verhaal er van (dat) slechts gij Heer, het alles gemaakt hebt, (dan indien) ik mijn oogen sluit en ik ze weer open doe, en ik (zal dan) uitgaan naar het strand, en ik (zal daar) vinden een schip geankerd in zee, en de menschen er van (zullen zijn) alleen maar goede menschen, opdat ik daar aan boord ga. En zij is aan boord gegaan, en dat schip is met haar weggezeild. (Het was dus alles gebeurd, zooals zij het zich gewenscht of gebeden had.)

Dit slechts is de lengte er van.

LXII. MAWEA. O TOTOADE MOI NÈNÀNGĀ.

De o njawa mo ma téngo de ami ngòhaka o nauru moi.

O wànge moiuku de o ngòheka de ami ngòhaka gènànga i òikì i ma lingiri o inomo, de ia màke o tiwi o guràtyi moi, ho o mède ma noboani ma amoko; ma dumuleòka de ia màkeino o tiwi gènàngă, de ami ngòhaka gènàngă w'ato: ajo na haino la to ma higogule. De muna m'ato: eh, uha dðne i hihànga, ho de unàngă ma ngòhaka gènàngă wo ari, ma hăbăbu o tiwi gènàngă w'ato: wo ma higogule, de ngoi ajo m'òluku.

De i bòto ngoi ajo gènàngă mi hiłaru o kuru-kuru o guràtyi, ma lðu ma ka o guràtyi, ma gògo ma ka o guràtyi, ma pea ma ka o guràtyi, ma hohorène ma ka o guràtyi. De hao o ngòhaka gènàngă wo ariokaua. De komahutiani ngoi ajo gènàngă mo hònèn-

gòka, de ami tiwi o guràtyi gènàngǎ, ami ngòhaka wa pàke, ka hiado-adonika

De i tēdēkanua unàngoli wo hònnēge; de wo hònnēge, ài kuru-kuru o guràtyi gènàngǎ wa tòma, de ài tiwi o guràtyi gènàngǎ wa aòka o horogaika. Ài kuru-kuru gènàngǎ wa tòma, ma gènàngō o horogaika i hikaika, hopaja una de ài kuru-kuru gènàngǎ i ma màkeoli o horoga ma goròna.

Gènàngǎ dika ma gurutu.

LXIIa. Van de vrouw met haar zoon.

Eens op een dag (gebeurde het) dat de vrouw en haar kind gingen om eten te zoeken, en zij vonden een gouden munt, zoo groot als de volle maan. 't Was in de tuin dat zij die munt vonden, en haar kind zeide: Moeder, geef het hier, opdat ik het voor mij (als) speelgoed gebruik. En zij zeide, wel neen, dan (raakt) het weg, dus toen hilde dat kind, maar (het was) omdat hij zeide (omtrent) die munt hij (wou) die gebruiken als speelgoed, en zijn Moeder weigerde dat. En vervolgens troostte hem zijn Moeder (daarover door hem te geven) een gouden haan, zijn pooten maar (ze waren) van goud, zijn vederen maar (ze waren) van goud, zijn staart maar (die was) van goud, zijn kam, maar (die was) van goud. En toen pas hilde dat kind niet meer. En niet lang (daarna) stierf zijn Moeder, en die gouden munt van haar gebruikte haar zoon tot in eeuwigheid. En niet lang daarna stierf hij ook, en (toen) hij (zou) sterven doodde hij die gouden haan van hem, en die gouden munt van hem bracht hij naar den hemel (doodenplaats). (97) Zijn haan doodde hij, maar dat (was) ook, (opdat) hij naar den hemel zou gaan, opdat hij en zijn kip elkaar weer zouden vinden in den hemel.

LXIII. PEDIWANG.

O Totoade o Kòboika.

Ia ruàngèka, màng' ajo de màng' àma io hònnēgòka; ma ngòhaka ia ruàngèka, ma dōdoto w'òiki wo tudu-tuduku, w' àmonua, kokogènàngǎ ka wo ma liino; o inomo ko ni hi gògonua, ngohi o nauòko to na lingiri de ko 't àmonua, de i àto: iti ngòna na hākài o pine, mi gògonua o bòhokika; wo tulumutu mànga uru

ma wale; kokonèngā de koāho to ma djobòka, mǎnga gagao i torou, wo ma hohininga de koāho ài njino w'āiki, de wo hupuòko o bobarèndòko de wo totàngo, de wa liāra o kòbo moi, wa liāriha de w'ato wa òto, i ato toa uha no hi tòma, la òkia ma ròmānga no huha, ngaro ka no hi àhoko ti ni wāho; ènàngā ni hi ao ia torou; to ma djobo, i ato a èke n'òiki dika, mi ni hidodòaua, n'òiki de n'òiki dika! Ài ngòère ka wo ma hiukutu de wo ma djobòka, wo hupuòko o dowòngiòko de w' àhoko w'ato: toa kòbo! de i boaino, de gènàngòka de i wi tèmo i ato: no harène, i ato to ni ngòtaka ma humu ma djadjāga ami ngòranòko. De i wi higuti de mi mǎke, de m'ato: ài alèlè! àhi danòngo: n'ado-adonua de n'adono nènàngino, no huha òkia de no kurānga òkia? De unàngā w'ato: to huha de to kurāng' òkiaua ngoi hiràngā ia hinòto hi ao ia torou. Gènàngòka de mi hākāi o pine o nauòko o hinānga. Wo wòhamika dika o tau ma gòranāka, de i tebini i lōiki io diāi o dowòra. Wo ma òhiki de i bòto de wo lio de wi tèmo o gābi ma bòro i ato: ngoi to ni mòtēke ngòna; gènàngòka de ma gābi ma bòro ma ma duniaino de mo ma wuhi-wuhi; de i mi mǎke o dowòra io popahāgi, i wi huloko o tònaka ma kokakāhaiha, i wi huloko o bira o àkème wa lè, de wo ma hitāi, de wi tèmo o manuru ma bòro moi, ngoi to ni mòtēke ngòna; de gènàngòka, de wo ma liòka, ma manuru ma bòro wa hauino ài tuāòka, de w'òiki dika. O ngèkomo ma gòronāka w'aòka de io tūhu de ma kòana wo ihène de i ato wo hònnèngòka, w'ato: mi ni ngohoiha, la to ma hekata ngoi. Ma djogugu w'ato, wāhiðhi, o njawa mǎnga dosaoāhi, ko wa hònnèngua, de kàngano w'oi-òiki gèna dina wo boadòkòka, de ka wo gila-gila dàì ma kòanòko w'ao ma bira. De wo lioiha de wo ma òhiki, de wo lioino mǎnga tauòka; ia hidiāiukuòka, w'ato: o hidòku moi na tingakika, ma tuāòka w'āikuku ma manuru, de ma gābi i ma duniaino, de ka ngoi hekata i ma rihimānga de muna; bòtino i l'òlomòka, wi hulokoli ma kòana o igono wo doa, de o ngawa-ngawaile i tikiile de ma hòhoko o ratuhu moi, de ka wo higuti, de ma igono ma dèkaròka o àili, o òhungu o oānga, hégāla biha mǎta-mǎta, w'ato la i wi gòli i wi lòtaka la wo hònnènge, la ngoi hekata wa hekata. Ài ali-ali o àili wo ma honònga wo ike, o òhungu wa mǎke, ài ali-ali wo ike ma honòngali, iti maro ma ròmānga o aewani biha-biha mǎta-mǎta wa ike ài pǎke-pǎke mǎta-mǎta; gènàngòka de o igono ma hobiino i tèmo: i l'ato: ngoi to ni mòtēke ngòna, de o dotòrèke moioli, de ma kòana w'ato: ni mi ngohoiha ngoi hekata la ngoi to ma

hekata. Ma djogugu w'ato: wàhiðhi, o njawa màng' àdjàliuàhi, ka lo hònnènguàhi, koàhiðhi, de wo utiuku, de wo tòtaka ma igono ma kòanika; wo lioino, de wo ma òhiki, de wa ino, i la hidiài-ukuòka ka wo gila-gila w'òlomo, de ngoi èleika wo mi tèmo w'ato o hidòku moi no ma tingaka, de ài tuàile wa hàngàini, de ka ngoi hekata dika; ngoi hekata màta-màta ja ruànge; I bòto gèna de ma jarèh'inoli ma kòana w'ato ti huloko dòku dàì o gàhi ma wòtitòko, okiaua wo hi hilawana, nàko ngohi ti huloko de, dòne ngoi hekata ta binàha, to ma hekata; de gènàngòka ma kòana wi huloko; de gènàngòkadau, ma kòbo w'àhoko, ia ino, de wo harène, w'òiki, o àkèrè wo hiðnoko, i ngàdji-ngàdji gènàngà, de m'àkere i djàga hinòtòko, o hèlèhuku moi o nirakuku, o hèlèhuku moi o gubadiuku; o nirakuku, o gàbi ma bòro, o gubadiuku o manuru ma bòro, o gòràngoto de o dòdòma o wàle i higumaàlaua ka i ma òlomo. Kogènàngà ho wi huloko la w'ato wo hònnènge unàngà, la ngoi hekata wo ma lè; w'ato djou ani àkèrè nèna ta kèlèngauku, de ka ile ngàdji-ngàdji o hèlèhukuòka; wa kèlèngauku de wo lio, de wo ma hiadono ài tauika, de w'òiki wo ma òhiki, de wo lioino, i l'òlomo, de w'ato o hidòku hinòto no ma tingaka, de ài tuàile wa hàngàini, de o gàbi ma bòro moi, de o manuru ma bòro moi, de wa kèlèngauku de ka ngoi hekata, de i ma tèke rihimàngino, i l'òlomo i ma màta-màta. De ngoi hekata ia motòda màta-màta, de ma kòana w'ato: boteani de o gòta ni lè de i la todmuino ma gòta, de gèna abehoka o dohae o ngoheka ilo haròngo ilo topòronile ko ha gurutile ngaro o hohoba ma òtini ho hidoakiile; de i wi hidoak ile una gèna l'ato i wi hohònnènge, i wi dòfo; daukika ka ài kuruokàhi de wo hibèhèhòngo w'ato: àhi kuru ni ja todmu; de ngoi hekata, de ngoi gilaongo ma tèngo, de o àkere utu, o tiba ho pangàik'ani ma gurutu ma oàka inòngo, de o habàtana o dodupukòro moi, de o gogèrèna moi i la oàka inòngo; o kokoa ma kèlèngauku ài kuru de ma tuàgi dé ma àkèrè, mo hikaiha ma iata mo hikaòko ma iata, de wo dàdiòka, de wo momikòka, de i ma liòka mànga tauika: de o dowòra i lo pàko-pàkòro i lo boboihakali de ko i lo gila-gilàka, ka io lio ma kòanaòko, de i mi hingàhu i àto: una dina djou w'ato ni djàga-djàga tyaràkia! I làto ngomiòka i la òa djou, mi jo djàga, de ma kòana wa tèmo ài kawàhaika w'ato, boteani o gòta ni lè, la ngohioli, to ma hidu-tuhuku, de ngohi hekata. Gènàngòka de ma kòana wo hònnèngòka, de ma djogugu wo huloko, ho i wi hinoa kòana gèna, wi hidodu-tuhuku wo lio-lioino wo kòanòka hiado-adono.

LXIIIa. Het verhaal van den zeekoe. (98)

(Ik weet niet of die naam juist is voor den „dujung“)

Zij (waren met hun) drieën, hun moeder en hun vader waren gestorven. De jongste van die drie kinderen ging (visch) steken; hij ving niets (het woord „àmono“ wordt in 't Kausche gebruikt om „raken“, „treffen“ aan te duiden, in het Tobelosche beteekent het alleen „heel veel vangen“ heel gelukkig zijn op jacht of vischvangst) dus keerde hij maar terug. (Hij zeide tot zijn zusters) gijlieden hebt geen eten voor me bewaard? Ik heb voor ons visch gezocht, maar ik ben niet gelukkig geweest! En zij (de zusters) zeiden: er zit niet anders op dan dat gijzelf rijst kookt, wij hebben niets in de pan bewaard. Hij schraapte en verzamelde het afval van hun mond. Aldus dan en (hij zeide bij zich zelf) het is beter dat ik maar wegga, zij verzorgen me niet goed. Hij overlegde dat het beter was dat hij zijn vischlijn nam (van den spijker) en hij ging naar zee, naar de aanlegplaats, en hij gooide de lijn uit, en hij trok een zeekoe op. Hij trok hem op 't land, en zeide dat hij hem hakken zou. (Toen sprak die zeekoe) zeggende: vriend, vermoordt me niet, en wat je dan ook voor moeite hebt, roep me maar, ik ken je! Jelui verzorgt me hier niet goed (zei hij tegen zijn zusters) ik ga weg. Zij zeiden: nu, ga maar weg, wij hebben niets met je uit te staan, ga je, dan ga je maar! Hij bond alleen zijn sarong op, en hij ging weg, hij ging uit naar het strand, en hij riep, zeggende: vriend zeekoe! En hij (de zeekoe) kwam, en alzoo sprak hij tot hem, zeggende: klim op: (daarna) zeide hij, ik zal je brengen voor de deur van de bewaakster van de put. En hij (die zeekoe) zette hem aan land, en zij (de bewaakster van de put) zag hem, en zeide, verbazend, mijn kleinzoon! Je kwam hier niet en nu kom je hier naar toe, wat heb je voor moeite en wat ontbreekt je? En hij zeide: ik heb geen moeite en ik heb niets gebrek (maar) mijn twee zusters zorgen niet goed voor me. Toen kookte ze rijst en visch (en maakte) gebraad. Hij ging het huis maar binnen en 's morgens gingen ze (wie?) ijzerhout maken (hakken). Hij baadde zich en daarna keerde hij terug, en de melatknop sprak tot hem, zeggende: ik ga met je mee (volg je). Toen heeft zij (de oppasster van de put) met de melatknop de huwelijksvoorwaarden geregeld. En zij kapte zich, en zij vonden de behakkers van het ijzerhout. Zij stuurden hem naar den drogen grond landwaarts, zij bevalen hem om gestampte rijst te halen. En

hij droeg dat (die rijst) op zijn rug, en een melattiknop zeide: ik volg u. En toen keerde hij terug, en wikkelde die melattiknop in zijn hoofddoek. En hij ging maar, en hij had het al midden op den weg gedragen, toen het onweerde. En de Koning hoorde het en ze zeiden: hij is dood. (Toen) zeide hij (de Koning) breng haar (de vrouw van de held van het verhaal) landwaarts, opdat ik ze me tot vrouw make. De rijksbestuurder zeide: nog niet, een mensch die nog niet gezondigd heeft, sterft nog niet, en straks liep hij daar aan den landkant. Hij (de held des verhaals) kwam tot aan de zee, en hij ging recht door de rijst brengen naar den Koning zeewaarts. En hij keerde terug landwaarts, en hij baadde zich, en keerde terug in hun huis. (Toen) zij (het eten) opdeden zeide hij: zondert een deel af. En uit die hoofddoek haalde hij de melatti, en de enkele melatti regelde met haar de huwelijksvoorwaarden, en (zij werd) zijn vrouw, zij zat tegenover haar (zijn andere vrouw). En toen zij gegeten hadden, beval de Koning hem weer om kokosnoten te klimmen, en zij, (die kokospalmen) staken omhoog tot in het uitspansel, en (de Koning beval hem) om honderd vruchten naar beneden te brengen. En in de toppen van die kokospalmen waren duizendpooten en wespen en vergiftige spinnen, en allerlei soort giftigs, en (de Koning) hij zeide, opdat zij hem bijten en hem naar beneden gooien opdat hij sterft, en dan trouwde hij zijn vrouwen. Een deel van zijn armbanden gaf hij aan de duizendpooten; de wespen zagen zijn armbanden, en hij gaf weer een deel, ja, aan alles wat maar giftig dier was, gaf hij alles wat hij aan had. Toen sprak de jong uitschietende klapperbloem, zeggende: ik volg u. En weder onweerde het. En de Koning zeide: haal zijn vrouw landwaarts, opdat ik ze me tot vrouw maak. De rijksbestuurder zeide: nog niet (indien) de menschen hun einde er nog niet is, dan sterven ze nog niet, nog niet. En hij (de held) klom af, en bracht de kokosnoten aan den Koning. Hij keerde terug naar zijn huis en hij baadde zich. En hij kwam (toen) zij toegericht hadden, en dadelijk at hij en tot zijn grootmoeder sprak hij, zeggende: zet een deel apart. En hij tastte en haalde iets uit zijn hoofddoek, en het was zijn vrouw. Zijn vrouwen (waren nu) allen te zamen drie. En daarna op den volgenden dag zeide de Koning: ik beveel hem (zend hem) gindsch naar den maalstroom, hij staat mij in niets tegen, maar ik zend hem, opdat ik niet zijn vrouwen verderf, maar ik ze trouw. En toen zond de Koning hem. En toen riep hij die zeekoe, die kwam, en hij ging er op zitten, hij ging

om water te scheppen. Er werd Koran gelezen daar, en er waren twee stroomen, een vierkante flesch rechts, een vierkante flesch links, de rechtsche (bracht) een jasmijnknop, de linksche (bracht) een melattiknop, en een haai en een dodomavisch lieten het vuil niet toe er in te komen, maar aten het op. En alzoo, hij (de Koning) zond hem, en zeide vervolgens, dat hij dood was, en dat hij zich wou halen zijn vrouwen. (Toen) zeide hij (de held) Heer, hier zet ik uw water neer, en het Koran lezen steeg op uit de flesschen. Hij zette ze neer en keerde terug. En hij kwam aan zijn huis en ging zich baden. En hij keerde naar zijn huis terug (en) zij aten, en hij zeide, leg twee portie's apart. En hij trok uit zijn hoofddoek een jasmijnknop en een melattiknop. En hij legde ze neer en (het werden) zijn vrouwen en zij zaten tegen elkander over en zij aten tot het alles op was. En al zijn vrouwen (waren) vijf, en de Koning zeide: haal zoo meteen hout. En zij verzamelden. En zij verzamelden het hout, en toen wel (de Koning zeide) zooals de vrouwen wanneer ze kalkbranden, moeten zij (het hout) opstapelen, tot de hoogte van de stok uit een vischsteker moet het oprijzen. En hij (de Koning) deed hem (de held des verhaals) daar boven op gaan, ja, hij doodde hem, hij rookte hem. Naar beneden kwam alleen maar zijn verkoold overblijfsel (toen dus het hout reeds verbrand was) en hij (de verbrande) zeide: verzamelt mijn verkoold overblijfselen. En (daar waren) zijn vrouwen en een slavin, en zij (die slavin) bracht water in een kort stukje bamboe, en een breede biezen mat, en een kussen bracht ze. Zijn overblijfsel legde ze op die mat en ze begoot het met water, ze ging viermaal landwaarts en viermaal zeewaarts (om water te halen) en hij was weer beter, en hij stond op en ze keerden terug naar hun huis. En die ijzerhouthakkers gingen weer landwaarts, maar ze gingen niet recht door, maar ze gingen zeewaarts naar den Koning. En men zeide tot hen: de Koning landwaarts zegt: pas goed op hoedanig (het gebeuren zal). Zij zeiden: bij ons passen we goed op heer. En de Koning sprak tot zijn volk zeggende: haalt zoovoort hout, opdat ik me ook verbrand met mijn vrouw. Toen is de Koning gestorven, en de rijksbestuurder gelastte, en zij verhieven hem tot Koning die verbrand was en weer (in het leven) teruggekeerd (en) hij was heel lang Koning.

LXIV. PEDIWANG.

O Totoade o Kariàngika.

Ma dodihiraka, o ngo Hakiri mihikini, ma kòana ài humu ma djadjàga, o ngòhaka moi mo ma goriki, de ka o kariànga, de ma kòana ngoi òra ia tumiddòka, de ngoi ajo wo mi huloko w'ato: ma kòana ngoi òra o riaka! Ngoi ajo mo mi tèmo m'ato: de o Kariànga de mi òluku, mi òluku ho ka mo lio m'ato: ho kariàngòka de ti òluku, àhi mòkuru ta uleua. De gènàngă ma òko ma kariànga w'ato: ajo: mo mòdekòka, de m'ato: m'òluku, de w'ato: n'òikoli ma riaka i ma dadadu no mi tèmoli. De m'òikoli ma iha de mo tèmo m'ato: nàko i àkunu de o kariànga nia mòkuru ti gàhoko, de m'ato, ho kariàngòka de àhi mòkuru ta uleua, de ka mo lio, ma kòana ngoi òra ia tumiddòka ma gèto-gètongo ma tèmo, ma ria-riakika i òluku, ia butànga ma gètòngòka i wi òluku; de ma dòdoto ma kikitiko mo gàhoko ami mòkuru de mo mi lè o mòkuru hinòto, ma bidoho hinòto ma bidoho o hulo, ma mòkuru o dipòngo, de àha mo mi èka; gènàngòka de mo lio ma ao o mòkuru de ma bidoho, de ngomi riaka i mi hohèdu i àto: èli dàha, o kariànga de àhi mòkuru ta uleua. Ma òko de i hòhomuku, de wo ma djobòka wa ika de ma kariànga wo hilàketika ami ngòrandòka; de i àto: dàha o kariànga de o hilo hiduhukika! I àto nàko nèngòka o hilo la uha no hingàngoika, de i tebinòka wo lio de i wi titibàko de o gòta ma dobiki, i wi hohelewo, i wi obi-obiri, de o wàngè i wi dae-daene! De ma kòana w'òiki w'ato wo hidète, de ma kariànga w'ato: ajo ma kòana w'ato wo hidète, n'òiki no tèmo ma kòananika, de w'ato: èla! o ngòtiri i homoa. De ma kariànga w'ato: ajo o bilaono no hi diàì utu; de ngoi ajo m'ato: eh! ho dònè o bilaono òkia? ma kariànga w'ato: ngohi dònè ah' inomo òkia, o rukiti ma hòka no hi lè! Ma o wàngè hinòtoino mo diàì ài inomo o tagàhà hinòto ka mo hidinikutuku. Gènàngòka ma kòana wo hidète o mède moi de ahao i ma hiadono. De i ma hiadonika de io utiha; de i òikoli de ma kariànga w'ato: ngohi ka nènàngòka to mòtekeokaua. De ma kòana w'ato: ma bërèràka ò de h'òiki de ngohi to ni ao, ho to ni malaua, done ngoni ajo mo hi ngamo ko to ni malaua; de w'ato ngohi t'òikokaua, de ka wi malà, w'òiki, de wi gàhe w'ato: ngohi nènàngă o mède hinòto de ma honònga de ka no hi lega-legàhi; gènàngòka de wo boa de wi tuluino. De io lio de ma kariànga ài dodiauo mànga barànga ko ha ngoe, de una ma kariànga ài bòki moi de ài kàho moi de

i ma hiadonika, de ài dodiauo mǎnga barǎnga i ma higuti, de una ka ài kǎho de ài bǒki wi higuti. De i àto eh, o kariàngō ni wi higilio! De ma moioli ma kǒana w'ōiki wo hidēte, de i wi ngòtaka, de o nuhu moiòka i wi hituluiha, de i wi gǎhe i'ato: nènàngǎ o mède moi de àha mi ni legali. De ma mède moi i pǎha de ia òko i wi lega, de ma kariànga ài tau moi ma hàilōa, ho lega ō de h'ākunua ma dararōno gènàngǎ ài tau. Hēbābu o rato, de o dodiha moi i hàilino, de ma kariànga w'ato wa pǒha, de ka ia horēne, de ka wa maǎaika; wa giginika ma hutu hǎnge; de ma dodiha i àto: no hi ngòtaka, de i wi tēmo i àto: nǎko o tau na mǎke la ika i tòkara, gènàngǎ to ngohiua, ia kǔrāti, ia bihi, to ngohiua, halingòhu ma bàha-bahàka na mǎke ma garē-garēhe la, hàtoli i òlu-òlu ka inàngo to ngohi àhi tau. De gènàngika ia kaiha de ia uti, de ài hininga wa mòngoròka, de àha o àkēre i wi hiòpuru, de ahao wo momikiē, de àha i ōiki ài tauiha. Ka de ia ika, ma kuruhi moi i wi dēhèlōrika, gènàngòka wo ma tamiē. De ài hewa i w'ike o tiwi o borua moi ka wi dēhèlōrika, de ma kariànga wa tarimaua ma tiwi; w'ato no mau òkia-moi o tiwi la to ni ganàpuòhi! De ma kariànga w'ato; uha kagènàngǎ ani hēnge, la ngaro utuòhi, ma hi totarimaua. De ma kǒana w'ato: ngòna no mau òkia ho tiwi ma hǎngihara gènàngǎ to n'ike de n'òluku. De ma kariànga w'ato: ngohi to mau ka ani àkiri ma dēkaròka! Ma kǒana ka wo pònuku de ài kòngō i tiha de w'ato: eh ha ho tòtòkia, iti àhi ngòhaka barikua wa hihàngòka, de no higilio. De gènàngòkadau de wi hidoaka ma ali-ali, de io rame o hutu tumidi, de o wǎnge tumidino, io tuhu-tuhuku de ma hupèra, de gènàngòkadau de ma kariànga w'ato: t'òikòhi, ka h'òlomo de h'òkēre i bòto. De wo lio de wi hibēhèhòngō w'ato: nǎko o tau no ma diài de ani ali-ali ka ani àkiri ma dēkaròka dika no noa, de o ngoru-ngorumino, de o àkēre na wowonòko, de ani tau, o wǎnge ma hiwariha i boàka no hiòpuru. Gènàngòka de w'ōiki ho de wa ika de wo diài, ài tau, wa bòtiē. De ài tau i dàdiòka, de i wi lega, ia òko, io hiorikokaua, de io lio ia iha, de ma kǒanika i hingàhu i àto: dàì, barikua ngòna ō de ho kogènàngua ani tau, ma dàì to una ài tau haramoioli. Ma kǒana w'ato: ni ōiki ni wi ngoho, ài rupa ho ko okiàka to mau ti mǎkèdhi. De i òikoli i wi ngoho de ahao wo mòtēke. Ka de ia iha, de ma wǎnge gènàngǎ, de ma kǒana wi àhokòka de i wi leha; w'ato: kariànga t;arakia: kàharuono ngohi òra o dèmo moi i mi dutuku o dèmo gènàngǎ ka o awǎna de o hidaloko, èko i goungu? De ma kariànga wo ma

pònuku ài dèkana, de 'hao wo ma boa. Wa ile de ahao wo haluhu w'ato: Djou-Djou ani gilaongo ko ngohiòka, ka no hi màke dika, t' àto: to ni baluhua, àmo ngohino no hi tèmo, t' àto to haluhu ka no hi màke àhi rupa dika, ma ta tòtòkia, ngohi no hi hidumutindòka, ma i òa de ia torou, ahao de àhi Djoungu dika ma dibànga: ma hira ò de to màngàku, ia òa de ma duru to màngàkua, dònè tyaròkia. Gènàngòka de wa hikawingi, o hutu tumidi de o wàngè tumidino io rame kokogènàngà i bòto. O hutu tumidi de o wàngè tumidi gènàngà de i pàha, ma kariànga wo kòana, ma kòana wo uti, wo dàdi o bërèra ma dimòno.

LXIVa. 1. Het verhaal van de leguaan.

Om te beginnen, vrouw Hakiri mihikini, de bewaakster van 's konings put, gewon een onecht kind, en (dat was) maar een leguaan. En de koning (had) zeven dochters. En hij (die leguaan) beval zijn moeder: De oudste dochter des konings (moet gij voor mij ten huwelijk vragen). Zijn moeder sprak tot haar ('s konings oudste dochter) zeggende: (gij) en de leguaan? En zij weigerde hem. Zij weigerde hem en ze keerde terug, zeggende: (ik ben aangezocht) voor de leguaan, en ik wil hem niet, ik speel niet met mijn pinang! (waar een huw'lijksaanzoek gedaan wordt, wordt soms als bewijs van goede ontvangst, de makelaar pinang aangeboden. Het niet geven door de gevraagde van die pinang, staat gelijk met een weigering). En toen zij weer naar zee ging (het koningshuis stond dus verder landwaarts dan haar woning), zeide die leguaan: Moeder wil ze? En zij zeide: zij weigert. En hij zeide, ga weder en spreek met de op een na oudste. En zij ging weder landwaarts en sprak, zeggende: indien het kan, vraag ik uw pinang voor den leguaan. En zij zeide: voor den leguaan, dan speel ik niet met mijn pinang. En zij keerde maar terug, zij sprak tot de zeven dochters des konings, een voor een. Zij weigerden van de oudste af, tot zes toe weigerden hem een voor een. En aan de allerjongste vroeg ze haar pinang, en ze haalde haar twee pinangs, (en) twee sirih-vruchten, welriekende pinang, welriekende sirih, en vervolgens stopte ze het in haar mond. Als oude luidjes, die geen stamper bij zich hebben, pinang aangeboden wordt, wordt dit door een jongere eerst fijn gekauwd en dan de oudere in den mond gestopt. Dit is van den jongere een eerbiedige handeling). Toen keerde ze terug en ze nam

(de rest) van die pinang en sirih mee (als overtuigingsteeken voor haar zoon). En haar oudere zusters bespotten haar, zeggende: nu maar (als het voor) een leguaan (is, dan) speel ik niet met mijn pinang. Zij ging zeewaarts (om die spot te ontgaan) en (toen) het donker was, vertrok hij (de leguaan) en hing zich vast aan haar deur. En zij (de oudere zusters) zeiden, nou, een leguaan en licht opsteken! (Als een schoone 's nachts haar officieel verloofde ontvangt, brandt een flambouw in haar kamertje). Zij zeiden: indien hier een flambouw is, steek hem dan maar niet aan! En toen het begon te dagen, keerde hij terug, en zij gooiden hem met stukken hout en met steenen, en zij spogen hem, en de zon trof hem. (Zij hielden hem zoolang op, dat hij niet voor 't licht was, kon terugkeeren en dus beschaamd was). En de koning ging, zeggende: hij zeilde (weg), en de leguaan zeide: moeder, de koning zegt (dat) hij (gaat) zeilen, ga heen en zeg tot den koning (dat ik meega). En hij (de koning) zeide: nu, een andere prauw (moet hij maar mee gaan). En de leguaan zeide: Moeder, maak me wat teerkost! En zijn moeder zeide: wel, wat dan voor teerkost? Die leguaan zeide: wat zou ik dan voor eten hebben, haal mij roekiti-vruchten. Maar in twee dagen maakte zij zijn eten, gebonden in twee sluitmanden. Toen zeilde de koning weg, en (pas) na een maand kwam hij aan (waar hij wezen wou). En (toen) ze aangekomen waren, stapten ze aan land. En (toen) ze weer weggingen zeide de leguaan, ik (blijf) maar hier, ik volg niet meer. En de koning zeide: toen wij vertrokken van ons dorp nam ik je mee, dus sta ik het je niet toe, opdat niet je moeder op mij bromt, dus ik sta het je niet toe. En hij zeide: ik ga niet (verder) meer, en ze stonden het hem maar toe. Hij (de koning) vertrok, en hij (de leguaan) stelde een tijd, zeggende: na twee en een halve maand kom dan weer naar me kijken. Toen (die termijn verstreken was, kwam hij (de koning) en haalde hem (de leguaan) aan. En ze keerden terug en de makkers van dien leguaan hadden heel veel goed (bijeengeverzameld) en hij, die leguaan (alleen maar) zijn kat en zijn hond. En zij kwamen aan (aan hun dorp) en zijn makkers brachten voor zich hun goederen aan land, en hij bracht slechts aan land zijn hond en zijn kat. En zij (de menschen) zeiden: wel! heb jullui de leguaan teruggebracht! En wederom ging de koning uit zeilen, en hij nam hem (den leguaan) mede en hij zette hem op een eiland aan land, en zij stelden hem een tijd, zeggende: heden over een maand zullen we weer naar je kijken. En na afloop van die maand toen kwamen zij

zeewaarts om hem te zien, en (zij vonden) de leguaan zijn huis heel prachtig, er naar kijken zelfs kon men niet, omdat het zoo schitterde. Want (het was gebeurd dat er was) een storm, en een slang waaide daarheen, en de leguaan zeide (bij zichzelf) dat hij die slang slaan zou (hij sloeg hem) en hij (de slang) kraaide maar, en toen hield hij maar op met slaan. Hij (de leguaan) verpleegde hem (de slang) drie dagen. Toen zeide de slang, breng mij weg. En hij sprak tot hem zeggende: indien gij een huis ziet, en het is maar rood, dat is het mijne niet, is het geel, (of) blauw (dan is het) het mijne niet, alleen slechts ten laatste (zult) gij zien een wit (huis) en, ofschoon daar (de zee) overstroomt, dat is mijn huis. En daar (op die aangeduide plaats) gingen ze naar land, en hij steeg af, en hij werd bedwelmd (door den glans) en toen bespogen ze hem met water, en daarna stond hij op, en toen gingen ze naar zijn (van de slang) huis landwaarts. En toen ze daar kwamen zette hij (de slang) een stoel voor hem (den leguaan) neer, daar zat hij op. Hij gaf hem zijn loon, maar een heele kist geld zette hij voor hem neer, en die leguaan (wilde) dat niet ontvangen. En hij zeide: hoeveel geld wil je, dan zal ik het er je nog bij doen. En de leguaan zeide: uw geld wil ik niet, zelfs al deed gij er nog wat bij, maar ik wil het niet ontvangen. En de koning zeide (de vader van de slang): wat wilt ge dan, ik geef heel veel geld en ge wilt het niet hebben. En de leguaan zeide: ik wil slechts het puntje van uwe tong. De koning boog het hoofd maar, en zijne tranen vielen en hij zeide, welaan hoe is het dan, alleen maar mijn kind was waarschijnlijk verloren en gij hebt het teruggebracht. En toen gaf hij hem dien ring. ('t Schijnt dus dat aan de punt van 's Konings tong een ring zat, die begeerd werd) en ze maakten feest zeven nachten en zeven dagen, en zij schoten met de kanonnen, en toen zeide de leguaan: ik vertrek weer, het eten en het drinken is nu gedaan. En hij keerde terug, en (de koning) bestelde hem, zeggende: indien ge u een huis maakt, dan moet ge uw ring maar aan de punt van uw tong steken, en in de schemering moet ge uw mond vol water nemen, en bij 't opgaan der zon moet ge uw huis bespuwen. Toen vertrok hij en hij ging en hij maakte zijn huis, hij voltooide het tot boven aan toe. En (toen) zijn huis klaar was, en zij zee- waarts kwamen om hem te zien, kenden ze het niet meer, (begrepen ze er niets meer van), en ze keerden terug naar den vasten wal, en zij gaven den koning kennis, zeggende: zeewaarts (over zee) wellicht zelfs gij hebt niet zulk een huis, maar zijn huis zeewaarts

is heelemaal anders. De koning zeide: gaat en brengt hem hier, hoe of hij er ook uitziet, (maar) ik wil hem weder zien. En zij gingen weer om hem te brengen, en toen pas volgde hij. Maar toen hij landwaarts kwam, dienzelfden dag nog riep de koning hem en vroeg hem, zeggende: leguaan, hoe staat het er mee? onlangs ging er een woord (praatje) rond van mijn dochter, was dat woord maar regen en wind of was het werkelijkheid? (waarheid). En de leguaan boog zich een langen tijd voordat hij kwam. Hij richtte zich op en toen pas antwoordde hij zeggende: Heer, ik (ben) slechts uw slaaf, zie mij slechts, (indien) ik zeg, ik antwoord u niet, hoe kan dat (want) gij hebt tot mij gesproken, (indien) ik zeg, ik antwoord, zoo zie slechts mijn voorkomen aan (dat is al antwoord genoeg) maar wat zal ik doen? Gij hebt mij aangewezen (door Uw woorden) maar (of het voor iets) goeds is, of dat het voor iets kwaads is, dat moet mijn Heer maar overwegen. Vroeger stemde ik van harte toe, en zou ik dan later niet toestemmen, hoe zou dat mogelijk zijn? Toen trouwde hij, zeven nachten en zeven dagen hielden ze feest, al maar door. En toen die zeven dagen en die zeven nachten voorbij waren, werd de leguaan koning, en de koning deed afstand, hij werd dorpsoudste.

LXV. PEDIWANG.

O Totoade o rukiti ma hòhokika.

Màng' ajo de mòng'ama io hòněngòka, ma gia-birànga ia hinòtòka. Mi higarò m'ato o rukiti ma hòhoko ho ma lè, de una wa ngau-ruku, de muna ma òto am'irànga ài giama ma kakadunino, de i lo lio de o wèka ka wa hauino ài giama; de mònga tauòka ia ika de i ma hidòku mònga baràng-barànga, munàng ò ma amoko gènàngă, unàngò ma amoko gènàngă. De wo ma djobo, de ngoi hiràngă mo ari m'ato: ka mi niki; ngaro ka no gogògère dika, ahi giamò de na tobikòka, de wo ma djobòka, de ka w'òiki dika; o tau moi wa màkeika de i làto na kuràng òkia n'adonua de n'adono. Ka ngoi dika to ma dàgi-dàgi, de una w'ato: nia totaleo to ma gòko o hènge moi; ngaro uha na gòko mi ni hidoaka dika moi, de lo ikeino de wa hohòka, de wo ma djobòka. De ina i hòho dàku ài lòkuino i wi momòtèke, iti ko o dunia ma goronàka. O bërèra ma dobikika wa ika, de wo leha o ngèkomo, w'ato kiaika ma ngèkomo? De òua i l'ato nèngiha dina na kaiha, de wo mi

màkeiha ma humu ma djodjàga, de m'ato: n'ado-adonua, de n'adono no huha òkia; w'ato òkiaua to huha, ma ngohi hirànga àhi giama ma òto; de muna ma humu ma djodjàga m'ato, ani giama gèna i tobi-tobiki no hi tabidòko, de o humuku n'òiki, de no tumunu; de wo tumunu wo pudaiìe de i m'ahumòka. De wo ma liòka ma humu ma djodjàga ami tauòko. De ma hakài o bira de o nauòko de o hinànga de i l'òlomo de i bòto, de mi huloko m'ato: no ma òhiki, de wo ma òhiki ma kòana o ngawa-ngawa ngoi òra mànga gagò-hikuku, wo ma òhiki; mi hibèhèhòngo m'ato: nàko o luri i tèmo-tèmo de no ma ngiunika: gènàngá mo kòana ngoi òra, de wo ma ngiunòka, de wa lega-lega, de o gàbiòka i là kèlèngauku to ma dòdotò ami tàkihuma; wo hibòotèkòka o litòrakiìe de i lo lio, utu muna koiwa, de m'ato to ngohi àhi luri koiwa; de m'ato to ngohi àhi luri koiwa ho ka to gogògèrè, de m'ato, ngaro ka no na hákài! Àmo ani luri koiwa! O iuomo gèna ho no na hákài; de i l'òhakòka de i l'ò l'òlomo i hidòku o hidòku hànge, de m'ato eh, nènàngá òkia ma hidòku? De m'ato: koàli o ngèkomòka ho gògèrè ho ka ngohi dika to hidòkuika, de i l'òlomo de ka wo ma hupu-ino, de ka mo ràga. De ma dimòno m'ato: koàho ti ni hi molòka-ika de i ma molòkòka, de bòtino de mànga ngòhaka moi, de ma pàika, de mo ma kahinaika, de am' ingiri mo ma gèhe, de ma màke ami luri o litòrakiìe, de m'ato: èle ngoni haùòngo to mi pàika. De ami ròkata ko w'iwa, ho ko wo hiorikua, de mo ma djòbòka muna ngomi ajo de ami àmaika. Ami hutu ngimoi m'òikòka de wa mi niki, o bèrèra ma dobikòka wa ika de wo leha w'ato: ma kòana ài tau, kiàka i là kaika? I àto: nèngiìe na kaiìe, de o bàkoròko no tòkuòko, de wo ma niàta, de o gòràngoto hinòtòka i là iuo iti gènàke wo gàho-gàhoko. Gènàngádaui ma toòmu de wo tubuku ka o goràngoto ma pòrètuku wo tubuku, de ka mànga bobarèniha wi higuti, to ma kòana ài hoharèniha; de wo uti de ma kòana ài gilaongo o gahi i hiòuoko, de i wi makeòko, de wi leha no kuràng'òkia n'ado-adonua de n'adono? De w'ato: to huha òkiaua ma ngohi hekata to mi niki. De i ma liòka ma gilaongo de w'ato: dàì moi o njawa ni l'òiki ni wi lega! Ni àto wa ihàhi, ma kòana w'ato; de w'ato ngohi hekata to mi niki ngohi ò gèngika; de io liòko, ma kòana w'ato: kiani nèna o igono ma gòhaka ni ja kàpoa o gahiòko la wo higilio ho i hira-hirali. De ài dadaboa de ài bido-bidohi i là òkèrè, de i hiobiri ma rubeuku, de i lio ho i hira-hirali; de dinaiha i giliòka: de w'ato i gOUNGU modukua ngoi hekata. De wo ma djobo dinaiha, de wi mòtèke o gilidànga moi,

de ma gilidànga i tèmo i ʔ'ato: nàko to mi dàngì, gènàngă ngoi hekata. De ami dātēkòka wo gògèruku, de io rame-rame o hutu iatino, de i ʔo rame-rame de i pàha de i mi hidiài hāgàla o inómo i rupa-rupa, ka o bira, la o nauòko. O malige hòro-hòro moi i ʔo diài ma libuku iatòka, de i ʔa tikama ma libuku iata, de i tǎgi daku o gòta ma dēkarika i ʔa kaika, de i ʔo tubuku ma kðana ài humu ma djodjāga ami loauku, de o tau ma amo-amoko i dādiòka de ma ngòhaka m'aika de ahao i ma mao. De ngoi hekata ka hiado-adono.

LXVa. 2. Het verhaal van de roekiti-vrucht.

Hun vader en hun moeder waren gestorven (ze waren overgebleven) met zijn tweeën, broeder en zuster. Zij haalde hem over en zeide: laten we roekitivruchten voor ons halen. En hij trok ze naar beneden en zij hakte haar broeder in zijn handgewricht. En zij keerden terug, en hij wikkelde zijn hand in een waaierpalm blad. En zij gingen naar hun huis en verdeelden hun goederen, beiden evenveel. En hij vertrok, en zijn zuster weende, zeggende: zij (wilde) hem maar volgen. (Maar hij zeide) blijf maar, je hebt mijn hand ook kapot gehakt. En hij vertrok en hij ging maar (zonder vasten weg te volgen). Hij kwam aan een huis, en zij (de bewoners van dat huis) zeiden: wat ontbreekt je zoodat je hier niet (vroeger) kwam, en (nu) hier komt. Ik maar ('t is mijn zin maar) om te loopen (er op uit te gaan). En hij zeide: ik wil voor een cent een kip van u koopen. (Zij zeiden) koop maar niet, we geven je maar een: En ze gaven hem een en die vloog. En hij vertrok en die (kip) vloog boven hem, hem volgende, alleen maar (hij) bleef op de aarde. Aan het eind van het dorp ging hij en hij vroeg naar den weg, zeggende: waarheen is de weg, en zij zeiden: hier aan den landkant moet je landwaarts gaan. En hij vond de putbewaakster, en zij zeide: je kwam hier (vroeger) niet en je komt (nu) hier (wat heb je) voor moeite? Hij zeide: ik heb geen moeite maar mijn zuster heeft in mijn hand gehakt. En de bewaakster van de put zeide: (de stukken van) je gebroken hand moet je tegen mekaar aanhouden en naar de put gaan en duiken. En hij dook (en) hij kwam weer boven en hij (de hand) was (weer) heel en hij keerde terug naar het huis van de putbewaakster. En zij kookte rijst en visch en gebräad, en ze aten. En na afloop gelastte zij hem, zeggende: baadt je en hij baadde zich. In het badwater van

de dochter van den koning van het uitspansel baadde hij zich. Zij (de putbewaakster) bestelde hem, zeggende: indien een loeri schreeuwt, moet je je verbergen (want) dat is de dochter van den koning. En hij verborg zich en hij keek uit, en op de jasmijnstruik legde ze (vrouwen die aan 't baden waren volgens den loop van 't verhaal) de jongste (dochter) haar mom, (99) hij verstopte het in de daksparren en zij (de baadsters) keerden terug, alleen zij (de jongste) niet, en zij zeide: mijn loeri is er niet, dus blijf ik maar, en zij zeide (tot de putbewaakster) je moet maar voor ons koken. (De putbewaakster zeide) helaas, je loeri is er niet. (De koningsdochter zeide) kook dus maar het eten voor ons. En (toen) het gaar was, aten ze. (Het eten) was verdeeld in drie porties, en zij (de koningsdochter) zeide: hé wat is dit voor een portie? En zij (de putbewaakster) zeide: och neen, we wonen aan den weg, dus het is maar mijn zin om het zoo te verdeelen (met het oog dus wellicht op een hongerigen voorbijganger). En (terwijl) zij aten kwam hij te voorschijn; en de prinses schrok. En het oudje zeide: het is beter dat ik jullie maar met mekaar doe trouwen. En zij trouwden en ze kregen later een kind, en zij (de moeder) legde het te slapen, en ze gebruikte de spiegel en schuurde haar tanden, en ze zag haar tanden, en ze zag haar loeri boven in de daksparren en zeide: grootmoeder, ik heb je kleindochter te slapen gelegd. En haar man was er niet dus hij wist het niet dat zij vertrok naar haar Vader en haar Moeder. Tien nachten was zij reeds vertrokken (toen) hij haar volgde. Hij ging langs het dorp heen en hij vroeg zeggende: waar moet men heen naar het huis des konings? Zij zeiden: hier boven moet je boyenwaarts (zuidwaarts) gaan, en langs de koraalriffen moet je stappen. (Het woord beteekent koraalriffen vlak langs een rotsige kust, die gewoonlijk diep onder water zijn.) En hij bad en toen, haaien kwamen daar, alleen omdat hij er om gevraagd had. Daar beneden kwamen ze bij elkaar, en hij stapte naar beneden, maar op de ruggen van de haaien stapte hij, en die zetten hem af aan hun aanlegplaats, aan de aanlegplaats des konings. En hij kwam aan wal en slaven des konings schepten water, en ze zagen hem aan zee. En ze vroegen hem: wat ontbreekt je (dat) je (hier) nooit kwam en (nu) hier komt? En hij zeide: mij ontbreekt niets, maar ik volg mijn vrouw. En de slaven keerden naar huis terug en zeide: aan zee is een mensch. Gaat hem zien en zeg dat hij landwaarts komt; zeide de koning. En hij zeide: ik volg mijn vrouw, ik (wil) ook gindsch landwaarts. En zij

keerden terug naar zee. Die koning zeide: gijlieden moet deze kokosolie uitstorten op het water, en vervolgens moet hij ze terugbrengen zooals ze tevoren was. En zijn (van de held des verhaals) kleine vischjes: dadaboa vischjes en bido-bidoho vischjes dronken (die olie) op en spogen het weder uit in de kruik, en (het) keerde terug zooals het geweest was. En landwaarts keerden ze terug (of brachten ze het terug) en hij (de Koning) zeide: werkelijk, misschien is (ze) wel zijn vrouw. En hij ging landwaarts en een vlieg volgde hem, en die vlieg sprak, zeggende: indien ik op een ga zitten, dat is zijn vrouw. En hij zat naast haar (zooals de Mohammedanen een huwelijk voltrekken) en zij vierden vier dagen feest. En (toen) het feest was afgelopen, maakten ze voor haar (de getrouwde vrouw) allerlei soort van eten en rijst en vervolgens visch (als bruidsuitzet). Zij maakten een zweefpaleis vierhoekig, en ze stampten de vier hoekpalen aan met hun voeten, en het ging naar boven, boven de toppen der boomen. Zij gingen voorwaarts (de jonggetrouwden, die dus in het huis waren) en zij daalden neer op het erf van de bewaakster van des konings put, en het werd een heel groot huis. En dat kind sliep (tot dien tijd) en toen pas ontwaakte het. En (zij was) zijne echtgenoot tot in lengte van dagen.

LXVI. PEDIWANG.

O Totoade o mèkika.

O njawa i ła hinòto mǎnga ngòhaka koiwa, de gèna ma mèki, i ła ino, de i ɽ'ato: ngini ti ni wàho ma ngòhaka koiwa, de wo leha w'ato: nia hohoba koiwa? De una ma njawa ma òa w'ato: èna nèna, de w'ato na ik'ino. De w'òiki wo tudu-tuduku wo hikaiɽe ò ma tumidi, wo hikauku ò ma tumidi. De wa tuduku wo hikaiɽe ò ma tumidi, wo hikauku ò ma tumidi. De wa tuduku o nauòko, o bobara moi wa tòma, de w'ato wa hidòku o njawa i ła hinòtoika, de w'ato nènàngǎ ni ja òlomo hiadono ka ni ja màta, de unàngò uha wo m'ike, de munàngò uha mo n'ike. De wo pahàka ài hutu tumidi, de mǎnga ngòhaka i ła hinòto, o ngòheka mo ma tèngo, de o nauru wo ma tèngo, ho i ła hinòtòka, ma nauru de ài ara ma galèla ài pea i ɽo honònga, de ma mèki wo boainokali. De wo leha w'ato: ma ngòhaka i ła muruòno. De i ɽ'ato ka mo ma tèngòka dika o ngòheka; de ma mèki w'ato: ni eluku, nàga ni wi hihipukuku o boruauku, de ma mèki wa ika wa hèlènga ma

borua de wi gòraka, de wi aòdka, de ngoi ajo de awi àma ka i
 lo ari, de ma mèki w'ato: uha ni ari, ngohi to ma dòfo dika, ko
 ti dodòaua, de wi aoika de wi hitòfo ka o bole ma gòmuku, de i
 wi lamoko ho hiadono wo ma dàgi, de hiadono wo tèmo ho măn-
 garatiòka. De gènàngòka de hiadono wo goduruòka, de ma mèki
 wi hibèhèhòngo w'ato: o kurunga nènàngă de ma njawàka, ho no
 djàga-djàga, de w'ato: nènàngă ngohi tumidòka de to boa, de
 w'ato: uha na hihupu-hupu. Ka de wa pahàka, de wa hihupu-
 hupuino, ho i ma gogule: de wo lioino de mànga rio wa màke,
 de w'ato: òkia nènga ma rio? de una w'ato: ète, ngohi dika ta
 hihupuino; de w'ato: nèngòkadau de t'òiki, de to hibèhèhòngo,
 t'ato: uha na hihupu-hupu. Kokogènàngika w'òikòhi, wo gàhe o
 hutu tumi-tumidi. De ma moioli w'òikòka, de wo tòraka o tiba ma
 puku, de o todòku ma puku, o iwi ma puku, de wo tòraka wo
 lioino, wo wòhama ma mèki ài tau ma gorònaika. De wa màke o
 djara moi de o pàngaa moi, o pàngaa ma dòla o guràtyi: wo
 guheuku, de wa hàngàini, ho de wa liariže ài raràga moi o guràtyi.
 De ài giamo wa hauòka de ma ngòère ma bèlaka; de ma mèki wo
 boàka de wa màke ma njawa o momòku moi, de gèna wo himomòku
 o dòkoto ma ròèheòka. De i bòtino wo gògèruku, de wo leha w'ato:
 danongo i la dodò gènàngă ani giamo? De w'ato: ète ta òto; de
 ma mèki w'ato: bèhali tò lega, de una w'ato, ète ko ha hiri; w'ato
 la ta houru, de w'ato e danòngo, uha nènàngă na tigi-tigi! De i
 arèhino w'ato ngohi t'òikoli, ho i bòtòhi no hihupu-hupu! De una
 gèna w'ato: koalòka; w'ato nènàngă ngohi tumidòka de to boali.
 De gènàngòka w'òikòka ài hutu moi; de òna i la toàka ma kurunga
 ma hahàkoro de i ma djobo. De wo niki de w'ato: danòngo ngòna
 o wànge nènàngă na màke ma bàha! De una w'ato eh ète, la ha
 tòtòkia? De wa umo o tiba ma puku moi de i wàngo o gàhioko
 ha dàhàngò i tobòngòko, de wo ma djobòka. De una ma mèki wo
 ma hihèrèdi hiadono wa màta ma tiba ma puku gèna i wàngo-
 wàngo, de wi daenokali w'ato: danòngo ngòna ani wànge nènàngă!
 W'ato: ète, la ha tòtòkia, w'ato ia ète! eh danongo tanu uha
 gènàngă! De wo hibòha ma djara ma peàko, ma pea ma honònga
 o guràtyi, ma honònga o halàka, gènàngòka de ma mèki wo hònèngòka;
 de ònàngă io woe-woe wa hidulu màng'ajo de màng'amaika, unàngă
 ma bàha-bàhàka d'ahao unàngă ngoi ajo de ài àmaika wo gila-gila.

LXVIa. 3. Het verhaal van den toovenaar.

Twee menschen (echtelieden) hadden geen kind. Toen kwam een toovenaar en zeide, ik ken jullui als geen kinderen hebbende. En hij vroeg zeggende: heb je geen vischsteker. En die goede mensch zeide hier is (er een). En hij zeide geef hier. En hij ging vischsteken, hij ging zeven maal zuidwaarts, en zeven maal Noordwaartsch. En hij stak visch en hij doodde een bobara-visch en hij zeide (dat) hij (die) deelde aan die twee menschen en hij zeide: dit (moet) jullie eten totdat het op is, en hij mag niet aan haar geven, en zij mag niet aan hem geven. En hij (de toovenaar) was zeven dagen weg, en (zij kregen) twee kinderen, een meisje en een jongetje. Dus zij met hun beiden maakten op het hoofd van dat jongetje een „ara ma galéla“ versiersel, en toen ze daar half mee klaar waren, kwam die toovenaar weer. En hij vroeg, zeggende: hoeveel kinderen heb jullui? En zij zeiden: alleen zij maar, het meisje. En die toovenaar zeide: je liegt er is er een die jullui in de kist gesloten hebt. En die toovenaar ging en opende die kist en nam hem open en nam hem mee. En zijn Moeder en zijn Vader weenden maar, maar die toovenaar zeide: ween niet ik verpleeg hem maar voor me, ik doe hem niets kwaads. En hij bracht hem, en (101) hij voedde hem alleen met rijpe pisang. En voortgaande werd hij groot tot hij kon loopen en totdat hij verstaanbaar kon spreken, En van toen (groeide hij op) totdat hij een jongeling was, en die toovenaar gelastte hem, zeggende: in dit hok zijn menschen, dus (moet) je goed er op passën. En hij zeide: over zeven dagen kom ik (terug) en hij zeide (nog) laat hen er niet uit. Maar toen hij weg was liet hij ze er uit, zoodat ze speelden. En hij (de toovenaar) keerde weer en zag hun voetsporen, en hij zeide: wat zijn dit voor voetsporen? En hij zeide: grootvader, ik (had er) maar (lust in) om ze er uit te laten. En hij zeide, (toen) ik van hier vertrok bestelde ik zeggende: laat ze er niet uit. Vervolgens ging hij weer uit, hij beloofde steeds (tot zijn terugkeer) zeven dagen. En eens was hij weer weggegaan, en hij (de jongen) haalde een waterbamboe geleding en een bindbamboe geleding en een rottan geleding. En hij droeg dat en keerde terug, en ging binnen in het huis van dien toovenaar. En hij zag een paardenkop, en een omhulsel voor een toovermedicijn, en daarin was goud. Hij schonk dat er uit en stak er zijn vingers in, dus toen hij ze weer naar boven trok zaten zijn vingers met goud. En hij wikkelde zijn hand in een stukje doek. En die toovenaar keerde

terug en hij (had) gevonden een schoudervracht menschen, en die droeg hij aan den stam van een dokoto-palm. En vervolgens (nadat hij die lui bezorgd had) zat hij neder, en hij vroeg zeggende: kleinzoon wat is het met je haud? En hij zeide: grootvader, ik hakte (erin). En die toovenaar zeide: laat het me toch zien! En hij zeide: grootvader het zal zeer doen. Hij zeide: (het is maar) opdat ik het medicineer, en hij zeide (nog) wel kleinzoon, ge moet hier niet dichtbij komen. (Vermoedelijk wees hij daarbij op de bovengenoemde toovermiddelen). En den volgenden dag zeide hij: ik vertrek weer, dus (moet het nu) gedaan zijn met het uitlaten (van die opgesloten menschen). En hij zeide: (ik zal het) niet meer doen. Hij zeide: over zeven dagen zal ik (terug) komen. En aldus was hij heengegaan een dag, en (die opgeslotenen) verbraken de banden van hun kooi en ze gingen weg. En hij (de toovenaar) vervolgde hen en zeide: kleinzoon gij vindt op dezen dag uw einde. En hij zeide: wel grootvader wat zal men daaraan doen? En hij wierp weg die geleding waterbamboe, en die leefde en groeide in de zee. (Hij wierp het vluchtend langs het strand achter zich, en maakte dus een haag als scheiding tusschen zich en den toovenaar.) En hij vertrok, en die toovenaar die hakte het zich om totdat hij al die bamboegeledingën had omgehakt, die daar opschoten. En hij achterhaalde hem weer, zeggende; kleinzoon, nu is het je dag! Hij zeide: grootvader wat zal men er aan doen! En hij zeide: wel grootvader! Neen kleinzoon, dat niet! En hij sloeg tegen die paardenkop, de helft van die kop was goud, de helft van zilver; toen stierf die toovenaar. En die velen (slachtoffers van dien toovenaar) zette hij aan land bij hun ouders, en ten laatste is hij ook naar zijn moeder en vader gegaan.

LXVII. PEDIWANG.

O Totoade o Bàngindalika.

Ma njawa ia hinòtòka mànga ngòhaka moi, de ma hira-hiràka i òlomo o bole o utu moi. Ma hinòto w'òlomo o bole o utu hinòto; wo gògère de w'òlomo o bole o utu hange, wo oa-oara ka inòngo o goìoa moi, wo ma òlomòka hăgàla o djòru. Gènàngòkadeu de i wi òhonokaua. Ngoi ajó de ài àma i wi budi i öiki io dja. Wa òko de o gohò mànga moi wa dja, w'ato, Bàngindali, dau ia kèkètìle, no dumunu. Unàngă wo dumunu, i wi gòli, de wa

kòbàka ma òkoko. De ài àma wo ma liòka, wa iha de w'ato èli abe nànga! ngaro h'òlomo m'amo-amokuku, ma nàko o gohòmànga de, dònè h'òlomo i togumukàhi. Kagenàngă wo tèmò wa pàhaoàhi, de w'ato: àma nànga nauòko dàì to tàngonika, de w'ato eh. Gènàngòkadau de wi tèmò w'ato: Bàngindali o ngòtìrì mòì ho ma diàì, de w'òiki ma Bàngindali ài àma, wo lingiri o gòta ma àgo-àgomo, de o huburu mòì wa màke, duru ko ha amoko de wo hirèdiòka, de wo ma liòka. Wa òko de wi tèmò ài ngòhakika w'ato: iarèhe, de nànga ngòtìrì ho tòlàngukukòhi, de ma Bàngindali w'ato: ika! De ma ginitarino de i ma djobo, io tòlànga ma ngòtìrì. Ja iha de ma àma wa tòlànga de ài ngòhakika w'ato: nàko i ruba de na legono, dònè i ma hipàka de ia torouòka. Gènàngòka de unàngă de i ruba de wo goandòka, wa legono, ho i wi higudjuòka o tònakuku. Gènàngòka de ài àma w'ato: èli, ma gènànga, de o gohòmànga ma òkoko ka ha pàgèlòka, ma nàko o gòtali de dònè i na hibàitòka. Wo tèmò-tèmò i bòto, de ài bàhuku ka wo ma hilàkète, de wo ma liòka; wa òko mànga tauòka de ngoi hekata m'ato: nànga ngòhaka, de wo ma riridòka, de m'ato: eh, ho gènàngă ka ni budi o gòta m'ago-àgomo ni dotòlànga, de ka mo ari ngoi ajo. De i tédèkanua, de ma gòta ngokodikana i tūhu de i tàka ma huburu ma dèkara ia òko wa mòku wo hibobäata; wa òko wa kèlèngauku mànga loàka, de ài àmaika w'ato: àma nànga ngòtìrì nènàngă ta mòkukòka. De gènàngòka de w'ato: ajo o bilaono utu, de ngoi ajo m'ato: karika n'òiki, de w'ato o ngòhaka o nauru to ma dàgi-dàgi. De mo diàì ài bilaono, o kupa tumidi, o totaleo ma gohi tumidi i dhakòka. De o tuadka wa hauoino de w'òiki wo towòngi, ka wo ma djobo-djobo. Gènàngòka de wi màkeika wo ma tèngo wo goaha, o torohugu ài dadamunu. Ka de i wi màkeika, de w'ato: toa, karika n'òiki? De ma Bàngindali w'ato: o ngòhaka o nauru, ho to ma dàgi-dàgi. De ma hèlewo wo ma hitamu-tamunu w'ato: toa: ho ma tàgoko; nàko ngòna na ruba, de ngoi no hi mòtèke, ma nàko ngoi to ruba, de ngòna to ni mòtèke. De i ma tàgokòka, ma Bàngindali i tàgi, de i òlomòka de i ma djobòka, ia hinòto i ma nòte-mòtèke. Gènàngă de ka i ma djobo-djobo, de i wi màkeika o ngamène wo ma himomaratana, de w'ato: toa, karika ni òiki? De òna i àto: karikaua, o ngòhaka o nauru, ho ma dàgi-dàgi. De w'ato: ho ma tàgoko, de ma ngamène wo ma himomaratana w'ato. nàko ngoi to ruba, de ngòna to ni mòtèkòka, ma nako ngòna no ruba de ngoi no hi mòtèke. De i ma tàgokòka, ma Bàngindali i tàgi, ma ngamène wo ma

himomaratana wo ruba; gènàngòka de w'ato: tyaràkia kàngano ho tèmo-tèmo, de w'ato ka to ni mòtèke. Mànga kupa wo ngàiki, ho i ólomòka, de i ma djobòka ia ruàngé ka i ma djobo-djobo ho ma bërèra hiadono ia pàha, de ma bàha-bàhàka ia ika, de gènàngòkadau, de karikaua ia ika, o bërèra moi io lega-legaika, de ma Bàngindali wa leha ma helewo wo ma hitamu-tamunu w'ato: ngohi dònè o hutu hinòto, de ma ngamène wo ma himomaratana w'ato: ngohi dònè o hutu hàngé. De Bàngindalioli wi leha i àto: ho ngòna toa? de w'ato: ngohi done ka kanènàngòhi! Dònè gènàngòka de io tòbongo ma tònaka io lega-legaika, de ka i ma dobo-dobòngo gènàngika, de ia togorònaika, de o nauòko ia ino mànga himàngino duru ma amoko, o hòre. De wa òto wa totogorònauku wa tobikòka, ma haeke ia ma'laika ma bikini i ma gao, de i ma hiadonika, de mànga nauòko ia tàngoniha, o uku i ma lè. Ma hira-hiràka o hèlewo wo ma hitamu-tamunuku wo gàhoko, de ài dèka-dékana ko wa òkoua, de ma ngamène wo ma himomaratanaoli w'òiki wi niki ài dodiauo: kokogènàngoli ài dékana, de ma Bàngindalioli wa niki wa iha, de w'ato: ajo: àhi dodiauo no màkeua? M'ato eh, ani dodiauo ngohi ta hioriki, ngohi nènàngòkadau, o njawa, i hi adoadonua, ka o guhuro. De wa ika w'ato: ani uku moi, de m'ato no ma lè; de w'ato: ani tutukunu i hi tapayu, de wo mi kapèta, de mo tubukuku ami dàka i horòpuòka. De ài dodiauo wa lingiri, o dada'loko wa hèlènga de w'ato: eh, o bobèrèki mo hònénge, ho kogèndòka ami dadayokika mi ni hitamunuku, ni ma kèlu ui mangàkunukaua, ni momiki la ho lio, nànga nauòko ho ma hakàì: wo ma tèngo wo momikòka, wo ma tèngòhi wo lega-lega ma kakàtama, unàngò w'ato: no momiki ho ma kakàtama i kèlu-kèlu, de wo bàatika, ma kakàtama wa hèlènga, ahao wo momiki, de àha io lio. I ma hiadonòko, de i ma hakàì mànga nauòko; i òhakòka de i òlomo i bòto, de i ma djobokali, io totowòngi; gènàngika ka i ma djobo-djobo de j'ato! ia ika mànga nauòko ma haeke i tutukiha, de io pàdi ia ratuhu moi, ma kòana o wàngé ma hiwaròka ài kawàha wa huloko de ko i àkunua. Gènàngino ài bobarénino ia kaino, de wa lega-legaòko, de wa huloko ia ngoho; nàko o nauòko gènàngà la ia pàdiòka, de ngohi òra ia tumidòka, ka òna mànga hininga ma hukà. De ma Bàngindali mànga hèhèhara moi wa hiata, wa òko, de wo hitubalènge gènàngà o mumuru, de i hàilòka, o wàngé ma dumunuku de i tubuku. De gènàngòkadau de mànga dodiauo wo ma tèngo i wi ma'la wo ilakòka, ka ia hinòtòhi dika; o ubo-ubo ma bòro moi wi guma'la, de wi hibèhè-

hòngo w'ato: nàko i dòro, gènàngă to hònnèngòka. De i ma djòbòka ka i ma dodowòngi, Gènàngă de ma kòaua o wàngè ma dumundòka i wi màkeika, mànga nauòko ma haeke i tutukihakali, j'ato ia ika ma njawa mànga ngoe ia ratumoi, ma nauòko ia pàdi, ma ko i àkunua ho ka i higigigoro, de ma kòana wa huloko ài kawàha: o njawa gèna ia hinòto, nàko ia pàdiòka o nauòko, de ngohi òra ia tumidòka ho ka òna dika mànga hiuinga ma huka. De ma Bàngindali mànga hēhēhara moi wa hiata wo hikulàpete ho o gāhi ma wòtituku de i tubuku; de ài dodiauo wo ma tēngoli wo gogògèròka, o ngamēne wo ma himomaratana, de wi gumała o ubo-ubo ma bòro moi; wi hibēhēhòngo w'ato: nàko i dòro, gènànga to hònnèngòka de wo ma djòbo gènàngika ka wo ma dodowòngi, de o àkēre moi wa màkeika, de wa hònga, ka wo ma djòbo-djòbo, gènàngiha dinaòko i àhini o gugūnu de o wàma ma ngowono, ma wàma ma ngowonika o tadauru, gènàngòka de ka w'òiki dika gènàngika, de wa ika, o ngoheka mo ma tēngo wo mi màkeika, mo ma hiðhiki, de ma Bàngindali w'ato: ani tau o kiàka? m'ato: dàkēna, ma ngohi to ma tēngokàhi. Gènàngòka w'ato: h'òiki nia tauize, de i ma djòbo ho de ia iže, de w'ato: o inomo utu no na hakài, de munàngă mo hakài; i òhakòka de mo ma hidiàiuuku ho i òlomo ia hinòtòka ho i bòto, de w'ato: de ani diàka de m'ato ngòkanàga o dia; w'ato: abeika, no hi hupuino la to lega; munànga m'òiki mo lè, mo hiboaino ma dia o nikutu hinòto: wo gèto-gètongo ma dia wa ka, utu i tobiki, uta ma òtini i pòata, tjawali moi, ma hépi tumiduku, gènàngă w'ato: ka ia òa: de mo ma noàka o boruauku, de ma damunu wa tàkoro, i boainòka ho ma wàngè iàto ko i hòhongo iàto ko i hiwara, ma màtyàna de ma garuda i ino de i àto wi utuku; ma haeke hinòto i hiraino, de wa òto ka wo tēngo ma haeke i tihàka hinòto: gènàngòka o moioli, ma haeke iatòka, wa òtoli ka wo tēngo, de ma haeke iata i tihakali. Gènàngòka de moioli ma haeke butànga-kali ia inoli, ma tòmarino wa òto, ka wo tēngo dika, de ma haeke i purarahòka, de ka moiokali i boaino ma haeke tumidòka; ma tòmarino dika wa òto, ka wo tēngoli; gènàngòka de moioli ma haeke tufàngèokali i boaino, de wa òto ka wo tēngoli dika ma tòmarino; gènàngòka de moioli ma haeke hiwokali i boaino, ka wa òtokali ma tòmarino ho ka wo tēngoli dika; gènàngòka de moioli i boaino ma haeke ngimoi de hinòtòka; wa òto ho ka wo tēngoli dika, ma tòmarino dika; gènàngòka de i wi bànga ho wo hònnèngòka. De ài dodiauo wi hiduluino: mànga ubo-ubo ma bòro

i doro, de i wi niki ia ika, de o àkèrè moi, gènàngiha ia hònga, de dina ma utuòka i ma hiadoniha, de o ngoheka no ma tèngo i mi màkeiha, de io leha i àto: mia dodiauo ni màkeua? M'ato, eh, nàko nia dodiauo, de o màtyàna de o garuda i wi òyomòka. De i àto: Karòka wa ika: m'ato danèna. De ài kòbòngo i hitàbi, o wàma ài dònko-dònko io gètòngo io deo, de ka o bàngiheli io wuwu, ài haekòka ma hinòto, ài louòka ma hinòto; de wo momikòka de w'ato: to ma idu àhi mogiòko; de m'ato: i ni kiòkua, no hònnènge. Ho gènàngòka de w'ato: abeika ngoni ajo de ani amaika, mànga kòbongo ho lega. Jàto ia ika de o arukòka ka i topòroniye, de w'ato: àmo! Wo hidodiàino de o àkèrè wo diàì o tibauku, mànga kòbònguku wo hituàgiòka; de i ma liòka, i ma hiadonino, de o mudja mo tutuku, mànga tau mo gèto-gètòngo mo hìbarihi, de i bòtòka de ma hakài: i òhakòka de mo hidiàiku i òlomo i bòtòka de i ma idu. De wo mi tèmo w'ato: boteani nàko o hihiri no ihène, de uha no hi dodaere; ho ka o ngute i dòkète, mànga bobili i gèrènge de no ma riddòka. Munàngä de o ngidu moi ma maoino, de i ma dikiti, o ngutu i dòkète, ka mo ma mòngorika ho de i kinitarino i tiài, de ka i ma gaganuino de io hòne-hònnènge gènàngè io wàngòka, de i àto: i mi kiòko mia dèkana, de m'ato: i ni kiòkua, o màtyana de o garuda i ni màtaka, ka o garàgo ho o Bàngindali. De io rame-rame o hutu tumidi de o wàngè tumidi de i pàha ma Bàngindali wo kòana, ngoi hekata mo Bòki.

Ma totoade nènàngä ma bàha.

LXVIIa. Vertelling van Bagindali.

Twee menschen hadden een kind, en in 't eerste begin at het een tros pisang. De tweede maal at het twee trossen pisangs. Toen het zitten kon, at hij drie trossen pisangs. Toen hij loopen kon, at hij alle vruchten uit een tuin. Toen konden ze hem niet meer aan (zijn ouders). Zijn moeder en zijn vader bedrogen hem (wilden hem bedriegen) dus gingen ze uit om met het werpnet te visschen. Hij (de vader) ging naar zee, en hij gooide het werpnet over een krokodil en zeide: Bagindali (de naam van den vraat) beneden is het vast gaan zitten (is het onder iets vastgehecht) je moet duiken. Hij dook, hij (de krokodil) beet hem, en hij brak hem een kaak af. En zijn vader keerde naar huis terug, hij ging landwaarts en zeide: nu maar hoor! ofschoon men ontzettend veel eet, maar indien (men) zelfs een krokodil (ontmoet) dan houd het eten vooreerst op. Zoo

sprak hij, (maar) hij was nog niet uitgesproken toen hij (Bagindali) zeide: vader, onze visch heb ik schuin tegen den wal opgezet. En hij (de vader) zeide: goed. Toen was het (dat) hij tot hem sprak, zeggende: Bagindali, we maken ons een prauw, en die vader van Bagindali ging (om) een heelen dikken boom te zoeken, en hij vond een huburu-boom (een klein soort kanarie) die heel dik was, en hij maakte het er rondom schoon, en hij keerde naar huis terug. Hij kwam zeewaarts en hij sprak tot zijn kind zeggende: morgen zullen we onze prauw omhakken, en die Bagindali zeide: goed zoo! En den volgenden morgen vertrokken zij om die prauw om te hakken. Ze kwamen landwaarts, en de vader hakte hem om, en hij zeide tot zijn kind: indien hij valt, dan (moet) je hem opvangen, opdat niet hij naar beneden slaat en kapot is. Toen paste hij op, en toen hij viel ving hij hem op, dus hij drukte hem heelemaal onder den grond. Toen zeide zijn vader, nu hoor, al breekt men ook een kaak van een krokodil, maar indien het ook een boom is, dat die ons niet begrave! Toen hij uitgepraat had, hing hij zijn bijl op zijn rug, en keerde naar huis. Hij kwam aan zee in zijn huis, en zijn vrouw zeide: (waar is) ons kind? En hij zweeg maar. En zij zeide: o, als het zoo is, heb jij hem bedrogen, jij hebt de groote boom op hem omgehakt, en zijn moeder weende maar. En het duurde niet lang, toen de boom gindsch aan den landkant knalde en kraakte. Hij droeg die huburuboom op zijn schouders, met den top zeewaarts, hij huppelde er mee. Hij kwam aan zee (en) hij legde hem op hun erf neer, en hij zeide tot zijn vader: onze prauw heb ik hier zeewaarts gedragen. En toen zeide hij: Moeder (maak me) wat teerkost? En zijn Moeder zeide: waar ga je heen? En hij zeide: (ik ben) een jongen, (dus) ga ik er op uit. En zij maakte zijn teerkost, zeven zakjes met gekookte rijst, en zeven gekookte kippeneieren. En hij bond dat in zijn hoofddoek, en hij ging langs het strand, al maar doorgaande. Toen vond hij een man op de drooge riffen visschen zoeken, wiens hoed een heele groote koraalsteen was (die soort koraalsteen heeft een uitholling met opstaanden rand). En toen die hem zag, zeide hij: vriend, waar ga je heen? En Bagindali zeide: (ik ben) een jongen, dus ga ik er voor me op uit. En die zich dekte met den steen zeide: vriend, (laten) we worstelen, als jij valt, volg je mij, maar als ik val, volg ik jou. En ze worstelden, en Bagindali overwon (liep, vermoedelijk zoo gezegd omdat na een worsteling hij die zijn tegenstander neergooit, van den schok zelf een eind vooruitspringt.) En (toen) ze gegeten hadden

vertrokken ze met hun tweeën, elkander volgende (achter elkaar loopende). Toen al voortgaande vonden ze een, die een ngameneboom in zijn haar gestoken had (als versiering — dit is een reusachtige boom) en hij zeide: vriendjes, waar gaat gij heen? En zij zeiden: nergens heen (wij zijn) jongens, (dus) gaan we er voor ons op uit. En hij zeide (laten) we worstelen, en die de ngameneboom in zijn haar gestoken had, zeide: indien ik val, dan volg ik u, maar indien gij valt, volgt gij mij. En toen ze geworsteld hadden, ging Bagindali; die de ngameneboom in zijn haar had, viel. Toen zeide hij (Bagindali) hoe staat het met wat ge straks zeidet? En hij zeide: ik volg je maar. Hij bracht hun rijstzakjes te voorschijn, dus toen ze gegeten hadden, zij drieën, gingen ze al maar voort, totdat ze alle dorpen voorbij waren. En ze gingen heel tot het eind (van dat land) en toen konden ze nergens meer heen, en ze zagen een dorp voor zich (over zee) en Bagindali vroeg hem met de steenen hoed, (hoe lang hij den afstand schatte) en hij zeide: ik voor mij, twee dagen, en, die de ngameneboom in zijn haar gestoken had, zeide: ik voor mij, drie dagen. En ze vroegen aan Bagindali, zeggende: en gij, vriend? En hij zeide: ik voor mij, zoo aanstonds nog (dezen dag nog). Toen waadden ze op dat land aan dat ze zagen, en ze waadden maar in die richting. En toen ze in het midden waren kwam hun een groote visch tegemoet, heel groot, een horevisch (een soort potvisch). En hij hakte hem, hij trof hem precies in het midden en sloeg hem door, de kop lieten ze achter, het achtereind namen ze mee. En (toen) ze aangekomen waren, legden ze hun visch tegen het land op, (en) ze haalden zich vuur. Eerst ging die met de steenen hoed (om) te vragen, en (toen) in lang hij niet terugkeerde, ging, die de ngameneboom in zijn haar gestoken had, ook, hij volgde zijn makker. Aldus weer heel lang, en toen ging Bagindali ook volgen landwaarts en hij zeide: moeder, heb je mijn makkers niet gezien? Zij zeide, wel je kame-raads weet ik daarvan? (Bij) mij hier komen geen menschen, slechts vliegen (muggen). En hij ging voort en zeide: je vuur een stukje (verzoek ik) en zij zeide: krijg het je maar. En hij kreeg het en hij zeide: je krukstok valt op me en hij schopte haar, dat zij neerviel en haar sap uit haar liep. En hij zocht zijn makkers, hij deed een waaier (vuuraanwaaier) open en zeide: wel, 't oudje is dood; dus alzoo heeft ze je in haar waaier gedekt (dat) je je ook niet meer bewegen kunt, sta op, opdat we terugkeeren, (en) onze visch koken; een stond er op; nog een (ontbrak). Hij bekeek de

tang, en zeide ook daar tegen: sta op, dus bewoog die tang, en hij sprong er op los (en) opende die tang, en toen pas stond hij op, en keerden ze terug. (Toen) ze aan zee gekomen waren, kookten ze zich hun visch; en toen die gaar was, en ze gegeten hadden vertrokken ze weer, gaande langs het strand. In die richting gingen ze al voort, en ziet, voor hen, was hun vischkop aangedreven, en honderd lui waren aan het wrikken, (dat was) het volk van den koning van het Oosten, hij had ze gelast (om die vischkop te bewegen) maar ze konden niet. Toen kwamen zij (die drie) aan zijn aanlegplaats, en hij (de koning) keek naar zee, en hij gelastte hem te halen; (hij zeide) indien ze die vischkop daar op zij wrikken, dan, ik heb zeven dochters, welke slechts hun zin is (mogen ze uitzoeken.) En Bagindali trok een van hun bezemrijsjes uit, hij ging naar zee, en peuterde met die palmbiadnerf, en het (stuk visch) vloog in de hoogte, (zoover dat) het in 't Westen weer neerviel. En aldaar toen stonden ze hun eene kameraad toe (om) te trouwen, slechts met zijn tweeën (bleven ze over) Hij (Bagindali) liet een knop van den boenga raja achter, en hij bestelde zeggende: indien deze afvalt, dan ben ik gestorven. En zij vertrokken maar al langs het strand gaande. Toen ze bij den koning van het Westen gekomen waren, (hem aantreffen) was hun vischkop weer aan het strand gedreven, ziet (toen) ze daar aankwamen, veel lieden, wel honderd verwrikten die visch, maar ze konden maar niet, dus schreeuwden ze maar. En de koning gelastte zijn volk: die twee lui daar, indien ze verwrikken die visch, dan, ik heb zeven dochters, wie hen slechts bevalt (mogen ze uitzoeken). En Bagindali trok een van hun bezemrijsjes uit, hij boog dat krom en liet het opspringen, zoodat (het stuk visch) in een maalstroom in zee neerviel. En zijn eene kameraad bleef daar, die de ngameneboom in het haar gestoken had en hij liet hem een boengaraja-bloemknop achter, hij bestelde zeggende: indien deze afvalt, ben ik gestorven. En hij vertrok, in die richting ging hij maar langs het strand, en hij ontmoette een klein riviertje en hij volgde dat stroomopwaarts, al maar voortgaande. Daar landwaarts dreef naar zee een stuk bamboe dat gebruikt was om te koken, en een schijfje citroen waar het hoofd mee gewassen was, en aan dat schijfje citroen zaten haren, en hij ging daar maar landwaarts En landwaarts gaande vond hij een vrouw, zich badende, en Bagindali zeide: waar is je huis? Zij zeide: gindsch, maar ik ben maar alleen meer (overgebleven). Toen zeide hij: laten we naar je huis gaan en ze gingen, en toen ze boven aangekomen waren ('t huis

stond natuurlijk hooger dan de rivierbedding) zeide hij: kook wat eten voor ons, en zij kookte ook, en toen het gaar was, richtte zij het toe, dus aten zij met hun beiden. Dus toen het klaar was, zeide hij: hebt ge hakmessen? En zij zeide: hier zijn hakmessen. Hij zeide: komaan, breng ze me eens uit, opdat ik ze bekijk. Zij ging ze halen, ze bracht daar twee bossen hakmessen. Een voor een schudde hij al die hakmessen in zijn uitgestrekte hand, eenigen braken, van eenige sprong het heft, slechts een, met boven aan de achterzijde zeven keepen (dus verbazend groot) zeide hij, was goed. En zij kroop in de kist en hij sloog de trom. Zij (de monsters) kwamen, dus kijk de zon werd verduisterd, kijk hij scheen, (de monsters waren zoo groot, dat ze de zon verduisterden) die tijger en die garoeda, zij kwamen en zij zeiden ze oogstten hem (of plukten hem). (Een) met twee koppen kwam het eerst, en hij hakte maar eens (of hij alleen en) die twee hoofden vielen: toen kwam weer een met vier hoofden, hij hakte weer één maal, en die vier hoofden vielen weer. Toen kwam weer een met zes hoofden; hij hakte in zijn hals, maar eens, en die hoofden vielen uit elkaar, en weer een kwam met zeven hoofden, hij hakte maar eens in den hals; toen kwam er weer een met acht hoofden, en hij hakte maar eens in zijn hals; toen kwam er weer een met negen hoofden, en hij hakte maar weer in den hals, maar weer één keer. Toen kwam er weer een met twaalf hoofden, hij hakte weer, maar eens weer in den hals, toen viel (dat beest) boven op hem, zoodat hij stierf. En zijn kameraden haalden hem op. Hun boengaraja-bloemknoppen waren afgevallen, en (toen) volgden zij hem, en zij gingen (voort tot aan) een rivier, daar gingen ze stroomopwaarts; en landwaarts kwamen ze tot aan de bron (der rivier), en ze vonden een vrouw, en ze vroegen, zeggende: heb je onze makker niet gezien? En zij zeide: wel, indien (dat) jullui kameraad is, dan hebben de tijgers en de garoeda's hem opgegeten. En zij zeiden: waar is hij heen? Zij zeide: daar. En ze legden zijn been-deren tegen elkaar aan. Op elk van zijn gewrichten wrongen ze citroensap, en ze bliezen maar een fluit, tweemaal aan zijn hoofd, tweemaal aan zijn voeten, en hij stond op en zeide: **(102)** ik heb vast geslapen! En zei zeide: je sliep niet je was gestorven. Toen zeide hij: komaan, we gaan naar je vader en moeder (om) hun beenderen te bekijken. Ziet ze gingen daar, en in een grot waren ze opgestapeld, en hij zeide: hoe is 't mogelijk! Hij legde ze voor- zichtig goed, (hij schikte ze in orde), en hij maakte water in een

bamboe (en) begoot daarmede hun beenderen. En zij keerden naar huis terug, en toen ze daar gekomen waren, stampte zij (gedroogd) welriekend gras, en strooide dat in elk der verlaten huizen (die toebehoord hadden aan degenen die al door de monsters gedood waren). Toen het klaar was, kookte ze; toen het gaar was richtte ze het toe, en toen ze gegeten hadden gingen ze slapen. En hij sprak tot haar zeggende: als je muggen hoort dan mag je niet brommen, zooals de trap kraakt, en hun armbanden rinkelen, dan wees je maar stil. Zij ontwaakte uit haar eersten slaap, en het hoestte, de ladder kraakte, (zoodat) ze flauw werd. Dus toen het volkomen licht was, hadden ze zich met elkaar vermengd ^(p) en de dooden leefden weer, en zij zeiden: wij hebben lang geslapen. En zij zeide: jullui hebt niet geslapen, maar de tijgers en de garoeda hadden jullui allemaal opgegeten, dus hoe gelukkig (dat) Bagindali gekomen is. En zij vierden feest zeven nachten en zeven dagen, en toen het afgeloopen was (werd) Bagindali Koning, (en zijn) vrouw (werd) Koningin.

LXVIII. PEDIWANG.

O Totoade ma kðana wo mi toma ngoi òra.

Ma kðana Hinaralika wo iłaka de o mède hänge i ma pàkeino, ngoi hekata o njawa i mi wàho. De wo hidètòka ma kðana de w'òiki de o kawa wa tauru, wo hibèhèhòngo: nàko nànga ngðhaka i halamata, nàko o nauru de ma kawa àha ma tauru, la wo lio, nàko o ngoheka de ma tòma. Ma ka o ngoheka, ma muuàngă mo dðra, ka mo mi tòmaua; ugomi èle mo mi pàliara, de i mi lamoko de o kàbingi moi ma tòma de mo hibàituku, mànga loauku mo hibàituku, de àha ma tauru ma kawa, de wo lio, de ài hidète ma màke, de mo mi huloko mo ma ngiunu mànga dàngiri ma timika, de ka i mi makedka, de mo tagàliokali mànga gołoaika. De wo utiha de wo leha w'ato: nànga ngðhaka òkia? De m'ato ka o ngoheka ho to mi tòma: w'ato, o karòkaika? M'ato dòkèna, de wa ika de wo lega, w'ato no eluku de wa tòpoko la de wa hàiti de ka o kàbingi, de wa huloko ài gilaongo ia ruànge i mi lingiri, de i mi màkeika de i àto: Kàka, na òkòhi, ani àma w'ato; de m'ato: to ma fòkàhi. De i ma tiðmaka ma gilaongo ia ruànge ia òko. Una w'ato: m'ato òkia? De òna i wi hingàhu: m'ato to ma fòkàhi. Ni òiki ni mi ugoholi, ni ja iha ni àto: mo ma taitòko. De m'ato to ma wuhidhi, h'òiki ni hira. De io pàhakali ia òko,

de w'ato: muna m'ato i dodòà? Muna m'ato ma tadauròhi. Gènàngo-kadau de ka ia iha ia òko i mi ngoho-ngoho, mo ma ngòèròhi, m'ato to ma bàdjuòhi, de mo ma gogòliòhi. Mo ma gogòliòka de m'ato: to ma boriwòtìtòhi, de àha m'òiki ami àmaòko. De w'ato: ngòna nènàngǎ to ni tòma. De wo mi ngute, ami ngute ma liàte o tuba, d'ahao ma dudukuru o gòle dika màta-màta. Wo mi huloko w'ato: no doa, de muna m'ato: àma to mòdòngo! W'ato ile dika, de wo tobiki ami pupüungino, de w'ato ile dika no doa, de ami bukuinoli wa tobikòka; gènàngòka de w'ato kaiìe dika, de ami gorònaiuo wa tobikokali, ami ngòèrè moi i tiha, de w'ato: kàngano nàko to hioriki to mi tòmaua; de ka wo mi hulokali w'ato: kaiìe dika, de wa tobikoli ami gugutino, de ami tòmarinoli wa tobiki, gènàngòka àha mo hònnènge. Ngomi èye mo hitàbi ami badànga, ma hauoino o habàtaùdka, de mo tòtòka o hònganika; ami hutu moi de ma ika, mo mi lega, de màto ma ika, mo ma kumuru-kuòka ami nirakuku, de ka mo lio. Ma hutu moi i pàha de ma ika mo lega, màto ma ika de ami gubadiukuoli mo ma kumuruku, de ma ikali de ko i m'iwà, mo momikòka, o igoniìe mo doàka. De àha ngomi ajo mo mi màke o igouòka mo doaiìe, de mo mi àho-àhoko m'ato: Kàka, no utiuku! M'ato: to utiua, àhi àma wo hi tòma ho! O dotòrèke de o awàna de o lètètòngo, de i pàha i mi mi màkeokaua, i mi hidubuòka, de ngomi ajo mo lega-lega ma luri hinòto i mi hòhoka dakuiìe o horoga.

LXVIIIa. Eene vertelling van den Koning die zijn dochter doodde.

Koning Hinaralika trouwde en (na) drie maanden echtelijk verkeer wist zijn vrouw dat ze zwanger was. En de Koning zeilde weg, en (toen) hij vertrok, trok hij (achter zich aan) een koperdraad, (en) hij bestelde: indien hun kind levend geboren werd (en) indien het een jongen (was) dan zou zij (zijn vrouw) (aan) dat koperdraad trekken, en hij vervolgens terug keeren, (en) indien (het) een meisje (was) dan moest zij het dooden. Maar het was maar een meisje, maar zij (de moeder) had medelijden met haar; zij doodde haar maar niet; haar grootmoeder voedde haar op. En toen zij groot was, toen doodde zij (de moeder) een geit en begroef die, zij begroef die op hun erf, en daarna trok ze (aan) het draad en hij keerde terug. En zij zag zijn zeil, en zij gelastte haar (het

meisje) zich te verbergen onder hun slaapbank, maar daar zag men haar maar, en zij verhuisde weer naar hun tuin. En hij stapte aan land, en hij vroeg, zeggende: wat is ons kind? En zij zeide: maar een meisje, dus heb ik haar gedood. Hij zeide: waarheen (hebt ge ze gebracht?) Zij zeide: daar. En hij ging en hij keek (en) hij zeide: ge liegt, en hij stak (in den grond) en hij groef en het was maar een geit. En hij gelastte drie van zijn lieden haar te zoeken, en zij vonden haar en zeiden: Kaka, je vader zegt: kom naar zee. En zij zeide: ik moet me eerst wasschen (mijn kleederen). En die drie slaven keerden om en gingen naar zee. Hij zeide: wat zegt ze? En ze gaven hem te kennen: ze zegt: ik moet me eerst (mijn kleederen) wasschen. Gaat haar weer halen, (indien) ge landwaarts (bij haar gekomen zijt moet) ge zeggen dat ze gauw naar zee moet komen. En ze zeide: ik kam me eerst, gaan jullui vooruit. En ze kwamen weer aan zee; en hij zeide: wat zegt ze? Zij zeide: ze deed haar haar eerst. Toen gingen ze maar landwaarts en weer terug om haar te halen; zij moest haar sarong nog aantrekken, zij zeide: ik moet nog mijn kabaja aantrekken, en ze moest eerst haar ringen nog aandoen. Zij had haar ringen aangedaan en ze zeide: ik moet nog wat tusschen mijn sarong instoppen, en daarna ging ze zee- waarts naar haar vader. En hij zeide: ik zal je nu dooden. En hij maakte voor haar een ladder, de staken van haar ladder waren lanssen, en vervolgens de dwarslatten (sporten) dat waren allemaal zwaarden. Hij beval haar, zeggende: klim op. En zij zeide: vader, ik ben bang! En hij zeide: naar boven maar, en hij hakte haar enkels af, en hij zeide: naar boven maar, en hij hakte weer, haar knieën af. Toen zeide hij: naar boven maar, en hij hakte haar midden door (toen) viel haar sarong af, (103) en hij zeide: als ik straks (dat) geweten had (had) ik haar niet gedood. En hij gelastte haar weer, zeggende: naar boven maar, en hij hakte haar weer door onder de oksels, en haar hals sloeg hij door (en) daarna pas stierf ze. Haar grootmoeder legde haar lichaam weer tegen elkaar aan, en wikkelde dat in een groote mat en bracht het naar het bosch. Den volgenden dag ging ze en keek haar en kijk, (toen) ze bij haar kwam, zij had zich omgelegd op haar rechterzijde, en zij keerde maar terug. Een dag daarna, en ze ging weer kijken, en kijk (toen) ze bij haar kwam, had ze zich weer omgelegd naar linksch. En zij ging weer (kijken) en zij was er niet, zij was opgestaan, zij was in den klapperboom geklommen. En toen haar moeder haar outdekte daar ze in den klapperboom geklommen was

(toen) riep ze haar maar: Kaka, kom beneden. Zij zeide: ik kom niet beneden, mijn vader vermoordt me! (Toen was er) donder en regen en bliksem, en (toen) dat over was zagen ze haar niet meer, zij hadden haar naar boven gebracht. En haar moeder weende maar, en haar moeder keek (en ze zag) twee loeries (die) met haar naar boven vlogen naar den hemel.

LXIX. BOBALE.

Totoade o Uralapatòlaika.

Ngàdje-ngàdje moi na tède.

Bari o ajo moi de o àma moi, mànga ngòhaka moi. Gènàngòkadau de ma awáua, ho tibàka ha fòkumu, de ma ngòhaka gèna, mo ma òhi-òhiki. Gènàngòkadau, de ma dodiha moi ka i tifauku de ami buja-bujauku i ma noauku. Gènàngòkadau de ma poauku, de ho ko gèngòkadau mo ma tingakika de ja ika, de i ma noaukuoli, de m'ato: nènàngá bòtino de ta pòhaliha! De ma dodiha j'ato; e ufa no hi tigi-tigi! De ma ngòhaka m'ato: ajo moi nèna ma dodiha, t'ato ta pòhaliha, de j'ato e ufa no hi tigi-tigi. De ngomi ajo m'ato: nàko de na gòrakiye o dàngiròka. De munàngá ma yè, ho ma gòrakiye o dàngiròka. De ài tàpihuma wo ma ngàikòka, de i ma tèro-tèroika, munàngá ho ngo Harani, unàngá ho Màthius. Gènàngòkadau de unàngá wo ngale-ngale, munàngá mo mohòlèhe, de màng'ajo de màng'ama ja kokihònnèngòka. De muna mo iyakòka de ma kòàna o dònghono ma dumunòka. Gènàngòkadau de am'irànga w'ato: e nàng'ajo de nàng'ama ta legàhi. De ngoi firàngá ka mo ari: ajo ino no hi ma gao mòde. Wo mi hibèhèhòngo w'ato: nàko ni huha ja òa-òà de ja totorou de no hi fètongo n'ato: e nàga ah'iràngá o Uralapatòla, to huha ma dorou ko wo hi legainòhi, gènàngá to boaino. Ka gènàngòkadau, de ma dotòrèke moi i pètòka, de i lèlètòngo jo tètengo, de bè hohi? nàga wa pahàka. Gènàngòkadau de ngoi firàngá mo ma hidàdi o tònakòka. Gènàngòkadau de j'òiki de ngoi gilaongo, i ma òhi-òhiki. De ja iha de gèna ma kòàna mo gògère o wàngè ma dumunòka, ho ami gurumini i ruba ja kaòko, ma ngomi gilaongo mo gògère o wàngè ma biunòka ho ami gurumini i ruba ja kaòko. De ngomi gilaongo m'ato: tjoa ma djoung de ja òtili daèna ngohi àhi gurumini, àhi dauru ma honònga o guràtyi ma honònga o halàka, àhi kia-kiaua, ma

honònga o guràtyi ma honònga o halàka. Gènàngòkadau de ma djoung mo iète. De mo mi döoariha, de mo mi tila, ho mo ma kopouku, de ami ngòère, de ami bàdju ma hèko-hèkonòka, de ami guràtyi i mi doharàbàkiye, ho munàngä ho ka munàngokali. Gènàngòkadau de mo ma pàkèàngika, de to ma Djoungu ami pàkèanga de mo lio. Gènàngòkadau de ma ngo Fakiri misikini m'öiki, o inomo mo ma lingiri, de mo mi màkeino, de m'ato: ē! no dodòba? Gènàngòkadau de m'ato e kàngano mi ma òhi-òhiki de ma Djoungu ngoi gilaongo, mo hi tilauku, de àhi làko ma hupu-huputòka, de àhi ngòère, de àhi bàdju ma hèko-hèkonòka. De m'ato: e to ni liära, la na iye. De m'ato: e ho ko daènàka to diài, dònè to himàngä o njawaika. De gèna ma ngo Fakiri misikini m'ato ē, àhi ngòère ma bèlaka nèna, to ni dumouku, la no ma hitàtokino, la o gumini nèna moi to ni hiära, la na tyoika la to ni tauru. Gènàngòkadau, de ma gumini ma hiaruku de ma tyoika, de mo mi tauru, mo mi tauriye, de mo mi ao ami tauika. Gènàngòkadau i ma gogògèrè, de mo ma hininga, de m'ato, no hi bèno-bènoino, de o àkèrè na uheiye, o udo-udomo ma gare-garèhòka, de no tòtakino. Gènàngòkadau de mo mi bèno-bènoino, de ma àkèrè ma ufeiye ma udo-udomo ma gare-garèhòka de mo mi dòtakino. Gènàngòkadau de mo ma moròroko, de m'obiri de ma tiwi o likitòngo, de o humàti i ma kataulòka, ma gènàngä h'òyomo ja torou, ho gènàngä m'obiri. Gènàngòkadau de m'ato: i diauo abeika, no hi bèlènga. Gènàngòkadau, de mo mi bèlèngiye, de ma màke ma tiwi gènàngä, de m'ato ja, nèna ma tiwi na yè la no na higòko ngòère de o bàdju de o djaròngo de o lawe. Gènàngòkadau de m'öiki mo ma djobo, de ka de mo mi màke de m'ato ē gènàngä ma ngo Fakiri misikini ma ino mo tulumutu o pine ma àfa, de o bole ma kài-kài. De m'ato ē koali, ma ngòère de ma bàdju, de ma djaròngo de nia lawe! De m'ato ē nàga ani tiwi? ni jo legaika, bòte mi ni dòhiki! De ma ngo Fakiri misikini m'ato: ia ma tiwi abe nèna. De m'ato, e tjukiajo ma ngòfaka, o tiwi o kiarino no tòhiki. Gènàngòkadau de ma Djou w'ato ē, ma ngo Fakiri misikini mo ma gòko o baràngä, ho ni mi hidoakika. De i mi hidoaka o ngòère de o bàdju de o djaròngo de o lawe. Ka ma kouku, de mo ma djobo, mo ika, de gèna ami làko i pilopiloko m'ato: ē diauo, ngòna de ani làkòka, ko no na dingi. Gènàngòkadau de ma dingi, ho i ma ngòère. I ma ngòèròka de m'ato: ia, nè no na higòkoli o nauòko de o kètòko, de o dia de o gàkana de o gofoànga. Gènàngòkadau m'öiki mo ma djobo, ka

de mo mi m'ake, de m'ato: kae, koali, muna gënginokali, mo na gilioli ma piue ma äfa-äfa de ma bole ma k'äi-k'äi mo tulumutoli. Ka de ma ika, de m'ato: nia këtöko de nia nauöko de nia dia, de nia gäkana de nia gofoànga. De gëna ma Djou ngoi fekata m'ato: ē tëlèpòkoro, o tiwi, òkiaïno no tòhiki ho ani tiwi ma ngoe, de m'ato: ē ma tiwi nàga. Ni jo legaika, bôte ma dòhiki ma ngo Fakiri misikini. De ma Djou w'ato: ē, ni mi hidoakika ma ngo Fakiri misikini o inomo mo ma gòko. Gënągòkadau de i mi hidoaka o nauöko ma go de mā gòhaka, o këtoko ma go de ma gòhaka, de o dia, de o gäkana de o gofoànga. Gënągòkadau de i mi doaka ho ma mòku. Ka ma kouku, de ma ika, de ma h'ak'äi ho γ'òyomo. I γ'òyomo i bôtòka, de gëna ami l'ako i pilo-piloko mo ma hininga m'ato, e, àh'iràngä ti wòhàngòka, de mi fètongo m'ato ē àh' iràngä o Uralapatòla, to huha ma dodorou ho no hi legainòhi. Gënągòkadau de ma dotòreke moi i pòtòka, de i l'èlètongo ja t'engo, de ami bionòka wi gòko-gòkòka, de w'ato: tjoa, ho ani h'ailoa, àhi d'eka-d'ekäna no hi fètongo ē! Ho wa gao o ngòère ma gare-garèhe o kaju moi. Gënągòkadau de w'ato: e ngoni dodiauo ami l'ako no lingiri. Gënągòkadau de ma roraànga m'ao. Ka de mo mi m'ake, de gëna ma Djou ngoi fekata m'ato: èke! o roraànga to ma gòkoli. De ma ngo Fakiri misikini m'ato: ē ngohi to òluku o tiwi ngohi ka o l'ako ma gòmomo. De m'ato: ma l'ako ma gòmomo no ma òyomo? De m'ato ngaro ko ta ma òyomua, ma ngohi ta òluku o tiwi, ngohi ka o l'ako ma gòmomo. Gënągòka ja roributu-roributu, de m'ato ia, àmo gënąngä no ma òyomo? Gënągòkadau de mo lio ma ika, de m'ato n'ena. De w'ato: o àk'ere no hauku o bòhokuku, la de i tufara, de na gòrakòka, la n'aoïno. Gënągòkadau de mo dòfo-dòfo, ho de i tufara, de m'äiki, ho ma t'otakika. Gënągòkadau, de w'ato no uku ho i lio de wa ika, ho wa obiròko ami l'ako ma gorònaòko, de wo mi tamu-tamuuuku de ma ngòère ma gare-garèhe, de ho ngòmaha moi, de wo mi b'èl'enga, de w'ato: e diauo nàga, de m'ato ē àha i hohakàmuru. De wo hig'alioli wa mat'aròka ami l'ako ho de wo mi tamu-tamuuuku, ho ngòmaha moi de wo mi b'èl'enga de w'ato: e diauo nàga? De m'ato: e, ngòna o njawa o duniàka, d'one kokonènàngä? Gënągòkadau, de ma moho-mohoino, de i ma pop'akeàngika, de j'òiki jo p'ahiära. Ka de ja m'ake gëna ma djoungu ài faamu, de j'ato: e djou, o njawa g'engi e nàga utu, abeika w'ahi la jo tobei'edhi, ma ngofeka mo ma t'engo, ami you, de ami giana de ami biono ho ka to ngònaokali. De ma Djou w'ato, e ni ja àhoko, la jo tuluinòhi, de ngoi fekata m'ato, o njawa ma homoa,

de i dodòà ho ni mi hifekata, ma ngohi nè ko ngoi fekatua, ho ka ngoi kia? De una w'ato: ē koali, ni ja àhoko, la ja tuluinòhi. Gènàngòkadau de ja àhoko ho jo tuluino. De i ma mòkuru, ma Uralapatòla de ngoi firanga j'obirua, dika gèna ma ngo Fakiri misikini mo ma tèngo m' obiri. De j'ato: i dodòà ho gèna mo ma tèngo ko m' obirua. De dàkuku m'ato, e ho ngini ni ma mòkuru kiani ni jo obiri, de muna m'ato: ngohi, t' obirua, hābābu de māngale. De gèna, kaharuōno ami lāko i pilo-pilōko m'ato: abeika o àkēre ja uheiyē, de o habātana ja hòheòko, la t'obiri la nāko i gOUNGU ngòna ngoi fekata ma dutu, dōne no hiobiròko ka o tiwi, ma nāko ka ngoi gilaongo, dōne no hiobiròko ka o àkēre. De muna dāku m'ato: e ngohi t'òluku. De gèna ma Uralapatòla w'ato: koali, ho tāilòhi. Gènàngòkadau i roributuroributu, de ka nēngiha i tàgi ho ma àkēre ja uheile, de ma habātana i hihòheòko. De i ma rihimāngino; de m'ato: ngòna na hira. De dàiiha m'ato: koali, ngòna ani ròkata ma dutu, ho ngòna no hira. Gènàngòkadau i roributu-roributu de ka dinaòko i tàgi, ho nēnāngiha mo hibobèto m'ato: gougOUNGU, nāko ngòna ani ròkata ma dutu, dōne no hiobiròko ka o tiwi, ma nāko ngòna ko ani ròkatua ge unāngā, dōne no hi obiruku, ka o àkēre. Gènàngòkadau de m' obiri dinēnguku mo hiobiròka, ka o àkēre, de m'ato: u, gèna ka to eluku! De m'ato: nāko ngohi ngoi fekata ma dutu, dōne to hiobirika ka o tiwi, de m'obiri, ē mo hiobiròko ka o tiwi ma gare-garēhe. De m'ato nāko ngohi ngoi fekata ma dutu, dōne de to ma hidogòrakòka de ngòna no diāi ho ka o uku ma dino. Gènàngòkadau de i ma liòka de muna mo diāi ho ka o uku ma dino, de ma djOUNGU wo mi kokapèta, ho ami dilibu i horòpuòka. De ma Uralapatòla w'ato: e ufa no mi ule, hēbābu ngonigilaongo, de no ma fekatòka. Ho gènàngòkadau de gèna ma Uralapatòla i wi hiòyomo de i wi hiòkēre, o futu hiwo, de o dōngono hiwo de w'ato: ja òaka ho to lio, de j'ato ē wāhi no lio. De w'ato: ē nānga dimōno ta maya ko mānga dēkanòka, ho to liòhi. De gēnā ma ngo Fakiri misikini, de gèna kaharuōno ami lāko i pilo-pilōko, i ma higoino ài youino, de ka jo ari, de ma dòtòrēke moi i pòtòka, de i lēlètòngo jo tèngo, de bèhòhi nāga, wo pāhāka. De gèna ngoi firāngā mo ma hidādi o tōnakòka, de gèna ma ngo Fakiri misikini.

LXIXa. Een verhaal van Uralapatola.

Er was eens een Moeder en een Vader, en die hadden een kind. Toen op een keer regende het alsof de bamboewatervaten overliepen, en dat meisje baadde zich (in den regen). Toen viel er een slang naar beneden, en kroop in haar waterbakje. Toen gooide zij het weg, en ze ging naar een andere plaats, en zij ging, en hij kwam er weer in (in haar bakje). En zij zeide: nu zal ik je zoometeen slaan. En die slang zeide: wel, kom niet dicht bij mij. En dat meisje zeide: Moeder, hier is een slang, ik zeide dat ik hem slaan zoude, en hij zegt, wel, kom niet dicht bij me. En haar moeder zeide: als het zoo is, beur hem dan maar op de (slaap) bank. En zij nam hem, dus beurde ze hem op de slaapbank. En hij deed zijn mom af, en zij (hij en het meisje) waren precies even groot, zij heette: Harani, hij heette Mattheus. Toen hij een jongeling was en zij een maagd, stierven hun beide ouders. En zij trouwde met den koning van het Westen. Toen zeide haar broer: wel ik ga onze Moeder en onze Vader zien. En zijn zuster weende maar: kom Moeder, neem me toch mee! Hij beval haar, zeggende: indien ge in moeite komt, 't zij goede, 't zij booze moeite, dan moet gij mij noemen: zeggende: wel (waar) is mijn broer, o Uralapatola, ik heb groote moeite, dus kom mij hier zien, dan kom ik. En toen was er een donderslag, en een enkele bliksemstraal en waar was (hij) nog? Hij was verdwenen! Toen kwam zijn zuster in een heel groot verdriet. Toen (n.l.) ging zij met haar slavin baden. En landwaarts gekomen zat de koningin aan de Westkant, dus viel haar schaduw naar zee, maar haar slavin zat Oostelijk dus viel ook haar schaduw naar zee. (Bedoeld schijnt te zijn, dat ze zoo zaten, dat hun schaduwen over elkander heen vielen, maar de koningin 't dichtst bij de zon, zoodat het was, of haar schaduw op die der slavin viel.) En haar slavin zeide: (de koningin is dus een bovenaardsch wezen, half van goud, half van zilver. Haar schaduw valt op die van haar slavin, zoodat dier schaduw is als een prauw, waarin die der koningin vaart. Nu wordt dus ook de schaduw der slavin verguld en verzilverd, en door de schaduw gaat het wezen der koningin op de slavin over, zoodat die macht over haar krijgt) verbazend, de koningin gebruikt mijn schaduw als een prauw: mijn achter deel is half van goud, half van zilver (maar) ik heb niets half van goud, half van zilver. Toen lachte de koningin. (104) En zij (de slavin) jaagde haar (de

koningin) weg en ze duwde haar zoodat ze voorover sloeg (in 't water) en ze (de slavin) trok alles uit, haar sarong en haar baadje, tot ze heelemaal naakt was, en met (de koningin) haar goud overspatte ze zich, dus werd ze (de slavin) zooals zij (de koningin) was. (Bedoeld schijnt te wezen dat de vorsten zich met goudwater verguldden, en dat nu de slavin zich daarvan meester maakte). Toen trok zij haar heer haar kleeren aan, en zij keerde terug. Toen ging vrouw Fakiri Mihikini uit om eten te zoeken, en zij vond haar (de vorstin) en zij zeide: wel wat doe je daar beneden? En zij zeide: straks gingen we wasschen, en de slavin van de koningin heeft me naar beneden geduwd, en heeft mijn oogen uitgehaald, en ze heeft al mijn sarongs en baadjes aangetrokken. En zij zeide: wel ik zal je trekken, opdat je boven komt. En zij zeide: wel, hoe zou ik dat kunnen doen, opdat ik niet tegenover iemand kom te staan. En toen zeide Fakiri Mihikini: wel, ik zal je dit stuk van mijn sarong naar beneden gooien, opdat je je daarmee bedekt. Vervolgens zal ik je dit touw aflaten, opdat je het vasthoudt, opdat ik je optrek. Toen liet ze het touw zakken (liaan) en ze hield het vast, en ze trok haar, (en) als ze haar opgetrokken had, bracht ze haar naar (F. M.) haar huis. Toen ze daar woonde, dacht ze na, en ze zeide: sluit mij in (huis), en giet water in een witte kom, en breng het hier. Toen sloot ze haar in, en ze schonk dat water in een witte kom, en ze bracht het haar. Toen gorgelde zij (daarmee) en zij spuwde (het uit) en (het was) geld, dukaten en rijksdaalders achter elkaar, maar dat is slecht om te eten, dus spuwde zij het uit. Toen zeide ze: kameraad, komaan, doe me open. Toen deed zij haar open ("op-" zij rolde de deur op) en zij (de vorstin) zag dat geld ('t was donker in de kamer, dus wist ze nog niet wat ze uitgespuwd had), en zij zeide: ja neem dat geld, en koop voor ons sarongs en baadjes, en naalden en garen. Toen ging zij en zij vertrok (naar het huis van den koning, die ook handelaar schijnt te zijn, en wiens vrouw nu de booze slavin was, die de vorstin beroofd had) en toen ze (de vrouw des konings) haar zag, zeide ze: wel daar is F. M., ze komt om het rijstkaf op te zamelen, en de pisangschillen. En zij zeide: neen, maar uw sarongs en uw baadjes en uw naalden en uw garen (kom ik koopen). En zij zeide: hé, heb je geld? (tot haar huisgenooten) kijk er naar, zoo meteen heeft ze ons bestolen. En Fakiri Mihikini zeide: kijk maar, het geld is hier! En zij zeide: wel ongelukskind, waar heb je dat geld vandaan gestolen?

Toen zeide de Heer: wel, F. M. koopt goederen, dus geef die haar. En zij gaven haar sarongs en baadjes en naalden en garen. Zij nam het maar onder haar arm, en zij vertrok; zij kwam aan, en toen zeide zij wier oogen blind waren: wel kameraad, jij hebt oogen, naai dus voor ons. Toen naaide zij het en ze trokken sarongs aan. Toen ze sarongs aanhadden, zeide zij: ja, koop nu nog voor ons visch en sago, en kapmessen en messen en sagovormen. Toen ging zij en vertrok, maar toen ze haar zag, zeide ze (de vrouw van den koning:) wel neen, (maar) daar is ze weer, ze brengt het rijstkaf terug, en ze verzamelt weer pisangschillen. Maar zij kwam aan en zeide: je sago, en je visch, en je kapmessen, en je messen en je sagovormen (koop ik). En toen zeide de vrouw van den Heer: wel (schuldwoord) waar steel je het geld vandaan, dat je zooveel geld hebt. En zij zeide (tot haar huisgenooten) wel, kijk jullui geld na, of het er nog is, zoometeen heeft F. M. het gestolen. En de Heer zeide: wel, geef aan F. M. het eten (dat) ze koopt. Toen gaven ze haar versche visch, en gerookte, versche sago en sagobroodjes, en hakmessen en messen en sagovormen. Toen legden ze het op (haar schouders) opdat ze het op haar schouders dragen zou (maar) zij nam het maar onder haar armen, en zij kwam aan en zij kookte, dus aten ze. Nadat ze gegeten hadden, herinnerde zij wier oogen blind waren zich, zeggende: wel ik heb mijn broeder vergeten. En ze noemde hem, zeggende: wel Uralapatola, ik heb booze moeite, dus kom naar me kijken. Toen geschiedde er een donderslag, en er was een bliksemstraal, en hij stond voor haar gezicht en zeide: Verbazend, je hebt het (zeker) goed gehad, dat ge pas na zoolang me roept, hé! (105) Dus had hij meegebracht een stuk wit goed. Toen zeide hij (tot F. M.) wel, ga de oogen van je kameraad zoeken. Toen bracht zij (F. M.) haar driemaandsche rijst (naar den Heer om te verkoopen) maar toen zij (des konings vrouw) haar zag, zeide zij: oudje, ik koop je driemaandsche rijst. En F. M. zeide: wel ik wil er geen geld (voor) ik wil alleen maar oogappels. En ze zeide: kan je die oogappels eten? (Deze vrouw had de oogappels, die ze haar meesteres uitgekrabt had.) En zij zeide: ofschoon ik ze niet eten kan, maar ik wil geen geld hebben, ik wil alleen maar oogappels (hebben). Toen twistten ze, twistten ze, en zij (de koningsvrouw) zeide: ja (ik geef ze) och arme, eet je dat? Toen keerde ze terug, ze kwam aan en zeide: hier (zijn ze). En hij (Uralapatola) zeide: maak water heet in de pan, en als het kookt, neem het af en breng het hier. Toen stookte ze, stookte ze,

dus, toen het kookte, nam ze het af, dus bracht ze het weg. Toen zeide hij: kom naar beneden (zijn zuster zat op de bank) dus keeren ze (je oogèn) terug. En hij ging (naar haar toe) dus spoog hij in haar oog(holten) en hij plakte (de appels) er in vast, en hij dekte haar dicht toe met dat witte goed, en na een ademhaling (lang) ontdekte hij haar, en hij zeide: wel makker is het (gezicht) er? En zij zeide: wel het is nevelachtig. En hij herhaalde het, en hij besprak haar oogen, dus dekte hij haar toe, en (na) een ademhaling ontdekte hij haar, en hij zeide: wel makker, is (het gezicht) er? En zij zeide: wel, wij aardse menschen, (en) dan aldus? (is zoo iets mogelijk?) Toen, den volgenden morgen, kleedden ze zich, en ze gingen wandelen. En als de dienstmaagden van den Heer haar maar zagen zeiden ze: wel Heer, daar komen eenige menschen naar boven! (Hij zeide) komaan (ik zie ze) nog niet, laat ze nog wat naar boven komen en zichtbaar worden, een vrouw (is er) bij, haar voeten en haar handen en haar gezicht dat is zooals het joue (zeide hij tot zijn vrouw). En de Heer zeide: wel, roep ze, opdat ze wat hier inkomen. En zijn vrouw zeide: een andere (vrouw) hoe kan je die tot je vrouw maken, maar ik hier ben zijn vrouw niet, dus wat ben ik dan van hem? En hij zeide: wel neen, roep ze, opdat ze hier aankomen. Toen riepen ze hen, dus kwamen ze er in. En ze pruimden, maar Uralapatola en zijn zuster spuwden niet, alleen F. M. spuwde. En zij zeiden: hoe is dat, dat gij niet spuwt? En zij die bovenaan zat, zeide: wel jullui, als je pruimt moet je spuwen. En zij zeide: ik spuw niet, want daar zijn redenen voor. En zij wier oogen vroeger blind waren, zeide: komaan, laten ze water inschenken, en een mat uitspreiden, opdat wij spuwen, en indien gij werkelijk zijn vrouw zijt, dan zal je alleen maar geld spuwen, maar als je maar zijn slavin zijt, dan zal je maar water spuwen. En zij die boven zat, zeide: wel, dat wil ik niet. En toen zeide Uralapatola: neen, maar laten we het probeeren. Toen twistten ze, twistten ze, en die landwaarts zaten, wonnen het dus schonken ze het water in en ze spreidden de mat uit. En ze gingen tegenover elkaar zitten en de koningsvrouw zeide: gij eerst, en die aan den landkant zat, zeide: gij eerst. En die aan den zeekant zat, zeide: neen, het is (immers) werkelijk jou echtgenoot, dus gij eerst. Toen twistten zij, twistten zij, en die aan den landkant zat, won het, dus zij aan den landkant bezwoer, zeggende: werkelijk als het jou werkelijke echtgenoot is, dan zal je alleen maar geld spuwen, maar als hij je echtgenoot niet is, dan zal je alleen maar water spuwen.

Toen spuwde zij, zij spuwde landwaarts alleen maar water, en zij zeide: hé, nu heb ik maar gekheid gemaakt. En zij zeide: als ik werkelijk zijn vrouw ben, dan zal ik alleen maar geld spuwen, en ze spuwde, wel, zij spuwde zeewaarts alleen maar zilvergeld. En zij zeide: indien ik zijn werkelijke vrouw ben, dan wordt ik (tot koningin) verheven, maar jij wordt gebruikt zooals brandhout. Toen keerden zij naar (hun zetels) terug, en zij werd gebruikt als brandhout, en de Heer schopte haar, zoodat haar de vrucht afging. En Uralapatola zeide: wel, ge moet niet met haar spelen, want het is uw slavin en gij hebt haar tot vrouw gehad. Dus toen gaven ze Uralapatola te eten en te drinken negen nachten en negen dagen, en hij zeide: nu is het goed, dus ik keer terug. En zij zeide, hé keer nog niet terug. En hij zeide: wel ik heb onze ouders lang (alleen) gelaten, dus ik keer nu terug. En toen, F. M. en zij wier oogen blind geweest waren, omarmden zijn voeten, en zij weenden maar en er geschiedde een donderslag en er was een bliksemstraal, en waar was hij nog? hij was weg. En toen hadden zijn zuster en F. M. heel groot verdriet.

LXX. BOBALE.

Totoade o ngäamakino.

Ma njawa ja hohinòtòka. Ma dòdoto mo ma gòriki ma dodiha ami kiaròtòka i ma noauku, de ma poauku, de kokogèngòkadau mo ma têngakika, de ja ika i ma noauku de m'ato: nènàngã bòtino de ta pòhaliha. De j'ato, ē, ufa no hi tigi-tigi! De ma garàgo ho mànga dàngiròka ma kèlèngauku, de i ma ngòhamòka, dòkaika, de ma tàpihuma i ma ngàikòka, ho ài kulituku ò de ja tugayàka. Na daèna ngomi riaka ka mo ngamo. Gènàngòkadau m'òiki mo ma djobo, o hàkaru de o kilòtini mo lulu, de ma moi ma dòkoto ma ròèhe ma lulòka, de ma gumilamo moi ho manarama. De ma pàliòka, de mo gulàpètòka ami kiaròtòka, de m'ao. Gèna ma dòdoto, mato, mo mi lega de ami bèlèkaiha i ma tàngonika, de ma ino, de ami habàtanòka ma pàli-pàliuku. De ma bo-bima-awa, de ma igono mo guhe, ho ma yauhu, de ma yauhòka, de ma wuhi, ho de jo hutu, de i ma idu, de gèna ma dòdoto ami ròkata w'ato: ē ka no mi higihě-gibènèdka, nànga riaka gènàngã, àmo o dodiha ma àua. Ho de ko hutu gorònaua, de ma bikini i hipàli la i mi tuduku, de m'ato: ē diauo uha no na

pànga-pànga. Gènàngòkadam de gènàngă hâto, i mi nitòmo ami pàngaika, de ma poa-poaka. De w'ato: ē, gènàngă kànganòhi t'ato, de w'ato o hilo na tufuku. De ma tufukiye de wa tòmà, ho de wa tòmàka de w'ato: nàko kokogènànga ma ka ngòna ani hininga ma huka de mànga tàpihumàka ma ka ngòna ani hininga, nànga tàpihuma koiwa, ma ka ngòna ani hininga ma huka. De m'ato: de ngohi 't òlukòka, bòte i hi tudukoli. Ho gènàngòkadam, de ma moho-mohoino, de w'òiki wo yaungu. De mo hupuòko, de ma lega-legaika, ja hindòtoku, de m'ato diauo, i dodò ho kàngano w'òiki ka wa ma hidèngouku, de jo lio de ja hindòtoika. Gènàngòka dan de ja utiha de i ma moyòkòka. De w'ato: gèna to mi gòrikòka, ma ngòna kahuruòno o dodiha i ni hitudukòhioli.

LXXa. Een verhaal uit vroegeren tijd.

(Er waren) twee menschen (zusters). De jongste zag een slang in haar draagmand gaan, en zij keerde de draagmand om (zoodat hij er uitviel) en aldus verwijderde ze zich vandaar, en als zij gegaan was ging hij er (weer) in, en zij zeide: nu zal ik hem zoo meteen slaan. En hij zeide: wel kom niet dicht bij me. En zij werd blijde, dus legde ze hem op haar bank, en hij ging naar binnen (in haar slaapkamer), en hij deed zijn mom af, en zelfs zijn nagels waren met huidbloemen. (Hij was dus heel mooi). Nu, toen was haar oudere zuster boos. Toen ging ze en vertrok, zij rolde steenen en boomstammen om, en eens rolde zij een palmstam om, en er was een gevlekte pijthon (zoo groot) als een pandaanblad. En zij rolde hem op, en deed hem met een stok in haar draagmand, en zij bracht hem. Toen, kijk, haar jongere zuster zag haar, dat hij over haar schouder hing, en zij rolde hem uit op haar slaapmat. En des avonds schonk ze klapperolie in, en wreef zich in, en als ze zich ingewreven had, kamde ze zich, dus toen het duister was en zij sliepen, zeide haar zusters man: wel, luister maar goed naar haar, naar onze oudere zuster, och arme (wellicht) is dat geen goede slang. (bedoeld wordt een echte slang). Dus 't was nog geen middernacht, en hij rolde zijn staart op (zooals een slang doet om te bijten) en hij stak haar en zij zeide: wel kameraad, stoot me niet met je ellebogen. Toen en zie, hij stak haar in haar elleboog, en zij schreeuwde. En hij (de zusters man) zeide (tot zijn vrouw): dat heb ik straks al gezegd, en hij zeide (tot zijn schoonzuster) steek de toorts aan. En zij stak

hem op, en hij (de slang) doofde die uit dus toen hij hem gedooft had, zeide hij: als aldus gij het wenscht met hun mom, maar zooals gij het wenscht, zonder mom, maar zooals gij het wenscht. En zij zeide: ik voor mij wil niet meer, zoo meteen steekt hij mij weer. Dus toen de morgen aanbrak ging hij uit visschen. En zij ging naar 't strand ('t is niet duidelijk of dit de oudste of jongste zuster is) en zij keek, en er waren twee lui (aan het visschen), en zij zeide: kameraad, hoe is het, dat hij straks alleen weg ging, en er nu twee terugkeeren. Toen stapten ze aan land en ze trouwden. En hij zeide: ik heb je gezien, (maar zij zeide): maar gij, straks, toen ge nog een slang waart, hebt ge mij gestoken.

LXXI. BOBALE.

Totoade o mändjàngaika, Ngàdje- ngàdje moi na tède!

O ajo moi de o àma moi mǎnga ngòhaka ja ruànge, ma dòdoto i wi gèrèhi, ho ma riaka ja hinòto j'òiki mǎnga pine jo djàga, ma bobima- awa j'òiki i ma djobo ja iha, de ma pine ma gogoranàka i ma hodoauku de ma mǎndjànga ja ino ma ja daenua, de ma mohoino de jo lio de ja òko, de gèna i wi gogèrèhi w'ato ē, ka ni futu moi, de ko ni ja tàgokua. De j'ato ē, ngòna gèna i ni gèrèhi, ho ufa no tèmo-tèmo. Abeika, ngòna o bobima- awa de n'òiki no djàga ko ngònali, nàko no tàgoko gènàngǎ i gOUNGU, barukua ngomi nèna ko i mi gèrèhiua, de ko mi ja daenua, ho nàko ka ngòna, de ngaro ufa no ma totogòhànga. Gènàngòkadau de ma bobima- awa, de w'òiki wo ma djobo, ka de wa iha, de ma pine ma gogoranàka wo ma hodoauku. Gènàngòkadau de ma mǎndjànga o gǎhumu tumidi i boaino, o gǎhumu butànga ka i tuga ja ino, o gǎhumu moi gèna, ma amo-amoko i dadu unàngino. Gènàngòkadau de wo ma tàhe wo ma bole- bole de ka wo dàfongo ma tatàdukika. De i wi djobo ma yòku tumidi, de ma wài tumidi, de ma yòkuiye jo doaiye ho de jo utiukuoli ma wàiuuku de ma mǎndjànga i j'ato: toa no hi pidili. De una w'ato: toa to ni pidilua. De w'ato: koali toa, no hi pidili. De una w'ato: nako to ni pidili, kiani mia pine no fàngu. De w'ato nàko kokogènàngǎ de no hi pidili, de ani ngòèrè na hauino, la daèna o ngàiròka ha uku. De unàngǎ ài ngòèrè wo hidoakika, ho gèna ma ngàiròka wo hihòheika ài ngòèrè. Gènàngòkadau, de ma mǎndjànga ka i

wunēnge, i wunēnge ho o ngōēre moi ho dōngo i poa. Gēnāngōka dau de w'ato: to lio, de ma mändjānga j'ato: to ni niki. De w'ato nāko de ika. De i ma djobo, ho de mānga tau jo lega-legaika, de ma mändjānga j'ato, ē ho gōgērukuōhi. De jo gōgēruku de ma mändjānga j'ato: ē nāko no huhā ja òa-òā de ja totorou, de no hi fētōngo n'ato: ē āhi toa o mändjānga, de gēnāngā to boainōka. De w'ato ia. Gēnāngōkadāu de j'ato: ngaro ka no lio, de unāngā wo liōka, de wa ika de wo hipāka mānga himāngōka gēna ma tiwi. De gēna ja hinōto āi riaka ma gōta i ma dobiki, ho i wi gōha-gōha, ho daēna ka wo ma lia-liara. De j'ato: ē ajo o pine no mi hākāi, o kupa mi ma tumi-tumidi, de o mōkuru o bēlaka mi ma tumi-tumidi de o bidoho o dobiki mi ma tumi-tumidi de o dofae o hitabu mi ma tumi-tumidi. De gēnāngōkadāu de munāngā mo hākāi, kokogēnāngā ho kàngano jo tēmo-tēmoōka. Gēnāngōka dau ma hākāiōka, de i ma djobo, mānga futu tumidi. De gēna ma dōdoto w'ato: no hihākāi o pine, o kupa o gāhumu tumidi, de o mōkuru o bēlaka tumidi, de o bidoho o dobiki tumidi, de o dofae o hitabu tumidi. Gēnāngōkadāu de ngoi ajo ka mo ari, m'ato ē, ufa n'ōiki, dōne i ni gōha-gōha, de i ni hōnēngōka, de ko to ni mākeokaua. De w'ato: ē koalī! Gēnōkadāu de mi hākāi, de ka mo ari, de i dhakōka, de w'ōiki, wo ma djobo ma γōku tumidi, de ma wāi tumidi wa pāha, ho ma γōkuiye wo doaiye ho wa utiukuoli ma wāiuku, de wo lega-legauku i j'ōyomo. De wa uku de unāngō ka w'ōyomo. De ma gōta ma dobiki, ho i wi gōha-gōha ho ka, wo ma lia-liara, de āi dodiauo i ma djobōka, de wa nikiokali, ho ma γōku tumidi de ma wāi tumidi, de wa lega-legauku, j'ōyomo, de ka de wa uku, de unāngō ka w'ōyomo. De ma gōta i ma dobiki, ho i wi gōha-gōha, ho mānga ngōmaha ja toaka, de i ma djobōka ho de āi hininga wo hioriki, de wa nikokali, ho ma γōku tumidi, de ma wāi tumidi wa pāha, de wa lega-legauku j'ōyomo, de i wi gōha-gōha, ko i wi hōnēngōka, de i ma djobōka. De ma mändjānga i boaino, de j'ato: tjoa, ho anī hāiloāhi, i ni hōnēngōka! Ho gēnāngōkadāu, de o ākēre wi diāi dhi, ho wo wāngoiye de j'ato: nēnāngōkadāu de i bōto na niki, dōne i ni gōha-gōha, de i ni hōnēngōka, de i ni hipōtōka, ho i bōto na niki. Ka de ma mändjānga i pāha, de āi ngōēre wo ma hiukutu, de wa nikokali, ho ma γōku tumidi de ma wāi tumidi wa pāha, de wa lega-legauku: j'ōyomo, de unāngō wa uku, de ka w'ōyomo. De i wi gōha-gōha, ho i wi hōnēngōka, de āi lāko ma gōmono. ja huputu, ho i hipōtōka, de i ma djobōka. De ma

mändjànga i boaino, de j'ato: tjoa! de i ni hãiloahi gëna i -- hõnëngòka, de ani làko ja huputòka, ho ni dodòka kahuruòno to ni tèmo t'ato, i bòto na niki, de ngòna na niki, ho i ni hõnëngòka.

Génàngòkadau de ma mändjànga j'ato: nènàngòkadau, de i bòto na niki, de w'ato, ta nikokaua. De w'ato nëna ngaro ma i bòto na niki, de w'ato ta nikiokaua. Nènàngòkadau de to lio. Ka de ma mändjànga i pàha de wa nikokali, wa ika, de ma njawa mo ma tèngo wo mi màkeika, i mi pèrèkiòka, de w'ato: èye! De m'ato: fo, ngohi nèngòkadau àhi danònggò moiua. De w'ato: ē èye ka ngohi. De m'ato: ē; génànginodau, de ma gòta ma dobiki mo dõtumuika, de w'ato: ē ngohi ò nènànga ta himàngä de to pòrète, ka o kòäna de o hängädji ma ngòfaka de ma danònggò, de ni hi dõtumuino ho konènàngòka! De m'ato e danònggò to hiorikua, ta tobòte ka o njawa baràngika. De ma guràtyi ma dobiki mi dõtumuika, ho génàngino wo tòku, de wa ino de mi ròtàngä o dadayokuku. De wo tèmo w'ato ē, ngohi ò nènàngä to himàngä de to pòrète ka o kòäna de hängädji ma ngòfaka de ma danònggò, de ni hi hiròtàngino o dadoyokuku? De m'ato ē danònggò to hiorikua ta tobòte ka o njawa baràngika. De ma hude moi o guràtyi ma γè, ho mi hiròtànga génàngòka. Génàngòkadau de wo ma gogògèrè ài dekàna, de w'ato: èye: àhi kiriti i pàka, ho ani ugaka moi no hi nguru. Génàngòkadau mo ma djobòka, mo lingirua, génàngädau ami tau ma dëturino gëna, ka o dèngo ja momoi, de mo hiboaino ma dèngo ma rururutu, de ma pàkoròka, de mi roròrotuku, o dadayokuku. De mi hidoakika de w'ato: ē nènàngä ngohi ò to himàngä de to pòrète ka o kòäna de o hängädji ma ngòfaka de ma danònggò, de o ugaka ho konènàngòka de ni hi nguru, de o dadayokuku, de ni hi roròrotuku! De m'ato: e danònggò to hiorikua, ta tobòto ka o njawa baràngika. De mo ma paàtika de mo hidòtoino, de ma hipàka dàì o gàhiuku. Génàngä ka o dèngo moi, de mi γè ma hude o guràtyi, de génàngukadau, mi roròrotuku, d'aha wo gèwihi. Génàngòkadau, de wo higihë-gihëne daiye jo wère-wère, de w'ato ē èle, ho génàngä dàkuiye jo dodòka? De m'ato ē, ma kòäna ngoi òra j'ato i mi moyòka, ha jo hèpa-hèpa nàko o njawa moi mànga hèpa-hèpa i mi doa, génàngä i mi moyòkòka. De w'ato: e èle, abeika tanu ta lega. De m'ato: abeika de m'ato: génàngä o nguteiye no doa. De wa ika, de wo doa ka wa pàha dauku. De w'ato: èye, ko to mǎngákunua! De m'ato: abeika, ani giama na haino, la ta diàiiika. Génàngòkadau de wo hidoakika, ho ma diài, d'aha wa doa wa mǎngákunu. De wa iye,

de ma bole ma d'ölëngòka wo ma hihauo-hauoino. De gèna jo hëpa-hëpa-hëpa-hëpa, de i wi dahàbàkino, de wo hidahëpaiye, ho òna j'ato i mi moyòka, ami haekòka i lululu d'aha ami dapariònuku i uti. Gènàngòkadau de moi jo doaiye, j'ato ngohi ē, ka ma parihuku, moi jo doaiye, ka ma parihuku, ē kokogènàngā ngaro ja ratuhu moi ho ka ma parihuku de jo utiuku de j'ato: Djou ka m'òluku. De w'ato: i dodòka ho n'òluku. De m'ato: a la ngohi ge ònàngua, ngohi nàga o njawa wo ma têngo, kàngano ti lega-lega, o bole ma hòka ma d'ölënge ka wo ma hauo-hauoino de i wi dahàbàkika de wo hidahëpaiye, de àhi haekòka i lululu, d'aha àhi dapariònuku i uti. Gènàngòkadau jo hutu wa iye, wa tàhe, d'aha mi malëke, de ài dòpo-dòpo wo hihàkariye, de ma futu-futu, de i mi tàdi ami gâteuku, ho mo hònëngòka. Ho de ma totaleo i horène de ma famu ja ino, ami timiòka ja hëhàra, de ja màke àmi auènu, de i ma popàata dòka ma djoungika de j'ato: djou, dòka ma djou Bòki ami timiuku o auènu i òluika. De i ma popàata dòkaika, de ja ika de ja pirikisa j'ato, a i gOUNGU, de jo doa daku iyè de ja iye de i mi bèlëngaiye de i mi bèlëngaiye, na ami auènu i òluika. De o riaka j'ato: hi tomàka, de ma kòàna w'ato: ē uha, la o gètèfata ni ja ràko la ho hi danàhini la, ngaro o gàhiòka àha i wi damèla. Gènàngòka de manuka òna o gètèfata jo ràko, manuka mànga inomo jo hākai. Gènàngòkadau de ma gètèfata ja bòtòka, de mànga inomo i hibarène, ma gòhaka de ma gou, ja hibarène, ja bobòtòka de jo danàhini. De ja hidète ho mède hange tèro-tèro ma gàhumu o ngòotòka ja yàhi-yàhini. Nàko gènàngā mànga pine ka i jòfo-jòfo, unàngā ko w'òyomua. Gènàngòkadau de ma tjintèra moi i boadko, ma wàma o gàhumu moi ja hëpa-hëpa mòngga, de j'ato: a Kiritji-bàikòle, no huha òkia de no hukarànga òkia ho no mi ado-adonua, ma i dàdi no mi adono, ho ma kokamàkeua, ma i dàdi ho ma kamàke. De w'ato: a, to huha òkiaua, to hukarànga òkiaua, ma ma kòàna ngoi òra to mi moyòkaino, de o futu-futu mi ma iduòka, de àhi dòpo-dòpo to hihàkariye ami yòku iye, de i mi tàdiuku, ho i mi hònëngòka. Ho nènàngā i mi hidanàhini o mède hange tèro-tèro. De j'ato: ija, nèna moi o wàma to ni hidoaka, la ami dèngo-dèngo no gètòngo no deo, de ami nabouku, de no mi tamu-tamunuku. De unàngā wo luiti, ho wo deo ami dèngo-dèngo wo gètongo, de ami nabouku, de wo mi tamu-tamunuku, de ho pare-gòhaka moi, de mo ma hëlòro ami gubadiuku, ho de mo ma hëlòro ami nirakuku de m'ato: ē, ho to ma idu àhi dèkāna. De w'ato no ma idua, kahuruono, àhi dòpo-dòpo

to hihākariye, de i ni tādiku, ho no hōnēngōka, ho gēnāngā āha no momikiye, de w'ato: abeika, nānga guba na hēlēnga, na lega nānga bērēra, de m'ato, ma bēlēngaiye: na, ha igono ho hilikoliko, de m'ato ejo, hio, ho nānga bērēra ha tio, ma gurutino. Gēnāngōkadau de w'ato h'ōyomo, nēnāngā ngōna n'ōyomua o mēde hānge, ngohi ō ma kokogēnāngā. Gēnāngōkadau de j'ōyomo, ho de jo ōyomōka, de w'ato: nēnāngā ngohioli to ma idu. Nāko o mēde hānge, la o ngōtiri moi na māke, ma hidēte ho gōle ma tibani ma amoko, de no hi āhoko, nāko no hi āhoko to ma maoua, de āhi kuliti na hauku, nāko āhi kuliti na hauku to ma maoua, de o gāhiuku no hi hodoa, nāko to ma maoua, de āhi hōināpāna na tufuku. Gēnāngōkadau de i wi kiōkōka ho mēde hānge, de ma hidēte moi ma māke ho gōle ma tibani. Gēnāngōkadau de mi āhoko, mi tjoboika, ko wo momikua, de āi kuliti ma hauku, ho de āi kuliti ma hauku, m'ato dōne ka āi kuliti i fēlēnga, ko wo ma maoua, de o gāhiuku mi hodoa, m'ato dōne ka i wi lutu. Gēnāngōkadau de āi hōināpāna mo tufuku, m'ato: dōne ka āi ngauku ma gara-gara i toaka. Gēnāngōkadau de ma hidēte i ma hiadonōka de j'ato: na ino la no farēne. De m'ato: ē, to farēnua, āmo, dōne āh'irāngā ti doguma, āika? De j'ato bōte ani rōkata, de hi tomāka. De m'ato koali āh' irāngā, De j'ato na ino la na farēne! ē ika ōna i tāgi ho i mi hibarēnōka. Gēnāngōkadau de o pōhi-pōhi ma dēkarika āi liaro ma dēkara i hibōha-bōha, d'ahao wo ma mao. Gēnāngōkadau, de ma kowēhe wa tōraka, wa ōko de wa kōri, w'ato o wōgo-wōgōno wo hurutu, daēna ma pōhi-pōhi ma guluiika. De j'ato a ufa no mi hurutu, de w'ato: ē ngohi t'ato bari o nauōko, ho ta hurutu. Gēnāngōkadau, de ma tjutjapaānga j'ato: ē ngoni hekata o njawa i mi hiloarōka, ho ho mi dodda? De w'ato ha niki. Gēnāngōkadau de ma wōgo-wōgōno ka i farēne i farēne, ho ngōtiri moi ja ōma-ōmāngiye. Gēnāngōkadau de ja niki, i ma hiōru, ho de ja boleōka, de ja hihōho ma tjutjapaānga, de ja boleōka de ma wōgo-wōgōno ja hidumunu. Ka kokogēnāngā ho de i mi hiloa-loāra de ja uti, de ōnāngō i ma hitāngonōka, de jo uti de w'ato: ngohi fekata! De j'ato: a kāngono muna m'ato k'am'irāngā. De w'ato: koali, ngohi fekata, ni mi haino, de wo mi lia-liāra, ho mānga ngōtiruku wo mi hibarēnōka. Gēnāngōkadau i ma hitila ho i ma liōka, de ja niki. Gēnāngōkadau i ma hiōru, de ja hihōho ma tjintēra, ho de ja daenōkaua, de jo utiuku, ho i ma hiōru, ho de ja daene de ja (hier is vertaald dat de vischjes onder het vaartuig doken. Er staat echter, dat ze er

mede doken, dus, dat ze er mede onder water doorgingen. Om der waarschijnlijkheidswille is echter de eerste vertaling gekozen) hidumunu ma wògo-wògono, ho de ja tumunuku, de ja daenokaua de ja hipuda, ho i ma hiòru. Gènàngòkadau de ja daenokaua, de ka jo lio gèna ja niniki, d'àha i ma hiòru i ma hibole-bole. Ho i ma hiadonika, de ma wògo-wògõno i ma ditifa, ho i ma ditifòka, de ma tjintjèra j'ato: nènàngǎ ka ni lio. De j'ato: ka mi lio, ma dõne òkia ika mi boa. De w'ato: to ma rèfeika la àhi gugutiye ni ma noaiye, la ti ni ngòtaka. De j'ato: nàko de ika. Gènàngòkadau de wo ma rèfeika, ho mànga barànga de ma njawa i ma noa gènàngǎ, ài gaáfufuiye, de ja hihòho ho mànga pònatuku de ja hitàngi, ja hitàngiuku, de òna ja uti de j'ato: nènàngòkadau no ma gogògèrdhi, la i kinitarino d'àha no lio, de j'ato: ha ika.

Gènàngòkadau, de ma totaleo i horène, de ma faomu ja hèhàra ma Djou Bòki ami timiòka, de ja higihe-gihène o hulèpe de o bàngèheli i ma wali-walimi, de j'ato: a Djou, ma Djou Bòki mo boàka. De ma kòàna w'ato, de ngoi fekata, munàngǎ m'ato: ē, àhi làko ni ja γauhu. Gènàngòkadau de ja γauhu, ho i fèlèngai ye, de ka i ma popàata, dòka ma Djou Bòki-ika, de j'ato ē, ho nènàngǎ, ka òkia i ni ngòtaka. De j'ato: abe gèngòka nàga o totaleo moi i mi ngòtaka ho abeika wàhi, la i kinitariyedhi, de h'au ni ja màke ma totaleo gènàngǎ. Gènàngòkadau, de i kinitariye, ài tàkihuma wo mo ngàikòka, ho o ngòranuku wo hi làkètuku. Gènàngòkadau i mi himorène ài haekòka, de ja uku ài γouuku, ma ngale-ngale moi ka ài kulituku o de ja tugayaka. Gènàngòkadau de i wi hiyò, omo o futu hiwo de o wàngè hiwo ka j'òyomo, de j'òke-òkèrè, de jo tufu-tufuku, jo wuni o ngawa-ngawàka, de ja uku o igobulàka, de ja uku o wàngè bionòka, de ja iha, o wàngè ma dumunòka, de ja òko j'ato: ē, gènàngǎ o kabèharàngǎ òkia, ho jo tufu-tufuku? De j'ato: ē, ma kòàna ngoi òra mo hènèngòka de ja hidanàhini, ho jo boaino, ho jo tufu-tufuku. Gènàngòkadau de una ài toroa wo uti, wo dàdi o bèrèra ma dimòno, uua gèna, ma Djou Bòki ami ròkata wo doa wo kòàna.

LXXIa. Verhaal van het hert.

Let op het verhaal.

(Er waren) een Vader en een Moeder, hun kinderen (waren drie (106), de jongste had bobento (107), dus zijn twee oudere broers

gingen om op de rijst te passen. Des ávonds gingen ze en ver-
trokken, aan den landkant gekomen waadden zij tot midden in de
rijst, en de herten kwamen, maar ze kregen ze niet. En bij het
licht worden keerden ze terug, en als ze aan zee kwamen, zeide hij
die de bobento had: wel jullui gaat maar de eene nacht na de
andere, en je vangt ze maar niet. En zij zeiden: wel jij hebt
bobento, dus maak geen praatjes. Komaan, vanavond moet jij eens
oppassen, jij ook maar eens, werkelijk, als jij ze vangt! Immers
wij hier, wij hebben geen bobento, en wij krijgen ze niet, dus als
jij het maar bent, maak je toch maar niet gek! Toen het avond
was, ging hij vertrekken, en toen hij maar aan den landkant kwam,
waadde hij midden in de rijst. Toen kwamen er zeven herten, zes
stuks kwamen maar met maat nader, een heele groote kwam naast
hem. Toen sloop hij heel zachtjes, en hij greep het bij de horens.
En het liep met hem weg over zeven bergen, en door zeven dalen,
en ze stegen weer op een berg, dus daalden ze weer in het dal,
en het hert zeide: vriend, laat me los! En hij zeide: vriend, ik
laat je niet los (of) het moet, dat ge onze rijst betaalt (die 't hert
opgegeten had). En hij zeide: als het aldus is, laat me dan los,
en doe het in uw sarong, en we gaan daar naar beneden in de
rivier. En hij gaf zijn sarong, dus ginds in de rivier spreidde hij
(het hert) zijn sarong uit. Toen braakte het hert, het braakte, dat
het haast meer dan een sarong vol was. Toen zeide hij, ik keer
terug, en het hert zeide: ik volg je. En hij zeide: als het zoo is,
vooruit dan. En zij vertrokken dus; toen ze hun huis konden zien
zeide het hert: wel, laten we nog wat gaan zitten. En als ze zaten,
zeide het hert, wel, als ge moeite krijgt, zoowel goede (minder
slechte) als slechte, noem me dan maar en zeg: „wel mijn vriend
hert“; en dan ben ik al bij je gekomen (dan kom ik bij je). En
hij zeide: ja. Toen zeide het: keer maar terug, en hij keerde terug,
en als hij aankwam, gooide hij dat geld (zijn broeders) in hun
gezicht. En toen hakten zijn twee oudere broers (een) hout af, dus
sloegen ze hem, zoodat hij daar heen en weer kroop. En zij zeiden:
wel moeder, kook ons rijst, elk zeven zakjes, en elk zeven schijfjes
pinang, en elk zeven stukjes sirih, en elk voor zevenmaal pruimen
kalk. En toen kookte zij, zooals ze het straks gezegd hadden. Toen
zij het gekookt had, en zij vertrokken waren, na zeven nachten,
toen zeide de jongste: kook zeven zakjes rijst voor me, en zeven
schijfjes pinang en zeven stukjes sirih, en voor zevenmaal pruimen
kalk. Toen weende zijn moeder maar, zeggende: wel, je moet niet

gaan, dan slaan ze je, en dan dooden ze je, en ik zie je maar niet meer. En hij zeide: wel neen! Toen kookte ze voor hem, en ze weende maar, en toen het gaar was ging hij, hij vertrok. Hij was over zeven bergen en door zeven dalen, dus hij klom op een berg, dus hij daalde weer af in het dal, en hij keek naar beneden; zij (de broeders) aten. En beneden gekomen, at hij ook, en zij braken een hout af, dus sloegen ze hem, dat hij heen en weer kroop, en zijn kameraden (?) vertrokken. En hij volgde hen maar, dus over zeven bergen en door zeven dalen, en hij keek naar beneden en zij aten. En hij ging maar naar beneden en hij at ook. En zij braken het hout af, dus sloegen zij hem, zoo (dat) ze ademloos waren, en zij vertrokken, dus toen hij weer tot zichzelf kwam, volgde hij hen weer. Dus toen hij over zeven bergen en door zeven dalen was, keek hij naar beneden; zij aten aan het water (gezet). Dus ging hij maar naar beneden, en hij at maar, dus sloegen ze hem tot hij dood was, en zij vertrokken. En het hert kwam en zeide: helaas dus, (terwijl) je lichaam nog mooi was hebben ze je gedood. Dus toen maakte hij nog water voor hem, dus leefde hij weer op. En het zeide: nu voortaan moet ge hen niet meer volgen, opdat ze je niet slaan, en je dooden en je wegwerpen, dus je moet hen niet meer volgen. Maar toen het hert weg was, bond hij zijn sarong om, en hij volgde hen weer, dus toen hij over zeven bergen en door zeven dalen was, keek hij naar beneden (en) ze aten. En hij ging ook naar beneden en hij at maar. En ze sloegen hem, zoodat ze hem doodden, en zijn oogappels haalden ze uit (de kassen) dus wierpen ze die weg, en zij vertrokken. En het hert kwam en zeide: helaas, terwijl je lichaam nog mooi was, hebben ze je gedood, en ze hebben je oogen uitgehaald, dus hoe is het met je? Onlangs sprak ik tegen je en zeide: ge moet hen niet meer volgen, en gij volgdet hen, dus hebben ze je gedood. Toen zeide het hert: van nu aan moet je hen niet meer volgen, en hij zeide: ik volg hen niet meer (hij was dus weder door het hert opgeknapt.) En hij zeide: het moet nu niet zijn, dat je hen volgt, wat er ook gebeure, en hij zeide: ik volg hen nu niet meer, nu keer ik terug. Maar toen het hert weg was, volgde hij hen weer, hij ging en hij trof een vrouw alleen, die oud was, en hij zeide: grootmoeder! En zij zeide: foei, ik heb hier niet èen kleinzoon. En hij zeide: wel grootmoeder, ik ben het maar. (108) En zij zeide: wel, en toen gooide zij een stuk hout voor hem neer, en hij zeide: ik hier ben ook, voorwaartsch gaande en achter-

waarts gaande, alleen maar het kind en kleinkind van Koningen en districtshoofden, en je gooit dus dit voor me neer? En zij zeide: wel kleinzoon ik wist het niet, ik dacht dat je maar een gewoon mensch was. En ze gooide een stuk goud voor hem neer, dus daarop stapte hij en kwam in (het huis). (Van zulk een gewoonte, om voor een gast iets neer te werpen, waarop hij stapt om in het huis te komen, is hier niets bekend.) En zij bood hem pinang aan op een waaier. En hij sprak, zeggende: ik hier ben ook, voorwaarts gaande en achterwaarts gaande een kind en een kleinkind van Koningen en districtshoofden, en je biedt me pinang aan op een waaier? En zij zeide: wel kleinzoon, ik wist het niet, ik dacht dat je maar een gewoon mensch was. En ze haalde een gouden bord, dus bood zij hem daarop pinang aan. Toen was hij daar lang, en hij zeide: grootmoeder, ik heb dorst, dus hak me een stengel suikerriet af. Toen ging ze (maar) ze zocht niet, daar bij haar huis lagen enkele geledingen (die weggegoorpen waren), en zij bracht die, en legde ze naast elkaar, en ze schilde ze af, en ze legde de stukjes op een waaier. En zij gaf het hem, en hij zeide: wel, ik hier ben ook, voorwaarts gaande en achterwaarts gaande, maar een kind en kleinkind van koningen en districtshoofden, en zulk suikerriet hakt ge me af, en ge legt het voor me op een waaier? En zij zeide: wel kleinzoon, ik wist het niet, ik meende dat ge maar een gewoon mensch waart. En zij liep hard weg en zij bracht (beter suikerriet) mee, en ze gooide het slechte weg in zee. Toen maar èen geleding (had ze meegebracht) en ze haalde hem een gouden bord, en daar legde ze het voor hem op in kleine stukjes, en toen pas kauwde hij het. Toen hoorde hij, ginds daarboven maakten ze leven. En hij zeide: wel grootmoeder, dus wat doen ze gindsch daarboven. En zij zeide: wel, ze zeggen dat ze des Konings dochter uit zullen huwen, dus spelen ze vangballetje. Als iemands bal boven bij haar komt, die zal haar trouwen. En hij zeide: wel grootmoeder, komaan, laat ik het gaan zien! En ze zeide: komaan, en ze zeide: klim gindsch op die ladder. En hij ging en hij klom, maar hij viel maar naar beneden, en hij zeide: grootmoeder, ik kan het maar niet. En zij zeide: welaan, geef je handen hier, dan zal ik ze (sterk) maken. Toen stak hij ze uit, dus maakte zij ze (sterk) en toen pas kon hij op klimmen. En hij kwam boven, en hij wikkelde zich in dorre pisang (bladeren). En toen gooiden ze, gooiden, gooiden, gooiden, en een raakte hem, en hij gooide hem op, (de bal die hem geraakt had) dus zij (de

spelers) zeiden dat ze haar trouwen (mochten); hij rolde op haar hoofd en verder naar beneden in haar schoot. Toen klom een naar boven, en zeide: ik, hè? maar zij veegde hem naar beneden. ('t Schijnt dat elk candidaat zijn eigen bal had, die hij neerlegde, opdat de bruid hem herkennen zou); een klom op, maar zij veegde hem naar beneden, wel, aldus, (zeiden ze) al waren het, er honderd, maar ze veegt hen naar beneden. En ze daalden af en zeiden (tot haar vader): Heer, ze wil niet. En hij zeide: wat scheelt er aan, dat je niet wilt. En zij zeide: wel, ik (weet) dat zij het niet zijn, ik (weet) dat er (nog) een man is, straks heb ik hem gezien, die was maar gehuld in drooge pisangbladeren, en een raakte hem, en hij gooide hem op, en hij rolde op mijn hoofd, en toen pas daalde hij in mijn schoot. Toen het nacht was, ging hij naar boven, hij sloop (naar haar toe) en toen pas werd ze beschaamd. En hij stak zijn kris boven (in het dak), en het was donker, en hij (de kris) trof haar in haar hart, dus stierf ze. ('t Kan zijn dat de kris viel, omdat hij niet goed vast stak, of ook dat zij in haar beschaamtheid zich boven verborgen had, zoodat hij haar niet zag). Dus, bij het hanengekraai kwamen de slavinnen om onder haar (huis) te veggen, en zij vonden haar bloed, en zij holden gindsch naar den Heer toe, en zij zeiden: Heer, Heer, er is bloed gevloeid onder de kamer van de Princes. En zij holden ginds heen, en als zij kwamen en onderzochten, zie ach, het was waar, en zij klommen naar boven, en boven gekomen, beurden zij haar gordijn op, en als ze haar gordijn opgebeurd hadden, nu, haar bloed vloeiide daar. En de oudste (zuster) zeide: we dooden (den moordenaar) en de koning zeide: wel, dat niet, maakt een vlot, opdat we het (lijk) daarop binden, opdat, ofschoon ze op zee zijn het hem bestinke. Toen maakten eenigen een vlot, eenigen kookten hun eten. Toen ze met het vlot klaar waren, en ze hun eten opgeladen hadden, gekookt eten en rauw eten, toen ze alles opgeladen hadden, lieten ze hen wegdrijven. En zij zeilden, (weg) dus rond drie maanden dreven ze op zee. Indien toen ook hun rijst gedampt hadde, hij at ze toch niet. (Hij kon niet eten van droefheid) Toen kwam een "tjintera" (onbekende vogel), die speelde met een citrusvrucht al maar door, en zeide: wel heb ik van mijn leven, (de gebezigde uitroep is heel ongewoon) wat heb je voor moeite, en wat heb je voor verdriet, dat je niet gewoon was tot ons te komen, maar nu tot ons komt, dat we elkaar niet gewoon waren te ontmoeten, maar (nu) elkaar ontmoeten. En hij zeide: wel, ik heb geen moeite, en

ik heb geen verdriet, maar ik ben met des konings dochter getrouwd, en in den nacht sliep zij, en ik stak mijn kris boven (in 't dak) boven haar, dus is ze gestorven. Dus nu drijven we rond drie maanden. En hij (de vogel) zeide: ja deze citrusvrucht geef ik je, opdat je hem uitwringt op haar geledingen, en op haar wond, en haar dan dicht dekt. En hij kloofde (die citroen) dus wong hij hem uit op al haar geledingen, en op haar wond, en hij dekte haar toe, en zoo lang als eenmaal pinang kauwen (duurde het) en ze draaide zich om naar rechts, dus draaide ze zich om naar links en zij zeide: wel, ik heb heel lang geslapen. En hij zeide: je heb niet geslapen, onlangs stak ik mijn kris boven (in 't dak) en hij heeft je getroffen, dus ben je gestorven, dus straks pas ben je opgewaakt. En hij zeide: komaan, doe onze gordijn open, en zie onze plaats (waar we zijn), en ziet, ze rolden het op, nu er hingen maar klappers, en zij zeide: verbazend, dus zijn we ons dorp al heel ver voorbij; (in hun dorp en in den omtrek groeiden dus zeker geen klappers). Toen zeide hij: eten wij, gij hebt nu in drie maanden niet gegeten, en ik ook 't zelfde. Toen aten ze, dus toen ze gegeten hadden, zeide hij: nu ga ik weer slapen. Indien drie maanden (verloopen zijn) en ge ziet een prauw welks zeil zoo groot is als de punt van een hakmes, dan moet je me roepen. Als je me roept, en ik niet wakker wordt, dan moet je mijn huid heet maken (schroeien), indien ge mijn huid heet maakt en ik niet wakker wordt, dan moet je mij in zee stoppen, indien ik niet ontwaak, dan moet je mijn geweer afschieten. Toen viel hij in slaap, dus (na) drie maanden zag ze een zeil (zoo groot) als de punt van een kapmes. Toen riep zij hem, zoodat ze tegen hem opspeelde, maar hij ontwaakte niet; zij maakte zijn huid heet, dus als ze zijn huid heet maakte, zeide ze (bij zich zelf) dan zal zijn huid er afgaan (ze deed het dus zachtjes) en hij ontwaakte maar niet, en zij dompelde hem in zee, ze zeide (bij zich zelf) dan zal hij zinken (ze deed het niet erg). Toen schoot ze zijn geweer af, zeggende (bij zich zelf) dan zullen zijn oorvliezen springen (ze deed het dus niet dicht bij zijn oor). Toen was het zeil aangekomen en ze (de opvarenden van het vaartuig) zeiden: kom hier en stap in. En zij zeide: wel, ik stap niet in, helaas, zou ik dan mijn broer achterlaten. En ze zeiden: 't is zeker je man, dan (zullen) wij hem dooden. En zij zeide: neen, mijn broeder. En ze zeiden: kom hier en stap in. Wel, zij overmochten, dus laadden ze haar in. Toen stootte de top van zijn mast in de takken van de rizophoren, en toen pas ontwaakte hij. Toen haalde hij kowëhe-hout, (een houtsoort gebruikt om visch te

bedwelmen. Hij kwam aan zee en hij raspte het, hij wilde wogowogono vischjes bedwelmen (kleine, hoogst sierlijke blauwe vischjes) daar onder de rizophoren. En zij zeiden: wel, bedwelm ons niet. En hij zeide: wel, ik zeide (bij me zelf) ('t is) zeker (maar) visch, dus ik bedwelm ze. Toen zeide de tjutjapäänga (weer een onbekende vogel) wel, lieden zijn met je vrouw gevlucht, dus wat zullen we haar doen? En hij zeide: wij volgen haar. Toen kwamen die wogowogono vischjes al maar in de prauw, dus ze maakten een heele prauw vol. Toen volgden zij hen, zij roeiden (dit blijkt de man en de eerste vogel te zijn) dus als zij moe waren dan vloog de tjutjapäänga er mee (met de prauw) en als zij moe waren dan doken de wogowogono vischjes er onder (en zwommen hem voort). Aldus maar, dus die met haar weggeloopt waren, stapten af (als) zij ook kwamen met hun prauw op het strand, en zij stapten uit en hij zeide: mijn vrouw! En zij zeiden: hé, straks zeide zij (het was) slechts haar broeder. En hij zeide: neen, mijn vrouw, geef haar hier, en hij sleepte, sleepte haar, dus laadde hij haar in zijn prauw. Toen schoven zij (hun prauw in zee) dus keerden zij naar huis terug, en zij (de roovers) volgden hen. Toen roeiden ze (hun prauw) voort, en de tjintera vlogen er mee voort, dus, als (de roovers) hen niet meer kregen, daalden zij naar beneden, dus, roeiden zij hun prauw, dus als zij (de roovers) hen naderden, doken de wogowogono vischjes er onder en zwommen de prauw voort, dus zij doken, en als zij (de roovers) hen niet meer kregen, kwamen ze boven, dus roeiden zij hen voort. Toen (zij zagen dat ze) hen niet kregen, keerden de vervolgers terug, en toen roeiden ze maar langzaam voort. Dus waren ze aangekomen, de wogowogono vischjes wierpen zich in zee, dus toen ze zich in zee geworpen hadden, zeide de tjintera: nu keer jullui maar terug. En zij zeiden: wij keeren maar terug, maar waarmede zullen wij gaan. En hij zeide: met (mijn) vleugels, en ga hangen in mijn oksels, opdat ik jullui breng. En zij zeiden: indien het zoo moet, vooruit dan. Toen spreidde hij zijn vleugels uit, dus hun goed, en die menschen laadde hij op zijn vleugels en hij vloog met hen voort, dus op hun nok van het dak ging hij zitten. Zij gingen zitten en zij (de menschen) daalden af en zeiden: blijf nog hier, opdat ge, wanneer het licht wordt, pas terugkeert, en hij (de vogel) zeide: vooruit maar. Toen de haan kraaide (bij het morgenkrieken) veegden de slavinnen onder de Princes (haar huis) en zij hoorden viool en fluit door elkander en zij zeiden: wel Heer, de Princes is gekomen. En

de koning zeide, en zijn vrouw zeide: wel, bestrijk mijn oogen (met olie). Toen bestreken ze ze, dus gingen ze open (ze zaten dus vastgekleefd met oogsmeer) en ze holden gindsch naar de Princes (haar huis) toe, en zij zeiden: wel dus nu, wat heeft je gebracht? En zij zeide: wel, daar gindsch is een vogel, die heeft ons gebracht, dus komaan, nog niet (kan je hem zien) als het nog lichter wordt, dan pas zal je dien vogel zien. Toen het goed licht was, deed hij zijn mom uit en hing het tegen de deur, ('t is niet duidelijk of dit de man der Princes, dan wel de vogel was). Toen beroken ze hem van zijn hoofd af tot zijn voeten toe, (hij was) een jongeling, zelfs zijn nagels hadden ook huidbloemen. Toen aten zij voor hem (ter zijner eer) negen nachten en negen dagen, zij aten maar, en zij dronken maar, en zij schoten, zoodat zij kwamen kijken uit het uitspansel naar beneden, van Igoboela (vermoedelijk is een afgelegen kampong bedoeld,) kwamen ze Noordwaarts, van het Oosten kwamen ze landwaarts, van het Westen kwamen ze zeewaarts, zeggende: wel wat is dat voor grootheid (deftigheid) dat ze zoo schieten? En zij zeiden: wel, de dochter des Konings was gestorven, en ze hebben haar weg laten drijven, dus zijn ze (terug) gekomen, dus schieten ze. Toen deed hij, zijn schoonvader, afstand, hij werd dorpsoudste, en hij, de man der Princes, hij steeg op tot koning.

LXXII. BOBALE.

Totoade O popadèëkika.

Ma popadèëke moi ma damauku i ma hièru ma àkèriha, ka i ma lolèlèhe, de ja iha ma njawa o hàra moi wa màkeiha, de wa dulu; ka de wa uti, de w'ato: ho nia ajo? De j'ato: e dina-ihama tanuma mo ròròka. De w'ato: tjèbèlèkète! nàko to mi daeniha tanu to mi hā to mi hòne-hònènguku. De wo ma hitila, ho wo ma liòka. Ho de mo liòka de i mi hingàhu j'ato: kàngano o aewani nènàngòkadau j'ato: bari nàko i ni daeniha, de i ni hā i ni hòne-hònènguku. De m'ato: kae w'ahidhi, la j'arèhe d'ahao. Gènàngòkadau de ami dia mo ma gihoro, ho o gufuru jo dàngi, de ka ja òlète. De ma mòkuru ma kakanuku ma gani-gani, de i gani-ganiua de ma bidoho, de ma gau, de ma tabàko ma biha-biha de ma hèmò-hèmoro ma duduku, de m'òiki, mo ma djòbòka ami rèdika. Gènàngòkadau de ka i ma boaika, de j'ato: ho nia ajo? De j'ato:

e dinaihàka mia tanuma mo ròruòka. De j'ato: tjèbèlèkète, ka ma hutuòka tanu to mi daenòka! Nàko to mi daeniha, tanu to mi hà to mi hòne-hònènguku. Gènàngòkadau de ma mòkuru ja màke, de j'ato: ka o garàgo, ho ma mòkuru nèna utu to ma màke. Gènàngòkadau de i ma mòku-mòkuru de ma tabàko i huju ho jo gani ho ka i luluiye, de mànga tòpi i ma hilulu-lulukino, de ja kìòkòka. Gènàngòkadau de mo boadòko de m'ato: nàga? De j'ato: ija gèna o tòpiòka i ma hilulukino. Gènàngòkadau, de mo hiddòtoku, ho ma tobiki hinòtoiye, ho ma wunu ma gòhi o tiba tumidi, de ma àkème utu ma jòfo, utu ma tiba. Gènàngòkadau de ma hàkài ho i òhakòkà de m'ato: nànga popadèèke ní jo djàga-djàga la dinaiha nànga tanuma to ròruòhi, ho ufa àhi popadèèke ma gòhi ni ma òyomòka, ngaro ma àkème ni ja màta-màtaka ni ma òyomo, ma ho hidodòdaua. Gènàngòkadau mo ma djobo, ka de m'òikòka de ma dòdoto wo ma lululu wo ari, gèna ma dòdoto wo gari ma popadèèke ma gòhi. Gènàngòkadau de ma populàki ma yè, ho mo wi tòpoko o mui moi de mi hidoakika, d'ahao wo togomu. Gènàngòkadau de màng'ajo mo boadòko de m'ato: nàga bòte ni ma òyomòka àhi popadèèke ma gòhi? De m'ato: e kàngano àhi dòdoto wo gari, ho o populàki ma dèkàra to hitòpoko, ho o mui moi ja taulika, ho wo ma òyomòka. De m'ato è ngini gènàngà ni ma òyomòka àhi popadèèke ma gòhi, ma wàhiòhi, bòtino d'ahao. Gènàngòkadau de mo ma djobo, ka de mo pàha, de m'ato: e to ni tàì la nàng'ajo ho mi niki. Gènàngòkadau de mi tàì ho i ma djobo. Jàto, jo hupuòko, na dākèna ma dòtoika ho wògono i towòngi. Gènàngòkadau de i mi niki ho òna ma dòto moi muna ma djiko moi. I mi àho-àhoko mòngà, j'ato: ajo u! wo ari ho ni huhuòhi, de m'ato: àhi popadèèke ma gòhi ni ma òyomòka, ho to ni òlukòka!

LXXIIa Verhaal van de Kikker.

Een kikker voer op een stuk drijvende doode bamboe, op de rivier, en hij zat maar te zingen. En hij kwam bij het land, en hij zag eenmaal menschen, en hij ging er aan, en hij stapte af, en hij zeide (de onzijdige vorm is hier vervangen door mannel. enkelv.) waar is jullui moeder? En zij zeiden: wel, landwaarts plukt ze onze boonen. En hij zeide: ha, als ik haar landwaarts tref, zal ik haar schenden ('t woord duidt een vuile handeling aan) tot ze dood neerligt. En hij trok zich (in het water) dus keerde hij terug

Dus keerde zij (de moeder) terug, en zij gaven haar te kennen, zeggende: straks was hier een beest, dat zeide: als hij u aantrof landwaarts, dan zou hij u schenden totdat ge dood neerlaagt. En zij zeide: nou, (ik zal me nu) nog niet (wreken) maar morgen, dan! Toen sleep ze haar kapmes, zoo, dat wanneer een vlieg er op ging zitten, het in hem dringen moest (hij zich moest verwonden) En ze maakte gereed bedwelmende pinaug en niet bedwelmende, en de sirih, en sigarettenpapier, en de tabak, giftige, en goede (lekkere) legde ze neer, en ze ging, ze vertrok naar haar tuin. Toen, (nadat zij vertrokken was) kwam hij (de kikker) er maar aan, en zeide: waar is jullui moeder? Wel gindsch aan den landkant plukt ze onze boonen. En hij zeide: ha, als ik haar maar eens in den nacht aantrof. Indien ik haar aantrof landwaarts, dan zou ik haar schenden dat ze dood neerlag. Toen zag hij die pinang, en zeide: wel ik ben blij, dat ik heden wat pinang vind voor me. Toen pruimde hij maar (meer dan eenmaal) en hij rookte die tabak, dus werd hij bedwelmd (en) zoo viel hij om en hij rolde, rolde in hun hoed en hij sliep. Toen kwam zij (de Moeder) zeewaarts, en zeide: is hij er? En zij zeiden: ja, daar is hij in de hoed gerold. Toen hakte zij hem, zoodat zij hem door midden sloeg, dus deed zij de eieren (nogal merkwaardig dat hier eieren gedacht worden bij een kikvorsch die toch vermoedelijk mannelijk was) in zeven bamboegeledingen ('t was dus een reuzenkikker), en van het vleesch rookte ze wat en deed ook wat in bamboe. Toen kookte ze het, dus toen het gaar was, zeide ze: pas op onze kikker, opdat ik nog landwaarts onze boontjes ga plukken, dus mag jullui niet eten van mijn kikkereieren, maar ofschoon je al het vleesch opat, dat is niets. Toen vertrok zij, maar toen ze weg was, rolde het jongste kind zich om en om van het huilen, dat kwam omdat het jongste kind hilde om de kikkereieren. Toen haalde zij (de oudere zuster) een naald, dus stak ze voor hem èèn eitje uit, en ze reikte het hem, en toen pas hield hij op (met huilen). Toen kwam hun moeder zeewaarts, en zij zeide: jullui hebt zeker van mijn kikkereieren gegeten? En zij zeide: wel straks hilde mijn jongere broer er om, dus heb ik met de punt van een naald gestoken (in de eieren), dus bleef er één eitje aanhangen, dus heeft hij dat opgegeten. En zij zeide: wel, jullui hebt mijn kikkereieren opgegeten, maar (je zult de gevolgen ervan) nog niet (ondervinden) maar straks, dan! Toen vertrok zij, maar toen ze weg was, zeide zij (het oudste kind) wel, ik zal je op mijn rug dragen, dus gaan we onze moeder

achterna. Toen droeg ze hem op haar rug, dus vertrokken ze. Ziet, ze kwamen aan zee, en het was of er gindsch aan de kaap, een kraai langs het strand liep (de moeder was zoo ver weg, dat ze zoo groot als een kraai leek). Toen volgden ze haar, dus als zij beiden aan een kaap waren, was zij in een bocht. (Men denke aan een bochtig strand, en dat de moeder hen een halve bocht vooruit was). Ze riep haar voortdurend: Moeder! hij huilt, dus geef hem eerst de borst, en zij zeide: jullui hebt mijn kikkereieren opgegeten, dus wil ik jullui niet meer (als kinderen erkennen).

LXXIII. BOBALE.

Totoade o ngòhaka ma dòdotika.

O ngòhaka ja ruànge màng'ajo de màng'ama jo hònnègòka, i ma hikagaro j'ato: òlo, ho ma diài o tòm-tòimi la ho ma dòm-dòimi o dòde. De j'ato: ika. De ma dòdoto w'ato: òlo, ngohi ò ni hi diài moi ma tòimi. Gènnàngòka i wi diài moi. Gènnàngòka i ma djobo, j'ato ja ika, de ja màkeika moi ma àkèrè. Gènnàngòka de ja hònga. Gènnàngòka ma àkèrè ho higadono ja togorònaika, de àha i wi dama mànga dòdoto. Gènnàngòka de ma dòdoto gèna, ko wa màkeokaua, de wo ari de wàto, wo ma lega, de ma totaleo moi ja ino de i tèmo j'ato: toa àhi guluiiye na tòimi. Gènnàngòka wa tòimi de jo tàdi ma guluiiye ho ka i tifauku. Gènnàngòka de wa gòraka, ho w'aoino, de wo ma djobo wàto wa ika, de wa màkeika moi ma tau, de wa kèlèngauku ma totaleo, de wo ma goguleðka. De wo liino, de ma totaleo i tèmo j'ato toa: no hi tètoro, de wa tètoro ho wa hàkài, ho i dhakòka. De wa òlomo de i tèmo j'ato: toa nàko no ma lòoko de halingòhu no ma djobo la na ika na màkeika moi ma lòku de no doaiìe, la na màkeika ma debi-debini. Gènnàngòka d'aha no ma lòoko, la nàko ma hutu tumidi d'aha no lega. Gènnàngòka wo ma djobo wo ma lòoko, wa ika de wa màkeika ma debi-debini. Gènnàngòka d'aha wo ma lòoko. Gènnàngòka wo ma liòka, ho ma hutu tumidi d'aha wo lega, wàto, wa ika de i ma òkoiìe ma ròèhe o bèhi de ma hòhoko o tiwi de o lifànga, gènnàngòka wo ma gògèrè. Gènnàngòka de wàto wo ma lega, de ma njawa ja tumidi ka i ma boaino, de j'ato ja tòyànga. De w'ato kae, uha ni ja tòyànga. Gènnàngòka jo lio, de ja òko de j'ato: djou, dina o njawa wo ma tèngo, duru wo kaja. De w'ato ni wi àhoko, la wa òkòhi. Gènnàngòka de i ma djobo ja

iha de j'ato na òkòhi, ma djoungu w'ato. De w'ato kae o njawa ho ngohiòka de o djoungòka to hebànga ja òa e! Gènàngòka ja lio ja òko de j'ato: djou wa òkoua. De w'ato ni wi ngoho. De i ma djoboli, ja iha de j'ato: ma djoungu w'ato na òkòhi. Gènàngòka de wo ma djobo, wa òko, de ma kòàna w'ato: no lio, la na lè ani barànga. Gènàngòka de wo lio wa lè ài barànga de wa òko de wa kèlèngauku o tònakòka i ma òkoino. Gènàngòka wo mi mo'òka ma kòàna ngoi òra, ko jo rame-rame o hutu tumidi, de o wànge tumidi. Gènàngòka de ài barànga ja tò'ànga ho ma dèkàra dàia-òko, ho dàì jo kaja, nèngiha ma goa, ho nèngiha ho kàsiàngä.

LXXIIIa. Vertelling van het jongste kind.

Er waren eens drie kinderen, hun moeder en hun vader waren gestorven. Toen wekten ze mekaar op, zeggende: komt laten we bogen maken, opdat we garnalen gaan schieten. En zij zeiden: „vooruit“. En de jongste zeide: maak voor mij ook een boog. Toen maakten ze hem een. Toen vertrokken ze, ziet, gaande kwamen ze aan een rivier. Toen gingen ze die op, en liepen die rivier op tot halverwege, (zijn loop) en toen wachtten ze hun jongeren broer af. Toen kon die jongste hen maar niet meer vinden, en hij hilde, en kijk, hij keek rond, en er kwam een vogel, en die sprak, zeggende: vriend, schiet me in mijn achterste. Toen schoot hij, en (de pijl) raakte in zijn (des vogels) achterste, dus viel hij (de vogel) naar beneden. Toen raapte hij hem op, dus nam hij hem mee, en hij vertrok, kijk, gaande kwam hij aan een huis, en hij legde de vogel neer, en hij ging spelen. En hij keerde daar terug, en de vogel sprak, zeggende: vriend, maak me schoon. En hij maakte hem schoon, dus kookte hij hem, dus toen hij gaar was, at hij hem. En het sprak zeggende: vriend, indien ge uw behoefte doet, dan moet ge vertrekken, en, gaande, komt ge aan een berg, en beklimt die, en dan vindt ge een vlakte. Daar pas moet ge uw behoefte doen, en, na zeven nachten moet ge er naar kijken. Toen vertrok hij om zijn behoefte te doen, hij ging en hij vond die vlakte. Toen pas deed hij (daar) zijn behoefte. Toen keerde hij terug, dus na zeven nachten ging hij er pas naar kijken, ziet, hij kwam aan en het stond overeind; de stam van ijzer en de vruchten geld en metalen bekkens. Toen bleef hij (daar). Toen kijk, hij keek rond, en er kwamen zeven lieden aan en, kijk, die hakten den

boom om. En hij zeide: zeg, hak hem niet om! Toen keerden ze terug en ze kwamen aan zee en zeiden: heer, ginds aan den landkant is iemand die vreeslijk rijk is. En hij zeide: gaat hem roepen, opdat hij nog naar zee kome. Toen vertrokken ze (en) landwaarts gekomen zeiden ze: je zoudt naar zee komen, zegt de heer. En hij zeide: zeg, iemand zoo als ik, en die dicht bij den heer komen, zou dat goed zijn? Toen keerden ze terug, aan zee gekomen zeiden ze: heer, hij komt niet naar zee. En hij zeide: gaat hem halen. En zij vertrokken weer; landwaarts gekomen, zeiden ze: de heer zegt, dat je naar zee moet komen. Toen vertrok hij. Aan zee gekomen, zeide de Koning: keer terug, en ga je goederen halen. Toen keerde hij terug, en haalde zijn goederen, en hij kwam aan zee, en hij zette (den boom) neer, zoodat hij in den grond stond. Toen huwde hij des Konings dochter, en ze maakten maar feest, zeven nachten en zeven dagen. Toen hakten ze zijn goederen (den boom) om, dus de top (viel) over zee, dus over zee zijn ze rijk, hier aan de landkant het onder eind, dus zijn we hier arm.

LXXIV. BOBALE.

Totoade o kðänika.

Ma kðäna wo ma têngo, ài ngðhaka ja tumidðka, ma ria-ria kika j'òikðka, ma dðdòto wo ma têngo i wi gèrèhi. De i wi lamokiè de wo leha w'ato ajo mòde ka to ma têngðka? De m'ato: koali àma, i ni tumidðka, ma ani riaka ja butànga j'òikðka. De w'ato: nàko kokogèngàngã de o inomo no hi hækài, la ta hiduru. De m'ato: kae, àma, dðne na màke? De w'ato: to hitàilòhi. De mi hækài ài inomo, o kupa tumidi mi hækài, de o bidòho o dobiki tumidi, de o mòkuru o bèlaka tumidi, de o dofae o hitabu tumidi, de ài beta-betaika wo noaika de wo ma djobo, de w'ahoko ài kàho o gàhumu bindòto, moi ma ròmànga o Faràngi, moi ma ròmàngã o Djara. De gèngàngðka de wo ma djobo, de wa ika moi ma lðku de wo doa, ho higadono daku ma tubuðka wa iye de w'òlomo; w'òlomo de wa màtaka ài inomo de wo-ma liðka, wa ino ma tauðka, de ngoi ajo m'ato: àma, ja dodò ho ka no lio? De w'ato: àhi inomo koiwàka, de gèngàngðka de mi hækàioli, o kupa tumidi de o mòkuru o bèlaka tumidi, de o bidòho o dobiki tumidi, de o dofae o hitabu tumidi. De wo ma djoboli, de ka wo ma djobo-djobo, wo doa, wo uti, higadono ma wài tumidi de ma yðku

tumidi wa pàha, de ko kiaikakaua wo boa. Gènàngòka, àmo ka o gàhi i ngo-ngòòtika, de gènàngòka, de ka wo ma gogògère higadono ài futu tumidi. De wàto wo ma lega, de o halamata moi wa màke, ma amoko ho luleani. Gènàngòka de wo lega-lega-lega de wo ma hiniporòka wa kaiha de wàto wo ma lega de ma njawa wo ma tèngo wo ma higòkoino. Gènàngòka, de wi tèmo w'ato: no huha òkia, de no hukaràngä òkia, nènàngòkadau de no ma gògère. De w'ato o ngòhaka o nauru to tàgi-tàgi, ma àhi ngèkomo i huha, ho nènàngòka to ma gogògère. De w'ato: nàko j'akunu de no doa àhi haekiye. Gènàngòka de wo doa ài buluiye de ài kàho wo hidoa. Gènàngòka de wi hidobòngo gènàngika. Gènàngä ka i ma dobòngo-dobòngo, higadono o futu tumidi, d'aha jo tutuku; jo tutukiha de wi higuti. Gènàngòka wi gutiuku, de wo ma djobo, de wa màkeika ma bërèra moi. De i wi hibèhèhòngo j'ato: no ma hidodiäi gènàngika ka no boa, hãbãbu o tòkata i woe. W'ato: ta tòtòkiaua, o ngòhaka o nauru to tàgi-tàgi. De gènàngòka de wo ma djobòka, ka wo ma djobo-djobo, higadono ma wài tumidi de jòku tumidi wa pàha, de ma uku ka i jòfoiye, de wa tèmo ài kàhoika w'ato: h'òlomokàhi. Gènàngòka de i l'òlomòka de i ma djobo, jàto ja ika mànga rèdiòka ma bobèrèki mo ma tèngo ka mo ma dodumule, de wo mi àhoko w'ato: èle! Foo, ngohi àhi danòngö koiwa, to ma tèngo-tèngo àhi rèdiòka. Eh èye ka ngohi ani danòngö o dàngirino. De mi màke de m'ato: Kae danòngo, tanu uha na toaka àhi himànga o wànge ma hau-haukòka, àhi kiriti ma ko ja pèhakua. De w'ato i èle to ka nàkoua kia-kia o ngòhaka o nauru to tàgi-tàgi. De gènàngòka mi ròtàngä, ho wa mòkuru, wa òhakòka, de ami tupa wo higilio, de mi ipiti, ho wo mi pèlakòka, de mo ma òlomòka, de gènàngòka de wo ma djoboli. De wo mi màkeika m' kòäna ài humu ma djadjàga, de wo mi àhoko w'ato: èle! De m'ato: foo, ngohi àhi danòngö koiwa, to ma tèngo dika, ma kòäna ài humu ma djadjàga. De w'ato èle ani ugaka moi to ma gèwèhi, àhi ngòmaha ma dudungu. De gènàngòka de mo ma djobo mo uru ma ugaka, de ma ika mo lingiri ma ugaka ma dodorou moi. De m'aoino, de ma pàkoruku o dàngiròka ma kèlèngauku. De wa òluku. De mo leha m'ato, danòngö ja dodòà ho ka na òluku. De w'ato: èle, ngohi ò nènàngä dòka, to himàngä de to pòrète ka o kòäna de o hängàdji ma ngòhaka. De m'ato kae danòngö, to ni hiorikua. De gènàngòka de mo ma djoboli mo uru ma ugaka m'aoino, de ma pàkoruku, de ma kèlèngauku o hudeòka, d'aha wo gèwèhi, wo gèwèhi bòtino de

w'ato: èle, ja dodòà ho gènàngàdau. De m'ato: danòngö dau o njawa ja butàngà jo hihàngino, ho jo ule-ule, de ma kòàna w'ato: nàko o nàgòna jo hèpa la i wi adono dākènàngile, gènàngä ge ònàngä ami ròkata. Gènàngòka de wo ma djobo, wa ika de o boleòka wo ma gògonika. De jo hèpa de moi i wi dahàbaka. Gènàngòka de wa hèpa de i mi adono, de ja butànga j'ato: ngomi mi mi adono. De muna m'ato: koali, nginiua, nàga wo ma tèngo, wo hèpa, de wo hi adono. De ma kòàna w'ato: ni wi ngoho, la i kawingi. Gènàngòka de ka jo kawingi, higadono o hutu tumidi jo rame-rame, d'aha i pàha, i pàha, de una wo kòàna, de muna mo bòki, de ami àma wo gutyidka, ngomi ajo ma mo gutyidka, ho jo diài o bërèra ma dimòno.

LXXIVa. Vertelling van een koning.

De koning had zeven kinderen, de oudsten waren (weg) gegaan, de jongste zoon had bobento. En toen hij groot was, vroeg hij: Moeder ben ik maar (kind) alleen? En zij zeide: wel neen vader, jullui zijn met zijn zevenen, maar je zes oudere broers zijn weggegaan! En hij zeide: indien het aldus is, kook me dan eten opdat ik hen achterna ga. En zij zeide: kom vader, zal je ze dan vinden? En hij zeide: ik probeer het toch. En ze kookte hem zijn eten, zeven zakjes rijst kookte zij hem, en sirih, zeven stukjes, en zeven schijfjes pinang, en voor zevenmaal pruimen kalk, en hij deed het in zijn rugzak en hij vertrok. En hij riep zijn twee honden, de naam van den een was Farangi, de naam van de andere was Djara. En toen vertrok hij en hij kwam aan een berg, en hij beklom die, dus klom hij tot den top en hij at (daar). Hij at en hij maakte zijn eten op, en hij keerde naar huis terug. Hij kwam in huis, en zijn Moeder zeide: Vader, wat is het, dat je maar terugkeert. En hij zeide: mijn eten is op. En toen kookte zij hem weer zeven zakjes rijst, en zeven schijfjes pinang, en zeven stukjes sirih, en voor zevenmaal pruimen, kalk. En hij vertrok weer, en hij ging maar, hij klom op, hij daalde af, totdat hij zeven dalen en zeven bergen voorbij was, en toen was er geen weg meer om te gaan. Daar, helaas, was alleen maar de uitgestrekte zee, en toen bleef hij daar maar tot zeven dagen lang. En zie, hij keek, en hij zag een bovenaardsch wezen, zoo groot als een vlinder. Toen keek hij, keek hij, keek hij, en hij keerde zich naar den landkant, en zie,

hij keek, en er stond een man voor hem. Toen sprak die tot hem, zeggende: wat is je wensch en wat is je verdriet, dat je hier bent. En hij zeide: ik ben een jongen, dus ga ik er op uit, maar mijn weg is moeilijk, dus blijf ik hier. En hij zeide: als het kan klim dan op mijn hoofd. Toen klom hij op zijn gordel, en hij trok zijn honden er op. Toen waadde hij met hem daarheen. Toen waadden zij al meer dan tot zeven dagen (lang), en toen pas kwamen ze aan. Aan wal gekomen, zette hij hem af. Toen hij hem afgezet had, vertrok hij (de jongen) en hij vond een stad. En zij (de menschen) gelastten hem, zeggende: ga daar voorzichtig langs want er zijn veel booze geesten. Hij zeide: daar kan ik niets aan doen, ik ben een jongeling, dus ga ik er op uit. En toen vertrok hij, hij ging al maar door, totdat hij zeven dalen en zeven bergen voorbij was. En er rookte vuur, en hij sprak tot zijn honden, zeggende: wij eten eerst. (Hij was dus in de buurt van menschen). Toen ze gegeten hadden, vertrok hij, zie, hij kwam in hun tuin (van die menschen wier vuur hij had zien rooken) maar een oude vrouw was aan het wieden, en hij riep haar, zeggende: Grootmoeder. Foei, ik heb geen kleinzoon, ik ben geheel alleen in mijn tuin. Wel Grootmoeder, ik ben het maar, je kleinzoon, ik zit hier op je bank. En zij zag hem en zeide: wel kleinzoon (hij dreigde dus haar water maar weg te nemen) neem het (water) niet voor me weg, de zon is heel warm, zelfs mijn speksel is droog. En hij zeide: wel grootmoeder, ik weet van dat alles niets af, (ik houd me met geen vormen op) ik ben een jongeling, dus ga ik er op uit. En toen presenteerde zij hem pinang, dus pruimde hij. Toen hij gepruimd had, gaf hij haar haar pruimdoos terug, en zij kittelde hem, dus besliep hij haar, en als zij den bijslaap ondergaan had, toen vertrok hij weer. En hij trof de bewaakster van des konings putten aan, en hij riep haar, zeggende: Grootmoeder. En zij zeide: foei, ik heb geen kleinzoon, ik ben maar alleen de bewaakster van 's konings putten. En hij zeide: grootmoeder, (mag) ik een stengel suikerriet van je kauwen, mijn strot is droog. En toen vertrok zij om het suikerriet af te hakken, en gekomen (bij 't suikerriet) zocht zij een slechten stengel uit. En zij bracht het en zij schilde het af (en) zij legde het op de bank. En hij weigerde het. En ze vroeg, zeggende: kleinzoon, waarom weiger je het? En hij zeide: grootmoeder, ik ben ook voorwaarts of achterwaarts gaande een kind van koningen en districtshoofden. En zij zeide: wel kleinzoon, ik kende je niet. En toen vertrok zij weer om suikerriet af te hakken, zij

bracht het en ze schildte het af, en ze legde het op een bord, en toen pas kauwde hij het. Hij kauwde en zeide vervolgens: grootmoeder, wat is dat daar beneden? (voor een leven). En zij zeide: kleinzoon, daar beneden zijn zes menschen aangekomen die verdwaald waren, dus spelen ze, en de koning (heeft) gezegd: indien iemand met den bal gooit, en haar daarboven raakt, die wordt haar man. (Zeker om een koningsdochter weer). Toen vertrok hij, hij kwam en verborg zich heel stil. En zij gooiden en een (bal) raakte hem. Toen gooide hij, en hij (de bal) kwam bij haar, en die zes zeiden: wij hebben haar geraakt. En zij zeide: Neen, gijlieden niet, er is iemand die gooide en die heeft me geraakt. En de koning zeide: haalt hem, opdat ze trouwen. Toen trouwden ze en ze vierden zeven dagen feest, en toen pas was het gedaan. Toen het gedaan was, werd hij koning en zij koningin, en haar vader deed afstand, haar moeder deed ook afstand, dus ze werden dorpsoudsten.

LXXV. BOBALE.

Totoade o ngòhaka ja hinòto.

Màng'ajo de mǎng'ama jo hòněngòka, de ja hàhini, de i ma djobo, mǎnga guawe jo lega, de jàto, ja iha ka i hingaauruku o tònakòka, de ma birànga mo ma djobo o ugaka mo uru, de mi hibèhèhòngo m'ato: nǎnga guawe ufa no ma òlomo. Gènàngòka de mo ma boadoko de mo leha m'ato: nǎnga guawe no ma òlomòka ē. De w'ato moi iy tifauku ko ta lèino, ho to ma òlomòka ma bèlaka, ho ma bèlaka to ni gumalaika. Gènàngòka de ma ugaka o nikutu moi mi higòha-gòha, ho i wi dodotobikòka. Gènàngòka de jo lio dàì mǎnga tauòko de ja òko, mǎnga barànga i ma hidòku. Gènàngòka de ma totaleo moi wa gòrakiye, de ka i tifaka, de moioliye, i tifakaua. Gènàngòka de wo ma djobo ma bërèra ma dobikòka wa ika, de ài totaleo i wi tèmo j'ato: àhi tònara no ma hihàgauku, de ani làko na rufutòka. De ài làko wa fèlèngaĩle, ài tau o higi moi, de ài rikana o mǎnjànji o bèlaka hǎngedòka. Ài mède hǎnge, de ma totaleo wa huloko w'ato: àhi tupa no lè dinaiha. De gènàngòka ma totaleo i ma djobo, de ma bërèra ma dobikuku i tǎngi. Gènàngǎ de i horène j'ato: Abongoilio ngoi firàngǎ, o kiàka ma ika, de j'ato dina o higi ma dobikino. Gènàngǎ de ma totaleo i ma djobo, de ja ika ka to muna ami pònatuku i tǎngi. Gènàngòka de i horène j'ato: totoroio, o Abongoilio

ngoi firàngă o kiàka ma ika, de m'ato : ngohi nêna, ho no utiuku. De i utiuku de i tème j'ato o Abongoilio ài tupa tò lè. De mo tème m'ato h'òlomòhi. De ma totaleo i tème j'ato : karo uha h'ò'omo, de ka to ma djobo. De m'ato to ni niki, ho ni damaàhi, gènàngika t'òikòhi. Gènàngòka de ma totaleo i hòho, de i tàngika o pònatòka, de j'ato : o Abongoilio w'ato : uha to ni ao, de mo ma hipàka-pàka, ho mo hòněngòka, de ma totaleo i lio, de ja ika, de ma tupa wa tètòrdka, de i pahàka.

LXXVa. Vertelling van de twee kinderen.

Hun vader en hun moeder waren gestorven, en ze hadden honger, en ze vertrokken om naar hun manga's te gaan zien, en ziè, toen ze aan den landkant kwamen, hingen de takken naar beneden op den grond (van zwaarte). En de zuster vertrok om suikerriet af te hakken, en ze beval, zeggende: eet onze manga's niet op. Toen kwam ze (terug) naar zee, en ze vroeg, zeggende: je hebt onze manga's gegeten, hé? En hij zeide: èen is gevallen, dus die heb ik me genomen, dus heb ik de helft opgegeten, dus de helft heb ik voor je overgelaten. Toen sloeg ze hem met een bos suikerrietstengels, tot ze ze allen op hem kapot sloeg. Toen keerden ze terug naar hun huis zeewaarts, en aan zee gekomen, deelden ze hun goederen. Toen beurde hij een haan op, en die viel weer neer, en nog een keer in de hoogte (wierp hij hem) en hij viel niet meer. Toen vertrok hij, hij ging naar het eind van het dorp, en zijn haan die sprak tot hem, zeggende: ga schrijling op mijn hals zitten, en doe je oogen dicht. En hij opende zijn oogen (en er was) zijn huis als een moskee (zoo mooi) en zijn haardsteen, drie stuks van wierook. Toen na drie maanden gelastte hij den haan, zeggende: ga landwaarts mijn pruindoos halen. En toen vertrok de haan, en hij ging zitten aan het benedeneind van het dorp. Toen kraaide hij, zeggende: Waar is de zuster van Abongoilio? En zij zeiden: landwaarts, bij de moskee. Toen vertrok de haan, en hij ging op de nok van haar huis zitten. Toen kraaide hij, zeggende: Totoroio, Abongoilio zijn zuster, waar is die? En zij zeide: dat ben ik, kom dus naar beneden. En hij kwam naar beneden, en zeide: Abongoilio heeft gezegd: dat ik zijn pruindoos moest halen. En zij sprak, zeggende: laten we eerst eten. En de haan sprak, zeggende: laten we niet eten, en (laat) ik maar weer

vertrekken. En zij zeide: ik volg je, dus wacht nog op me, (dan) ga ik ook daarheen. Toen vloog die haan op, en zette zich op den nok van het huis, en zeide: Abongoilio zegt: ik mag je niet brengen. En ze gooide zich, gooide zich, dus is ze gestorven. En de haan keerde terug, en, aangekomen, hakte hij die pruimdoos fijn, en (de doos) was weg.

LXXVI. BOBALE.

Totoade o Horòdoika.

O njawa wo ma tèngo de ngoi fekata. Mànga ngòhaka moi de gènàngòka ma ngòhaka ma gogiauindhi i òlomo o bole o utu moi, ho de i lamoko de i òlomo o bole o utu iata. De gènàngòka de ài àma w'ato: hi umòka. De ngoi ajo m'ato: uha, nànga ngòhaka ho, ma ài àma ka wo ributu, w'ato: nàko hi umoua, de ngòne ha màke i huha, hābābu òkiaua hi hitòfo. De m'ato nàko de ika. De gènàngòka de ài àma w'ato: Horòdo, na ino la ho ma djā. De w'ato: ika. Gènàngòka de i ma djobo, de ja òko, ma gāhiòka ja òko, de ma garàngoto ja màke o tika moi, de wa djāuku, de w'ato: Horòdo no dumunu. Gènàngòka de wo dumunu, de wa uku dau, de ma garàngoto j'ato i wi gòli, de wa tākokino, de wa pugo-pugo, de m'auēnu daukile i puda, de ài àma w'ato iti o Horòdo o garàngoto i wi gòliòka. Gènàngòka de ma djā wa tauru ho wo ma liòka, ho ma tauòka wa iha, de ngoi fekata mo leha, m'ato, ho nànga ngòhaka, de w'ato: o garàngoto i wi gòliòka. De jàto i ma lega, de ka wo ma boaiha, ma garàngoto ka wo ma gao-gao, de w'ato: ija ajo, nànga garàngoto na tètòruku, la to na bēlètāhi. Wa ika, de ma peda o utu moi wa tòlànguku de wa fēlètā, ka wa ràgo-ràgoho. de gènàngā o utu moi wa fēlètòka o wàngē moi. De gènàngòka de ngoi ajo mato mo ma lega, de ka wo ma boaino, ka wo ma dāi-dāi ma peda u udi moi o daba hiwòka; wa kēlēnga uku, de w'ato: ajo no na kètòko. Ma kètòkuku de w'òlomo ka wo tèngo. Gènàngòka de ài àma w'ato: Horòdo o ngòtiri ho tòlànga. W'ato: ika, de i ma djobo, ja iha de, de wa tòlànga o huburu ma lēha moi, de w'ato: Horòdo: no djāga, la na mòku. Gènàngòka de i ruba, de wa mòku, ho i wi higudjuòka, de ài àma w'ato ēlī, wo hōnēngòka. Gènàngòka de wo ma liòka, ho ma tauòka wa òko, de ngoi fekata m'ato: ho nànga ngòhaka! De w'ato: dina o gòta i wi tapaʔuku. Gènàngòka de jàto, i ma lega,

ka wo ma mòku-mòku ma gòta, ma dèkàra ja òko, de ài àma, de ngoi ajo j'òaròka, ja tobòte o rato. De wa òko, mànga loàka wa kélèngauku, de w'ato: àma nànga ngòtiri na pàkoro. De ko wa pàkorua. De w'ato: ho bàba, de o ngo ajo ka ni hi budi, de w'ato, nàko kogènàngă, de o inomo ni hi hākài, la djòdhi t'òikòka. Gènàngòka de ngoi ajo mi hākài o kupa tumidi, de o dofae o hitabu tumidi, de ài tuaika wo noaika de wo ma djobo. Gènàngòka ka wo ma djobo-djobo, ho ma wài tumidi de ma lòdu tumidi wa pàha, de wato wa ika wo ma têngo ài tauòka wo ma gogògèrè, ài bòhoko wo djàga-djàga. De w'ato: toa ani kia gènàngă no djàga-djàga? De w'ato: àhi bòhoko. De w'ato: toa, no hupuino la ho ma tàgoko. De w'ato: ka, i ni togòhànga mòde, ko no hi màkeua, àhi tòlumu de o hakaru. De w'ato ho ma tàilòhi toa! Gènàngòka de Horòdo w'ato: nàko no hi ruba, nènàngòka to ma gogògèrè, ma nàko to ni ribàngòhi. no hi mòtèke. Gènàngòka de i ma tàgoko, ho i hibàki-bàkiti higadono ài bòhoko i wèdèròka de ma bòhoko ma dutu wo ruba. Gènàngòka de wo nomikiile de wi mòtèkòka. Gènàngòka de i ma djobo, jàto, ja ika ja màkeika ja ruàngè, de ma Horòdo w'ato: toa, abeika, ho mà katàgoko. De j'ato: i ni togòhànga no mi màkeua, daèna mia mèmèkana ma hālì o huburu ma ròèhe! De w'ato ho ma katàilòhi, nàko ngini ni ruba, ni hi mòtèke ngohi, ma nàko ngohi to ruba ti ni mòtèke ngini. Gènàngòka de i ma tàgoko, de wo ma têngo i ma tàgokòka, wo ma òkoiye, de wo rubàka, moi wo ma òko, ka wo rubàka, wo ma têngoli ka wo rubakali, de ka i wi niki unàngă. Gènàngòka i ma djobo, ho jàto ja ika ja ruàngè, i ma gogule, de ma Horòdo w'ato: toa, abeika, ho ma katàgoko. Ké! mòde ko no mi màkeua, daèna mia gogule o hakaru. De w'ato: ho ma tàilòhi. Gènàngòka de wo ma têngo i ma tàgoko, de ka wi rubàka, wo ma têngoli ka wo rubàka, wo ma têngoli, ka wo rubakali, de ka i wi mòtèke unàngă. Gènàngòka de i ma djobo, ka i ma djobo-djobo, de ka jo hupu o gàhiòko. Ma gàhiòko jo hupuòko, de ma Horòdo w'ato: ho tobòngo. De òna j'ato: ngomi mi adonua. De w'ato nàko de ni doa àhi buluiye. De gènàngòka de jo doa ài buluiye de wo tobòngo ka wo ma dobo-dobòngo higadono mànga mède hàngè, d'àha jo tutuku. O bérèra moiika jo tutukika, de wo màngàkunukaua, hăbàbu o hihilumu i wi goòka. De uku i jòfo-jòfo, de w'ato ni òiki, o uku ni na yè. Gènàngòka de wo ma têngo w'òiki. Wato wa ika, ma bobèrèki mo ma têngo ami bòhoko mo djàga-djàga, de w'ato: è'e! Fo, ngohi nènàngă nàga àhi

danòngö moiua. De w'ato èle, Hòròdo wo hi huloko ani uku ta yè. De m'ato: gèna no ma yè. De wa ika wa yè de m'ato: uku ni tapayu. Gènàngòka de wo hònnèngòka. Gènàngòka de ma Horòdo w'ato: abeika, ni wi lega. Gènàngä i ni butàngä, ka wo tédékana wo lioua. Ja iha de i mi àhoko j'ato: èle! De m'ato: fo, ngohi àhi danòngö moiua. Ka ngomi ē, o Horòdo wo mi huloko ani uku mi gähoko. M'ato ni ma lè nèna. Ja ika de m'ato: kakàtama na tapayu, de jo hònnèngòka. Gènàngòka de ma Horòdo w'ato: kae, ka jo dodà ho mànga dèkàna, ngohi ko ta legàhi. Wa iha de w'ato: èle! Fo! ngohi àhi danongo koiwa. De w'ato: èle, ka ngohi ani uku to ma lè. De m'ato: gèna no ma lè. De wa ika wa lè, de m'ato, mi tila ma bðhokuku. De wo mi kapèta, ho o tònaka ma dobikuku mo tubuku, de m'ato mi tàgoko, de wo mi òto, wo mi hibitòka. Gènàngòka wo ma gògèrè, de w'ato wo ma lega, de ami ròkata ka wo ma boaino, de ma Horòdo w'ato: ète, o kiàka ika n'òiki? De w'ato: kae, ho inomo nènàngä moi. De w'ato: ète ngohi o Horòdo. Gènàngòka de ka wi tuduku, de wo ma pàata, ka wi ngòhu, ka gòtaika jo tàdi. De ma Horòdo w'ato: ète, ngohioli to ni tuduku, de w'ato: ngaro ka iha. Gènàngòka de wi tudukiha, de w'ato, wo ma pàata, de ài gaonika jo tàdi, ho wo rubaiha, de wo ma pàatika, de ka wi tòmä. Gènàngòka de wo ma djoboli, w'ato wa ika, de wa màkeika ma bërèra moi, ma njawa koiwa, duga-duga, o damunu moi i kèlèngauku. De w'ato wo tàkoro de ma njawa mo ma tèngo m'ato: ké, ni togòhànga mòde, ko na màkeua ma njawa koiwa, o garuda i mi màtaka. De w'ato: nàko de hupuika. Gènàngòka de mo hupu de wa leha w'ato: kiaino i boa-boa, de m'ato: o wàngè ma hiwarika. Gènàngòka ài dia wo ma gihoro, de ma damunu wo tàkòro. Gènàngòka w'ato wo ma lega, ka i ma boa ma nauru, ma haeke ngimoi de iatòka. Gènàngòka de wa òto ka wo tèngo, de i hònnèngòka. Gènàngòka wo tàkòroli de w'ato wo ma lega, de ma bèka ka i ma boaino ma haeke ngimoi de hindòtòka. De gènàngòka de wa òto ho ka wo tèngo de i hònnèngòka. Gènàngòka de wo leha w'ato: Bidjiwerenama, ani àma o kiàka unàng'ài kòbòngö. De m'ato: dòkèna o huburu ma goàka. Gènàngòka wo ma djobo wa lè, wa ino de wa diài ho jo wàngokali. Gènàngòka de wo mi molòka, ma ngo Bidjiwerenama. Gènàngòka de jo rameànga o futu tumidi de o wàngè tumidi.

LXXVIa. Vertelling van Horodo.

Er was eens een man met zijn vrouw. Zij hadden een kind, en toen dat kind pasgeboren was, at het een tros pisangs op, dus toen het groot was, at het vier trossen. Toen zeide zijn vader: laten we hem weggoaien. En zijne moeder zeide: neen, 't is immers ons kind! Maar zijn vader hield maar vol, zeggende: indien we hem niet weggoaien, dan krijgen we moeite, want we hebben niets om hem te voeden. En zij zeide: als het moet vooruit dan! Toen zeide zijn vader: Horodo, kom, opdat we met het werpnet visschen. En hij zeide: vooruit. Toen vertrokken ze en aan zee gekomen, gingen ze de zee op, en ze vonden een school haaien, en hij gooide het net uit en hij zeide: Horodo duik (om te zorgen dat de onder het net gevangen visschen niet ontkwamen)! Toen dook hij, en beneden gekomen zeiden de haaien: dat ze hem bijten zouden en hij greep ze en hij wrong, wrong ze en het bloed kwam naar boven en zijn vader zeide (bij zichzelf) de haaien hebben hem maar alleen opgegeten. Toen trok hij het werpnet (naar zich toe), dus keerde hij naar huis terug. Zoo kwam hij in zijn huis, en zijn vrouw vroeg, zeggende: ons kind? En hij zeide: de haaien hebben hem opgegeten. En zie, ze keken, en hij kwam je maar landwaarts, de haaien bracht hij maar mee, en hij zeide: ja moeder, maak onze haaien maar schoon, en ik zal nog eerst voor ons sago kloppen. Hij ging en hij hakte een sagoboom om, en hij klopte hem, hij deed het maar heel haastig, en zoo klopte hij een boom op een dag. En toen zeide zijn moeder, dat ze (naar hem) zou kijken, en hij kwam er maar aan, hij droeg weer op zijn rug een mand sago, groot negen ribben (vreeselijk groot, een vracht voor 50 man). Hij zette het neer en zeide: Moeder bak ze voor ons. Ze bakte het en hij at het alleen op. Toen zeide zijn Vader: Horodo we hakken (een boom voor) een prauw om. Hij zeide: vooruit. En zij vertrokken, en aan den landkant gekomen, hakte hij (de Vader) een boom om voor de kiel van de prauw, en hij zeide: Horodo, pas op, dat je hem op je schouders neemt. Toen viel hij, en hij ving hem op zijn schouders op, dus drukte hij (de boom) hem (Horodo) in den grond, en zijn Vader zeide: neen maar! hij is dood. Toen keerde hij naar zijn huis terug, dus, thuis gekomen, aan zee, zeide zijn vrouw: dus ons kind? En hij zeide: aan den landkant is een boom op hem gevallen. Toen, zie, ze keken, hij droeg maar dien boom op zijn schouders, met den top (vooruit) en zijn Vader en zijn

Moeder vluchtten, zeggende (bij zich zelf) dat het een storm was. ('t Gaf natuurlijk een vreeslijk gekraak op die manier een boom door het bosch te dragen). En aan zee gekomen, legde hij hem op hun erf neer, en hij zeide: Vader, hak onze prauw. En hij hakte hem maar niet. En hij (Horodo) zeide: dus vader en moeder, gij bedriegt mij maar, en hij zeide: als het aldus (staat) kook dan maar eten voor me. Toen kookte zijn moeder hem zeven zakjes rijst, en zeven stukjes sirih, en zeven schijfjes pinang en kalk om zeven maal te pruimen, en hij deed het in zijn hoofddoek en hij vertrok. Toen liep hij maar door, dus toen hij zeven dalen en zeven bergen gepasseerd was, ziet, hij kwam bij een man (die) in zijn huis zat, op zijn pan te passen. En hij zeide: vriend, waar pas je daar op? En hij zeide: op mijn pan. En hij zeide: vriend, kom buiten, opdat wij met elkaar worstelen. En hij zeide: nou, je bent zeker gek. Zie je me niet, mijn hoed is een (grooten) steen! En hij zeide: laten we 't eerst probeeren vriend. Toen zeide Horodo: als gij mij omgooit, blijf ik hier, maar indien ik boven op jou kom te liggen, volgt gij mij. Toen worstelden ze, dus draaiden ze zich al om en om totdat zijn pan aan gruis was, en de eigenaar van de pan viel. Toen stond hij op en hij volgde hem. Toen vertrokken ze, zie, ze kwamen en vonden drie lui, en Horodo zeide: vrienden, komaan, laten we met elkaar worstelen. En zij zeiden: ben je gek, zie je ons niet, dat onze hengelstokken daar huburu-stammen zijn (grooten boomen). En hij zeide: laten we het toch probeeren, als gijlieden valt, volgt gij mij, en als ik val, volg ik ulieden. Toen worstelden zij, en de eene worstelde met hem, hij stond op en hij viel, een ander stond op (de lui zaten dus,) en hij viel maar, en de eene nog viel ook en zij volgden hem maar. Toen vertrokken zij, dus zie, zij kwamen waar drie lui aan 't spelen waren, en Horodo zeide: vrienden, komaan, laten we zamen worstelen. Nou, je ziet ons zeker niet, dat ons speelgoed daar een (grooten) steen is? En hij zeide: laten we het eerst probeeren. Toen worstelde de een met hem en hij viel maar, nog een, en hij viel ook, en zij volgden hem maar. Toen vertrokken zij, ze gingen al maar voort, en ze kwamen maar aan het strand. Aan het strand gekomen, zeide Horodo: waden we! En zij zeiden: wij reiken niet (tot den bodem). En hij zeide: klim dan maar op mijn gordel. En toen klommen zij op zijn gordel, en hij waadde, hij waadde al maar door, tot drie maanden toe, en toen pas kwamen ze aan. Aan een land gekomen, kon hij niet meer, want hij was begroeid met schelpen. En er

rookte vuur, en hij zeide: gaat vuur halen. Toen ging een. Zie, hij kwam aan den landkant en een oude vrouw paste op haar pan. En hij zeide: grootmoeder! Foei, ik heb hier niet één kleinzoon. En hij zeide: grootmoeder, Horodo heeft me gelast (van) je vuur te halen. En zij zeide: neem dat maar. En hij ging om het te halen, en zij zeide: vuur val op hem. Toen stierf hij. Toen zeide Horodo: komaan ga naar hem kijken met zijn zessen, zoo lang keert hij maar niet terug. Zij gingen en zij riepen haar: Grootmoeder. En zij zeide: Foei, ik heb niet één kleinzoon. Wij zijn het maar hoor, Horodo stuurt ons om je vuur te vragen. Zij zeide: neem dit maar. Zij kwamen en zij zeide: tang, val op hen, en zij zijn gestorven. Toen zeide Horodo: wel, wat is het toch met hen, dat ze zoo lang (uitblijven) ik zal zelf nog gaan zien. Hij kwam landwaarts en zeide: Grootmoeder! Foei, ik heb geen kleinzoon. En hij zeide: Grootmoeder, ik ben het maar, ik haal je vuur. En zij zeide: neem je dat maar. En hij ging het nemen, en ziet, zij duwde hem in de pan. En hij schopte haar, dat ze een eind verder op den grond viel. En zie, ze greep hem, en hij hakte haar doormidden. Toen bleef hij daar, en zie, hij keek (en) haar man kwam er aan, en Horodo zeide: Grootvader, waar ga je heen? En hij zeide: wel dit is maar een (stuk) eten voor me. En hij zeide: grootvader, ik ben Horodo. Toen stak hij (naar) hem en hij sprong op, dus miste hij hem maar, hij raakte maar in een boom. En Horodo zeide: Grootvader, ik zal ook naar je steken. En hij zeide: gooi maar landwaarts. Toen gooide hij landwaarts naar hem, en kijk, hij sprong op, en hij raakte hem in zijn billen, dus viel hij op den grond, en hij sprong toe, en hij doodde hem. Toen vertrok hij weer, ziet, gaande vond hij een dorp zonder bewoners, alleen maar lag er een trom. En ziet, hij sloeg er op en een vrouw sprak: wel, je bent zeker gek, zie je niet dat er geen menschen zijn, dat de garuda ons allemaal opgegeten heeft. En hij zeide: kom er toch maar uit. Toen kwam ze buiten, en hij vroeg, zeggende: vanwaar komen ze gewoonlijk? En zij zeide: van het Westen. Toen sleep hij zijn kapmes en hij sloeg de trom. Toen kijk, hij keek, en het kwam er aan, het mannetje met veertien koppen. Toen hakte hij eenmaal, en het (dier) is gestorven. Toen sloeg hij weer (op de trom) en zie, hij keek, het wijfje kwam er maar aan met twaalf koppen. En toen hakte hij maar eenmaal, en het is gestorven. Toen vroeg hij zeggende: Bidjiwerenama, waar is het gebeente uws vaders? En zij zeide: gindsch aan den voet van

den hoeboeroeboom. Toen ging hij ze halen, hij kwam en hij maakte ze (met toovermedicijn 't een of ander) en ze leefden weer. Toen trouwde hij Bidjiwerenama. Toen vierden ze feest, zeven nachten en zeven dagen.

LXXVII. BOBALE.

Totoade o tølumu i hio-hioika.

O ajo moi de o àma moi, mǎnga ngòhaka ja hinòto, o ngoheka mo ma tēgo, o nauru wo ma tēgo. Ho ma gia-biràngǎ mǎng'ajo de mǎng'àma jo kokihònnēngòka, ho ka ònàngǎ ja hinòtòka, unàngǎ o ngale-ngale munàngǎ o mohòlèhe. Ho mi hilingiri wo iyàka, de mo mi tēmo ma kòàna ngoi òra mo dadu mo uku, ho mo mòde-kòka, ma ka wo mi òluku. Mo lioika, de w'ato no ma hǎkài, la n'òyomo. Gènàngòkadau de mo ma hǎkài, ho i òhakòka de m'òyomo, ho m'òyomòka, de m'òiki, mo ma djobo. Mo mi tēmo ma kòàna ngoi òra dàku mo dadu ma iye, ho mo mòdèkòka, ma de mo lioika mǎnga tauòka, am'irànga ka wo mi òluku, de w'ato no ma hǎkài la n'òyomo. Gènàngòkadau de mo ma hǎkài, ho i òhakòka de m'òyomo; ho m'òyomo, i bòto de w'ato, e nènàngǎdau mǎta-mǎta ta òluku. Gènàngòkadau de m'òiki, mo ma djobo, mo mi tēmo ma kòàna daukuku, o hàra tumiduku, dàkuiye o hàra tumidiye, de ma kòàna wo totogorònauku ài tau ma kabàturula tumiduku, de gènàngǎ wo mi mòdèke, ho wo gògèrika. Gènàngòkadau de ài toroa w'ato: w'òiki wo hidète. De w'ato: ē àhi toroa w'òiki wo hidète, ho ti nikòhi. De m'ato: ē ani tølumu ta bòtoàhi ho uha n'òiki de daèna nànga guba ma ko i toakoàhi! De m'ato nàko n'òiki de no lioino, de uha no ma toduba. È una ko wo ributu ho ka w'òiki jo djàdji o mède hǎnge. Gènàngòka j'òiki, ho mǎnga djàdji o mède moiokàhi, muna mo hònnēge. Gènàngòka de mǎnga djàdji j'adonòka, ho jo liòka, de jo uti, de gèna ami lungunu wa màke, de ka ài ale ma ngunungu wa tidingi, de w'ato: ija, nènàngǎ de ho ngohiòhi nàga. De daèna ngoi hiràngǎ mo ma dàdi o tònakòka. Gènàngòkadau de w'ato, o ngòhaka o nauru, ho to ma dàgi-dàgiòhi; ē daèna ngoi hirànga ka mo ari. Gènàngòkadau de wo ma djobo, ho o àkère tumidi wa pàha, ho de ma moioli de gènàngihadau wa hònga ka wo ma djobo-djobo, ho ma γòku dàku ma àkère i hàhuru ho mǎnji ho uri-uriti, de gènàngiyèdau wo doa, ka wo ma djobo-djobo, ho o γòku tumidi de ma wài tumidi wa pàha, de dàkèna

ma γòkuòka o gàbi de o manuru ma rubu-rubuiye, de ma uku ka i jòfoiye, de w'ato: èle De m'ato: ngohi àhi danòngö moiua. Nènàngòkadau, ngohi to ma têngo-têngòka, ma kòàna ài humu ma djadjàga. De w'ato: e èle ka ngohi! E danòngö gènàngino ngona? Gènàngòkadau de wo ma tamiye, nae o bimäawàka ho dàkuku jo wère, ma kòàna ngoi òra i ma òhiki. Gènàngòkadau de mi huloko o mòkuru wo doa, wa pàgèle, o dònghono ma hiwariha, ma gani-gani, o dònghono ma dumuniha ma hèmò-hèmoro. Gènàngòkadau wo utiuku. De m'ato: e danòngö, o boruauku, to ni hihipukòka. De w'ato: ha ika. De mi hihipukòka, de ma mòkuru ma kakanuku de ma bidoho mo dobi-dobikuku ka de ja uku de j'ato: ufu èle i dodòda ho ani bounu ka o toginitaròka. De m'ato ē, ngòue nēna o horogòka, de o toginitaròka, o kiaino ha màke. E, ma mòkuru gēna, ka j'òda o tupauku i ma mòkuru. J'ato: ē nēna dau nànga èle o mòkuru ma kakanuku, ho ngohi to ma mòkuròhi. Manuka j'ato: ē ngomi utu. Gènàngòkadau i ma mòku-mòkuru, ho ja kokigani, ho e gēna mo hòne-hònèngika, ma duru gēna wo mi ni-niki, ka ma luluiha, i mi gani, ho gènàngòkadau ami dodiauo i ma òhi-òhiki, ma muna ko mo ma òhikua, ho de ja iye de j'ato: nènàngä ho mi dodòda? De mànga ajo m'ato: e ka ni mi mayaika dika, ho o totaleo i horène, de ka to mi hi moho-mohoiye! De j'ato: ē bòte ma àma wo mi ngamo, de m'ato: ē ka ngohiòka, ho wo ngamoua. Gènàngòkadau de i ma liòka ho gēna jo hutuòka, ho j'òyomo, ma hidiài, munàngä gēna mo ma bobèrèki, ho mo ma têngoino, ho gēna mo ma iduiye, de m'ato: èle gēna moi o tòlumu okiaino na màke. De m'ato: ē kàngano gèngòka o àgèròka i hilàkètuku, de ta gòrakino. De m'ato: e ufa nènàngòka la ho ka o duniàka, de tanu o tòlumu gēna, ho ka to ngohi àhi giana. De m'ato ejo-hjo de ho ka to ngohi àhi ginaoli. Ho gēna ma mohòlèhe de ami rihimàngòka de m'ato: ē èle, ho ma ngoe. De m'ato, e daēna o bērèràka ho gògère, ho bòte o njawa jo tàgi-tàgi. de i na hidamàkeino, de ha àhoko. De m'ato: e j'òyomo o gàbi de o manuru ma bòro. Gènàngòkadau de m'ato. ē àhi gogulàpète to ma γèòhi, de mo wòhamika, de dòkaika ka ma teèke ma borua ma kutzi, de ka mi hihupuino, de i ma rihimàngino, ē, muna gēna ma mohòlèhe ka mo ruku, ko m'òyomòka de hiadono j'òyomo i bòto. Gènàngòkadau de j'òyomo i bòdòdka de i ma idu, ho i ma iduiye, de w'ato: ani tabàko ho ma duhuku. Gènàngòkadau de mi hidoaka, de wàto wo mi hidotyò, ka o homoaino, de w'ato: ija nènàngä, de ngohiòhi. De m'ato: kahuruòno to ni tēmo t'ato:

tyaràkia, t'ato ani tòlomu ta bòtoàhi ho uha n'òiki, de nànga guba ma i toakoàhi, ho abeika, nènàngă ho dododhi nèngòkadau ha inòka. Gènàngòkadau de ja kiòkòka, ho ma totaleo i horène de i ma mao ho dàkuiye j'òiki, ka de ja iye ma muno ma ngòhamòka dàkuika, una wo ma duduòka, wo ma gògèruku ho de ma djoungu wi màke de wi leha w'ato: no huha òkia, no hukaràngă òkia, ho no mi ado-adonua, ma i dadi no mi adono, ho ma kokamàkeua, i dadi ka ho ma kamàke. De w'ato: Djou to huha òkiaua, ta hukaràngă òkiaua ma àhi totaleo nènàngino nàga moi i himàngòka ho ta niki. De w'ato: ho ko dākènàngòka de ngòna no mau no mi higelio. De w'ato: Djou ngohi àhi hininga to mau to mi higelio. Gènàngòkadau de wo mi tamu-tamunuku ho o ngòmaha moi, de ma mòkuru wo mi hidoakika de w'ato: abeika ni hidoaka. Gènàngòkadau de mi hidoaka de wo mi hidotyò: ho nènàngă ho ka o njawa duniàka. De w'ato: abeika o bidoholi ni hidoaka. Gènàngòkadau de ma bidoholi, mi hidoaka, de wo mi hidotyooli, e ho ka o njawa duniàka. Gènàngòkadau de ma dofaeoli w'ato: abeika, nèna o dofaeoli ni hidoaka, ē kokogènàngă hiadono ma tabàko mi hidoaka. Gènàngòkadau de ma bòtouku wo mi wunu, ho i bòtòka, de wi hidoaka, de w'ato: nènàngă na tyo na bitu-bitumika, nènàngă, ngaro to ni tila la dau no tubukuku, la ngaro no rubaiye, ma uha na pidili, de w'ato ani hininga na bitu-bitumu, nènàngă to ni tila. Gènàngòkadau de ài hininga wa bitumòka de w'ato: nàga, ngaro no hi tila. De wi hibèhèhòngo w'ato: nènàngă ma àkèrè n'aouku, de no hibarihi ami youòka ma iata, ami haekika ma iata. Gènàngòkadau de wi tila, ho dau wo tubukuku. Kokogènàngă wo ma gòkoino. Kokogènàngă ma bòto ka wa djo-djòka, ka de wo tubukuku, de wo hibarihi ma àkèrè gèna ma bòtòka ami youuku ma iata, ami haekika o ma iata. De m'ato ni hi bēlènga, dōne àhi ngòmaha i toaka. Gènàngòkadau de i mi bēlènga, ho i mi bēlèngaiye, j'ato: i mi gari. De ngomi ajo m'ato e ngonì hàfuru, ani kòngo ufa i mi ditifa, ami bòhono. Gènàngòkadau de mànga guba i toaka ho jo rame de j'òyomo de j'òke-òkèrè, o futu hiwo de o wàngè hiwo ja tufu-tufuku, jo wuningi o wàngè ma bionòka de ja ika o wàngè ma dumunòka, de ja òko o ngawa-ngawàka, de ja uku o igo-bulàka, de ja uku j'ato ē ho gènàngă o kabaharàngă òkia, ho jo tufu-tufuku. De j'ato a, ma kòàna ngoi òra mo hònnènge, mo lio, ho jo tufu-tufuku. Gènàngòkadau, de gèna wo mi ma moyòka, wo doa wo kòàna, ài toroa wo uti wo bērèra ma dimòno.

LXXVIIa. Vertelling van de oude hoed.

(Er waren) een vader en een moeder, die hadden twee kinderen, een meisje en een jongen. En die broeder en zuster hun ouders waren beide gestorven, zoodat zij slechts (met hun) tweeën (nog over waren) hij, een jongeling, zij, een jongedochter. Dus zocht ze (voor) hem (opdat) hij zou trouwen, en zij sprak met de dochter van den Koning die Noordwaarts van hen woonde, dus zij wilde; maar hij wilde haar maar niet. Toen zij terugkeerde sprak hij: kook voor je en eet. Toen kookte ze en dus toen het (eten) gaar was at ze. Dus toen ze gegeten had ging ze en vertrok (weer). Zij sprak met de Koning zijn dochter die Zuidwaarts boven hen woonde,¹ dus die wilde, maar als ze terugkeerde in hun huis wilde haar broeder haar niet (hebben). En hij zeide: Kook voor je en eet. Toen kookte ze dus toen het (eten) gaar was, at ze. Dus toen ze klaar was met eten, zeide hij: wel, (die) hier (zijn) wil ik allemaal niet (hebben). Toen ging ze en vertrok, zij sprak met (de dochter des) Konings Zuidwaarts, zevenmaal, (met de dochter van den Koning) die boven woonde, zevenmaal, en (met de dochter) van den Koning die in het midden (tusschen aarde en uitspansel) woonde, wiens huis.... (het woord hier gebruikt, weet ik niet te verklaren) zevenmaal; en toen (bij de zevende maal) stemde hij toe haar (te trouwen) dus hij bleef daar (aan huis). 109 Toen zeide zijn schoonvader dat hij ging (zeilen) varen. En hij (de schoonzoon) zeide: wel, mijn schoonvader gaat uit varen, dus ik volg hem nog. En zij zeide: wel, je hoed heb ik nog niet klaar (die ze als jonggetrouwde vrouw voor haar man moest maken,) dus ga niet, en ons gordijn daar (voor de slaappleats) is nog niet eens gescheurd. (Ze hadden nog niet in geslachtsgemeenschap geleefd). En zij zeide, als je gaat en je keert terug, dan moet je niet verwonderd wezen (over wat je vindt). Wel, hij weerstond haar maar, dus ging hij maar. Zij beloofden (over) drie maanden (terug te komen). Toen zij vertrokken waren, en er nog een maand aan hun gestelde tijd ontbrak stierf zij. Toen de door hen beloofde tijd gekomen was, keerden zij dus terug en zij kwamen aan land, en toen zag hij haar graf, en hij sloeg maar op zijn borst, en zeide: ja, en ik ben er nu nog! En dat (hoorende) werd zijn zuster vreeselijk bedroefd! Toen zeide hij: ik ben (weer) een jongeling, dus ik ga er nog op uit. Wel, dat (hoorende) huilde zijn zuster maar. Toen vertrok hij, dus was hij over zeven rivieren gegaan, dus (kwam hij aan) nog een, en

toen ging hij dien op, hij ging al maar door, dus boven op den berg stroomde het water als aangeregen kralen (was het dus bevroren?) en daar klom hij naar boven, hij ging al maar door, dus was hij over zeven bergen en door zeven dalen (gegaan) en daar boven op den berg stonden de jasmijnen en dubbele jasmijnen tegen elkaar gedrongen, en er ging rook van vuur op. En hij zeide: Grootmoeder! En zij zeide: Ik heb hier niet één kleinzoon, ik ben hier heel alleen (als) bewaarster van de putten des Konings. En hij zeide: wel grootmoeder ik ben het maar! Wel kleinzoon, komt gij daar vandaan? Toen ging hij zitten. (Zij zeide): nu, als ze vanavond daar boven leven maken, zijn de dochters des Konings aan het baden. Toen beval ze hem om pinang te klimmen (en) hij plukte aan den kant van het Oosten bedwelmende (pinang) aan den kant van het Westen lekkere (goede pinang). Toen klom hij naar beneden. En zij zeide: wel kleinzoon, ik zal je in de kist sluiten. En hij zeide: vooruit maar. En zij sloot hem er in, en zij maakte die pinang klaar om te pruimen, en ze brak de sirihvruchten en legde die klaar.

Maar als ze (de koningsdochters) naar beneden kwamen, zeiden ze: bah, grootmoeder, hoe komt het dat je riekt naar aardlingen! En zij zeide: wel, wij zijn hier in den hemel, en waar zou men (hier) een aardling vinden? Wel, (zeide de grootmoeder) daar is pinang, 't is goed om uit de pruimdoos te pruimen! Zij zeiden: wel, nu heeft onze grootmoeder pinang klaar gemaakt, dus pruim ik ook. Eenigen zeiden: wel, wij een beetje! Toen pruimden ze allen, dus werden ze allen duizelig, dus, wel, die gestorven was, (die) hij later gevolgd was, zij rolde om (zoo duizelig was ze.) Dus toen baadden haar makkers, maar zij alleen baadde niet, dus kwamen ze (uit het water) naar boven, en zeiden: hoe (moet) het nu met haar? En hun grootmoeder zeide: wel, laat haar maar achter, dan, bij het hanengekraai zal ik haar naar boven in de licht (gewesten) brengen. En zij zeiden: zeker zal de Vader op ons knorren, en zij zeide: wel, (zij is) maar bij mij, dus hij broemt niet. Toen ze naar huis teruggekeerd waren, en het duister was dus, maakte zij het eten klaar.

Zij, het oudje, was daar maar alleen, dus zij kwam overeind en zeide toen: grootmoeder! daar is een hoed, waar heb je die gevonden? En zij zeide: wel straks hing hij daar aan een boomstomp en ik raapte hem (den hoed) op. En zij zeide: wel het is hier toch niet zooals op de aarde, en toch (zou ik zeggen) dat die hoed zooals mijn hand (van hoedenmaken) is. En zij zeide: verbazend, en het is zooals mijn goed ook. Dus toen (kreeg) die maagd haar portie eten

vóór haar en zeide: wel grootmoeder, er is veel (eten)! En (de grootmoeder) zeide: wel, wij wonen hier in het (dooden) dorp, dus (als) de lui heen en weer loopen en ze ons hier aantreffen, dan roepen wij hen. En zij (de maagd) zeide: wel, **110** zij eten enkele en dubbele jasmijnknoppen. Toen zeide zij (de grootmoeder) wel, ik zal nog mijn peuterstokjes (?) halen. En zij ging naar binnen, en daar binnen draaide ze de sleutel van de kist om, en ze deed hem er uit komen en als zij tegenover elkaar zaten wel, zij, de maagd, boog zich maar, ze at maar, totdat ze klaar was met het eten. Toen ze klaar was met eten gingen ze slapen, dus toen ze gingen slapen, zeide hij: **111** laten we je tabak opsteken. Toen gaf zij het hem, en hij zeide (bij zich zelf) dat hij haar (bij het aannemen van de tabak) tevens beetpakken zou, maar hij tastte op een andere plaats (hij mistte haar). En hij zeide: ja ik ben hier toch ook! En zij zeide, onlangs sprak ik tot je zeggende: hoe is het, ik zeide: ik heb je hoed nog niet klaar, dus ga niet heen, en ons gordijn is nog zelfs niet gescheurd, dus, komaan, wat is er nu nog aan te doen (nu) we hierheen gekomen zijn? Toen sliepen ze in, dus bij het hanengekraai ontwaakten ze, dus gingen ze naar boven. Dus als ze boven kwamen, ging zij naar binnen daarboven. Hij rookte, en ging zitten, dus zag de Heer hem en vroeg hem zeggende: wat heb je voor verdriet dat je niet gewoon was hier te komen en nu hier komt, dat we elkaar niet gewoon waren te ontmoeten en nu elkaar ontmoeten. En hij zeide: Heer ik heb geen moeite, ik heb geen verdriet, maar mijn vogel is hier tegenover me, dus ben ik die gevolgd. En hij zeide: dus is ze maar daarboven in en gij wilt ze terugbrengen. En hij zeide: Heer, het is mijn begeerte om ze terug te brengen. Toen dekte hij, de Heer, haar toe, dus na (een) ademhaling gaf hij haar pinang, en hij zeide: komaan, geef het hem. Toen gaf zij het hem, en hij greep haar tevens beet, (en zeide) **112** dus deze is als een aardmensch. En hij (de Heer) zeide: Komaan, geef hem ook sirih! Toen gaf ze weer de sirih, en hij pakte haar weer tevens beet (en zeide) wel (ze is) als een aardmensch. Toen (beval Hij haar) weer kalk (te geven) zeggende: Komaan, geef hem nu weer kalk! Wel, (het ging) aldus totdat ze hem tabak gaf. Toen deed hij (de Heer) haar in een flesch, dus toen dat klaar was, gaf hij die aan hem en zeide: houd die stijf vast, ofschoon ik je nu een duw geef, zoodat je naar beneden valt, en ofschoon je omvalt, maar laat het niet los. En hij zeide: maak je wel krachtig, nu duw ik je (naar beneden). Toen versterkte hij zijn wil, en zeide:

klaar, duw nu maar. En hij bestelde hem zeggende; breng dit water naar beneden, en sproei het viermaal over haar voeten, en viermaal over haar hoofd. Toen duwde hij hem, dat hij viel naar beneden. Aldus stond hij overeind (als hij viel aldus hield hij maar de flesch vast, en als hij naar beneden gevallen was, sproeide hij het water uit die flesch op haar voeten, viermalen, en over haar hoofd ook viermalen. En zij zeide: doe me open, opdat ik niet den adem verlies. Toen deden ze haar open, als ze haar opengedaan hadden, kijk, zij weenden over haar. En haar Moeder zeide: wel, (113) pas op, dat jullui tranen niet op jullui schoonzuster vallen (dat is voor) haar verboden. Toen verscheurden ze hun gordijn, dus maakten ze feest, en ze aten en ze dronken negen nachten en negen dagen, zij schoten, (zoodat de menschen), zij kwamen kijken, van het Oosten kwamen ze landwaarts, van het Westen kwamen ze zeewaarts, van het uitspansel kwamen ze naar beneden, van Igoboela (vermoedelijk het dorp, waar de geschiedenis speelt) kwamen ze naar beneden, zeggende: wel wat is dit dus voor een grootheid (dat) ze zoo schieten? En zij zeiden: he, des Koningsdochter die gestorven was, is teruggekeerd, dus schieten ze. Toen hij die haar, ('s Konings dochter) trouwde, werd verheven tot Koning, zijn schoonvader deed afstand en werd dorpsoudste.

LXXVIII. BOBALE.

O Totoade ma mèki-ika.

O njawa mo ma tèngo ami ròkata wo hòněngòka. Gènàngòka de ngomi hunungu mo mi budi m'ato ajo, ho ma hònga, de m'ato: ika! Gènàngòka de i ma djobo, ja iha de ma dunungu ma bërèki ma hàngàinika o guhuika, de m'ato: ajo ngòkadòka moi o nauòko. Gènàngòka de ma dunungu ma go mo ma djobo, ma ika de ma hàngàini. De ma dunungu ma bërèki mo ma djobo ma ika ma gòta moi ma tòlànga de m'aoino, de ma tàdi ami totouku ho mo hòněngòka. De ami huhu ma luiti de ma wunuku o tibauku. Gènàngòka de mo ma djobo, ma òko ami tauòka, de ma tèmo ami danòngö m'ato: danòngö, nànga uge ni ja hàkài. Gènàngòka de ja hàkài ho higadono i tuhàra. Gènàngòka de i higihe-gihène i tufàra j'ato: nia ajo ngohi nèna de nia huhu ngohi nèna. Gènàngòka de ma danòngö j'ato èle, o uge òkia nènàngà ho i tuhàra ho j'ato nia ajo ngohi nèna nia huhu ngohi nèna. De m'ato mi dòhoika, o uge de dòne òkia. Gènàngòka de i òhakòka de m'ato: danòngö o

hòka nĩ na ɣè la h'òlomo. Gènàngòka de jo ɣè ma hòka ho i ɔ'òlomo. Gènàngòka de ma èle ma gòmaka ma huhu, ma gòmakiye de ma hibulaika, de ko i ɔ'òlomua, ka i ma kapulono, de j'ato: nènàngǎ mòdukua ka nàng'ajo ami huhu, ho uha ha òlomo. Gènàngòka ma mohoino de ma tèmo m'ato: danòngǒ ni ma gogògère nènàngòka, nia dòdoto ni mi hidanu. Gènàngòka de ma tyobòka de ma àkèrè jo hauku, jo haukòka, de ma ngòhaka i mi pànginino, de ma gogèrèna, gènàngòka de i mi houru de ma àkèrè ma hauhauku. Gènàngòka de ma ngute j'àikòka, de o guhuru hinòto ja tàgokino, de ja tèmo, j'ato: guhuru nàko mia èle ma ino mo àhoko, de no haluhu. Gènàngòka de jo utiuku, de ma liàteuku de o igono i hituàgiòka de i ma djobo j'ato, ja ika ma àkèrè moi ja màkeika ma gòta moi i rubaino ho ja tòku dòka. De ma gotoaka de ma hiba ja tèmo j'ato: ih! O hiba de o gotoaka tanu o gòta gèna ja tètoro i ma hikòde la i pòoko de ja màla. Gènàngòka de ja tètoro ho i ma hikòde de i pòoko, de i ma lio-liòka. Gènàngòka ma èle mo boa, de mo àhoko m'ato: danòngǒ, o ngute ni hi hiaruku. De ma guhuru i haluhu j'ato: uh! Gènàngòka de ma moioli mo àhoko m'ato: danòngǒ! de ma guhuru i haluhu j'ato: uh! De m'ato kae o danòngǒ dòkènàngǎ utu i hi hiagàga, ho ni ja màla. Gènàngòka de mo doa ma liàteiyè, de ka mo paàkèruku. Gènàngòka de ma tuàgi ma liàteuku de ma àkèrè, d'aha mo doa mo màngàkunu. Mào ma iye, ami ngòhaka ma kài i hākàka. Gènàngòka de ma fififi de ka mo mòtumòka. O ngòmaha moi de ka i ariye ma ngòhaka gèna. Gènàngòka de ma tàì ami ngòhaka, ho ma niki. Ho mào ma ika, òna i ma gogògèrè ma gòko ko ma honòngàka. Gènàngòka de m'ato: e danòngǒ, o wàngè nènàngǎ ngini ni hònénge. Gènàngòka de mo tòku ma gòtaika, de ma danòngǒ j'ato: èle, no ma hidodiài kàngano ngomi ò de ka i popòoko, de ma èle m'ato, ē, o wàngè nènàngǎ ngini ni hònénge. Gènàngòka mo tòku, ho ma togorònaika de i tobiki, de i mi òtaka, ka ma gohòmàngǎ i mi gòliòka. Gènàngòka de ma ngòhaka gènàngǎ i ma djoboli, jàto ja ika de ja màkeika ma ujawa ja hinòto. Ja màke de j'ato ni ja ino. Gènàngòka de ja ika de j'ato ngomia fekata ngini. Gènàngòka mànga dòdoto wo ari, de ma nauru jo leha j'ato: òkia wo gari de ma ngofeka j'ato: e o fèene wo gari. Gènàngòka de wo ma tèngo wo fàiti ma gòhi, ho wo pahàka, de i ma oara ho ja màkeika moi ma gòta i wàngoiye, o àkèrè ma gorònaiye, de gènàngiyè i ma doàka. Gènàngòka de wa niki, wàto wa ika de wa màkeika mànga gurumini ma àkèrè ma goronàka. Gènàngòka wo

dumunu- dumunu ko wa màkeua, de wo pudaiye de wo ma leha-leha w'ato: buku ngòna? ngohiua, ma honònga, ngohiua, ngòna giama? ngohiua; ma honònga? ngohiua; ngòna ngunungu? ngohiua; ngòna làko, ngohiua, a ngòna ngauku? ngohiua; ma honònga; ngohiua, ngòna haeke? ngohiua, ngòna gouru? j'ato: ngòtji ngòtji, w'ato ē! Gènàngòka de wa tutuku de ma hàkaru, ho wo hòněngòka. Gènàngòka de ma ngòhaka i ma djoboli ja hònga ma àkèrè, j'ato ja ika de ma rèdi moi ja màkeika, de gènàngòka i ma gogògèrè. Gènàngòka de mànga iràngà w'òikòka, de j'ato jo ma lega, ma nauru wo ma tèngo ka wo ma boaino de w'ato: e ni ja ino de j'ato ngomi mi j'òikua, de w'ato: koalini ja ino. Gènàngòka de i ma djobo.

LXXVIIIa. Vertelling van de toovenares.

Een vrouw haar echtgenoot was gestorven. Toen bedroog haar schoonmoeder haar, zeggende: Moeder, we gaan in de rivier visch zoeken, en zij zeide, vooruit. Toen vertrokken ze, en landwaarts gekomen, tastte de schoonmoeder in een gat, en ze zeide: Moeder, daar is visch in. Toen ging de schoondochter en aangekomen (op die plaats) tastte ze (in dat gat). En de schoonmoeder vertrok en kwam, en hakte een boom om, en bracht die mee, en stootte haar (schoondochter) op het hoofd, zoodat ze dood was, (die vrouw lag voorover in dat gat te tasten). En ze sneed haar borsten af, en deed die in bamboe (kokers). Toen vertrok ze. Aan zee in haar huis gekomen sprak ze tot haar kleinkinderen, zeggende: Kleinkinderen kook onze groente. Toen kookten ze die dus totdat het borrelde. Toen hoorden ze dat het borrelde zeggende: ik hier ben jullui Moeder, ik hier ben jullui borst. Toen zeiden de kleinkinderen: grootmoeder, wat is dit voor groente die borrelt en zegt: ik hier ben jullui moeder, ik hier ben jullui borst. En zij zeide, terwijl zij hen den rug toekeerde: wat zou dat met die groente! Toen het gaar was, zeide ze: kleinkinderen, haalt bladeren, opdat we eten. Toen haalden ze de bladeren, dus aten ze. Toen nam de grootmoeder de borsten uit de bamboe; ze er uitnemende verdeelde ze ze, en zij (de kleinkinderen) aten het niet, maar ze keken elkaar maar aan, en zeiden: dit zijn misschien de borsten van onze Moeder, dus moeten we het niet eten. Den volgenden morgen sprak ze, zeggende: kleinkinderen, blijf jullui hier op jullui jongste zusje passen. Toen ze vertrokken was, maakten ze water heet. Toen ze het heet gemaakt

hadden, legden ze dat kind vast tusschen kussens, en toen begoten ze het met dat heete water. Toen trokken ze de trap op, en ze vingen twee vliegen, en zij spraken, zeggende: vliegen, als onze grootmoeder komt, (en) roept dan (moet) jullui antwoorden. Toen daalden ze af, en ze goten klapperolie langs de palen ('t was dus een paalwoning) en zij vertrokken. Ziet, zij gingen en vonden een rivier, waarover een boom gevallen was, dus liepen ze daarover naar den overkant. En de witte kakatoea en de hiba (een kleine groene papagaai) schreeuwden, zeggende: ih! (En zij wenschten zich, zeggende): Dat de kakatoea en de hiba dien boom pikken, (en) hem zwiepen totdat hij kraakt, en dan hem zoo laten. Toen pikten ze hem, dus zwiepten ze hem tot hij kraakte en toen keerden zij beiden terug. Toen kwam de grootmoeder (thuis) en ze riep, zeggende: kleinkinderen, laat me de trap af. En de vliegen antwoordden, zeggende: oeh! Toen riep ze weer zeggende: kleinkinderen! en de vliegen antwoordden, zeggende: oeh! En zij zeide: wel, de kleinkinderen daarboven houden me een beetje voor den gek, laat dat nu maar. Toen klom ze tegen de palen op, maar ze gleed maar naar beneden. Toen begoot ze de palen met water, en toen pas was ze in staat naar boven te klimmen. Kijk, boven gekomen, was haar kind ontveld. Toen bezog ze het (bezaabberde) en zij ('t kind) draaide zich maar om, nog een ademhaling (lang) en het hilde, dat kind. Toen nam ze haar kind op den rug, en ze volgde hen (haar kleinkinderen). Dus kijk, als zij aankwam, waren zij maar aan den anderen kant der rivier. Toen zeide zij: hé kleinkinderen, vandaag sterf jullui. Toen stapte ze op dien boom, en die kleinkinderen zeiden: grootmoeder; doe het voorzichtig, toen wij straks (er over liepen) heeft hij ook maar gekraakt. En de grootmoeder zeide: hé, vandaag sterf jullui! Toen liep ze er over, dus, als ze in het midden was brak (de boom) en ze viel naar beneden, (waar) de krokodillen haar maar opaten. Toen vertrokken die kinderen weer, kijk, gaande vonden ze twee mensen. Zij (die mensen) zagen hen en zeiden: Kom jullui hier. Toen zij gingen zeiden ze: jullui zijn onze vrouwen. Toen weenden de jongste en de mannen vroegen zeggende: waar huilt hij om, en de vrouw zeide: wel hij huilt om schildpad. ('t Verhaal is hier verward, want dan lijken beide kinderen meisjes, dan het jongste een jongetje). Toen ging de eene de eieren (van de schildpad) graven, dus torn hij weg was vluchtten ze. Dus vonden ze een boom die groeide midden in het water, en daar klommen ze in. Toen volgde hij (een der mannen, misschien de

achtergeblevene) hen, kijk, hij kwam en hij zag hun afschaduwing in het water. Toen dook hij, dook hij, en hij vond hen niet, dus kwam hij boven, en hij vroeg al maar, zeggende: (114) elleboog gij? (het antwoord was op de een of andere manier:) ik niet. De andere elleboog? ik niet. Gij hand? ik niet. De andere hand? ik niet. Gij neus? ik niet. Gij oogen? ik niet. Gij oor? ik niet. Het andere oor? ik niet. Gij hoofd? ik niet. Gij balzak? (die zeide): ik! ik! (De hier gebruikte vorm wordt alleen bij gekheid maken gebruikt.) Hij zeide: wel! en hij stampte met een steen (op zijn balzak) zoodat hij stierf. Toen vertrokken die kinderen weer, zij gingen de rivier op, kijk, landwaarts komende, vonden ze een tuin, en daar bleven ze. Toen was hun broer vertrokken, (van een broer is nog nergens sprake geweest), en kijk, ze keken, en een man kwam er aan en zeide: wel kom jullui (met mij mee), en zij zeiden: wij gaan niet. En hij zeide: neen, kom mee. Toen vertrokken ze.

LXXIX. BOBALE.

Totoade o ngòhaka ja ruànge.

Màng' ajo mo hòněngòka. Gènàngòka de i ma djobo, jàto ja ika de i wi màkeika ma Tuănă de j'ato: Tuănă de w'ato: fo, ngohi àhi bā koiwa. De j'ato e Tuănă ka ngomi dé. E nēngino. Gènàngòka ja ika de wa leha w'ato, e ngòhaka, o kiàka de ni ja ino? De j'ato: gènàngòka de mi ja ino. Gènàngòka de wa ike o inomo de o pàkeàngă. Gènàngòka de i ma djoboli jàtò, ja ika de i wi màkeika moi ma njawa, de wa leha w'ato: ngini nènàngă òkiaino ma njawa? De j'ato: ngomi nènàngă mia ajo mo hòněngòka, ho moiua i mi pàliara. Gènàngòka de w'ato ho gèna ma pàkeàngă o nàgònàka? De j'ato: ma Tuàngòka. Gènàngòka de w'ato ni ja ha ino, de j'ato: mi òluku. Gènàngòka wo ngamo de wa gòha-gòha, gènàngòka wa lèòka mànga baràngă. Gènàngòka jo lio, de ja ika ma Tuàngòka, de j'ato Tuănă mia baràngă o njawa wo ma tēngo wa lèòka. De ho ma toòmu la hi tòmàka. Gènàngòka i ma toòmu i ma paràngi. Gènàngòka de i ma djobo jàto ja ika, i ma toòmu-inòka ja damàa. Gènàngòka de i ma kotòma, ho i ma kokudufuku, de i ma kokutuduku, de i ma kokaðto. Gènàngòka de ma bërèra ma njawa j'oaròka. Gènàngòka i ła lè ła màta-matàka mànga barànga, de mànga tau ma ja tufukòka. De i ma liòka. Gènàngòka de ja lioika mànga futu hinòto, de ja ino mànga barànga ja lè. Gènàngòka de jo ngamo. I ma kotòma, ho i ma kokudufuku ho ma

bërèra ma njawa jo oaròka. Gènàngòka ja jèòka mànga barànga. Gènàngòka jo lio higado i ma hiado mànga tauika. Jàto, jo ma lega, ka i ma boaino ma njawa ja hinòto, de j'ato e mànga barànga ni higilio, de j'ato: ngomi mi òluku, de j'ato, nàko ni òluku bòtino ho paràngi. De j'ato, ke, i ni togòhànga, ho ngomi o bërèra ma njawa mia ngoe, de ngini o njawa i ni hinòto, ni mau ni malawànga de ngomi. Gènàngòka ma njawa ja hinòto jo ngamo de i ma tèke paràngi. Gènàngòka ma bërèra ma njawa ja oaròka. Gènàngòka ma njawa ja hinòto jo wòhama tau moi tau moi ho ja lè mànga barànga. Gènàngòka jo lio, ho i ma hiado ma tauòka, de ma bërèra ma njawa ka j'oaròka, ma o njawa ja hinòto jo utumòka. I gOUNGU o njawa nènàngă jo pànde de jo waru i gOUNGU!

LXXIXa. Verhaal van drie kinderen. (115)

Hun moeder was gestorven. Toen vertrokken zij, zij gingen en vonden Mijnheer, en zij zeiden: Mijnheer! En hij zeide: Foei, ik heb geen onderdanen. En zij zeiden: wel Mijnheer, wij zijn het immers? O, kom hier (sprak Mijnheer). Toen gingen zij en hij vroeg, zeggende: wel kinderen, waar kom jullui vandaan? En zij zeiden: wij komen daar vandaan. Toen gaf hij hun eten en kleeren. Toen vertrokken zij weer, zij gingen en zij vonden een man en hij vroeg, zeggende; jullui hier, waar kom jullui vandaan? En zij zeiden: onze moeder is dood, dus niemand zorgt voor ons. Toen zeide hij, dus (als het zoo is) jullui (hebt) je kleeren (van) wien? En zij zeiden: van Mijnheer. Toen zeide hij: kom jullui hierheen, en zij zeiden: wij willen niet. Toen werd hij boos, en hij sloeg hen; toen nam hij al hun goederen. Toen keerden zij terug, en zij gingen naar Mijnheer en zeiden: Mijnheer, een man heeft onze goederen genomen. En (hij zeide:) wel, wij zullen verzamelen en hen doodden. Toen verzamelden ze zich om te vechten. Toen vertrokken ze, (en) zie, als zij aankwamen waren ze (de tegenpartij) verzameld, zij wachtten hen af. Toen doodden zij elkaar, en zij schoten elkaar, en zij gooiden over en weer met lansen, en zij hakten elkaar. Toen vluchtten de lui van het dorp. Toen namen ze al hun goederen, en hun huizen, maar ze staken ze in brand. En zij keerden terug. Toen ze twee dagen teruggekeerd waren kwamen zij (de beroofden) hun goederen halen. Toen werden ze (van weerskanten) boos. Zij doodden elkaar, en zij schoten over en

weer, dus vluchtten de lui van het dorp (die eerst gewonnen hadden). Toen namen zij hun goederen. Toen keerden ze terug tot hun huizen. Ziet, zij keken, daar kwamen maar twee lui aan en zeiden hen: geef hun goederen terug. En zij zeiden: wij willen niet. En zij zeiden, als gij niet wilt gaan we zoometeen vechten. En zij zeiden: wel, ben jullui gek, wij zijn hier in het dorp met zijn velen, en jullui maar met zijn tweeën, je woudt het tegen ons opnemen? Toen werden die twee lui boos en zij vochten met elkaar. Toen vluchtten de lui van het dorp. Toen gingen die twee lui 't eene huis voor, 't andere na binnen, dus namen ze hun goederen. Toen keerden zij terug, dus kwamen ze aan hun huis, en de lui van het dorp, ziet de lui van het dorp vluchtten maar, maar die twee lui overwonnen, werkelijk dat waren knappe lui en zij wisten het werkelijk.

('t Verhaal is nog al verward en heel onduidelijk, 't schijnt haast dat als de „mijnheer“ een koopman aangeduid wordt).

LXXX. DODINGA.

Ngàdje-ngàdje moi ma naru tède! Djou Bòki,
Djou Bòi, Piti dini, Piti dani.

Ma Piti dini Piti dani wo tàhe Djou Bòki Djou Bòiika: wo tàhe wa ika, wo doa òkiaièua; ami ngute ma tauròka, ami liate ma lauahu, ma matàka wo doa òkiaièua. Ma dodiha moi i la ino, bòto wi leha: Piti dini piti dani no susah òkia no sukaràng'òkia, Djou Bòki Djou Bòi no mi ado-adonua; no 'mi adono. Koali! to mi ado-adonua, to mi adono, munàngino t'òiki. Ma dodiha i tèmo: gèuàngä na susah eh! Àhi haekòka no farènuuku; de wi totuboile dàku ami pònatuku wo tubuku. De ma karàhe i la inoli, i wi lehali: ah Piti dini piti dani, ho dodòda no gògère ami tau ma pònatòka? Ja dodòdua, hëbàbu Djou Bòki Djou Bòiuku t'òiki, de o dodiha moi i la ino, i hi hidodubo, nènàngòka to tubuku. Gèuàngä na huha eh! De i wi hidètoro ami kàtuku! De wo uti ài dòpo-dòpo ma harumu i mi tàdi ami gâteuku, de mo hònnèngòka. De wo utiuku, o ngòère ma bèlèka wi hiìikutino ami haekino, de wo mi tàngonino ài taratibiino, de wo bàngaheli de wo hulèpe de wo arabàbu, wo hohàiwàtikuku, i wi kiòkua. I kinitariìe, ngomi ajo mo momiki, mo mi àhoko: Djou Bòki Djou Bòi, no momiki ani wale no hëhàra, ni hëharòka la no ma wuhi, no ma wuhiòka la o àkère no ma hiònoko! O ngo Djou Bòki Djou Bòi

ami giðko, la daëna ngomi ajo mo hëhãra; ami timika m'adono, de ami auenu m'oriki de mo ari; mo doa, ami ngute o doko tumidiile, ami guba lapi tumidi dika; ma hëlenga lapi iata, dökaino ami auenu i òluðka ami tikara lapi tumidiuku. Wo liðka Piti dini piti dani. De ngomi ajo mo diài o bue-bue, de mo mi gòraka, mo mi noauku de mo mi higuti, mo mi ao o tau-tauika, ngomi ajo mo ari: Djou Bòki Djou Bòi, nage àna jo mǎngàku jo mòte Djou Bòki Djou Bòi, jo ruru tòma kàpal ma doja, ài ràte djàngu-djàngu, dàdi ei wodoi? Kokogènánga hiadono o tau utu tumidi. Eh, ma Piti dini piti dani wo faluhu! ngòri fangare to mǎngàku to mi ruru tòma kàpal ma doja, to mòte Djou Bòki Djou Bòi. Wo diài o gètèfata. Ngomi ajo ma hàkài ài bilaunu, o kupa tumidi, o totaleo ma gòhi tumidi, la wa tyobo, wo ma làhini, wo ao ài arababu ài bàngèheli de ài hulèpe. Wo mi tàngonino ài taratibiino, o hutu tumidi de o wàngé tumidi, de wo arababu, wo hulèpe de wo bàngèheli, hutu tumidi de wàngé tumidi i wi kiðkua. O nuhu moi, o wale i lo dutukuua, o kilòtini ma i lo dutukuua, de unàngã wo dutuku gènángika. De o òde moi i la ino, de i wi leha: naga toa no huha òkia, no hukaràngã òkia i lo dutukuua o wale, de ngòna no guti nènàngino. No mi ngoriki dika. N'òiki no hiðnoko o àkèrè, no mi hituàgi, ami haekðka de na òko ma tumidi, ami louðka de na iha ma tumidi! Mo wàngòka: i hi kiðko àhi dèkana! Kài ni kiðko! no hònnènge! Ho mo momikiile ma kupa ma bèlakðhi o totaleo ma gòhi ma bèlakðhi de i l'òlomo; i l'òlomo i bòto mi tani, la wi kiðkðhi. Nàko o hidète n'oriki no hi àhoko! De m'oriki ma huhutulu de mi àhoko, ko wi momikua, mi ipiti, mi tidi-tidingi mi dududunu, mi totuàgi. Ma kàpa i utiha i mi ao; i mi leha: ani ròkata èko ani iràngã? Muna m'ato àhi ròkata, na òko no farène! T'òikua, ti damaàhi wo momikðhi! òko no farène dika! I mi hibarèndòka, i l'òikòka; de wo momiki, ma hidète ma huhutulukàhi! Ma òde i la òko i wi leha: ah kiàka ani fekata? Ma gènángã ami hidète i la lutuðka. Ah, gènángã no huha eh, o wàma n'òiki nò kòbu tumidi, no farènuuku àhi pòrètòka. De i la tyobo i tiboko, de wo boleðka, ma wàma moi na umo! De o beleuru i pudaiile, i ma hibàtòngo, gènángòka i timionhi i la tyoboli, de wo boleðka, wo umo-umo o wàma, i hiadono ma tumidi. De i ma hiadonika i lio ma òde. Ma òde i tèmo: ngohi to lio! N'òiki dika! De wa tyobo w'orikika o ngòhaka moi wi gogèrèhi, o nauru, de wi leha: ah, kiàka n'òiki? O Djou Bòki Djou Bòi to mi niki! Ah kiaikàka no mi niki? Ài tadauru ngài

moi wa lè, ài gèrèhi i l'aikòka. Ngoi è'èòka wa iha, mi nàkokaua. Una w'ato: ngohi è'è! Muna m'ato: to ngohiua eh! to ngohi nàga i wi gogèrèhi! Koali è'è! Mi ma kongorikika moi kàngano. De w'òikòka muna m'ato eh wo hi eluku, munaoli m'ato: ka homoa. De wa tʻyobo una ma Piti dini Piti dani, de wo tʻyobòka gènàngǎ ko ha gurutika, de i wi boleòka, de wo ma togumuku, de wo niàta w'ato: nàko to himàngǎ de to pòrète, ka o kòàna ma ngòfaka, àhi làko ta rufutuku, ho ta fèlèngaiìe, o malige moi àhi lèduòka, i hòho kainòngò. Wo barène gènànguku de wa tʻyobo, de tau utu tumidi w'orikika, wa ihèndòka dàke una moi i l'ato: ijatòka ani ròkata! Wa tiòka ma tau utu tumidi gèna, wa tʻyobo, wa ika, wa ngorikika, i mi hirame ma ngo Djou Bòki Djou Bòi. I lo hèpa-hèpa o kàpa ma njawa, muna mo hèpaua, muna m'ato: àhi ròkata dàke una! Eh no eluku, to ngòna ani ròkatua, abeika, no hèpa, nàko ni adono gènàngǎ, gOUNGU ani ròkata. Mo hidèhèpaiìe de ài taritibiuku i tubuku. M'ato eh, gèna! De wo ma niàta: nàko i gOUNGU to himàngǎ de to pòrète ka o kòàna ma ngòfaka, àhi làko to rufutòka, i lo hònènge i ma matàka la ngohi fekata to lè. lo hònènge ma màta-matàka. Wo mi hibarène ài malige hòro-hòrouku ami tadauru wa tigi: eh, no momiki, i ni dodòakaua, la ha tʻyobo; jàto, jo legono jo daeneokaua. Màng'ajo de màng'àmaika jo lio. I ma hiadonika de ja àhoko: ajo mi boàka! Eh, to ngomi mia ngòfaka mi ja làhinòka! Mi boàka, ngomi nèna! Eh ni eluku ngomi nèna mia ngòfaka koiwa. Ka òna i tàgi i lo morène. Gènàngòka de i lo rame o wàngè tumidi de hutu tumidi, de àha i pàha.

LXXXa. EEN VERTELLING.

Djou Boki Djou Bai, Piti dini Piti dani. (116).

Piti dini Piti dani sloop naar Djou Boki Djou Bai. Hij sloop, en aangekomen was er niets om naar boven te klimmen. (Het was dus een hoog paalhuis), haar trap had ze opgehaald, al haar palen had ze ingesmeerd, hij had niets om naar boven te klimmen. Een slang kwam en vroeg hem: Piti dini Piti dani wat is je moeite, wat is je verdriet (dat) je niet bij Djou Boki Djou Bai kwam en nu bij haar komt. »Neen, ik was niet gewoon bij haar te komen, (maar nu) kom ik bij haar, ik ga naar haar toe. De slang zeide: »dat is je moeite hé? Klim (maar) op mijn hoofd, en hij stak hem omhoog (zoodat) hij op den nok van haar dak neerviel. En de muizen

kwamen weer, en vroegen hem weer: wel Piti dini Piti dani waarom verblijf je op den nok van haar huis? Om niets, omdat ik naar Djou Boki Djou Bai ga, en een slang kwam, en hij stak mij omhoog (zoodat) ik hier neerviel. Dat is je moeite, hé? en zij knaagden (voor) hem aan haar dakbedekking. En (als) hij afdaalde trof de scheede van zijn kris haar in haar hart, en ze is gestorven. En afgedaald, bond hij een stuk goed om haar hoofd, en hij deed haar rusten op zijn schoot en hij speelde fluit, en hij tokkelde de harp, en hij speelde viool, hij doorwaakte den nacht, hij sliep niet. Bij het opgaan van het licht stond haar moeder op (en) riep haar: Djou Boki Djou Bai, sta op, veeg je vuilnis. (als) ge geveegd hebt, vervolgens moet ge U kappen (als) gij U gekapt hebt, moet gij water gaan scheppen! Djou Boki Djou Bai sliep vast en daarom veegde haar moeder, ze kwam tot onder haar (huis) en zij zag haar bloed en zij weende; zij klom (op) haar trap van zeven treden, haar gordijn was maar zevendubbel; zij opende vier lagen (en toen reeds) stroomde haar bloed daar naar toe, van haar zeven matten af. Piti dini Piti dani keerde terug, en haar moeder maakte een wieg (schommel) en beurde haar op, en legde haar er in, en bracht ze langs alle huizen (en) haar moeder weende: Djou Boki Djou Bai, wie neemt aan om Djou Boki Djou Bai te volgen, om te roeien in het schip, welks kettingen prachtig zijn. Aldus tot zeven huizen (riep ze zoo). Wel, Piti dini Piti dani antwoordde: ik neem aan om haar te brengen tot in het schip; ik volg Djou Boki Djou Bai. (Dit antwoord, even als de oproeping der moeder is in slecht Ternataansch gesteld). Hij maakte een vlot. Zijn moeder kookte zijn teerkost, zeven rijstzakjes en zeven kippeneieren. Vervolgens vertrok hij, hij dreef maar, hij nam mee zijn viool, zijn fluit en zijn harp. Hij hield haar in zijn schoot zeven nachten en zeven dagen, en hij speelde viool, hij speelde harp, en hij speelde fluit; zeven nachten en zeven dagen sliep hij niet. (Er was) een eiland, vuil dreef er niet aan, drijfhout dreef er niet aan, en daar dreef hij aan. En een varken kwam daar, en het vroeg hem: wel vriend, ben jij daar? wat heb je voor moeite, en wat heb je voor verdriet, het vuil drijft hier niet aan, en gij zijt hier afgestapt. (of, afgedreven afgezakt). „Kijk haar maar”, zeide hij. „Gaat water scheppen en begiet haar (zeide het varken) op haar hoofd, en je moet zeven maal naar zee loopen (je moet zeven maal water halen) op haar voeten, en je moet zeven maal landwaarts gaan. (A.g.z. de put landwaarts was moest men natuurlijk om water te halen, éénmaal landwaarts

éénmaal zeewaarts loopen. Er is dus een zekere poëzie in dit zeggen). Zij (her) leefde! (zij zeide) ik heb lang geslapen! Hemel, je sliep? Je was dood! Dus stond ze op, er was (nog) een stukje van een rijstzakje (en nog) een stukje ei, en zij aten; als zij gegeten hadden, luisde zij hem, vervolgens ging hij slapen. Indien gij een zeil ziet, moet gij mij roepen. En zij zag een heel klein beetje (van een zeil) ('t was dus ver weg), en zij riep hem, maar hij stond niet op, zij kneep hem, zij stompte hem, zij begoot hem. Het schip kwam aan land, (de lieden van het schip) zij brachten haar, zij vroegen haar: je man of je broer? Zij zeide: mijn man. „Kom naar zee, en klim in het schip”. „Ik ga niet, ik wacht nog op hem”, hij zal nog opstaan”! „Kom naar zee, en kom aan boord”. Ze hadden haar aan boord gehaald, zij waren weg, en (als) hij opstond, zag hij nog iets van het zeil. Het varken kwam naar zee, en het vroeg hem: wel, waar is je vrouw? Wel, haar zeil zinkt ginds weg! A, daar heb je moeite over, hé! Ga zeven citrus-vruchten halen (en) klim op mijn rug. En zij vertrokken (het) varken zwom en (toen) hij moede was (vermoedelijk Pidi dini Piti dani) (zeide het varken), gooi een citrus-vrucht weg. En een zandbank kwam naar boven en zij wachtten (daar). Toen ze adem geschept hadden, vertrokken ze weer, en (als) hij moede was, gooide hij citrus-vruchten weg, tot zeven toe. En als ze aankwamen (aan den vasten wal) keerde het varken terug. Dat varken zeide: ik ga terug! Ga maar! En hij vertrok en hij zag daar een kind met bobento, een jongetje, en hij vroeg hem: a, waar ga je heen? Ik volg Djou Boki Djou Bai. A, waarheen volg je haar? Hij, Piti dini Piti dani nam een haar van hem (van den jongen) (en) zijn bobento was genezen. Hij ging landwaarts naar zijn grootmoeder, zij kende hem niet meer. Hij zeide: ik ben het, grootmoeder. Zij zeide: de mijne niet, hoor! De mijne heeft bobento. Neen grootmoeder, wij hebben elkaar straks gezien. En als hij gegaan was, zeide zij: wel, hij beliegt me; zij zeide ook nog: het is maar een ander! En hij Piti dini Piti dani, vertrok, en als hij gegaan was heel ver, werd hij moede, en hij hield stil, en hij wenschte, zeggende: indien ik voorwaarts gaande (of) achterwaarts gaande maar een kind van den koning ben (dan zal) ik mijn oogen sluiten; dus als ik ze open doe (zal) er een paleis boven mij zijn (en nadat hij gewenscht had) zweefde het daar (naar hem toe). Hij ging er in en hij vertrok, en hij zag zeven huizen, hij hoorde een daarboven zeggen: haar mannen (zijn) vier. Hij ging die vier huizen voorbij, hij ging (en)

komende, zag hij dat ze feest maakten over Djou Boki Djou Bai. De lieden van het schip waren aan het balspelen, zij speelde niet, zij zeide: mijn man is daarboven. Wel, gij liegt, dat is je man niet, komaan, gooi maar op, als je hem bereikt, is dat werkelijk je man. Ze gooide naar boven en hij viel in zijn schoot neer. Ze zeide, hé daar heb je het! En hij wenschte zich: indien ik, werkelijk voorwaarts gaande en achterwaarts gaande een koningskind ben (zal) ik mijn oogen sluiten (en dan) zijn ze allemaal gestorven, opdat ik mijn vrouw kan halen. Zij stierven allemaal. Hij laadde haar in zijn luchtpaleis, en kwam dicht bij haar (zeggende) hé, sta op, er scheelt je niets meer, (zij was dus ook getroffen door de verwenschingen ter dood) opdat wij vertrekken. Zij keerden terug naar hun moeder en hun vader. Aangekomen, riepen ze: moeder wij zijn gekomen! Hé, onze kinderen hebben wij weg laten drijven! Wij zijn gekomen, wij hier! Wel, jullui liegt, wij hebben geen kinderen. Maar zij behielden de overhand. Toen hadden ze schik en maakten feest zeven dagen en zeven nachten, en toen pas was het afgelopen.

LXXXI. DODINGA.

Ngàdje-ngàdje moi, o Bātu-barani.

O Bātu-barani de ngoi firàngǎ, de ngoi ajo, o bërèra moiòka, duga-duga òna ja ruàngèdka. Ngoi firàngǎ m'òiki o go'loaika. Ma ika m'orikika o kariànga moi. I mi leha »Ngoni jajo tàgi kàsa? Mo tàgi tòma gura! Tje belèkète, nàko to mi daene, to mi segu, hiadono mo sònènguku. Ma ika mo hingàhu: ajo, o kariànga moi dòka i ni doa-doana! To ngàkuua! Koali! abeika, t'òikoli. Ma ika, i mi lehali: ni jajo mo tàgi kasa? Mo tàgi tòma gura! Tje belèkète nàko to mi daene to mi segu-segu, hiadono mo sònènge! Ma moioli m'òiki, mo mi niki, ma ika mo ma hidutulukino o àhuhòka. De i mi ngòriki ma ngòfaka gènàngǎ, i mi lehaoli, de ka i mi doana, de i mi doanaoli, de mo hidètouku, ho ma tobiki hindòtoiè. Mo lio o tauika, ma tètoro, de ma tobiki o bòroho tumidi de ma lòfoika, de ma lòfoika de m'òiki o Bātu-barani wi kiòkòka. Mo hibèhèhòngo: nàko wo momiki ma àkème ni àiki, iti ufa ma gòhi. M'òikòka, wo momiki, ma àkème mi ngàiki, w'òyomòka i wi kiòkokali, wo momikoli ma gòhioli mi ngàiki. De mo boa ngoi ajo, de mo leha: àhi kariànga ma gòhi? Wo ari ho ti ngàikòka! Kàngano t'ato: ngaro wo ari, ma ma

gòhi ufa n'àiiki. Mo ngamòka de mo huloko m'ato: h'òiki la ho ma òhi-òhiki. O àkèròka òna i ma òhiki ja hira! Ma tèmo: ni ma iduòka. Munàngä mo ma òhiki. Mo ma òhikòka de ami huhu ma teouku o bole ma kàiuuku, de ma tyobo, òna ła kiòkòka. M'òikòkà i ło momiki, mi hiòkèròka ma huhu, de ja tyobo i mi niki de i mi àho-àhoko mòduku, de muna, m'ato: ni ja ino dika! Òna: ajo no mi damàikahi, Bātu-barani ni huhu. Ni ja ino dika. O àkère m'adono moi, ma damààhi o hēlewòka mo ma tēruile! I mi àhoko: ajo no mi damàikàhi! Ni ja uku dika! De i mi adono, mo ma ngumo o àkèruku! I ła uku, ami tadauru o ngài moiðhi i tobe-tobe, i ła tauru, ka i toaka. I toakòka de ka jo lio, mànga totàleo moi i ło tètiri. Jo lio mànga tauika. I ła ika mànga tauòka, ài totaleo wo hitubèle! M'ato: to ni niki! No ma gogògère dika. I kinitaròka wo lio, ài totaleo i horène. Bātu-barani wo boàka, ma ngute ma hiara ma tètòkiaua. O papuàka wo mi totapałuòka. M'ato: u! hutu t'ato to ni niki, ka n'òluku ho o totaleo i horènoli i wi lutuòka ài kòngo dika. Gèna i dadi o täägàka, de o gabi ma bòro, de o manuru ma bòro moi i àhi-àhini gèna taagàka. Ma uku ma lè de o guguia mo tagokino, mo ma niàta i gOUNGU, nàko i gOUNGU to pòrète de to himàngä, o widadari ma ngòfaka, àhi lako ta rufutòka, de ta fèlèngaiile, ngohi ajo de àhi àma, de àh'iràngä jo lioinòka. De ma fèlèngaiile òna gènàngòka.

LXXXIa. Vertelling van Batu-barani.

Batu-barani, en zijn zuster en zijn moeder woonden in een dorp, alleen maar zij drieën. Zijn zuster ging naar de velden, (daar) gekomen zag zij een leguaan. Die vroeg haar: Waar gaat (is) je moeder heen? Zij is naar den tuin. (Vraag en antwoord is Ternataansch). Voor den weerga, als ik haar aantref (zal) ik haar beslapen ('t gebruikt woord duidt een allergemeenste handeling aan) totdat ze dood valt. Zij ging, zij gaf te kennen: moeder, daar gindsch (is) een leguaan, die u beleedigt. Ik geloof het niet. Neen? Komaan, ik ga weer. (Aan) gekomen, vroeg hij haar weer: waar is je moeder heen? Zij is naar den tuin. (Vraag en antwoord Ternataansch). Voor den weerga, als ik haar tref, zal ik haar beslapen tot ze dood is. (Toen) ze weerging, zij, (de moeder) volgde haar; aangekomen, verstopte ze zich in de boomstronken. En hij (de leguaan) zag dat kind (en) hij vroeg haar weer, en hij beschimpte haar (de moeder) maar, en

hij beschimpte haar weer en zij hakte hem, zoodat ze hem in tweeën sloeg. Teruggekeerd naar haar huis, kerfde ze hem (of: maakte ze hem, de leguaan, schoon), en zij hakte hem in zeven mooten, en zij rookte die. En (die) gerookt hebbende, ging ze heen. Batu-barani sliep, en ze bestelde (aan haar dochter), als hij wakker wordt, geef hem (dan maar) van het vleesch, alleen niet van de eieren. Toen zij heengegaan was, werd hij wakker, zij nam voor hem van het vleesch, (en als) hij gegeten had, ging hij maar slapen. Hij werd weer wakker, en zij nam weer voor hem van de eieren. En zijn moeder kwam, en zij vroeg: (waar zijn) mijn leguaan eieren? Hij hilde, dus heb ik er hem van genomen. Straks nog zeide ik: ofschoon hij huilt, maar je mag hem niet van de eieren nemen. Zij speelde op, en zij beval, zeggende: wij gaan, opdat wij baden. In het water baadde zij (de kinderen) eerst. Zij (de moeder) zeide: leg hem te slapen. Zij baadde. (Toen) zij zich gebaad had, drukte ze haar melk uit in een stuk pisangbast, en zij vertrok (terwijl) zij sliepen. (Toen) zij weggegaan was, ontwaakten zij; zij gaf hem (haar broertje) die melk te drinken, en zij vertrokken, zij volgden haar en zij riepen haar voortdurend, en zij (de moeder) antwoordde: Kom maar. Zij (antwoordden): Moeder, wacht daar eerst op ons, (en) geef de borst aan Batu-barani. „Kom maar hier!“ Zij kwam aan een rivier, zij wachtte nog, zij zat op een steen. Zij riepen haar: Moeder, wacht daar eerst op ons! Kom jullui maar Noordwaarts, (naar beneden). En als zij bij haar gekomen waren, sprong ze in de rivier. Zij gingen naar beneden, een haar van haar was nog zichtbaar, zij trokken er aan, maar het brak. (Als) het gebroken was, keerden zij maar terug, zij droegen hun haan op de armen. Zij keerden terug naar hun huis. In hun huis gekomen, liet hij zijn haan vechten. Zij zeide: ik ga met je mede. Blijf jij maar! Bij het licht worden keerde hij terug, zijn haan kraaide. (Toen) Batu-barani kwam, kon zij de trap niet afdalen, een papoea lag boven op haar (drukte haar neer). Zij zeide: (gisteren) avond zeide ik: ik ga met je mede, maar jij wilde niet. Dus kraaide de haan zeven malen, (haar roepende), en als hij weder kraaide was hij (Batu-barani) verzonken alleen in zijn tranen. Die werden tot een meer, en een jasmijnknop en een melatieknop dreven op dat meer. Zij (de zuster) ging naar beneden (om) ze te halen, en ving ze op in een rood doekje; zij wenschte zich, (zeggende): werkelijk, indien ik werkelijk, achterwaarts gaande en voorwaarts gaande, een kind der nimfen (ben dan) sluit ik mijn oogen, en (als) ik ze opendoe, zijn mijne

moeder en mijn vader, en mijn broeder hier weergekeerd. En zij opende ze, zij (de gewenschten) waren daar.

LXXXII. DODINGA.

Ngàdje-ngàdje moi o Filidoro.

Ma kòàna o wàngè ma hohòru ài ngòhaka ja ruàngè, o nauru màta-màta, de jo làgo-àgomo mànga ajo de màng'ama jo koki-hònèngòka. De jo ngale-ngale i ma hilingiri o ngofèka, bòto de w'òluku ma dòdoto wo ma gògèrè. I wi gumaàla o pana-pana moi, de o tòi-tòimi moi. I bòto de ja tyobo ài riaka, de wa niki mànga pòrètika, de wo ari-ari mòngà. Gènàngòka de ko wa daenokaua, de wo ma tamìle o kilòtinòka, de ka wo ma gari-gari. De o filidoro moi i boaino de i tèmo: ufa no ari la no hi pana u! De wo hidapanaiè ho ka i tifauku, de wa tèru, de ka wo ariðhi. De i tèmoli ufa no ari la no hi làta u! Wa tèruiè de i wi tèmoli ufa no ari la no hi tètoro, wo tètoròka de i tèmoli: ufa no ari la o tiba no tobiki la no hi wunu. Gènàngòka de wo ma niàta w'ato: i gougoungu, nàko àhi himàngä de àhi pòrète, o djini de o wi-dadari de o kòàna ma ngòfaka, ta rufutòka de ta fèlèngaiè, o uku i tòka-tòkara! I goungu i tòka-tòkara, de wa hàkài. Ika, t'òhakòka ho no hi àiki la no hi òlomo, la nò hi hi'òko! De wo niàta ho kànganoli wa rufutòka ài làko, de wa fèlèngaiè, o bira hude moi, no hi hi'òkòka de no hi danu-danu, hiadono o futu tumidi. De wa ika wa lega ma tàgè hinòto, ho futu tumidi wa ika ma hòka o tàgè iatòka. Djumàti ma tumidi àha djàga hinòto, de gènàngòka, hiadono o djàga ngimoi, de i hòfoko, ma hòfoko o baràngä i rupa-rupa o dunia ma goronàka. De ma dèkaròka o lifàngä o guràtyi moi. De w'òikokaua. De dàìòko i lo hèpa-hèpa, wa òko de i lulu ma moi, de wo hidèhèpaiè ho ài riakòka i là tèruiè, de wo ma liòka, de lo tèmo: gènàngä moi là hèpa, o njawa ma homoaau. Ma gilaongò moi o iwi wo toaka, de w'oriki gènàngä ma gòta, ma homoaika i ngauru, wo ma pàta gènàngika. De ko wa èua, de wo ma liòka. De wa òko de wa hingàhu o kawàhaika, bòto de i là iha jo lega, ma ko j'orikua, higadono ma hange i là iha, de àha j'oriki, de àha i wi ngoriki ma dutu, de lo gàhoko. Nàko ni jo gàhoko àhi gòta gèna, dònè kiani ma kòàna ngoi òra o dòdoto to mi kawingi. De munàngò mo mòdèke, ài gina ja tòraka o wàngè hangeino ho de ma bàha, de ài gòta gèna wa ao.

De wa òko wo hibèlohuku ma kòàna ài ngòranuku. De jo rame o futu tumidi, ma gèuàngă ko jo kawingoàhi. Ho jo kawingi ma futu tumidi i pàha, de l'òiki i ma òhi-òhiki, muna o djiko moi, una o djiko moi. De ài gèrèhi wa fàkauku, ho de w'ato wo ma hinoa, o dòde mo hitòfòka, de una w'ato ngòna, nènàngă ani ria-riaka i ni hònèngòka. De jo lio de wo mi hidoaka o ali-ali o hàbi moi. De ja iže de i wi mòkuru, ma ko wo mòkurua. Botino de ami ria-riaka i mi higaro o wèka i lo utuku, de i la ika de i mi tila o dodiha ma ngiuku. De ma uku de mo himàtoko ma ali-ali gènàngă, de ma bikini i mi hièpara, ho daku o tònakòka i mi tèruize. De jo liòko de jo kawingi de i pàha, de ài toroa de ài riaka jo dàdi o bërèra ma baluhu, ho una wo kòàna, muna mo Bòki.

LXXXIIa. Een vertelling van den vogel Filidoro.

De koning van het Westen had drie kinderen, allemaal jongens, en (toen) zij groot (geworden waren) waren hun moeder en hun vader allen gestorven. Jongelingen zijnde, zochten ze zich vrouwen, en toen wilde de jongste (dat) niet (hebben) dus schreeuwde hij maar. Zij lieten hem achter een pijl en een boog. Toen zijn oudere broeders vertrokken waren, ging hij hen achterna, en hij huilde maar voortdurend. Toen tróf hij hen (achterhaalde) niet meer, en hij zette zich neer op een stuk hout, en hij huilde maar door. En een Filidoro-vogel kwam en zeide: ween niet, en schiet mij maar. En hij schoot naar boven, dus viel hij, (de vogel) naar beneden, en hij legde hem neer en hij weende nog. En hij (de vogel) zeide weer: ween niet, en rooster (schroei) me. Hij legde hem neer (nadat hij hem geschroeid had) en hij zeide weer: ween niet, maar maak me schoon; (toen) hij hem schoongemaakt had, sprak hij (de vogel): ween niet, maar hak bamboe, en vervolgens moet je mij er in doen. Toen (dat klaar was) wenschte hij zich, zeggende: werkelijk, indien ik van voren en van achteren een kind van Djins en nymfen en koningen (ben dan) sluit ik mijn oogen, en als ik ze open doe (zal er) vuur vlammen (een vlamvend vuur zijn). Werkelijk, het brandde, en hij kookte het. Verder (sprak de vogel weer) ik ben gaar, dus neem me er uit (uit de bamboe) en eet me vervolgens, vervolgens moet je me uitpoepen. En hij wenschte zich weer als straks, hij deed zijn oogen dicht, en als hij ze weer opendeed (was er) een bord met rijst. (De vogel sprak weer): als

ge me uitgepoept hebt, moet ge op me passen tot zeven dagen lang. En hij ging om te kijken (na zeven dagen) er waren twee bladen, dus (na) zeven dagen kwam hij (en er waren vier span bladeren). (Na) zeven weken (waren het) twee takken, en toen (ging het door) totdat er tien takken (waren) en hij droeg vrucht, zijn vruchten waren allerlei goederen die in deze wereld (gevonden worden). En de top was een gouden bekken. En hij vertrok niet meer. En aan den zeekant speelden ze vangballetje. Hij ging naar zee (zeewaarts), en een (bal) rolde (naar hem) heen, en hij gooide hem op, zoodat hij op zijn oudere broeders (die waren daar dus) neerviel, en hij keerde naar huis terug, en zij (de broeders) zeiden: èen gooide en (dat) was geen ander (dan onze jongste broeder). Een slaaf haalde rotan, en hij zag dien boom, hij hing op een andere plaats naar beneden (dan hij stond) hij sprong daar heen, en hij nam het niet (kon het niet nemen), (de bedoeling is waarschijnlijk dat de boom steeds naar beneden hing, waar hij niet was, zoodat hij er niet aan kon komen) en hij keerde naar huis terug. En aan zee gekomen, gaf hij het het volk te kennen. Vooruit dan, en zij gingen landwaarts (om) het te zien, maar ze zagen het niet; tot drie keeren toe kwamen zij landwaarts, en toen pas zagen zij het, en toen pas zagen zij den eigenaar, en zij vroegen er om (om de vruchten van dien boom). Indien gij mij om mijn boom vraagt, moet ik de jongste dochter van den koning trouwen. En zij stemde er ook in toe, zijn goederen droegen ze tot drie dagen toe, dus als het klaar was, bracht hij zijn boom. En zeewaarts gekomen stak hij hem in den grond voor de deur van den koning. En zij maakten feest, zeven nachten en zeven dagen, maar toen waren ze nog niet getrouwd. Dus trouwden ze na die zeven nachten (trouwen beteekent hier »bijslapen») en zij gingen om te baden, zij in een bocht, hij in een bocht (afzonderlijk). En zijn bobento stroopte hij af, dus, kijk, hij wou het aantrekken, (toen) zij het aan een garnaal gegeven had. En hij zeide: gij, je oudere zusters dooden je (uit jaloerschheid natuurlijk, omdat haar man zonder bobento zoo mooi was). En zij keerden terug, en hij gaf haar een stel ringen. En zij kwamen boven en zij (de zusters) gaven hem te pruimen, maar hij pruimde niet (zij wilden hem zeker vergeven). Daarna haalden haar oudere zusters haar over om waaierpalmbaderen te gaan plukken, en aangekomen (in het bosch) duwden ze haar naar beneden in een slangenhol. En beneden gekomen toonde ze die ringen, en hij (de slang) stak haar met zijn

staart omhoog, zoodat hij haar boven op den grond neerzette. En zij keerden terug ('t is niet uit te maken wie die "zij" zijn, of het moet zijn, dat haar man haar gehaald heeft) en zij trouwden, en na afloop werden zijn schoonouders, en zijn oudere broers, dorps-
 onderdanen, dus hij werd koning, zij werd koningin.

LXXXIII. DODINGA.

Ngàdje-ngàdje moi, o Òde.

Hira-hiraino wo ma têngo o daluku wo tutuku, de wo ma lùhikuku de ma òde i ma òkêre, gènàngòka de wo lio. Wa ika wo tutukoli de wo ma lùhikukuoli, de i ma òkêre, hiadono wo tutuku gènàngà ho i uihì. Ho wa iha wo feoto, ma ngofeka moi i ła ino i gàhoko: bàba, ngo mème mo hi huloko, o daluku to gàhoko. Gènàngòka de wo mi guheika ma daluku, gènàngòka de mo lio dòka ngomi ajoika. Gènàngòka unàngà wo lio dài ài tauòko. Ma ginitarino wa ihali, wo feoto, ma ngòfaka i ła inoli i gàhoko: Baba, o ngo mème mo hi huloko o daluku to gàhoko, de na iha la n'òlomo o ngo mème m'ato. Gènàngòka de wa tyobo, wa ika o medjàka ma inomo i rupa-rupàka o hude moi uru moi wa gòraka, higadono wo gètongo, i wi punuhòka. Na ma òde ka i totimiòno ma medja ma timino. Gènàngòka de ma ngòfaka i leha: bàba, moruòndòka ni jo həkài? Nènàngà hinòtòka mi jo həkài. Nàko hinòtòka ni jo həkài de o gètəfata no rako, la no mi ngohoiha. Gènàngòka de wa òko wo rako ma gètəfata. Ma ginitarino w'òiki wa ngoho, wa iha, de w'ato: ha tyobo. Gènàngòka de mànga bara-barànga wo hifarène wa matàka. Gènàngòka de wa òko wo rako ma gètəfata. Ma ginitarino w'òiki wa ngoho wa iha, de w'ato: ha tyobo. Gènàngòka de mànga bara-barànga wo hifarène wa matàka. Gènàngòka de wo mi tème w'ato: ha tyobo! I ło farène, de ma ngofeka m'ato, bàba ho ngohi ajo! De una w'ato: kiàka ma ika? M'ato ho ge muna de! Gènàngòka de w'ato: ngòna o òde ngonì ajo eh! Una w'ato: ha tyobo. Gènàngòka ma ngòfaka m'ato: bàba hato! ngohi ajo de! Gènàngòka de wa iha wo mi gòraka, de wo mi nitomo ma gètəfatòka. Gènàngòka de ja tyobo, doka i ła ika, mànga bobarèndòka jo utiha de wa tème ma ngòfakika w'ato: no ma gògère, la ngohi dina iha t'òikòdhi, la àha ta òko ti ni ngoholi. Gènàngòka wa òkokaua, ài dèka-dèkàna. Ma ngofeka i mi huloko dinaiha, mi ngoho, mo ma pàke mo hidodiàndòka. Gènàngà ma ngòfaka ma honònga o

guràtyi, ami tadauru ma kogèngàngō, ma honònga o halàka, ma honònga o guràtyi. Gèngàngòka ma tyobo. Ma ika de i mi ngoriki o kawàha, de i ʔ'ato bah! o ngòfaka moi gèngino ma hàiloa! Gèngàngòka de i wi leha: èngàngā to ngòna ani ngòfaka? Eh, to ngohi àhi ngòfaka. Gèngàngòka de una wo mi leha i dodòda? Eh, o ngo mème m'ato na òkòdhi. N'òiki dika no hira na òko ngoni ajoika, no hingàhu, n'ato: bòtino àha ta òko. Gèngàngòka de mo mi ngoriki o ngèkomino m'ato: nàga? Ètino bari àha wa òko! Gèngàngòka de i ma gogògèrè mànga dèkàna ko i w'iwa òko. Ngomi ajo mo mi tèmo: no ma pàkeoli! De gèngàngā, na ngomi ajo ami tàkihuma m'àikòka. Ma ngòfaka mo ma djoboli ma ika, de o ngèkomino i mi ngoriki: eh, o ngòfaka gèngino moi ka hohàiloa! Ma ika gèna k'ami àmaika mi dumu-dumutika. Wo mi leha: no dodòda? O ngo mème m'ato: na òkòdhi, de w'ato n'òiki no hira, bòtino àha ngohi ta òko. Higadono ma tumidi mi ngoho, ko wa òkoua. Gèngàngòka de mo mi tèmo ngomi òraika, no ma pàke, la ha tyobo. Gèngàngòka de ngomi ajo m'ato: nàko i gougoungu o djini de o widadari ma ngòfaka, to ma rufutòka, de o malige hòro-hòro i boainòka; jo tutuhu de jo lolèlètòngō. De o malige hòro-hòro moi i boaino de ja hihòho dina ònàngiha jo rame-rame iha. Jàto i ma legana, o dèturino, jàto i fufutu, jàto i kinitara, de i ma legana ma malige hòro-hòro ka i boaino ja hibàairi ka inòngo, m'ajo de ma ngòfaka gèna òna, i ma hia-hiaruku ma luri iatòka. Ma nauru gèna de i bàairi ja uku, una wa dodubo, ko w'adonileua, uku i bàairioli, wo doduboli, ko w'adonileuali de wo ari, wo ma lulu. De muna m'ato: eh, kafuruòno, dàì, ani bobarèndòka de no mi dogumalàika, ho nènàngā, ngòna àha n'oriki. De ma moioli i bàairi, de ko wa màkeokaua. Gèngàngòka de jo rame i pàhaika de w'òiki, wo tutukoli o daluku, ma w'orikokaua, de wa ika gèna wo ʔ'òlòmòka, ma o hinàngā ma bounu ma ko w'ameokaua, o uku ma bounu ma ko w'ameokaua.

LXXXIIIa. Een vertelling van een varken. (117)

Om te beginnen ging hij palmwijn kloppen (de stengel kloppen, waaruit men later de palmwijn tappen wil). en hij waterde, en dat varken dronk het. Toen keerde hij terug. Hij ging weer kloppen, en hij waterde weer, en het (varken) dronk het. Hij had genoeg geklopt, dus vloeide het, dus (als) hij landwaarts ging om te

tappen, kwam daar een kind en vroeg: Vader, Moeder zend me om palmwijn te vragen. Toen schonk hij haar palmwijn (in) toen keerde zij terug gindsch naar haar moeder. Toen keerde hij terug naar zijn huis zeewaarts. Den volgenden morgen ging hij weer landwaarts (om) te tappen, het kind kwam weer (en) vroeg: Vader, Moeder zendt me om palmwijn te vragen, en gij (zoudt) meekomen om te eten, zegt Moeder. Toen vertrok hij, aangekomen (was) het eten op tafel allerlei, hij nam van elk bord een hap, totdat hij ze allemaal gehad had, (toen) was hij verzadigd. En dat varken wroette maar onder de tafel. Toen vroeg het kind: vader, (118) wanneer kook jullui (voor de geesten). Nu na twee dagen koken we. Indien gij na twee dagen kookt maak dan een vlot en haal ons landwaarts (ze woonden dus aan een rivier, en het offerfeest werd landwaarts gehouden). Toen ging hij zeewaarts, en hij maakte een vlot. Den volgenden morgen ging hij hen halen, hij kwam landwaarts en zeide: wij vertrekken. Toen laadde hij al hun goederen. Toen sprak hij tot haar zeggende: wij vertrekken. Zij gingen op het vlot, en het kind zeide: Vader, hoe moet het met mijn moeder? En hij zeide: waar is ze dan? Zij zeide: wel, *zij* immers! Toen zeide hij: gij, hebt gij een varken tot moeder, hé? Hij zeide: wij gaan. Toen zeide dat kind: Vader, kijk, ('t is toch) mijn moeder! Toen ging hij aan land (en) hij nam haar op, en hij kwakte haar op het vlot. Toen vertrokken zij; gindsch gekomen gingen ze aan land aan hun aanlegplaats, en hij sprak tot het kind, zeggende: blijf hier, en ik ga nog landwaarts, en dan zal ik zeewaarts komen (om) je te halen. Toen kwam hij in een heelen tijd niet meer zeewaarts. Het (varken) stuurde het kind landwaarts (om) hem te halen, ze was volstandig gekleed. Toen was dat kind half zilver, half goud, haar haar, maar (het was) alzoo half zilver, half goud. Toen vertrok zij. Zij kwam aan en het volk zag haar, en zeide: Verbazend, dat is een prachtig kind! Toen vroegen ze hem (den vader) is dat jou kind? Ja, mijn kind! Toen vroeg hij haar: wat is het? Wel, moeder zegt (dat) gij nog naar zee zoudt komen. Ga maar vooruit naar zee, naar je moeder, geef te kennen, zeggende: straks zal ik zeewaarts komen. Toen zag zij (de moeder, zij wordt nu door 't voornaamwoord als mensch aangeduid) haar aankomen op den weg, (en) zeide: is (hij er). Straks zou hij zeewaarts komen. Toen bleven zij heel lang, maar hij was niet aan zee. Haar moeder sprak tot haar, kleedt je weer aan. En toen had zij, haar moeder, haar mom afgelegd. Het kind vertrok weer; aankomende

zagen zij haar op den weg komen (en zeiden): wel daar is een heel mooi kind. Komende, wees zij al maar naar haar vader. Hij vroeg haar: wat wilt ge? Moeder zegt: kom nog zeewaarts. En zij zeide: ga maar vooruit, straks zal ik ook zeewaarts komen. Tot zeven malen ging ze hem halen, maar hij kwam maar niet zeewaarts. Toen zeide zij tot haar dochter: kleedt je aan opdat we vertrekken. Toen zeide haar moeder: indien werkelijk (ik) een kind (ben) van de Djins en de nimfen, (dan) sluit ik mijn oogen, en er komt een zwevend paleis. Het donderde en het lichtte, en een zwevend paleis kwam aan, en het zweefde hen (of zij zweefden er mee) landwaarts, naar hen die landwaarts feestvierden. Kijk, zij, (de feestvierenden) zagen aan den kant van het huis, kijk, het werd donker, kijk, het werd licht, ('t werd donker en licht bij afwisseling), en zij keken uit, het zwevend paleis kwam er aan, zij zweefden daarheen, de moeder en het kind, er hingen vier loeries onderaan. (Dergelijke paleizen worden altijd door vier loeries gedragen). Die man, als het naar beneden zwaaide, sprong op, maar hij kwam niet hoog genoeg, en hij weende, hij rolde zich (over den grond). En zij (de vrouw) zeide: wel, onlangs hebt ge ons zeewaarts aan je aanlegplaats gelaten, dus nu zal je het zien. En het zwaaide nog èèn keer, en hij zag het maar niet meer. Toen ze gedaan hadden met feestvieren, klopte hij weer palmwiju, maar hij zag niets meer, en hij ging waar hij gegeten had, maar den reuk van gebraad rook hij niet meer, zelfs de lucht van het vuur rook hij niet meer. (De plaats was dus voorgoed verlaten).

LXXXIV. DODINGA.

Ngàdje-ngàdje moi, o Òdeoli.

Hira-hiraino wo ma têngo o daluku wo tutuku, i bòto de wo feoto, i bòto de j'òkèrè o kilòtinòka, ho j'òkèrè, de i pàha wo gopoa o kilòtinika. Bòto de ài riaka wo tème, w'ato: o kilòtinika ufa no gogopoa. Gènàngòka ma moioli wo feoto, ma ngòfaka moi ja ino i hidàkunu o daluku: bàba, o ngo mème m'ato: ani daluku utu! De ài riaka w'ato: kafuruòno 't àto: ufa na ule o daluku, gènàngǎ àha na màke. Bòte de wo mi guhe ma ka ma gawa. Mo ma liòka, bòto de una wa iha, de m'ato: Bàba, o tau moi no diài! Bòto de wo diài, ma dàngiri wo pàngini'e. Gènàngòka ma moioli wa iha, de ma ngòhaka m'ato: bàba, ka to ma têngòka,

ho i hi mòdõngo, ho na iha, la ho ma hidu, de tumiddõka i ʔo hukāra, de t'õiki dede ngini gènàngòka. Mo diàì o kakātama, o tiba mo tobiki bõto de ma gètèfata, ho i ma ʔàhini dàidõko. Ma òde wa gòraka, wo hipàka dàì ma gètèfatòka. Ho tauðka i ʔa iha, de wa likoika o timiðka. Gènàngòka i ʔ'òlomo de j'òkèrè, ho ko wo liðkaua dina o manaoiha. I bõto, de ma gigima am'inomo dàku o ngawa-ngawauku i òtaka. De mo leha ami ngòfakika: nàga o wàngè i koronàka? De m'ato eh, wàngè i koronàka. Gènàngòka de mo hupu o loaika, de ma wàngè ma i fòfòngòka, de i fòfòngòka de ma malige hòro-hòro moi ka i boaino. Bòte de mo tèmo-tèmo, m'ato: àmo ani àma ka wo hiule, ho to ni aoua; o nauòko wo hi hidoaka ka ma kòbongo, o bira ka ma wàʔe, ho ngòna to ni aoua. I kinitaròka ma ngòfaka de ami àma jo ari i ma lulu o tònakika. O bërèra ma dobikòka i ma dõma moi o òde, mo ma gàhoko, nàko ma àkèmi i ni hidoakua iti ma wariki, ngonì ajo m'òikòka o djumàti moi, i ma dõma. Ma tyobo mo gàhoko, ma ika, de ma wariki i mi hidoàka, bõto de ka ma wariki, de ma òsu; nàko na ino de uha na òlomo, la o pigauku no noauku, la no hidotèbènoino. I bõto de i arèhe o wàngè i koròna, de mo ihène i garànga, ho de i pàha, ma ika, mo lega, ma òde ma wariki koiwa, de ma òsu ma i koiwa, tàpi ami pàke i rupa-rupa kagènàngòka.

LXXXIVa. Nog een vertelling van het Varken.

Om te beginnen klopte iemand palmwijn, en daarna tapte hij die, en daarna dronken ze (de tapper met zijn oudere broer) gezeten op een boomstam, dus dronken ze, en daarna goot hij het (de rest van de palmwijn) op den boomstam. Daarna zeide zijn oudere broeder: giet het niet (doorlopend) uit op den boomstam. Toen tapte hij weer (en) een kind kwam en hield haar kom op om palmwijn te krijgen, (zeggende:) Vader, Moeder zegt: een beetje van je palmwijn (vraagt ze). (119) En zijn oudere broeder zeide: onlangs zeide ik: speel niet met palmwijn, dan zal je het (onder) vinden. Hij schonk haar in, maar slechts het bezinksel. Zij keerde terug. Daarna ging hij (weer) landwaarts en zij zeide: Vader, maak een huis. Daarna maakte hij het, hij legde de slaapbank maar op liggende stukjes bamboe. (Hij besteedde er dus niet veel zorg aan.) Toen kwam hij weer landwaarts, en het meisje zeide: Vader, ik ben maar alleen, dus ben ik bang, dus kom landwaarts, opdat wij

samen slapen, (in èen huis), en over zeven dagen vieren ze het groote doodenfeest, dan ga ik met ulieden daar heen. Zij maakte vuurtangetjes (als haar aandeel tot de voorbereidselen voor het feest, waarbij men die tangetjes gebruikt om de kleederen van de lijken af te trekken), zij hakte bamboe, daarna maakte ze die tot een vlot, dus drevén ze zeewaarts. Het varken nam hij op en smeed het zeewaarts op het vlot (zie 't vorige verhaal). Dus kwamen ze aan hun huis landwaarts, en hij bond het vast onder (het huis). Toen aten ze en dronken, dus keerde hij niet terug landwaarts naar de feesttafel, ('t is niet duidelijk, of hier de feesttafel van het doodenfeest bedoeld is, of wel de tafel waaraan hij bij zijn dochter gegeten had; zie 't vorig verhaal). Daarna op den tweeden dag van het feest viel hier eten (voor het varken) uit den hemel. En zij vroeg aan haar kind: is het middag (staat de zon in 't midden des hemels)? En zij zeide: wel, de zon staat in 't midden. Toen ging ze naar buiten op het erf, en de zon werd verduisterd, en als zij verduisterd was, kwam er een zwevend paleis. Vervolgens sprak zij, zeggende: helaas, je vader heeft maar met me gespeeld, dus neem ik je niet mee, (van) de visch gaf hij mij slechts de graten, (van) de rijst slechts het kaf, dus neem ik jou niet mee. (Tot) den volgenden morgen weenden het kind en de vader, zoodat ze over den grond rolden. Aan het eind van het dorp doodde men een varken. (Zij ging) er om vragen. (Haar vader zeide): als ze je niet van het vleesch geven, al is het dan maar de ingewanden; je moeder is vertrokken (voor) een week (dus) hebben ze haar gedood. Zij vertrok om te vragen, aangekomen gaven ze haar de ingewanden en de maag, (en dat zeide tot haar) als je aankomt, eet het dan niet, maar zet het op een bord, en sluit het vervolgens weg. Daarna op den volgenden dag, toen de zon hoog aan den hemel was, hoorde ze (het) rinkelen, en toen het afgeloopen was, ging ze kijken, de varkensingewanden waren er niet, de maag maar hij was er niet, maar allerlei soort kleeding voor haar was daar.

(Dit stuk is heel verward, en zonder eenige invoegingen niet te begrijpen).

LXXXV. DODINGA.

O Ngàdje-ngàdje moi ma rò mà ngă o hege!

O njawa mo ma têngo mo ma tabule. M'ôiki ma moi ka mo ma lioika, m'ôikoli ma moioli ka mo ma lioihali. De ma moioli m'ôiki,

ka o hege hinðto ma màkeino. Eh iti nènàngă ta iha to ma haròngino, de ma uku mo tòfo de i wàngoiye, ma hege ma lè, ho m'ato ma haròngo, ka de ma haròngo, i mi horène ho ko ma harongua, de ka ma kèlèngauku, de mo ma djobòka ami goyòaike, de m'ato ma ino, o àkèrè i mi hiðnokinòka, de o gòta i mi yèinòka i mi hèhàròka, de ami inomo i mi hàkàiukuòka de i ma mòku-mòkuru i bòto, de i ma ngòhamokali ma hegeika. Ika ma moi ma ino kokogènàngoli, de ma moioli: nènàngă ta tyaròkia, la ta màke nènàngă o njawa. De m'òiki mo yè o mòkuru i gani-gani, de gènàngòka de mo noauku ami tupauku, de m'òikòka, de jo hupuino, de jo hèhàra, de o gòta i mi yè, de i mi hàkài, de gènàngòka ma riaka m'ato: diauo, nànga èye ami tupa de no na yè, la ho ma mòku-mòkuru. De i ma mòkuru i bòtino. de ma riaka i mi gani, de ma dððòtika m'ato: àhi hininga i hihàngă, ho to ma iduokàhi. Gènàngòka de ma dððòto mo tèmo m'ato: ufa no ma idu, dðne nànga èye mo na daenino. De m'ato: ka djài-djài dika, ko i hi kiðkua. De gènàngòka de ka ma dððòtoli i mi gani, de i ma bori iduòka. Gènàngòka ma èye ma daene. Gènàngòka de ma umòka ma hege ma kài, de jo momikiye de jo leha èye, mia gogule? Aiàho bòte o kàho i hiloaròka. Gènàngòka mänge èye, ami goyòaike m'òiki. Eyè, tanu mi ni niki de m'ato, ni ja ino. Gènàngòka de i mi niki. Gènàngòka ja ika, de ja ika ja toðmu. I jo toðmuòka de ja liòka. Gènàngòka ja ihali, de ma riaka m'ato: èye, ngini ni jo lio, la ngohi ni hi hilulukino. Bòtino de i boaino ma moleu. Gènàngòka de ma tàgokòka ho, de gèngino de ma dððòto m'ato to ngohi ani nirakòka. Gènàngă de ma èye m'ato, ha tòmakà. Gènàngòka de òna j'ato: ufa, mia gogule ho. Gènàngòka de j'ao mànga tauika, de i hingòhamòka mànga ngiika. De i ma iduòka, de i ma maoino, de ho ka o hilo ha tufukika, hàbàbu ma moleu i ma ngàikòka ma tàkihuma, de ka o njawa o ngale-ngale ja hinðto, de gènàngòka de i ma tèke moyòkòka.

LXXXVa. Een vertelling geheeten „hege“.

(Een torenvormige schelp).

Een vrouw ging schelpdieren zoeken. Zij ging eens, zij keerde terug naar haar huis landwaarts (zonder iets). Zij ging weder maar ze keerde weder terug landwaarts (zonder iets). En ze ging weer een keer, en ze vond maar twee „heges“. Wel, alleen deze maar

breng ik landwaarts en ik rooster ze mij. En ze blies het vuur aan, en als het opvlamde, haalde ze de »heges«, dus zeide zij (bij zich zelf) dat ze ze zou roosteren, maar als ze ze roosterde, (120) niesde ze, dus roosterde ze ze niet, en ze legde ze maar neer, en ze vertrok naar haar tuingronden, en kijk, toen ze (terug) kwam, hadden ze water voor haar gehaald, en hout voor haar gehaald en voor haar geveegd, en haar eten gekookt, en als ze gepruimd hadden, waren ze weer in de hegeschelpen gegaan. (Er zaten dus nimfen in die schelpen). Verder kwam ze weer (terug), weer aldus, en een volgenden keer (zeide zij) wat kan ik nu doen, opdat ik deze menschen (die dat alles deden) vind. En ze ging bedwelmende pinang halen, en toen deed ze die in haar pruimdoos; en als ze gegaan was, kwamen ze er uit, en ze veegden, en ze haalden hout voor haar, en ze kookten voor haar. En toen zeide de oudste: kameraad haal de pruimdoos van onze grootmoeder, opdat we pruimen. En als ze gepruimd hadden, vervolgens werd de oudste bedwemd, en zij zeide tot de jongste: ik wordt duizelig, dus ga ik eerst wat liggen. Toen sprak de jongste, zeggende: ga niet liggen, opdat niet onze grootmoeder ons betrapt. En zij zeide: eventjes maar, ik zal niet slapen. En toen werd de jongste ook nog bedwemd, en ze gingen beiden liggen. Toen betrapte hun grootmoeder hen. Toen gooide ze de »hege«schelpen weg, en zij ontwaakten en zij vroegen: grootmoeder (waar is) ons speelgoed? Wie weet het, zoometeen zijn de honden er mee weggeloopt. Toen ging hun grootmoeder naar haar tuingronden. (Zij zeiden) grootmoeder, laat ons met je mee gaan, en zij zeide: komen jullui. Toen gingen zij met haar mede. Toen gingen ze, en aangekomen, verzamelden ze (boschkipeieren, zooals verderop blijkt). Toen zij (ze) verzameld hadden, keerden zij terug. Toen zij weer gingen, zeide de oudste: grootmoeder, keer jullui terug, en rol mij in (in bladeren waarschijnlijk). Vervolgens kwamen de boschkippen. Toen greep ze ze dus (twee stuks, zooals blijkt) en toen (zij er mee bij de anderen kwam) zeide de jongste: die in je rechterhand is de mijne. Toen zeide de grootmoeder: laten we ze slachten. Toen zeiden zij: welneen, 't is ons speelgoed immers. Toen brachten ze ze naar huis, en ze deden ze in hun slaappleats (kamer). En zij gingen slapen, en zij werden wakker, en het was alsof er fakkels brandden, want de boschkippen hadden hun mom afgedaan, en (het waren) maar twee jongelingen, en toen zijn ze met elkaar getrouwd.

LXXXVI. DODINGA.

Ngàdje-ngàdje moi. O gòta moi, ma ròèhe o bèsi
ma sòfoko o bara-baràngă.

Ma kòăna o wànge ma hohòru, una wo ilaka, bòto de wo tèmo w'ato: nàko iàrèhe, mèdiringi, la t' òriki o ngòfaka moi, la ka o ngofeka, gènàngă ta tòfoua, de ka ta tomàka. Hăbăbu nàko ka o ngofeka, ja màkeua o gòta moi, ma ròehe o bèsi, ma sòfoko de ma hòka o bara-barànga. Bòto ho o taongo moi, muna i mi tilibu. Gènàngòkadau, muna mo buhuhu, de mo hibuhuhuku, ka o ngofeka, de ma kòăna gèna wo mi tomàka. De ma bobèrèki mo ma têngo, ami ròmàngă ma ngo Fakiri mihikini, muna ma lè gèna ma hònènge, de m' aoika mo noauku, moi o tolòmoro, ma dorouuku, ami ngòère moi ho, ma hònènge ma bèlaka, muna ma bèleka Bòto de ma malaika, ho o wànge tumidino, muna ma ika mo lega, ma fèlèngaiïe, ami kòbòngo i ma kàhumòka. Gènàngòka ho ma wànge tumidoli ma ika, mo legali, na, mo dàdiòka; gènàngòka i mi lamokiye, muna mo taiana, nènànga dònè òkia to ma hingòère? Bòto de mo ma niàta, m'ato: nàko ngohi o djini ma ngòfaka àhi làko ta rufutòka, de ta fèlèngaiïe t' oriki o bara baràngă ko ha ngoe àhi dàtèkòka, Bòto de ma rufutòka, ami làko ho ma fèlèngaiïe, m'oriki o bara-baràngă ka ha ngoe ami dàtèkòka. Bòto de mo ma hipàke ami pàke gènàngă, tàpi mo ma pàke ma tyara o nauru, mo ma haluăra, mo ma bådju, de mo ma tuă, de mo mi tèmo ma ngo Fakiri mihikinika: ngohi ta tyobo, àhi àma ài baràngă to lingiri! M'òiki ma djiko moidka ma ika, ma lè o manuru ma bòro tumidini, ma dàdi o njawa ja tumidi o ngofeka, de ma hidoaka o pàke, de i ma hipàke ho munàngokali, de ja tyobo, ho hiwara hànge, de àha ja màke ma gòta gèna kangano. De ma gòta ma dutu gèna ài ròmànga ma kòăna Hororogao. Gènàngòka mo leha ma gòta nèna ma dutu o nàgòna? De una w'ato: ma dutu ngohi nèna. De òna j'ato: nàko ma dutu ngòna, o djăga moi no mi hidoaka, mi ja gòko. Gènàngòka una wo mi leha mo ma têngo: ngòna gèna o ngofeka èko o nauru? De muna m'ato: ngohi nènàngă de àhi dodiauo ja tumidi, ngomi o nauru. De una w'ato: nàko o nauru no hi mòtèke, o bòtème ho hurudàka, nàka na òmàngă o bajòngò tumidi, gènàngă ngòna o nauru. Bòto mo ma têngo mi mòtèke, ho mo hurudàka o bajòngò tumidi ma òmàngă. Bòto de w'ato: h'òikoli o bira ho hurudàka, de ma òmàngoli o bajòngo tumidi. Gènàngòka de w'ato: àhi igono moi dinèna, o

buhànga moiokàhi, de j'adonòka o ngawa-ngawaiìe. Bòto de mo doa hiadono wo mi ngòrikokaua, de m'ahoko moi o totaleo, ma ròmàngă madama, bòto de i mi ao daku ma igoniìe, ho ma lè moi, de i mi higuti, ho wo mi ngorikoàhi, de i mi hidàngi gènàngika. Bòto de mo uti, ho ma uku, m'ato: nèna ma igono. Bòto de ma futuku de j'oara, de ma gòta gèna, o djàga moi ja tobiki, ho i hioara, jo lio ami àmaika. Ho de wo ma garàgo gèna ami àma, ho wo tufu-tufuku, de ma ginitarino, ma gòta ma dutu gèna wo boainòka, de wa ao ma gòta gèna ma ròehe o bèsi, de ma sòfoko de ma hòka o bara-baràngă. Gènàngòka ho de wa ika ma ngofeka ami àma gèna, wa himoyòka, ho muna mo bòki, una wo kòàna.

LXXXVIa. Een vertelling van een boom, welks stam ijzer, welks vruchten goederen waren.

De koning van het Westen trouwde, en hij sprak zeggende: indien (het) morgen, overmorgen (is) en ik zie een kind, en het is maar een meisje, dat voed ik niet op, en ik dood het maar. Want als (het) maar een meisje is (die) verkrijgen niet een boom met ijzeren stam, welks vruchten en bladeren goederen (zijn). Vervolgens na een jaar werd zij (zijn vrouw) zwanger. Toen beviel zij, en zij baarde maar een meisje, en die koning doodde haar. En (er was) een oude vrouw, haar naam (was) vrouw Fakiri mihikini. Zij nam dat lijk, en zij bracht het, zij deed het in een oude mat (een versletene) zij had èen sarong, dus, het lijk (kreeg) een stuk, zij een stuk. Daarna liet zij het achter, dus na zeven dagen ging ze om het te zien, zij opende (het omhulsel) haar beenderen waren (weer) een geheel. (Het schijnt dus dat ze in stukken gehakt was, zie andere verhalen over dit onderwerp). Toen na dus weer zeven dagen ging zij (om) haar weer te zien, wel, zij was geworden (hersteld). Toen zij groot was geworden, (of ook: toen was zij groot) overlegde ze: wat zal ik nu als sarong gebruiken? Daarna wenschte zij zich, zeggende indien ik een kind van een djin ben (dan zal) ik mijn oogen sluiten, en (als) ik ze weer open doe, (zal) ik zien heel veel goederen hier naast me. Daarna deed ze haar oogen dicht (en) ze deed haar oogen dus weer open (en) ze zag heel veel goederen naast haar. Daarna kleedde ze zich met die, haar kleederen, maar ze kleedde zich op de wijze der mannen, ze trok een broek aan en een baadje, en ze zette een

hoofddoek op, en ze sprak tot vrouw Fakiri mihikini: ik vertrek, ik zoek de goederen van mijn vader. Zij ging, en in een bocht gekomen zijnde, nam zij zeven jasmijnknoppen, en ze maakte (die) tot zeven vrouwen, en zij gaf ze kleederen, en zij kleedden zich weer zooals zij. En zij vertrokken, dus (na) drie maanden, en toen pas vonden ze dien boom (waar straks over gesproken is). En de naam van de eigenaar van dien boom was: koning Hororogao. Toen vroeg zij: wie is de eigenaar van deze boom? En hij zeide: ik hier ben de eigenaar. En zij zeiden: indien gij de eigenaar (zijt), geef ons dan een tak, wij (willen) die koopen. Toen vroeg hij aan die eene: gij daar (zijt gij) een vrouw of een man? En zij zeide: ik hier en mijn zeven kameraden, wij (zijn) mannen. En hij zeide: indien gij een man (zijt), volg mij om gerst te plukken, indien gij zeven zakken vol maakt (plukkende) dan (zijt) gij een man. Daarna volgde hem die eene, dus plukte ze, ze maakte zeven zakken vol. Daarna zeide hij: wij gaan weer om rijst te plukken en zij maakte weer zeven zakken vol. Toen zeide hij: aan den landkant is een klapperboom van me, die is op èen span na tot boven aan het uitspansel. Daarna klom zij totdat hij haar niet meer zag, en zij riep een vogel, welks naam (was) Madama (een soort reiger met heele lange vlucht). Daarna bracht die haar boven naar de klappers, dus haalde ze een, dus bracht hij haar weer naar beneden, dus, (waar) hij haar nog niet kon zien, en daar zette hij haar neer. Daarna klom ze naar beneden, dus beneden gekomen, zeide zij: hier is de klapper. Daarna in den nacht vluchtten zij, en van dien boom braken ze een tak (af) dus daar liepen ze mee weg, ze keerden terug naar haar vader. Dus toen was haar vader zeer verblijd, dus hij schoot, en den volgenden dag kwam de eigenaar van dien boom aan, en hij bracht dien boom, welks stam ijzer was, en welks vruchten en bladeren goederen (waren). Toen hij gekomen was, deed de vader van die vrouw hen trouwen, dus zij (werd) prinses, hij (werd) koning.

LXXXVII. DODINGA.

O njawa ài tàkihumu o kabèlàngă.

O njawa wo ma têngo mo hibuhuhuku o kabèlàngă. Gènàngòka una i wi lamokiŕe, de una wo mi huloko ngoi ajo m'òiki, ma kòàna o wànge ma hohòrudka ài ngòfaka o ngofeka ja tumidi,

n'öiki no mi bityara o riaka. De génàngòka ma ika, de i mi leha: ani susa de ani sukaràngä òkia, dàdi no mi ado-adonua, dàdi no mi adono. Àhi susa de àhi sukaràngä òkiaua tàpi o kablàngä wo hi huloko to ni bityara. Nàko ka o kablàngä ti òluku. Génàngòka ma lioino, de wo leha i ma mòdèke èko koali? Bòtino ngoi ajo m'ato ma òluku. Génàngòka una wo mi hulokokali, moi mo mi bityara o riaka i ma daduika. Bòtino ngoi ajo m'öiki, ma ika mo mi bityara. Génàngòka muna m'ato: nàko ka o kablàngä, de ti òluku. Bòto mo lioino, de wo leha: mo mòdèke èko koali? Génàngòka ngoi ajo m'ato: ma òluku. Génàngòka hiadono ja butànga wa gètongo; ka i wi òluku. Génàngòka ma dòdòtòli mo mi bityara de àha mo mòdèke. Génàngòka una w'öiki wo tàhe, wa kaino, wa kaika. Bòtino wo mi tèmo munàngika: jarèhe ma futuku de àha ta ino de ngohi ajo, génàngä to liokaua. Génàngòka wo lio. Génàngòka jarèhe ma futuku una de ngoi ajo la ino; una wa farène o djara o kasubauku, ngoi ajo muna mo hira-hira, ma tyo ka ma djara ma kàdàlika. Génàngòka la ika aminguteòka, de wo uti, ho wo doa daku munaiè wa iè. De i wi màke de ya sòne. Futuòka génàngòka wo mi tèmo: ani tadauru na pèhaka la na himahau. Génàngòka m'ato, ta hidodò, barikua i hi giète ngohi. Génàngòka ngoi ajo ma ino ho ma pèhaka ami tadauru, de ma himahau, de àha lo momiki. Génàngòka ngoi fekata ami àma dàì mànga ngiòka, de wa iha, w'ato: i wi tabea. Bòto w'ato: i wi doaka, de wo ma hiòrikokaua, de wo rubaiè. Bòto ma kablàngä ài sapàto w'ài, de wa tònò ài lou ma dèkara. Bòto i wi himahau ài biònu, de wo momikòka. Bòto òna lo diài o rameànä o wàngè tumidi de o futu tumidi. Génàngòka ma kablàngä ài àma wo gògèrè o wàngè ma hiwaròka. Wa ino i wi ngoho, i wi tèmo ma kòàna o wàngè ma hohòruika w'ato: nànga ngòhaka ta ngòfo, ho no hi niki. Bòto una w'ato: ngohi to ni niki ta tyaròkiaua Bòto ma kòàna o wàngè ma hiwaròka w'ato: nàko ni hi niki, de ha tyobo. Bòtino ma kòàna o wàngè ma hohòruòka w'ato: to ni mòtèke t'àkunua. Nàko kogénàngä, bòto o wàngè tumidi ta ino, to ni ngoho. Génàngòkadau o wàngè tumidi i pàha ma kòàna o wàngè ma hiwaròka wa huloko o luri iata lo ino i wi ngoho ma kòàna o wàngè ma hohòruòka. Génàngòka lo farène o tua gugugiauku. Ma luri ma libuku iata la dòko, la tyobo ma kòàna o wàngè ma hiwarìè la iè. Daku bòto ma kòàna ma hohòru i wi tèmo ma kòàna o wàngè ma hiwarika, w'ato: nàko no mòdèke, de ho ma diài moi o tau, là ngona de ngòhi ho gògèrè o bèrèra moi dika. Génàngòka

ma kôäna ma hiwarôka w'ato: i bôto, ngohi o tau moi to ma diäi, la hopaja ngôna de ngohi o tau moi dika. Bôto ma kôäna o wänge ma hohôruôka w'ato: nâko dika! Bôto ma kôäna o wänge ma hiwarôka wo diäi moi o tau, wa dideuku o ngawa-ngawauku; nâko o kore-sara lo hàili la kauku, nâko o kore-mie, lo hàili la kaiïe.

LXXXVIIa. Van den mensch wiens mom een klapperdop was. (121)

Een vrouw baarde een klapperdop. Toen hij groot was, beval hij zijn moeder te gaan; de koning van het Westen heeft zeven dochters, ga spreken met de jongste (haar ten huwelijk vragen). En toen ging ze, en zij (de koningsdochter) vroeg haar: wat is je moeite, en wat is je verdriet, zoodat je hier niet gewoon was te te komen, (en) nu hier komt. Ik heb geen moeite en geen verdriet, maar Klapperdop heeft me gezonden om met je te praten. Indien het maar (voor) Klapperdop is, hem wil ik niet. Toen keerde zij terug en hij vroeg: stemt ze toe of niet. Vervolgens zeide zijn moeder: zij wil niet. Toen beval hij haar weer, (dat) zij moest praten (met) een die op de oudste volgde (in ouderdom). Vervolgens ging zijn moeder, en aangekomen praatte zij met haar. Toen zeide zij: als het maar (is voor) Klapperdop, dan wil ik hem niet. Daarna keerde zij terug en hij vroeg: Stemt ze toe, of niet? Toen zeide zijn moeder: ze wil niet. Toen, tot zes ging hij op het rijtje langs, maar ze wilden hem niet. Toen praatte ze nog met de jongste, en pas zij stemde toe. Toen ging hij stilletjes naar haar toe, al heen en terug gaande. Vervolgens zeide hij tot haar (tot zijn bruid) morgennacht dan zal ik komen met mijn moeder, (en) dan keer ik niet meer terug. Toen keerde hij terug. Toen in den volgenden nacht kwamen hij en zijn Moeder. Hij zat op een rood paard (kan ook zijn een paard van kasoemba, maar bedoeld zal wel wezen een kasoemba-kleurig paard; kasoemba is hel rood), zijn Moeder liep vooruit, die hield maar den teugel van het paard vast. Toen zij bij haar trap gekomen waren, steeg hij op, dus hij klom op, naar haar naar boven, ('t was dus een paalwoning). En zij zagen hem en zij stierven (vielen flauw, door zijn glans natuurlijk). In dien nacht zeide hij tot haar (zijn vrouw) maak je haar nat, opdat je hen over het gelaat strijkt (daarmee). Toen zeide zij: hoe zou ik dat doen, (vermoedelijk) zouden ze me uitlachen. Toen kwam

zijn moeder, dus maakte zij (de moeder) haar haar (dat van de dochter) nat, en (122) zij bestreek hun aangezicht (van die flauw gevallenen) en toen pas ontwaakten zij. Toen (was) de vader van zijn vrouw zeewaarts in hun plaats (kamer) (de dochter was dus in een afzonderlijk huis) en hij ging landwaarts, zeggende (bij zichzelf) (dat) hij hen begroeten (wou). Daarna, kijk, hij klom naar hen op, en hij wist niet meer van zich (hij geraakte van zichzelf) en hij viel. Daarna trok Klapperdop zijn schoen uit, en hij stak dat uiteinde van zijn voet in 't water. Daarna streek hij hem over zijn gezicht, en hij stond op. Daarna maakten zij feest, zeven dagen en zeven nachten. Toen woonde Klapperdop zijn Vader in het Oosten. Hij kwam, zij haalden hem. Hij sprak tot den koning van het Westen, zeggende: Ik haal onze kinderen, dus volg mij. Daarna zeide hij: ik kan u niet volgen. Daarna zeide de koning van het Oosten: ('t kan wel), 't is goed. Daarna zeide de koning van het Oosten: indien gij mij volgt, dan vertrekken wij. Daarna zeide de koning van het Westen: ik kan u nog niet volgen. Indien (het) zoo is, dan kom ik na zeven dagen om u te halen. Toen waren er zeven dagen verlopen (en) de koning van het Oosten beval vier loeri's om te komen om den koning van het Westen te halen. Toen stegen ze op een hoofddoek van een roode zakdoek. De loeri's hielden de vier hoeken vast, en zij vertrokken naar boven naar het Oosten. Boven (gekomen) sprak de koning van het Westen tot den koning van het Oosten, zeggende: indien gij er in toestemt, dan maken wij (beiden) één huis, en gij en ik wonen maar in één dorp. Toen sprak de koning van het Oosten, zeggende: uit, ik maak een huis, opdat gij en ik maar (in) één huis (wonen). Daarna zeide de koning van het Westen: indien (het moet, dan moet het) maar. Daarna maakte de koning van het Oosten een huis, hij hing het aan het uitspansel, indien de Zuidenwind waait, slingeren zij naar het Zuiden, indien de Noordenwind waait, slingeren zij naar het Noorden. (Men zou zoo zeggen, dat het net andersom moest zijn.

LXXXVIII. DODINGA.

Ngàdje-Ngàdje moi ài ròmàngă o Kabèlàngă.

O ngofeka mo ma têngo, o àkêre m'òkêre o igoni ma lewànguku;
i bòtino i mi tilibu; gènàngòka mo buhuhu ma ngòfaka ma ròmàngă

o Kabelàngă. Gènąngòka i wi lamokiže, gènąngòka wo mi huloko ngoi ajo, ma kòăna o wànge ma hiwaròka wo ma têngo ài ngòfaka i ła tumidi o ngofeka. M'òiki ma bityara, mo mi tihira o riaka, mo ao o dia ma lôtô-lòtono moi. Gènąngòka ma kòăna ngoi òra o riaka m'ato: eh ajo ani susa òkia, ani sukaràngă òkia, no mi ado-adonua, dădi no mi adono. Eh, àhi susa òkiaua, àhi sukaràngă òkiaua, tătăpi o Kabelàngă wo hi huloko, nia mòkuru to gâhoko. Eh ho Kabelàngòka ti hidodđa, ài miaō de ho kêtôko o biono amo moi, ho ti òluku. Gènąngòka mo lio, mo ma hiadonika, una ma o Kabelàngă wo leha: tyaròkia ajo: eh àma ka i mi òluku. Gènąngòka ma o Kabelànga w'ato: i ma dadadukuoli. Gènąngòka ma tyoboli, ka de i mi măke mo leha: eh, ajo ani susa òkia no mi ado-adonua dădi no mi adono. Eh, àhi susa òkiaua, o Kabelàngă wo hi huloko ani mòkuru to gâhoko. Eh, ho Kabelàngòka ti hidodđa, ài miaō de ho kêtôko o biono amo moi, ho ti òluku. Gènąngòka ka mo ma lio mo ma hiadonika wo lèha ma o Kabelàngă, eh, ajo tyaròkia? Eh àma ka i na òluku. Ka i ma dadadukuoli. Gènąngòka ma tyoboli; ika, ka de i mi măke i mi leha: eh ajo ani susa òkia, ani sukaràngă òkia, no mi ado-adonua dădi no mi adono. Eh àhi susa òkiaua, àhi sukaràngă òkiaua, tătăpi o Kabelàngă wo hi huloko ani mòkuru to gâhoko. Eh, ho Kabelàngòka ti hidodđa, ài miaō de ho kêtôko o biono amo moi, ti òluku. Gènąngòka ka mo ma lio, mo ma hiadonika, ma o Kabelàngă wo leha, năga ajo tyaròkia? Eh àma ka i na òluku; hiadono i ȳa butănga ma riarikika ka j'òluku, mătă-mătă! Ka ma dòdòtoli ajo n'òiki no mi bityara; ka de mo mi măke mo mi leha, eh, ajo, ani susa òkia, ani sukaràngă òkia, no mi ado-adonua, dădi no mi adono. Eh, àhi susa òkiaua, àhi sukaràngă òkiaua tătăpi o Kabelàngă wo hi huloko ani mòkuru to gâhoko. Eh ajo nēna ma gaoto ni gao o Kabelàngă. Gènąngòka ngomi ria-riaka i mi hohèdu: hē ho Kabelàngòka de ti ike àhi mòkuru! Gènąngòka mo lio mo ma hiadonika, wo leha: eh ajo năga? Eh nēna! Gènąngòka una wo tăhe-tăhe futu moi-futu moi. Gènąngòka i tēdēkanua, una w'òiki ma ngofeka ami tauika. Gènąngòka i tēdēkanua o lukama i ło doa. Gènąngòka òna ma kawàha i jo hirăka ma rākika, òna i ma doduru i ła hinòto, o kabelàngă de ngo Djou Bòki. Gènąngòka òna ma kawàha i higihe-gihēne daiha i ło tăgi ho o kăho i roàng-roàngòka. Gènąngă o Kabelàngă wo aguru, ngo Djou Bòki mo aguru, ho o totaleo i hore-horēnòka. Gènąngòka ma kawàha j'ato: eh, o nagòna gènąngă mângă nonăko ma hăilloa. Gènąngòka i ma boaiha. Gènąnga ka ma

kawàha i ła màke : eh, tjukiajo o Kabèlàngă de o ngo Djou Bòki dika. Gènàngòka ma kawàha àha i wi màke, de ngomi ria-riaka àha i wi màke, ma o Kabèlàngă ài badànga ma honònga o wànge, ma honònga o hiwara. Una o Kabèlàngă ài tàkihuma o kàbingi. Gènàngòka ma lukama i ło doa i bòto, i jo lio màta-màta. I ma hiadonika mànga tauòka, i mi tèmo ngomi ria-riaka : eh Djou Bòki h'òiki, ho ma òhi-òhiki; ika h'òiki. Gènàngòka ja tyobo m'akèròka, ja ika, i ma òhi-òhiki, i bòtino de i mi tila m'akèruku, ho gohòmàngă i mi ɣ'ahiròka. Gènàngòka i jo lio ngòmi ria-riaka, i ma hiado-adonika, ma o Kabèlàngă wo leha: ho ma Djou Bòki? Eh, o ngo Djou Bòki o gohòmàngă i mi gòliòka. Gènàngòka una wa tyobo, ài tàkihuma o kàbingi gènàngă, wa mòtêke. Gènàngòka wa ika ma kàbingi i tumunu. Gènàngòkadam i ma hiadonuku ma kàbingi i leha: toa, àhi gogule moi na màkeua? Gèngòka ma gohòmàngă j'ato: ngokanàga! Gènàngòka ma kàbingi j'ato: toa no hi gilioino àhi gogule. Gènàngòka i jo lio i ła hindòto. Ka de i ma hiadono mànga tauika, gènàngòka ka de i mi màke ngomi ria-riaka j'ato: kae, de ho mo hònnègua ē! Gènàngòka ma ginitarino i mi higaroli. Djou Bòki h'òiki o wèka ho ma gutuku! h'òiki. Gènàngòka ja tyobo o fònganiha, ma fòngandòka ła iha ja màke moi o dodiha ma aruku. Gènàngòka i mi budi i mi tèmo: gèngikadam na ikàhi ō. Gènàngòka de i mi tila dau ma pudjouku. Gènàngòka o dodiha i mi ɣ'ahiròka; gènàngòka ngomi ria-riaka i jo lio, i ma hiadonòko mànga tauòka, ma o Kabèlàngă wo leha: ho nia dòdòto? Kàngano o wèka mi utuku, de o dodiha ma pudjoika, mi ato: ufa na ika, gènàngika de muna ka mo ributu ho mi òtakòka. Gènàngòka una wo ma djobo ài tàkihuma wo ma hinoà o kàbingi. Gènàngòka wa ika, wa màke ma pudjo gènàngă nàga. Gènàngòka ài patoa wa huloko i uti ja uku i ja màkeuku ma dodiha moi. Gènàngòka i leha: toa: àhi gogule moi na màkeua? Eh, ngokanàga! na ikino toa! Gènàngòka wo mi higiliòka, ma ngo Djou Bòki. Gènàngòka ka de i mi màke ngomi ria-riaka, kae, de ko mo hònnègua ma ngo Djou Bòki ē! Gènàngòka ma o Kabèlàngă w'ato: nènàngă ta tyobo to hidète, ho nènàngă o totaleo ma gòhi moi de o mòkuru o dipòngò moi, nènàngă ta diàliòka, ufa na ma'a-ma'a ani ngòère ma ngaukòka no noaika. Gènàngòka una wa tyobo wo hidète, wa djàdji o taungo moi d'aha wo lio. Gènàngòka wa tyobòka i mi higarò: Djou Bòki ho ma gogule! Ika gènàngòka ja tyobo i jo uti o dowòngiòko. Gènàngòka ja òko jo toaka o gumini moi ma guru-gurutu, i ja dideuku o gòta ma dèkaruku. Gènàngòka

i mi tèmo: no mi tila ngomi i hira. Gènàngòka ngomi ria-riaka ma tila ma màtaka, i mi tèmo: munàngoli. Gènàngòka m'ato: ika, ngohioli. Gènàngòka ma doaiïe de i mi tila, ho mi màkeokaua dàì de òa toaka dina. Dàiuuku i mi lutuòka. Gènàngòka ngomi ria-riaka j'ato: mo hònnèngòka. Gènàngòka dàì i mi lòtakuku, ma mòkuru i wàngo, ma totaleo i tutuku, ma mòkuru i sòfoko, ma totaleo i lamoko, hiadono i horène, ma ngo Djou Bòki, ma majàngòko mo ma noaika. Ma totaleo o bèrèra dàku ma dubòka i tàngiuku. Gènàngòka ma o Kabelàngä wo lio, ài taongo moi i òadonòka. Gènàngòka dàì-ìha wo boa i wi mòtèke o ngòtiri butànga, de una ho ngòtiri tumidi. Gènàngika i òo tuo-tuono una wo toturu. Gènàngòka o ngòtiri butànga òa tio, ma totaleo i horènoàhi, ho una wo toturu de w'adono i horène kokonèna: totoryoooooooo! Ngo Djou Bòki muna nè munaaaaaaa! Gènàngòka w'ato bè, ho o totaleo i tèmo nàga moi ma hàiloa. Gènàngòka i horène ma anoioli kokogènàngä. Gènàngòka w'ato: ko nèngika gènàngä moiua, malaikàn o ngo Djou Bòki. Gènàngòka wo mi tulu, ho pètiuku wo mi noàka. Gènàngòka gènàngiha i ma hiòru, kà de i wi màke, gèna ngomi ria-riaka na manuka o tupa i òo lè l'ato i wi mòkuru, manuka o igono i òo uhe, l'ato i wi lauuhu. Gènàngòka wa tèmo w'ato: ni ma toòmuino, la nia gògono to hidoaka. Gènàngòka una wa tyoino o populàki, ka de òa ino, moi wo dòtumu mànga làkòka, i pilokòka, ika, ka de òa ino moi wo dòtumu, mànga làkòka i pilokòka hiadono òa butànga i kokipilokòka mànga làko àha wo mi hihupu ma pèti ma goronàka. Gènàngòka de i hikaika, àha yò gògère òo tiài o dunia ma goronàka.

LXXXVIIIa. Een vertelling, (van iemand) geheeten
„Klapperdop“.

Een vrouw dronk water uit een uitgeholde klapper, daarna werd ze zwanger (misschien „daardoor“ werd ze zwanger). Toen baarde ze een kind, geheeten Klapperdop. Toen hij groot was, beval hij zijn moeder — de Koning van het Oosten zijn kinderen waren zeven dochters — om te gaan praten, 't eerst met de oudste. Zij nam een kapmes mee met scharen (zeker uit armoede). Toen zeide de oudste dochter van den Koning van het Oosten: wel moeder, wat is je moeite, wat is je verdriet, (dat) je niet gewoon was bij ons te komen, (en) nu bij ons komt. Wel, ik heb geen moeite, ik heb geen verdriet, maar Klapperdop heeft me gezonden om je

pinang te vragen. Wel, wat heb ik met Klapperdop te maken? De bobentowonden op zijn achterste zijn zoo groot als een sagobroodje elk, dus wil ik hem niet. Toen keerde zij terug; aangekomen, vroeg Klapperdop: hoe is het moeder? Wel vader, ze willen je maar niet. Toen zeide Klapperdop: de op een na oudste ook. Toen vertrok zij weer, en toen zij haar vond, vroeg zij: wel moeder, wat is je moeite, (dat) je niet gewoon was tot ons te komen (en) nu tot ons komt? Wel, ik heb niets geen moeite; Klapperdop heeft me bevolen om je pinang te vragen. Wel, wat heb ik met Klapperdop te maken, de bobentowonden op zijn achterste zijn elk zoo groot als een sagobroodje, dus wil ik hem niet. Toen keerde zij maar terug; aangekomen, vroeg Klapperdop: wel moeder, hoe is het? Wel vader, ze willen ons niet. Dan de volgende weer. Toen ging zij weer heen, en als ze haar zagen, vroegen zij haar: ('t meervoud is hier denkelijk een vergissing) wel, moeder, wat is je moeite, wat is je verdriet, dat je niet gewoon was tot ons te komen (en) nu tot ons komt? Wel, ik heb geen moeite, ik heb geen verdriet, maar Klapperdop heeft me bevolen om je pinang te vragen. Wel, wat heb ik met Klapperdop te maken, zijn bobentowonden op zijn achterste zijn elk zoo groot als een sagobroodje, dus wil ik hem niet. Toen keerde zij maar terug; aangekomen vroeg Klapperdop: ben je daar moeder, hoe staat het er mee? Wel, vader, ze willen ons niet. Tot alle zes van de oudste af, maar ze wilden allemaal niet. Alleen de jongste was nog overig. Moeder, ga met haar spreken. En als zij (de jongste) haar zag, vroeg zij haar: wel moeder, wat is je moeite, wat is je verdriet (dat) je niet gewoon was tot ons te komen (en) nu tot ons komt. Wel, ik heb geen moeite, ik heb geen verdriet, maar Klapperdop zendt me om je pinang te vragen. Wel moeder, hier zijn afgehapte stukjes (een groot bewijs van genegenheid) breng (die) aan Klapperdop. Toen bespotten haar haar oudere zusters, (zeggende) hé, (iemand) als Klapperdop zou ik mijn pinang geven! Toen keerde zij terug; aangekomen, vroeg hij: wel moeder, hebt gij pinang? Wel, hier (is het)! Toen sloop hij elken nacht (naar haar toe). Toen duurde het niet lang meer (of) hij ging naar het huis der vrouw. (Bij de Tobeloreezen gaat de vrouw naar het huis van den man, en niet omgekeerd). Niet lang daarna gingen ze langsaps klimmen. Toen ging het volk vooruit naar den aanplant, zij tweeën kwamen achteraan, Klapperdop en de Princes. Toen hoorde het volk hen van de zee landwaarts gaan, dus de honden blaften. Toen liep Klapperdop met groote

stappen (hij had dus de bewuste wonden niet meer) en de Princes liep met groote stappen, dus de hanen kraaiden. (Honden en hanen waren verwonderd over wat ze zagen). Toen zeide het volk: wel, wiens mooie (voor)teekens zijn dat? (Vermoedelijk is bedoeld het hanengekraai bij iemands nadering). Toen kwamen zij landwaarts aan. Toen het volk hen zag (zeiden zij): wel (vuil woord) Klapperdop en de Princes maar! Toen zag het volk hen pas, en haar oudere zusters zagen hen pas, Klapperdop zijn halve lichaam was zon, en zijn halve lichaam was maan. (Kan ook zijn: het halve lichaam goud, het halve lichaam zilver.) Hij, Klapperdop zijn mom was een geit. (Ik vermoed haast, dat hier een tweede verhaal onder dit doorgloeit, want van dat geitenmom is tot heden niets gehoord). Toen ze klaar waren met langsaps klimmen, keerden zij allen terug. Aan hun huis gekomen, zeiden haar oudere zusters tot haar: wel Princes, gaan we baden? (Zij zeide:) Vooruit, gaan we. Toen gingen zij naar de rivier, aangekomen baadden zij, en na afloop duwden ze haar in de rivier, dus slikte een krokodil haar in. Toen keerden haar oudere zusters terug; aangekomen vroeg Klapperdop: en Princes? Wel, een krokodil heeft Princes opgegeten. Toen vertrok hij, zijn geitenmom volgde hij (hij gedroeg zich als geit). Toen hij daar aankwam, dook die geit. Daar beneden aangekomen, vroeg hij, ('t voornaamwoord is onzijdig) vriend, heb je mijn speelding niet gezien? Toen zeide de krokodil: daar is het. Toen zeide de geit: vriend, geef mij mijn speelgoed terug! Toen keerden zij met hun beiden terug. En als ze aan hun huis gekomen waren, en toen haar oudere zusters haar zagen, zeiden ze: Verbazend, en ze is niet dood! Toen den volgende morgen haalden ze haar weer over, (zeggende:) Princes, laten we gaan waaierpalmladeren plukken. (Zij zeide): gaan we. Toen gingen ze naar het bosch landwaarts; landwaarts in het bosch gekomen, vonden zij het hol van een slang. Toen bedrogen ze haar, zij zeiden tot haar: ga daar gindsch beneden nog wat landwaarts. Toen duwden ze haar naar beneden, in het gat. Toen slikte de slang haar in. Toen keerden haar oudere zusters terug; aan hun huis gekomen zijnde, vroeg Klapperdop: en je jongste zuster? Straks plukten we waaierpalmladeren, en (daar was) een slangen-gat, wij zeiden: ga daar niet heen, en toen was ze eigenzinnig, dus is ze (er in) gevallen. Toen vertrok hij, hij deed zijn geitenmom aan. Toen daar gekomen, vond hij daar dat gat. Toen beval hij zijn „patoa“ (een onbekend woord, zooiets als: zijn tweede ik) naar beneden te gaan. Beneden gekomen, vond het daar een slang.

Toen vroeg het: vriend, heb je niet een speelgoed van me gezien? Wel, daar is het. Geef het hier, vriend! Toen hij haar teruggebracht had, Princes, toen zagen haar haar oudere zusters (en zeiden) verbazend, en Princes is niet dood! Toen zeide Klapperdop: nu ga ik uit zeilen, dus dit eene kippenei en dit stukje pinang, dat ik gemaakt heb, mag je niet van je laten, doe het in de punt van je sarong. Toen vertrok hij om te varen, hij stelde een jaar, en daarna (zou) hij terugkomen. Toen hij vertrokken was, haalden ze haar over, (zeggende) Princes we (gaan) spelen! (Zij zeide) vooruit. Toen vertrokken zij, zij daalden af naar het strand. Aan het strand gekomen, trokken ze een heele lange liaan af, en hingen die aan den top van een boom. Toen zeiden ze tot haar: duw ons, wij eerst (ze schommelden dus). Toen zij al haar oudere zusters geschommeld had, zeiden ze tot haar: (dat) zij nog moest (schommelen). Toen zeide zij: vooruit, ik nog. Toen klom ze naar boven, en zij duwden haar, dus zagen ze haar niet meer over de zee (zoo hoog vloog ze) en ze sneden het af aan den landkant. (De schommel was dus aan den kant der zee). Beneden in zee verzonk ze. Toen zeiden haar oudere zusters: ze is dood. Toen zij naar beneden in zee gevallen was, sproot de pinang uit, de kip kwam uit het ei, de pinang droeg vruchten, de haan werd groot totdat hij kraaide; Princes kroop in de bladvolk. De haan ging op het dorp boven op den top (van den berg) zitten. Toen keerde Klapperdop terug, zijn jaar was vervuld. Toen kwam hij aan zee landwaarts, hem volgden zes prauwen, en hij was op de zevende prauw. Toen voeren ze achter elkaar, hij was de achterste. Toen waren zes prauwen voorbijgegaan (en) de haan kraaide nog niet; dus hij kwam het laatste, en als hij er was, kraaide de haan aldus: »totorijoooooooo. Princes is hieroooo. Toen zeide hij (Klapperdop) waar schreeuwt een haan zoo mooi? Toen kraaide hij weer aldus! Toen zeide hij: daargindsch is niemand anders dan Princes. Toen haalde hij haar af, dus deed hij haar in een kist. Toen roeide hij gindsch (naar huis) heen, en als ze hem zagen, die oudere zusters, nu, eenigen haalden hun pruindoos, zeggende (dat) zij hem wilden laten pruimen, eenigen schonken klapperolie in, zeggende (dat) zij hem wilden wrijven. Toen sprak hij, zeggende: kom bij elkaar, opdat ik geef wat ik (voor jullui) bewaard heb. Toen nam hij een naald in de hand, en als zij kwamen, stak hij die eene die naald in de oogen (zoodat) zij blind waren, vooruit, en zij kwamen, hij stak ze met een naald in de oogen, (zoodat) ze blind werden, totdat alle zes hun oogen

verblind waren, en toen pas deed hij haar (Princes) uit de kist. Toen en voortaan woonden zij rustig (volkomen) in de wereld.

LXXXIX. DODINGA.

Ngàdje-ngàdje moi, o ngofeka moi ami ròmàngă o ngo Kinaboro.

O ngofeka mo ma têngo ami ngòfaka o nauru ja hinòto, de ma bobèrèki mo ma têngo, ami ròmàngă o ngo Kinaboro. O wànge moiuku, de mo mi tème h'òiki ho ma hònga. Ja ika ma àkèròka ma kètòko ma goaika ma hàkara de ami hahàkara, de m'ato, ei, moi ngokadòka o gòloko. De ma ngo Kinaboro ma ino, de ami lalàkète o wàdja, de ma làkète ma ngofeka mo ma têngo gèna ami gorònaino, ho i tobiki hinòtoi. Gènàngòka ma ngo Kinaboro muna mo lio, de ma luiti ami huhu, ho m'ao gènànga, ma wunúhu o tiba dèngo moiuku. Ma òko, ma ngòfaka ja hinòto gèna jo leha: èje gènàngă òkia? De ma ngo Kinaboro m'ato: o ràì ma bèrèki. Gènàngòka jo lehali: ho o ngo mème? De ma ngo Kinaboro m'ato: dina o ràìòka ma hiditokòhi. Gènàngòka ma hàkài gènàngă ma wunuku, de i tufara de i tème: ngoni jajo ngori nè, ngoni djudju ngori nè! Gènàngòka higadono i lòdhaka. Ko i m'iwa, ma ngòfaka gèna òna jo tème: nènàngă nànga ajo mo mi tòmakà. Gènàngòka mo hidiài, ho j'òyomo, de ma hidòkuika, to ònàngă i là umo. Gènàngòka ma kàho i lò kogòra de i ma kòrutu. Mo tème: danòngo, òkia ni ja umo? Eh, òkiaua! O ràì ma bèrèki ufa ni ja umo. Ma moiukuoli ma tème: ni jo gogògère de ma dòdòto. M'òikòka, ma àkèrè i lò hauku, bòto de i wi hituàgi, ho ài kài i fàkàka. Gènàngòka òna lò hinòto gèna i ma oaròka, i ma dòkoika o gòta moi, i rukuika o àkèrè ma lòkui. Gènàngòka ma hiba moi i tème, de òna j'ato: hiba! na ino na tètòròhi o gòta moi nènàngă, la no ma hikòde, la i pòòko de àha na mała. Ma ngo Kinaboro ma ino de m'oriki ami ngòfaka gèna, de ma alème, ho i wàngòka. De m'ato: eh, danongò, nia wàngè nènàngă. De òna j'ato: èle, nàko no tòku gèngino, de no ma hikòde-kòde. De mo tòku de mo ma hikòde-kòde, i mi hitobiki, de i mi òtaka, ho i mi kabòtòka. Gènàngòka òna ja tyobo, là ika ma bobèrèki mo ma têngo i mi màkeika, ami dilàgo mo dàtomo, ami gugunu mo hidàtomo. I mi àhoko: èle èle ei! Ngohi àhi danòngo koiwa: ka i mi higègòto, de m'ato: h'òiki àhi tauika! Ja ika ami tauòka, ami lukama ko hà ngoe. I mi tème: èle ani lukama mi ma doa. Eh danòngo wàhi

ni ja doa-doa, i òdmukuàhi! Gènàngòka m'òiki, o tiba mo tobiki! Jo ihène mo poòko, òna i ła doa, i ma hiadono daku ma dèkariłe, muna mo boa. De dākuku mǎnga uru ma wale i tifa, ma tòlo ma lukama ma goaino, bure! De òna daku: tjing-tjing! Ei tju-kiajo ma hiba! De wo ma tēngo wo iète de m'ato: eh, ngini gènàngǎ, àhi aewani t'ahokòhi! De m'ahoko m'ato: goguhulo! no ma taitino, ani lukama i ła doàka. I ła ino de i ła pàdi-pàdi ma lukama, ho òna i ła hidoduruba, ho i woeokaua ma lukama. Ma utu, t'ònàngoli i 2'ahoko. Hita-hita, rubene, rubane! I ła ino, de to muna ami aewani i ła gòli ho i hònnèngòka, de muna i mi gòli ho mo hònnèngòka. Ami ròkata wo boaino, de w'ato: ngini nènàngǎ ni jo hònnènge! De wo ma tēngo w'ato: ei ète, ani gani to lega. Wo ma tēngo w'òiki o kane-kane wo lingiri, de o dowòngi w'òkutu. Gènàngòka gèna wo tani-tani gèna, w'ato: ète, no ma matàgaiłe la to hiduku-duku, ani lako na rufutòka. De wa ino gèna ma kane-kane wo lingi-lingiri, de o dowòngi w'òku-òkutu, wo hipòka ài làkòko, ho i ràbutòka de i ma oaròka!

LXXXIXa. Een vertelling van een vrouw, wier naam was: Kinaboro.

Er was een vrouw, haar zonen waren twee, en er was een oude vrouw, haar naam was Kinaboro. Eens op een dag zeide zij (de oude vrouw) tot haar: laten we gaan visch zoeken in de rivier. In de rivier gekomen, stak zij onder de sagoboomen, en zij stak en zeide: wel, daar is een paling in. En vrouw Kinaboro kwam met haar strik van staal, en zij strikte die vrouw om haar middel, dus is dat in tweeën gebroken. Toen keerde vrouw Kinaboro terug, en zij had haar borsten afgesneden, dus die nam ze mee; ze deed die in een geleding van een bamboe. Aan zee gekomen, vroegen die twee kinderen: grootje, wat is dat? En die Kinaboro zeide: oude „rai“ (een soort championachtige groente, die dus iets op vleesch gelijkt). Toen vroegen ze weer: en onze moeder? En Kinaboro zeide: landwaarts bij de „rai“ ligt ze nog flauw. Toen maakte ze die bamboe aan de kook, en het kookte en sprak: ik hier ben jullui moeder, ik hier ben jullui borst. (Deze woorden zijn Ternataansch). Dat ging zoo totdat het gaar was. Zij (hun moeder) was er maar niet, (dus) de kinderen zeiden: nu heeft ze onze moeder vermoord. Toen maakte ze (Kinaboro) gereed, dus aten ze,

en ze verdeelde het (maar) het hunne wierpen ze (de kinderen) weg. Toen begonnen de honden te keer te gaan en te vechten. Zij zeide: kleinkinderen, wat gooi jullui weg? Wel, niets. Je moet de oude rai niet weggooien! Het gebeurde weer dat ze zeide: Blijf jullui hier met je jongere (broertje). (Dat broertje was 't eigen kind van Kinaboro). Toen ze gegaan was, maakten ze het water heet, en daarna begoten ze hem (daarmee) dus ontvelde hij. Toen liepen zij tweeën weg, zij liepen over een boom, die over de rivier hing. Toen schreeuwde een hiba (een klein groen soort papagaai) en zij zeiden: hiba, kom hier, en pik dezen boom nog, en vervolgens moet je hem zwiepen, totdat hij kraakt, en dan pas moet je ophouden. Die Kinaboro kwam, en ze zag haar kind, en (123) zij belikte het, dus leefde het weer. En zij zeide: wel kleinkinderen, dit is jullui (sterf) dag. En zij zeiden: grootje, als je daar gindsch over loopt, moet je zwiepen. En zij liep er over en ze zwiepte, het brak (onder) haar, ze viel, dus is ze verpletterd. Toen vertrokken zijlieden, zij kwamen en vonden een oude vrouw, die haar kaladi plantte, ze plantte ze met haar stuitbeen. Zij riepen haar: grootje, grootje! Wel, ik heb geen kleinkinderen! Maar ze maakten het haar lastig, en zij zeide: gaan we naar mijn huis. Aan haar huis gekomen, had zij heel veel langsap-vruchten. Zij zeiden tot haar: grootje, zullen we je langsaps klimmen? Wel kleinkinderen, je moet ze nog niet klimmen, ze zijn nog niet rijp. Toen ging zij om bamboe af te hakken. Ze hoorden haar (de bamboe) kraken, toen klommen zij er in, en toen zij boven in den top waren, kwam zij (terug). En hun uitkauwsel viel naar beneden. Zij schudde de stam van de langsaps, (roepende) bure! En zij daarboven (zeiden) tjing-tjing (ze bootsten de roep van den hiba na). Hé, smerige hiba's! En de eene lachte! En zij zeide: wel jullui, ik zal mijn beesten nog roepen. En ze riep, zeggende: "gogoehoelo" (een onbekend woord, dus een tooverbeest zeker) kom gauw hier, ze klimmen je langsaps. Ze kwamen, en ze stieten tegen de langsaps, dus vielen zij er ook uit, dus waren er niet veel langsaps meer. Maar een weinig tijds (nog en zij zeiden) wij roepen ook onze (dieren) Hite-hite! rubene! rubane! (weder onbekende woorden, dus tooverdieren, men zou haast zeggen dat deze dieren hun den dienst doen van beschermende godinnen). Zij kwamen, en zij beten haar beesten zoodat zij dood gingen, en zij beten haar ook, zoodat zij ook is gestorven. Haar man kwam en riep: jullui zult nu sterven. En de eene zeide: wel grootvader, ik zal naar je luizen kijken.

De eene (andere) ging groote roode mieren zoeken, en hij schepte zand op. Toen zeide degeen die luizen zocht: grootvader, buig je hoofd, (en) opdat ik ze kan knippen, doe je oogen dicht. En hij die de roode mieren gezocht had en het zand geschept had, kwam, (en) hij sloeg hem daarmee in zijn oogen, zoodat ze verblind waren, en zij liepen weg.

XC. DODINGA.

Ngàdje-ngàdje moi. Bada ma honònga.

Ngò Fakiri-mihikini, ma kòäna o ngawa-ngawa ài tau ma dàtè-kòka mo gògèrè, de bòto i mi tilibu, mo buhukuku ma Bada ma honònga. Mi pàliàra hiadono wo ngale-ngale. Bòto de ma kòäna ngawa-ngawa ngoi òra o dòdoto, ngoi ajo m'òiki mo mi tèmo, de mo mòdèkè, de wo tàhe wa ino. De i wi hòhèdu: ani gòuru ma ka ma honòngàka. Ma ngòrumino wo huloko: Mème, àhi bilaono no diài. Mo diàidòka, de wo ma djobo, o wàngè ma hiwaròka. Wa òko de i wi hidääèrè: Eh o Bada ma honònga, danengino, eh, Bada ma honònga no tuluihàhi. Wa iha de wi leha: Bada ma honònga, no huha òkia, no hukaràngä òkia? Eh, to huha òkiaua, to hukaràngä òkiaua, abeika no hi ngoriki dika! Eh, gènàngòka de na huha eh? Abeika na ino, la ho wòhama dòkaika. De ja ika, w'oriki to una ài bada ma honònga, o medja ma lèduòka i ma tèruile. Wa tèmo, ani làko na rufutòka, de wa fèlèngaiè, i ma kàhumòka. Bòto de wi hihupuino, ài honònga o guràtyi, ài honònga o fòlòri, de ka i wi hirame-rame o futu tumidi de o wàngè tumidi, de àha i pàha. De i wi ngòtaka ài bërèraika, i wi hibarène o ngòtiruku moi, ma ròmàngä o Kagungana i idjo-idjo de o futu tumidi de o wàngè tumidi, de àha i ma hiadono ài bërèraika. I ma hiadonika, de i wi hirame-rame o wàngè hàngè. Bòto de ma kòäna wa huloko jo lega ja òko, o ngòtiri òkia gènàngä dàì ma kàbaharàngä ma hàngihara gènàngä. Ja òko j'ato o ngòtiri òkia? Eh, o ngòtiri òkiaua, o Bada ma honònga mi wi ngòtaka. I tàiti o ngòtiri nènàngä ni ja liara, la ha higòrikòka. De ja òko jo bàilèle ma tumidi, de àha jo farène ma ulinino, de jo utiha o tauòka, de j'òkèrè o futu tumidi de o wàngè tumidi, de i pàha jo kawingi, una wo kòäna, ài toroa wo dàdi o bërèra ma dimono.

XC*a*. Vertelling van den Halve.

De vrouw Fakiri mihikini woonde naast het huis van den koning van het uitspanseel, en toen ze zwaanger geworden was, baarde zij den Halve. Zij verzorgde hem, totdat hij een jongeling was. Toen sprak zijn moeder met de koning van het uitspanseel zijn jongste dochter, en zij stemde toe (om hem ter vrouw te zijn), en hij sloop heen en weer. (Hij ging af en toe stilletjes naar haar toe). En men bespotten hem (zeggende): je schaamdeelen zijn ook maar half. Den volgenden morgen gelastte hij: Moeder, maak mijn teerkost gereed. Zij maakte het gereed, en hij vertrok naar het Oosten toe. Hij ging zeewaarts en zij merkten op tegen hem (als berisping) wel, daar komt de Halve aan, wel „Halve“, kom een beetje naar den landkant. Hij kwam landwaarts, en zij vroegen hem: Halve, wat heb je voor moeite, en wat heb je voor verdriet? Wel, ik heb geen moeite, ik heb geen verdriet, komaan, kijk me maar! Ha, dat is je moeite, hé! Komaan, kom hier, opdat we gindsch binnengaan ('t schijnt in een huis), en zij gingen, en hij zag zijn halve lichaam, het lag op de tafel. Hij zeide: doe je oogen dicht, en (toen) hij ze opendeed, was het (lichaam) in zijn geheel. Daarna bracht hij hem naar buiten, zijn halve (lichaam) was van goud, zijn halve (lichaam) was van edelsteen, en zij maakten een feest voor hem, zeven nachten en zeven dagen lang, en toen was het pas uit. En zij brachten hem naar zijn land, zij deden hem in een groene staatsieprauw gaan, (de prauwsoort hier genoemd is de grootst hier bekende soort), en na zeven nachten en zeven dagen kwamen ze pas aan zijn dorp. Aangekomen maakten zij drie dagen feest voor hem (zijn scheepsvolk op de prauw, zonder aan land te gaan, om de aandacht te trekken). Daarna zond de koning naar zee om te kijken, welk vaartuig dat toch was met zoo'n macht van goederen, zij kwamen zeewaarts, zeggende: wat is dat voor een vaartuig? Wel, dat is niets geen bijzonder vaartuig, wij brengen den Halve. (De koning zeide): sleep heel gauw deze prauw in zee, opdat we het gaan bezien. En zij kwamen zeewaarts, ze voeren eerst zeven maal om het vaartuig heen (een eerbewijs voor vorstelijke personen) en toen pas klommen ze van achteren op dat vaartuig (van den Halve). En zij gingen aan land, naar het huis (van den koning), zij dronken zeven nachten en zeven dagen, en na afloop daarvan trouwden ze, hij (de Halve) werd koning, zijn schoonvader werd dorpsoudste.

XCI. DODINGA.

Ngàdje-ngàdje moi i hira mo ma têngo.

Mo ma tabule, ma òko o tääga o goruo moi i hidotoahuku, de ma tòmà, ho ma iha de ma haròngika. I òhakòka de ma tèruika o dadamika de mo hibèhèhòngo, nàko o Bia-Molòku wo momiki, la wo ari de ma bikini ni dobiki, la ka wo arioli, ni dobiki ma goròna. Ma ma gòhi, ngaro wo ari, ma ufa ni ngàiki ngaro ma àkème wa màtaka. De m'òikòka de ma Bia-Molòku wo momiki de wo ari, de mi ngàiki ma bikini. Gènàngòka ka wo ariòhi, de ma gorònali mi ngàiki, wa màtaka de ka wo ariòhi, de ma pea-ali mi dobiki. Wa màtaka de ka wo ariòhi de ma gòhi mi ngàiki. Gè-nàngòka wa màtaka, ngoi ajo mo boaino, mo leha: Biakara oh! àhi goruo ma gòhi? Ajo! o Bia-Moluku wo ma òlomòka! Kàngano t'ato ngaro wa màta-màtaka ma bikini de ma goròna de ma haeke, ma gòhi ufa, nànga bole gèna ma ka ho ma ngari-ngari. O goaha to legàhi; ma òko, àha o kàho i towòngi, mo ma liòdka. Ma iha de mi òhiki ma Bia-Molòku, mi òhiki de mi huhu, de mi hidu, ho i wi kiòkòka. De ma tyobo de mo hibèhèhòngo, nàko wo momiki la wo ari de ni tàì. Gènàngòka de wo momiki de i la tyobo, i la òko o dowòngiòko i l'òiki, de i la òko i la lingiri ami rio, i l'oriki de i mi niki de ma ika o dòto moi, de ami huhu ma teuku de o gogòli ma honònga. I bòto de mi hiòkère, de mi hiòkèròka de i la tyobo hiadono ài totaleo i tutuku; i tutuku na nauru i bòto, de ka w'ao. I la tyobo i la ika de ma hàkaru moi daku o ngawa-ngawaiìe i tubukiìe. De ma honòngàka de ami huhu ma teuku de ma gogòli ma honònga. I bòto de ka mo ari, de ma luri moi i tèmo: Arufe, Arufe, buka lamo-lamoiìe! I bòto de ma hàkaru ma ngòrana i hèlènga ha màtaka. I bòto de mo ma ngòhamòka ma ika de i la tyoboli, de la ikali de i hàfìni de la towòngi, ma djiko moiòka i la ika, de o pihàngä o utu moi ma gòmuku. I bòto de i la tòlànga. I bòto de ma gòha i pàha de mo ma niàta, m'ato, nàko i gou-goungu, nàko to pòrète de to himàngä o kòàna de o djini de o widadari ma ngòhaka, gènàngä àhi làko to ruhutòka de to fèlèngaiìe, de o uku i tòka-tòkara nèngòka. Gènàngòka de mi haròngo ma bole, mi haròngòka de i la tyoboli de i la ika ma ngàiri moi de ma gorònaiìe de i ma òkoiìe o hàkaru o ngawa-ngawaiìe i tutukiìe, de l'ato i lo doa, de ma totaleo i horène i bòto, de o ngute moi i lo doa o ngawa-ngawàka, de i la uku, i bòto de i lo doa, i la iìe de ma tau

moi, ma njawa koiwa. I bôto de ka i ma gogôgôre gênàngòka. Ma ngòru-ngòrumino de w'ôiki wo hitotubèle, de nako i ma lòko de ài tua wo hinoa, de ma moioli de wi kiòko, de wo ma idu o ngèkomòkà, de ài totaleo ài fisa ma bikini ka wo hilikoika. De ma kietjili wa ino de wo hitagaliòka ài totaleo, ho nènàngă àhi totaleo òkiaikàka? I bôto de ma totaleo wo umoika, de i hòrène, i bôto de ma ngute ma hiarà, de wo doa wa ilé, de mi màke de mato ma fidili i bôto de wo ma hitogòraka, ho ma ngòranàka wo hitèruilè. I bôto de to ami ngiràngoli wa ino, wo umoiè de i hòrène, de ko i l'adonileua dàkuiè, ho ka ma hiarua ma ngute. Ma nguihi ài bukuòka i là ilèòka. Gênàngòka de hiadono ài tòmàròka i là ilé, de wo tèmo w'ato: mo hi hiarua ah'irànga i hi lutu. I bôto de i lutuòka. I bôto de i hohòruuku, de mo nànrè m'ato: nàko o ngoru-ngorumino de no utiuku, dau o ngute ma dèkaròka, de no lega-lega, nàko no oriki o gàbi ma bôro i hàhuru de na lèino, de na lèino de o hudeuku no noa de no hitèbènoika. O idu gorònaika de i lo tutuhu de i lo lèlètòngô, de o arababu de o hulèpe de o bàngèheli. Gênàngòka ma wàngè i hiwara wo hupuino de wo tèmo: eh Biakara, o igono no kòri, la ni hihòka ani ròkata; bôto de wi hipòtòka, ho bôte ani ròkata ti umo, ani hininga i huha? nàko ani hininga i huha de ma hutuani o gitaàmoko, de i tuhu de o lèlètòngô gênàngă uha no tèmoika «àì hèdeke», ho ti hidodà, ài làko ma iòko de ho rikama hònàngă. I daduika i kinitara, de o lèlètòngô, de i lo totuhu, de i kinitara i tiàì de ma bèrèra i dàdi gênàngòka. O Bia-Molòku wo ilàka de ma kòàna Ngawa-ngawa ngoi òra o dòdoto. I bôto i l'òyomo de i l'òkèrè o hutu tumidi, de o wàngè tumidi. I boto am'idja i lo gàhoko o wàngè hangeino i bôto de wo doa, dàkuiè wo ilé, de ma kutyi w'àiiki, de i puraraha, i adono i lo kogòraino i lo kòbu o ngofekà de o nauru. I bôto de wo lioika. O wàngè hange de ngoi firàngă i mi gàhoko molòka de ma kòàna Ngawa-ngawa ài ngòhaka. I bôto de i lo kawingi, bôto de i mi ao mànga tauika, de i l'ato i hidoaka ami idja, de o Bia-Molòku w'òluku: ka i mi hinòtòka, ho ko to mi hukunu? De i là iha i lo rame o hutu siwo de wàngè siwo, i bôto de o Bia-Molòku wo kòàna, ài tòroa o bèrèra ma dimòno, òna ma ngòfaka i lo dàdi bòki.

XCIIa. Vertelling van de vrouw, die vooruitging.

Zij ging schelpdieren zoeken op het droge strand; aan zee gekomen, was in een achtergebleven plas een schol op het droge geraakt, en zij doodde die, dus ging ze landwaarts om hem te bakken. (Toen) hij gaar was, legde ze hem neer op de rookplaats, en zij bestelde: indien Bia-Moloku wakker wordt, en hij huilt, breek hem dan de staart (er) af, en als hij weder huilt, breek hem het midden er af. Maar de kuit, ofschoon hij huilt, mag je hem niet geven, al eet hij ook al het vleesch op (dat is niets). En zij was vertrokken, en Bia-Moloku werd wakker en hij hilde, en zij brak hem de staart (van die visch) af. Toen hilde hij nog, en zij brak hem ook nog de kop er af. (Toen) hij die opgegeten had, hilde hij nog, en zij gaf hem de kuit. Toen hij die op had, kwam zijn moeder, en als ze er aankwam, vroeg ze: Biakara (de naam van 't meisje), hé, (hoe staat het met) mijn schol-kuit? Moeder, Bia-Moloku heeft het opgegeten. Straks zeide ik: al eet hij ook de staart en het middenste en den kop, maar den kuit niet. Wij moeten onze pisang nu zelfs zonder eenige toespijs eten, ik ga nog eens kijken naar den stand van het water (of zij wellicht andere toespijs kon vinden maar met het geheime doel om te weten of zij al langs het strand kon loopen). Zij kwam aan zee, maar er kon pas een hond langs het strand loopen ('t was dus nog bijna hoog water). Zij keerde naar huis terug. Landwaarts gekomen baadde zij Bia-Moloku (als) ze hem gebaad had, legde ze hem aan de borst, en ze legde hem te slapen, dus sliep hij, en ze vertrok. En ze bestelde: als hij wakker wordt en hij huilt, moet gij hem dragen (op den rug). Toen werd hij wakker en zij vertrokken, zij gingen zeewaarts naar het strand. En aan zee gekomen, zochten ze haar voetsporen, ze zagen ze en ze volgden haar. En zij kwam aan een kaap, en ze drukte haar melk uit in een halve schelp. (Bedoeld is een groote schelpsoort, natuurlijk zouden wij het een heele schelp noemen, maar de inlander rekent de dubbele schelp als één). Daarna gaf zij (de zuster) hem te drinken, en als ze hem te drinken gegeven had, vertrokken zij (weer) totdat zijn kip uit het ei kwam (dat ei schijnt dus, in broedwarmte meegenomen te zijn), hij kwam er uit, en het was een haan, en hij nam hem mee. Zij vertrokken, en voortgaande, viel er een steen uit het uitspansel naar beneden. En aan den anderen kant (van dien steen) had zij (de moeder) haar melk uitgedrukt in een halve schelp. (Die steen versperde dus

plotseling den weg, zoodat ze die melk niet bereiken konden). Daarna weende zij (de zuster) en de loeri zeide : aroefe, aroefe, ga heel wijd open ! Daarna opende zich de deur van den steen heelemaal. Daarna gingen zij er in, en aankomende (aan den anderen kant) vertrokken ze weer, en gaande hadden ze honger. En zij liepen langs het strand, zij gingen een bocht voort, en (daar was) een tros kleine pisangvruchten rijp, en die hakten ze om ; toen ze door den onderstam heen gehakt had (en dus de boom gevallen was) wenschte zij zich, zeggende : indien het werkelijk is, indien ik achterwaarts gaande en voorwaarts gaande, een kind ben van koningen en Djins en nimfen, dan (zal) ik mijn oogen sluiten, en als ik ze open doe (zal) er een vuur opvlammen hier. Toen roosterde zij die pisang ; toen zij ze geroosterd had, vertrokken ze weer, en ze kwamen aan een rivier, en in het midden stond een steen opgericht die aan het uitspansel stootte, en kijk, zij klommen op, en toen de haan gekraaid had, was er een ladder die tot het uitspansel opklom en die daalde neer ; daarna klommen zij op, en boven gekomen was er een huis zonder menschen er in. Vervolgens bleven ze daar maar. Des morgens ging hij om zijn haan te laten vechten (Bia-Moloku, hij is dus al groot) en indien hij (de haan) poepte, wond hij dat in zijn hoofddoek. En eens weer sliep hij, en hij lag langs den weg, en hij had zijn haan met diens staart aan zijn schaamgordel gebonden. En een prins (Kaitjil is het oude Ternataansch voor Vorst) kwam, en hij verwisselde zijn haan (en sprak toen) dus, waar zal mijn haan nu heengaan ? Daarna wierp hij den haan weg (zooals om die te laten vechten), en die kraaide, en daarna liet zij (de zuster) de trap afzakken, en hij klom er op. Boven gekomen zag zij hem, en, kijk, zij liet de trap los (van schrik natuurlijk, dat het haar broer niet was). Daarna trok hij zich naar boven, dus kwam hij in de deuropening te zitten. Daarna kwam haar broer, ook hij gooide (zijn haan) naar boven en die kraaide, maar (het geluid) reikte niet tot boven aan toe, dus liet zij de trap niet af. Het water stroomde en reikte hem tot aan de knieën (de steen lag midden in de rivier), toen kwam het tot aan zijn hals, en hij sprak, zeggende : gij laat mij (de trap) niet af, mijn zuster, ik zink, daarna is hij gezonken. Daarna, toen het nacht was, droomde zij, zeggende : indien het morgen is, en gij naar beneden daalt, beneden aan het onder eind van de trap, kijk dan rond, indien gij ziet dat er een jasmijnknop drijft, neem die naar je toe, en als ge die genomen hebt, doe hem dan op een

bord en sluit het weg. (Men moet nu gelooven dat zij alles wat haar in den droom bevolen is, al gedaan heeft). In het midden van den nacht onweerde het en het lichte, en er was (het geluid van) de viool en de fluit en de harp. Toen de zon scheen (toen het dag was) kwam hij er uit (de verzonken broeder) en zeide: Wel Biakara, rasp klapper, en zet dat (op een blad) klaar voor uw man, en als hij de rest weggooit, dan gooi ik je man weg. Zijt ge bedroefd? indien ge bedroefd zijt, dan straks, tegen den morgen, als het onweert en weerlicht, schreeuw dan niet van angst. (Zijn zuster zeide): wat gaat hij mij aan, de etterbrokken in zijn oogen zijn zoo groot als haardstenen! ('t Was dus geen smakelijke man!) Toen het den volgenden dag licht werd, was daar een dorp geworden. Bia-Moloku huwde met de jongste dochter van den koning van het uitspansel. Daarna aten en dronken ze zeven nachten en zeven dagen. Daarna vroegen ze binnen drie dagen haar bruidschat. Daarna kromp hij naar boven, en hij sloot (de deur) open, en het (de hemelsche schatten) viel naar beneden, zoodat ze er om vchten bij het oprapen, vrouwen en mannen. Daarna keerde hij terug. Na drie dagen vroegen ze zijn zuster ten huwelijk voor de zoon van den koning van het uitspansel. Daarna trouwden ze (en) daarna brachten ze haar naar hun huis. En zij zeiden: ze wilden haar bruidschat geven, en Bia-Moloku wilde niet, zeggende: wij zijn maar met zijn tweeën, dus zou ik haar verkoopen? (Door het ontvangen der bruidschat verliest de familie alle recht op de vrouw). En landwaarts gekomen, vierden ze feest, zeven nachten en zeven dagen, en daarna werd Bia-Moloku koning, zijn schoonvader werd dorpsoudste, de kinderen werden prinsessen.

XCII. Ngàdje ngàdje moi ma kòäna o wàngé ma
 njònjie ài ngòhaka.

Ma kòäna o wàngé ma njònjie ài ngòhaka o nauru wo ma têngo, ài àma wi tèmò: eh ngòhaka uha no ule-ule gèràngika, dònè i ni òtaka. Ma ngòhaka una wo hìgihènuu, de wi òtakuku, nènàngá o duniauku. De gèràngòka wo tàgi-tàgi kainòngo, de wa màkeika o njawa o tau moi, de wo ma gàhoko o inomo ma ko i w'ikeua. De o pine i ma dutuku, de wo ma òkutu ma àfa, de wo ma hàkài, de wo ma òyomo. De wa òhonokaua, de wo ma djoboli, wo ma bilaono ma pine ma àfa utu wa hauoino. Gèràngòka w'òiki

dika o hutu de o wànge, de wa màke o tau moi, ma dutu o bobèrèki mo ma têngo, ami humu hinòto mo goa-goana, moi ma dadamunu koiwa, moi de ma dadamunòka. Wa ika, de wo àhoko: èye! Eh ngohi àhi danòngö moiua. De wo higàlioli èye! ngohi dika e! De mi màke de m'ato eh danòngö na ino! barikua de ka to ma têngo-têngòka. De gènàngòka mi tèmo: eh danòngö, bòte i ni hàhini? Eh èye, la ho ngohiòka de ngaro i hi hàhini, ma dònè ta tyaròkia? Eh danòngö, no ma idu-iduòhi, la to ni hàkàiòhi. De mo hàkài o inomo i rupa-rupa o dunia mo goronàka de i òhakòka de mi àhoko: danòngö, no momiki la n'òyomo. De wo momikiye, de wa màke ma inomo o medjàka, de w'ato: eh o njawa ho ngohiòka ma patutua to himàngä o medjaika. De m'ato: danòngö! ngaro ka n'òyomo dika, nènàngä to ngohi dika àhi hòka. De gènàngòka ahao w'òyomo o inomo o rupa moi wa òyomo o uru moi, ika, o rupa moi wa òyomo o uru moi, hiadono wo gètòngo. De w'òyomo i bòto, mi tèmo: danòngö! i bòtino de no ma òhiki, nàko no ma òhiki o humu nèngino i dadadu no ma òhiki, de o humu dòka i dadadu, gènàngòka no tumunu. De gènàngòka unàngä wo ma òhikòka, de wa ika moiokali, àha wo tumunu. De wo pudaiye, ài tadauru o ngài moi o guràtyi o ngài moi halàka, hiadono màta-màtaika kokogènàngä de ài you ma ka kogènàngä, ài giana ma ka kogènàngoli. De gènàngòkadau wo lio, ka de mi màke de mo kiditokòka. Gènàngòkadau de ài ali-ali wo mi hièhe, de ahao mo momikoli. De wo mi tèmo èye: nàko no ma wuhi, no h'ike ani tadauru ma ria. Eh danòngö, no hidodà mòde gènàngä? Eh èye, àhi gogule. De gènàngòkadau ma tadauru gènàngä wo hidòfa-dòfàngä, de i bòto, wo mi huloko: èye, o wàma ma hihika no h'ike. Eh danòngö ho no hidodà? Eh èye, àhi gumä. Gènàngòka w'ato: èye ngohi to hupudhi. Eh danòngö, uha no tàgi-tàgi dònè o njawa i ni tòmakà. Eh koali ē. De gènàngòka wo ma djobo, wa òko dàl ma gàhiòko, de wo totàngo ài njimo o tadauru, de ài gumä o wàma ma hihika. Gènàngòka wa umòko ma gàhiòka de wa tyoika ma dobikika. De gènàngòka wo ma gogògère i tédèkanua i ja òyomòka o bubu guràtyi moi. Nàko ma nauòko i ma kuàtä i wi hidobòngòko, nàko una wo ma kuàtä ma nauòko ma haeke kadàhòngo de i tàngoniha. De gènàngòka de ka unàngä i tàgi, ho, wa yèòka, de gènàngòka w'ato: w'ao ma w'àkunua, de gènàngòkadauoli wa tètoro ho wa yòfo; ài dadanu o tyinga-tyinga, ài uku ma dino ma ka o tyinga-tyingàka de wa yòfoika de wo ma iduòka, wo ma hitàngonika ma uku ma dinoika,

de wo năněre w'ato bari o njawa moi i wi tēmo j'ato : o nauōko
 nēnāngă ma rōēhe ni ja ōyomo, ma ma haeke na dātomo. Gē-
 nāngōka wo ma maoiuo de wa hawana ho wo lio. De mi mākē
 ngoi ēye, de mi leha : eh danōngō, ho ka ani kia gēnāngă ? O
 nauōko ēye ! Eh ko o garāgo ho o nauōko no na lingiri. Gēnāngōka
 i tēdēkanua, wo mi tēmo : ēye ! o bilaono no hi hākai, o kupa
 tumidi, o tabako o dudu tumidi, o mōkuru o bēlaka tumidi, o
 bidoho o dobiki tumidi, de o dofae o himōkuru tumidi. De gē-
 nāngōka wo ma djobo wo dātomo ma nauōko ma haeke, w'ōiki ma
 wai tumidi, de ma γōku tumidi, de gēnāngōka wa dātomo. Ai hutu
 tumidi wo lio de wa ōko ngoi ēye mi leha : eh danōngō, ho
 ka okiaka na ika ho ani dēkāna ? Eh dinēngōka dika ēye, āhi gogule
 to diāi. De wo liōka ai hutu tumidi, wo mi tēmo ēye, no
 hihākaioli āhi bilaono la t'ōiki to legāhi āhi gogule. Gēnāngōka
 mo hākaioli, de wo ma djoboli, wato wa iha ma nauōko ma
 haeke daengiye i wāngō, ho ka o uku ma ngaboho. De wo ma
 liokali, wa ōko dāi ai hutu tumidi, wo boaihaokali. Wa iha na i
 ngodumōka mātā-mātā, ma hōka de ma djāga. Gēnāngōka ka wo
 liōdhi, wa ōko dāi ai hutu tumidoli, wa ihali de wato, wa iha na
 ma djāga, ma hōka, ma hōhōko mātā-mātā, ka o gurātyi de o
 halāka. De gēnāngōka w'ato : nako : gou-goungu la to himāngă de
 to pōrēte, la ngoi nēnāngă ko o djini de o widadariua ma
 ngōhaka, dōne to ma ruhutōka de ta hēlēngaiye, ko kia-kiaua ta
 mākē, ma nako koali dōne ta hēlēngaiye, āhi tau moi i bobotōka
 nēnāngōka, ka de wa hēlēngaiye, ai tau moi i bobotōka gēnāngōka.
 De bōtino wo lio, wa ōko, wo mi tēmo ngoi ēyeika, w'ato ēye
 abeika h'ōiki dede ngōna ho lega āhi gogule. De m'ato eh danōngo !
 ho dōne to māngākunu ngoi ē ! Eh koali, i kurutikaua ēye ! De
 gēnāngōka i ma djobo, ja iha dina ho ka de ma mākē ma tau
 gēnāngă, de mo kiditokōka de wo mi hiēhe ai ali-ali, de ahao mo
 momikoli, De i bōtino de m'ato, eh danōngō, ho dōne āhi tau de
 āhi bara-barānga tyarōkia ? Eh, gēnāngă i huhaua, abeika no ma
 ruhutōka, ka de ma hēlēngaiye ami tau de ami bara-barānga mātā-
 mātā gēnāngōka. De i jo gōgēre gēnāngōka i tēdēkanua wo ihēne
 o damunu, de w'ato eh, ēye ōkia gēnāngă ? Eh danongo, ma hōhōru
 ngoi ōra jo kawingi. Eh, tanu to maruhu. Eh danōngo uha no
 tāgi-tāgi, dōne o njawa i ni tōma. Koali ēye. De gēnāngōka de wo
 ma djobo, wa ika de j'ato : nako o nāgōna jo hēpa, de i tubuku
 ami dapariōnuku, ge ōnāngă ami rōkata. De gēnāngōka wo hēpa
 de i tubuku ami dapariōnuku, de gēnāngōka wo doa. De mi mākē

de m'ato ngòna òkiaino ma njawa? Eh, ngohi dika o ba ma ngòhaka! Eh, no eluku, nàko o ba ma ngòhaka de no bāranua no hi himàngā! De w'ato i gOUNGU ngohi o kòāna ma ngòhaka. De genàngòka de i jo kawingòka.

XCIIa. Een vertelling van het kind van den Koning van het Oosten.

De Koning van het Oosten had een zoon. Zijn vader zeide tot hem: wel kind, speel daargindsch niet, opdat ge niet valt (naar beneden. Men heeft dus te denken aan in hooger sfeeren levende wezens). Het kind was niet gehoorzaam, en hij viel naar beneden, hier op de wereld. En toen liep hij daar heen, en hij vond een huis met menschen, en hij vroeg om eten, maar ze gaven het hem niet. En zij stampden rijst en hij schepte het kaf op, en hij kookte het, en hij at het. En hij kon het (daar) niet meer uithouden, en hij vertrok weer, hij nam zich als teerkost een beetje rijstkaf (dat) hij inwikkelde. Toen ging hij maar nacht en dag, en hij vond een huis, welks eigenaar was een oude vrouw (die) op haar twee putten paste, de eene met een deksel, de ander zonder deksel. Hij kwam aan en hij riep: Grootmoeder! Wel, ik heb niet een kleinzoon. En hij herhaalde het: grootmoeder! ik ben het maar! En ze zag hem en zeide: wel kleinzoon, kom hier, ik ben hier immers zoo alleen! En toen zeide zij tot hem: wel kleinzoon, je zult wel honger hebben? Wel grootmoeder, iemand als ik, en ofschoon ik honger heb, maar wat kan ik er aan doen? Wel kleinzoon, ga een beetje nog liggen, dan zal ik voor je koken. En zij kookte van allerlei soort eten, dat op de wereld is, en toen het gaar was, riep zij: hé, kleinzoon! sta op, opdat je eet. En hij stond op, en hij zag het eten op tafel, en hij zeide: wel, iemand als ik is niet waardig aan de tafel te zitten. (Dit onwaardigheidsgevoel moet toegeschreven worden aan berouw over de ongehoorzaamheid jegens zijn vader. Zie N° 40) En zij zeide: kleinzoon, ofschoon (dat zoo is) maar, eet maar, dit zijn mijn bladeren maar (waarop n.l. de spijs gelegd was, en niet op borden, dus niet heel voornaam). En toen pas at hij, van èen soort eten at hij èen hap, weer èen soort eten at hij èen hap, totdat hij ze allen langs geweest was. En als hij gegeten had, zeide ze tot hem: kleinzoon, zoo meteen gaat ge baden, indien ge baadt, moet ge u baden (afwasschen) in de put aan dezen kant,

en in de put aan gindschen kant moet ge duiken (afspoelen). En toen hij gebed had, ging hij weer naar een andere (put) en daar pas dook hij. En als hij boven kwam, was zijn haar het eene goud, het andere zilver, het was allemaal zoo, en zijn beenen maar aldus, zijn armen maar ook aldus nog (om 't andere een goud, een zilver). En daarna keerde hij terug, maar als ze hem zag, viel ze flauw. Toen bestreek hij haar met een van zijn ringen, en toen pas stond ze weer op. En hij zeide tot haar: grootmoeder, als ge u kamt, geef mij dan uw oude haren (die in de kam blijven zitten). Wel kleinzoon, wat zou je daar toch mee doen? Wel grootmoeder dat is mijn speelgoed! En toen hechtte hij dat haar al aan elkaar, en toen het klaar was beval hij haar, grootmoeder, geef mij een doorn van een citrusboom. Wel, kleinzoon, wat moet je daarmee? Wel grootmoeder, dat is mijn vischhaak. Toen zeide hij: grootmoeder, ik ga wat naar zee! Wel kleinzoon, je moet niet heen en weer loopen, opdat niet de menschen je dooden. Wel neen toch! En toen vertrok hij, hij ging uit naar zee, en hij gooide de lijn uit, zijn vischlijn was haar, en zijn vischhaak was een citrusdoorn. Toen wierp hij (de lijn) uit in zee, en hij hield het (eene) eind vast. En toen was hij daar niet lang geweest, toen hij beet kreeg, een gouden boeboe-visch. Indien de visch sterk was ('t sterkste) deed hij hem (den knaap) in zee waden, als hij het sterkst was, greep hij de vischkop en hij lag tegen het strand op. En toen won hij het, dus nam hij hem (den visch). En toen zeide hij (bij zichzelf) dat hij hem niet eens kon dragen. En toen weer maakte hij hem schoon, dus rookte hij hem, zijn rooktafel was van tjinga-tjinga (een dun plantje), zijn brandhout, maar het was tjinga-tjinga. En als hij rookte, ging hij liggen slapen, hij ging tegen het brandende hout aanliggen en hij droomde: kijk, er was een man die tot hem sprak, zeggende: van deze visch moet je het lichaam opeten, den kop moet je planten. Toen ontwaakte hij, en hij was bevreesd, dus keerde hij terug. En zijn grootmoeder zag hem, en zij vroeg hem: kleinzoon, wat is dat van je? Visch, grootmoeder! Wel, daar ben ik blij om dat je ons visch gezocht hebt. Toen niet lang daarna zeide hij tot haar: grootmoeder, kook teerkost voor me, zeven rijstzakjes, zeven strootjes, zeven schijfjes pinang, zeven stukjes sirih, en kalk om zeven maal te pruimen. En toen vertrok hij om den kop van den visch te planten, hij ging (door) zeven dalen, en (over) zeven bergen, en daar plantte hij (den vischkop). Na zeven nachten keerde hij terug, en als hij aan

zee kwam, vroeg zijn grootmoeder hem: wel kleinzoon, waar ben je zoo lang heen geweest? Wel, gindsch landwaarts maar grootmoeder, ik maak mijn speelgoed. En zeven nachten nadat hij teruggekeerd was, zeide hij tot haar: grootmoeder, kook weer mijn teerkost, opdat ik naar mijn speelgoed ga kijken. Toen kookte ze weer, en hij vertrok weer, kijk, landwaarts gekomen, was die vischkop opgeschoten (het was) als vuur. (De plant was als een kool vuur). En hij keerde weer naar huis terug, en na zeven dagen aan zee geweest te zijn, kwam hij weer landwaarts. Landwaarts gekomen, was alles voltallig, al de bladeren en de takken (van dien wonderboom). Toen keerde hij weer terug; aan zee gekomen, ging hij na zeven nachten weer landwaarts, en kijk, toen hij landwaarts kwam, nu, de takken, de bloemen, de vruchten, enkel goud en zilver. En toen zeide hij: indien werkelijk ik, voorwaarts gaande en achterwaarts gaande, niet ben een kind van Djins en Nimfen, dan zal ik mijn oogen dicht doen, en als ik ze weer open doe, zal ik niets zien, maar indien het niet zoo is (dat ik het niet ben) dan (zal) ik (mijn oogen) opendoen (en) mijn huis (zal) daar gereed staan. En daarna keerde hij terug; aan zee gekomen sprak hij tot zijn grootmoeder, zeggende: grootmoeder, komaan, laten we gaan, gij ook, om mijn speelgoed te zien. En zij zeide: wel kleinzoon, zou ik daar dan toe in staat zijn! Wel neen, het is niet ver landwaarts, grootmoeder! En toen vertrokken zij, zij kwamen landwaarts, dus toen ze dat huis zag viel ze flauw, en hij bestreek haar met zijn ring, en toen pas stond ze weer op. Vervolgens zeide zij, wel kleinzoon, hoe moet het dan gaan met mijn huis en mijn goederen? Wel, dat is niet moeilijk, komaan, doe je oogen dicht, en toen ze ze weer opendeed, was haar huis en haar goed allemaal daar! En zij waren nog niet lang daar (toen) hij een trom hoorde en hij zeide: hé grootmoeder, wat is dat? Wel kleinzoon, de dochter van den Koning van het Westen trouwt. Wel, laat ik op het feest gaan! Wel kleinzoon, ga niet heen en weer, opdat de menschen je niet dooden. Neen grootmoeder. (Ze dooden me niet). En toen vertrok hij, hij kwam aan en zij (de feestvierders) zeiden: indien iemand met den bal gooit, en hij valt in haar schoot dat (wordt) haar echtgenoot. En toen wierp hij, en (de bal) viel in haar schoot, en toen klom hij op. En ze zag hem en ze zeide: wat zijt gij voor een mensch? Wel, ik ben maar een kind van een onderdaan. Wel, gij liegt, indien gij maar het kind van een onderdaan waart, dan dorst ge me niet

aan te zien. En hij zeide: 't is zoo, ik ben een Koningskind. En toen trouwden ze.

XCIIL. O ngàdje moi! Ma Djou Bòki Pitiri Maja.

O njawa ja hinòto jo bori dàdi ka i ma màkeino o duniaino, de ma ngo Papua mondoru mo ma têngo, ho ja ruàngèdka. De ma bole o utu moi mànga ngòraniye. Ma ngòhaka o riaka o ngoheka ami ròràngà Djou Bòki Pitiri maja, de ami iràngà ài ròràngà Pitiri daja. I bòto de ma bole i hòhoko de i òmuku de mànga ajo de mànga àma i hibèhèhòngo, ngaro i òmuku, ma uha ni ja yè, nàko ni ja yè, gènàngà nia ajo de nia àma ni mi màkeokaua. I bòtino de mànga ajo de mànga àma i òiki o inomo jo lingiròka. I bòtino de am' iràngà ka wo' gari. Bòtino de ma Papua mondoru, ma òhonokaua, de ma ika de ma yè ma bole de wo ma òyò-òyomòka. Bòtino de mànga ajo de mànga àma jo boa, bòtino de òna jo leha: ma bole gènàngà okiaikàka? De ma Papua mondoru m'ato: àhi Djou wo gari ho ti yèdka. Nàko kokogènàngà de nia ajo de nia àma ni mi màke ma bàha. I bòtino jo huloko i ma goguleòka. I bòto de ma bole ma raro jo yé ho ja toòmuino, de ja tuhuku, de o mano, ko ja iye de ja nikòka o ngawa-ngawaiie. De ma ngòhaka jo lio-ino, de ja iwàka mànga ajo de mànga àma, de ka jo ari. De ma Papua mondoru m'ato gèna t'ato i na hibèhèhòngo, ma ngini ka ni jo gari, ho ha yèdka, ho nànga ajo de nànga àma jo hihàngòka. Bòto de ma tèmo ma Papua mondoru, uha ni jo ari, la ha tyobo; de jo towòngi, ho ma tònaka gènàngà ja pàha, de ma ngòtiri moi ma bèlaka i tutukiha. I bòtino de ja nikutu, ho ja bòtòka de ma Papua mondoru ma higaro, ho ma òhi-òhiki, de ma Papua mondoru mo ma òhiki mo hira, de mo ma òhikòka, de ma Djounguoli mo ma òhiki, ami pàkèanga ma hèlèngauku, ami ngòdèrè, ami bàdju ami pilawo, ami tjikòde, de ami ngàtji de ami wuhe, de ami ali-ali. Gènàngòka ma Papua mondoru ma yèdka ho mo ma hipàkèdka, ho muna mo mi diàì ami ali-ali ka o kudòho, ami ngàti-ngàti ka o kudòho, de o gumini ma gale-galeino. De una ma Pitiri daja wo tàgi o wàngè ma hiwarika. De òna ma Djou Bòki Pitiri maja ka o hidàngàòko òna i ma yàhini, de o tònaka moi jo tutukiha; de jo hèro-hèro ja màkeika, de ma boakiha: "tjoba no goleu hòko pàke djàngu tòma juli bòlo tòma èma." De ònàngoli dinaòko j'ato "tjoba no goleu hòko pàke djangu tòma èma, djàngu dika tòma juli." De ma Papua mondoruoli mo

ulini, ma Djou Bòki Pitiri Maja mo èmàngă, de i ma hiòruoli de ja màkeika jo djā-djā de ma boakihali m'ato: "tjoba, no goleu hòko, pàke djāngu tòma èma, bòlo tòma juli:" de ònàngoli dinaòko jo paluhu "tjoba no goleuhòko, pàke djānga tòma juli dika djāngu tòma hema." De ma tònaka ma bàhali, ho ka i ma yàhini o hidangàòko, de o hidète moi ja màke. Ma hidète genàngă ma kòăna o wànge ma hiwaròka o ngoheka wo lingi-lingiri. De ja ngoriki, gêna dika wa mêtaiika ònaika. I bòtino de ma Papua mondoruoli, mo èmàngă. Genàngòka de ma tatāngu ma lòkuòka wo doaile, de wo leha w'ato: ma kòăna o wànge ma dumunòka okiàka ma ika? De ma Papua mondoru mo higòko de m'ato: ngohi nêna. De wa tèmo w'ato ni ja ino la ni jo farêne; de w'ato ani huha òkia, ani hukaràngă òkia, de o kòăna ma ngòhaka moi ni jo yàhi-yàhini o gâhi ma lòkuòka? De j'ato mi huha òkiaua, mi hihukaràngă òkiaua mia ajo de mia àma jo hihàngòka ho mi ja lingiri. De una ma kòăna o wànge ma hiwaròka w'ato: nàko de uha ni jo huha ni ja ino ni hi mòtêke ngohi. Genàngòka de jo lio ài bërèraika, de ja ika ài bërèràka, de i mi guti de i mi hòhe o tikara i hiadono mànga tauika. De o hude ja tàtoriha, de mo dòku ma hudeiha. De ma dòku moi i wèdère, hiadono ma hude ka i màta: De ma Djou bòki Pitiri Majaoli mo uti de mo dòku moi ma hude i àhumu, hiadono ka i màta i àhumu. De ma Papua mondoru mo doaile de i mi pàke o hutu hiwo de o wànge hiwo to una ma kòăna o wànge ma hiwaròka ài tauòka. De mo ma òyomo o gana hinòto de o dòpo-dòpo hinòto, de ma huloko ma Papua mondoru, ma ngo Pitiri Maja mo tumule. De muna ka mo ari, de m'ato: dône to hioriki ta ika to tumule? Genàngòka ma ika o fònganòka de ka mo ari. De ma màidjàngă moi ja ino i mi leha, ani huha òkia, ani hukaràngă òkia, o kòăna ma ngòhaka moi, o fònganòka ka no ari-ari? De ma màidjàngă j'ato: uha no huha, jarêhe àha na ihali! Ma màidjànga i tèmo genàngă ma kòăna o wànge ma hiwaròka wo ma ngiunika, wo higihe-gihêne. I bòto, de ma ginitarino ma ihali, de màto ma ihali, ma màidjàngă ja tumuleòka, ma lòku moi de ma wai moi. Na una gêna ka wo mi niniki! Àmo wo mi wàhòka ho muna o Djou Bòki: ngoni fekata dàì, ho ufa no hi niniki! W'ato ngohi to ni wàho ngohi fekata ngòna, una wàto: Kadàì o ngo Papua mondoru. De ma òde ja ino ja humêke, i bòto de i todlèngòka ma gòta de ma hòka, de i kinitarino, de ma iha i tuhukòka i bòto, de ma bira mo dàtomo, o mui moi ma tònaka ma gare ma totogorònauku, de i

wàngo gènángă i ma màta-màtaika. De i hòhoko de mo goăna, de ma totaleo ja ino de muna mo ma diài o malige hòro-hòro, ma luri ma libuku iata mo noa. Ka wo mi niki ma ðhonokaua ho nàko de ma iha mo ma doàka ami malige hòro-hòroiže. De ma hidayoko i mi hihàili ma dobikòka ma ika, ma dobikòka ma ino De totaleo ma fira bure, de éna i tèmo: to òyomua ho ka ma àkèrè t'òkèrè. De ma ihali ma ginitarino de ma totaleo j'ato uha no hi duhu, na ino no hi mòtèke ngohi, ngoni ajo dàku ongawa-ngawàka. De muna ma ngo Djou Bòki Pitiri Maja m'ato: nàko de to ni niki. Gènángòka de m'òiki, de unangò ka wo niki, ho i ma hiadoniye de ja hikawingòka, ho una wo kòănòka.

XCIIIa. Een verhaal van de Princes Pitiri maja. (124)

Twée kinderen werden gelijk geboren, en als ze in de wereld kwamen, was het met „Papoea monduru“ (vermoedelijk een slavin), dus waren ze met hun drieën. Het oudste kind was een meisje, haar naam was Princes Pitiri maja, en haar broeder zijn naam was „Pitiri daja“. (Pitiri vermoedelijk Mal. „poetri“). En er groeide een banaan Zuidwaarts van hun deur, en die banaan droeg vruchten, en (die) vruchten werden rijp, en hun Moeder en hun Vader bestelden: indien ze rijp zijn, dan moogt ge ze niet nemen; en zij bestelden aan hun slavin, ofschoon ze rijp zijn, maar je mag ze niet nemen, indien gij ze neemt, ziet ge uw Vader en uw Moeder niet meer. Vervolgens gingen hun Vader en hun Moeder uit om eten te zoeken. Vervolgens dreinde haar broertje maar. Vervolgens kon Papoea Monduru het niet meer uithouden, en ze ging en haalde die banaan en hij ('t broertje) at die op. Vervolgens kwamen hun Moeder en hun Vader (en) vervolgens vroegen ze: waar is die banaan heen? En die Papoea Monduru zeide: mijn Heer hilde er om, dus heb ik ze hem gehaald. Als het zoo is, zie jullui je Moeder en je Vader voor 't laatst. Vervolgens gelastten ze hen te spelen. Daarna haalden ze de schillen van die bananenstam en verzamelden die, en ze staken die in brand; (nogal onbegrijpelijk hoe die dikke sappige schillen branden willen) en er vlogen vleermuizen op en zij (de ouders) volgden naar het uitspansel. En de kinderen keerden naar huis terug, en hun Moeder en Vader waren er niet meer, dus weenden ze maar. En Papoea Monduru zeide: dat zeide ik dat ze ons besteld hadden, maar jullui hilde er maar om, dus namen we ze, dus zijn onze Moeder en onze Vader weg. Daarna zeide Papoea Monduru: huil

jullui niet, opdat we vertrekken. En ze liepen langs 't strand, dus kwamen ze aan het eind van dat land, en er dreef een stukje (wrak) van een prauw aan land. Vervolgens bonden ze dat (maakten het in orde) dus toen het klaar was, stelde Papoea Monduru voor: laten we baden. En Papoea Monduru baadde het eerst, en toen ze gebaad had, ging de (princes) ook baden, ze legde haar kleeren neer, haar sarong, haar baadje, haar enkelbanden, haar haarspelden en haar oorringen, en haar kam en haar vingerringen. Toen heeft Papoea Monduru dat genomen en aangedaan, dus maakte ze voor haar (Princes) haar ringen maar van palmvezels, haar oorringen maar van palmvezels en ze wond maar touw (om armen en beenen tot vervanging der ringen). En Pitiri daja ging (was gegaan) naar het Oosten. En zijlieden, Princes Pitiri maja, zij dreven naar zee in de straat, en zij kwam aan een land, en ze zagen lieden die fuiken zetten, en zij (Papoea Monduru) schreeuwde naar land: Kijk eens naar zee, wie is 't mooist gekleed, de voorste of de achterste. En zij (de visschers) riepen zeewaarts: Kijk eens naar zee, de voorste is 't mooist gekleed, maar de achterste is de mooiste. (Men moet aannemen, dat toen dus Papoea Monduru voor in de prauw zat. Vraag en antwoord is een soort gebrekkig Ternataansch, even als volgende vragen en antwoorden). En Papoea Monduru ging achterin zitten, Princes Pitiri maja voorin, en ze roeiden weer, en ze zagen lieden die met het werpnet vischten, en zij schreeuwde weer landwaarts: Kijk eens naar zee, is de voorste mooi gekleed of de achterste, en zij (de visschers) antwoordden zeewaarts: Kijk eens naar zee, de achterste is mooi gekleed, maar de voorste is de mooiste. En het land was weer op, dus dreven ze weer in de straat ('t was dus tusschen eilanden) en zij zagen een zeil. Dat zeil was van den Koning van het Oosten, die een vrouw zocht. En zij zagen, dat hij op hen aanzette Vervolgens ging Papoea Monduru weer voorin zitten. Toen klom hij (de Koning) op de tent (van zijn prauw), en hij vroeg, zeggende: Waar is de Koningin van het Westen heen? En Papoea Monduru stond op en zeide: dat ben ik. En hij zeide: kom hier, opdat gij (in mijn) prauw klimt. En hij zeide: wat hebt ge voor moeite, wat hebt ge voor verdriet, dat gij als een Koningskind hier op zee drijft. En zij zeiden: wij hebben geen moeite, wij hebben geen verdriet, onze Vader en Moeder zijn weg, dus zoeken wij ze. En de Koning van het Oosten zeide: opdat gij geen moeite zoudt krijgen, (is het beter) dat gijlieden komt en mij volgt. Toen keerden zij terug naar zijn stad, en als ze aan zijn dorp gekomen waren, brachten ze haar (Papoea Monduru) aan land,

en zij rolden matten uit tot aan hun huis landwaarts, en zij zetten rijen van borden, en ze stapte op die borden, en zij stapte op èèn en het was kapot, totdat al de borden kapot waren. En Princes Pitiri-maja kwam ook aan wal, en zij stapte op èèn bord en het bleef heel, totdat ze allemaal heel bleven. En Papoea Monduru klom naar boven ('t was dus een paalwoning) en ze kleedden haar negen nachten en negen dagen in het huis van den Koning van het Oosten (ze zat mooi aangekleed als bruid natuurlijk). En ze at twee indoopsels, en twee scheppen sagopap. (Die wordt met houtjes gedraaid; bedoeld is twee kluitjes) en Papoea Monduru gelastte Pitiri-maja een tuin te maken. En zij weende maar en zeide: zou ik weten, hoe een tuin gemaakt moet worden? Toen ging ze naar het bosch, en ze weende maar. En er kwam een hert, dat vroeg haar: wat heb je voor moeite, wat heb je voor verdriet, dat (gij) een Koningskind zijnde, in het bosch weent? En het hert zeide: wees niet bezorgd. Kom morgen weder landwaarts. Toen het hert dat zeide, was de Koning van het Oosten daar verborgen om te luisteren. Vervolgens ging ze den volgende morgen weer landwaarts, en zie, aan den landkant gekomen, had het hert al een berg en een dal schoongemaakt. Nu, hij (de Koning) ging haar maar achterna. Helaas, hij kende haar, dat zij de Princes was. (Hij vertoonde zich nu, en zij zeide:) je vrouw is aan zee, dus volg mij niet. Hij zeide: ik ken je, jij zijt mijn vrouw; hij zeide (nog) aan zee, dat is Papoea Monduru. En de varkens kwamen (de wortels) uitwoeten, vervolgens waren het hout en de bladeren droog. En toen ze den volgende morgen landwaarts kwam, was het afgebrand. En zij plantte de rijst, èèn korrel midden in het land, en die groeide het heele land vol. En toen ze vrucht droeg, paste ze op, en de vogels kwamen (rijst stelen), en ze maakte zich een zweefpaleis, ze deed loeri's in de vier hoeken. Hij ging haar maar achterna, dat ze het niet meer kon uithouden, dus indien ze landwaarts kwam, klom ze in haar zweefpaleis. En de wind dreef haar heen en weer, dan naar den eenen kant, dan naar den anderen kant. En zij joeg de vogels weg, en die zeiden: ik eet niet, ik drink maar het water. En den volgende morgen kwam ze weer landwaarts en die vogel zeide: jaag me niet weg, kom en volg me naar je moeder in het uit-spansel. En Princes Pitiri-maja zeide: ik volg je dan maar. Toen ging ze en hij volgde ook, dus toen hij boven aangekomen was zijn ze getrouwd, dus hij werd Koning.

(Het slot van dit verhaal is nogal abrupt).

XCIV. DODINGA.

Ngàdje moi, ma kòäna o wànge ma hiwaròka ngoi hekata ja tumidi.

Ma kòäna gènànga ài ngòhaka koiwa, de w'ato: nènàngä to diàl òkia la ta màke o ngòhaka? Gènàngòka wa yè o arara ma gòhi o ratuhu moi, de wo noauku ngoi hekata o dòdoto amí dofae ma ngiuku de mo ma hidomòkuru. De i bòtino de i mi tilibu, de gènàngòka una wo ma djobo, de wo hibèhèhèngò w'ato: nia dòdoto nènàngä de ami njawàka, ho ni mi lega-lega. De wo pahàka, de mo buhuku. Ka de moi i ma hiadonino ja gòrakòka, ja noàka o boruauku de i hitagàlika o uku ma dino. Ika, moi i ma hiadonino ja gòrakòka i hitagàlika o dadayoko, la o kakàtama, la hiadono o ratuhu moi. De ja noàka màta-màta ma ngòhaka gènàngä, ma boruauku, de ja yahindòka o gàhiòko. Ka de ami hininga ma wàhoino, de i mi himàtokò: ija no legàhi ani ngòhaka, ka o uku ma dino-dino, de o dadayoko de o kakàtama. Gènàngòka i tédèkanua, mànga ròkata wo boàka, de i wi himàtokò ma uku ma dino-dino, de ma dadayoko, de ma kakàtama, de j'ato: nènàngä abe mia dòdoto mo hibuhukuku. De gènàngòka wo huloko i mi ngòtakika o tètèngòka ho ami dodiauo moi ja ino i mi yòoko, moi ja ino i mi yòoko. Òna ma ngòhaka jo tutuku ma mèki wo ma tèngò ài hòhaniha. Ma mèki gènàngä wo hupu wo ma yòoko, de wa òko dàl, ma borua ma yòkuòka de wo ma yòoko. Gènàngòkadam de wo ma yòoko i bòtino, de wo ihène ma ngòhaka gènàngä jo ari, de wa lingiri wa kaika wa kainòngò, ko wa màkeua, de wa ika wo legali ma boruauku, de wa màke. Gènàngòka wo hidomòkuòka dinaiha, de wa iha de ngoi hekatika wo mi tèmo: Koroàna nànga inòmo nèna utu. De ngoi hekata m'ato: eh, ino la to ma pòla, de gènàngòka ma mèki w'ato: ha mayaika la ha tòfo la i l'ago-àgomòhi de hao ho ma dòma. De gènàngòka i ja mayaika hiadono jo àgo-àgomo, de gènàngòka ngoi hekata m'ato: moi ho ma dòma, nànga gigini, de gènàngòka ma mèki w'ato: wàhiòhi la t'òikòhi to ma lingiròhi o inomo la, nàko koiwa, ahao ho ma dòma moi nànga gigini. De gènàngòka ka de wo pahàka, de ma tèmo am'iràngika: nènàngä dònè tyaròkia la ho ma oara? Ma mèki w'ato: nàko wo lioino la ko wo hiboaua o inòmo, dònè ngòne moi i na tòma, de gènàngòka mo hupu dàl o gàhiòko, de dàl ma òko de mo diàl o kàpa ma dulada o dowòngika. De i bòtino, de mo ma niàta: i gou-goungu la to himàngä de to pòrète la ka o kòäna ma

ngòhaka dònè de ta òkoli, o kàpa moi i leo-leoto danèngòko. Gènàngòka de mo ma liòka dinaiha, de ma òkoli, ma kàpa moi i leo-leotukuòka. De ma iha ma hingàhu am'iràngika m'ato nàga o ngòtiri dàì, ho ho ma djòbòka. De ònàngă i hibarène mànga barabarànga, de ma mèki mànga ngòmaha ma gagao de i ma djòbo. Gènàngòka i tédèkanua, ma mèki wo boàka, de wo leha: nànga gígini o kiaikàka! Èna nàga ma kurungàka. De gènàngòka w'ato: ko ja iwa. De wo hupu dàì o dowòngiòko, de wa màke mànga hidète ho o dadayokòhi ma amoko. De wa nikoli, wa dobòngo ho tanu de wa tyo mànga ngòtirika de i hibòha mànga ngòmaha ma gagao gèna, o bòtòka gènàngă ma ka ha ma uruku, de wo hòhèngòka de ngoi hekata ka ma moi. De gènàngòkadau, de ahao ja gila-gila j'òiki mànga mède hange, ahao ja tutuku mànga bérèraika. O totaleo i horène, i ma tàpu, de i kinitara ma ngòhaka wo ma tèngo wo uti w'òiki wo leha mànga àma w'ato: mia ajo kiàka ma ika? Eh, muna dina, ma o hohowonòka ma ika. De gènàngòka i ma djòbo i mi ngoho. Ja iha de i mi ao o gahìòko, de i mi òhiki de i mi òhiki i bòto de i mi hibarèndòka ma kàpàòko. Ja òko dàì de i mi pàke. Gènàngòka de i ma doa-donaiye, ma tatànguòka, ma ngòhaka ho ka m'ajo, m'ajo ho ka ma ngòhaka. De i bòtino de mànga àma wo boàòko de w'ato eh, nàko j'akunu de ni utiòhi. De j'ato: nàko mi uti, kiani ngoni hekata ja butàngahi gènàngă ka mia ngòtiri ma làngì. Nàko koalì, mi utiua. De gènàngòka unàngă wo màngaku ka de i ma tàngòno de ònàngă ngoi hekata ja butànga gènàngă, i ma tuku-tukurino ma dowòngiòka. De gènàngòka de iha ja dodiliara ma kàpa, ho jo kokihòndèngòka. De gènàngòka ònànga ja rameànga j'òyomo de j'òkèrè mànga hutu tumidi, ahao ja maya.

XCIVa. Een verhaal van den Koning van het Oosten, die zeven vrouwen had.

Die koning had geen kinderen en hij zeide (bij zich zelf) wat zal ik doen, opdat ik kinderen krijg. Toen nam hij honderd spinneneieren en hij deed die in de kalkdoos van zijn jongste vrouw, en zij pruimde daar mee. (De sirih-vruchten worden in de kalk gedoopt voordat men ze afhapt). En vervolgens werd ze zwanger. En toen vertrok hij, en hij gelastte, zeggende: (tegen zijn andere vrouwen) jullui jongste zuster is bevrucht, dus kijk naar haar. En

toen hij weg was, beviel zij. En als er een geboren was, namen ze het weg en legden het in een kist, en ze legden er een stuk brandhout voor in de plaats. Vooruit, (weer) een werd geboren, ze namen het, ze legden een vuur aanwaaiertje in de plaats, vervolgens een tang, vervolgens tot honderd toe (legden ze er wat anders voor in de plaats). En zij deden al die kinderen in een kist, en lieten ze wegdrijven op zee. En als zij weer tot haar zinnen kwam, toonden zij het haar, (zeggende:) ja, kijk eens, je kinderen zijn maar stukken brandhout en tangen. Niet lang daarna kwam hun man thuis, en ze toonden hem de stukken brandhout, en de waaiers en de vuurtangen, en ze zeiden: dit heeft onze zuster gebaard. (125) En toen beval hij haar op N°. 100 te brengen, dus kwam de eene van haar makkers en bekakte haar, (weer) een andere bekakte haar. (Ze bekakten haar geregeld). Zij, die kinderen, dreven aan aan de aanlegplaats van een toovenaar. Die toovenaar ging naar 't strand om een groote boodschap te doen, en hij kwam aan 't strand op de kist, (die dus onder 't zand zat) en hij deed zijn behoefte. Toen hij zijn behoefte gedaan had, hoorde hij vervolgens die kinderen huilen. En hij zocht, hij liep heen en weer, maar hij vond ze niet, en hij ging weer, en hij keek weer naar beneden naar de kist, en hij vond hen. Toen droeg hij hen op zijn schouder landwaarts, en landwaarts gekomen, zeide hij tot zijn vrouw: Koreana hier is wat eten voor ons. En zijn vrouw zeide: wel, kom hier, opdat ik er een voor me afneem, en toen zeide de toovenaar: wij laten ze nog blijven, opdat we ze grootbrengen, opdat we, als ze groot zijn, ze pas voor ons slachten. En toen lieten ze hen totdat ze groot waren. En toen (ze groot waren) zeide zijn vrouw: laten we een slachten van onze pleegkinderen, en toen zeide de toovenaar: nog niet, ik zal eerst nog gaan eten zoeken voor ons, en, indien het er niet is, zullen we een slachten van onze pleegkinderen. En toen hij vertrokken was, zeide zij (de zuster, er blijkt er een te wezen, zie ook Mawea N°. 46) tot haar broers: wat kunnen we nu doen, opdat we weg loopen. De toovenaar zeide: indien hij terugkeerde, en hij bracht geen eten mee, dan zouden ze een van ons slachten. En toen ging ze uit naar zee, en aan zee maakte ze het beeld van een schip op het strand. En daarna wenschte ze zich: werkelijk, als ik voor- en achterwaarts gaande een koningskind ben, dan, als ik weer aan zee kom, zal er een schip op de ree liggen, daar gindsch zeewaarts. Toen keerde ze naar huis terug landwaarts, en toen ze weer aan zee kwam, lag daar een schip geankerd. En

ze ging landwaarts, ze gaf haar broers te kennen, zeggende: aan zee is een prauw, dus vertrekken wij. En zij laadden hun goederen, en die toovenaar zijn levensbehoefte. (Zie over 't woord Mawea 46), en zij vertrokken. Niet lang daarna kwam de toovenaar en hij vroeg, waar zijn onze pleegkinderen heen. Zij zijn daar in het hok. En toen zeide hij: zij zijn er niet. En hij ging uit naar het strand, en hij zag hun zeil nog zoo groot als een waaiertje. En hij ging ze weer achterna, hij waadde, en hij zou hun prauw grijpen, en zij stootten zijn levensbehoefte, die in een flesch was, alleen nog maar de hals van die flesch, en hij is met zijn vrouw op eenmaal gestorven. En toen pas gingen ze rechtuit; na drie maanden pas dreven ze aan hun dorp aan. Bij het hanengekraai gooiden ze het anker uit, en toen het licht was, ging een der kinderen aan wal; hij ging en vroeg aan hun vader, zeggende: waar is onze moeder heen? Wel, zij is aan den landkant, maar ze is in het blok. En toen vertrokken zij om haar te halen. Zij kwamen landwaarts, en ze brachten haar naar zee, en ze baadden haar (dat was niet overbodig!) en toen ze haar gebaad hadden, deden ze haar in het schip gaan. Zij gingen (met het schip) naar zee, en ze kleedden haar. Toen klommen zij op de tent van het schip, zoo de kinderen als de moeder, zoo de moeder als de kinderen. En daarna kwam de vader aan zee, en zeide: wel, als het kan, kom dan aan land. En zij zeiden: indien wij aan land komen, dan moet het dat uw zes andere vrouwen ons als onderleggers voor de prauw dienen. Als dat niet gebeurt, komen we niet aan wal. En hij stemde toe, dus toen (hun prauw) tegen het strand kwam, werden die zes vrouwen dwars over het strand gelegd. En toen sleepten zij die prauw landwaarts over hen heen, dus zijn ze allen gestorven. En toen vierden ze feest, ze aten en ze dronken zeven nachten, en toen pas hielden ze op.